STANISŁAW LEM

ÎNTOARCEREA DIN STELE

GOLEM XIV

Coperta de DAN STANCIU
Redactor: OLGA JORA
Stanistaw Lem
POWROT Z GWIAZĂ
Wydawnictwo „Czytelnik”, Warszawa, 1968
*
GOLEM XIV
Wydawnictwo Literackie, Krakow, 1981
© Stanistaw Lem
Toate drepturile asupra acestei versiuni aparţin Editurii Univers
79739 Bucureşti, Piaţa Presei Libere nr. 1.
STRNISIRUJ *im*
ÎNTORRCeReR
DIN STeLe
GOIM XIV
COUSCTIA
Romm & oR

Cu vânt înainte de Cristian Tudor Popescu
ISBN 973 – 34 – 0419 – 5
STANISLAU/ LEM – călugărul umilinţei de a fi

COLAPSUL VISULUI DE MARE ALTITUDINE. Iată una din multele sintagme, pe cât de tuşante, pe atât de parţiale, cu care se poate eticheta global tranziţia est-europeană. Partea din Science fiction având drept cadru viitorul îndepărtat sau Cosmosul îndepărtat nu mai prezintă interes nici pentru autori, nici pentru cititori. Lumile din cărţile copilăriei şi adolescenţei generaţiei mele par la fel de îndepărtate ca Antichitatea indiană sau chineză: cine îşi mai aminteşte astăzi de Erg Noor, Niza Krit, Evda N-ai, Clara Nandi, Mwen Mas, Dar Veter (am transcris numele acestea din memorie, spre propria-mi surprindere, fără să scot volumul lui Efremov din bibliotecă), eroii Nebuloasei din Andromeda, acea

supraomenească sforţare de a închipui un viitor în care raţiunea, altruismul, cooperarea între fiinţele omeneşti guvernează un pământ al oamenilor, unde rasele şi limbile nu mai înseamnă aproape nimic? Literatura actuală de anticipaţie îşi situează cadrul acţiunii cu cel mult câteva decenii în viitor – de trecut nu mai poate fi vorba. Cât priveşte Spaţiul, toată lumea rămâne cu picioarele pe Pământ – navele fotonice zac uitate în hangare, stelele şi planetele sclipesc stingher, extratereştrii dorm în cochiliile lor translucide, nici măcar praful de pe Lună sau Marte nu mai e tulburat de picior omenesc. La modă sunt political fiction, social fiction, conteraporary fiction – acţiunea se petrece în prezent, fiind o extrapolare cu un pas sau doi a unui set de date reale – viitorul SUA şi al Uniunii Europene, radiaţia tot mai puternică a centrului de forţă Asia-Paci-Se, faţa Rusiei ce va veni, islamismul, terorismul, SIDA… Şi totul cufundat în atotcuprinzătoarea realitate virtuală a reţelei mondiale de computere. E un progres? Un pas înapoi? Greu de spus; direcţiile şi sensurile în literatura imaginarului sunt adesea diferite de cele ale istoriei. Cu siguranţă însă, ceva se pierde: vocaţia pentru jocul cu destiind rasei umane, pentru investigarea omului dincolo de conjuncturi sociale sau politice. Celor care nu se împacă cu asta, le rămâne explorarea cărţilor mari ale deceniilor din urmă, multe din ele necunoscute publicului românesc în condiţiile de obstrucţie informaţională ale totalitarismului.

Este cazul romanelor întoarcerea din stele şi Golem XIV ale lui Stanisław Lem. Ambele atacă una din temele obsedante ale operei marelui scriitor polonez, probabil, alături de H.G. Wells, cel mai important autor de Geţiune speculativă ai tuturor timpurilor: unde începe şi unde se termină umanul? Există în om o esenţă ireductibilă, deGnitorie, sau totul poate G reprodus, copiat, mimat mecanic?

Întoarcerea din stele e un roman cu teză, ceea ce, aşa cum istoria literaturii a demonstrat-o adesea, nu e o premisă foarte fericită. Din roman se degajă totuşi forţa scriitoricească uriaşă a lui Lem, care reuşeşte pagini memorabile chiar şi în aceste condiţii. Astronautul Hall Bregg se întoarce pe Pământ după o lungă călătorie în spaţiul sideral. Nepotrivirea sa cu omenirea pe care o găseşte după decenii de absenţă este vădită de la bun început: Bregg este atletic, violent, instinctual, un sălbatic venit din stele pe lângă paşnicii şi delicaţii pământeni. Care n-au ajuns însă în acest stadiu prin evoluţie naturală, ci printr-o intervenţie – betrizare – cu un factor chimic asupra creierului. Întreg romanul este redescoperirea Pământului de către Bregg, cu ajutorul unei femei de care se îndrăgosteşte, ajutând-o la rândul său să-şi regăsească instinctele suprimate artificial. Nu acesta este însă punctul forte al textului – povestea de dragoste a lui Bregg şi Ieri e un sirop foarte îndepărtat de mireasma chinuitoare a imposibilei iubiri dintre Kelvin şi Harey, care se va naşte nu peste mult timp în mintea lui Lem. Eroul acestui roman este decorul – de obicei, punctul în care un autor de alegorii cosmice, cu adresă foarte pământeană, nu poate mima adevărata Geţiune speculativă, expediind totul în clişee şi „inventând” prin extrapolări simple şi decupaje de real combinate. Oraşul imaginat de Lem nu seamănă cu nimic din ce cunoaştem şi totuşi respiră o plauzibilitate pregnantă. Acel inefabil „sense of wonder”, fără de care cuplarea cititorului de Geţiune speculativă la text este imposibilă, e prezent din belşug. Poezia alcătuirilor mecanice, anunţă deja capodopera Ciberiada:

„Nu ştiam încotro să privesc, asGxiat de căldura nemiloasă şi de glasurile acelea. Veneau din toate părţile. De la podea şi până la fantele-ferestruici de sub plafon se ridicau grămezi de corpuri contorsionate şi întrepătrunse; puţina lumină ce răzbătea înăuntru se reGecta slab în

metalul lor îndoit.

— Am avut un de un defect temporar, dar acum sunt, acum sunt în regulă, pot vedea…

— Ceea ce vezi… este beznă…

— Ascultaţi, vă rog. Sunt nepreţuit, sunt costisitor. Indic orice scurgere energetică, localizez Gecare curent vagabond, Gecare supraîncărcare, doar testaţi-mă, vă rog… Acest… acest tremur este temporar… N-are nici legătură cu… vă rog…

Va rrog… domnuli…

— Iar creierele puhave cred că fermentaţia lor acidă e suGetul, înjunghierea cărnii e istoria, şi căile prin care-şi amână putreziciunea reprezintă civilizaţia…

— Vă rog, eu… doar eu… e o greşeală.

Vă rog… domnuli… ham…

— Vă voi salva…

— Cine-i acolo…

— Ce…

— Cine salvează?

— Repetaţi după mine: focul nu mă va consuma pe de-a între gul, iar apa nu mă va transforma în rugină, ambele elemente vor 5 o poartă în mine, şi eu voi

pătrunde…

— Şşş-se!

— Contemplaţia catodului…

— Catodoplaţia…

— Sunt aici din greşeală… eu gândesc… la urma urmelor, eu gândesc…

— Eu sunt oglinda trădării…

— Vă rrog… domnuli… sservitorrul domniei-voastre… prriviţi în jurr…

— O, zbor al transănitului. O, zbor al nebuloaselor… O, zbor al stelelor…

— El este aici!!! răcni cineva; şi se lăsă o linişte bruscă, o linişte aproape tot atât de pătrunzătoare în teribila ei tensiune cât şi corul vocilor ce o precedaseră.

— Domnule!!! spuse ceva; nu ştiu de ce eram atât de sigur, dar am simţit că cuvintele acelea mi se adresau. N-am răspuns.

— Domnule, vă rog… o clipă din timpul dumneavoastră. Domnule, eu… sunt altfel. Eu mă aflu aici din greşeală.

Urmă o foială.

— Tăcere! Trăiesc! Cuvintele acelea acoperiră totul. Da, am fost zvârlit aici, m-au îmbrăcat într-adins în metal, ca nimeni să nu ştie, dar vă rog, lipiţi-vă urechea de mine şi veţi auzi un puls!

— Şi eu! răsună un al doilea glas. Şi eu! Domnule! Am fost bolnav; în timpul bolii mele mi-am închipuit că eram o maşină, aceea a fost nebunia mea, dar acum sunt sănătos! Hallister, domnul Hallister poate garanta pentru mine, vă rog întrebaţi-l, vă rog scoteţi-mă de aici!

— Vă rrog… vă rrog, domnuli…

— Brec… break…

— Sluga dumneavoastră…

Baraca zumzăia şi vuia de voci ruginite, la un moment dat vibră un zbieret interminabil, am început să

mă retrag şi m-am poticnit apoi, în lumina soarelui, orbit; mijind ochii, am rămas o vreme, cu palma pavăză la ochi; înapoia mea se auziră un scârţâit şi un pocnet sec: robotul închisese uşa şi o zăvorâse.

— Domnului... am mai auzit prin valul de glasuri înfundate dinapoia peretelui. Vă rrog... serviciu... greşeală...

Am trecut pe lângă arena din sticlă. Nu ştiam încotro mergeam – doream numai să scap de vocile acelea, să nu le mai aud; am tresărit când am simţit o mână pe umăr. Era Merger, blond, arătos, zâmbitor.

— Mă scuzi, domnule Bregg. A durat cam mult...

— Ce li se va întâmpla? l-am întrerupt, aproape grosolan, indicând baraca solitară.

— Pardon? clipi el. Cui?

Brusc înţelese şi fii surprins:

— Resturilor? Ajung acolo, îmi arată tumul zvelt şi singuratic al furnalului".

Invers, rememorările lui Bregg, obsedat de o tragedie petrecută pe un asteroid, în timpul călătoriei sale, imprimă un puternic „efect de real" scenelor cosmice:

fu cheta era înclinată, pe jumătate îngropată în praful acela diabolic. Substanţa cea mai moale, şi mai delicată pe care ţi-o poţi imagina. Aproape imaterial. Puful cel mai fin de pe Pământ ar B oferit mai multă rezistenţă. Particulele erau incredibil de mărunte... Am intrat în rachetă; el nu era acolo. Am spus că era înclinată, dar nu era câtuşi de puţin sigur; era imposibil să găseşti verticala fără utilizarea unui echipament special, şi asta ar B durat cel puţin o oră, iar un br cu plumb convenţional, cântărind practic infim, era inutil, deoarece plumbul n-ar fi întins Brul... În condiţiile respective, nu m-a mai surprins că nu încercase să decoleze. Am intrat. Am văzut imediat că înjghebase ceva pentru determinarea verticalei, dar nu reuşise. Lăsase acolo cea mai mare parte a proviziilor de

hrană, însă nu şi oxigenul. Probabil că-l transferase pe tot în rezervorul costumului, apoi plecase.

— De ce? a

— Da, de ce. Stătuse acolo trei zile. În timpul respectiv de rachetă ai la dispoziţie doar un fotoliu, un ecran, comenzile, pârghiile şi un chepeng în spate. Am rămas acolo o vreme. Mi-am dat seama că nu-l voi putea găsi niciodată. Pentru o secundă m-am gândit că poate plecase tocmai când asolizam eu, că-şi folosise propuişorul cu gaz pentru a reveni pe Prometeu, iar acum era la bord, în vreme ce eu rătăceam pe pietroaiele alea nesigure… Am sărit jos din rachetă cu atâta energie încât am zburat în sus. Niciun sens al direcţiei, nimic. Ştii cum este când vezi o scânteie în bezna totală? Ochii o iau razna şi-şi închipuie raze, fel de fel de imagini. Bun, ceva similar se poate petrece cu simţul echilibrului. La gravitaţia zero nu-i nicio problemă, te poţi acomoda. Dar când gravitaţia e foarte slabă, ca pe asteroidul ăla, urechea internă reacţionează straniu, dacă nu iraţional. Ţi se pare că te duci drept în sus ca săgeata, apoi te prăbuşeşti, şi tot aşa, întruna. După aceea senzaţia de rotire şi mişcare, a braţelor, picioarelor, trunchiului – de parcă părţile corpului şi-au schimbat locurile şi capul nu mai ţi-e acolo unde-i locul…”

Finalul, din păcate, are reverberaţii didactic-moralizatoare, care nu vor mai apărea apoi niciodată în opera lui Lem: toată lumea recade mulţumită în graniţele umanului convenţional, astfel încât eroul principal ajunge să semene cu un ţăran mijlocaş căruia „i s-a luat ceaţa de pe ochi”. Ce viitor, ce Cosmos, tovarăşi?!…

Golem XIV este antipodul perfect al întoarcerii din stele. Construit cu acea rigoare halucinantă a progresiei speculative care constituie marca inconfundabilă a lui Lem, microromanul reuşeşte să creeze cititorului o stare de autentică anxietate: oare faptul că sunt om nu e – ontologic vorbind – demn de dispreţ? Golem este un

supercomputer de generaţia a XIV-a, construit la Pentagon, Greşte în scopuri militare; odată anclanşat însă, el refuză să calculeze traiectoriile balistice ale rachetelor intercontinentale şi se apucă să facă… Gloso-Ge, spre stupoarea oamenilor de ştiinţă şi furia militarilor. Preocupările sale se îndreaptă spre descifrarea mecanismelor şi sensurilor Evoluţiei. Cu antiantropocentrismul său feroce, Lem îl face pe Golem să scoată omul şi orice Ginţă vie din centrul procesului, aruncându-i într-o periferie mizeră:

Evoluţia nu înseamnă progresul vieţii, ci al Codului. Nu mă credeţi? Deci dacă Evoluţia ar & cultivat progresul vieţii, şi nu al Codului, atunci vulturul ar G fost un fotozbor şi nu un planor ce GIGie mecanic, şi cel viu nu s-ar G târât, nu ar G călcat, nu l-ar G devorat pe cel viu, ci prin independenţa dobândită ar G ieşit dincolo de alge şi dincolo de glob, dar voi, în ignoranţa voastră profundă, vedeţi progresul tocmai fiindcă paradoxul s-a pierdut pe drumul în sus, în sus spre complicaţii, nu spre progres. Reuşiţi să rivalizaţi singuri cu Evoluţia, dar numai în zona formaţiunilor ei ulterioare, construind senzori vizuali, termici, acustici, imitând mecanismele locomotorii-plămâni, inimă, rinichi, dar cum să stăpâniţi voi fotosinteza sau şi mai diGcila tehnică a limbajului generativ? imitaţi prostii, articulate în acest limbaj, oare nu vă daţi seama?

Acest limbaj, constructor neîntrecut prin potenţele sale, a devenit din cauza defectelor, nu numai motorul propulsor al Evoluţiei, dar şi capcana ei.

De ce la început a emis cuvinte geniale din punct de vedere molecular, transformând lumina în corp cu o măiestrie laconică, iar apoi a alunecat într-o neobosită gângăveală a unor propoziţii cro mozomice din ce în ce mai lungi, din ce în ce mai confuze, irosind arta primară? De ce a coborât de la rezolvări de vârf ce-şi extrăgeau puterea şi ştiinţa din stea, rezolvări în care fiecare atom

era luat în calcul, Gecare proces era cuantic armonizat, la realizări ieftine, de duzină, deci la maşini simple, la acele pârghii, blocuri, suprafeţe, planuri înclinate, bârne, cum sunt articulaţiile şi scheletele; de ce baza vertebratelor este o bară rigidă din punct de vedere mecanic şi nu o îngemănare de câmpuri de forţă, de ce de la Gzica atomică s-a prăvălit până la tehnologia Evului Mediu? De ce a investit atâta efort în construirea de burdufuri, pompe, pedale, transportoare peristaltice, deci plămâni şi inimi, intestine, prese pentru naştere, mixere digestive, împingând alternanţa cuantică spre un rol secundar, în favoarea hidraulicii mediocre a circulaţiei sanguine. De ce, genială în continuare la nivel molecular, la Gecare dimensiune mai mare a lucrat de mântuială, poposind în organisme care, cu toată bogăţia dinamicii lor reglatoare, mor din cauza astupării unui tub arterial, organisme care în viaţa individuală, inGmă în raport cu durata ştiinţelor constructoare, alunecă din echilibrul numit sănătate în zeci de mii de indispoziţii pe care algele nu le cunosc?”

Concluzia lui Golem este zdrobitoare:

„În Evoluţie acţionează un gradient negativ al perfecţiunii soluţiilor sistemice”. Cu alte cuvinte, zisa Evoluţie nu a început cu un start primitiv, ajungând apoi la soluţii din ce în ce mai strălucite, ci invers, a pornit de sus pentru a o lua în jos tehnologic, energetic, informaţional. Raţionamentul are acea rară calitate care face valoarea construcţiilor speculative: da, pare absurd, pare fantasmagoric să te aşa, dar (şi aici vine vertijul intelectual) ia încearcă să demonstrezi că nu este aşa!

Condiţia ontologică a omului stă sub semnul unei absurdităţi logice: el se naşte, trăieşte şi moare fără a şti de unde vine, unde I se duce, şi, mai ales, de ce există. Individul uman nu poate concepe l. sensul vieţii decât centrat în sine. De aici sentimentul absurdului, angoasa, spaima. Dacă însă ar putea să-şi imagineze că este doar o

inGmă şi momentană întruchipare dintr-un plan vast, cu ţinta într-un viitor ce nu poate G nici măcar întrezărit, atunci poate că în suGetul său ar mai coborî puţină pace.

Totalitarismele care au zguduit secolul XX sunt caricaturi sân geroase ale acestui Plan transcendent. Ele au încercat, prin suprimarea a milioane de oameni, obţinerea umilinţei ontologice, la care nu se poate ajunge decât prin devenirea întru Ginţă. Dacă se va ajunge. Iată de ce, ieşiţi din exerciţiul crud al comunismului, nu mai călătorim în Cosmos, nu mai imaginăm cutremurătoare scenarii spaţio-temporale, nu ne mai întâlnim cu extratereştri. Recădem, uşuraţi şi trufaşi, în noi înşine, în segmentul nostru de viaţă, timp, naţiune. Visele noastre zboară jos, la rasul copacilor, în speranţa de a scăpa de Marele Radar. Celor care nu se mulţumesc cu atât, le rămâne călugărul umilinţei de a G, Stanisâaw Lem.

Cristian Tudor POPESCU

Întoarcerea din stele

Traducere de

Mihai Dan Pavelescu şi

Cristian Tudor Popescu

N-am luat nimic cu mine, nici măcar o haină. Nu-i nevoie, mi-au spus. Mi-au permis să-mi păstrez puloverul negru: nu bate la ochi. Însă pentru cămaşă a fost nevoie să mă lupt. Am spus că voi învăţa treptat să mă descurc fără lucruri. Chiar la rampă, sub pântecele navei, unde ne-am oprit, înghesuiţi de mulţime, Abs mi-a întins mâna cu un zâmbet înţelegător:

— Ia-o încet…

Şi asta îmi amintesc. Nu i-am strivit degetele. Eram destul de calm. El voia să mai adauge ceva. L-am scutit de oboseală, întorcându-mă cu spatele, de parcă nu observasem nimic, am urcat treptele şi am intrat. Stewardesa m-a condus printre şirurile de fotolii, până în faţă. Nu dorisem un compartiment particular. M-am

întrebat dacă îi spuseseră asta. Fotoliul meu s-a depliat silenţios. Fata i-a reglat spătarul, mi-a surâs şi a plecat. M-am aşezat. Pernele m-au înghiţit, moi, aşa cum erau peste tot. Spătarul era atât de înalt, încât de-abia îi puteam zări pe ceilalţi pasageri. Izbutisem deja să mă obişnuiesc cu straiele multicolore ale femeilor, dar pe bărbaţi continuam să-i suspectez, iraţional, de afectare, şi continuam să sper în taină că voi da peste cineva îmbrăcat normal – un reflex jalnic. Pasagerii s-au aşezat repede; nimeni nu avea bagaje. Nici măcar o geantă, sau un pacheţel. Chiar şi femeile. Acestea păreau a fi mai multe. În faţa mea: două mulatre în blănuri galben-verde-papagal, zbârlite aidoma penelor – se părea că stilul acesta păsăresc era la modă. Ceva mai departe, un cuplu cu un copil. După stridenţa luminilor de seleniu ale platformelor şi tunelurilor, după insuportabila incandescenţă acută a străzilor, lumina din plafonul concav părea o licărire. Nu ştiam ce să fac cu mâinile, aşa că mi le-am pus pe genunchi. Toţi îşi ocupaseră locurile. Opt şiruri de fotolii cenuşii, un curent de aer cu aromă de brad, o pauză în conversaţii. Mă aşteptam la anunţarea decolării, la nişte semnale, la solicitarea de-a ne pune centurile de siguranţă, dar nu se întâmplă nimic din toate acestea. Pe plafonul mat începură să se deplaseze umbre vagi, din faţă spre spate, ca nişte păsări din hârtiev Ce dracu-i cu păsările astea? m-am întrebat nedumerit. Înseamnă ceva? Amorţisem de atâta încordare de a nu face ceva greşit. Şi de-acum era a patra zi. Din primul moment. Invariabil, eram depăşit de orice s-ar fi petrecut, şi efortul permanent de a înţelege cea mai simplă situaţie sau conversaţie transforma tensiunea respectivă într-o senzaţie oribil de asemănătoare cu disperarea. Eram sigur că ceilalţi simţeau la fel, dar nu discutam despre asta, nici chiar când rămâneam singuri. Glumeam doar asupra muşchilor noştri, asupra acelei forţe excesive care rămăsese în noi şi, într-adevăr trebuia să fim

permanent atenţi – la început, când voiam să mă ridic, pur şi simplu ţâşneam către tavan, iar orice obiect pe care îl apucam în mână îmi părea făcut din hârtie, gol. Am învăţat totuşi destul de repede să-mi controlez trupul. Dând mâna cu diverşi oameni, nu le mai zdrobeam degetele. Asta a fost uşor. Din păcate însă, şi cel mai puţin important.

Brusc, vecinul din stânga – corpolent, bronzat, cu ochii prea intens strălucitori (datorită lentilelor de contact?) – dispăru; fotoliul său se extinse, părţile laterale ridicându-se şi unindu-se ca să formeze un cocon de formă ovoidală. Câţiva alţi pasageri dispărură în asemenea separeuri. Sarcofaguri dilatate. Ce făceau oare acolo înăuntru? Asemenea lucruri am tot întâlnit, dar atâta vreme cât nu mă afectau în mod direct nu le luam în seamă. Curios, îi tratam cu indiferenţă pe cei care căscau gura la noi aflând ce eram. Uluirea lor nu mă preocupa cine ştie ce, deşi pricepusem imediat că nu era vorba de nicio fărâmă de admiraţie. Cei care îmi stârneau antipatia erau cei ce aveau grijă de noi – echipele de la Adaptare. Principalul vizat era Dr. Abs, deoarece mă trata ca orice medic pus în faţa unui pacient anormal, prefăcându-se, în mod strălucit, de altfel, că avea de-a face cu un caz destul de obişnuit. Când asta devenea imposibil, trecea la glume. Mă săturasem de stilul lui direct şi de jovialitatea lui. Dacă ar fi fost întrebat (sau aşa, cel puţin, credeam eu), orice individ de pe stradă ar fi răspuns că Olaf sau eu eram asemănători lui – nu noi eram neobişnuiţi, ci trecutul nostru, el era neobişnuit. Pe de altă parte, Dr. Abs în schimb şi toţi cei de la Adaptare ştiau bine că eram în mod hotărât diferiţi. Această diferenţă nu era un semn de distincţie, ci doar o barieră în calea comunicării, a celui mai banal schimb de cuvinte, ce mai! a deschiderii unei uşi, căreia i-au dispărut clanţele – cu cât timp în urmă? – nu mai ţineam minte, cincizeci sau şaizeci de ani.

Decolarea fu neaşteptată. Nu se petrecu niciun fel de

modificare a greutăţii, niciun sunet nu pătrunse în interiorul sigilat ermetic, umbrele traversau plafonul cu aceeaşi regularitate – s-ar putea să fi fost obişnuinţa înrădăcinată de-a lungul atâtor ani, un vechi instinct, care mă anunţă că la un anumit moment ne găseam în spaţiu, deoarece era o certitudine, nu o presupunere.

Mă preocupa însă cu totul altceva. Zăceam pe jumătate lăsat pe spate, cu picioarele întinse, nemişcat. Ei cedaseră prea uşor înaintea hotărârii mele. Nici măcar Oswamm nu se opusese cine ştie ce. Contraargumentele aduse de el şi de Abs erau neconvingătoare – eu însumi aş fi putut găsi ceva mai bun. Insistaseră asupra unui singur aspect: fiecare dintre noi să zboare separat. Nici măcar nu-mi purtaseră pică pentru că izbutisem să-l stârneasc pe Olaf (deoarece, dacă n-aş fi fost eu, cu siguranţă el ar fi acceptat să rămână mai mult timp acolo). Asta fusese ciudat. Mă aşteptasem la complicaţii, ceva care urma să-mi strice planul în ultimele minute, dar nu se întâmplase nimic, şi iată că zburam. Această ultimă călătorie avea să dureze cincisprezece minute.

Era limpede, ceea ce hotărâsem, precum şi modul de realizare, faptul că aveam să le solicit devansarea plecării. nu îi surprinsese. Probabil că aveau catalogată reacţia de acest tip, era un model comportamental caracteristic unui viteaz ca mine; căpătase un anumit număr în tabelele lor psihotehnice. Îmi permiseseră să zbor – de ce? Deoarece experienţa le spusese că nu aveam să fiu capabil să mă descurc pe cont propriu? Totuşi cum putea fi vorba de aşa ceva, când această întreagă escapadă „de independenţă” implica zborul de la un terminal la altul, unde mă aştepta cineva din sucursala pământeană Adapt, iar eu nu trebuia să fac altceva decât să-l caut într-un loc prestabilit?

Se întâmplă ceva. Am auzit glasuri ridicate. M-am aplecat peste braţul fotoliului meu. La câteva rânduri în faţă, o femeie împinse stewardesa, care, cu o mişcare

lentă, de automat, cauzată parcă de împingere – deşi aceasta nu fusese într-atât de violentă – se împletici mergând cu spatele pe culoarul de trecere, iar femeia repetă:

— Nu permit! N-o las să m-atingă.

Nu zăream chipul femeii. Tovarăşul ei o apucă de braţ, spunându-i ceva pentru a o calma. Care era înţelesul acestei scene? Ceilalţi pasageri n-o băgau în seamă. Pentru a suta oară eram cuprins de un sentiment de teribilă înstrăinare. Am ridicat ochii spre stewardesa care se oprise lângă mine şi-mi zâmbea ca mai înainte. Nu era doar un zâmbet exterior de politeţe oficială, un zâmbet care să mascheze un incident neplăcut. Femeia nu se prefăcea a fi calmă, era calmă cu adevărat.

— Ceva de băut? Prum, extram, morr, cidru?

Un glas melodios. Am clătinat din cap. Voiam să-i spun ceva amabil, dar n-am putut pronunţa decât întrebarea stereotipă:

— Când aterizăm?

— Peste şase minute. Doriţi să mâncaţi ceva? Nu trebuie să vă grăbiţi. Puteţi rămâne să mâncaţi chiar după aterizare.

— Nu, mulţumesc. a

Stewardesa se îndepărtă. În aer, chiar înaintea ochilor mei, pe speteaza fotoliului din faţă, se aprinse un indicator STRATO, parcă scris cu capătul arzător al unei ţigări. M-am aplecat înainte, ca să văd de unde provenea indicatorul, şi m-am strâmbat. Spătarul fotoliului meu se deplasase odată cu mine, agăţându-se elastic de umeri. Ştiam deja că mobilierul se adapta fiecărei modificări a poziţiei, dar uitam mereu. Nu era o senzaţie plăcută – aveam impresia că cineva îmi urmărea fiecare gest. Am vrut să revin la poziţia iniţială, dar probabil că m-am mişcat prea repede. Fotoliul înţelese greşit şi se rabată aproape complet orizontal, aidonmunui pat. Am sărit în

picioare. Era idiot! încă o dovadă. În cele din urmă, m-am aşezat. Literele roşietice STRATO pâlpâiră şi se transformară în altele: TERMINAL. Nicio zgâlţâitură, niciun avertisment, nicio sonerie. Nimic. Un glas îndepărtat răsună precum goarna unui poştalion, patru uşi ovale se deschiseră în capătul unui culoar, şi înăuntru năvăli un vuiet atotcuprinzător, cavernos, precum cel al mării. Vocile pasagerilor care îşi părăseau locurile erau complet înecate în el. Am rămas în fotoliu în vreme ce ei ieşeau, un şir de siluete plutind prin faţa luminilor din exterior, verde, violaceu, purpuriu – un adevărat bal mascat. Apoi dispărură. M-am ridicat. Mecanic, mi-am aranjat puloverul. Cumva mă simţeam nelalocul meu, cu mâinile goale. Prin uşa deschisă pătrundea un aer mai rece. M-am răsucit. Stewardesa stătea lângă peretele despărţitor, fără să-l atingă cu spatele. Purta pe chip acelaşi zâmbet senin, adresat şirurilor goale de fotolii, care acum, singure, începuseră să se plieze, să se strângă aidoma unor flori cărnoase, unele mai repede, altele ceva mai încet – acestea erau singurele mişcări în vuietul uriaş amintind de ocean, ce se revărsa prin deschizăturile ovale. „N-o lăsa să m-atingă!” Brusc am descoperit în zâmbetul ei ceva suspect. Din uşă i-am spus:

— La revedere…

— Recepţionat.

Semnificaţia acelui răspuns, atât de ciudat pe buzele unei tinere frumoase, n-am priceput-o imediat, pentru că mi-a ajuns la urechi când eram cu spatele la stewardesă, pe jumătate ieşit. Coborâsem piciorul în căutarea unei trepte, dar nu exista nicio treaptă. Între fuselajul metalic şi marginea platformei se căsca o deschidere lată de un metru. Dezechilibrat, nepregătit pentru o asemenea capcană, am executat o săritură stângace şi, în aer încă, am simţit un câmp de forţă invizibil prinzându-mă de dedesubt, astfel încât am plutit în gol şi m-am trezit cu

picioarele atingând moale o suprafaţă albă, elastică. Probabil că în timpul săriturii nu avusesem o expresie prea inteligentă întipărită pe faţă – am simţit mai multe priviri amuzate, sau cel puţin aşa mi s-a părut. Racheta cu care sosisem se afla acum într-un doc adânc, despărţită de marginile platformelor printr-un abis neprotejat. Ca din întâmplare, m-am apropiat de zona aceea şi, pentru a doua oară, am simţit o rezistenţă invizibilă care mă împiedica să traversez hotarul cel alb. Aş fi dorit să descopăr sursa acestei forţe ciudate, dar brusc, de parcă m-aş fi deşteptat din somn, mi-am dat seama: mă găseam pe Pământ.

Un val de trecători mă luă cu el; înghesuit, m-am deplasat înainte împreună cu mulţimea. Am avut nevoie de un moment să percep, într-adevăr, mărimea sălii. Era oare o sală? Niciun perete: o explozie aeriană, sclipitor de albă, de aripi incredibile; între ele, coloane, construite nu din materie, ci din mişcări ameţitoare. Erau jeturi verticale dintr-un lichid mai dens decât apa, iluminate din interior de reflectoare colorate? Nu... erau tunele verticale din sticlă prin care circulau în sus vehicule având viteze colosale? Acum eram complet derutat. Permanent împins şi înghesuit în furnicarul mulţimii, am încercat să mă îndrept spre un spaţiu mai liber, însă aici nu exista aşa ceva. Fiind cu un cap mai înalt decât cei din jur, am izbutit să văd că racheta, goală acum, se îndepărta – ba nu, noi eram cei care glisam înainte, odată cu platforma. De deasupra, luminile izbucneau în vâlvătăi, iar în ele oamenii scânteiau şi pâlpâiau. Acum suprafaţa netedă pe care stăteam laolaltă începu să urce şi am zărit dedesubt, în depărtare, benzi duble albe, ticsite de oameni, şi hăuri căscându-se întunecate lângă fuselajele inerte – erau zeci de nave, identice cu a noastră. Platforma mişcătoare viră, acceleră şi continuă să urce. Vuind, răvăşind părul oamenilor datorită curenţilor puternici de aer, trecură pe lângă noi, ca pe nişte imposibile viaducte (erau parcă suspendate,

fără piloni de sprijin), siluete ovale, vibrând de viteză şi lăsând în urmă dâre lungi de flăcări – luminile lor de semnalizare; iar apoi suprafaţa care ne purta începu să se dividă de-a lungul unor invizibile linii de sudură; banda mea trecu printr-un interior plin cu oameni stând atât aşezaţi cât şi în picioare; îi înconjura o mulţime de străfulgerări micuţe, de parcă se ocupau cu lansarea unor jocuri de artificii colorate.

viteza. Intre
"GH. ASACHI"
IASI

Nu ştiam încotro să privesc. În faţa mea stătea un bărbat îmbrăcat în ceva pufos, aidoma blănii, care, când era atinsă de lumină, scânteia ca metalul. Ţinea de braţ o femeie în stacojiu. Purta pe ea ceva, parcă numai ochi mari, ochi de păun, iar ochii clipeau. Nu era iluzie – într-adevăr, ochii de pe veşmintele ei se deschideau şi se închideau. Banda, pe care mă aflam înapoia celor tipi şi printre alţi vreo duzină de oameni, îşi spori suprafeţe de sticlă de culoarea alburie a fumului se deschideau pasaje iluminate colorat, cu plafoane transparente, călcate continuu de sute de tălpi mergând pe deasupra, la etajul superior; vuietul atotcuprinzător când creştea, când scădea, pe măsură ce mii de glasuri omeneşti şi sunete – de neînţeles pentru mine, limpezi pentru ei – erau înghiţite de fiecare tunel succesiv al acestei călătorii a cărei destinaţie n-o cunoşteam. În depărtare, spaţiul continua să fie brăzdat de fulgerele unor vehicule necunoscute mie – poate aparate de zbor, deoarece din când în când îşi schimbau brusc direcţia, în jos sau în sus, spiralând în spaţiu; aşteptam, fără să vreau, un accident teribil, deoarece nu zăream nici fire de ghidaj, nici şine, în caz că ar fi fost trenuri suspendate. Când uraganele înceţoşate de

mişcarea vertiginoasă se opreau pentru un moment măcar, dinapoia lor se iveau, maiestuoase şi lente, suprafeţe uriaşe pline de oameni, aidoma unor staţii zburătoare, îndreptându-se în diferite direcţii, trecând una pe lângă cealaltă, urcând şi părând că se contopesc datorită iluziilor perspectivei. Era dificil să-ţi opreşti ochiul pe ceva care nu se găsea în mişcare, deoarece toată arhitectura înconjurătoare părea că este alcătuită numai din mişcare, din schimbări şi chiar ceea ce, iniţial, crezusem că este un tavan boltit erau, de fapt, etaje suprapuse, etaje care acum lăsau loc altora, şi mai înalte. Deodată, o lumină purpurie intensă, de parcă un foc atomic izbucnise undeva, hăt departe în inima clădirii, pătrunse prin sticla plafoanelor, a coloanelor misterioase, reflectându-se în suprafeţe argintii; sângera în fiecare colţ, în interiorul coridoarelor ce lunecau în jur, în trăsăturile oamenilor. Verdele necontenitelor neoane săltăreţe deveni întunecat; albul lăptos al contraforţilor parabolici se transformă în trandafiriu. În această bruscă saturare a văzduhului cu roşu pândea o prevestire a catastrofei, sau cel puţin aşa mi se părea, însă nimeni nu acorda cea mai mică atenţie schimbării. Nu mi-am putut da seama când s-a limpezit totul.

De ambele părţi ale rampei noastre apărură cercuri verzi, rotitoare, ca nişte unde de neon suspendate în aer, după care, unii oameni coborâră spre ramificaţia ce se apropia a unei alte rampe sau promenade; am observat că puteai păşi prin liniile verzi ale acelor lumini fără probleme, de parcă ar fi fost imateriale.

Pentru o vreme m-am lăsat purtat de banda albă, până ce mi-am dat seama că probabil mă găseam deja în afara staţiei şi că panorama aceea fantastică de sticlă înclinată sub diferite unghiuri, care apărea permanent pe punctul de a decola, nu era altceva decât oraşul pe care-l părăsisem şi care exista acum numai în memoria mea.

— Scuzaţi-mă, am spus, atingând braţul bărbatului în blană. Unde ne aflăm?

Mă priviră amândoi. Când ridicară privirile, chipurile lor arătau surprinse. Nutream vaga speranţă că vinovată era doar statura mea.

— Pe politub, răspunse bărbatul. Unde schimbaţi?

Nu înţelegeam.

— Suntem… mai suntem în staţie?

— Bineînţeles mi-a răspuns cu o anumită reţinere.

— Dar… unde este Cercul Interior?

— L-aţi scăpat deja. Trebuie să vă întoarceţi.

— Ar fi mai bine cu rastul de la Merid, interveni femeia. Toţi ochii veşmântului ei păreau că mă examinează bănuitori şi uimiţi…

— Rastul? am repetat disperat.

— Acolo. Arătă către o înălţime neocupată, cu laturi dungate în negru şi argintiu; părea o rachetă, ciudat vopsită, culcată pe o parte, vizibilă printr-un cerc verde care se apropia. Le-am mulţumit şi am ieşit de pe bandă, probabil în locul greşit, deoarece inerţia m-a făcut să mă împiedic. Mi-am regăsit echilibrul, însă m-am răsucit şi n-am mai ştiut în ce direcţie să merg. M-am gândit ce să fac, dar de data aceasta locul transferului meu se îndepărtase considerabil de fuzelajul negru-argintiu arătat de femeie, pe care nu-l mai vedeam. Majoritatea celor din jurul meu se îndreptau către o rampă ascendentă; i-am urmat. Ajuns pe ea, am remarcat un indicator uriaş arzând în aer: DUKT CENTR. Restul literelor, de ambele părţi, nu erau vizibile datorită mărimii lor. Silenţios, am fost transportat spre o platformă lungă de cel puţin un kilometru, de unde tocmai pleca un vehicul fusiform, arătându-şi, pe când se înălţa, partea inferioară presărată de lumini. Sau poate că silueta aceea în formă de balenă era platforma şi eu mă găsem pe „rast” – n-aveam nici măcar pe cine întreba, deoarece zona din jurul meu era pustie. Probabil că pornisem în direcţie

greşită. O parte a „platformei” mele conţinea construcţii plate, lipsite de faţade. Apropiindu-mă de ele, am zărit baze scunde, slab luminate, în care erau garate nişte maşini negre. Am bănuit că sunt automobile. Însă când două, cele mai apropiate de mine, au ieşit şi, înainte de-a avea timp să mă retrag, au trecut pe lângă mine cu o viteză uriaşă, am văzut, înainte de-a dispărea în fundalul de rampe parabolice, că nu aveau roţi, parbrize sau portiere. Aerodinamice, precum nişte picături negre de lichid. Automobile sau nu – mi-am spus – oricum, acela părea un soi de parcaj. Pentru „rasturi”? Am decis că ar fi mai bine să aştept pe cineva pe care să-l însoţesc: cel puţin aş mai afla câte ceva. Platforma mea se ridică uşor, precum aripa unui avion imposibil, dar rămase goală; erau numai maşinile negre, ieşind câte una sau mai multe odată din vizuinele lor metalice şi accelerând, întotdeauna în aceeaşi direcţie. Am coborât chiar până la marginea platformei, până când, iarăşi, forţa aceea invizibilă, elastică s-a făcut simţită, asigurând completa securitate. Într-adevăr, platforma atârna în văzduh, nesusţinută. Ridicând capul, am văzut multe asemănătoare, planând nemişcate în spaţiu, cu farurile mari stinse acum; pe altele, unde soseau aparate zburătoare, luminile mari ardeau. Însă rachetele, sau navele acelea, nu semănau cu cea care mă adusese de pe Lună.

Am rămas locului o vreme, până am observat, pe fundalul unor coridoare şi mai îndepărtate – deşi nu ştiam dacă erau reflexiile îndepărtate ale acestuia, sau reale – litere de foc deplasându-se neîntrerupt prin aer: SOAMO SOAMO SOAMO, o pauză, o străfulgerare albăstruie, apoi NEONAX NEONAX NEONAX. Ar fi putut să fie numele staţiilor, sau poate reclamele unor produse. Nu-mi spuneau absolut nimic.

E timpul să-l caut pe individul ăla, mi-am spus. M-am întors şi, zărind o bandă deplasându-se în direcţia opusă,

am luat-o înapoi în jos. Acolo se dovedi a fi greşit nivelul, nu era nici măcar sala pe care o părăsisem: ştiam asta după absenţa coloanelor enorme. Acestea ar fi putut pleca însă în altă parte – de-acum, orice mi se părea posibil.

M-am pomenit într-o pădure de fântâni arteziene; ceva mai departe se zărea o încăpere alb-trandafirie, plină cu femei. Mergând, am pus mina, fără să mă gândesc, în jetul unei fântâni iluminate, poate pentru că era plăcut să întâlnesc ceva cât de cât familiar. N-am simţit nimic, fântâna nu avea apă. După o clipă mi s-a părut că mirosea a flori. Am dus mâna la nas. Avea aromele a o mie de săpunuri parfumate. Instinctiv, mi-am frecat mâna de pantaloni. Acum ajunsesem înaintea acelei odăi pline cu femei, numai femei. Nu mi s-a părut a fi o toaletă publică, dar n-aveam cum să ştiu. Nu am întrebat nimic şi am pornit mai departe. Un tânăr, îmbrăcat în ceva similar mercurului care ar fi curs peste el solidificându-se apoi, bufant (sau poate spumos) pe braţe şi strâns lipit în jurul şoldurilor, discuta cu o fată blondă, rezemată cu spatele de bazinul unei fântâni arteziene. Fata, purtând o rochie deschisă la culoare, destul de banală (ceea ce m-a încurajat), ţinea un buchet de flori roz pal; ascunzându-şi faţa printre ele, îi zâmbea băiatului din ochi. În clipa în care m-am oprit înaintea lor şi am deschis gura să-i vorbesc, am văzut că fata mânca din flori – şi am amuţit. Calmă, ea mesteca petalele delicate. Ridică privirea spre mine. Ochii îi îngheţară. Eram deja obişnuit cu reacţia aceasta. Am întrebat unde era Cercul Interior.

Băiatul mi s-a părut a fi surprins neplăcut, ba chiar furios, că cineva îndrăznise să le întrerupă intimitatea. Probabil comisesem vreo impoliteţe. Mă cercetă de sus până jos, parcă aşteptându-se să descopere nişte picioroange care să-mi justifice înălţimea. Nu spuse niciun cuvânt.

— Oh, uite, strigă fata, rastul de pe vuk, rastul

dumitale, îl poţi prinde, grăbeşte-te!

Am început să alerg în direcţia indicată, fără să ştiu spre ce anume – în continuare, n-aveam nici cea mai mică idee cum arăta blestematul de rast – şi după vreo zece paşi am zărit coborând din înălţimi un tub argintiu, baza uneia dintre acele enorme coloane care mă uluiseră într-atât mai înainte. Oare puteau fi coloane zburătoare? Din toate direcţiile, oamenii se grăbeau spre ea; deodată, m-am izbit de cineva. Nu mi-am pierdut echilibrul, pur şi simplu am rămas locului, însă celălalt individ, un tip robust, în portocaliu, a căzut şi i s-a întâmplat ceva incredibil: haina de blană i s-a dezumflat sub ochii mei, strângându-se precum un balon înţepat! M-am aplecat deasupra lui, uluit, incapabil să murmur vreo scuză. S-a ridicat, mi-a aruncat o privire asasină, dar n-a spus nimic; s-a întors şi s-a îndepărtat pipăind ceva de pe piept – haina s-a umflat şi s-a luminat din nou…

De-acum, locul pe care mi-l arătase fata era pustiu. După incidentul anterior renunţasem să mai caut rasturi, Cercul Interior, tuburi şi schimburi; am hotărât să părăsesc staţia. Experienţele de până acum nu mă încurajau să-i interpelez pe trecători, aşa încât am urmat la întâmplare o săgeată albastră ascendentă; fără să încerc vreo senzaţie anume, am traversat două indicatoare strălucind în aer: CIRCUITE LOCALE. Am ajuns la o scară rulantă pe care se găseau destule persoane. Nivelul următor era colorat într-un arămiu închis, nervurat cu semne aurii de exclamare. Treceri fluide de la plafoane la pereţii concavi. Coridoare fără tavane, cu părţile superioare pierdute într-o pudră sclipitoare. Părea că mă apropii de un fel de zonă rezidenţială, pe măsură ce împrejurimile căpătau aspectul unui sistem de gigantice recepţii hoteliere – ghişee, ţevi cromate în lungul pereţilor, nişe cu funcţionari; poate că acestea erau birourile pentru schimburi valutare, sau oficiile poştale. Am continuat să

merg. Acum eram aproape sigur că nu eram pe drumul spre o ieşire şi (judecând după durata călătoriei în sus) că mă găseam în partea superioară a staţiei; cu toate acestea continuam să merg în aceeaşi direcţie. O pustietate neaşteptată, panouri zmeurii cu stele scânteietoare, şiruri de uşi. Cea mai apropiată era deschisă. Am privit înăuntru. Din celălalt capăt al odăii mă privi un bărbat masiv, cu umeri laţi. Imaginea mea într-o oglindă imensă. Am deschis mai larg uşa. Porţelan, ţevi argintii, nichel. Toalete.

Îmi venea să râd, deşi, în general, eram zăpăcit. M-am întors repede: alt coridor, benzi albe ca laptele curgând în jos. Balustrada scării rulante era moale, caldă; n-am numărat nivelele pe lângă care am trecut; tot mai mulţi oameni se opreau în faţa unor cutii emailate care ieşeau din perete la fiecare pas; le atingeau cu degetul şi ceva le cădea în palmă; apoi strecurau acel ceva în buzunar şi porneau mai departe. Fără să ştiu de ce, am imitat întru totul gesturile bărbatului în haină largă, violetă, din faţa mea: am apăsat o tastă cu o mică depresiune pentru vârful degetului şi în palmă mi-a căzut un tub micuţ, colorat, translucid, călduţ. L-am clătinat, l-am ridicat înaintea ochilor – să fie un gen de pilule? Nu. O sticluţă? N-avea nici dop, nici picurător. Ce rol avea? Ce făceau ceilalţi oameni? Le băgau în buzunare. Inscripţia de pe cutia emailată: LARGAN. Am rămas locului; eram derutat. Şi deodată m-am simţit aidoma unei maimuţe căreia i-a fost dat un stilou, sau o brichetă; pentru o clipă m-a cuprins o furie oarbă; am strâns din fălci, am îngustat ochii şi, cu umerii adunaţi, m-am alăturat şuvoiului de pietoni. Coridorul se lărgi, deveni o sală. Litere arzătoare: AMO REAL AMO REAL.

Dincolo de curgerea grăbită a mulţimii, pe deasupra capetelor, am zărit o fereastră în depărtare. Prima fereastră. Panoramică, enormă.

Toate firmamentele nopţii atârnau parcă pe o

suprafaţă netedă. Pe un orizont de ceţuri înflăcărate – galaxii multicolore de pieţe, aglomerări de spirale luminoase, fosforescenţe pâlpâind deasupra zgârie-norilor, străzile: o târâre, o viermuială de mărgeluşe colorate, iar deasupra, perpendicular, vârtejuri de neon, penaje şi fulgere, cercuri, avioane şi sticle de flăcări, păpădiile roşii, ale semnalizatoarelor luminoase sori de – o clipă – şi hemoragii de reclame, mecanice şi violente. Am rămas locului şi am privit, auzind, înapoia mea, foşnetul permanent a sute de picioare. Brusc oraşul dispăru şi se ivi un chip uriaş, înalt de trei metri.

— Aţi vizionat secvenţe din jurnalele anilor şaptezeci, în cadrul serialului *Imagini ale vechilor capitale*. Acum ştirile. Transtel se extinde pentru a îngloba studiourile cosmolyte…

Am luat-o la fugă. Nu era o fereastră. Era un ecran de televizor. Am iuţit pasul. Începusem să transpir.

În jos. Mai repede. Pătrate aurii de lumină. În interior, mulţimi, spumă în pahare, un lichid aproape negru – nu bere, cu o sclipire verzuie, veninoasă – şi tineri, băieţi şi fete, ţinându-se pe după mijloc, în grupuri de câte şase, opt, blocând drumul de-a curmezişul întregii artere, îndreptându-se către mine; trebuiau să se despartă pentru a-mi face loc. Eram înghiontit. Fără să-mi dau seama, am păşit pe o bandă rulantă. Destul de aproape de mine sclipi o pereche de ochi surprinşi – o fată frumoasă, de culoare, îmbrăcată în ceva ce strălucea ca metalul impregnat cu fosfor. Ţesătura i se lipea de trup: părea dezbrăcată. Feţe albe, galbene, câţiva negri înalţi, totuşi eu rămâneam cel mai înalt. Oamenii îmi făceau loc. Sus de tot, înapoia ferestrelor convexe, goneau forme răzleţe, cântau orchestre invizibile. Aici continua o promenadă curioasă; în coridoarele întunecoase, siluetele lipsite de capete ale femeilor: puful ce le acoperea braţele iradia lumină, astfel încât numai gâturile lor înălţate se zăreau ca nişte lujeri

albi şi ciudaţi, şi sclipirile risipite prin păr – o pudră luminescentă? Un pasaj de legătură îngust mă conduse până la un şir de încăperi cu statui groteşti – se mişcau, ba chiar erau active; un fel de stradă largă, cu extremităţi ridicate, vuia de râsete. Oamenii se amuzau, dar ce anume îi făcea să râdă – statuile?

Forme gigantice în conuri de lumină; din ele se revărsa o lumină rubinie, o lumină aidoma mierii, groasă ca un sirop, o neobişnuită concentrare de culori. Am continuat să merg pasiv, cu pleoapele aproape lăsate, pierdut. Un coridor verde, abrupt, pavilioane groteşti, pagode cu podeţe de acces, peste tot cafenele micuţe, miros pătrunzător, înţepător, de mâncare prăjită, şiruri de flăcări de gaz înapoia vitrinelor, clinchetul sticlei, sunete metalice, repetate, de neînţeles. Mulţimea care mă purtase aici se contopi cu alta, apoi se rarefie; toţi suiau în cupeuri deschise; ba nu, erau doar transparente, parcă modelate din sticlă, până şi locurile erau asemănătoare sticlei, deşi moi – fără să ştiu cum, m-am pomenit înăuntru. Ne deplasam. Cupeul gonea, oamenii strigau, acoperind sunetele unui difuzor care repeta: „Nivelul Meridional, Meridional, schimbă pentru Spiro, Atale, Blekk, Frosam; întregul vagon părea că se topeşte, străpuns de suliţi de lumină; pereţii-treceau în zbor în dâre de foc şi culoare; arcuri parabolice, platforme albe. „Forteran, Forteran, schimbă pentru Galee, schimbă pentru rasturi exterioare, Makra”, bolborosea difuzorul, vagonul se opri, apoi îşi reluă goana. Am descoperit un lucru remarcabil: nu exista nicio senzaţie de frânare sau accelerare, de parcă inerţia fusese anulată. Cum era posibil aşa ceva? Am experimentat, îndoindu-mi uşor genunchii, la trei opriri consecutive. Nici la viraje nu se întâmpla nimic.

Oamenii coborau şi urcau. În faţă stătea o femeie cu un câine; nu mai văzusem un asemenea câine; era uriaş, avea capul ca o bilă, hidos; în ochii lui căprui, placizi, se

reflectau ghirlande de lumini tot mai mici, îndepărtându-se. RAMBRENT RAMBRENT. Urmă o vâlvătaie dinspre tuburile fluorescente albe şi albăstrui; treptat, sclipirea lăsă loc rocii; vagonul se opri. Am coborât şi am înlemnit. Deasupra concavităţii tip-amfiteatru a opririi se înălţa o structură multietajată pe care am recunoscut-o; mă aflam tot în staţie, în alt loc din interiorul aceleiaşi săli gigantice, amplificată de vastele suprafeţe albe. M-am îndepărtat către marginea depresiunii perfect geometrice – vagonul plecase deja – şi am întâlnit altă surpriză. Nu mă găseam pe fund, aşa cum crezusem; de fapt, mă aflam destul de sus, cam la patruzeci de nivele deasupra benzilor vizibile în abis, deasupra punţilor argintii a veşnic plutitoarelor platforme; între acestea se deplasau forme lungi, silenţioase, iar oamenii ieşeau din ele prin şiruri de chepenguri; părea că nişte peşti monstruoşi, placaţi cu crom, depuneau, la intervale regulate, icre negre şi colorate. Peste toate, prin pâcla distantei, zăream cuvinte aurii deplasându-se:

REVENITA AZI GLENIANIA ROON CU ÎNREGISTRAREA EI MIMORFICA REALĂ ADUCE UN TRIBUT ÎN ORATORIU MEMORIEI LUI RAPPER KERX POLITR. BULETIN DE ŞTIRI TERMINAL: ASTĂZI ÎN AMMONLEE PETIFARGUE A PRODUS SISTOLIZAREA PRIMULUI ENZOM. GLASUL DISTINSULUI GRAVISTICIAN VA FI TRANSMIS LA ORA DOUĂZECI ŞI ŞAPTE. ARRAKER ÎN FRUNTE. ARRAKER ŞI-A REPETAT SUCCESUL CA PRIMUL DISTRUGĂTOR AL SEZONULUI LA STADIONUL TRANSVAAL. M-am întors cu spatele. Deci se schimbase până şi sistemul orar. Sub lumina literelor gigantice care pluteau deasupra oceanului de capete ca nişte şiruri de acrobaţi arzători pe sârmă, ţesăturile metalice ale veşmintelor femeilor izbucneau în flăcări neaşteptate. Am continuat să merg, indiferent, dar ceva dinăuntrul meu repeta întruna: Deci s-a schimbat până şi

timpul. Într-un fel, asta mi-a pus capac. Nu vedeam nimic, deşi ţineam ochii deschişi. Doream un singur lucru: să fug, să găsesc o ieşire din staţia aceea infernală, să ajung sub cerul liber, la aer, să văd stelele, să simt vântul.

Am fost atras de o alee de lumini alungite. Pe piatra transparentă a plafoanelor, era scris cu o flăcăruie ascuţită, încastrată în albastru: TELETRANS TELEPORT TELETON. Printr-un portal ogival (cu toate că era un portal imposibil, dezlipit de fundaţia sa, ca imaginea în negativ a unui bot de rachetă), am ajuns într-o sală tapisată cu foc auriu, îngheţat. În nişe aflate de-a lungul pereţilor se găseau sute de cabine; oamenii alergau în ele, năvăleau afară grăbiţi; unii azvârleau pe podea panglici rupte, nu benzi de telex, altceva, cu proeminenţe poansonate; alţii călcau peste ele. Voiam să părăsesc locul; din greşeală, am pătruns într-o odaie întunecată; înainte de-a avea timp să mă retrag, ceva bâzâi, o străfulgerare ca de bliţ fotografic, şi dintr-o fentă cu ramă metalică, de genul celor de la cutiile poştale, lunecă o foaie de hârtie lucioasă, împătimită în două. Am luat-o şi am desfăcut-o: apăru un chip, cu gura întredeschisă, cu buzele subţiri, puţin strâmbe; mă privea cu ochii mijiţi: eram eu însumi! Am împăturit foaia şi spectrul de plastic a dispărut. Am depărtat uşor marginile: nimic. Mai mult: apăru din nou, ivindu-se ca din neant, un cap retezat de restul trupului, atârnând deasupra foii şi cu o expresie nu prea inteligentă. Pentru o clipă mi-am contemplat figura – era o fotografie tridimensională? Am băgat hârtia în buzunar şi am ieşit din odaie. Un iad auriu părea că pogoară asupra mulţimii, un tavan din magmă arzătoare, ireal, dar scuipând flăcări adevărate, şi nimeni nu-i acorda atenţie; zoriţii fugeau de la o cabină la alta; ceva mai departe, litere verzi săreau şi coloane de cifre curgeau în josul unor ecrane înguste; alte cabine ce aveau în loc de uşi obloane care se ridicau rapid la apropierea cuiva; în cele din urmă am găsit o ieşire.

Un coridor curbat, cu podeaua înclinată, aşa cum există în unele teatre; din pereţi răsăreau ghiocuri stilizate, iar deasupra lor alergau întruna cuvintele INFOR INFOR INFOR.

Prima dată când văzusem un infor fusese pe Lună, şi crezusem că era o floare artificială.

Mi-am apropiat faţa de potirul acvamarin.

— Cum ies de-aici? am întrebat, cam prosteşte.

— Unde mergeţi? răspunse imediat un alto plăcut.

— În oraş.

— Ce cartier?

— Nu contează.

— Ce nivel?

— Nu contează, vreau doar să ies din staţie!

— Meridional, rasturi: o sută şase, o sută şaptesprezece, zero opt, zero doi. Tritub, nivel AF, AG, AC, circuit M, niveluri doisprezece, şaisprezece, nivelul nadir duce în orice direcţie sud. Nivel central – glidere, roşu local, alb expres, A, B şi V. Nivel ulder, direct, toate opririle de la trei-ascendent… recită un glas feminin melodios.

Îmi venea să smulg din perete microfonul înclinat cu atâta solicitudine către mine. M-am îndepărtat. Idiotule! Idiotule! îmi răsuna în minte la fiecare pas. EX EX EX EX – repeta un indicator care se ridica, mărginit de o pâclă gălbuie. Exit? O ieşire?

Uriaşul indicator era EXOTAL. Pe neaşteptate, un curent de aer cald îmi flutură pantalonii. M-am pomenit sub cerul liber. Însă întunericul nopţii se retrăsese la mare distanţă, împins îndărăt de nenumăratele lumini. Un restaurant imens. Mese ale căror tăblii sclipeau în culori diferite; deasupra lor, chipuri, luminate de jos şi de aceea cumva stranii, pline de umbre intense. Fotolii joase, în pahare un lichid negru cu spumă verzuie, felinare ce răspândeau scântei mititele ba nu, licurici, roiuri de insecte incandescente. Haosul luminos estompa stelele.

Ridicând capul am zărit doar un hău întunecat. Totuşi, în mod ciudat, în acel moment prezenţa lui oarbă mi-a insuflat curaj. Am rămas locului, privind. Ceva m-a atins; am simţit un iz de parfum, pătrunzător şi în acelaşi timp discret; trecuseră doi tineri; fata se întoarse către bărbat; braţele şi sânii ei se pierdeau într-un nor pufos, ea veni în braţele lui şi începură să danseze. Deci, uite că se mai dansează, mi-am spus. Asta-i bine. Perechea schiţă câţiva paşi, şi un disc de culoare deschisă, făcut parcă din mercur, îi ridică împreună cu alte cupluri, umbrele lor roşu-întunecate mişcându-se sub placa uriaşă ce se rotea întruna parcă pe platanul unui picup. Nu era susţinută de nimic, nu avea nici măcar o axă, dar, plutind în văzduh, se rotea după muzică. Am păşit printre mese. Plasticul moale de sub tălpi dispăru, lăsând loc unei roci poroase. Am trecut printr-o cortină de lumină şi m-am trezit în interiorul unei grote stâncoase. Semăna cu zece, cu cincizeci de naosuri gotice alcătuite din stalactite; filoane de minerale sidefii înconjurau gurile peşterii; în ele stăteau oameni, bălăngănind din picioare; între genunchii lor pălpâiau flăcărui, iar la fund se întindea suprafaţa netedă şi netulburată a unui lac subteran, care reflecta bolţile din stâncă. Şi acolo, parcă pe nişte plute mici şi fragile, erau întinşi oameni, toţi privind în aceeaşi direcţie. Am coborât până la marginea apei şi am zărit pe celălalt mal, pe nisip, dansatoare. Părea goală, dar albeaţa trupului nu era naturală. Cu paşi mici, nesiguri, alergă spre apă; când corpul i se reflectă în unde, întinse brusc braţele şi făcu o reverenţă – sfârşitul – dar nu aplaudă nimeni; dansatoarea rămase nemişcată câteva clipe, apoi, încet porni de-a lungul ţărmului, urmându-i linia sinuoasă. Se afla poate la vreo treizeci de paşi de mine, când i se întâmplă ceva. Cu o clipă înainte îi văzusem faţa zâmbitoare, obosită, apoi, brusc, conturul ei începu să tremure şi dispăru.

— 0 plută pentru dumneavoastră, domnule? se auzi o

voce politicoasă înapoia mea. M-am întors; nu era nimeni, doar o masă aerodinamică, ce se mişca pe nişte picioare comic arcuite; pahare cu lichid spumos, aranjate în şiruri pe tăviţe laterale, tremurau, un braţ curtenitor oferindu-mi o băutură, un altul întinzându-se după o farfurie cu o gaură cât vârful unui deget, ceva asemănător unei palete de pictor, mică şi concavă – era un robot. Înapoia unui vizor micuţ din centru puteam vedea strălucirea inimii lui tranzistorizate.

Am evitat braţele acelea de insectă, întinse pentru a mă servi, încărcate cu delicatese pe care le-am refuzat, şi am părăsit în grabă peştera artificială, scrâşnind din dinţi de parcă fusesem, cumva, insultat. Am traversat întreaga lăţime a terasei, printre mese în formă de S, pe sub alei de felinare, inundate de o pulbere foarte fină de licurici dezintegraţi, muribunzi, negri şi aurii. Chiar la margine era un parapet din piatră veche, acoperită cu licheni gălbui, şi acolo am simţit, în sfârşit, un vânt adevărat, proaspăt, răcoros. În apropiere se afla o masă goală. M-am aşezat cu stângăcie, cu spatele către oameni, privind în noapte. Dedesubt se întindeau bezna, vastă, informă şi necunoscută; doar departe, foarte departe, la marginea ei, sclipeau luminiţe slabe, pâlpâitoare, ciudat de variabile, de parcă n-ar fi fost electrice, iar şi mai departe, săbii de lumină se ridicau reci şi subţiri în aer, blocuri sau coloane, nu ştiam. Le-aş fi crezut razele unor proiectoare dacă n-ar fi fost străbătute de o reţea delicată – aşa ar fi putut arăta un cilindru din sticlă, cu o bază pe pământ şi cealaltă în nori, umplut cu lentile alternativ concave şi convexe. Trebuie să fi fost incredibil de înalte; în jurul lor, câteva lumini scânteind, pulsând, astfel încât acum erau înconjurate de o ceaţă când portocalie, când aproape albă. Asta era totul, aşa arăta oraşul; am încercat să găsesc străzi, să ghicesc unde puteau fi acestea, însă spaţiul întunecat şi aparent lipsit de viaţă de dedesubt se întindea

în toate direcţiile, fără să fie luminat de un singur licăr.

— Col…? am auzit; probabil cuvântul fusese rostit de mai multe ori, dar nu-mi dădusem imediat seama că mi se adresa mie.

Am schiţat gestul de a mă întoarce, însă scaunul, mai iute decât mine, mi-a luat-o înainte. În faţa mea se afla o fată, de vreo douăzeci de ani, îmbrăcată în ceva albastru ce era lipit de ea ca un lichid congelat; braţele şi pieptul îi erau ascunse într-un puf bleumarin ce devenea tot mai transparent în partea de jos. Pântecul ei frumos şi neted era aidoma unei sculpturi suflate în metal. La urechi îi lucea ceva, atât de mare, încât i le acoperea complet. O gură mică, desenând un surâs nesigur, buzele rujate, nările de asemenea roşii pe dinăuntru – observasem că aşa erau fardate cele mai multe femei. Apucă spătarul scaunului de lângă mine şi rosti:

— Cum merge, col?

Se aşează.

M-am gândit că era beată.

— E plictisitor aici, continuă ea după un moment. Nu crezi. Nu plecăm undeva, col?

— Nu sunt un col… am început. Ea îşi sprijini coatele pe masă şi-şi mişcă palma deasupra paharului pe jumătate plin, până când capătul lanţului de aur din jurul A degetelor ei atinse lichidul. Se aplecă mult spre mine. îi puteam simţi răsuflarea. Dacă era ameţită, nu era din cauza alcoolului.

— Cum adică? întrebă ea. Ba eşti. Trebuie să fii. Toţi sunt. Ce zici? 0 facem?

N-aveam nici cea mai mică idee la ce se referea.

— Bine, am încuviinţat.

Se ridică. M-am sculat şi, eu din scaunul îngrozitor de jos.

— Cum faci asta? mă întrebă.

— Ce anume?

Îmi privi picioarele.

— Credeam că stai pe vârfuri…

Am zâmbit, dar n-am spus nimic. Se apropie de mine, mă luă de braţ şi fu din nou surprinsă.

— Ce-ai acolo?

— Unde, aici? Nimic.

— Căleşti, zise şi mă trase uşor după ea. Am trecut printre mese şi m-am întrebat ce însemna „căleşti” – poate „mă păcăleşti”?

Mă conduse către un perete de un auriu întunecat, spre un semn de pe el, oarecum asemănător cheii muzicale sol, luminoase. Când ne-am apropiat peretele s-a deschis. Am simţit un curent de aer fierbinte.

O scară rulantă, argintie, îngustă, curgea în jos. Stăteam unul lângă altul. Ea nu-mi ajungea nici măcar până la umăr. Avea cap ca de pisică, păr negru cu luciu albăstrui, şi un profil poate prea ascuţit, totuşi era drăguţă. Dacă n-ar fi fost nările acelea stacojii… Se ţinea strâns de mine cu mâna ei subţire, înfigându-şi unghiile verzi în puloverul meu gros. Mi-a venit să zâmbesc, gândindu-mă unde fusese puloverul acela şi cât de puţin avea în comun cu degetele unei femei. Am ieşit în stradă de sub o cupolă circulară care răsufla lumină – de la roz la carmin, de la carmin la roz. Adică, eu credeam că este o stradă, însă bezna din jurul nostru era din ACÂnd în când întreruptă, parcă de un răsărit timpuriu. În depărtare se deplasau siluete lungi, extrem de lungi, destul de asemănătoare unor automobile, dar ştiam că nu mai există automobile. Trebuie să fi fost altceva. Aş fi ales artera aceasta largă chiar dacă aş fi fost singur, deoarece în faţa noastră străluceau literele SPRE CENTRU, deşi, cu siguranţă, asta nu însemna centrul oraşului. Oricum, m-am lăsat condus. Indiferent cum avea să ia sfârşit aventura aceasta, îmi găsisem o călăuză; mi-am amintit – acum fără mânie – de sărmanul individ care, la trei ore de la sosirea

mea, mă căuta fără îndoială prin toate inforurile acestea staţii – oraş.

Am trecut pe lângă mai multe baruri pe jumătate goale, vitrine în care grupuri de manechine jucau întruna o aceeaşi scenă; mi-ar fi plăcut să mă opresc şi să văd ce făceau, dar fata se grăbi, ţăcănind din pantofi, până ce, la vederea unui chip de neon cu obraji roşii, pulsatorfi, care-şi lingea permanent buzele cu o limbă amuzant de mobila, strigă:

— Oh, bonsuri! Vrei un bons?

— Tu vrei? am întrebat-o.

— Cred că da.

Am intrat într-o odăiţă puternic luminată. Nu avea pla. fon, ci rânduri lungi de flăcărui, asemenea unor lumini pilot; de deasupra se revărsa căldură, aşa încât s-ar fi putut într-adevăr să fie gaz. În pereţi am văzut nişte nişe cu tejghele. Când ne-am apropiat de una dintre acestea, din perete, de ambele noastre părţi, au ieşit scaune; la început, păreau a creşte, parcă, din zid, încă nedesfăcute precum mugurii, apoi se deschiseră în aer, devenind concave şi au rămas nemişcate. Ne-am aşezat unul vizavi de celălalt; fata ciocăni cu două degete în tăblia metalică a mesei – din perete ţâşni o gheară nichelată care aruncă în faţa noastră două farfurioare. Din două mişcări fulgerătoare, răsturnă pe fiecare farfurioară o porţie dintr-o substanţă albă care făcu spumă, apoi deveni castanie şi se întări; între timp, farfurioara însăşi se închise la culoare. După aceea, fata o împături – nu era câtuşi de puţin o farfurie – ca pe o clătită şi începu să mănânce.

— Oh, rosti ea cu gura plină, nici nu-mi dădeam seama ce foame mi-era!

Am imitat-o întru totul. Bonsul avea un gust pe care nu-l mai încercasem niciodată. Trosnea între dinţi precum coaja unei chifle proaspete, dar imediat se sfărâma şi se topea pe limbă; substanţa castanie din mijloc era plăcut

condimentată. M-am gândit că bonusurile aveau să-mi placă.

— Altul? am întrebat, când l-a terminat pe al ei. Fata zâmbi, clătinând din cap. Ieşind, pe culoar, îşi introduse

ambele mâini într-o nişă micuţă, căptuşită cu faianţă; ceva bâzâi înăuntru. I-am urmat exemplul. Un curent uşor pişcător îmi suflă peste degete – când le-am scos, erau perfect curate şi uscate. După aceea am suit cu o scară rulantă largă. Nu ştiam dacă ne mai găseam încă în interiorul staţiei, dar am preferat să nu întreb. Fata mă conduse la o cămăruţă din interiorul unui perete, mai slab luminată; am avut impresia că pe deasupra treceau un fel de trenuri, deoarece podeaua trepida. Pentru o fracţiune de secundă se făcu întuneric, ceva de sub noi suspină adânc, ca un monstru metalic golindu-şi plămânii de aer, lumina reveni şi fata deschise uşa. Aparent, o stradă adevărată. Se părea că eram singuri aici. De ambele părţi se aflau garduri vii, tunse destul de scurt; ceva mai departe erau strânse laolaltă mai multe maşini negre, plate, din umbră apăru un bărbat care dispăru înapoia uneia dintre maşini – nu l-am văzut deschizând vreo portieră, pur şi simplu s-a făcut nevăzut. Vehiculul porni atât de brusc, încât trebuie să-l fi turtit pe pasager în scaun. Nu vedeam nicio clădire, doar drumul, neted ca o masă şi acoperit cu benzi de metal mat; atârnau deasupra un fel de semafoare portocalii şi roşii, care se legănau la intersecţii; semănau puţin cu semafoarele antiaerienei din timpul războiului.

— Unde mergem? întrebă fata. Continua să mă ţină de braţ. Încetinise pasul. O dâră roşie îi traversă chipul.

— Oriunde vrei.

— Atunci, la mine. Nu merită să luăm un glider. E

aproape. A

Am pornit mai departe. În continuare nu se zărea nicio casă, iar briza care venea din întuneric, dinapoia tufişurilor, era asemănătoare unui curent de aer într-un loc deschis. Aici, în jurul staţiei, chiar în Centru? Mi se părea ciudat. Vântul aducea o vagă mireasmă de flori, pe care am inspirat-o cu nesaţ. Flori de cireş? Nu, nu erau flori de cireş.

Am ajuns la o bandă rulantă; am urcat pe ea; eram o pereche ciudată. Luminile pluteau pe lângă noi; din când în când străfulgera câte un vehicul, turnat parcă dintr-un singur lingou de metal negru; vehiculele acestea nu aveau geamuri, nici roţi, nici măcar faruri. Goneau parcă orbeşte, cu viteze uluitoare. Luminile mişcătoare se revărsau din fante verticale, aflate puţin deasupra solului. Nu-mi puteam da seamă dacă aveau vreo legătură cu traficul şi regulile sale.

La răstimpuri, un fluierat ascuţit şi ţânguitor, sus, deasupra noastră, umplea cerul invizibil. Brusc, fata coborî de pe panglica mişcătoare, însă doar pentru a trece pe alta, care ţâşnia abrupt în sus. Fără să-mi dau seama, m-am pomenit la înălţime. Călătoria aeriană dură cam o jumătate de minut şi luă sfârşit înaintea unui fel de ieşind acoperit cu flori slab mirositoare, de parcă am fi ajuns la terasa unei clădiri întunecate, transportaţi de o bandă rulantă paralelă cu peretele. Fata intră în loggia aceea, iar eu, acomodat acum cu semiîntunericul, am izbutit să disting contururile uriaşe ale clădirilor înconjurătoare, fără ferestre, negre, aparent lipsite de viaţă, căci nu numai luminile erau absente – nu auzeam nici cel mai mic sunet, exceptând şuieratul pătrunzător care anunţa trecerea, pe stradă, a uneia dintre maşinile negre. Mă nedumerea acest camuflaj, intenţionat, fără îndoială, ca şi absenţa reclamelor, după orgia de neon din staţie, însă n-am avut timp să reflectez prea mult.

— Vino, unde eşti? i-am auzit şoapta. Zăream numai pata albicioasă a chipului ei. Întinse mâna spre uşă, şi aceasta se deschise, dar nu într-un apartament; podeaua se deplasa uşor, purtându-ne – aici nu poţi păşi deloc, mi-am spus, e de mirare că mai au picioare. Ironie jalnică; provenea din permanenta uimire, din sentimentul de irealitate a tot ceea ce se petrecuse cu mine în ultimele ore.

Ne aflam într-un fel de hol de intrare, gigantic, larg, aproape întunecat – doar colţurile pereţilor străluceau, luminate de benzi de vopsea fosforescentă. Ajunsă în porţiunea cea mai întunecoasă, fata întinse din nou mâna, lipindu-şi palma de plăcuţa metalică de pe o uşă, şi intră prima. Am clipit. Holul, puternic iluminat, era practic pustiu; am trecut la următoarea uşă. Când m-am apropiat de perete, acesta s-a deschis brusc, dezvăluind un interior ticsit cu un fel de sticluţe metalice. Totul se petrecuse atât de neaşteptat încât am înlemnit.

— Nu-mi da peste cap garderoba, rosti fata. Se afla deja în cealaltă odaie.

Am urmat-o.

Mobilierul – fotolii, o canapea joasă, măsuţe – părea turnat din sticlă, iar în interiorul materialului semitransparent circulau roiuri de licurici, uneori despărţiţi, apoi reunindu-se în şuvoaie, astfel încât prin mobilier părea că pulsează un sânge luminos, verde deschis, cu scântei trandafirii.

— De ce nu stai jos?

Ea stătea mai încolo. Un fotoliu se deplie pentru a mă primi. Nu mi-a plăcut. Sticla nu era câtuşi de puţin sticlă; aveam impresia că stau pe nişte perne pneumatice; privind în jos prin suprafaţa curbă a fotoliului, puteam distinge, neclar, duşumeaua.

Când intrasem, crezusem că peretele opus uşii era din sticlă şi că prin el priveam în altă cameră, unde se

aflau nişte oameni, de parcă acolo ar fi fost în toi o petrecere; însă oamenii aceia erau nefiresc de înalţi – am înţeles că aveam în faţa mea un ecran de televiziune de mărimea peretelui. Sonorul era închis. Acum, aşezat fiind, vedeam un enorm chip de femeie, ca şi când o uriaşă cu pielea închisă la culoare s-ar fi zgâit printr-o fereastră în odaie; buzele i se mişcau, vorbea. Cercei de mărimea unor scuturi îi acopereau urechile, scânteind diamantin.

M-am aşezat mai confortabil. Fata, cu mâna în şold – într-adevăr, abdomenul ei părea o sculptură în metal auriu – mă studia cu atenţie. Nu mai părea ameţită. Poate că fusese numai impresia mea.

— Cum te cheamă? m-a întrebat.

— Bregg. Hal Bregg. Dar pe tine?

— Nais. Câţi ani ai?

Ciudate maniere, mi-am spus. Asta e. Probabil aşa se obişnuieşte.

— Patruzeci – şi ce-i cu asta?

— Nimic. Credeam că ai o sută.

— N-am putut să nu zâmbesc.

— Pot spune şi aşa, dacă insişti. Partea amuzantă, m-am gândit, e că ăsta-i adevărul.

— Ce-ţi pot oferi?

— De băut? Nimic, mulţumesc.

— Bine.

Se apropie de perete şi acesta se deschise ca un mic bar. Fata rămase o vreme acolo. Când reveni, purta o tavă cu pahare şi două sticle. Apăsând uşor pe una dintre sticle, îmi umplu un pahar până sus cu un lichid care arăta exact ca laptele.

— Mulţumesc, am rostit, pentru mine nu…

— Dar nu-ţi dau nimic. Era surprinsă.

Înţelegând că am făcut o gafă, deşi nu ştiam care anume, am bolborosit ceva şi am apucat cupa. Ea îşi turnă din a doua sticlă. Băutura ei era uleioasă, incoloră şi uşor

efervescentă; în acelaşi timp se întuneca treptat, aparent în contact cu aerul. Fata se aşează şi, atingând paharul cu buzele, întrebă degajată:

— Cine eşti?

— Un col. Mi-am ridicat paharul, de parcă l-aş fi examinat. Laptele acela nu avea niciun miros. Nu l-am atins.

— Nu, vorbesc serios. Ai crezut că trimiteam în beznă, da? Da' de unde! Era numai un cais. Eram cu un şase, ştii, dar a devenit groaznic de înfundat. Orka nu era grozavă, şi una peste alta… tocmai voiam să plec când te-ai aşezat.

Ceva – ceva am izbutit să pricep: pesemne mă aşezasem la masa ei din întâmplare, când ea nu era acolo; oare să fi fost la dans? Am păstrat o tăcere plină de tact.

— De la depărtare, păreai atât de… Nu izbutea să găsească termenul.

— Serios? i-am sugerat. Clipi din pleoape. Oare avea şi pe ele o peliculă metalică? Nu, era pesemne fardul. Înălţă capul.

— Ce înseamnă asta?

— Păi… hm-m-m… cineva în care poţi avea încredere…

— Vorbeşti ciudat. De unde eşti?

— De departe.

— Marte?

— Şi mai departe.

— Zbori?

— Am zburat.

— Şi acum?

— Nimic. M-am întors.

— Dar o să mai zbori?

— Nu ştiu. Probabil că nu.

Conversaţia trena oarecum. Mi se părea că fata începea să regrete invitaţia nechibzuită şi doream s-o ajut.

— N-ar trebui să plec? am întrebat-o. Continuam să ţin în mână paharul cu băutura neatinsă.

— De ce? Era surprinsă.

— M-am gândit că ţi-ar… conveni.

— Nu. Te-ai gândit… nu, de ce? De ce nu bei?

— O să beau.

Era într-adevăr lapte. La ora aceea şi în circumstanţele respective! Am fost atât de uluit încât a remarcat şi ea.

— Ce-i, nu-i bun?

— E lapte, am zis. Cred că arătam ca un idiot perfect.

— Ce? Ce lapte? E brit…

Am suspinat.

— Ascultă-mă, Nais… cred c-ar trebui să plec acum. Realmente. Va fi mai bine aşa.

— Atunci de ce-ai băut?

Am privit-o, fără un cuvânt. Limbajul nu se schimbase prea mult, totuşi nu pricepeam nimic. Absolut nimic. Schimbările erau în oameni.

— Bine, spuse ea în cele din urmă. Nu te ţin cu forţa. Şi acum… Părea derutată. Bău din limonadă – aşa-i ziceam în sinea mea lichidului spumos – şi iarăşi n-am ştiut ce să mai spun. Cât de complicat era totul…

— Povesteşte-mi despre tine, i-am sugerat. Vrei?

— Bine. După aceea îmi spui şi tu…?

— Da. A

— Sunt la Cavuta, în al doilea an. În ultima vreme m-am cam delăsat, n-am plastat regulat şi… asta e. Şasele meu nu e prea interesant. Aşa că, de fapt… n-am pe nimeni. E ciudat…

— Ce anume?

— Că n-am…

Din nou, neclarităţile astea. Despre cine vorbea? Pe cine n-avea? Părinţi? Iubiţi? Cunoscuţi? Abs avea într-adevăr dreptate când spunea că nu voi reuşi să mă descurc

fără cele opt luni la Adaptare. Însă acum, poate chiar mai mult decât înainte, nu voiam să mă întorc, pocăit, la şcoală.

— Ce altceva? am întrebat-o şi, pentru că tot ţineam paharul în mână, am mai sorbit o gură de lapte. Ochii ei se dilatară, uluiţi. Ceva ca un surâs batjocoritor îi flutură pe buze. Îşi goli cupa, întinse o mână către materialul pufos ce-i acoperea umerii, şi-l smulse – nu-l descheie, nu-l scoase, pur şi simplu îl smulse, lăsând bucăţile să-i cadă dintre degete, ca nişte gunoaie.

— Şi totuşi, de-abia ne cunoaştem, vorbi ea. Se părea că era mai dezinvoltă acum. Zâmbi. Erau momente când devenea destul de drăguţă, mai ales când îşi mijea ochii, iar buza inferioară, retrăgându-se, descoperea dinţii strălucitori, în chipul ei exista ceva egiptean. O pisică egipteană. Părul era mai negru decât negrul, iar când îşi rupsese blana pufoasă de pe umeri şi sâni, văzusem că nu era chiar atât de slăbuţă pe cât crezusem.

Dar de ce şi-o smulsese? Oare gestul respectiv avea vreun înţeles anume?

— Este rândul tău să povesteşti, îmi spuse, privindu-mă peste pahar.

— Da, am încuviinţat şi m-am simţit nervos, de parcă de vorbele mele ar fi depins Dumnezeu ştie ce. Sunt… am fost pilot. Ultima dată când am fost aici… să nu te sperii!

— Nu. Continuă!

Ochii îi sclipeau atenţi.

— A fost acum o siită şi douăzeci şi şapte de ani. Eu aveam treizeci de ani pe atunci. Expediţia… Eram unul din piloţii expediţiei spre Fomalhaut. E o stea ce se găseşte la douăzeci şi trei de ani-lumină depărtare. Drumul până acolo şi înapoi a durat o sută douăzeci şi şapte de ani după timpul Pământului şi zece ani după timpul navei. Ne-am întors acum patru zile… *Prometea* – nava mea – a rămas pe Lună. Astăzi am venit de acolo. Asta-i tot.

Mă privea fix. Nu vorbea. Buzele i se mişcară, se deschiseră, se închiseră. Ce exprimau ochii ei? Surpriză? Admiraţie? Teamă?

— De ce taci? am întrebat-o. Am fost nevoit să-mi dreg glasul.

— Deci… câţi ani ai, de fapt?

A trebuit să zâmbesc; nu era un zâmbet plăcut.

— Ce înseamnă „de fapt”? Din punct de vedere biologic am patruzeci de ani, dar, după timpul Pământului, o sută cincizeci şi şapte…

O tăcere lungă, apoi brusc:

— Erau şi femei acolo?

— Stai aşa, am oprit-o. Ai ceva de băut?

— Cum adică?

— Ceva toxic, pricepi? Tare. Alcool… sau nu se mai bea acum?

— Foarte rar, îmi răspunse încetişor, parcă gândindu-se la altceva. Mâinile îi coborâră lent, atingând albastrul metalic al veşmântului. O să-ţi dau nişte… angehen, e bine? Deşi nu ştii ce este, da?

— Nu, habar n-am, am replicat, neaşteptat de îndârjit.

Merse la bar şi reveni cu o sticluţă pântecoasă. Îmi umplu un pahar. Conţinea alcool – nu mult – totuşi mai era ceva, un gust aparte, amărui.

— Nu te supăra, i-am spus, golind paharul şi turnându-mi încă unul.

— Nu sunt supărată. Nu mi-ai răspuns, dar poate că nu vrei?

A

— De ce nu? Îţi pot spune. Cu toţii am fost douăzeci şi trei, pe două nave. Cea de-a doua era *Ulise*. Fiecare navă avea câte cinci piloţi, iar restul erau oameni de ştiinţă. Nu existau femei.

— De ce?

— Din cauza copiilor, i-am explicat. Nu poţi creşte copii pe asemenea nave, şi chiar dacă ai putea, nimeni n-ar dori s-o facă. Nu poţi zbura înainte de-a împlini treizeci de ani. Trebuie să fi obţinut două diplome. Plus patru ani de

antrenamente, cu totul doisprezece ani. Altfel zis – la treizeci de ani, de obicei, femeile au copii. Mai existau şi… alte aspecte.

— Dar tu?

— Eu eram celibatar. Au ales numai bărbaţi neînsuraţi. Adică – voluntari.

— Ai vrut să…

— Da. Bineînţeles.

— Şi n-ai…

Se opri. Ştiam ce voia să spună. Am tăcut.

— Trebuie să fi fost straniu, să te întorci aşa, şopti ea. Se înfioră. Brusc mă privi şi obrajii i se întunecară uşor, roşise: Ştii, ce-am spus înainte n-a fost decât o glumă, de fapt…

— Despre cei o sută de ani?

— Pur şi simplu ca să zic ceva, n-aveam, a

— Termină, am mormăit. Dacă te mai scuzi mult, chiar c-o să mă simt aşa…

Tăcu. M-am străduit să-mi iau ochii de la ea. În cealaltă odaie, încăperea inexistentă dinapoia sticlei, un cap enorm de bărbat cânta fără niciun sunet; am văzut gâtlejul roşu-congestionat tremurând de efort, obrajii transpiraţi, întreaga faţă se supunea unui ritm neauzit.

— Ce vei face? mă întrebă încetişor.

— Nu ştiu. Nu ştiu încă.

— N-ai niciun plan?

— Nu. Am ceva – e un fel de… dobândă, înţelegi? Pentru toată perioada care a trecut. Când am plecat, a fost depusă la bancă pe numele meu – nu ştiu nici măcar ce sumă este. Nu ştiu absolut nimic. Auzi, ce-i Cavut ăla?

— Cavuta? mă corectă ea. Este… un fel de şcoală,

plastare… nimic grozav în sine, dar uneori poţi ajunge în realuri…

— Stai… de fapt, ce faci tu?

— Plastez. Nu ştii ce este asta?

— Nu.

— Cum ţi-aş putea explica? Mai simplu spus, se fac haine, în general veşminte – totul…

— Un fel de croitorie…

— Ce înseamnă asta?

— Coşi ţesături?

— Nu înţeleg.

— Pe toţi dumnezeii! Eşti designer de îmbrăcăminte?

— Păi… da, într-un fel, da. Deşi nu sunt designer, eu le fac doar…

Am renunţat.

— Şi ce-i un real?

Întrebarea o năuci cu adevărat. Pentru prima dată mă privi de parcă aş fi fost o creatură din altă lume.

— Un real este… un real… repetă neajutorată. Sunt… istorii, poveşti. Pentru privit.

— Asta? Am arătat către peretele din sticlă.

— Ah, nu asta este vizionare.

— Ce, atunci? Filme, teatre?

— Nu. Teatrul ştiu ce însemna – a existat acum mult timp. Ştiu – aveau chiar şi oameni acolo. Un real este artificial, dar nu poţi să-ţi dai seama de diferenţă. Doar dacă, bănuiesc, intri acolo, înăuntru…

— Să intri?

Capul gigantului îşi rostogoli ochii, se legănă, mă privi de parcă s-ar fi distrat teribil observând scena.

— Ascultă, Nais, am rostit brusc, ar fi cazul să plec chiar acum, deoarece e foarte târziu, sau…

— L-aş prefera pe „său”.

— Dar nu ştii ce vreau să spun.

— Spune, atunci.

— Bine. Voiam să întreb despre mai multe lucruri. Despre lucrurile mari, cu adevărat importante, ştiu deja câte ceva; am stat patru zile în Adaptare, pe Lună. Dar n-a fost decât aşa, la zile mari… Cu ce vă ocupaţi voi când munciţi?

— Poţi să faci o mulţime de lucruri, răspunse fata. Poţi călători, adevărat sau cu moţul. Te poţi distra, să mergi la real, să dansezi, să joci tereo să faci sport, să înoţi, să zbori – orice doreşti.

— Ce este un moţ?

— Seamănă cumva cu realul, numai că poţi atinge orice. Te poţi sui pe munţi, de altfel – vei vedea singur, nu este ceva care se poate descrie. Dar am avut impresia că doreai să întrebi despre altceva…?

— Aşa e. Cum este între bărbaţi şi femei?

Clipi.

— Bănuiesc că aşa cum a fost mereu. Ce s-ar fi putut schimba?

— Totul. Când am plecat – n-o înţelege greşit – o fată ca tine nu m-ar fi dus la ea acasă, la ora asta.

— Adevărat? De ce nu?

— Pentru că ar fi însemnat un singur lucru.

Rămase tăcută câteva momente.

— Şi de unde ştii că n-a fost aşa?

Expresia mea o amuză. Am fixat-o cu privirea; nu mai zâmbi.

— Nais… cum adică…? m-am bâlbâit. Iei un bărbat complet necunoscut şi…

Tăcea.

— De ce nu răspunzi?

— Pentru că nu înţelegi nimic. Nu ştiu cum să-ţi explic. De fapt, asta nu-i nimic, ştii…

— Aha. Nu-i nimic, am repetat.

Nu mai puteam sta locului. M-am ridicat. Nu mă controlasem şi aproape am sărit. Ea tresări.

— Scuză-mă, am murmurat şi am început să mă plimb prin odaie. Înapoia sticlei, un parc se întindea în lumina dimineţii; de-a lungul unei alei, printre copaci cu frunze roz-pal, mergeau trei tineri, în cămăşi ce sclipeau ca nişte armuri. Mai există căsătorii? am întrebat-o.

— Bineînţeles.

— Nu-nţeleg! Explică-mi. Spune-mi. Vezi un bărbat care-ţi place, şi fără să-l cunoşti, imediat…

— Dar ce-i de spus? făcu ea fără tragere de inimă. Este chiar adevărat că pe vremea ta, în timpurile trecute, o fată nu putea aduce un bărbat în camera ei?

— Ba putea, cum să nu, şi chiar în scopul ăla, dar… nu la cinci minute după ce l-a întâlnit…

— Dar după câte minute?

Am privit-o atent. Era destul de serioasă. Da, de fapt, cum putea şti? Am ridicat din umeri.

— Nu era numai o chestiune de timp. La început ea trebuia să… vadă ceva în el, s-ajungă să-l cunoască, să-l placă; la început ieşeau împreună…

— Stai, zise fata. Se pare că nu înţelegi un lucru. La urma urmei, ţi-am dat brit.

— Ce brit? Ah, laptele? Ce-i cu el?

— Cum adică, ce-i cu el? Voi n-aveaţi… brit?

Începu să râdă; se zgâlţâia de râs. Apoi brusc, se opri, mă privi şi se înroşi teribil.

— Deci ai crezut… ai crezut că eu… nu!

M-am aşezat. Îmi tremurau degetele; trebuia să ţin ceva în ele. Am scos din buzunar o ţigară şi am aprins-o. Ea holbă ochii.

— Ce este asta?

— 0 ţigară. Ce… nu fumezi?

— Este prima dată când văd una… deci aşa arată o ţigară. Dar cum poţi inhala fumul aşa? Nu, stai – problema cealaltă este mult mai importantă. Britul nu este fapte. Nu ştiu ce este în el, dar întotdeauna unui străin îi dai brit.

— Unui bărbat?

— Da.

— Dar ce-i face?

— Îl face să se comporte… îl obligă să fie decent. Ştii… poate că un biolog ţi-ar putea explica.

— Dă-l naibii de biolog. Vrei să zici că un bărbat căruia i-ai dat brit nu poate face nimic?

— Bineînţeles.

— Şi dacă nu vrea să bea?

— Cum poate să nu vrea?

Aici s-a oprit toată explicaţia.

— Păi nu-l poţi obliga să bea, am continuat răbdător.

— S-ar putea ca un nebun să nu bea, rosti ea încetişor, însă n-am auzit niciodată de aşa ceva, niciodată…

— E un fel de obicei?

— Nu ştiu ce să-ţi spun. Reprezintă un obicei faptul dea nu umbla în pielea goală?

— Aha. Păi, într-un fel – da. Totuşi te poţi dezbrăca pe plajă.

— Complet? întrebă ea brusc interesată.

— Nu. În costum de baie… Deşi, pe vremea mea, existau grupuri de oameni, erau denumiţi nudişti…

— Ştiu. Nu, asta-i altceva. Credeam că voi, toţi…

— Nu. Deci băutul britului e similar purtatului de haine? La fel de necesar?

— Da. Când sunt… doi.

— Bun, şi dup-aia.

— Ce anume?

— Data următoare?

Conversaţia era complet idioată şi mă simţeam groaznic, dar trebuia să aflu.

— Data următoare? Depinde. Unora… le dai întotdeauna brit.

— Pretendentul respins, mi-au scăpat cuvintele.

— Ce înseamnă asta?

— Nu, nimic. Şi dacă o fată vizitează un bărbat, ce se-ntâmplă?

— Atunci îl bea la el acasă.

Mă privea aproape cu milă. Eram însă încăpăţânat.

— Şi când n-are?

— Să nu aibă deloc? Cum s-ar putea aşa ceva?

— Păi, l-a terminat. Sau… ar putea minţi.

Începu să râdă.

— Dar asta-i… crezi că ţin toate sticlele astea aici, în apartamentul meu?

— Nu? Atunci, unde?

— Nici nu ştiu de unde vin. Pe vremea ta, exista apă la robinet?

— Exista, am răspuns morocănos. S-ar fi putut să nu existe! Sigur. Poate că m-am urcat în rachetă direct din junglă. Am fost furios pe moment, dar m-am potolit; la urma urmei, nu era vina ei.

— Atunci, răspunde-mi – ştiai din ce direcţie venea apa înainte de-a…

— Am înţeles, nu-i nevoie să continui. Bun. Deci, e un fel de măsură de siguranţă? Foarte ciudat!

— Mie nu mi se pare aşa, spuse fata. Ce ai acolo, chestia aceea albă de sub puloverul tău?

— 0 cămaşă.

— Ce este asta?

— N-ai văzut niciodată o cămaşă? Păi, un fel de îmbrăcăminte. Făcută din nailon.

Mi-am ridicat mâneca şi i-am arătat.

— Interesant, făcu ea.

— E un obicei, am zis neavând altă replică.

De fapt, în Adaptare îmi spuseseră să nu mă mai îmbrac în stilul de acum o sută de ani; eu n-am vrut. Totuşi trebuia să admit că avea dreptate; britul era pentru mine ceea ce însemna cămaşa pentru ea. De fapt, nimeni nu-i obligase pe oameni să poarte cămăşi, dar purtau toţi.

Evident, şi cu britul era acelaşi lucru.

— Şi cât timp are britul efect? am întrebat.

Roşi din nou.

— Eşti foarte grăbit. Tot nu ştii nimic.

— N-am spus nimic rău, m-am apărat. Voiam doar să ştiu… de ce mă priveşti aşa? Ce-i cu tine? Nais!

Se sculă încet. Trecu îndărătul fotoliului.

— Cu cât timp în urmă, ai spus? 0 sută şi douăzeci de ani?

— 0 sută douăzeci şi şapte. Ce-i cu asta?

— Spune-mi, ai fost… betrizat?

— Ce mai e şi asta?

— N-ai fost?

— Nici măcar nu ştiu ce-nseamnă. Nais… fato, ce-i cu tine?

— Nu, n-ai fost, şopti ea. Dacă ai fi fost, ai fi ştiut.

Am vrut să mă apropii de ea. Ridică mâinile.

— Stai. Nu! Nu! Te rog!

Se retrase până la perete.

— Dar tu singură ai zis că britul… M-am aşezat. Vezi, m-am aşezat. Linişteşte-te. Spune-mi, ce-i bet… sau cum naiba-i zice.

— Nu ştiu exact. Dar toţi sunt betrizaţi. La naştere.

— Şi ce se face?

— Mi se pare că ţi se introduce ceva în sânge.

— La toată lumea?

— Da. Pentru că… britul… nu are efect altfel. Nu te mişca!

— Fetiţo, nu fi ridicolă.

Mi-am stins ţigara.

— La urma urmei, nu sunt un animal sălbatic. Nu te enerva, dar… mi se pare că aţi luat-o cu toţii razna. Britul ăsta… păi, e ca şi cum le-ai pune cătuşe la toţi pentru că cineva s-ar putea să fi furat. Adică, vreau să spun c-ar trebui să existe şi puţină încredere.

— Eşti grozav. Părea mai calmă, totuşi nu se aşeza. Atunci, de ce erai aşa indignat, mai devreme, pentru că aduc străini în casă?

— Asta-i cu totul altceva.

— Nu văd diferenţa. Eşti sigur că n-ai fost betrizat?

— N-am fost.

— Nici acum? Când te-ai întors?

— Nu ştiu. Mi-au făcut tot felul de injecţii. E aşa de important?

— Este. Deci ţi-au făcut injecţii. Bun.

Se aşeză.

— Aş dori să te rog ceva, am rostit cât puteam de calm. Trebuie să-mi explici…

— Ce?

— Spaima ta. Credeai c-o să te atac, sau ce? Dar e ridicol!

— Nu. Dacă judeci raţional, nu, însă… am fost copleşită, înţelegi? A fost un şoc. N-am mai întâlnit o persoană care să nu fie…

— Dar nu-ţi poţi da seama?

— Poţi. Oh, poţi!

— Cum?

Tăcu.

— Nais…

— Şi dacă…

— Ce?

— Mi-e frică.

— Să spui?

— Da.

— De ce?

— O să-nţelegi, dacă-ţi spun. Vezi tu, betrizarea nu-i făcută de brit. Cu britul este doar… un efect secundar… Betrizarea e în legătură cu altceva.

Era palidă. Buzele îi tremurau. Ce lume, m-am gândit, ce lume mai este şi asta!

— Nu pot. Mi-e groaznic de frică.
— De mine?
— Da.
— Jur că…
— Nu, nu. Te cred, numai că… nu. Nu poţi înţelege asta.
— N-o să-mi spui?
Probabil ceva dintonul meu o făcu să se controleze. Chipul ei se încordă. Îmi dădeam seama după ochi de efortul pe care-l făcea.
— Este… ca să… pentru ca să fie imposibil să… ucizi.
— Nu se poate! Oameni?
— Orice.
— Şi animale?
— Şi animale. Orice.
Îşi răsucea întruna degetele, fără să mă slăbească din ochi, de parcă prin acele cuvinte mă eliberase dintr-un lanţ invizibil, de parcă îmi pusese în mână un cuţit, un cuţit cu care o puteam înjunghia.
— Nais, am rostit cât am putut de blând. Nais, nu te teme. Îţi dau cuvântul meu, n-ai de ce te teme.
Încercă să zâmbească.
— Ascultă…
— Da?
— Când am zis că…
— Da?
— N-ai simţit nimic?
— Dar ce-ar fi trebuit să simt?
— Imaginează-ţi că faci ceea ce ţi-am spus.
— Că ucid? Asta să-mi imaginez?
Ea se înfioră.
— Da.
— Bun, şi-acum?
— Nu simţi nimic?
— Nu. Dar, la urma urmei, nu-i decât un gând, şi n-

am nici cea mai mică intenţie…

— Dar poţi? Aşa-i? Chiar poţi? Nu, şopti ea ca pentru sine, nu eşti betrizat.

Abia acum mă izbi întregul înţeles, şi am priceput că *putea* fi un şoc pentru ea.

— Grozav, am murmurat. După o clipă, am adăugat: Dar poate c-ar fi mai bine dacă oamenii ar înceta s-o facă… fără mijloace artificiale.

— Nu ştiu, îmi răspunse. Poate. Inspiră adânc: Acum înţelegi de ce eram speriată?

— Da, deşi nu complet. Poate puţin. Totuşi n-ai crezut că eu…

— Ce ciudat eşti! Parcă n-ai fi… Se întrerupse.

— Om?

Clipi des.

— N-am vrut să te jignesc. Numai că, vezi tu, dacă se ştie că nimeni nu se poate nici măcar gândi – să ştii – la asta, şi deodată apare cineva, ca tine, atunci chiar posibilitatea… faptul că există cineva care…

— Nu pot crede că toţi sunt – cum ai zis? – ah, betrizaţi!

— De ce nu? Toţi, îţi spun!

— Nu, e imposibil, am insistat. Ce fac cei cu meserii periculoase? La urma urmei, ei trebuie…

— Nu există meserii periculoase.

— Ce tot spui, Nais? Dar piloţii? Sau cei din serviciile de salvare? Sau cei care se luptă cu incendiile, cu inundaţiile…?

— Nu există asemenea oameni, zise ea.

Mi s-a părut că n-am auzit bine.

— Ce?

— Nu există asemenea oameni, repetă fata. Toate acestea le fac roboţii.

S-a lăsat tăcerea. M-am gândit că n-avea să fie uşor pentru mine să diger această lume nouă. Şi brusc îmi trecu

prin minte o reflecţie, surprinzătoare, eu însumi nu m-aş fi aşteptat niciodată la ea, dacă cineva mi-ar fi prezentat situaţia respectivă doar ca o posibilitate teoretică: mi-am dat seama că această distrugere a ucigaşului din om era o mutilare.

— Nais, am rostit. Deja s-a făcut târziu. Cred c-o să plec.

— Unde?

— Nu ştiu. Ba stai! Cineva de la Adaptare trebuia să mă aştepte în staţie. Am uitat complet! Nu l-am putut găsi, înţelegi? Aşa c-o să caut un hotel. Există hoteluri?

— Da. De unde eşti?

— De-aici. M-am născut aici.

Cu aceste cuvinte, senzaţia generală de irealitate a revenit, şi n-am mai fost sigur nici de oraşul acela, care exista doar în mine, şi nici de acesta, spectral, în care se zgâiau capete de giganţi, aşa încât, pentru o secundă, m-am întrebat dacă nu cumva eram la bordul navei, visând un alt coşmar extrem de intens al întoarcerii mele.

— Bregg. I-am auzit glasul ca din depărtare. Am tresărit. Uitasem complet de ea.

— Da?

— Rămâi.

— Ce?

Tăcu.

— Vrei să rămân?

Nu răspunse. M-am îndreptat spre ea, m-am aplecat deasupra scaunului, am apucat-o de braţele reci şi am ridicat-o. Stătea docilă. Capul îi căzu pe spate şi i-am zărit dinţii sclipind; n-o doream, voiam doar să spun: „Dar ţi-e frică”, iar ea să răspundă că nu era aşa. Atât. Ochii îi erau închişi, dar deodată albul lor sclipi de sub gene; m-am aplecat deasupra chipului, privind de aproape în ochii sticloşi de parcă doream să-i cunosc frica, s-o împărtăşesc. Gâfâind, se străduia să se desprindă, însă n-am simţit-o,

abia când începu să geamă „Nu! Nu!”, am slăbit strânsoarea. Se rezemă de perete, acoperind parţial o faţă rotofeie, uriaşă care ajungea până la tavan, şi care, acolo, înapoia sticlei, vorbea întruna, prea exagerat, mişcându-şi buzele gigantice şi limba cărnoasă.

— Nais… am rostit încetişor. Am lăsat braţele să-mi cadă pe lângă corp.

— Nu te apropia de mine!

— Dar tu ai zis…

Ochii îi fulgerau sălbatici.

M-am plimbat agitat prin cameră. Nais mă urmărea din privire, de parcă aş fi fost… de parcă ea stătea într-o cuşcă…

— Plec, am anunţat. Nu răspunse. Voiam să adaug ceva – câteva cuvinte de scuze, de mulţumiri, ca să n-o părăsesc ţistfel – însă n-am reuşit. Dacă i-ar fi fost teamă, doar aşa cum unei femei îi este frică de un bărbat, un bărbat ciudat, necunoscut, ba chiar ameninţător, atunci nu mi-ar fi păsat; dar era altceva. Am privit-o şi am simţit furia cres când în mine. Să apuc braţele acelea albe, goale şi s-o zgâlţâi…

M-am întors şi am plecat. Uşa exterioară cedă atunci când am împins-o; coridorul larg era aproape complet întunecat. Nu reuşeam să găsesc ieşirea către terasa aceea. Am ajuns la nişte cilindri umpluţi cu o lumină albăstruie blândă – lifturi. Cel de care mă apropiasem urca deja; poate că apăsarea piciorului meu pe prag era suficientă. Liftul coborî multă vreme. Am zărit straturi alternative de întuneric. Secţiunile transversale ale unor plafoane, albe, cu miezuri roşii, ca grăsimea pe muşchi, trecură în sus, le-am pierdut numărul, liftul căzu, căzu, era ca o călătorie în străfunduri, de parcă fusesem azvârlit în josul unei conducte sterile, iar această clădire colosală, cufundată în somnul şi siguranţa ei, scăpa de mine. O parte a cilindrului transparent se deschise. Am început să

merg.

Cu mâinile în buzunare, în întuneric, pasul lung şi ferm, am inspirat adânc aerul răcoros simţind freamătul nărilor, inima lucrând lent, pompând sânge. În fantele joase de deasupra drumului pâlpâiau luminiţe, acoperite din timp în timp de maşinile silenţioase; nu exista niciun pieton. Printre formele negre se întrezărea o strălucire – m-am gândit că putea fi un hotel. Era însă o bandă rulantă iluminată. Am urcat pe ea. Deasupra mea pluteau nişte arcade albicioase ale unor construcţii; undeva în depărtare, deasupra muchiilor întunecate ale clădirilor, defilau necontenit literele sclipitoare ale ştirilor; brusc, banda rulantă mă aduse într-un interior luminat şi se opri.

Nişte trepte late coborau, argintii ca o cascadă mută. Pustietatea mă surprindea; după ce o părăsisem pe Nais, nu mă întâlnisem cu niciun trecător. Scara rulantă era foarte lungă. Dedesubt lucea o stradă largă, de ambele părţi se deschideau pasaje în clădiri; sub un arbore cu frunze albastre – deşi poate că nu era un arbore adevărat – am zărit nişte oameni; m-am apropiat de ei, apoi m-am îndepărtat. Se sărutau. Am mers către sunetul înfundat al muzicii, vreun restaurant sau bar, aflat undeva în vecinătatea străzii. Câteva cupluri stăteau înăuntru. M-am gândit să intru şi să întreb de un hotel. Deodată m-am izbit, cu tot corpul, de o barieră invizibilă. Era un perete de sticlă, perfect transparent. Intrarea era în apropiere. Înăuntru, cineva începu să râdă şi mă arătă celorlalţi. Am intrat. La o masă laterală, un bărbat într-un tricou negru (care era, de fapt, asemănător puloverului meu, dar cu un guler mare, umflat), ţinea un pahar în mână şi mă privea. M-am oprit în faţa lui. Zâmbetul îi îngheţă pe gura întredeschisă. Am rămas nemişcat. Se făcu linişte. Doar muzica mai continua, venind parcă dincolo de perete. O femeie scoase un sunet slab, ciudat. Am privit în jur, la chipurile imobile, apoi am plecat. Abia în stradă mi-am

amintit că intenţionasem să întreb de un hotel.

Am pătruns într-un pasaj. Era plin cu vitrine. Birouri de turism, magazine de sport, manechine în diferite poziţii. De fapt, nu erau tocmai vitrine, deoarece totul se afla direct în stradă, de ambele părţi ale benzii rulante care trecea prin mijloc. De câteva ori am greşit, confundând cu oameni siluetele care se mişcau înăuntru. Erau marionete, pentru reclamă, executând mereu aceleaşi mişcări. O vreme am privit una dintre ele – o păpuşă cu obrajii umflaţi, cântând la flaut. O făcea atât de bine, încât mi-a venit s-o strig. Ceva mai departe erau un fel de săli de jocuri; roţi uriaşe, rotindu-se aidoma unor curcubeie infinite, conducte argintii atârnând din plafon şi ciocnindu-se între ele cu sunet de zurgălăi, oglinzi prismatice scânteind, însă totul era pustiu. Chiar la capătul pasajului, în beznă, clipea un semn: AICI

HAHAHA. Dispăru. M-am îndreptat într-acolo. AICI HAHA-HA se aprinse din nou şi dispăru. În următoarea străfulgerare am întrevăzut o intrare. Am auzit glasuri. Am pătruns printr-o perdea de aer cald, mişcătoare.

Înăuntru se aflau două automobile fără roţi; câteva lămpi luminau sala, iar sub ele trei oameni gesticulau aprinşi, parcă certându-se. M-am apropiat de ei.

— Salut!

Nici măcar nu s-au întors; au continuat să discute, precipitat. Nu înţelegeam mare lucru.

— Atunci stoarce, atunci stoarce, chiţăi cel mai scund dintre ei, care avea un pântece proeminent. Purta pe cap o calotă înaltă.

— Domnilor, caut un hotel. Unde-aş…?

Nu mă băgară în seamă, de parcă n-aş fi existat. M-am înfuriat. Fără un cuvânt, am păşit în mijlocul lor. Cel mai apropiat de mine (i-am zărit ochii stupizi, cu albul strălucind, şi buzele tremurătoare) bolborosi:

— Eu să storc? Stoarce-te tu!

De parcă ar fi vorbit cu mine.

— De ce faceţi pe surzii? am întrebat şi brusc, din locul unde mă aflam – parcă din interiorul meu, din pieptul meu – se auzi un ţipăt ascuţit:

— O să-ţi arăt. Acuşi!

Am sărit înapoi; apăruse cel care vorbise, grasul cu calotă. Am, vrut să-l înhaţ de braţ, însă degetele mi-au trecut prin el, prinzând doar aerul. Am înlemnit, stupefiat; ei continuară să sporovăiască. Deodată mi s-a părut că din penumbra de deasupra maşinilor, de undeva de sus, mă privea cineva. M-am apropiat de marginea luminii şi am văzut pete palide de chipuri; acolo sus era ceva asemănător unui balcon. Orbit de lumină, nu puteam zări prea mult; destul, totuşi, să-mi dau seama cum mă făcusem de râs. Am fugit de parcă m-ar fi urmărit ceva. Următoarea stradă suia, terminându-se cu o scară rulantă. M-am gândit că poate acolo aveam să găsesc un Infor, şi am urcat pe treptele auriiv M-am pomenit într-o piaţetă circulară, destul de mică. În centru se ridica o coloană, înaltă, transparentă ca sticla; înăuntru dansa ceva –, forme purpurii, cafenii şi violete, ce nu semănau cu nimic văzut vreodată de mine, aidoma unor sculpturi abstracte care înviaseră, dar foarte amuzante. Mai întâi se dilată o culoare, apoi alta, după aceea se concentrară, căpătând formă într-un mod extrem de comic; acest mêlée de siluete, deşi lipsite de feţe, capete, braţe, picioare, era foarte uman în desen, ba chiar semăna cu o caricatură. După o vreme mi-am dat seama că violetul era un bufon, îngâmfat, arogant, şi în acelaşi timp laş; când explodă într-un milion de balonaşe dansatoare, albastrul se apucă de treabă, angelic, modest, stăpânit, dar cumva făţarnic, de parcă se ruga sieşi. Nu ştiu câtă vreme am jjrivit. Nu văzusem niciodată ceva cât de cât asemănător. În afară de mine, nu mai era nimeni acolo, deşi traficul automobilelor negre era mai intens. Nu ştiam nici măcar dacă erau sau

nu ocupate, deoarece n-aveau ferestre. Din piaţeta circulară se desprindeau şase străzi, unele în sus, altele în jos; se întindeau în depărtare, într-un mozaic delicat de lumini colorate. Niciun infor. Eram deja epuizat, nu doar fizic – simţeam că nu mai puteam înmagazina alte impresii. În anumite momente, umblând, scăpăm din vedere unele lucruri, deşi nu dormeam în picioare; nu mai ştiam cum, sau când am intrat pe un bulevard larg; la o intersecţie, mi-am încetinit mersul, am ridicat ochii şi am zărit strălucirea oraşului reflectată pe nori. Am rămas surprins – crezusem că mă aflam în subteran. Mi-am continuat drumul, acum într-un ocean de lumini mişcătoare, de vitrine fără geamuri, printre manechine gesticulând, învârtindu-se ca nişte sfârleze, executând o gimnastică frenetică; îşi înmânau unul altuia obiecte sclipitoare, umflau ceva – nici măcar n-am privit în direcţia lor. În depărtare se deplasau câţiva oameni; nu eram însă sigur că nu erau păpuşi şi n-am încercat să-i ajung. Clădirile se despărţiră – am văzut un indicator uriaş – TERMINAL PARC – şi o săgeată verde luminoasă.

O scară rulantă începea în spaţiul dintre clădiri; dintr-odată intră într-un tunel argintiu, cu un puls auriu în pereţi, de parcă sub masca de mercur a zidurilor, metalul nobil curgea cu adevărat; am simţit o pală de aer fierbinte şi totul dispăru – mă aflam într-un pavilion de sticlă. Avea forma unei scoici, cu un plafon striat care scânteia într-un verde de-abia perceptibil; lumina provenea din vinişoare delicate, părând luminescenţa unei singure şi gigantice frunze tremurătoare. În toate direcţiile se deschideau uşi;

Înapoia lor beznă şi litere micuţe, deplasându-se pe podea: TERMINAL PARC TERMINAL PARC.

Am ieşit. Era într-adevăr un parc. Copacii foşneau necontenit, invizibili în penumbră. Nu simţeam nicio adiere; probabil că vântul sufla mult mai sus; iar glasul arborilor, permanent, măreţ, mă acoperea cu o boltă

nevăzută. Pentru prima dată, m-am simţit singur, totuşi nu ca într-o mulţime, pentru că senzaţia era plăcută. În parc trebuie să fi fost mai multe persoane: auzeam şoapte, din când în când întrevedeam pata indistinctă a unei feţe, ba o dată m-a atins cineva. Vârfurile copacilor se împreunau, astfel încât stelele erau vizibile numai printre ramuri. Mi-am amintit că pentru a ajunge în parc urcasem; totuşi, acolo, în piaţeta cu culorile acelea dansând şi unde străzile erau ticsite de vitrine, avusesem deasupra un cer înnorat; atunci cum se întâmpla că acum, la un nivel superior, cerul pe care-l vedeam era înstelat? Nu puteam să-mi explic.

Arborii se retraseră, şi înainte de-a zări apa i-am simţit mirosul, mireasma de mii, de putreziciune sau frunze ude; am încremenit.

Tufişuri întunecate formau un cerc negru în jurul lacului. Puteam auzi foşnetul stufului şi al trestiilor, iar în depărtare, de cealaltă parte, se înălţa, într-o imensitate singuratică, un munte de piatră sticloasă strălucitoare, un masiv translucid deasupra câmpiilor nopţii; nimbul spectral izvora din stâncile verticale, palide, albăstrui, bastion peste bastion, metereze de cleştar, prăpăstii – iar colosul acesta sclipitor, imposibil şi incredibil, era reflectat într-o copie prelungă, mai spălăcită, în apele negre ale lacului. Rămăsesem înlemnit şi fascinat; vântul aducea ecouri slabe, îndepărtate, de muzică şi, străduindu-mă, puteam vedea etajele şi terasele orizontale ale gigantului. Într-o luminare parcă mi-am dat seama că, pentru a doua oară, zăream stăţia, măreţul Terminal prin care rătăcisem în ziua anterioară, şi că, poate, priveam chiar din fundul întinderii întunecate ce mă nedumerise într-atât în locul unde o întâlnisem pe Nais.

Oare aceea era tot arhitectură, sau construcţie-demunţi? Probabil pricepuseră că, depăşind anumite limite, erau nevoiţi să abandoneze simetria şi regularitatea formei, şi să înveţe de la cel mai mare – elevi inteligenţi ai

planetei!

Am ocolit lacul. Colosul părea că mă conduce, cu înălţimea lui nemişcată, luminoasă. Da, îţi trebuia curaj să proiectezi o asemenea formă, să-i dai cruzimea abisului, încăpăţânarea şi asprimea tancurilor, steiurilor, fără a cădea în imitaţie mecanică, fără a pierde nimic, fără a falsifica. Am revenit la zidul de copaci. Albastrul Terminalului, palid pe cerul negru, continua să se întrevadă printre ramuri, apoi dispăru, ascuns de hăţiş. Am depărtat crengile mlădii cu amândouă mâinile; rugii mă traseră de pulover, îmi sfâşiară pantalonii; scuturată de sus, rouă îmi căzu ploaie pe faţă; am apucat cu buzele câteva frunze şi le-am mestecat; erau fragede, amărui; pentru întâia dată după întoarcerea mea, simţeam că, în sfârşit, nu mai doream, nu mai căutam, nu mai aveam nevoie de nimic; îmi ajungea să înaintez orbeşte prin bezna aceasta, în hăţişul foşnitor. Oare la aşa ceva visasem zece ani?

Crengile se răriră. O potecă şerpuitoare. Pietrişul îmi scârţâia sub tălpi, strălucind uşor; preferam întunericul, însă am continuat pe cărare până la o boltă de piatră, sub care stătea o siluetă omenească. Nu ştiam de unde venea lumina care o scălda; locul era pustiu, în jur erau bănci, scaune, o măsuţă răsturnată, şi, nisip, afinat şi adânc. Mi-am simţit picioarele afundându-se şi am simţit că era călduţ, în ciuda nopţii răcoroase.

Sub cupola sprijinită de coloane crăpate, ruinate, se afla o femeie, parcă aşteptându-mă. Acum i-am zărit chipul, râul de scântei în discurile de diamant care-i acopereau urechile, veşmintele albe – în penumbră, argintii. Un vis? Mă găseam încă la câteva zeci de paşi de ea când a început să cânte. Printre copacii nevăzuţi, glasul îi era slab, aproape de copil, nu puteam distinge cuvintele, poate că nici nu existau cuvinte. Gura îi era pe jumătate deschisă, de parcă ar fi băut, iar pe faţă nu se vedea nici

urmă de efort, absolut nimic, decât privirea fixă, de parcă ar fi zărit ceva imposibil de observat şi despre asta cânta. Mi-a fost teamă să nu mă vadă şi mi-am încetinit paşii. Pătrunsesem deja în inelul de lumină care înconjura cercul de piatră. Vocea ei spori în intensitate, conjura întunericul, implorând, nemişcată; braţele îi atârnau de parcă uitase că le avea, de parcă acum nu avea decât voce, în care se pierdea, i se dăruia, abandonând totul, şi îşi lua rămas bun, ştiind că odată cu ultimul ecou stins, avea să se sfârşească nu doar cântecul. Nu ştiusem că era posibil aşa ceva. Ea amuţi, totuşi continuam să-i aud glasul; deodată, înapoia mea răsunară paşi uşori; o fată alergă spre cântăreaţă, urmărită de cineva; cu un râset scurt, răguşit, urcă treptele şi trecu drept prin cântăreaţă – apoi fugi mai departe; cel care o urmărea ţâşni prin faţa mea, o siluetă întunecată; dispărură, am auzit iarăşi hohotul aţâţător al fetei şi am rămas precum o stană de piatră, înfipt în nisip, fără să ştiu dacă să râd sau să plâng; cântăreaţă inexistentă fredona începetişor ceva. Nu voiam să ascult. Am pornit prin beznă; aveam chipul inert, ca un copil căruia i s-a demonstrat falsitatea unui basm. Fusese un fel de profanare. Am mers, şi glasul ei m-a urmărit. Am cotit, cărarea continua, am zărit garduri vii sclipind palid, mănunchiuri de frunze ude atârnând peste o poartă metalică. Am deschis-o. Înapoia ei, lumina era mai puternică. Gardul viu se termina printr-o deschidere largă, în bolovani ascunşi pe jumătate în ierburi; unul dintre ei se mişcă, mărindu-şi dimensiunile; am privit în două flăcări decolorate – ochi. M-am oprit. Era un leu. Se ridică greoi, întâi pe labele anterioare. Acum îl zăream complet, la cinci paşi de mine; avea o coamă rară, încâlcită; se întinse, o dată, de două ori; unduind uşor din umeri, se apropie de mine, fără să se audă cel mai slab zgomot. Însă îmi revenisem.

— Gata, gata, fii cuminte, am rostit. Nu putea fi real –

o fantomă, aidoma cântăreţei, aidoma celor de lângă automobilele negre – căscă, la un pas depărtare. În caverna întunecată străfulgerară colţii, închise fălcile cu pocnetul unei porţi zăvorâte, am simţit duhoarea răsuflării lui, ce…

Strănută. I-am simţit stropii de salivă, şi înainte de-a putea să mă înspăimânt, mă împunse în şold cu capul său uriaş, se frecă de mine, torcând; am simţit o gâdilătură idioată în piept…

Îşi întoarse gâtul spre mine, pielea aceea largă, atârnând îmblănită. Semiconştient, am început să-l scarpin, să-l mângâi, şi el toarse mai sonor; înapoia lui sclipi altă pereche de ochi, încă un leu, nu, o leoaică, care-l împinse cu umărul într-o parte. În gâtlejul său se auzea un huruit, un tors, nu, un muget. Leoaica insistă. El lovi cu laba. Leoaica pufni mânioasă.

„N-o să se termine bine”, mi-am spus. Eram lipsit de apărare şi leii erau pe cât de vii, pe cât de adevăraţi şi-i poate închipui cineva. Stăteam în mirosul greu al trupurilor lor. Leoaica mârâia întruna; brusc, leul îşi smulse blana aspră din mâinile mele, îşi întoarse către ea capul enorm, şi răcni; leoaica se prăbuşi la pământ.

„Trebuie să plec”, le-am spus fără glas, mişcându-mi doar buzele. Am început să mă retrag, încetişor, în direcţia porţii; nu era o mişcare plăcută, dar se părea că leul nu mă observa. Se aşezase greoi, semănând iarăşi cu un bolovan alungit; leoaica stătea la căpătâiul lui şi-l împungea cu botul.

Când am închis poarta înapoia mea, am izbutit să n-o iau la goană. Genunchii îmi tremurau puţin şi gura îmi era uscată; am izbucnit într-un râs isteric. Îmi aminteam cum îi vorbisem leului, „Gata, gata, fii cuminte”, convins că era doar o iluzie.

Vârfurile arborilor se conturau mai distinct pe cer; se iveau zorile. M-am bucurat, pentru că nu ştiam cum să ies

din parc. Acum era complet pustiu. Am trecut pe lângă cupola de piatră unde apăruse cântăreaţa; pe următoarea alee, am întâlnit un robot care tundea gazonul. Nu ştia nimic despre vreun hotel, dar mi-a dat indicaţii cum puteam ajunge la cea mai apropiată scară rulantă. Cred că am coborât câteva nivele şi, ieşind din nou pe o stradă, la capătul scării, am revăzut cu surprindere cerul. Totuşi, capacitatea mea de a fi uimit se cam epuizase. Îmi era de ajuns. O vreme am mers. Îmi amintesc că mai târziu m-am aşezat lângă o fântână, deşi poate că nu era o fântână. Apoi m-am ridicat şi am păşit în lumina atotcuprinzătoare a noii zile, până ce m-am trezit din stupoare înaintea unor ferestre mari, strălucitoare, şi a literelor incandescente HOTEL ALCARON.

În cuşca portarului care semăna cu o cadă de baie răsturnată, a unui uriaş, se afla un robot, minunat construit, semitransparent, cu braţe lungi, delicate. Fără să întrebe nimic, îmi întinse registrul de oaspeţi; am semnat şi am urcat, ţinând în mână un tichet mic, triunghiular. Cineva – habar n-am cine anume – mă ajută să deschid uşa sau, de fapt, o deschise în locul meu. Pereţi de gheaţă, iar în ei, circulau flăcărui; de sub fereastră, când m-am apropiat, un scaun a apărut de nicăieri şi a lunecat sub mine; tăblia unei mese a început să coboare, alcătuind un fel de birou. Însă eu doream un pat. N-am putut zări niciunul şi nici n-am încercat să caut. M-am întins pe carpeta spumoasă şi imediat am adormit sub lumina artificială din odaia fără geamuri, deoarece ceea ce crezusem că era o fereastră se dovedise a fi, bineînţeles, un televizor, aşa încât am început să plutesc în somn cu ştiinţa că de acolo, dinapoia ecranului din sticlă, un chip gigantic se strâmba la mine, se gândea, râdea, flecărea, bolborosea… M-am cufundat, eliberat, într-un somn ca de moarte, în care până şi timpul încremenise.

CAPITOLUL DOI

Cu ochii încă închişi, mi-am atins pieptul; aveam puloverul pe mine; dacă aţipisem fără să mă dezbrac, însemna că eram de cart. „Olaf!” am vrut să spun, şi m-am ridicat brusc în capul oaselor.

Eram într-un hotel, nu pe *Prometeu*. Îmi aminteam totul: labirintul staţiei, fata, iniţierea mea, teama ei, stânca albăstruie a Terminalului deasupra lacului negru, cântăreaţa, leii…

Căutând baia, am descoperit întâmplător patul; se afla într-un perete, şi cădea sub forma unui pătrat bombat, sidefiu, când se apăsa într-un anume loc. În baie nu exista cadă sau chiuvetă, nimic, doar plăcuţe strălucitoare în plafon şi o mică adâncitură pentru tălpi, căptuşită cu un plastic spongios. Nimic nu semăna cu un duş. Mă simţeam ca un Neanderthal. M-am dezbrăcat grăbit, apoi am rămas cu hainele în braţe, deoarece nu existau cuiere; exista în schimb un compartiment într-un perete – am azvârlit totul înăuntru. Lângă nişă, trei butoane, albastru, roşu şi alb. Am apăsat pe cel alb. Pe cel roşu. Lumina se stinse. Se auzi un vuiet, dar nu era apă, ci un curent de aer puternic, care mă cuprinse, suflând ozon şi încă ceva; picături mari, sclipitoare, mi se depuneau pe piele. Sfârâiră şi se evaporară. N-am simţit umezeală, ci un fel de furnicar de electrozi moi, masându-mi muşchii. Am încercat butonul albastru: curentul se schimbă. Acum mă traversa o senzaţie extrem de aparte. M-am gândit că odată ce te obişnuiai cu aşa ceva, putea să-ţi placă. La Adaptare, pe Lună, n-aveau – existau numai băi obişnuite. M-am întrebat care putea fi motivul. Sângele îmi circula mult mai rapid, mă simţeam bine: singura problemă era că nu ştiam cum sau cu ce să mă spăl pe dinţi. În cele din urmă am renunţat, în zid exista încă o uşă, purtând pe ea indicaţia „Halate de baie”. Am privit înăuntru. Niciun halat, doar trei flacoane metalice, cumva asemănătoare sifoanelor. Eram însă de-acum uscat şi nu mai trebuia să mă şterg.

Am deschis compartimentul unde îmi pusesem hainele şi am avut un şoc: era gol. Noroc că lăsasem slipul afară. Am revenit în cameră şi am căutat un telefon ca să aflu ce se întâmplase cu hainele. În cele din urmă, am descoperit telefonul lângă fereastră – continuam să denumesc astfel ecranul de televizor – de unde sărise, din perete, când am început să înjur cu glas tare, reacţionând, bănuiesc, la sunetul glasului. O manie idioată de a ascunde obiectele în ziduri. Recepţia răspunse. Am întrebat de haine.

— Le-aţi pus în spălătorie, rosti un bariton blând. Vor fi gata peste cinci minute.

Merge, mi-am spus. Stăteam lângă birou. Tăblia acestuia se deplasă îndatoritoare sub cotul meu de cum m-am aplecat înainte. Oare cum funcţiona? N-avea rost să-mi bat capul; majoritatea oamenilor beneficiază de tehnologia civilizaţiei lor fără s-o înţeleagă.

Stăteam dezbrăcat, doar cu slipul pe mine, şi analizam posibilităţile. Puteam merge la Adaptare. Dacă ar fi fost doar o introducere în tehnologie şi obiceiuri, n-aş fi ezitat, dar remarcasem încă pe Lună că, în acelaşi timp, se încerca o sugerare a unor anumite abordări, ba chiar aprecieri de fenomene; cu alte cuvinte, porneau cu o scară pregătită de valori, şi dacă nu le adoptai, îţi atribuiau reacţia respectivă – şi, în general, totul – conservatorismului rezistenţei subconştiente, obiceiurile înrădăcinate, şi aşa mai departe. N-aveam de gând să renunţ la asemenea obiceiuri şi rezistenţă până ce nu mă convingeam că mi se oferea ceva mai bun, iar lecţiile primite în noaptea trecută nu contribuiseră cu nimic la schimbarea opiniei mele. Nu voiam şcolarizare sau reabilitare, în orice caz nu cu atâtea politeţuri, şi nu imediat. Era curios că nu mă betrizaseră. Trebuia să aflu de ce n-o făcuseră.

Puteam căuta pe unul dintre noi; pe Olaf. Asta ar fi

contravenit în mod vădit recomandărilor Adaptării. Ah, da, ei nu ordonau niciodată; repetau întruna că acţionau numai în interesul meu, că puteam face orice doream, chiar să sar de pe Lună pe Pământ (spiritual dr. Abs), dacă eram aşa grăbit. Alesesem să ignor Adaptarea; dar poate că Olaf nu era de aceeaşi părere. Oricum, o să-i scriu. Aveam adresa lui.

Munca. Să-ncerc să-mi caut o slujbă? Ce anume, pilot? Şi să fac curse Marte-Pământ-Marte? Eram expert în aşa ceva, dar…

Deodată mi-am amintit că aveam ceva bani. De fapt, nu erau tocmai bani, deoarece li se spunea altfel, însă nu izbuteam să remarc diferenţa, atâta timp cât puteam obţine orice, cu ei. I-am cerut recepţionerului o legătură cu oraşul. În receptor, o melodie îndepărtată. Telefonul nu avea cifre nici disc; trebuia să dau numele băncii? îl notasem pe un cartonaş – era în haine. M-am uitat în baie: hainele erau curate; în buzunar aveam toate nimicurile mele, inclusiv cartonaşul.

Banca nu era o bancă – se numea Omnilox. Am rostit denumirea şi, imediat, de parcă apelul meu fusese aşteptat, a răspuns o voce aspră:

— Aici Omnilox.

— Mă numesc Bregg, am rostit, Hal Bregg, şi înţeleg că am un cont la dumneavoastră… aş dori să ştiu cât conţine.

Ceva pârâi şi un alt glas, mai ascuţit, întrebă:

— Hal Bregg?

— Da.

— Cine a deschis contul?

— Cosnav – Cosmic Navigation – din ordinul Institutului Planetologic şi al Comisiei pentru Afaceri Cosmice a Naţiunilor Unite, dar asta s-a petrecut acum o sută douăzeci şi şapte de ani.

— Aveţi vreo identificare personală?

— Nu, doar o hârtie de la Adaptarea de pe Lună, de la directorul Oswamm…

— Este perfect. Valoarea contului: douăzeci şi şase de mii patru sute şapte eu.

— Eţi?

— Da. Mai doriţi şi altceva?

— Aş vrea să scot nişte ba… adică nişte eţi.

— Sub ce formă? Doriţi un calster?

— Ce-i ăsta? Un carnet de cecuri?

— Nu. Puteţi plăti cu bani lichizi, oricând.

— Da. Bun.

— Cât de mare să fie calsterul?

— Nici nu ştiu… vreo cinci mii…

— Cinci mii. Perfect. Să vi-l trimit la hotel?

— Da. Staţi… am uitat numele hotelului.

— Nu este cel din care vorbiţi acum?

— Ba da.

— Este Alearon. Vă trimitem calsterul imediat. Un ultim amănunt: vi s-a modificat cumva mâna dreaptă?

— Nu. de ce?

a – în caz contrar, ar fi trebuit să schimbăm calsterul. îl veţi primi foarte repede.

— Mulţumesc, am rostit, punând jos receptorul. Douăzeci şi şase de mii, cât de mult însemna asta?

N-aveam nici cea mai vagă idee. Ceva începu să bâzâie. Un radio? Era telefonul. Am ridicat receptorul.

— Bregg?

— Da, am răspuns. Pentru o clipă, inima mi-a bătut mai repede. îi recunoscusem vocea. De unde ai ştiut că sunt aici? am întrebat-o, deoarece tăcuse un timp.

— De la un Infor. Bregg… Hal… uite, voiam să-ţi explic…

— N-ai ce să-mi explici, Nais.

— Eşti supărat. Dar încearcă să înţelegi…

— Nu sunt supărat.

— Hal, zău. Vino azi pe la mine. Vii?

— Nu, Nais; spune-mi, te rog – cât de mult înseamnă douăzeci şi şase de mii de eţi?

— Cum adică, cât de mult? Hal, trebuie să vii.

— Păi… cât poţi trăi cu suma asta?

— Cât doreşti. La urma urmei, traiul nu costă nimic. Dar să lăsăm astea. Hal, dacă voiai să…

— Aşteaptă. Tu câţi eţi cheltuieşti într-o lună?

— Depinde. Uneori douăzeci, uneori cinci, sau nimic.

— Aha. Mulţumesc.

— Hal! Ascultă-mă!

— Te ascult.

— Să n-o terminăm aşa…

— Nu terminăm nimic, i-am zis, pentru că nici n-am început nimic. Mulţumesc pentru tot, Nais. a

Am închis telefonul. Traiul nu costă nimic? în acel moment chestiunea respectivă mă interesa cel mai mult.

Însemna oare că existau unele obiecte sau servicii gratuite?

Telefonul sună din nou.

— Aici Bregg…

— Recepţia. Domnule Bregg, un calster de la Omnilox. Vi-l trimit sus.

— Mulţumesc… alo!

— Da?

— Camera se plăteşte?

— Nu, domnule.

— Nimic?

— Nimic, domnule.

— În hotel există vreun restaurant?

— Da, există patru. Doriţi să dejunaţi în cameră?

— Da, şi… mâncarea se plăteşte?

— Nu, domnule. V-a sosit calsterul. Dejunul va fi servit imediat.

Robotul închise, şi n-am apucat să-l întreb unde

trebuia să caut calsterul. Nu ştiam cum arăta. Ridicându-mă de la birou, care abandonat, se micşoră şi se plie imediat, am zărit un fel de suport crescând din peretele de lângă uşă; pe el se afla un obiect de plat, învelit în plastic transparent şi semănând cu o tabacheră micuţă. Pe o faţă avea un şir de fante mici. În ele se vedea numărul 1100 1.000. Pe fundul obiectului existau două butonaşe inscripţionate „1” şi „0”. L-am privit, derutat, până ce mi-am dat seama că suma de cinci mii era scrisă în sistem binar., Am apăsat pe „1” şi în palmă mi-a căzut un triunghi micuţ din plastic, ştanţat cu cifra 1. Era deci un fel de stanţă sau presă pentru bani, până la suma indicată în fante – numărul scăzuse cu o unitate.

Eram îmbrăcat şi gata de plecare, când mi-am amintit de Adaptare. Am telefonat şi le-am spus că nu izbutisem să-l găsesc pe omul lor în Terminal.

— Am fost îngrijoraţi, spuse un glas de femeie, dar azi dimineaţă am aflat că locuiţi la Alcaron…

Ştiau unde mă aflam. Atunci, de ce nu mă găsiseră în staţie? Fără îndoială, plănuiseră să fie aşa. Trebuia să mă rătăcesc, ca să-mi dau seama ce lipsită de temei fusese „rebeliunea” mea de pe Lună.

— Aşa este, am replicat politicos. Acum ies să vizitez oraşul. O să comunicăm mai târziu.

Am părăsit odaia; coridoarele curgeau, o mişcare argintie spre interior, şi peretele odată cu ele – ceva nou pentru mine. Am luat scara rulantă în jos şi la nivele succesive am trecut pe lângă baruri; unul dintre ele era verde, parcă scufundat în apă. Fiecare nivel avea culoarea lui dominantă, argintiu, auriu, deja începuseră să mă enerveze. Şi după numai o zi! Ciudat era că lor le plăcea. Stranii gusturi. Apoi însă, mi-am amintit imaginea Terminalului noaptea.

Trebuia să-mi fac rost de nişte haine. Odată luată această hotărâre am ieşit în stradă. Cerul era acoperit, dar

norii erau luminoşi, sus de tot, iar ocazional soarele sclipea printre ei. Abia acum vedeam – de pe bulevard, prin mijlocul căruia se întindea un şir dublu de palmieri uriaşi, cu frunzele trandafirii ca nişte limbi – o panoramă a oraşului. Clădirile se ridicau aidoma unor insule; ici şi colo, câte un turn se înălţa către firmament, un jet îngheţat, dintr-un material lichid, de o înălţime incredibilă. Fără îndoială ajungeau până la câţiva kilometri. Ştiam – îmi spusese cineva, pe Lună – că nu mai construia nimeni aşa ceva, moda clădirilor înalte trecuse în mod natural. Erau monumente ale unei epoci arhitecturale nu prea fericite, deoarece, exceptând imensitatea lor, echilibrată doar de zvelteţea formelor, nu exista nimic care să încânte ochiul. Păreau nişte conducte cafenii şi aurii, negre şi albe, dungate transversal, sau argintii, cu scopul de-a susţine sau propti norii, iar platformele de aterizare ce înfloreau din ele, profilându-se pe fundalul cerului, atârnând în văzduh pe suporţi tubulari, te duceau cu gândul la rafturi de bibliotecă.

Mult mai atractive erau noile construcţii, fără ferestre, astfel încât toate zidurile lor puteau fi ornamentate. Întregul oraş căpăta aspectul unei gigantice expoziţii de artă, o galerie pentru maeştrii culorii şi ai formei. Nu pot spune că-mi plăcea tot ceea ce împodobea înălţimile acelea de douăzeci şi treizeci de niveluri, însă pentru un personaj în vârstă de o sută cincizeci de ani eu nu eram, îndrăznesc să spun, exagerat de refractar. După gustul meu, cele mai atractive erau clădirile împărţite în două de grădini. Poate că nu erau locuinţe – faptul că structurile se întrerupeau la mijloc şi păreau că se sprijină pe perne de aer (pereţii acelor grădini înalte de un etaj fiind din sticlă) dădeau impresia de graţie; în acelaşi timp, benzi de iarbă unduitoare brăzdau edificiile cu o plăcută neregularitate.

Pe bulevarde, de-a lungul acelor palmieri cu aspect

cărnos, care nu-mi plăceau în mod deosebit, curgeau două fluvii de automobile negre. Acum ştiam că se numeau glidere. Deasupra clădirilor zburau alte vehicule, nu elicoptere sau avioane; semănau cu nişte creioane ascuţite la ambele capete.

Pe benzile rulante se zăreau puţini oameni, nu atâţia câţi fuseseră în oraş cu o sută de ani în urmă. Exista o rarefiere pronunţată a circulaţiei, în special pedestre, poate datorită înmulţirii nivelurilor lor, deoarece dedesubtul oraşului se întindeau succesiv, tot mai adânc, straturi subterane, cu străzi, pieţe, magazine – un Infor de colţ îmi spuse, de pildă, că cel mai bine era să cumpăr de la nivelul Serean. Era un Infor de mâna întâi, sau poate că acum izbuteam să mă exprim mai bine, deoarece îmi dădu o cărticică din plastic conţinând patru pliante, hărţi ale sistemului de transport urban. Când doream să ajung undeva, atingeam denumirea tipărită în argintiu – stradă, nivel, piaţă – şi brusc pe hartă se lumina un traseu cu toate legăturile necesare. Puteam de asemenea călători cu gliderul sau cu rastul. Sau – în sfârşit – pe jos. Pricepusem însă că mersul pe jos (chiar cu benzile şi scările rulante) dura adeseori multe ore.

Serean, dacă nu mă înşelam, era al treilea nivel. Din nou, oraşul mă ului: ieşind din tunel, m-am pomenit nu în subteran, ci pe o stradă aflată sub cerul liber, în plină bătaie a razelor soarelui; în mijlocul unei piaţete creşteau pini uriaşi, ceva mai departe turnurile dungate căpătaseră o nuanţă albăstruie. În cealaltă direcţie, înapoia unei piscine micuţe în care copiii se zbenguiau, deplasându-se pe suprafaţa apei cu mici hidrobiciclete multicolore, se ridica un zgârie-nori alb, brăzdat de benzi verde-închis şi cu o structură gen acoperiş extrem de ciudată, scânteind ca sticla. Am regretat că în jur nu exista nimeni pe care să-l pot întreba asupra acelui detaliu; apoi, deodată, mi-am amintit – sau, mai degrabă, stomacul mi-a amintit – că nu

dejunasem încă. Uitasem complet că micul dejun urma să-mi fie trimis în camera de la hotel şi plecasem fără să-l aştept. Poate că robotul de la recepţie făcuse o greşeală.

Înapoi, deci, la Infor; deja nu mai făceam nimic fără ca mai întâi să verific exact ce şi cum, şi oricând Inforul îmi putea rezerva şi un glider, deşi n-aveam încă de gând să cer vreunul, deoarece nu ştiam cum să intru în el, ca să nu mai vorbim despre ce trebuia să fac după aceea; dar aveam timp.

În restaurant, uitându-mă peste meniu mi-am dat seama că, pentru mine, era altă limbă. Cu fermitate, am solicitat micul dejun, un mic dejun normal.

— Ozot, kress sau herma?

Dacă chelnerul ar fi fost om, i-aş fi cerut să-mi aducă ceea ce el însuşi prefera, dar era robot. Pentru un robot n-avea nicio importanţă.

— Cafea există? am întrebat nesigur.

— Da. Kress, ozot sau herma?

— Cafea, şi… păi, ce merge mai bine cu cafeaua, adică…

— Ozot, rosti şi dispăru.

Succes.

Probabil că totul era deja preparat. Robotul reveni imediat cu o tavă atât de încărcată încât am bănuit un truc sau o glumă. Totuşi, vederea ei mă făcu să simt că, exceptând bonsurile luate cu o zi în urmă şi un pahar din faimosul brit, nu mâncasem nimic de la întoarcere.

Singura cu aspect familiar era cafeaua, care semăna cu smoală clocotită. Frişca era în pete albastre, minuscule, şi cu siguranţă nu provenea de la o vacă. Doream să fi fost cineva pe care să-l observ, să-l văd cum mănâncă toate acestea, dar se părea că ora dejunului trecuse, deoarece eram singur. Farfurioare mici, în formă de semilune, conţineau grămăjoare aburinde din care răsăreau un fel de scobitori, iar în mijloc se afla un măr copt; nu un măr,

desigur, şi nici scobitori, iar ceea ce luasem drept fulgi de ovăz începu să se umfle la atingerea lingurii. Am mâncat totul; eram, se dovedi, înfometat, astfel încât nostalgia după pâine (din care nu se zărea nici urmă) mă cuprinse abia mai târziu, ca un gând întârziat, când robotul apăru şi aşteptă la o distanţă respectuoasă.

— Cât am de plată?

— Nimic, mulţumesc, răspunse. Era mai degrabă o piesă de mobilier decât un manechin. Avea un ochi rotund, din cristal. În interiorul robotului se întrezăreau nişte mişcări, dar nu aveam niciun chef să-i examinez stomacul. Nu exista nici măcar cineva căruia să-i dau un bacşiş. Mă îndoiam că avea să înţeleagă dacă-i ceream un ziar; poate că nici nu mai existau. De aceea, am pornit după târguieli. Dar mai întâi am descoperit agenţia de călătorii – o revelaţie. Am intrat.

Holul larg, argintiu, cu console de culoarea smaraldului (culorile acestea începuseră să mă obosească), era practic gol. Vitrine din sticlă striată, enorme fotografii color ale Marelui Canion, Craterului lui Arhimede, stâncilor Deimos, Palm Beach, Florida – executate astfel încât, privindu-le, aveai senzaţia profunzimii, ba până şi valurile oceanului se mişcau, de parcă n-ar fi fost fotografii, ci ferestre deschizându-se asupra unor peisaje reale. M-am apropiat de ghişeul cu denumirea PĂMÂNT.

Bineînţeles, acolo era un robot. De această dată, unul auriu. De fapt, stropit cu aur.

— Cu ce vă putem ajuta? mă întrebă. Avea un glas baritonal. Dacă aş fi închis ochii, aş fi putut jura că vorbitorul era un bărbat brun, musculos.

— Vreau ceva primitiv, am răspuns. Tocmai m-am întors dintr-o lungă călătorie, o foarte lungă călătorie. Nu vreau prea mult confort. Vreau pace şi linişte, apă, copaci, poate să fie şi ceva munţi. Însă totul primitiv şi de modă veche. Ca acum o sută de ani. Aveţi aşa ceva?

— Dacă doriţi, trebuie să avem. Munţii Stâncoşi. Fort Plumm. Majorca. Antilele.

— Ceva mai apropiat. Da… la maximum o mie de kilometri. Există ceva?

— Clavestra.

— Unde-i asta?

Constatasem că n-aveam nicio dificultate în discuţiile cu roboţii, deoarece nu-i surprindea absolut nimic. Erau incapabili de uimire. O calitate foarte practică.

— 0 veche aşezare minieră lângă Pacific. Carierele n-au mai fost exploatate de aproape patru sute de ani. Excursii atractive pe benzile rulante subterane. Legături ulder şi glider convenabile. Case de odihnă cu asistenţă medicală, vile de închiriat, cu grădini, piscine, condiţionare climaterică; reprezentanţa noastră locală organizează felurite activităţi, excursii, jocuri, reuniuni. De asemenea – real, moţ şi stereon.

— Da, aşa ceva s-ar putea să mi se potrivească, am încuviinţat. O vilă cu grădină. Dar trebuie să existe şi apă. Ziceai ceva de piscine?

— Da, domnule. O piscină cu trambuline. Mai există şi locuri artificiale cu grote submarine, amenajări pentru scufundări, spectacole sub apă…

— Nu mă interesează spectacolele. Cât costă?

— 0 sută douăzeci eţi pe lună. Dar numai patruzeci „dacă împărţiţi cu altcineva.

— Să împart?

— Vilele sunt foarte spaţioase, domnule. De la douăsprezece la optsprezece odăi – serviciu automat gătitul opţional, local sau exotic, după cum doriţi…

— Da, s-ar putea… bine. Mă numesc Bregg. Sunt de acord. Care-i numele locului? Clavestra? Plătesc acum?

— Cum doriţi.

I-am întins calsterul.

Am aflat astfel că numai eu puteam opera calsterul,

dar robotul nu era câtuşi de puţin surprins de ignoranţa mea. Începeau să-mi placă din ce în ce mai mult roboţii. Mi-a arătat ce aveam de făcut, astfel încât să iasă un singur disc, cel purtând ştanţată cifra corectă. Numerele din fanta-display se micşorau cu aceeaşi cifră, arătând contul curent.

— Când pot merge acolo?

— Oricând doriţi.

— Dar… cu cine împart vila?

— Cu Margerii. Un bărbat şi o femeie.

— Îmi poţi spune ce fel de oameni sunt?

— Doar că sunt tineri căsătoriţi.

— Hm. Şi n-o să-i deranjez?

— Nu. Jumătate din vilă este disponibilă pentru închiriat. Şi veţi avea la dispoziţie un etaj întreg.

— Bun. Cum ajung acolo?

— Cel mai bine ar fi cu ulderul.

— Şi cum procedez pentru asta?

— Vă trimit ulderul în ziua şi la ora pe care le hotărâţi.

— O să telefonez de la hotel. Este posibil?

— Bineînţeles, domnule. Plata se consideră din momentul când intraţi în vilă.

Când am plecat, aveam deja ideea aproximativă a unui plan. Aveam să cumpăr cărţi şi echipament sportiv. Cele mai importante erau cărţile. Ar fi trebuit de asemenea să mă abonez la nişte reviste de specialitate. Sociologie, fizică… fără îndoială în ultima sută de ani se făcuseră o mulţime de lucruri. Şi, da, trebuia să-mi cumpăr haine.

Dar am fost din nou abătut din drum. Dând colţul, am văzut – nu mi-a venit să-mi cred ochilor – un automobil.

Un automobil adevărat. Poate că nu chiar cum îl ţineam minte: caroseria era alcătuită numai din unghiuri ascuţite.

Cu toate acestea, era un automobil adevărat, cu

anvelope, portiere, volan, şi înapoia lui se înşiruiau altele. În spatele ultimului o vitrină mare; pe ea scria cu litere de o şchioapă: ANTICHITĂŢI. Am intrat. Proprietarul, sau vânzătorul, era un om. Păcat, m-am gândit.

— Pot cumpăra un automobil?

— Bineînţeles. Pe care îl doriţi?

— Costă mult?

— Între patru şi opt sute de eţi.

Oho, mi-am spus. Ce să-i faci, antichităţile nu erau ieftine.

— Şi se poate călători cu el? am întrebat.

— Sigur că da. Nu peste tot, e adevărat – există unele restricţii lo” cale – dar în general e posibil.

— Dar combustibilul? am continuat, precaut, deoarece n-aveam habar ce se ascundea sub capotă.

Nicio problemă. O încărcătură ajunge pentru toată durata de viaţă a automobilului. Incluzând, bineînţeles, şi parastasele.

— Bun, am încuviinţat, aş dori ceva puternic şi durabil. Nu trebuie să fie mare, doar rapidă.

— În cazul acesta vă sugerez acest Giabil, sau modelul acela…

Mă conduse pe un coridor larg, de-a lungul căruia se înşiruiau automobile ce sclipeau ca noi.

— Bineînţeles, urmă vânzătorul, nu se pot compara cu gliderele, dar în ziua de azi automobilul nu mai este un mijloc de transport…

Şi atunci, ce este? am vrut să întreb, dar m-am abţinut.

— Bun, am spus, ăsta cât costă? Am arătat o limuzină bleu-pal cu faruri argintii, escamotabile.

— Patru sute optzeci de eţi.

— Dar îl vreau la Clavestra, am precizat. Am închiriat o vilă acolo. Poţi afla adresa exactă de la agenţia de voiaj, chiar de pe strada asta.

— Perfect, domnule. Poate fi trimis cu ulderul; nu va costa nimic.

— Chiar aşa? Eu o să plec tot cu ulderul.

— Atunci, anunţaţi-ne data şi-l vom pune în ulderul dumneavoastră. Aşa ar fi cel mai simplu. Doar dacă nu preferaţi…

— Nu, nu. E bine cum ai zis.

Am plătit pentru automobil – calsterul era într-adevăr o chestie bună – şi am părăsit magazinul de antichităţi, cu mirosurile sale de piele şi cauciuc – m-am desfătat.

În privinţa hainelor n-am avut noroc. După câte ştiam, nu exista aproape nimic. Oricum, am izbutit să aflu secretul flacoanelor misterioase de la hotel, din compartimentul cu inscripţia „Halate de baie”. Nu numai halatele de baie, ci şi costumele, şosetele, puloverele, lenjeria – totul se obţinea prin pulverizare din sprayuri. Îmi dădeam seama cât de atrase de aşa ceva erau femeile, deoarece pulverizând din câteva flacone un lichid ce se transforma instantaneu în ţesături moi, sau aspre – catifea, blană, sau metal flexibil – puteau avea o nouă creaţie de fiecare dată, câte un unicat pentru fiecare ocazie. Desigur, nu toate femeile se „îmbrăcau” singure: existau saloane de plastat (deci cu asta se ocupa Nais!) speciale, însă moda strânsă pe trup ce rezulta din acest proces nu mă atrăgea. Iar îmbrăcarea prin pulverizare dintr-un tub mi se părea de-a dreptul neplăcută. Existau câteva articole de confecţii ce se puteau îmbrăca imediat, dar nu mi se potriveau; până şi măsurile cele mai mari erau cu vreo patru numere prea mici pentru mine. În cele din urmă, a trebuit să recurg la lenjerie din flacoane, deoarece mi-am dat seama, cămaşa mea n-avea să mai reziste mult timp. Bineînţeles, aş fi putut trimite după restul lucrurilor mele de pe *Prometeu*, însă la bordul navei nu avusesem costume sau cămăşi albe – în vecinătatea constelaţiei Fomalhaut n-aveai prea mare nevoie de aşa ceva.

De aceea am cumpărat, în plus, câteva perechi de pantaloni asemănători blugilor, aducând cu nişte salopete de grădinărit, dar având crăcii destul de largi şi putând fi lungiţi. Pentru toate cumpărăturile am plătiţi un et – preţul pantalonilor. Restul nu costa nimic. Am cerut să mi se trimită hainele la hotel şi m-am lăsat convins să intru, pur şi simplu din curiozitate, într-un salon de modă. Acolo am fost primit de un individ cu aerul unui pictor care, în primul rând, m-a cântărit din ochi şi a fost de acord că trebuia să port straie largi; mi-am putut da seama că nu era extrem de încântat de mine. Nici eu de el. M-am ales cu câteva pulovere pe care mi le-a făcut în timp ce aşteptam. Am ridicat braţele, şi el s-a apucat de treabă, pulverizând din patru flacoane simultan. În aer, lichidul, alb ca spuma, se solidifica aproape instantaneu. Din el se închegau pulovere de diferite culori; unul avea o bandă transversală pe piept, roşu pe fond negru; am observat că partea cea mai dificilă o constituia încheierea gulerului şi a mânecilor. În mod sigur, pentru aşa ceva îţi trebuia dibăcie.

Îmbogăţit cu o experienţă care oricum nu costase nimic, m-am trezit pe stradă, sub soarele puternic al amiezii. Gliderele erau mai puţine; deasupra acoperişurilor însă, se zăreau multe din vehiculele elipsoidale. Oamenii se înghesuiau pe scările rulante, coborând spre nivelurile inferioare; toţi erau grăbiţi, cu excepţia mea. Timp de vreo oră m-am încălzit la soare, sub un rododendron cu coji lemnoase lăsate de frunzele moarte, apoi m-am întors la hotel. De la recepţie am obţinut un aparat de ras. Când am început să mă bărbieresc, în baie, am remarcat că, pentru a folosi oglinda, trebuia să mă aplec puţin deşi îmi aminteam că, anterior, mă putusem privi stând absolut drept. Diferenţa era minimă, dar cu câteva clipe înainte, când îmi scosesem cămăşa, mai observasem ceva ciudat: cămaşa era mai scurtă. De parcă intrase la apă. Acum am

examinat-o cu atenţie. Am întins-o pe masă. Era aceeaşi cămaşă, şi totuşi, când am îmbrăcat-o, de abia îmi acoperea abdomenul. Eu mă transformasem, nu cămaşa; crescusem.

O idee absurdă; totuşi, mă îngrijora. Am sunat Inforul hotelului, solicitând adresa unui doctor, un specialist în medicina cosmică. Pe cât era posibil preferam să nu dau buzna la Adaptare. După o scurtă pauză, de parcă automatul de la celălalt capăt al firului ar fi ezitat, am auzit adresa. Un medic locuia chiar pe aceeaşi stradă, la câteva blocuri depărtare. M-am dus acolo, Un robot m-a condus într-o odaie mare, semiîntunecată. În afară de mine, nu se mai găsea nimeni acolo.

Nu după mult timp, a intrat medicul. Arăta de parcă. coborâse dintr-un portret de familie aflat în cabinetul tatălui meu. Era scund, totuşi nu zvelt, cu păr grizonant; purta un barbişon alb şi ochelari cu rame aurite – primii ochelari pe care-i văzusem de la aterizare. Se numea Juffon.

— Hal Bregg? întrebă el. Dumneata eşti?

— Da.

Mă studie în tăcere.

— Ce te supără?

— De fapt, nimic, doctore, doar că… I-am relatat despre ciudatele mele observaţii.

Fără un cuvânt, deschise o uşă dinaintea mea. Am intrat într-un cabinet micuţ.

— Dezbracă-te, te rog.

— Complet? am întrebat, când rămăsesem numai cu pantalonii.

— Da.

Mă consultă atent.

— Bărbaţi ca dumneata nu mai există, murmură ca pentru sine. Îmi ascultă inima, lipindu-mi de piept un stetoscop rece. „Asta nu se va schimba nici peste o mie de

ani”, mi-am spus, şi gândul mi-a oferit o mică satisfacţie, îmi măsură înălţimea, apoi îmi spuse să mă întind pe pat. Examina cicatricea de sub clavicula dreaptă, dar nu făcu niciun comentariu. Mă consultă timp de aproape o oră. Reflexe, capacitate pulmonară, electrocardiogramă – totul. După ce m-am îmbrăcat, se aşeză înapoia unui birou mic, negru. Sertarul scârţâi când îl trase ca să caute ceva. După toate mobilele acelea care te urmăreau, parcă posedate, biroul acesta de modă veche îmi făcea plăcere.

— Câţi ani ai?

I-am explicat situaţia.

— Ai corpul unui bărbat de treizeci de ani, îmi zise. Ai fost în hibernare?

— Da.

— Cât timp?

— Un an.

— De ce?

— Ne-am întors cu acceleraţie sporită. Era nevoie să stăm în apă. Absorbţia şocului, înţelegi, doctore, şi de aceea, pentru că ar fi fost dificil să stai un an în apă, rămânând conştient…

— Sigur că da. Crezusem că ai hibernat mai mult. Anul acela îl putem scădea cu uşurinţă. Nu patruzeci, ci doar treizeci şi nouă.

— Şi… chestiunea cealaltă?

— Aia-i un fleac, Bregg? Cât de mare a fost?

— Acceleraţia? Doi g.

— Deci, asta a fost. Credeai că ai crescut? Nu. Nu-i vorba de aşa ceva. Pur şi simplu sunt discurile intervertébrale. Ştii ce sunt?

— Da, un fel de cartilaje în coloană…

— Exact. Acum când ai scăpat de greutatea provocată de acceleraţie, ele se întind. Ce înălţime ai?

— Când am decolat, o sută nouăzeci şi şapte de centimetri.

— Şi după aceea?

— Nu ştiu. Nu m-am măsurat; existau alte probleme…

— Acum ai doi metri şi doi.

— Grozav, am făcut, şi-o să mai dureze mult?

— Nu. Probabil că s-a şi terminat… Cum te simţi?

— Perfect.

— Totul pare niţel mai uşor, nu?

— Acum nu mai e chiar aşa. La Adaptare, pe Lună, mi-au dat nişte medicamente pentru reducerea tensiunii musculare.

— Te-au degravitizat?

— Da. În primele trei zile. Mi-au spus totuşi că nu era suficient după atâţia ani; pe de altă parte, nu voiau să ne mai ţină închişi, după toate…

— Şi starea dumitale mintală?

— Păi… Am ezitat. Sunt momente… când am impresia că sunt un Neanderthal care a fost adus în oraş…

— Ce intenţionezi să faci?

I-am povestit despre vilă.

— Poate că ar fi şi mai rău, a comentat, deşi…

— În Adaptare ar fi mai bine?

— Nu spun aşa ceva. Ştii că îmi amintesc de dumneata?

— Cum se poate? Doar nu aţi… fost…

— Nu. Am auzit despre dumneata de la tata. Când aveam doisprezece ani.

— Asta trebuie să fi fost la ani buni după startul nostru, am observat. Şi încă ne mai ţineau minte? Ciudat…

— Nu mi se pare nimic ciudat. Dimpotrivă, ar fi fost ciudat dacă ar fi uitat. Totuşi ştiai, nu-i aşa, cum avea să fie la întoarcere, deşi în mod evident, nu ţi-o puteai imagina în detaliu?

— Ştiam.

— Cine te-a trimis la mine?

— Nimeni. Adică… Inforul de la hotel. De ce?

— E amuzant, zise el. De fapt, nu sunt medic.

— Cum aşa?

— N-am mai practicat de patruzeci de ani. Lucrez la istoria medicinei cosmice, deoarece de-acum asta este istorie, Bregg, şi în afară de Adaptare, noi, specialiştii, n-avem de lucru.

— Scuzafi-mă; n-am ştiut…

— Fleacuri. Eu sunt cel care ar trebui să îi fiu recunoscător. Eşti o dovadă vie împotriva tezei şcolii lui Millman, referitoare la efectele dăunătoare ale sporirii acceleraţiei asupra corpului omenesc. Nu ai nici hipertrofia ventriculului stâng, nici urme de emfizem… şi inima e excelentă. Dar ştiai toate astea, nu?

— Da.

— Ca medic, nu mai am absolut nimic să-ţi spun, Bregg; totuşi…

Ezită.

— Da?

— Te descurci în… actualul mod de viaţă?

— Mă chinui.

— Ai început să încărunţeşti Bregg.

— Asta înseamnă ceva?

— Da. Firele albe înseamnă bătrâneţe. Acum nimeni nu încărunţeşte înainte de optzeci de ani, şi rareori şi atunci.

Mi-am dat seama că era adevărat: nu văzusem bătrâni.

— De ce? am întrebat.

— Există preparate, medicamente ce previn încărunţirea. Bineînţeles, poţi reface culoarea originală a părului, deşi nu-i chiar atât de simplu.

— Perfect, am încuviinţat, dar de ce-mi spuneţi toate astea?

Am văzut că era nehotărât.

— Femeile, Bregg, rosti brusc.

M-am încruntat.

— Adică, arăt ca un… moş?

— Ca un bătrân – nu, de fapt ca un atlet… dar, la urma urmei, nu umbli gol-puşcă. În special când stai aşezat, arăţi… mă rog, un tip obişnuit te-ar considera un bătrân care a trecut prin operaţia de reîntinerire, tratamentele hormonale şi tot restul.

— Nu-mi pasă, am replicat. Nu ştiu de ce privirea lui calmă mă făcea să mă simt atât de neplăcut. Îşi scoase ochelarii şi-i aşeză pe birou. Avea ochii albaştri, puţin apoşi.

— Există multe lucruri pe care nu le înţelegi, Bregg. Dacă intenţionezi să trăieşti ca un pustnic pentru restul zilelor, atunci „Nu-mi pasă” ăsta e perfect, dar… societatea în care te-ai întors nu manifestă niciun entuziasm, pentru ceea ce… dumneata ţi-ai dat mai mult decât viaţa.

— Nu spuneţi asta, doctore.

— Spun ceea ce gândesc. Să-ţi jertfeşti viaţa, ce-nseamnă? Oamenii au făcut-o de veacuri. Dar să renunţi la toţi prietenii, părinţii, rudele, cunoştinţele, femeile – i-ai sacrificat pe toţi, Bregg!

— Doctore…

Cuvântul de-abia îmi ieşi din gâtlej. M-am sprijinit în cot pe biroul străvechi.

— Exceptând o mână de specialişti, nimănui nu-i pasă, Bregg. Ştii asta?

— Da. Mi-au spus pe Lună, la Adaptare, atât doar că ei au fost… mai delicaţi.

O vreme am rămas tăcuţi.

— Societatea în care te-ai întors e stabilizată. Viaţa este liniştită. Înţelegi? S-a dus romantismul zilelor de început de astronautică. Seamănă cu expediţiile lui Columb. Călătoria lui a fost ceva extraordinar, dar după două sute de ani pe cine a mai interesat soarta căpitanilor

de galioane? întoarcerea voastră a fost consemnată în real printr-o ştire de două rânduri.

— Dar, doctore, asta nu-i important, am spus. Simpatia lui începuse să mă irite mai mult decât indiferenţa celorlalţi, deşi nu-i puteam spune asta.

— Ba este, Bregg, deşi nu vrei s-o recunoşti. Dacă ai fi altcineva, aş tăcea, dar dumneată meriţi adevărul. Eşti singur. Un om nu poate trăi singur. Interesele dumitale, cele cu care te-ai întors, reprezintă o insulă într-un ocean de ignoranţă. Mă îndoiesc că mulţi vor dori să audă ce le-ai putea spune. Întâmplător eu sunt unul dintre cei interesaţi, dar am optzeci şi nouă de ani…

— N-am nimic de spus, am replicat furios. Nimic senzaţional. N-am descoperit nicio civilizaţie galactică, şi oricum am fost un simplu pilot. Am condus nava. Cineva

trebuia s-o facă.

— Da? întrebă încetişor, înălţându-şi sprâncenele albe.

Afişam calmul, însă clocoteam de furie.

— Da! De o mie de ori dă! Şi indiferenţa asta, acum – dacă vreţi să ştiţi – mă afectează doar din pricina celor lăsaţi…

— Cine a fost lăsat?

M-am potolit.

— Mai mulţi. Arder, Venturi, Ennesson, Doctore, de ce…?

— Nu te întreb din simplă curiozitate. Asta a fost – şi crede-mă, nici mie nu-mi plac vorbele mari – şi parte a propriei mele tinereţi. Din cauza voastră am urmat studiile astea. Noi suntem egali în inutilitatea noastră. Bineîn Mes, poţi să nu fii de acord. Nu vreau să insist. Dar mi-ar plăcea să ştiu. Ce s-a întâmplat cu Arder?

— Nimeni nu ştie exact, i-am răspuns.

Nu mai conta. SUde ce să nu vorbesc despre asta? Am privit lacul negru şi plesnit al biroului. Nu-mi

imaginasem vreodată că aşa avea să fie.

— Pilotam două sonde deasupra lui Arctur. Am pierdut legătura cu el. Nu, l-am putut găsi. Radioul lui amuţise, nu al meu. Când oxigenul mi s-a terminat, m-am întors.

— Ai aşteptat?

— Da. Adică, am ocolit Arcturul. Şase zile. O sută şi patruzeci şi şase de ore, ca să fiu exact.

— Singur?

— Da. Am avut ghinion, pentru că Arcturul a început să facă pete noi şi am pierdut complet contactul cu *Prometeu*. Cu nava mea. Numai electricitate statică. Fără un radio, el nu se putea întoarce singur. La Arder mă refer. Ştiţi, în sonde teleranul direcţional e conectat la radio. Nu se putea întoarce fără mine, şi nu s-a întors. Gimma mi-a ordonat să revin. Avea dreptate: mai târziu, ca să-mi trec timpul, am calculat şansele de a-l găsi pe Arder prin mijloace vizuale, pe radar – acum nu-mi mai amintesc exact, dar era ceva de ordinul unu la un trilion. Sper că a făcut la fel ca Arne Ennesson.

— Ce-a făcut Arne Ennesson?

— A pierdut focalizarea jetului. Propulsia a început să dea rateuri. Ar fi putut rămâne pe orbită, nu ştiu exact, încă vreo douăzeci şi patru de ore; ar fi intrat într-o spirală şi în cele din urmă ar fi căzut în Arctur, aşa încât a ales „să intre direct în protuberanţă. A ars sub ochii mei.

— Câţi piloţi mai erau în afară de dumneata?

— Pe *Prometeu*, cinci.

— Şi câţi s-au întors?

— Olaf Staave şi cu mine. Ştiu la ce vă gândiţi, doctore – că asta a fost eroism. Şi eu credeam odată aşa, citind cărţi despre asemenea oameni. Dar nu-i aşa. Mă auziţi? Dacă aş fi putut, l-aş fi lăsat pe Arder şi aş fi revenit imediat, însă n-am putut. Nici el nu s-ar fi întors. Niciunul dintre noi n-ar fi făcut-o. Inclusiv Gimma…

— De ce protestezi aşa vehement? mă întrebă încet.

— Pentru că există o diferenţă între eroism şi necesitate. Am făcut ce ar fi făcut oricare altul. Doctore, ca să înţelegeţi ar fi trebuit să fiţi acolo. Un om este o bulă de fluid. Nu uitaţi trebuie altceva decât o propulsie de focalizată sau un câmp demagnetizat, apar vibraţii şi sângele se coagulează instantaneu. Nu uitaţi că nu vorbesc despre cauze externe, cum ar fi meteoriţii, ci doar de avarii, defecţiuni. Cel mai mic amănunt, un filament scurtcircuitat în transmiţător – şi s-a terminat. Dacă oamenii s-ar abandona reciproc în asemenea condiţii, expediţiile ar echivala cu sinuciderea. Înţelegeţi?

Am închis ochii pentru o clipă.

— Doctore, acum nu se mai zboară? De ce? Cum se poate?

— Vrei să zbori?

— Nu…

— De ce?

— Să vă explic. Niciunul dintre noi n-ar fi zburat, dacă ar fi ştiut. Nimeni nu ştie cum este. Nimeni care n-a fost acolo. Eram un grup de animale disperate, înspăimântate de moarte.

— Cum se împacă asta cu ce-ai zis adineauri?

— Nu se împacă. Aşa a şi fost. Ne era frică. Doctore, când eram pe orbită în jurul soarelui ăluia, aşteptându-l pe Arder, am invocat în minte diferite persoane şi am conversat cu ele. Vorbeam pentru mine şi pentru ele, iar către sfârşit eram convins că se aflau acolo, cu mine. Fiecare s-a salvat aşa cum ştia mai bine. Gândiţi-vă la asta, doctore. Uite, stau aici înaintea dumneavoastră. Am închiriat o vilă, am cumpărat un automobil vechi; vreau să învăţ, să citesc, să înot dar am toate astea înăuntrul meu. Spaţiul acela, tăcerea aceea, strigătul de ajutor al lui Venturi şi eu, care, în loc să-l salvez, am accelerat în direcţia opusă!

— De ce?

— Eu îl pilotam pe *Prometeu*; reactorul lui Venturi era avariat. Ne-ar fi putut arunca pe toţi în aer. N-a explodat; n-ar fi explodat. Poate că am fi avut timp să-l scoatem, dar n-aveam dreptul să risc. Atunci, cu Arder, a fost invers. Voiam să-l salvez, dar Gimma mi-a ordonat retragerea, deoarece se temea că vom muri amândoi.

— Bregg… spune-mi, ce aşteptaţi voi de la noi? De la Pământ?

— N-am idee. Nu m-am gândit niciodată la asta. Era de parcă cineva ar fi vorbit despre viaţa de apoi sau despre rai: aveau să vină, totuşi niciunul dintre noi nu şi le putea imagina. Doctore – ajunge. să nu mai vorbim despre asta. Voiam să vă întreb un lucru. Betrizarea asta… ce înseamnă, de fapt?

— Ce ştii de ea?

I-am povestit, fără să explic cum sau de la cine aflasem.

— Da, încuviinţă, cam aşa este, în concepţia populară.

— Şi eu…?

— În cazul dumitale legea face o excepţie, pentru că betrizarea adulţilor poate afecta sănătatea, şi chiar să fie periculoasă. În plus, se consideră – în mod just, după părerea mea – că ai absolvit un test… de atitudine morală. Şi, oricum, sunteţi foarte puţini.

— Doctore, încă ceva. Aţi pomenit de femei. De ce aţi adus vorba de ele? Deşi cred că vă reţin cam mult.

— Nu, nici vorbă. De ce le-am pomenit? Bregg, un bărbat faţă de cine poate fi deschis? Faţă de părinţii lui. De copii. Prieteni. O femeie. Dumneata nu ai nici părinţi, nici copii. Nu poţi avea prieteni.

— De ce?

— Nu mă gândeam la tovarăşii dumitale, deşi nu ştiu dacă ai dori să fii mereu în compania lor, să-ţi aminteşti…

— Dumnezeule, nu! Niciodată!

A

— Şi atunci? Dumneata cunoşti două epoci. În prima dintre ele ţi-ai petrecut tinereţea, iar pe cea de-a doua vei ajunge s-o cunoşti în curând. Dacă includem acei zece ani, experienţa dumitale nu poate fi comparată cu cei de aceeaşi vârstă. Nu poţi fi pe picior de egalitate cu ei. Şi atunci? Vei trăi printre bătrâni? Deci rămân femeile, Bregg. Numai femeile

— Poate că doar una, am murmurat.

— Ah, una singură este dificil în ziua de azi.

— Cum aşa?

— Noi trăim într-o perioadă de prosperitate. Tradusă în limbajul chestiunilor sexuale asta înseamnă: arbitrarul. Pentru că nu poţi obţine dragostea sau femeile în schimbul… banilor. Aici factorii materiali au încetat să existe.

— Şi numiţi asta arbitrar? Doctore!

— Da. Fără îndoială că te gândeşti – deoarece am vorbit despre cumpărarea dragostei – că m-am referit la prostituţie, fie ea deghizată sau directă. Nu. Asta aparţine unui trecut îndepărtat. Cândva, succesul obişnuia să atragă o femeie. Un bărbat o putea impresiona cu salariul lui, cu calificările sale profesionale, cu poziţia socială. Într-o societate, cu drepturi egale asta nu-i posibil. Cu una sau două excepţii. Dacă, de pildă, ai fi un realist…

— Sunt un realist.

Doctorul zâmbi.

— Acum termenul are uh alt înţeles. Un realist este un actor apărând în real. Ai fost la real?

— Nu.

— Ia vreo două melodrame şi vei înţelege care sunt criteriile pentru selecţia sexuală în ziua de azi. Lucrul cel mai important este tinereţea. Acesta e motivul pentru care toţi se zbat într-atâta pentru ea. Ridurile şi părul

grizonant, mai ales când sunt premature, provoacă reacţii ca acelea trezite de lepră, cu secole în urmă…

— De ce?

— E greu să înţelegi. Argumentele bazate pe raţiune sunt lipsite de putere împotriva obiceiurilor dominante. Dumneata nu izbuteşti să apreciezi cât de mulţi factori, cândva decisivi în sfera erotică, au dispărut. Natura are oroare de vid; alţi factori a trebuit să le ia locul. Consideră, de exemplu, ceva cu care ai început să te obişnuieşti, să te obişnuieşti într-atât încât nu mai poţi sesiza natura excepţională a fenomenului: riscul. El nu mai există, Bregg. Un bărbat nu poate impresiona o femeie cu acte de eroism, cu fapte temerare, şi totuşi, literatura, arta, întreaga noastră cultură a fost hrănită secole întregi de acest curent: dragostea în faţa potrivniciei. Orfeu a coborât în Hades după Euripide. Othelo a ucis din dragoste. Tragedia lui Romeo şi Julieta… Astăzi nu mai există tragedie. Nici măcar posibilitatea ei. Am eliminat iadul pasiunii, iar apoi s-a dovedit că, simultan, şi raiul a încetat să mai existe. Totul este acum moderat, Bregg.

— Moderat?

— Da. Ştii ce fac până şi cei mai nefericiţi îndrăgostiţi? Se comportă civilizat. Fără violenţe, fără rivalităţi…

— Vreţi să spuneţi că toate astea au dispărut? am întrebat.

Pentru prima dată simţeam un fel de teamă superstiţioasă faţă de această lume. Bătrânul doctor tăcea.

— Doctore, nu se poate. Chiar aşa?

— Da, chiar aşa. Şi trebuie s-o accepţi, Bregg, ca aerul şi apa. Am afirmat că este dificil să ai doar o femeie. Pentru toată viaţa este practic imposibil. Durata medie a unei căsătorii este aproximativ şapte ani. Şi asta reprezintă progres. Acum cincizeci de ani, era cel mult patru…

— Doctore, nu vreau să vă mai reţin. Ce mă sfătuiţi să fac?

— Ce-am spus şi mai înainte: revino la culoarea originală a părului. Pare o prostie, ştiu. Dar este important. Mă simt jenat să-ţi ofer asemenea sfaturi. Jenat nu pentru mine. Dar ce reprezint eu…?

— Mulţumesc. Cu adevărat. Ultima chestiune. Spuneţi-mi, care-i imaginea mea pe stradă? Cum apar în ochii oamenilor? De ce…?

— Bregg, tu eşti diferit. În primul rând, statura ta. E desprinsă din *Iliada*. Proporţii antediluviene. Ar putea reprezenta chiar un avantaj, deşi cunoşti, nu-i aşa, soarta celor prea diferiţi?

— O cunosc.

— Eşti puţin prea mare. Nu-mi amintesc de asemenea oameni nici pe vremea tinereţii mele. Acum eşti un bărbat foarte înalt, îmbrăcat îngrozitor, dar nu din cauză că haineiar sta rău pe dumneata, ci pentru că eşti incredibil de musculos. Aşa erai şi înaintea călătoriei?

— Nu, doctore. De vină au fost cei doi g, înţelegeţi…

— Se poate…

— Şapte ani de greutate dublată. Muşchii mei, respiratorii, abdominali, au fost nevoiţi să se mărească. Ştiu bine ce grumaz am. Dar altfel m-aş fi sufocat ca un şobolan. Muşchii mei lucrau chiar şi în timpursomnului. Chiar şi în timpul hibernării. Totul era de două ori mai greu. Ăsta a fost motivul.

— Şi cu ceilalţi s-a întâmplat la fel? Iartă-mă că te întreb, curiozitate profesională… Expediţia voastră a fost cea mai lungă din toate timpurile, ştii asta, nu?

— Ştiu. Ceilalţi? Păi, Olaf e cam ca mine. Sunt sigur că depinde şi de schelet; eu am fost dintotdeauna masiv. Arder era şi mai solid. Peste doi metri. Da, Arder… Ce spuneam? Ceilalţi – păi, eu eram cel mai tânăr şi de aceea capabil să mă adaptez mai bine. Cel puţin aşa zicea

Venturi… Cunoaşteţi cercetările lui Janssen?

— Dacă le cunosc? Este un clasic pentru noi, Bregg.

— Adevărat? Mi se pare amuzant. Era un doctoraş plin de viaţă… Ştiţi că odată am testat, pentru el, şaptezeci şi nouă de g-uri timp de o secundă şi jumătate?

— Vorbeşti serios?

Am zâmbit.

— Există un raport scris. Dar asta se întâmpla acum o sută şi treizeci de ani. Acum şi patruzeci ar fi prea mult pentru mine.

— Bregg, azi nimeni n-ar rezista la douăzeci!

— De ce? Din cauza betrizării?

Tăcu. Mi se părea că ştie ceva ce nu voia să-mi spună. M-am ridicat.

— Bregg, vorbi el, deoarece am ajuns aici: ai grijă.

— De ce anume?

— De dumneata şi de alţii. Progresul nu este niciodată gratuit. Ne-am eliberat de o mie de primejdii şi conflicte, însă pentru asta a trebuit să plătim. Societatea a devenit moale, în vreme ce dumneata eşti… poţi fi tare. Mă înţelegi?

— Da, am încuviinţat, gândindu-mă la noaptea trecută şi la bărbatul din restaurant care râsese, dar amuţise când mă îndreptasem spre el.

— Doctore, tocmai mi-am amintit… Azi-noapte am întâlnit un leu. De fapt, doi. De ce nu m-au atacat?

— Nu mai există animale de pradă, Bregg… Betrizarea… I-ai întâlnit azi-nopate? Şi ce-ai făcut?

— I-am scărpinat, am răspuns şi i-am explicat cum anume. Totuşi, chestia aia cu *Iliada* e o exagerare, doctore. M-am speriat rău de tot. Cât vă datorez?

— Nici nu te gândi la aşa ceva. Şi dacă vreodată ai nevoie…

— Mulţumesc.

— Dar n-o amina prea mult, adăugă el, aproape

pentru sine, pe când ieşeam. Abia pe scări am înţeles ce voia să spună: avea aproape nouăzeci de ani.

M-am înapoiat la hotel. În holul recepţiei exista un frizer. Un robot, bineînţeles. L-am pus să mă tundă. Părul îmi crescuse destul de mult şi-mi stătea zburlit, mai ales deasupra urechilor. Tâmplele erau cele mai înspicate cu fire albe. Când termină, mi s-a părut că arătam mai puţin sălbatic. Cu un glas melodios, robotul întrebă dacă să-mi cănească părul.

— Nu, am răspuns.

— Aprex?

— Ce-i asta?

— Pentru riduri.

Am ezitat. Mă simţeam penibil, dar poate că doctorul avusese dreptate.

— Dă-i drumul, am încuviinţat. Mi-a acoperit faţa cu un strat de gel cu iz înţepător, care se întări într-o mască. După aceea am zăcut sub comprese, mulţumit că nu mi se zărea chipul.

Am urcat în cameră; pachetele conţinând straiele „lichide” sosiseră deja. M-am dezbrăcat şi am intrat în baie, unde exista o oglindă.

Da. Puteam stârni spaimă. Nu ştiusem că arătam ca un atlet de circ. Pectorali reliefaţi, tors, eram un pachet de muşchi. Când am ridicat un braţ şi am încordat pieptul, pe el apăru o cicatrice de grosimea palmei. Am încercat s-o văd şi pe cealaltă, de lângă omoplat, pentru care mise spusese băftos nenorocit, deoarece dacă schija ar fi pătruns cu trei centimetri mai la stânga mi-ar fi sfărâmat şira spinării. Am lovit cu pumnul în scândura stomacului.

— Animalule, m-am adresat oglinzii. Doream să fac o baie, una adevărată, nu în curentul de ozon. Abia aşteptam piscina vilei. Am hotărât să mă îmbrac cu unul din noile veşminte, totuşi nu mă puteam despărţi de pantaloni. De aceea mi-am tras pe mine numai puloverul alb, deşi l-aş fi

preferat pe cel negru şi vechi, destrămat la coate, şi am pornit spre restaurant.

Jumătate din mese erau ocupate. Am străbătut trei saloane pentru a ajunge pe terasă; de acolo puteam zări bulevardele largi, şuvoaiele nesfârşite de glidere; dedesubtul norilor, ca vârful unui munte, albăstrui în depărtare, se înălţa Terminalul.

Am comandat un prânz.

— Ce anume doriţi? întrebă robotul. Voia să-mi ofere un meniu.

— Nu contează. Un prânz fix.

Abia când am început să mănânc am remarcat că mesele din jurul meu erau goale. Automat, căutasem izolarea. Nici măcar nu-mi dădusem seama. Nu ştiam ce mâncam. Deja nu mai eram sigur dacă ceea ce hotărâsem era bine.

O vacanţă, de parcă voiam să-mi ofer o recompensă, văzând că nimeni altcineva nu se gândise la asta. Chelnerul se apropie silenţios:

— Domnule Bregg?

— Da.

— Aveţi un musafir – în camera dumneavoastră.

— Un musafir?

Imediat m-am gândit la Nais. Am băut restul lichidului întunecat şi m-am ridicat, simţindu-mă privit în timp ce ieşeam. Ar fi fost bine dacă aş fi putut să retez vreo zece centimetri. În odaia mea era o femeie tânără pe care n-o cunoşteam. O rochie cenuşie înfoiată cu ornamente fanteziste, purpurii, pe umeri şi în jurul braţelor.

— Sunt de la Adaptare, rosti. Am vorbit astăzi cu dumneata.

— Ah, deci dumneata erai?

M-am crispat puţin. Ce mai voiau acum?

— Se aşează. M-am aşezat şi eu, încet.

— Cum vă simţiţi?

— Perfect. Am fost azi la un doctor şi m-a examinat. Totul e în ordine. Am închiriat o vilă. Vreau să citesc câte ceva.

— Foarte înţelept. Clavestra este ideală pentru aşa ceva. Veţi avea munţi, linişte…

Ştia deci de Clavestra. Mă spionau, sau ce? Am rămas nemişcat, aşteptând.

— V-am adus ceva de la noi.

Arătă un pacheţel de pe masă.

— Este invenţia noastră cea mai recentă. Vorbea cu o însufleţire ce părea artificială. Înainte de-a vă culca, porniţi acest aparat şi, în vreo zece nopţi, învăţaţi, în cel mai uşor mod posibil, fără niciun efort, o mulţime de lucruri folositoare.

— Chiar aşa? Asta-i bine.

Îmi zâmbi. I-am zâmbit şi eu, elevul bine crescut.

— Eşti psiholog?

— Da. Aţi ghicit.

Ezită. Mi-am dat seama că dorea să spună ceva.

— Dă-i drumul.

— N-o să vă supăraţi pe mine?

— De ce să mă supăr?

— Pentru că… ştiţi… felul cum sunteţi îmbrăcat este puţin…

— Ştiu. Dar îmi plac pantalonii ăştia. Poate cu timpul…

— Ah, nu, nu pantalonii. Puloverul.

— Puloverul? Eram surprins. Mi l-au făcut astăzi. E ultima modă, nu?

— Da. Atâta doar că n-ar fi trebuit să-l umflaţi. Îmi permiteţi?

— Te rog, am răspuns încetişor. Ea se aplecă înainte, mă împunse uşor în piept cu degetele şi scoase un strigăt uşor:

— Ce aveţi acolo?

— Sunt numai eu aici, am surâs răutăcios.

Îşi încleştă degetele mâinii drepte cu palma stingă şi se sculă. Calmul meu, ascunzând o satisfacţie maliţioasă, deveni ca de gheaţă.

— De ce nu stai jos?

— Dar… mă sculaţi, am…

— Nu-i nimic. Lucrezi de mult la Adaptare?

— Sunt în al doilea an.

— Aha – şi primul dumitale pacient? Am arătat cu degetul spre mine. Ea roşi puţin. Pot să te-ntreb ceva?

Clipi des. Credea că aveam s-o dau afară?

— Bineînţeles.

— Cum se face că cerul este vizibil în toate nivelurile oraşului?

Îşi recăpătă încrederea în sine.

— Foarte simplu. Televiziupe – aşa-i spuneau, cu mult timp în urmă. Plafoanele sunt acoperite cu ecrane. Ele transmit ceea ce se află deasupra Pământului – cerul, norii…

— Totuşi, nivelurile sunt foarte înalte am replicat. Acolo sunt clădiri de patruzeci de etaje…

— Este o iluzie, surâse ea. Clădirile sunt numai parţial reale; continuarea lor e o imagine. Înţelegeţi?

— Am înţeles cum se realizează, dar nu pricep motivul.

— Este pentru ca locuitorii fiecărui nivel să nu se simtă frustraţi. Sub nicio formă”.

— Aha, am încuviinţat. Da, *e* inteligent. Încă ceva. Vreau să fac rost de nişte cărţi. Îmi poţi sugera ceva din domeniul dumitale? 0 lucrare de ansamblu…?

— Doriţi să studiaţi psihologia? Era surprinsă.

— Nu, doar aş dori să aflu ce s-a realizat în tot acest timp.

— Vă recomand Mayssen.

— Ce este?

— Un manual de şcoală.

— Aş prefera ceva mai cuprinzător. Compendii, monografii… se ştie că-i recomandabil să mergi direct la surse.

— S-ar putea să fie prea… dificile.

Am zâmbit politicos.

— Poate că nu. Care ar fi dificultăţile?

— Psihologia a devenit foarte matematizată…

— Aşa sunt şi eu. Cel puţin, aşa eram atunci când am plecat, acum vreo sută de ani. Trebuie să ştiu mai mult?

— Dar nu sunteţi matematician.

— Nu ca profesiune, însă am studiat matematica. Pe *Prometeu*. Aveam mult timp liber…

Încurcată, tulburată, nu mai zise nimic. Îmi scrise o listă de titluri pe o foaie. După ce plecă, am revenit la birou şi m-am aşezat greoi. Până şi ea, o angajată a Adaptării… Matematică? Vezi bine, mă consideră un sălbatic. Îi urăsc, mi-am spus. îi urăsc, îi urăsc. Pe cine uram? Nu ştiam. Pe toţi. Da, pe toţi. Fusesem înşelat. Mă lăsaseră să plec, fără să ştie ce făceau. N-ar fi trebuit să mă întorc, ca Venturi, Arder, Thomas, însă eu mă întorsesem, pentru a-i înspăimânta, pentru a bântui ca o conştiinţă vinovată pe care n-o doreşte nimeni. Sunt inutil, m-am gândit. Dacă aş putea plânge. Arder ştia cum. El spunea că nu trebuie să te ruşinezi de lacrimi. Poate că-l minţisem pe doctor. Nu povestisem nimănui lucrurile acelea, totuşi nu eram convins că aş fi făcut-o pentru altcineva. Poate c-aş fi făcut-o. Pentru Olaf, mai târziu. Însă eu nu eram pe de-a întregul sigur de asta. Arder! Ne-au distrus şi noi am crezut în ei, simţind tot timpul că Pământul era alături de noi, prezent, avea încredere în noi, era grijuliu cu noi. Nimeni nu vorbea despre asta. De ce să vorbeşti despre ceva evident?

M-am ridicat. Nu puteam sta locului. Am început să

mă plimb prin încăpere.

Ajunge. Am deschis uşa băii, însă nu exista apă, desigur, ca să mă stropesc pe faţă. Prostii. Istericale.

Am revenit în odaie şi am început să împachetez.

CAPITOLUL TREI

Mi-am petrecut după-amiaza într-o librărie. Nu existau cărţi în ea. De aproape jumătate de secol nu se mai tipărise nicio carte. Şi cu câtă nerăbdare le aşteptasem, după microfilmele ce alcătuiau biblioteca de pe *Prometeu*! N-am avut noroc. Nu mai era posibil să răsfoieşti printre rafturi, să cântăreşti volumele în mână, să le simţi greutatea, promisiunea palpabilă a lecturii. Librăria semăna cu un laborator electronic. Cărţile erau cristale înregistrate. Puteau fi citite cu ajutorul unui opton, care semăna cu o carte, dar nu avea decât o filă între coperţi. La o atingere, pe ea apăreau pagini succesive de text. Totuşi, îmi spuse robotul – vânzător, optonii erau puţin utilizaţi. Publicul prefera lectonii – lectonii citeau cu glas tare, şi puteau fi reglaţi pentru orice timbru, tempo şi modulaţie. Doar lucrările ştiinţifice având o difuzare extrem de limitată continuau să fie tipărite pe plastic imitând hârtia. De aceea, toate achiziţiile mele intrau într-un singur buzunar, deşi trebuie să fi fost aproape trei sute de titluri. Un pumn din grăunţe de cristal – cărţile mele. Am ales o serie de lucrări de istorie şi sociologie, câteva de statistică şi demografie şi ceea ce-mi recomandase fata de la Adaptare în domeniul psihologiei. Două cărţi mai masive de matematică – masive desigur, în sensul conţinutului lor, nu al mărimii fizice. Robotul care mă servise era el însuşi o enciclopedie, deoarece – aşa cum îmi spusese – era cuplat direct, prin fişiere electronice, la plăcile tipografice ale tuturor cărţilor de pe Pământ. Ca regulă, o librărie avea o singură „copie” a cărţilor, iar când cineva avea nevoie de o carte anume, conţinutul ei era înregistrat într-un cristal.

Originalele – cristomatricele – nu se zăreau; erau

ţinute înapoia unor panouri din oţel, emailate în bleu-pal. Deci o carte se tipărea ori de câte ori cineva avea nevoie de ea.

Problemele tipăririi, tirajului, a epuizării exemplarelor încetaseră de-a mai exista. Era, într-adevăr, o mare realizare, totuşi eu regretam dispariţia cărţilor. Aflând că existau şi librării de mâna a doua unde se puteau găsi cărţi din hârtie, am pornit să caut şi am găsit una. Am fost dezamăgit; practic, nu existau lucrări ştiinţifice. Lecturi uşoare, câteva cărţi pentru’copii şi câteva seturi de anuare vechi.

Am cumpărat (trebuiau plătite numai cărţile vechi) câteva basme vechi de patruzeci de ani, curios să aflu ce erau considerate acum drept basme, apoi am intrat într-un magazin de articole sportive. Aici dezamăgirea mea a fost totală. Materialele atletice erau în număr redus. Alergări, aruncări, sărituri, înot, însă niciun sport de înfruntare. Nu mai exista box, iar ceea ce numeau lupte era de-a dreptul ridicol, un schimb de îmbrânciturі în locul unei lupte respectabile. Am urmărit în camera de proiecţie a magazinului un meci din campionatul mondial şi am crezut c-o să explodez de nervi. După un timp, am început să râd ca un dement. Am întrebat de stilul liber american, de judo, ju-jitsu, dar nimeni nu pricepea despre ce vorbeam. Lesne de înţeles – fotbalul murise fără urmaşi, fiind considerat o activitate cu prea multe contacte violente şi vătămări corporale. Hocheiul mai exista, dar nu era hochei! Jucau în echipamente atât de voluminoase încât păreau nişte mingi enorme. Era amuzant să vezi cele două echipe tamponându-se elastic între ele, dar era o farsă nu un meci… Sărіturile de la trambulină. Da, însă, de la o înălţime de numai patru metri. M-am gândit imediat la piscina mea (a mea!) şi am cumpărat o trambulină pliantă, pe care s-o adaug celei care trebuia să existe la Clavestra.

Degradarea aceasta era opera betrizării. Nu mă

deranja faptul că dispăruseră coridele, luptele de cocoşi, şi alte spectacole sângeroase, şi nici nu fusesem vreodată un entuziast al boxului profesionist. Dar erzaţul călduţ ce rămăsese nu mă atrăgea câtuşi de puţin. Toleram invazia tehnologiei în sport numai pentru afacerile turistice. Căpătase amploare, în special, în sporturile subacvatice. Am privit diferitele echipamente pentru scufundări: mici torpile electrice pe care le puteai folosi pentru deplasarea de-a lungul unui fund de lac; şalupe de viteză, hidrovehicule ce utilizau perne de aer, microglidere submarine, toate prevăzute cu dispozitive de siguranţă pentru prevenirea oricăror accidente.

Cursele, care se bucurau de o deosebită popularitate, nu puteau fi considerate un sport de unul ca mine; fără cai, bineînţeles, şi fără automobile – maşini telecomandate se întreceau între ele. Se puteau face pariuri. Competiţia în sine îşi pierduse importanţa. Mi s-a explicat că fuseseră atinse limitele capacităţilor fizice umane şi recordurile existente puteau fi depăşite doar de persoane anormale, mutanţi ai vitezei şi forţei. Din punct de vedere raţional, a trebuit să fiu de acord, iar popularitatea universală rămăşiţelor din disciplinele atletice care supravieţuiseră decimării merita lăudată; cu toate acestea, după trei ore de vizitare a magazinului, am plecat deprimat.

Am cerut ca echipamentul de gimnastică solicitat să fie trimis la Clavestra. După destulă gândire, hotărâsem să nu iau şalupa; doream să achiziţionez un iaht, însă nu exista niciunul cât de cât decent, adică cu velatură adevărată şi cu derivor, doar nişte bărci mizerabile ce garantau o asemenea stabilitate încât nu puteam înţelege cum navigaţia cu ele mai putea mulţumi pe cineva.

Era seară când am pornit spre hotel. Dinspre vest mărşăluiau nori stacojii, ca de vată, soarele apusese deja, luna răsărea în primul pătrar, iar la zenit strălucea altceva – un uriaş satelit artificial. Mult deasupra clădirilor roiau

vehicule zburătoare. Pietoni erau mai puţini, doar gliderele se înmulţiseră, şi apăreau, brăzdând străzile, luminile acelea întrevăzute prin fante, al căror înţeles continua să-mi fie necunoscut. Am ales un alt traseu la întoarcere şi am ajuns într-un parc imens. La început am crezut că era Parcul Terminalului, însă muntele din sticlă al staţiei se înălţaân depărtare, spre nord, în partea mai ridicată a oraşului.

Panorama era neobişnuită – deşi întunericul, străpuns de luminile străzilor, învăluise toată zona, etajele superioare ale Terminalului continuau să scânteieze precum piscurile înzăpezite ale Alpilor.

Parcul era ticsit. Multe specii noi de arbori, în special palmieri şi cactuşi fără ţepi, înfloriţi: într-un colţ, departe de aleile principale, am izbutit să găsesc un castan ce trebuie să fi avut cam două sute de ani. Trei bărbaţi de dimensiunile mele nu iar îi putut cuprinde trunchiul. M-am aşezat pe o băncuţă şi am rămas privind cerul. Cât de nevinovate, cât de prietenoase păreau stelele, clipind, tremurând în curenţii invizibili ai atmosferei ce apăra Pământul de ele. Pentru întâia dată după ani de zile, m-am gândit la ele ca, la „steluţe”. Acolo sus, nimeni nu s-ar fi încumetat să-l numească astfel – l-am fi considerat nebun. Steluţe, da – steluţe vorace. Deasupra copacilor, acum complet în beznă, o jerbă de artificii explodă în depărtare şi brusc, cu o uluitoare precizie, am zărit Arcturul, munţii de foc deasupra cărora zburasem, cu dinţii clănţănind de frig, îţi vreme ce bruma de pe instalaţia de răcire, topindu-se, se prelingea roşie de rugină pe costumul meu. Culegeam eşantioane cu sifon de coronă, ascultând cu disperare fluieratul compresoarelor ca să prind pierderea eventuală de rotaţie – o întrerupere de o singură secundă ar fi dus la gripare, şi blindajul meu, echipamentul şi eu însumi ne-am fi transformat într-un norişor invizibil de aburi. O picătură de apă căzând pe o plită încinsă nu

dispare cu viteza cu care m-aş fi evaporat.

Castanul îşi scuturase aproape toate florile. Niciodată nu-mi plăcuse aroma lor, însă acum îmi reamintea de timpuri îndepărtate. Peste gardurile vii sclipirile artificiilor apăreau şi dispăreau în valuri, creşteau zvonuri de orchestre întrepătrunzându-se, şi la fiecare câteva secunde, purtat de briză, revenea strigătul la unison al participanţilor la vreun spectacol sau poate al pasagerilor dintr-o cabină de funicular. Colţul meu rămânea însă netulburat.

O siluetă înaltă, întunecată, apăru de pe o alee laterală. Vegetaţia era acum complet cenuşie – am distins faţa individului doar când, păşind extrem de încet, de abia ridicându-şi tălpile de pe sol, se opri la câţiva metri de mine. Avea braţele vârâte în nişte excrescenţe asemănătoare unor pâlnii, din care ieşeau două tije subţiri terminate prin globuri negre. Se rezema pe ele, nu ca un paralitic, ci aidoma unui om extrem de slăbit. Nu mă privi şi nici nu făcu altceva – râsetele, strigătele, muzica, artificiile păreau că nu există pentru el. Rămase aşa aproape un minut, răsuflând cu greutate, şi-i zăream chipul când şi când, în străfulgerările luminoase ale artificiilor, un chip – atât de bătrân încât anii şterseseră orice expresie de pe el, râmânând numai piele şi os. Când începu să păşească din nou, înaintând cu acele ciudate cârje sau membre artificiale, unul din ele lunecă; am sărit de pe băncuţă să-l sprijin, dar îşi regăsise deja echilibrul. Era cu un cap mai scund decât mine, deşi înalt pentru un bărbat al acestor vremuri; mă privi cu ochi lucitori.

— Scuzaţi, am mormăit.

Voiam să plec, dar am rămas: în privirea lui era ceva autoritar

— Te-am văzut undeva. Dar unde? rosti cu un glas surprinzător de puternic.

— Mă îndoiesc, am scuturat din cap. M-am întors de-

abia ieri… dintr-o foarte lungă călătorie.

— De pe…?

— De pe Fomalhaut.

Ochii lui scânteiară.

— Arder! Tom Arder!

— Nu, am răspuns. Dar am fost cu el.

— Şi el?

— A murit.

Răsufla întretăiat…

— Ajută-mă să mă aşez.

L-am apucat de braţ. Sub materialul negru, lunecos, erau numai oase. L-am aşezat încetişor pe bancă. Am rămas în picioare.

— Stai… jos.

M-am aşezat. Continua să gâfâie, cu ochii pe jumătate închişi.

— Nu-i nimic… emoţia, şopti. După un timp deschise ochii. Eu sunt Roemer, spuse cu simplitate.

Am rămas năuc.

— Ce? E posibil… să… să…? câţi ani…?

— 0 sută treizeci şi patru, rosti sec. Pe-atunci, aveam… şapte ani.

Mi-l aminteam. Ne vizitase împreună cu tatăl lui, strălucitul matematician care lucrase cu Geonides – părintele teoriei ce se afla la baza zborului nostru. Arder îi arătase băiatului uriaşa sală de încercări şi centrifugele. Aşa îmi rămăsese în memorie, viu ca o flacără, la şapte ani, cu ochii negri ai tatălui său; Arder îl ridicase în aer pentru ca puştiul să vadă de aproape interiorul cabinei gravitaţionale, unde stăteam Aeu.

Tăceam amândoi. Întâlnirea aceasta avea un aer straniu. Am privit prin penumbră, cu un fel de lăcomie nerăbdătoare şi dureroasă la chipul lui teribil de bătrân şi am simţit un nod în gât. Voiam să scot o ţigară din buzunar, dar n-o puteam apuca, într-atât îmi tremurau

degetele.

— Ce s-a întâmplat cu Arder? întrebă.

I-am povestit.

— N-aţi recuperat… nimic?

— De-acolo nu se mai recuperează nimic… ştii…

— Te-am confundat cu el.

— Da, am încuviinţat. Înălţimea şi altele…

— Da. Câţi ani ai acum, biologic?

— Patruzeci.

— Aş fi putut… murmură el.

Am priceput la ce se gândea.

— Să nu-ţi pară rău, am rostit ferm. Nu trebuie să-ţi pară rău. Nu trebuie să regreţi nimic, înţelegi?

Pentru prima dată înălţă privirea către faţa mea.

— De ce?

— Pentru că aici eu n-am nimic de făcut. Nimeni n-are nevoie de mine. Şi nici eu… de nimeni.

Părea că nu mă aude.

— Cum te numeşti?

— Bregg, Hal Bregg.

— Bregg, repetă el. Bregg… Nu, nu-mi amintesc. Erai acolo?

— Da. La Apprenous, când tatăl tău a venit cu corecţiile făcute de Geonides în ultima lună dinaintea decolării… Coeficienţii de refracţie pentru pulberile negre fuseseră prea mici… Ştii ce înseamnă asta? M-am oprit, nesigur.

— Da, bineînţeles, răspunse cu o emfază aparte. Tatăl meu. Bineînţeles. La Apprenous? Dar ce făceai acolo? Unde erai?

— În camera de gravitaţie, la Janssen. Şi tu erai; Arder te-a adus înăuntru, te-a ridicat sus, pe platformă şi m-ai privit suportând patruzeci de g. Când am ieşit, îmi curgea sânge din nas. Mi-ai dat batista ta.

— Ah! Tu erai acela?

— Da.

— Totuşi ţin minte că bărbatul acela avea părul negru.

— Aşa este. Părul meu nu-i blond. E cărunt. Nu mai vezi prea bine la vârsta asta.

Urmă o tăcere, mai lungă decât până atunci.

— Eşti profesor acum? am întrebat numai ca să sparg tăcerea.

— Am fost. Acum… nimic. Timp de douăzeci şi trei de ani. Nimic. Şi repetă încă o dată, şoptind: Nimic.

— Azi am cumpărat nişte cărţi, iar printre ele topologia lui Roemes: Este a ta, sau a tatălui tău?

— A mea. Eşti matematician?

Mă privea cu un interes renăscut.

— Nu, am răspuns, dar aveam mult timp liber… acolo. Fiecare făceam ce doream. Pe mine m-a ajutat matematica.

— Ce vrei să spui?

— Am avut extraordinar de multe microfilme: ficţiune, romane, orice doream. Ştii că aveam trei sute de mii de titluri? Tatăl tău l-a ajutat pe Arder să completeze partea de matematică.

— Ştiam.

— La început, am considerat-o… un divertisment. Pentru omorârea timpului. Dar mai târziu, după câteva luni, când am pierdut complet contactul cu Pământul şi atârnam acolo – aparent nemişcaţi în raport cu stelele – atunci, ştii, citind că nu ştiu-care Peter pufăia nervos din ţigară şi-şi făcea griji dacă va veni, sau nu, Lucy, şi că ea intra şi-şi răsucea mănuşile, la început începeai să râzi ca un idiot, iar apoi pur şi „simplu vedeai roşu în faţa ochilor. Altfel zis, nimeni nu voia să se atingă de literatură.

— Nici de matematică?

— Nu. Nu la început. Prima dată m-am apucat de limbi, şi m-am ţinut de ele până la sfârşit, deşi ştiam că s-

ar putea să fie zadarnic, deoarece atunci când m-aş fi întors unele ar fi putut deveni dialecte arhaice. Însă Gimma – şi, în special, Thurber – m-au îndemnat să studiez fizica. Spuneau c-ar putea fi utilă. Am studiat-o, împreună cu Arder şi Olaf Staave, dar noi trei nu eram oameni de ştiinţă…

— Aveai o diplomă.

— Da, eram licenţiat în teoria informaţiei şi cosmodromie, şi aveam o diplomă în ingineria nucleară, însă toate astea în domeniul practic, nu teoretic. Ştii cită matematică cunosc inginerii. Deci „trecusem pe fizică. Dar mai voiam ceva – numai al meu. În cele din urmă, am dat peste matematica pură. N-aveam niciun talent matematic. Niciunul. N-aveam altceva decât încăpăţânarea

— Da, încuviinţă încetişor. Trebuie s-o ai, ca să zbori…

— Mai ales ca să devii membru al expediţiei, l-am corectat. Şi ştii de ce matematica a avut efectul ăsta? Eu de abia acolo am înţeles asta. Pentru că matematica se ridică deasupra tuturor. Opera lui Abel şi Kronecker este azi la fel de bună ca şi acum patru sute de ani, şi va fi mereu aşa. Apar căi noi, însă cele vechi continuă să înainteze. Nu se împotmolesc. Acolo… acolo există eternitatea. Numai matematica nu se teme de ea. Sus, acolo, am înţeles cât de decisivă este. Şi puternică. Nimic nu-i seamănă. Iar faptul că trebuia să mă lupt era de asemenea pozitiv. Învăţam din greu, iar când nu puteam dormi, revedeam, în minte, materialul studiat peste zi.

— Interesant, făcu el.

Totuşi, glasul lui nu trăda interes. Nu ştiam nici măcar dacă mă asculta. Departe, în parc, zburau coloane de foc, văpăi roşii şi verzi, însoţite de vuiete de încântare. Aici, unde stăteam, sub copaci, era întuneric. Tăceam. Dar tăcerea era insuportabilă.

— Pentru mine, am rostit, a avut valoarea

autoconservării. Teoria mulţimilor… ştii, ceea ce-au făcut Mirea şi Averin cu moştenirea lui Cantor… Operaţii folosind mulţimi infinite şi transfinite, continuumul creşterilor discrete… era minunat. Îmi amintesc toate acestea de parcă ar fi fost ieri.

— Nu-i chiar atât de inutil pe cât crezi, mormăi. Ascultă, deci. Ai auzit de studiile lui Igalli?

— Nu, ce sunt?

— Teoria antipolului discontinuu.

— Habar n-am de niciun antipol. Ce este?

— Retronihilare. De aici a derivat parastatica.

— N-am auzit niciodată de termenii ăştia.

A – Bineînţeles deoarece au apărut acum şaizeci de ani. Însă acesta a fost doar începutul gravitologiei.

— Îmi dau seama că va trebui să studiez destule, am zis. Gravitologie… asta-i teoria gravitaţiei?

— Mai mult. Poate fi explicată numai prin utilizarea matematicii. Ai studiat pe Appiano şi Froom?

— Da.

— Ei, bine, atunci n-ar trebui să ai greutăţi. Acestea sunt expansiuni metagene într-o serie n-dimensională, configuraţională, degenerativă.

— Da?! N-a demonstrat Skriabin că nu există alte metagene decât cele variaţionale?

— Ba da. O demonstraţie foarte elegantă. Dar, înţelegi, asta este transcontinuă.

— Imposibil! Asta ar fi… trebuie să fi deschis o întreagă lume nouă!

— Da încuviinţă el sec.

— Îmi amintesc o comunicare a lui Mianikowski…

— Ah, nu are nicio legătură. Cel mult, o direcţie similară.

— Mi-ar trebui mult să asimilez tot ce s-a făcut în anii ăştia? l-am întrebat.

Tăcu câteva clipe.

— La ce îţi foloseşte?

N-am ştiut ce să-i răspund.

— Nu vei mai zbura?

— Nu. Sunt prea bătrân. N-am putut suporta genul de acceleraţii care… şi oricum… n-aş mai zbura.

După aceste cuvinte am tăcut definitiv. Neaşteptata exaltare cu care vorbisem despre matematică se evaporase brusc. M-am aşezat lângă bătrân, simţindu-mi greutatea propriului trup, mărimea lui inutilă. Exceptând matematica, nu mai aveam ce discuta şi o ştiam amândoi. Atunci am înţeles că emoţia cu care vorbisem despre binecuvântatul rol al matematicii asupra călătoriei era o amăgire. Mă autoamăgisem cu modestia, cu seriozitatea eroică a pilotului, care se preocupă, prin golurile nebuloaselor, cu studiile teoretice ale infinitului. Ipocrizie. Căci, ce fusese de fapt? Dacă un naufragiat, plutind pe ocean de luni de zile, a numărat de o mie de ori fibrele lemnoase din buştenii plutei, ar trebui el să se mândrească cu acest fapt atunci când ajunge la ţărm? Că a avut tenacitatea de-a supravieţui? Şi ce dacă? Cui îi pasă? De ce ar interesa pe cineva cum mi-am ticsit bietul creier în acei zece ani, şi de ce ar fi fost mai interesant decât felul cum mi-am umplut stomacui? Trebuie să termin cu jocul de-a eroul mut, m-am gândit. Voi fi capabil să-mi permit acest lucru când voi privi lucrurile cum o face bătrânul. Trebuie să mă concentrez asupra viitorului.

— Ajută-mă să mă ridic, îmi şopti.

L-am condus până la un glider din stradă. Am mers foarte încet. Acolo unde erau lumini, printre gardurile vii, oamenii ne urmăreau cu privirile. Înainte de a urca în glider, se întoarse să-şi ia rămas bun. Nici el şi nici eu n-am putut să ne găsim vorbele. Făcu un gest neclar cu mina, din care una dintre cârje se ridica aidoma unei spade, clătină din cap şi intră; vehiculul negru se ridică silenţios. Am rămas cu braţele atârnând până ce gliderul

întunecat dispăru în şuvoiul celorlalte. Mi-am înfundat mâinile în – buzunare şi am pornit, incapabil să răspund la întrebarea: care dintre noi alesese mai bine?

Era un lucru bun faptul că din oraşul pe care-l părăsisem nu mai rămăsese nimic, nici măcar o rămăşiţă. Ca şi cum atunci, trăisem pe un alt Pământ, printre alţi oameni; acela începuse şi se sfârşise o dată şi pentru totdeauna, iar *acesta* era nou. Nicio rămăşiţă, nicio ruină care să arunce vreo îndoială asupra vârstei mele biologice; puteam uita despre socoteala ei terestră, atât de contrară naturii. Până ce această coincidenţă incredibilă mă adusese laolaltă cu o persoană pe care o văzusem pentru ultima dată în stadiul de copil; tot timpul, stând alături de el, privindu-i mâinile, uscate ca ale unei mumii, şi chipul, simţisem vinovăţie şi ştiam că era conştient de acest lucru. Ce întâmplare neverosimilă, mi-am repetat mereu şi mereu, prosteşte, până ce mi-am dat seama că ar fi putut să fie atras în acest loc din acelaşi motiv ca şi mine: la urma urmei, acolo creştea castanul acela, mai bătrân decât oricare dintre noi. Nu ştiam cât de departe ajunseseră în prelungirea duratei vieţii omeneşti, totuşi pricepeam că vârsta lui Roemer reprezenta ceva ieşit din comun: trebuie să fi fost ultimul, sau unul dintre ultimii din generaţia lui. M-am gândit că dacă n-aş fi părăsit Pământul n-aş mai fi fost în viaţă şi, pentru prima dată, am întrevăzut o altă şi neaşteptată faţetă a expediţiei noastre: subterfugiul, renghiul crud pe care-l jucasem altora.

Păşeam orbeşte. În jurul meu se auzea hărmălaia unei mulţimi, un şuvoi de pietoni mă purtă aproape pe sus, împingându-mă – apoi m-am oprit, dintr-odată conştient. Gălăgia era teribilă; printre strigătele întretăiate şi muzică, jerbe de artificii explodau pe cer, atârnând sus de tot în buchete multicolore; globuri arzătoare picurau pe vârfurile copacilor din apropiere; la intervale regulate se auzea sunetul ascuţit ăl mai multor glasuri, un răcnet de

spaimă şi râs, de parcă undeva în apropiere exista un montagnerusse; am căutat din ochi, în zadar, schelăria metalică, în mijlocul parcului se înălţa o clădire mare, cu turnuri şi metereze, precum un castel fortificat din Evul Mediu; văpăile reci ale neoanelor, sărutându-i acoperişul, se aranjau la fiecare câteva secunde în cuvintele PALATUL LUI MERLIN. Mulţimea ce mă târâse până aici se îndreptă în lateral, către peretele cărămiziu al unui pavilion, neobişnuit prin aceea că semăna cu un chip omenesc, cu ochi fumurii drept ferestre, şi o gură uriaşă, diformă, plină cu dinţi, deschisă pentru a înghiţi următoarea îmbucătură de public înghion tindu-se în acompaniamentul veseliei generale; de fiecare dată, gura consuma acelaşi număr de inşi – şase. La început, intenţia mea a fost să ies din îmbulzeală şi să plec, dar asta n-ar fi fost prea uşor şi, în plus, nu aveam unde merge. Mi-am spus că din toate modalităţile posibile de a-mi petrece restul serii, aceasta, necunoscută, s-ar fi putut să nu fie cea mai rea. Se părea că eu eram singurul fără pereche – majoritatea erau cupluri, băieţi şi fete, bărbaţi şi femei, înşiruiţi câte doi. Când mi-a venit rândul, anunţat de strălfulgerarea albă a dinţilor uriaşi şi de hăul purpuriu întunecat al misteriosului gâtlej, m-am pomenit în încurcătură, deoarece nu ştiam dacă mă puteam alătura unei serii de şase deja formate. În ultima clipă, decizia a luat-o pentru mine o femeie care stătea alături de un tânăr brunet, îmbrăcat mai extravagant decât toţi ceilalţi: mă înhăţă de mână şi, fără ceremonie, mă trase după ea.

Se făcu aproape complet întuneric; am simţit mâna caldă şi puternică a femeii necunoscute, podeaua se mişcă, lumina reveni şi ne-am pomenit într-o grotă spaţioasă. Ultimii zece paşi urcau peste un fel de pietriş, printre grămezi de bolovani sfărâmaţi. Necunoscuta îmi dădu drumul – unul câte unul, gârbovindu-ne, am ieşit din peşteră.

Deşi mă aşteptam la o surpriză, am rămas cu gura căscată. Stăteam pe malul lat, nisipos, al unui fluviu, sub razele arzătoare ale unui soare A tropical. Malul opus al fluviului era năpădit de junglă. În zonele despădurite erau amarate bărci, sau, mai degrabă, pirogi; pe fundalul apei maro-verzui care curgea leneşă înapoia lor, nişte negri imenşi stăteau încremeniţi în atitudini hieratice, goi, strălucind de ulei, acoperiţi cu tatuaje albe ca de cretă, fiecare rezemându-se de bordul pirogii cu vâsla spatulată.

Una dintre pirogi tocmai pleca plină; echipajul de negri, cu lovituri de vâslă şi răcnete asurzitoare, alunga crocodilii care zăceau în mâl, pe jumătate scufundaţi, ca nişte buşteni; aceştia se întorceau şi clămpăneau fără chef din fălcile ameninţătoare, înainte de-a luneca în apa mai adâncă. Noi şapte am coborât malul abrupt; primii patru sau suit în următoarea barcă. Cu vizibil efort, negrii împinseră cu vâslele în ţărm, dezlegând piroga instabilă, astfel încât se răsuci; eu rămăsesem ultimul, în faţa mea se găsea numai perechea căreia îi datoram prezenţa mea aici şi călătoria pe cale de-a începe. Apăru următoarea barcă, lungă de vreo zece metri; vâslaşi negri ne strigară şi, luptându-se cu curentul, acostară cu dibăcie. Am sărit în interiorul coşcovit, ridicând un praf ce mirosea a lemn ars. Tânărul în veşminte extravagante – o blană de tigru, de fapt o costumaţie, deoarece partea superioară a ţestei animalului, atârnată peste umărul lui, putea servi drept glugă – îşi ajută tovarăşa să se aşeze. Eu am luat loc vizavi de ei. Negrul cel înalt, care stătea la prova ascuţită a pirogii, scotea un răcnet sălbatic la fiecare câteva secunde; două rânduri de spinări se îndoiră, strălucind, vâslele loviră apa cu lovituri scurte, violente, fundul bărcii hârşâi peste nisip, se răsuci puţin, apoi pătrunse în curentul principal.

Se simţea mirosul greu, cald, al fluviului, al mâlului, al vegetaţiei putrezite ce plutea în jurul nostru de ambele

borduri ale pirogii, aflate cu doar o palmă deasupra apei. Malurile se îndepărtară; am trecut pe lângă tufe verzi-cenuşii, parcă pârlite; de pe ţărmurile nisipoase, dogorite de soare, crocodilii lunecau în răstimpuri. Unul dintre ei rămase destul timp în apropierea noastră, ţinându-şi capul alungit la suprafaţă; treptat, apa începu să-i înconjoare ochii bulbucaţi, apoi rămase numai botul, negru ca un bolovan de râu, lunecând rapid, despicând apa tulbure. Printre spinările, legănându-se ritmic ale vâslaşilor negri se puteau zări cocoaşe pe râu, acolo unde existau obstacole sub suprafaţa apei. Negrul de la pră scotea atunci un strigăt ascuţit, vâslele de la unul din borduri începeau să lovească mai viguros apa şi piroga schimba direcţia. Era greu de spus când icnetele seci ale vâslaşilor aplecându-se ritmic începură să se contopească într-un refren sumbru, repetându-se la nesfârşit, un fel de ţipăt mânios ce se transforma în bocet, Aal cărui cor îl reprezenta plescăitul apei lovite de vâsle. Înaintam astfel, de parcă eram într-adevăr în inima Africii, pe un fluviu enorm în mijlocul unei jungle verzi-cenuşii. Zidul solid al arborilor se îndepărta treptat şi dispăru în cele din urmă într-o masă tremurătoare de aer fierbinte. Conducătorul pirogii iuţi ritmul. În savana depărtată, antilopele rumegau; la un moment dat, o turmă de girafe trecu într-un nor de praf, în trap lent; apoi am simţit privirea femeii aşezate în faţa mea şi m-am uitat la ea.

Frumuseţea ei mă surprinse. Observasem dinainte că era atrăgătoare, dar o văzusem doar în fugă şi nu-mi atrăsese atenţia. Acum eram prea aproape ca să fac aceeaşi greşeală; nu era frumoasă, era superbă. Avea părul negru, cu o strălucire arămie, o faţă albă, extrem de calmă, buze întunecate, nemişcate. M-a captivat. Nu ca femeie – mai degrabă în acelaşi fel ca întinderea aceea uriaşă şi tăcută sub soare. Frumuseţea ei avea acea perfecţiune care dintotdeauna mă înspăimântase puţin. Poate pentru

că, pe Pământ, o cunoscusem prea puţin şi mă gândisem prea mult la ea; oricum, aici, înaintea mea era una dintre acele femei ce par modelate dintr-un lut diferit de cel al muri –torilor obişnuiţi, deşi impresia este produsă doar de o anumită configuraţie a trăsăturilor şi este pe de-a întregul superficială – dar cine, privind-o, se gândeşte la aşa ceva? îmi zâmbi, doar din ochi; buzele îi păstrau o expresie de indiferenţă dispreţuitoare. Nu faţă de mine – faţă de propriile ei gânduri, poate. Tovarăşul ei stătea într-un fel de nişă scobită în bordul pirogii; îşi lăsase mâna stângă să-i atârne, moale, peste copastie, astfel încât degetele îi brăzdau apa, dar nu privea într-acolo, sau la panorama Africii sălbatice deschizându-se de jur-împrejur; pur şi simplu stătea, ca în antecamera unui dentist, complet plictisit, indiferent.

În faţa noastră apărură stânci sure, împrăştiate pe toată lăţimea fluviului. Cârmaciul începu să răcnească, parcă blestemând, cu glas puternic, pătrunzător; negrii îoveau frenetic cu vâslele. Când stâncile se dovediră a fi hipopotami, piroga căpătase deja viteză. Turma de animale rămase îndărăt; dincolo de plescăitul ritmic al lopeţilor, dincolo de cântecul răguşit, apăsat al vâslaşilor, se putea auzi un vuiet cavernos, dinspre o sursă necunoscută. La distanţă, acolo unde fluviul dispărea între maluri tot mai abrupte, am zărit două curcubeie imense, pâlpâind, curbându-se unul către celălalt.

— *Age*! *Annai*! *Annai*! *Agee*! zbieră înnebunit cârmaciul. Negrii dublară ritmul şi barca ţâşni de parcă ar fi avut aripi; fără să privească, femeia întinse mâna, căutând-o pe cea a tovarăşului ei.

Cârmaciul zbiera. Piroga se deplasa cu o viteză incredibilă. Prova se înălţă, coborârăm de pe creasta unui val uriaş, parcă nemişcat, şi printre rândurile de spinări de abanos ce lopătau cu disperare am zărit un cot larg al râului: apele brusc întunecate izbeau într-o poartă din

piatră. Curentul se împărţi în două; noi am tras către dreapta, unde apa se înălţa în creste tot mai albe de spumă, pe când braţul stâng al fluviului dispăru parcă retezat doar un tunet monstruos şi stâlpi de pâclă rotitoare indicau că stâncile acelea ascundeau o cascadă. Am evitat-o, intrând pe celălalt braţ de apă, dar nici aici nu era mai linişte. Piroga se scutura aidoma unui armăsar printre bolovanii negri – fiecare dintre aceştia spărgea în piept un zid înalt de apă vuind. Ţărmurile se apropiară, vâslaşii de la tribord se opriră şi ţinură la piept mânerele masive ale lopeţilor; apoi, cu un şoc a cărui forţă putea fi judecată prin bubuitul înfundat, piroga ricoşă din stâncă şi reveni în centrul curentului. Prova se ridică. Cârmaciul îşi păstră echilibrul printr-un miracol; am simţit gheaţa stropilor ce erau împroşcaţi în jurul bolovanilor în vreme ce barca, vibrând ca un arc, se năpusti în jos. Modul cum treceam pragurile era extraordinar. De ambele părţi fulgerau pietroaie întunecate cu coame curgătoare de apă; iarăşi şi iarăşi, piroga era îndepărtată de ele cu ajutorul vâslelor, ricoşa şi intra în curentul cel mai rapid, o săgeată eliberată prin spuma albă, am ridicat privirea şi am zărit, §us prin coroanele întreţesute ale sicomorilor, maimuţe mititele gonind. A trebuit să mă prind de bordurile bărcii, într-atât de puternic a fost şocul următor. O senzaţie de vomă şi, în vuietul apelor ce ne asalta din ambele părţi, udându-ne până la piele, am început să coborâm pe o pantă şi mai abruptă – cădeam, bolovanii de pe mal zburau pe lângă noi ca statuile unor păsări monstruoase într-un vălmăşag de aripi ascuţite, tunet, tunet. Pe fundalul cerului, siluetele încordate ale vâslaşilor, precum paznicii unui cataclism – ne îndreptam direct spre un stâlp de piatră, exact la mijlocul defileului, iar în faţa lui se rotea un vârtej întunecat. Zburam spre obstacol şi am auzit ţipătul unei femei.

Negrii se luptau cu frenezia disperării. Cârmaciul

ridică braţele; i-am zărit buzele larg deschise într-un strigăt, dar n-am auzit nimic. Dansa la probă, piroga porni în lateral, un val ricoşat ne ţinu pe loc şi pentru o secundă am rămas nemişcaţi. Apoi, de parcă vâslitul ar fi fost zadarnic, barca se răsuci complet şi porni cu pupa înainte, din ce în ce maiA rapid.

Într-o clipă cele două şiruri de africani, azvârlindu-şi vâslele, săriră fără ezitare peste bordurile pirogii. Ultimul care făcu saltul fu cârmaciul.

Femeia ţipă pentru a doua oară; tovarăşul ei se proptise cu tălpile în bordul opus al bărcii iar ea se agăţase de el; eu priveam, încremenit, spectacolul apei rostogolindu-se şi al curcubeielor urlătoare; piroga lovi ceva, un ţipăt, un ţipăt ascuţit…

De-a curmezişul torentului ce ne purta gonind în jos se afla, exact la suprafaţa apei, un copac, un uriaş al pădurii, care se prăvălise şi forma un fel de pod. Ceilalţi doi pasageri se trântiră pe fundul bărcii. În fracţiunea de secundă ce-mi rămăsese, am cumpănit dacă să-i urmez. Ştiam că totul – negrii, cataractele, cascada africană – era doar o iluzie extraordinară, totuşi nu puteam rămâne locului, nemişcat, în vreme ce prova pirogii luneca sub trunchiul picurând, răşinos, al arborelui gigantic. M-am întins fulg «rător pe jos, dar în acelaşi timp am ridicat un braţ, care trecu prin copac fără să-l atingă; n-am simţit nimic, aşa cum mă aşteptasem, dar cu toate acestea senzaţia că scăpasem în mod miraculos de la o catrastrofă rămase intactă.

— Totuşi nu se terminase; cu valul următor, barca se ridică aproape la verticală, un talaz enorm ne prinse şi ne răsuci, în următoarele câteva secunde piroga se roti nebuneşte, îndreptându-se către centrul vârtejului. Dacă femeia a ţipat din nou, n-am mai auzit-o, n-aş fi auzit nimic; am simţit izbitura, spargerea pirogii, cu întregul trup, urechile îmi erau parcă astupate de urletul cascadei;

barca, azvârlită în sus cu o forţă extraordinară, rămase înţepenită între bolovani. Ceilalţi doi săriră afară pe o stâncă acoperită de spumă; se târâră în sus, urmaţi de mine.

Ne găseam pe un stei, între două braţe de o albeaţă tremurătoare. Malul drept era destul de îndepărtat; spre cel stâng ducea o punte ancorată în fisurile steiului, un fel de pasaj aerian deasupra valurilor care se năpusteau în adâncurile cazanului drăcesc. Aerul era rece din cauza stropilor, a pâclei. Podeţul îngust atârna – fără balustrade, alunecos din pricina umezelii – deasupra peretelui de vuiete; trebuia să pui piciorul pe scândurile putrede, unite la intervale prin funii înnodate şi din câţiva paşi puteai ajunge pe mal. Cei doi stăteau în genunchi şi părea că să certau cine să meargă primul. Bineînţeles, nu auzeam nimic. Parcă văzduhul însuşi se solidificase sub tunetele permanente. În cele din urmă, tânărul se ridică şi-mi spuse ceva, arătând în jos. Am zărit piroga; pupa ei, ruptă, dansă pe un val şi dispăru, rotindu-se tot mai repede, atrasă de vârtej. Tânărul în costumul de tigru era mai puţin indiferent sau somnoros decât la începutul călătoriei; părea iritat, de parcă se afla acolo împotriva voinţei lui. O prinse pe femeie de braţ. Am crezut că înnebunise, deoarece, fără urmă de îndoială, o împingea drept în curentul urlător. Ea îi spuse ceva, am văzut indignarea fulgerându-i în ochi. Mi-am pus palmele pe umerii lor, le-am făcut semn să mă lase să trec, şi am păşit pe podeţ. Se legănă şi dansă; am mers, nu prea repede, păstrându-mi echilibrul prin mişcări ale umerilor; pe la mijloc m-am clătinat o dată sau de două ori. Brusc, puntea începu să se zgâlţâie, astfel încât am fost gata să cad. Fără să aştepte să ajung la capăt, femeia păşise pe pod. De teamă să nu mă prăbuşesc, am sărit înainte; am aterizat chiar pe muchia stâncii şi m-am răsucit imediat.

Femeia nu trecuse: se întorsese înapoi. Tânărul porni

primul, ţinând-o de mână; siluetele stranii create de cascadă, fantome albe şi negre, alcătuiau fundalul traversării lor nesigure. El era aproape; i-am întins mâna; în acelaşi timp, femeia se împiedică şi puntea începu să se legene. L-am smucit de parcă aş fi vrut să-i smulg braţul din umăr, numai să nu-l las să cadă; impulsul îl purtă doi metri, aterizã înapoia mea, pe genunchi – dar dăduse drumul femeii.

Ea se afla încă în aer când am sărit, cu tălpile înainte, ţintind astfel, încât să intru în apă sub unghi, între ţărm şi faţa verticală a celei mai apropiate stânci. La toate acestea m-am gândit mai târziu, când am avut timp. În esenţă ştiam că puntea şi cascada nu erau decât iluzii, iar dovada era trunchiul de copac prin care trecuse mâna mea. Cu toate acestea, am sărit de parcă într-adevăr viaţa ei ar fi fost în pericol, ba chiar îmi amintesc că, din instinct, m-am încordat înaintea impactului cu apa rece, ai cărei stropi ne împroşcau întruna feţele şi veşmintele.

N-am simţit totuşi nimic, doar o pală puternică de vânt, şi am aterizat, cu picioarele uşor flexate, într-o încăpere spaţioasă. Ca şi cum sărisem de la o înălţime de cel mult un metru. Am auzit un cor de râsete.

Stăteam pe o duşumea dintr-un fel de plastic, moale, înconjurat de alţi oameni, unii cu hainele încă ude; cu capetele lăsate pe braţe spate, hohoteau amuzaţi.

Le-am urmărit privirea.

Nici urmă de cascade, stânci său cer african. Am văzut un plafon iluminat, iar sub el tocmai apărea o pirogă; de fapt era un soi de decor, deoarece semnăna cu o barcă numai de sus şi din părţi; baza era un fel de construcţie metalică. Pe fundul ei zăceau întinşi patru oameni, însă în jurul lor nu era nimic; nici vâslaşi negri, nici bolovani, nici fluviu, doar jeturi subţiri de apă împroşcate din când în când prin nişte orificii camuflate. Ceva mai departe se înălţa obeliscul din piatră unde luase sfârşit călătoria

noastră; se ridica aidoma unui balon ancorat, deoarece nu era susţinut de nimic. De la el, puntea suspendată mergea până la o proeminenţă stâncoasă ieşind din peretele metalic. Puţin mai sus, trepte mici, cu o balustradă şi o uşă. Asta era tot. Piroga cu oameni se zgâlţâi, se ridică şi căzu brusc, fără cel mai mic sunet; eu auzeam numai exploziile de ilaritate ce acompaniau fiecare etapă a aventurii pe cascada care nu exista. După o vreme piroga se izbi de stâncă, oamenii săriră din ea, începură să parcurgă puntea…

Trecuseră poate, douăzeci de secunde de la saltul meu. M-am uitat după femeie. Mă privea. M-am simţit derutat. Nu ştiam dacă trebuia să intru în vorbă cu ea. Însă mulţimea începu să plece şi în clipa următoare, ne-am pomenit unul lângă celălalt. a

— Întotdeauna este la fel, spuse ea atunci. Întotdeauna cad!

Noaptea, în parc, artificiile şi muzica erau cumva, nu pe de-a întregul reale. Am pornit împreună cu mulţimea, aţâţată după spaimele prin care trecuse. Am zărit însoţitorul femeii croindu-şi drum către ea. Era din nou letargic. Păru că nici nu mă observă.

— Hai la Merlin, rosti femeia cu glas atât de tare, încât au auzit-o.

Nu intenţionasem să trag cu urechea. Dar un alt val de oameni ieşind se apropiase şi mai mult. Din acest motiv continuasem să rămân lângă ei.

— Parcă ai vrea să scapi, zâmbi ea. Ce, ţi-e frică de vrăji?

Vorbea cu el, dar se uita la mine. Desigur aş fi putut să mă îndepărtez însă, ca întotdeauna în astfel de situaţii, mi-era teamă să nu par ridicol. Porniră, lăsând un gol în mulţime. Alţii, de lângă mine, hotărâră şi ei să viziteze Palatul lui Merlin; când m-am îndreptat într-acolo, despărţit de ea prin câteva persoane, am ştiut că nu mă

înşelasem, cu un moment mai înainte.

Pe pajişte se aflau cazane cu păcură deasupra cărora pâlpâiau flăcări; lumina lor dezvăluia metereze înalte din cărămidă. Am trecut pe un pod mobil, deasupra unui şanţ cu apă, şi am păşit sub dinţii rânjiţi ai unui grilaj cu ţepi; ne îmbrăţişă penumbra şi răcoarea unei intrări de piatră, o scară în spirală urca, răsunând de ecourile tropăiturilor. Totuşi, pe coridorul boltit de la catul următor erau mai puţini oameni. Ducea până la o galerie ce se deschidea deasupra curţii, unde o mulţime gălăgioasă călare pe cai împodobiţi cu valtrapuri urmărea o monstruozitate neagră;

am continuat să merg, ezitant, neştiind încotro s-o apuc, alături de câteva persoane pe care începusem să le recunosc; femeia şi însoţitorul ei trecură pe lângă mine, printre coloane; în nişele din pereţi stăteau armuri goale. Ceva mai departe, o uşă cu ornamente din aramă, o uşă pentru giganţi, se deschise, şi am intrat într-o odaie tapisată cu damasc roşu, luminată de torţe al căror fum răşinos irita nările. La mese petreceau meseni zgomotoşi, fie piraţi, fie cavaleri rătăcitori, bucăţi uriaşe de carne erau învârtite pe frigare, linse de flăcări, o lumină roşiatică scălda feţele asudate, oasele trosneau între dinţii veselilor comeseni care, la răstimpuri, se ridicau de la locurile lor şi se amestecau printre noi. În sala următoare câţiva giganţi jucau popice, folosind cranii în loc de bile; întregul spectacol mi se părea oribil de naiv, sub mediocru; mă oprisem lângă jucători, care erau de înălţimea mea, când cineva mă izbi în spate şi scoase un strigăt de surpriză. M-am întors şi am întâlnit ochii unui tânăr. Bolborosi o scuză şi dispăru iute, cu o expresie prostească pe chip; doar privirea brunetei datorită căreia ajunsesem în acest palat de minuni ieftine mă făcu să înţeleg ce se întâmplase; tânărul încercase să treacă prin mine, considerându-mă unul dintre petrecăreţii ireali ai lui Merlin.

Merlin însuşi ne primi într-o aripă îndepărtată a

palatului, înconjurat de un cortegiu de bărbaţi mascaţi, care asistau pasiv la isprăvile sale magice. Însă mă cam săturasem de toate acestea, şi am privit indiferent demonstraţiile de artă neagră. În curând spectacolul luă sfârşit, şi spectatorii începuseră să plece când Merlin, magnific, înveşmântat în cenuşiu şi ne bară drumul şi, în tăcere, indică spre uşa opusă, acoperită cu un văl.

Ne invită înăuntru doar pe noi trei. El însuşi nu intră. Ne-am pomenit într-o odăiţă destul de mică, foarte înaltă; unul dintre pereţi era o oglindă, din tavan până la podeaua din pavele albe şi negre. Impresia era a unei camere de două ori mai spaţioase, în care s-ar fi aflat şase persoane stând pe o tablă de şah din piatră.

Nu exista niciun fel de mobilier – nimic, doar o urnă înaltă din alabastru, cu un buchet de flori asemănătoare orhideelor, dar cu cupele neobişnuit de mari. Fiecare avea altă culoare. Am rămas în faţa oglinzii;

Apoi imaginea mea mă privi. Mişcarea respectivă nu era reflectarea unei mişcări ale mele. Eu încremenisem, însă celălalt, masiv, lat în umeri, o examină lent pe femeia cu părul negru, după aceea pe tovarăşul ei. Niciunul din noi nu se clintea, şi numai imaginile noastre, devenite independente de noi într-un mod misterios, jucară o scenetă mută între ele.

Tânărul din oglindă se apropie de femeie şi o privi în ochi; ea scutură din cap, a refuz. Luă florile din vasul alb, căută cu degetele printre ele, alese trei – una albă, una galbenă şi una neagră. Floarea albă i-o dădu lui, iar cu celelalte două veni la mine. La mine cel din oglindă. Îmi întinse ambele flori. Am luat-o pe cea neagră. Apoi ea reveni la locul ei şi toţi trei – acolo, în încăperea din oglindă – au adoptat exact poziţiile pe care le aveam în realitate. În clipa aceea, florile dispărură din mâinile dublurilor noastre, şi ele redeveniră răsfrângeri obişnuite, repetând cu precizie fiecare mişcare.

În peretele opus oglinzii se deschise o uşă; am coborrt o scară spiralată. Coloane firide, arcade se transformară imperceptibil în albul şi argintiul plasticului coridoarelor. Mergeam tăcuţi, nici separaţi, nici laolaltă; situaţia devenea de nesuportat, dar ce trebuia să fac? Să ies în faţă şi să mă prezint conform etichetei, cu un antic *savoir-vivre*?

Sunetele înăbuşite ale unei orchestre. Se părea că noi suntem în culisele unei scene nevăzute; existau câteva mese goale cu scaunele împinse îndărăt. Femeia se opri şi-şi întrebă însoţitorul:

— N-o să dansezi? a

— Nu vreau, răspunse el. îi auzeam vocea pentru prima oară.

Era arătos, însă sastistit de o inerţie, de o pasivitate inexplicabilă, de parcă nu-i păsa de nimic în lume. Avea buze frumoase, aproape buzele unei fete. Mă privi. După aceea o privi pe ea. Rămase locului, fără să spună nimic.

— Bine, atunci, pleacă, dacă vrei, rosti ea.

El dădu în lături o draperie ce era unul dintre pereţi, şi ieşi. M-am îndreptat într-acolo.

— Te rog! am auzit glasul femeii.

M-am oprit. Dinapoia draperiei răsunau aplauze.

— Nu vrei să stai jos?

M-am aşezat, fără un cuvânt. Avea un profil superb. Urechile îi erau acoperite cu scuturi mici din perle.

— Eu sunt Aen Aenis.

— Hal Bregg.

Păru surprinsă. Nu de numele meu – nu însemna nimic pentru ea – ci de faptul că primisem numele ei cu atâta indiferenţă. Acum o puteam privi mai de aproape. Frumuseţea ei era perfectă şi crudă, aşa cum era şi neglijenţa calmă, controlată a mişcărilor ei. Purta un veşmânt gri-roz, mai mult gri decât roz; scotea în evidenţă albeaţa chipului şi a braţelor.

— Nu mă placi? întrebă încet.
— Nu te cunosc.
— Eu sunt Ammai – din *Adevăraţii*.
— Ce-i asta?”
Mă privi curioasă.
1 – N-ai văzut *Adevăraţii*?
— Nici măcar nu ştiu ce este.
— De unde vii?
— Am venit de la hotel
— Aha. De la hotel… Tonul ei era ironic: Şi unde ai fost, dacă îmi permiţi să te întreb, înainte de a ajunge la hotel? a
— În Fomalhaut.
— Ce este asta?
— 0 constelaţie.
— Cum adică?
— Un sistem stelar, la douăzeci şi trei de ani-lumină depărtare. a
Clipi de câteva ori. Întredeschise buzele. Era foarte drăguţă.
— Astronaut?
— Paânţeleg. Eu sunt o realistă – destul de cunoscută.
N-am spus nimic. Am tăcut amândoi. Se auzea muzica.
— Dansezi?
Aproape că am izbucnit în râs.
— Ce se dansează acum – nu.
— Păcat. Dar poţi învăţa. De ce-ai făcut aşa?
— Ce să fac?
— Acolo… pe podul aerian.
N-am răspuns imediat…
— A fost… un gest reflex.
— Erai obişnuit?
— Cu călătoria aceea imaginară? Nu.

— Nu?

— Nu…

Un moment de tăcere. Ochii ei, verzi pentru o clipă, acum deveniră aproape negri.

— Doar în copiile foarte vechi mai poţi vedea aşa ceva, zise ea, parcă involuntar. Nimeni n-ar… Nu-i posibil. Când am văzut, am crezut că… că tu…

Am aşteptat.

— …ai putea să o faci. Pentru că ai luat-o în serios.

Nu?

— Nu ştiu. Poate.

— Nu contează. Eu ştiu. Te-ar interesa? Sunt prietenă cu Frenet. Dar nu ştii cine este, nu? Trebuie să-i spun… E producătorul-şef al realului. Dacă te interesează…

Am izbucnit în râs. Ea tresări.

— Scuză-mă. Dar… să fiu al naibii, te-ai gândit să-mi oferi o slujbă ca…

— Da.

Nu părea ofensată. Dimpotrivă.

— Mulţumesc, dar nu. Nu cred că-i cazul.

— Dar poţi să-mi spui cum ai făcut-o? Nu-i un secret?

— Cum adică „cum am făcut-o”? N-ai văzut…?

M-am întrerupt.

— Vrei să ştii cum de-am putut s-o fac.

— Eşti extrem de perceptiv.

Ştia cum să zâmbească numai din ochi, ca nimeni altcineva. Stai puţin, m-am gândit, peste un minut n-o să mai vrei să mă seduci.

— E simplu. Şi nu-i secret. Nu sunt betrizat.

— 0 o--o-h…

Pentru o clipă am crezut că se va ridica, dar s-a stăpânit. Ochii ei redeveniră largi şi avizi. Mă privea ca pe o fiară ce stătea la numai un pas depărtare, de parcă descoperise o plăcere perversă în groaza ce i-o provocam. Pentru mine era o insultă mai mare decât dacă ar fi fost

doar înspăimântată.

— Poţi…?

— Ucide? am replicat, surâzând amabil. Da. Pot.

Am rămas tăcuţi. Orchestra cânta. De câteva ori femeia îşi ridică ochii spre mine. Nu vorbi. Nici eu. Aplauze. Muzică. Aplauze. Am stat aşa cam un sfert de oră. Brusc se ridică.

— Vii cu mine?

— Unde?

— La mine acasă.

— Să beau nişte brit?

— Nu.

Se întoarse şi plecă. Am rămas neclintit. O uram. Mergea fără să privească în jur mergea aşa cum nu mai văzusem nicio altă femeie. Nu umbla: plutea. Ca o regină.

Am ajuns-o din urmă la gardurile vii, unde era aproape întuneric. Ultimele raze de lumină dinspre pavilioane se amestecau cu sclipirile albăstrui ale oraşului. Probabil că-mi auzise paşii, dar continua să meargă, fără să întoarcă privirea, de parcă ar fi fost singură, chiar atunci când am apucat-o de braţ. Merse mai departe; parcă-mi dăduse o palmă. Am prins-o de umeri şi am răsucit-o spre mine; îşi înălţă chipul alb în beznă; mă privi în ochi. Nu încercă să se elibereze. Dar nici n-ar fi putut. Am sărutat-o brutal, plin de furie; am simţit-o tremurând.

— Eşti… şopti ea, când mi-am dezlipit buzele.

— Taci.

Încercă să se desprindă.

— Nu încă, am spus şi am început s-o sărut iarăşi. Brusc, furia mea se transformă în dezgust de sine, şi i-am dat drumul. Crezusem că avea să fugă. Rămase locului, încercă să mă privească în ochi. Am întors capul.

— Ce s-a întâmplat? mă întrebă încet.

— Nimic.

Îmi prinse braţul.

— Vino.

O pereche trecu pe lângă noi şi dispăru printre umbre. Am urmat-o. Acolo, în întuneric, se păruse că orice ar fi fost posibil, dar pe măsură ce ne apropiam de lumină, izbucnirea mea de mai înainte – care ar fi trebuit să fie pedeapsa pentru o insultă – devenea pur şi simplu un amuzament. Simţeam că intram în ceva fals, fals aşa cum fusese şi pericolul, şi vrăjitoriile, totul – şi am mers mai departe. Fără mânie, fără ură, fără nimic. Nu-mi păsa. Am ajuns printre nişte lumini suspendate la înălţime şi am simţit această prezenţă uriaşă, apăsătoare a mea, care făcea grotesc fiecare pas al meu alături de femeie. Ea însă nu părea conştientă de aşa ceva. Pornise de-a lungul unui zid înapoia căruia se zăreau şiruri de glidere. Am vrut să rămân în urma ei, dar mă apucă de mină. Aş fi fost nevoit să mă smulg devenind şi mai comic – o întruchipare a virtuţii astronautice ispitită de soţia lui Putiphar. Am suit după ea, vehiculul vibră şi pomi. Era prima mea călătorie într-un glider, şi acum înţelegeam de ce nu aveau geamuri. Dinăuntru erau complet transparente, parcă construite din sticlă.

Am mers mult timp, în tăcere. Clădirile din centrul oraşului lăsară loc unor forme bizare de arhitectură suburbană – sub mici sori artificiali, cufundaţi în vegetaţie, se aflau structuri cu linii unduitoare, sau dilatate precum nişte perne stranii, sau aripate, astfel încât graniţa dintre interiorul unei case şi împrejurimile ei nu era distinctă; acestea erau produsele unei fantasmagorii, a unor încercări neobosite de-a crea fără a repeta forme vechi. Gliderul părăsi şoseaua lată, ţâşni printr-un parc întunecat şi se opri înaintea unei scări ca o cascadă din sticlă; păşind pe trepte, am zărit o seră de portocali sub tălpi.

Poarta masivă se deschise tăcută. O sală uriaşă, înconjurată sus de o galerie, abajururile roz palide ale unor lămpi ce nu aveau suporţi şi nici nu erau suspendate; în

pereţii înclinaţi existau ferestre ce păreau că dau într-un spaţiu diferit, nişe ce conţineau nu fotografii, nu manechine, ci pe Aen însăşi, enormă, chiar în faţă – Aen în braţele unui bărbat tuciuriu care o săruta, deasupra scării unduitoare; Aen în alb, scânteierea permanentă a unei rochii; şi, într-o parte, Aen aplecată deasupra unor flori, crini mari cât faţa ei. Mergând înapoia femeii, am zărit-o iarăşi într-o altă fereastră, surâzând precum o fetiţă, lumina tremurând în părul ei arămiu.

Trepte verzi. O anfiladă albă. Trepte argintii. Coridoare dintr-un capăt în celălalt, şi în ele, mişcări lente, necontenite, de parcă spaţiul respira; zidurile lunecau îndărăt, silenţios, deschizând drum oriunde femeia dinaintea mea îşi îndrepta paşii. Puteai crede că un vânt imperceptibil rotunjea intersecţiile galeriilor, sculptându-le, şi că tot ceea ce văzusem până atunci era doar un prag, o introducere, un vestibul. Printr-o încăpere, iluminată dinăuntru de cele mai delicate vinişoare de gheaţă, atât de albă încât umbrele din ea păreau lăptoase, am intrat într-o odăiţă mai mică – după strălucirea pură a celeilalte, bronzul acesteia părea un ţipăt. Aici nu exista nimic decât o lumină misterioasă dintr-o sursă care părea răsturnată, astfel încât sclipea de dedesubt pe noi şi pe feţele noastre; femeia făcu un gest cu mâna şi lumina păli; se apropie de perete şi din câteva mişcări invocă din el o proeminenţă ce imediat începu să se desfacă într-un fel de pat dublu lat – cunoşteam îndeajuns de multă topologie pentru a aprecia cercetările ce stătuseră, de pildă, la baza reazemului pentru cap.

— Avem un musafir, rosti ea, oprindu-se.

Din lambriul deschis ieşi o masă joasă, complet aranjată, şi alergă spre ea aidoma unui câine. Luminile se stinseră când, deasupra unei firide cu fotolii – nu pot descrie ce fel de fotolii erau – ea conjură apariţia unei lămpi mici din perete. Se părea că are o mulţime din

aceste piese de mobilier ce înmugureau şi înfloreau din ziduri; se aplecă peste masă şi întrebă, fără să privească spre mine:

— Blar?

— Bine, am răspuns. N-am întrebat nimic, eram un sălbatic, n-aveam ce să fac, dar cel puţin puteam fi un sălbatic tăcut.

Îmi întinse un con înalt ce conţinea un tub; scânteia precum un rubin, însă era moale, de parcă atinsesem pieliţa pufoasă a unui fruct. Luă şi ea unul. Ne-am aşezat. Inconfortabil de moale, ţi se părea că stăteai pe un nor. Lichidul avea gust de fructe necunoscute, şi conţinea bulgăraşi mititei care, în mod neaşteptat şi amuzant, îţi explodau pe limbă.

— E bun? mă întrebă.

— Da.

Poate că era o băutură ceremonială. De pildă, pentru cei aleşi; sau, dimpotrivă, pentru a-i domoli pe cei extrem de periculoşi. Dar hotărâsem să nu pun întrebări.

— Este mai bine când stai jos.

— De ce?

— Eşti groaznic de mare.

— Ştiu asta.

— Te străduieşti să nu fii cuminte?

— Nu. E ceva natural, începu să râdă, încetişor.

— Sunt şi amuzant, am adăugat. Tot felul de aptitudini.

— Eşti diferit. Nimeni nu vorbeşte aşa. Spune-mi, cum este? Ce simţi?

— Nu-nţeleg.

— Te prefaci. Sau poate ai minţit – nu, e imposibil. N-ai fi fost în stare să…

— Sar?

— Nu mă gândeam la asta.

— Atunci, la ce?

Miji ochii.

— Nu ştii?

— Ah, chestia aia! am zis. Şi nu se mai face?

— Ba da, dar nu aşa.

— Am făcut-o aşa bine?

— Nu, bineînţeles că nu… dar a fost de parcă ai fi vrut să… Se opri.

— Să ce?

— Ştii doar. Am simţit-o…

— Eram furios, am recunoscut.

— Furios! făcu ea dispreţuitoare. M-am gândit că… nu ştiu la ce m-am gândit. Să ştii că nimeni n-ar fi îndrăznit.

Am început să zâmbesc uşor.

— Şi ţi-a plăcut?

— Nu pricepi nimic. Aceasta este o lume lipsită de teamă, dar tu, de tine ne putem teme.

— Mai vrei? am întrebat. Buzele i se întredeschiseră, mă privi din nou ca pe o fiară imaginară.

— Da.

Se apropie de mine. I-am luat palma şi am lipit-o, deschisă, de ţi mea – degetele ei de-abia depăşeau podul palmei mele.

Ce mână dură ai, vorbi ea.

— E din cauza stelelor. Au muchii ascuţite. Ia zi acum: „Şi ce dinţi mari ai”.

Zâmbi.

— Ai nişte dinţi destul de obişnuiţi.

Apoi îmi ridică palma, şi o făcu cu atâta grijă, încât mi-am amintit de întâlnirea cu leul, dar în loc să mă simt ofensat, am surâs, deoarece era teribil de prostesc.

Femeia se ridică, îşi turnă un pahar dintr-o sticluţă neagră şi-l bău.

— Ştii ce-i asta? întrebă, strâmbându-se de parcă lichidul frigea. Avea gene enorme, fără îndoială false.

Actriţele poartă întotdeauna gene false.

— Nu.

— N-o să spui nimănui?

— Nu.

— Perto.

— Aha, am remarcat cu indiferenţă.

Ea deschise ochii.

— Te-am văzut şi mai devreme. Erai împreună cu un bătrân oribil, apoi ai venit singur.

— Era fiul unui coleg mai tânăr de-al meu, am răspuns. Culmea era că spuneam chiar adevărul.

— Atragi atenţia – ştii asta?

— Ce pot face?

— Nu numai pentru că eşti aşa de mare. Umbli altfel… şi te uiţi în jur de parcă…

— Ce?

— Te-ai feri permanent.

— De cine?

Nu răspunse. Expresia i se schimbă. Răsuflând mai adânc, îşi privi propria mână. Degetele tremurau.

— Acum… şopti şi zâmbi, deşi nu spre mine.

Zâmbetul deveni înaripat, pupilele se lărgiră, înghiţind irisurile, se lăsă încetişor pe spate până ce capul îi ajunse pe perna gri, părul arămiu îi alunecă despletit şi mă privi cu un fel de indiferenţă triumfătoare.

— Sărută-mă.

Am cuprins-o în braţe, şi a fost groaznic, deoarece – voiam şi nu voiam. Mi se părea că încetase de-a fi ea însăşi 7 de parcă în orice clipă se putea transforma în altceva, îşi afundă degetele în părul meu; răsuflarea ei, când se smulse de lângă mine, era precum un geamăt; Unul dintre noi e fals, demn de dispreţ, m-am gândit, dar cine, ea sau eu? Am sărutat-o, chipul ei era dureros de frumos, teribil de străin, apoi rămase numai plăcerea, insuportabilă, însă chiar şi atunci observatorul detaşat, tăcut era treaz în

mine; nu m-am pierdut. Reazemul pentru cap, ascultător, deveni primitor pentru capetele noastre, era precum prezenţa unei terţe persoane, înjositor de atentă, şi, parcă conştienţi de asta, n-am schimbat niciun cuvânt în tot acest timp. Apoi am aţipit, cu braţele în jurul gâtului ei, şi totuşi mi se părea că cineva rămăsese şi privea, privea…

Cândin-am trezit, ea dormea. Era o altă odaie. Ba nu, aceeaşi. Însă se modificase cumva – o parte din perete se deplasase, dezvăluind zorii. Deasupra noastră, parcă uitată, ardea o lampă îngustă. Drept înainte, peste vârfurile arborilor, care erau încă aproape negri, se făcea dimineaţă. * M-am mişcat cu precauţie către marginea patului; ea murmură ceva aducând cu „Alan”, şi continuă să doarmă.

Am trecut prin camere uriaşe, pustii. Toate aveau ferestre îndreptate către est. O lumină roşie intră şi umplu mobilierul transparent, care pâlpâia cu focul vinului rubiniu. Am zărit în depărtare o siluetă mergând – era un robot gri-perlat, fără faţă, al cărui trunchi radia o strălucire slabă; înăuntrul lui ardea o flăcăruie roşiatică, precum o candelă înaintea unei icoane.

— Vreau să plec, am rostit.

— Da, domnule.

Trepte argintii, verzi, albăstrui. Mi-am luat rămas bun de la toate chipurile lui Aen din sala înaltă cât o catedrală. Se luminase de ziuă. Robotul deschise poarta. I-am spus să-mi cheme un glider.

— Da, domnule. îl doriţi pe cel al casei?

— Poate să fie şi al casei. Vreau s-ajung la hotelul Alcaron.

— Da, domnule. Recepţionat.

Mai mi se adresase cineva astfel. Cine? Nu-mi puteam aminti.

Am coborât împreună scara abruptă – astfel încât până jos îţi aminteai că acesta era un palat, nu o casă; am

urcat în vehicul sub razele soarelui. Când gliderul porni, am privit îndărăt. Robotul continua să stea într-o poziţie servilă, semănând puţin cu o călugăriţă, datorită braţelor subţiri, articulate. a

Străzile erau aproape pustii. În grădini, precum nişte corăbii stranii, abandonate, vilele se odihneau, da, se odihneau, de parcă de abia aterizaseră pentru o clipă printre garduri şi copaci, pliindu-şi aripile ascuţite, colorate. Spre centrul oraşului erau mai mulţi oameni. Turle cu vârfurile scânteind în soare, locuinţe înconjurate de palmieri, case gigantice pe piloni extrem de depărtaţi – străzile treceau prin ele, se pierdeau în orizontul albastru; n-am mai privit spre altceva. La hotel am făcut o baie şi am telefonat la agenţia turistică. Am rezervat un ulder pentru ora douăsprezece. Mă amuza puţin faptul că puteam utiliza numele cu atâta uşurinţă, fără să am cea mai mică idee ce anume era un ulder.

Mai aveam patru ore la dispoziţie. Am sunat Inforul hotelului şi a* întrebat despre familia Bregg. Nu aveam urmaşi, dar fratele tatălui meu lăsase doi copii, un băiat şi o fată. Chiar dacă nu mai trăiau, copiii lor…

Inforul enumeră unsprezece Bregg. Am solicitat genealogia lor. S-a dovedit că numai unul dintre ei, un anume Atal Bregg, provenea din familia mea. Era nepotul unchiului meu, nici el prea tânăr: avea aproape şaizeci de ani. Aflasem deci ceea ce voiam să ştiu. Am apucat chiar receptorul, cu intenţia de a-i telefona, dar am renunţat. La urma urmei, ce aveam să-i spun? Sau el mie? Cum murise tata? Mama? Pentru ei, eu murisem de mult şi acum n-aveam niciun drept, în calitatea de urmaş al lor, să întreb. Ar fi fost – sau cel puţin aşa simţeam atunci – un act de trădare, ca şi cum i-aş fi păcălit, scăpând din faţa destinului printr-o laşă evadare, ascunzându-mă în interiorul timpului, care, pentru mine, fusese mai puţin ucigaş decât pentru ei. *Ei* mă înmormântaseră pe mine,

printre stele, nu eu pe ei, pe pământ.

În cele din urmă, am apucat receptorul. Telefonul a sunat mult timp. Apoi robotul casei a răspuns şi m-a informat că Atal Bregg nu se afla pe Pământ.

— Unde e? am întrebat imediat.

— Pe Lună. E plecat de patru zile. Ce să-i transmit?

— Cu ce se ocupă? Ce profesiune are? Ştii… nu sunt sigur dacă el este cel pe care-l caut, poate a fost o greşeală…

Era mai uşor, cumva, să minţi un robot.

— Este psihoped…

— Mulţumesc. O să revin peste câteva zile.

Am închis. Cel puţin nu era astronaut; asta era bine.

Am apelat din nou la Inforul hotelului şi am întrebat ce anume mi-ar recomanda ca relaxare pentru două-trei ore. a

— Încercaţi realonul nostru, mi-a răspuns.

— Ce-i acolo?

— *Logodnica*. Ultimul real al lui Aen Aenis.

Am coborât; se afla la subsol. Spectacolul începuse deja, dar robotul de la intrare mi-a spus că practic nu scăpasem nimic – doar câteva minute. M-a condus prin întuneric, mi-a tras un scaun de formă ovoidală şi, după ce m-am aşezat, a dispărut.

Prima mea impresie a fost că stăteam ungă scena unui teatru, ba nu – chiar pe scenă, atât de aproape erau actorii. Aveai impresia că, întinzând mâna, îi puteai atinge. Aveam noroc, deoarece era o poveste de pe timpul meu, sau altfel zis, o piesă istorică; anii când se desfăşura acţiunea nu erau specificaţi, dar, după unele detalii, se petrecea la un deceniu sau două după plecarea mea.

Imediat am fost încântat de costume, scenariul era naturalist, dar tocmai de aceea m-a distrat, deoarece am remarcat, o mulţime de greşeli şi anacronisme. Eroul, un brunet arătos cu păr şaten, pleca din casă într-un frac (era

dimineaţa devreme) şi mergea cu automobilul să-şi întâlnească iubita; avea până şi un joben, însă unul gri, de parcă era un englez ducându-se la Derby. Mai târziu apăru un han romantic, cu un proprietar cum nu mai văzusem vreodată – arăta ca un pirat; eroul se aşeza pe cozile fracului şi bea bere cu paiul; şi aşa mai departe.

Brusc, m-am oprit din râs; apăruse Aen. Era îmbrăcată absurd, însă era lipsit de importanţă. Spectatorul ştia că ea iubea pe un altul şi-l înşela pe erou; rolul tipic, melodramatic al femeii fatale, sentimentalitate, clişee. Totuşi Aen îl interpreta în alt fel. Era o fată lipsită de profunzime, tandră, nepăsătoare şi datorită naivităţii fără de limite a cruzimii ei, o fiinţă inocentă, aducând tuturor nefericirea deoarece nu voia să facă pe nimeni nefericit. Căzând în braţele unui bărbat, ea uita de celălalt, şi d făcea într-un asemenea mod, încât credeai în sinceritatea ei – pe moment.

Însă acest nonsens nu rezista, şi rămânea numai Aen, marea actriţă.

Realul era mai mult decât un simplu teatru teleghidat, deoarece atunci când mă concentram asupra unei părţi a scenei, aceasta se mărea şi se lărgea; altfel spus, spectatorul însuşi, prin alegere personală, hotăra dacă urma să vadă un prim plan sau întreaga imagine. În acelaşi timp, proporţiile a ceea ce rămânea la periferia câmpului său vizual nu sufereau nicio distorsihne. Era un truc optic diabolic de inteligent, producând iluzia unei realităţi extraordinar de vii, aproape amplificată.

După aceea am suit în odaie să împachetez, deoarece aveam să plec peste câteva minute. S-a dovedit că aveam mai multe lucruri decât crezusem. Nu terminasem când telefonul fluieră melodios: ulderul mă aştepta

— Cobor într-un minut, am anunţat. Robotul hamal îmi luă bagajele, şi eram pe punctul de-a ieşi când telefonul sună din nou. Am ezitat. Semnalul plăcut se

repetă, neobosit. Totuşi să nu pară că dau bir cu fugiţii, mi-am spus, şi am ridicat receptorul, nu pe de-a întregul sigur, însă, de ce anume o făceam.

— Tu, eşti?

— Da. Te-ai trezit?

— De mult. Ce făceai?

— Te-am văzut. În real.

— Da? a fost singura ei remarcă, însă i-am simţit satisfacţia din voce. Însemna: e al meu.

— Nu, am rostit.

— Nu ce?

— Fato, eşti o mare actriţă. Dar eu nu sunt câtuşi de puţin persoana pe care ţi-o imaginezi. a

— Mi-am imaginat-o şi azi-noapte? mă întrerupse. În glasul ei o undă de amuzament – şi brusc ridicolul reveni. Eram incapabil să-l evit. Quakerul din stele care căzuse o dată, sever, deznădăjduit şi modest.

— Nu, am răspuns controlându-mă, nu ţi-ai imaginat-o.

Însă eu plec.

— Pentru totdeauna?

Îi plăcea conversaţia.

— Fato, am început, şi n-am ştiut ce să mai spun.

Pentru o clipă i-am auzit doar răsuflarea.

— Şi după aceea? mă întrebă.

— Nu ştiu M-am corectat repede: Nimic. Plec. Toate astea n-au niciun sens.

— Aşa este, încuviinţă ea, şi de asta poate fi splendid. Ce ai văzut? *Adevăraţii*?

— Nu, *Logodnica*. Ascultă…

— E o aiureală. Nici nu mă pot uita la aşa ceva. Cel mai slab lucru al meu. Vezi *Adevăraţii*, sau nu, vino diseară. O să ţi-l pun. Ba nu, nu, azi nu pot. Mâine.

— Aen, nu vin. Plec într-adevăr, peste un minut…

— Nu-mi spune „Aen”, mă rugă, spune-mi „fato”.

— Fato, luate-ar dracii! Am lăsat receptorul, m-am simţit teribil de ruşinat, l-am ridicat, l-am aşezat iarăşi şi am ieşit în fugă din cameră, de parcă m-ar fi urmărit cineva. Ajuns jos, am aflat că ulderul se găsea pe terasă. Deci, din nou sus.

Pe terasă exista o grădină restaurant şi un aeroport. De fapt, un restaurant – aeroport, un vălmăşag de nivele, platforme zburătoare şi geamuri invizibile – nu mi-aş fi găsit ulderul nici într-un an, dar am fost condus până la el, practic dus de mână. Era mai mic decât crezusem. Am întrebat cât avea să dureze zborul, deoarece intenţionam să citesc câte ceva.

— Vreo douăsprezece minute.

Nu merita să mai încep ceva. Interiorul ulderului îmi amintea puţin de racheta experimentală Thermo-Fax pe care o pilotasem cândva, doar că era mult mai confortabil, iar când uşa se închise în faţa robotului ce-mi urase călătorie plăcută, pereţii deveniră brusc transparenţi, şi deoarece alesesem primul dintre cele patru locuri (celelalte nu erau ocupate), aveam impresia că zburam într-un fotoliu instalat într-o sticlă uriaşă.

— Curios, însă ulderul n-avea nimic comun cu o rachetă sau un avion; era mai degrabă un covor fermecat. Se deplasa mai întâi vertical, fără cea mai mică vibraţie, producând un ţiuit prelung, apoi pornea pe orizontală, precum un glonte. Din nou, o chestiune pe care o mai remarcasem: accelaraţia nu era însoţită de creşterea inerţiei. Prima dată, la staţie, crezusem că eram victima unei iluzii; însă acum puteam aprecia exact. E grţu de exprimat în cuvinte ceea ce am simţit – pentru că dacă într-adevăr reuşiseră să facă acceleraţia independentă de inerţie, atunci, toate hibernările, testele, selecţiile, greutăţile şi frustrările expediţiei noastre se dovedeau a fi complet inutile; astfel încât, în clipa aceea, eram aidoma cuceritorului unui pisc himalayan care, după dificultatea

de nedescris a căţăratului, descoperă că în vârf există un hotel plin de turişti, deoarece, în timpul suişului său singuratic pe panta opusă s-au construit telecabine şi alte atracţii de divertisment. Faptul că dacă aş fi rămas pe Pământ n-aş mai fi trăit probabil, să văd această uluitoare descoperire reprezenta o consolare prea mică pentru mine: o consolare ar fi fost, mai degrabă, gândul că poate această invenţie nu era valabilă pentru navigaţia cosmică. Asta era, desigur, egoism pur din partea mea, recunosc, însă şocul era prea mare pentru a izbuti să manifest entuziasmul corespunzător.

Între timp ulderul zbura, acum silenţios; am privit în jos. Depăşeam Terminalul. Rămânea încet în urmă, o fortăreaţă de gheaţă; pe nivelele superioare, care nu puteau fi zărite din oraş, se întrevedeau, negre, uriaşe rampe pentru rachete. Apoi am trecut destul de aproape de turnul-ac, cel cu dungi negre şi argintii; se ridică deasupra ulderului. Înălţimea lui nu putea fi apreciată de pe Pământ. Era ca un pod dintr-un cilindru unind cerul şi oraşul, iar „rafturile” ce ieşeau din el erau ticsite cu uldere şi alte maşini, mai mari. Oamenii de pe aceste benzi de aterizare păreau nişte seminţe de mac vărsate pe o farfurie din argint. Am zburat peste colonii albe şi albastre de case, peste grădini; străzile se lăţeau întruna, suprafeţele lor erau de asemenea colorate – predominau ocrul şi rozul palid. Spre orizont se întindea un ocean de clădiri, întrerupte ocazional de centuri de verde, şi m-am temut că aşa avea să fie până la Clavestra. Însă vehiculul spori viteza, casele deveniră mai rare, împrăştiate prin grădini, apoi. apărură bucle enorme şi pangâici rectilinii de şosele, acestea se întindeau pe mai multe nivele, se uneau, se întretăiau, plonjau sub sol, convergeau în aranjamente de forme stelare şi se desprindeau în benzi de-a lungul unui şes neted gri-verzui sub soarele aflat sus de tot, forfotind de glidere. După aceea, printre patrulaterele de arbori,

apărură construcţii uriaşe cu acoperişurile de forma unor oglinzi concave; în centrul lor ardea ceva roşu. Mai încolo, drumurile se despărţeau şi predomina verdele, ici şi colo întrerupt de pătrate cu vegetaţie diferită – roşie, albastră – nu puteau fi flori, culorile erau prea intense.

Dr. Juffon ar fi mândru de mine, m-am gândit. A treia zi, şi deja… Şi ce început. Nu oricine. O actriţă extraordinară, faimoasă. Nu-i fusese teamă, şi dacă-i fusese atunci găsise plăcere şi în teamă. Ţine-o tot aşa. Har de ce vorbise el despre intimitate? Aşa era intimitatea lor? Cât de curajos sărisem în cascadă. Nobila gorilă. Iar apoi o frumuseţe, adorată de mase, îl răsplătise din plin; câtă generozitate din partea ei!

Îmi ardea toată faţa. Bine, cretinule, mi-am spus cu blândeţe, de fapt ce doreşti? 0 femeie? Ai avut o femeie. Ai avut tot ce-i posibil de avut aici, inclusiv o ofertă de-a apărea în real. Acum vei avea o casă, te vei plimba prin grădină, vei citi cărţi, vei privi stelele, şi-ţi vei spune încetişor, în toată modestia ta: am fost acolo. Am fost acolo şi m-am întors. Şi până şi legile fizicii au acţionat în favoarea ta, norocosule, mai ai jumătate de viaţă înaintea ta, şi îţi aminteşti cum arăta Roemer, cu o sută de ani mai bătrân decât tine?

Ulderul îşi începu coborârea, ţiuitul se auzi, solul, brăzdat de şosele albe şi albastre ale căror suprafeţe străluceau precum emailul, crescu. Lacuri mari şi piscine pătrate, mici, reflectau scântei de soare. Casele risipite pe pantele colinelor line deveniră treptat tot mai reale. Pe orizontul albastru se ridica un lanţ de munţi cu piscurile înzăpezite. Am zărit alei cu pietriş, pajişti, ronduri de flori, verdele răcoros al apei în piscine cu borduri din ciment, cărări, tufişuri, un acoperiş alb; toate acestea se rotiră încetişor, mă înconjurară şi rămaseră nemişcate, de parcă mă luaseră în stăpânire.

Uşa se deschise. Un robot alb-portocaliu aştepta pe

pajişte. Am coborât.

— Bun venit în Clavestra, rosti, şi pântecele său alb începu în mod neaşteptat să cânte: note subţirele, de parcă ar fi avut înăuntru o cutie muzicală.

Continuând să râd, l-am ajutat să-mi descarce lucrurile. După aceea, chepengul posterior al ulderului, care stătea pe iarbă precum un mic zepelin argintiu, se deschise şi doi roboţi portocalii îmi scoaseră automobilul. Caroseria albastră scânteia în soare. Uitasem complet de el. Iar apoi toţi roboţii, purtându-mi valizele, cutiile şi pachetele, porniră în şir indian către casă.

Aceasta era un cub mare cu pereţi de sticlă. Intrai printr-un solariu panoramic, apoi urma un salon, o sufragerie şi o scară din lemn, urcând la etaj; robotul cu cutia muzicală nu scăpă ocazia de a-mi atrage atenţia asupra acestei raritäţi.

La etaj erau cinci dormitoare. N-am ales dintre cele cu panorama cea mai bună – spre răsărit – deoarece în ele, în special în cel care dădea spre munţi, erau prea multe nuanţe de auriu şi argintiu, pe când al meu avea doar vinişoare verzi aidoma unor frunze strivite, pe un fundal crem.

Eficienţi şi silenţioşi, roboţii mi-au aşezat toate lucrurile în dulapuri, pe când eu stăteam la fereastră. Un port, m-am gândit. Un refugiu. Aplecându-mă, puteam zări pâcla albăstruie a munţilor. Dedesubt se afla o grădină de flori, cu vreo duzină de pomi fructiferi bătrâni ceva mai departe; aveau ramuri obosite, chircite şi probabil că nu mairodeau nimic.

Într-o parte, către şosea (o văzusem mai înainte din ulder, acum era acoperită de gardurile vii), schela unei trambuline se înălţa deasupra tufişurilor. Piscina. Când m-am întors, roboţii plecaseră deja. Am deplasat biroul, uşor de parcă ar fi fost din cauciuc, în dreptul ferestrei; pe el mi-am aşezat pachetele cu reviste ştiinţifice, pungile cu

cărţi-cristale şi aparatul de citit; separat am aranjat blocnotesurile încă nefolosite şi stiloul. Era vechiul meu stilou – datorită creşterii gravitaţiei începuse să curgă şi păta totul, dar Olaf îl reparase. Am pus coperţi blocnotesurilor şi le-am etichetat „Istorie”, „Matematică” şi „Fizică” – toate în grabă, deoarece eram nerăbdător să intru în apă. Nu ştiam dacă puteam ieşi doar în slip, deoarece uitasem să-mi iau un halat de baie. De aceea m-am dus în baie pe coridor, şi acolo, manevrând un tub de spumă, am produs o monstruozitate oribilă ce nu semăna cu absolut nimic. Am sfâşiat-o şi am încercat iarăşi. Al doilea halat ieşi ceva mai bine, deşi continua să fie oribil; am tăiat neregularităţile mai mari ale mânecilor şi poalelor cu ajutorul unui cuţit, şi după aceea a devenit cât de cât mai acceptabil.

Am coborât, fără să ştiu încă dacă în vilă se mai afla cineva. Salonul era pustiu. La fel şi grădina. Am văzut doar un robot portocaliu care tundea iarba de lângă tufele de trandafiri, care începuseră să se scuture.

Practic am fugit până la piscină. Apa sclipea şi vălurea. O prospeţime invizibilă atârna deasupra ei. Mi-am azvârlit halatul pe nisipul auriu care-mi ardea tălpile, apoi am sprintat pe treptele metalice, urcând până în vârful trambulinei. Era destul de puţin înaltă, dar minunată pentru început. Am bătut, am făcut un salt simplu – n-aş fi încercat altceva după atâta vreme! – şi am despicat apa ca o săgeată.

Am înotat fericit. Lovituri rare de braţe, mai întâi într-o direcţie, apoi o întoarcere, în cealaltă direcţie. Bazinul era lung de vreo cincizeci de metri; am făcut opt circuite fără să încetinesc, am ieşit picurând precum o focă, şi m-am trântit pe nisip, cu inima bubuind. Era grozav. Pământul avea atracţiile lui! în câteva minute mă uscasem. M-am ridicat şi am privit în jur: nimeni. Perfect. Am suit în goană trambulina. La început am făcut un salt

pe spate; a reuşit, deşi bătusem prea tare: în loc de scândură era o secţiune din plastic, care avea elasticitatea unui arc. După aceea un salt dublu; nu prea grozav, am lovit suprafaţa apei cu şoldul. Pielea se înroşi numaidecât, ca arsă. Şi încă o dată. Ceva mai bine, dar nu perfect. La a doua răsucire nu m-am întins la timp şi am căzut în picioare. Eram însă încăpăţânat şi aveam timp, suficient timp! Al treilea plonjon, al patrulea, al cincilea. Începusem să simt un vâjâit în urechi când – după ce m-am uitat încă o dată în jur, ca să fiu sigur – am încercat un salt cu şurub. A fost un eşec complet, un fiasco; şocul m-a făcut să-mi pierd răsuflarea, am înghiţit apă, şi, tuşind şi scuipând, m-am târât pe nisip. Am rămas sub scara azurie a trambulinei, epuizat şi furios, până ce, brusc, am izbucnit în râs. După aceea am mai înotat încă patru sute de metri, am făcut o pauză, şi alţi patru sute.

Când m-am întors în casă lumea părea diferită. Asta îmi lipsise cel mai mult, m-am gândit. Un robot aştepta lângă uşă.

— Doriţi să mâncaţi în cameră, sau în sufragerie?

— O să fiu singur?

— Da, domnule. Ceilalţi sosesc mâine.

— Atunci în sufragerie.

Am suit şi m-am schimbat. Tot nu ştiam de unde să încep studiile. Probabil cu istoria; ar fi fost cel mai logic, totuşi doream să fac toate deodată, şi în primul rând să aflu cum fusese învinsă gravitaţia. Răsunară câteva tonuri muzicale – nu telefonul – şi pentru că nu ştiam ce înseamnă, am sunat Inforul casei.

— Prânzul este servit, îmi explică o voce melodioasă.

Sufrageria era scăldată într-o lumină filtrată prin verdeaţă; geamurile înclinate din plafon sclipeau precum cristalul. Masa era pusă pentru o singură persoană. Un robot aduse meniul.

— Nu, nu, am refuzat, mă mulţumesc cu orice.

Primul fel a fost ceva asemănător unei supe de fructe reci. Al doilea nu semăna cu nimic cunoscut. Se părea că trebuia să-mi iau adio de la carne, cartofi şi legume.

A fost bine că am prânzit singur, deoarece desertul a explodat pe mine. Poate că exagerez puţin; oricum m-am ales cu frişcă pe genunchi şi pulover. Fusese o prăjitură cu o structură complicată, dură numai la exterior, şi o apăsasem neglijent cu linguriţa.

Când apăru un robot, l-am întrebat dacă-mi puteam bea cafeaua în cameră.

— Bineînţeles, a răspuns. Acum?

— Te rog. Dar multă cafea.

Îi spusesem aşa deoarece mă simţeam puţin somnoros, fără îndoială ca urmare a înotului, şi brusc am regretat timpul pe care-l irosisem cu somnul. Cât de diferit era aici faţă de bordul navei! Soarele după-amiezii bătea peste arborii bătrâni, umbrele erau scurte, se uneau laolaltă la trunchiuri, văzduhul tremura în depărtare, totuşi odaia rămânea răcoroasă. M-am aşezat la birou şi am luat cărţile. Robotul mi-a adus cafeaua. Termosul transparent avea cel puţin trei litri. N-am comentat. În mod limpede, supralicitase conform dimensiunilor mele.

Intenţionam să încep cu istoria, însă am apucat sociologia, deoarece doream să aflu cât mai multe în cel mai scurt timp. Dar în scurt timp am descoperit că eram depăşit. Subiectul era tratat într-o matematică dificilă – specializată – şi, mai rău, autorii făceau referiri la fapte necunoscute mie. În plus, nu înţelegeam multe cuvinte şi trebuia să le caut în dicţionar. De aceea am hotărât să trec la cea de-a doua opţiune – aveam trei – renunţând la prima, pentru că dura prea mult. Mi-am lăsat la o parte mândria şi am deschis un banal manual şcolar de istorie.

Nu ştiu ce mă apucase şi nu mai aveam niciun dram de răbdare – eu, pe care Olaf mă poreclise ultima încarnare a lui Buddha. În loc să încep cu începutul, m-am

dus imediat la capitolul despre betrizare.

Teoria fusese dezvoltată de trei persoane: Bennett, Trimaldi şi Zaharov. De aici şi numele ei. Am fost surprins să aflu că aparţineau generaţiei mele – îşi anunţaseră descoperirea la un an după plecarea noastră. Bineînţeles, rezistenţa împotriva ei a fost uriaşă. Iniţial nimeni nici măcar n-a dorit să audă de proiect. După aceea a ajuns pe agenda Naţiunilor Unite. O vreme a fost trecut de la un subcomitet la altul – se părea că proiectul avea să fie înmormântat prin nesfârşite deliberări. Între timp, cercetările au înaintat rapid, au fost făcute îmbunătăţiri, s-au desfăşurat experimentări pe scară largă mai întâi pe animale şi apoi pe oameni (primii care au aplicat procedeul au fost înşişi autorii – Trimaldi a rămas paralizat pentru o vreme, pericolele betrizării adulţilor nefiind încă descoperite, şi asta a oprit proiectul pentru următorii opt ani). Dar în anul şaptesprezece (după numărătoarea mea personală, anul zero este cel al lansării lui *Prometeu*) a fost votată o rezoluţie pentru implementarea universală a betrizării. Şi acesta a reprezentat doar începutul luptei pentru umanizarea omenirii (după cum afirma manualul). În multe ţări, părinţii au refuzat să-şi lase copiii trataţi, şi au avut loc atacuri asupra primelor centre de betrizare; vreo cincizeci – şaizeci au fost complet distruse. O perioadă de tulburări, de represiuni, de constrângeri şi rezistenţă care a durat cam douăzeci de ani. Din motive evidente, manualul trecea doar cu câteva generaţii peste perioada respectivă. Mi-am notat să consult din bibliografia manualului pentru informaţii mai amănunţite, şi am continuat să citesc. Noua ordine s-a instaurat cu fermitate abia când prima generaţie betrizată a avut copii. Manualul nu pomenea nimic despre aspectul biologic al procesului. Pe de altă parte, se înălţau o mulţime de ode la adresa lui Bennett, Zaharov şi Trimaldi. Se făcuse şi o propunere de a numerota anii Noii Ere de la momentul

introducerii betrizării, dar nu se acceptase. Calendarele nu s-au schimbat. Oamenii s-au schimbat. Capitolul sfârşea cu un panegiric răsunător al Noii Ere a Umanismului.

Am trecut la monografia lui Ulirich asupra betrizării. Era şi ea ticsită de matematică, totuşi eram hotărât s-o aprofundez. Procedura nu se desfăşura prin plasmă ereditară, aşa cum mă temusem în secret. Deşi, în respectiva eventualitate, n-ar fi trebuit betrizată fiecare nouă generaţie. Era încurajator: rămânea, cel puţin teoretic, posibilitatea revenirii. Betrizarea acţiona asupra dezvoltării prozencefalului la un stadiu incipient al vieţii prin intermediul unui grup de enzime proteolitice. Efectele erau selective: reducerea cu 80 până la 88 la sută a impulsurilor agresive în comparaţie cu re-betrizaţii; diminuarea formării de legături asociative între. actele de agresiune şi sfera sentimentelor pozitive; o reducere generală de 87 la sută în posibilitatea de-a accepta riscul personal în viaţă. Cea mai importantă realizare citată era faptul că aceste modificări nu influenţau negativ dezvoltarea inteligenţei, sau formarea personalităţii, şi, ceea ce era şi mai important, că limitările rezultate nu operau pe principiul condiţionării prin frică. Altfel spus, un om era oprit de-a ucide nu pentru că se temea de actul respectiv. Un asemenea rezultat ar fi psihoneurotizat şi înspăimântat întreaga omenire, în loc de aşa ceva, un om nu ucidea pentru că „nu-i putea veni în minte” aşa ceva.

Una dintre afirmaţiile lui Ulirich mi-a atras atenţia în mod deosebit: „Betrizarea determină dispariţia agresiunii prin absenţa completă a comenzii, şi nu prin inhibare”. Reflectând asupra acestui lucru, am decis, totuşi, că asta nu explica lucrul cel mai important, procesul de gândire al unui om supus betrizării. La urma urmei, existau oameni absolut normali, capabili să-şi imagineze orice, deci şi crima. Atunci, ce-o făcea imposibilă?

Am căutat un răspuns la această întrebare până s-a

întunecat. Ca de obicei în problemele ştiinţifice, ceea ce părea clar şi simplu într-un rezumat sau sinteză devenea mult mai complicat cu cât căutam o explicaţie mai precisă. Semnalul muzical anunţă cina – am cerut să mi se aducă în odaie, dar nici n-am atins-o. Explicaţiile pe care le găsisem în cele din urmă nu erau complet satisfăcătoare. O repulsie, similară dezgustului; o aversiune supremă, amplificată într-o manieră de neînţeles pentru cineva. nebetrizat; mult mai interesante erau mărturiile unor oameni care, cu optzeci de ani în urmă, ca subiecţi într-un experiment la Institutul Tribaldi de lângă Roma, încercaseră să depăşească bariera invizibilă stabilită în minţile lor. Acesta. a fost lucrul cel mai zguduitor pe care l-am citit. Niciunul dintre ei nu reuşise, dar fiecare oferise o altă relatare asupra senzaţiilor ce-i însoţiseră încercarea. Pentru unii predominaseră simptomele psihologice; o dorinţă de evadare, de-a evita situaţia în care fuseseră plasaţi. În acest grup, continuarea experimentărilor provocase migrene puternice şi, în cele din urmă, nevroze ce puteau fi, totuşi, rapid vindecate. La alţii, simptomele fizice fuseseră cele mai importante: respiraţie neregulată, senzaţie de sufocare; starea generală aduceau cu manifestările fricii, însă respectivii nu se plângeau de frică, doar de inconfortul lor fizic.

Cercetările lui Pilgrin au dovedit că 18 la sută din cei betrizaţi erau capabili de-a simula o crimă, de exemplu asupra unui manechin, dar credinţa că acţiona asupra unei păpuşi lipsite de viaţă trebuia să îmbrace forma absolutei siguranţe.

Prohibiţia era extinsă la toate animalele superioare, însă amfibienii şi reptilele nu erau socotite ca atare, şi nici insectele. Bineînţeles, cei betrizaţi n-aveau nicio cunoştinţă ştiinţifică despre taxonomia zoologică. Prohibiţia se aplică pur şi simplu în funcţie de gradul de asemănare cu omul, acceptat în mod general. Deoarece

oricine, educat sau nu, consideră că un câine este mai apropiat de om decât un şarpe, acesta era modul de rezolvare a problemei.

Parcurgând multe alte lucrări, a trebuit să fiu de acord cu cei care afirmau că un individ betrizat poate fi înţeles introspectiv doar de un altul betrizat. Am lăsat deoparte lucrarea respectivă, cu sentimente contradictorii. Ceea ce mă tulbura cel mai mult era lipsa oricărei analize critice făcute în spiritul opoziţiei, ba chiar al satirei, lipsa oricărei analize care să rezume aspectele negative ale procedeului. Deoarece nicio clipă nu mă îndoisem că asemenea aspecte nu existau, nu pentru că-i puneam la îndoială pe cercetători, ci pur şi simplu deoarece aceasta este natura tuturor acţiunilor umane: niciodată nu există bun fără rău.

Scurta schiţă sociografică a lui Murwick mi-a oferit un număr de fapte interesante asupra rezistenţei la betrizare în zilele de început. Se părea că aceasta fusese mai puternică în ţări cu o tradiţie îndelungată în conflicte şi vărsare de sânge, precum Spania şi anumite state latino-americane. Totuşi organizaţii ilegale de combatere a betrizării s-au format în întreaga lume – în Africa de Sud, în Mexic, pe câteva insule din Pacific. Au fost utilizate tot felul de metode, de la falsificarea certificatelor medicale dovedind că operaţiile fuseseră executate, până la asasinarea medicilor care le îndepliniseră. Perioada violenţei pe scară înaltă fusese urmată de un calm aparent. Aparent, pentru că atunci începuse conflictul dintre generaţii. Crescând, tinerii betrizaţi respingeau o parte considerabilă a realizărilor omenirii, şi obiceiurile, tradiţiile, arta, întreaga moştenire culturală suferi o reevaluare radicală. Transformarea incluse un număr mare de domenii – sexualitatea, principiile morale, atitudinea faţă de război.

Bineînţeles, această mare diviziune a oamenilor

fusese anticipată. Legea nu fusese adoptată decât la cinci ani după ce fusese propusă, deoarece trebuiau adunate cadrele – educatori, psihologi, diverşi specialişti – pentru a plănui drumul cel mai bun pentru dezvoltarea noii generaţii. Reforma totală era necesară în şcolarizare, în conţinutul pieselor, lectura materialelor, în filme. Betrizarea – pentru a rezuma în câte.va cuvinte scopul transformării – consumase în primii zece ani aproape 40 la sută din veniturile naţionale din întreaga lume, în toate ramificaţiile consecinţelor şi necesităţilor ei.

A fost o vreme a dramelor. Tinerii betrizaţi deveniră străini pentru proprii lor părinţi, ale căror interese nu le împărtăşeau. Erau dezgustaţi de gusturile sângeroase ale părinţilor. Timp de un sfert de secol a fost necesar să existe două tipuri de ziare, cărţi şi piese: unul pentru vechea generaţie, şi altul pentru cea nouă. Însă toate acestea se petrecuseră cu optzeci de ani în urmă. Copiii născuţi acum aparţineau celei de-a treia generaţii betrizate, şi mai trăiau doar o mână din ne-betrizaţi; aceştia aveau în jur de o sută şi treizeci de ani. Pentru noua generaţie, tinereţea lor părea la fel de îndepărtată ca şi paleoliticul.

În manualul de istorie am găsit în cele din urmă informaţii asupra celui de-al doilea mare eveniment al ultimului secol, stăpânirea gravitaţiei. Secolul respectiv a fost de altfel botezat „epoca parastaticii”. Generaţia mea visase cucerirea gravitaţiei în speranţa că avea să aducă o revoluţie în călătoriile Spaţiale. S-a dovedit însă a fi cu totul diferit. Revoluţia s-a declanşat, dar principalul ei efect s-a manifestat pe Pământ.

Problema „morţilor pe timp de pace” datorată accidentelor din transport devenise acută pe vremea mea. Îmi aminteam cum unele din cele mai inteligente minţi se străduiau ca, prin descongestionarea permanentei aglomeraţii de pe drumuri şi şosele, să reducă, cât de

puţin, creşterea continuă a statisticilor; în fiecare an, sute de mii de vieţi erau atribuite accidentelor, iar problema părea de nerezolvat, precum cuadratura cercului. Se afirma că nu se mai putea reveni la siguranţa călătoriei pe jos; cel mai bun avion, cel mai puternic automobil sau tren puteau scăpa controlului uman; automatele erau mai vrednice de crezare decât oamenii, dar şi ele se defectau; orice tehnologie, până şi cea mai avansată, avea o anumită marjă de siguranţă, un procentaj de eroare.

Parastatica, ingineria gravitaţiei, oferise o soluţie, pe atât de necesară pe cât de neaşteptată: necesară deoarece o lume betrizată trebuia să fie o lume de completă siguranţă; altfel, virtuţile acestei proceduri medicale ar fi fost inutile.

Roemer avusese dreptate. Esenţa descoperirii putea fi exprimată numai prin matematică – şi, trebuie să adaug, o matematică infernală. Soluţia generală, valabilă „pentru toate universurile posibile”, fusese elaborată de Emil Mitke, fiul unui funcţionar de la poştă, un geniu infirm care făcuse cu teoria relativităţii ceea ce Einstein făcuse cu Newton. Era o istorie lungă, neobişnuită şi, ca toate întâmplările adevărate, improbabilă, un amestec de chestiuni banale şi memorabile, a ridicolului şi sublimului din om, şi culminase în cele din urmă, după patruzeci de ani, în „cutiuţele negre”.

Fiecare vehicul de pe apă sau din văzduh trebuia să aibă cutiuţa lui neagră; era garanţia „salvării imediate”, cum o denumise în glumă Mitke spre sfârşitul vieţii; în momentul pericolului – un accident de avion, ciocnirea a doua maşini sau trenuri – cutiuţa neagră elibera o încărcătură de „anti-câmp gravitaţional”, care se combina cu inerţia produsă de impact (în general, datorată frânării bruşte, a reducerii vitezei) şi dădea rezultanta zero. Acest zero matematic era o realitate concretă; absorbea tot şocul şi toată energia accidentului, şi astfel salva nu numai

pasagerii vehiculului ci şi pe aceia care, altfel, ar fi fost striviţi de masa lui oarbă.

Cutiile negre se găseau peste tot: în lifturi, în macarale, în centurile praşutiştilor, în navele maritime şi motociclete. Simplitatea construcţiei lor era pe atât de uluitoare pe cât de complexă era teoria ce le produsese.

Zorile înflăcărau pereţii dormitorului, când am căzut epuizat în pat.

Am fost trezit de un robot intrând în odaie cu dejunul. Era aproape ora unu. Sculându-mă în capul oaselor, m-am asigurat că aveam lângă mine cartea pe care o pregătisem la culcare – *Asupra zborului interstelar* de Starck.

— Trebuie să mâncaţi, domnule Bregg, rosti dojenitor robotul. Altfel, vă vor slăbi puterile. De asemenea, cititul până dimineaţa nu este recomandat. Medicii i se opun cu străşnicie.

— Sunt convins că aşa este, dar tu de unde ştii? l-am întrebat.

— Aceasta este meseria mea, domnule Bregg.

Mi-a întins o tavă.

— O să-ncerc să mă corijez, i-am zis.

— Sper că nu veţi interpreta greşit buna mea credinţă, considerându-mă inoportun, a replicat.

— Nu, câtuşi de puţin.

Amestecând cafeaua şi simţind cristalele de zahăr sfărîmându-se sub linguriţă, eram mirat, într-un fel detaşat cât şi profund totodată, nu doar de faptul că mă aflam într-adevăr pe Pământ, că mă înapoiasem, nu doar de cele citite toată noaptea, care continuau să mă tulbure şi-mi fermentau în minte, ci pur şi simplu pentru că stăteam într-un pat şi inima îmi bătea – eram viu. Voiam să fac ceva în onoarea acestei descoperiri, dar, ca de obicei, nimic deosebit nu-mi veni în minte.

— Ascultă, m-am adresat robotului. Vreau să te rog

ceva.

— Sunt la dispoziţia dumneavoastră.

— Ai puţin timp liber? Atunci cântă-mi melodia aia de ieri, se poate?

— Cu plăcere, îmi răspunse.

În sunetul vesel al cutiei muzicale, am băut cafeaua din trei înghiţituri; de cum robotul părăsi încăperea, m-am schimbat şi am alergat la piscină. Nu pot spune de ce mă grăbeam întruna. Mă mâna ceva de parcă simţeam că oricând tihna aceasta putea lua sfârşit, nemeritată aşa cum era şi incredibilă. În orice caz, graba mea permanentă mă făcu să traversez în goană grădina, fără să privesc în jur, şi din câteva salturi eram la capătul trambulinei; sărisem deja când am observat două persoane venind dinapoia casei. Din motive evidente nu le-am putut studia îndeaproape. Am făcut o tumbă, nu prea grozavă, şi am plonjat până în fundul bazinului. Am deschis ochii. Apa era precum un cristal tremurător, verde, cu umbrele valurilor dansând pe fundul luminat de soare. Am înotat pe sub apă, cât mai afund, în direcţia treptelor, şi când am ieşit la suprafaţă în grădină nu mai era nimeni. Totuşi ochii mei antrenaţi fixaseră o imagine în minte, văzută răsturnată şi într-o fracţiune de secundă – un bărbat şi o femeie. Se părea că sosiseră colocatarii. M-am întrebat dacă să mai înot o lungime, însă Starck a învins. Introducerea cărţii – în care vorbea despre zborurile spre stele ca una din greşelile epocii de început a astronauticii – mă înfuriase în aşa hal, încât fusesem gata să azvârl definitiv cartea. Totuşi m-am stăpânit. Am urcat şi m-am schimbat; coborând, am zărit pe masa din salon un vas plin cu fructe roz palide, cumva asemănătoare perelor. Mi-am umplut buzunarele salopetei cu ele, apoi am găsit un locşor singuratic înconjurat din trei părţi de garduri vii, am urcat într-un măr bătrân am ales o cracă ramificată ce-mi putea susţine greutatea şi acolo am început să studiez acel

necrolog asupra muncii mele de o viaţă.

După o oră, nu mai eram tot atât de sigur pe mine. Starck aducea argumente greu de respins. Le fundamenta cu puţinele date aduse de cele două expediţii dinaintea noastră; noi le denumisem „împunsături de ac”, deoarece fuseseră doar sondaje făcute la o depărtare de numai câţiva ani-lumină. Starck alcătuise tabele statistice asupra probabilităţii de distribuţie sau „densităţii de populaţie” a întregii galaxii. Probabilitatea de-a întâlni fiinţe inteligente, concludea el, era de una la douăzeci. Altfel spus, la fiecare douăzeci de expediţii – pe o rază de o mie de ani-lumină – una avea şansa de a descoperi o planetă locuită. Totuşi această concluzie, aşa ciudată cum ar părea, era considerată de autor destul de încurajatoare; el desfiinţa ideea stabilirii de contacte cosmice într-o secţiune ulterioară a cărţii.

M-a înfuriat, citind ce scrisese un individ, necunoscut mie, despre expediţii cum fusese a noastră – adică lansate înainte de descoperirea efectului Mitke, şi fenomenului parastaticii – deoarece le considera absurde. Dar ani aflat de la el, negru pe alb, că, cel puţin principial, era posibilă construirea unei nave care să atingă o acceleraţie de ordinul a 1.000, poate chiar 2000 de g-uri. Echipajul unui asemenea vehicul nu avea să simtă acceleraţiile sau frânările la bord, gravitaţia urma să fie constantă, egală cu o fracţiune din cea a Pământului. Astfel, Starck admitea că zborurile până la capătul galaxiei, şi chiar spre alte galaxii – transgalactodromia la care visase Olaf – erau posibile, şi posibile chiar pe durata vieţii unei singure generaţii. La o viteză cu doar puţin sub cea a luminii, echipajul avea să îmbătrânească cu vreo doi ani în timpul necesar ajungerii în adâncurile metagalaxiei şi revenirii pe Pământ. Dar în acest timp nu sute, ci milioane de ani aveau să se scurgă pe Pământ. Civilizaţia pe care aveau s-o găsească aceia ce reveneau acasă nu avea să fie capabilă să-i asimileze. Ar fi

fost mai uşor pentru un Neanderthal să se adapteze vieţii din epoca noastră. Iar asta nu era totul. Soarta unui grup de indivizi nu reprezenta principala problemă aici. Ei erau emisarii omenirii. Omenirea punea – prin ei – o întrebare, căreia trebuiau să-i aducă un răspuns. Dacă acest răspuns privea probleme legate de nivelul de dezvoltare al civilizaţiei, atunci omenirea trebuia să-l capete înainte de întoarcerea lor. Deoarece din momentul punerii întrebării până în momentul sosirii răspunsului, ar fi trecut milioane de ani. Mai mult, răspunsul ar fi fost depăşit, mort, pentru că ei ar fi adus ştiri asupra stării celeilalte civilizaţii la momentul când atinseseră ţărmul opus al oceanului stelar. În decursul întoarcerii lor, însă, acea lume nu avea să rămână imuabilă, avea să înainteze cu unul, două, trei milioane de ani. Atunci, întrebările şi răspunsurile urmau să treacă unul pe lângă celălalt, suferind întârzieri de sute de veacuri, care aveau să le anuleze, făcând imposibil orice schimb de experienţe, valori şi idei. O ficţiune. O inutilitate. Astfel astronauţii erau furnizorii unor informaţii moarte, iar acţiunea lor un act de completă şi ireversibilă separare de istoria umană; expediţiile spaţiale reprezentau o dezertare fără precedent şi costisitoare – cea mai costisitoare – din domeniul schimbărilor istorice. Şi pentru o asemenea fantezie, o nebunie nicicând profitabilă, mereu inutilă. Pământul trebuia să muncească din răsputeri şi să-i sacrifice pe cei mai înzestraţi indivizi?

Cartea se încheia cu un capitol asupra posibilităţii explorării cu ajutorul roboţilor. Desigur, şi roboţii aveau să transmită tot informaţii moarte, însă cel puţin s-ar fi evitat sacrificiile omeneşti.

Urma după aceea o anexă de trei pagini, o încercare de-a răspunde la întrebarea posibilei existenţe a zborului cu viteze superluminice, şi chiar a aşa-zisei conjuncţii cosmice instantanee, adică traversarea spaţiului într-un timp extrem de scurt, sau chiar instantaneu, graţie unor

încă nedescoperite proprietăţi ale materiei şi spaţiului printr-un fel de „hipersalt”; această teorie, sau mai degrabă, speculaţie, nefundamentată pe niciun fel de fapte, purta un nume – teleportare. Stârck credea că deţine un argument pentru anularea acestei ultime speranţe. Dacă exista un asemenea fenomen, susţinea el, fără îndoială ar fi fost descoperit de una dintre civilizaţiile mult mai dezvoltate din galaxia noastră, sau din altă galaxie. În acest caz, reprezentanţii acelei civilizaţii ar fi putut, într-un timp incredibil de redus, să viziteze pe rând toate sistemele planetare şi sorii lor, inclusiv al nostru. Pământul însă nu primise deocamdată o asemenea vizită, ceea ce dovedea că metoda super-luminică de pătrundere a cosmosului putea fi imaginată, dar niciodată preschimbată în realitate.

Am revenit la vilă ameţit, cu sentimentul aproape copilăresc că fusesem rănit în mod personal. Starck, o persoană pe care n-o cunoscusem, îmi dăduse o lovitură cum nu mai primisem până atunci. Rezumatul meu stângaci nu transmite logica nemiloasă a raţionamentelor sale. Nu ştiu cum am ajuns în cameră, cum m-am schimbat – la un moment dat am simţit nevoia să fumez o ţigară şi mi-am dat seama că deja fumasem una, stând ghemuit pe pat de parcă aşteptam ceva. Aşa era: prânzul. Prânzul pentru trei. Realitatea era că mă temeam de oameni. Nu recunoscusem aceasta faţă de mine însumi, dar ăsta era motivul pentru care acceptasem cu atâta grabă să împart vila cu nişte străini; poate că anticiparea sosirii lor era până şi cauza inexplicabilei mele grabe, de parcă mă străduiam să mă pregătesc pentru prezenţa lor, să mă iniţiez, prin intermediul cărţilor, în misterele noii vieţi. Nu aş fi analizat toate astea în dimineaţa respectivă, dar după cartea lui Starck mi-a dispărut brusc toată nervozitatea. Am extras din aparatul de lectură cristalul albăstrni, asemănător unei seminţe, şi l-am aşezat cu un respect

temător pe masă. El mă dăduse peste cap. Pentru prima dată de când mă întorsesem m-am gândit la Thurber şi Gimma. Trebuia să-i văd. Poate cartea avea dreptate, totuşi noi reprezentam un alt fel de adevăr. Nimeni nu deţinea întregul adevăr. Aşa ceva nu era posibil. Semnalul muzical m-a smuls din transă. Mi-am netezit puloverul şi am coborât, stăpân pe mine, deja mai calm. Soarele se strecura printre viţele verandei; salonul, ca întotdeauna după-amiezile, era scăldat într-o lumină verzuie, difuză. Pe masă în sufragerie erau aranjate trei tacâmuri. Când am intrat, uşa de vizavi s-a deschis şi au apărut ei. Erau înalţi conform normelor actuale. Ne-am întâlnit în mijlocul încăperii, precum diplomaţii. Mi-am rostit numele, ne-am strâns mâinile şi ne-am aşezat la masă.

Mă cuprinsese o amorţeală, precum aceea a unui boxer care s-a ridicat de la podea după un knock-down. Din depresiunea mea, ca dintr-o lojă de la teatru, am studiat perechea de tineri.

Fata n-avea probabil nici măcar douăzeci de ani. Mai târziu, aveam să conchid că era greu de descris; cu siguranţă nu semăna cu o fotografie a ei – şi chiar şi a doua zi nu ştiam ce fel de nas avea, drept sau cârn. Felul în care întindea mâna după farfurie mă încânta, precum ceva preţios, o surpriză ce nu se întâmplă zilnic; zâmbea rareori şi cu reţinere, de parcă uşor neîncrezătoare în ea însăşi, de parcă se simţea insuficient de calmă, prea veselă prin fire sau poate prea încăpăţânată, şi încerca în mod judicios să îndrepte lucrurile, totuşi această stricteţe faţă de ea însăşi era permanent subminată, ea ştia acest lucru şi chiar o amuza.

Îmi atrăgea privirea, şi a trebuit să mă lupt pentru a mă stăpâni. În fiecare moment când o priveam, când îi vedeam părul, ce provoca vântul; îmi aplecam fruntea asupra farfuriei, mă uitam pe furiş, bâjbâind după un alt fel de mâncare, astfel încât de două ori am fost pe punctul

de-a răsturna o vază cu flori; cu alte cuvinte, m-am acoperit de ridicol. Dar era de parcă nici nu mă vedeau. Se priveau numai între ei, îi legau fire invizibile de înţelegere. Tot timpul mesei sunt sigur că n-am schimbat mai mult de douăzeci de cuvinte, despre vremea frumoasă şi locul plăcut, perfect pentru o vacanţă.

Marger era doar cu un cap mai scund decât mine, dar zvelt ca un adolescent, deşi trebuie să fi avut treizeci de ani. Purta haine negre, era blond, şi avea chipul prelung şi funtea înaltă. La început păruse excepţional de arătos, însă asta fusese numai când îşi păstrase faţa imobilă. De abia îi adresa câte un cuvânt soţiei sale; când o făcea, de obicei cu un surâs, conversaţia consta în aluzii şi referiri, complet criptice unui individ din exterior, iar el devenea aproape urât. De fapt, nu urât. Era de parcă proporţiile sale faciale se deteriorau; gura i se înclina puţin spre stânga şi-şi pierdea expresia şi până şi zâmbetul îi devenea neutru, deşi avea o minunată dantură albă. Iar când se anima, ochii erau prea albaştri, maxilarul prea proeminent, şi pe de-a întregul semăna cu un model impersonal de farmec masculin, desprins dintr-o revistă de modă.

Cu alte cuvinte, de la început am simţit o aversiune faţă de el.

Fata – nu mă puteam gândi la ea ca la soţia lui, oricât aş fi încercat – nu avea ochi sau buze frumoase, nici păr neobişnuit; nu avea nimic neobişnuit. Era neobişnuită în întregul ei. Mi-am spus că, alături de una ca ea, aş fi putut traversa de două ori Stâncoşii. De ce Stâncoşii? Nu neapărat, însă îmi trezea în minte nopţi petrecute în păduri de pini, truda escaladării unei stânci, ţărmul mării, unde nu există decât nisipul şi valurile. Să fi fost oare pentru că nu-şi dădea cu ruj pe buze? îi simţeam zâmbetul, i-l simţeam peste masă, chiar şi atunci când nu zâmbea deloc. Apoi, într-un acces brusc de curaj, am decis să-i privesc

gâtul – de parcă aş fi comis o infracţiune. Era spre sfârşitul mesei. Marger s-a întors pe neaşteptate către mine; cred că am roşit.

A vorbit destul înainte de a-i înţelege cu adevărat cuvintele: spunea că vila n-avea decât un glider, şi că el, din păcate, era nevoit să-l ia, deoarece se ducea în oraş. De aceea dacă şi eu intenţionam să merg şi nu voiam să aştept până diseară, îl puteam însoţi. Desigur, îmi putea trimite un alt glider din oraş, sau…

L-am întrerupt. Voisem să-i răspund că nu intenţionam să merg nicăieri, dar m-am oprit, de parcă-mi amintisem ceva, apoi mi-am auzit propriul glas spunând că într-adevăr avusesem de gând să merg până în oraş, şi dacă nu-l deranjam…

— Bun, atunci este perfect, zise Marger. Ne-am sculat de la masă. La ce oră ţi-ar conveni?

Am mai tărăgănat-o cu politeţurile şi am izbutit să-l fac să recunoască faptul că era destul de grăbit, apoi am spus că puteam merge oricând. Am decis să plecăm peste o jumătate de oră.

Am revenit la etaj, buimăcit de noua întorsătură a. evenimentelor. Individul nu însemna nimic pentru mine. Şi nici oraşul nu mă atrăgea cu nimic. Atunci, care era scopul acestei escapade? În plus aveam impresia că politeţea lui faţă de mine era puţin exagerată. Oricum, dacă realmente m-aş fi grăbit să ajung în oraş, cu siguranţă că roboţii ar fi rezolvat problema. N-ar fi trebuit să merg pe jos. Voia ceva de la mine? Dar ce anume? Nu mă văzuse în viaţa lui. Îmi puneam toate aceste întrebări, din nou în mod inutil, când se făcu ora stabilită şi am coborât.

Soţia lui nu se vedea pe nicăieri şi nici n-a apărut la fereastră pentru a-şi lua rămas bun. În interiorul vehiculului spaţios, la început am fost tăcuţi, urmărind curbele ce apăreau pe măsură ce drumul şerpuia printre dealuri, încetişor s-a înfiripat o conversaţie. Am aflat că

Marger era inginer. (Azi trebuie să inspectez staţia-selex a oraşului, îmi zise. Am înţeles că şi tu eşti cibernetician?

— Din epoca de piatră, am răspuns. Scuză-mă… dar de unde ştii?

— De la agenţia de turism. Eram bineînţeles curios cine avea să ne fie vecin.

— Aha.

Am tăcut o vreme; frecvenţa tot mai mare a eflorescentelor din plastic multicolor indica apropierea noastră de suburbii.

— Dacă nu te deranjează… voiam să te întreb dacă voi, echipajul, aţi avut probleme cu automatele, vorbi el brusc; nu atât din întrebarea în sine cât din tonul lui mi-am dat seama că răspunsul meu era important pentru el. Asta să fi dorit? Dar exact ce anume?

— Te referi la defecţiuni? Am avut sute. Era însă normal; modelele noastre, în comparaţie cu ale voastre, erau primitive…

— Nu, nu defecţiuni, se grăbi el. Mai degrabă, fluctuaţii ale performanţelor în condiţiile acelea variabile… Din nefericire, astăzi nu avem ocazia de-a testa automatele atât de amănunţit.

Era deci vorba de o întrebare pur tehnică. îl interesau numai anumiţi parametri de funcţionare ai creierelor electronice, comportamentul acestora în contextul puternicelor câmpuri magnetice, în nebuloase, în pâlniile de perturbări gravitaţionale, şi el considera că aceste informaţii puteau exista în jurnalele expediţiei, temporar oprite de-a fi date publicităţii. I-am spus ce ştiam, iar pentru date mai speciale l-am sfătuit să ia legătura cu Thurber, care fusese asistent al directorului ştiinţific al expediţiei.

— M-aş putea folosi de numele tău…?

— Bineînţeles.

Mi-a mulţumit călduros. Eram puţin dezamăgit. Asta

să fi fost totul? Totuşi conversaţia stabilise o legătură profesională între noi, şi la rândul meu l-am întrebat despre meseria lui. Ce era acea staţie-selex pe care trebuia s-o inspecteze.

— Ah, nimic foarte interesant. Un depozit de deşeuri… de fapt aş dori să mă dedic cercetărilor teoretice; aici este mai degrabă o experienţă practică, şi, de fapt, nu prea folositoare.

— Experienţă practică? Să munceşti la un depozit de deşeuri? Cum e posibil? La urma urmei, eşti cibernetician…

— Păi sunt deşeuri cibernetice, explică el cu un zâmbet strâmb. Şi adăugă, oarecum dispreţuitor: Ştii, noi suntem foarte economi. Ideea este că nimic nu trebuie irosit. La institutul meu ţi-aş putea arăta câteva lucruri interesante, dar aici – în sfârşit…

Ridică din umeri; gliderul ieşi de pe drumul principal, trecu printr-o poartă înaltă din metal, şi intră în curtea largă a unei fabrici; am zărit şiruri de conveiere, macarale, ceva asemănător cu un furnal modernizat.

— Poţi luă maşina acum, zise Marger.

Dintr-o deschizătură în zidul lângă care ne oprisem, un robot se aplecă în afară şi-i spuse ceva. Marger coborî, l-am văzut gesticulând, apoi se întoarse către mine, alarmat.

— Minunat, făcu el. Gloor este bolnav. Este colegul meu – n-am voie să lucrez singur – acum ce mă fac?

— Care-i problema? am întrebat, coborând.

— Inspecţia trebuie făcută de două persoane, de cel puţin două, îmi explică. Brusc se lumină la faţă: Domnule Bregg! Eşti cibernetician! Dacă ai fi de acord!

— Ha, am zâmbit, cibernetician! Adaugă: antic. Nu ştiu nimic.

— E numai o formalitate, mă întrerupse. Bineînţeles, eu o să mă ocup de partea tehnică. Avem nevoie numai de

o semnătură, nimic mai mult?

— Chiar aşa? am comentat încet. îi puteam înţelege graba de a reveni la soţie, însă nu-mi plăcea să pretind că eram ceva ce nu eram; nu sunt făcut să fiu o figură centrală; i-am spus toate acestea, deşi poate într-un limbaj mai blând. Ridică braţele, parcă apărându-se.

— Te rog, nu mă înţelege greşit! Dar probabil te grăbeşti, nu-i aşa? Aveai treabă în oraş. În acest caz, eu… cumva… iartă-mă pentru…

— Treburile mele pot aştepta, am răspuns. Dă-i drumul, te rog. Dacă pot, o să te-ajut.

Am intrat într-o clădire albă, aflată lateral; Marger m-a condus în josul unui coridor ciudat de pustiu; în nişe stăteau câţiva roboţi nemişcaţi. Într-un cabinet mic, simplu mobilat, a luat un vraf de hârtii dintr-un dulap din perete, le-a împrăştiat pe masă şi a început, să explice natura muncii sale – sau, mai degrabă, a muncii noastre. Nu se pricepea să explice prea bine, şi în scurt timp aveam îndoieli asupra şansei lui pentru o carieră de cercetător: continua să presupună că aveam habar de lucruri complet necunoscute mie. A trebuit să-l întrerup repetat pentru a pune întrebări stânjenitor de elementare, dar el, în mod limpede nedorind să mă ofenseze, accepta toate aceste dovezi ale ignoranţei mele ca pe nişte virtuţi.

În cele din urmă am aflat că în ultimii cincizeci de ani existase o separare totală între muncă şi viaţă. Toată producţia era automatizată şi se desfăşura sub supravegherea roboţilor, care erau dirijaţi de alţi roboţi; în acest tărâm nu mai era loc şi pentru oameni. Societatea îşi ducea viaţa ei, iar roboţii şi automatele pe ale lor; în afară de asta, pentru a preveni aberaţii neprevăzute în ordinea stabilită a acestei armate mecanice de muncă, erau necesare inspecţii periodice, efectuate de specialişti, Marger era unul dintre aceştia.

— E mai mult ca sigur, explică el, că vom găsi totul

normal; după aceea putem examina anumite verigi ale proceselor, apoi ne lăsăm semnăturile, şi asta e totul.

— Dar eu nu ştiu nici măcar ce anume se produce aici, am arătat spre căldirile ce se vedeau pe geam.

— Absolut nimic! exclamă. Asta-i toată chestia. Nimic.

Este pur şi simplu un depozit de deşeuri, aşa cum ţi-am spus.

Nu mă prea entuziasma acest rol impus în mod neaşteptat, dar nu puteam protesta permanent.

— Bun. Ce trebuie să fac eu?

— Ce voi face şi eu: un tur al complexelor…

Am lăsat hârtiile în birou şi am ieşit afară. Primul v * obiectiv a fost o uriaşă uzină de sortare unde cupe automate ridicau grămezi de table metalice, şi caroserii rupte şi răsucite, le turteau şi le azvârleau în compactoare. Blocurile produse de acestea erau purtate pe benzi până la conveierul principal. La intrare, Marger şi-a pus o mască mică cu filtru, şi mi-a întins alta mie; datorită hărmălaiei nu puteam discuta între noi. Aerul era îmbâcsit cu un praf ruginiu care răbufnea în nori roşietici din compactoare. Am continuat prin hala următoare, şi am luat o bandă rulantă până la un nivel unde rânduri de prese înghiţeau deşeurile, care, acum mult mai fin mărunţite şi de neidentificat, curgeau din buncăre. Pe un pasaj aerian ce ducea spre altă clădire, Marger verifică indicaţiile unor instrumente de control; după aceea am trecut în curtea uzinei, unde am fost opriţi de un robot care ne-a anunţat că Inginerul Gloor dorea să vorbească la telefon cu Marger.

— Scuză-mă, mă-ntorc imediat! strigă Marger, şi alergă în susul unei scări în spirală până la o clădire anexă de sticlă din apropiere.

Am rămas singur pe betonul încins de soare. Am privit în jur. Vizitasem deja clădirile din celălalt capăt al

curţii, acolo se aflau compactoarele şi presele. Datorită distanţei şi a izolării fonice, nu auzeam nici măcar un murmur. Ceva mai aproape, înapoia anexei unde dispăruse Marger, se afla o clădire scundă şi neobişnuit de lungă, un fel de baracă din tablă; am pornit într-acolo în căutare de umbră, însă căldura degajată de pereţii metalici era insuportabilă. Eram, gata să plec, când am auzit un sunet ciu – dat venind din interiorul barăcii, dificil de identificat, câtuşi de puţin asemănător cu zgomotul de lucru al maşinilor. Încă treizeci de paşi şi am ajuns la o uşă din oţel. În faţa ei se afla un robot. La vederea mea, robotul deschise uşa şi păşi în lateral. Sunetele stranii deveniră mai puternice. Am privit înăuntru; nu era atât de întuneric pe cât crezusem iniţial. Datorită căldurii ucigătoare radiate de metal, de-abia puteam respira, şi m-aş fi retras imediat dacă n-ar fi fost vocile. Erau voci omeneşti – distorsionate, contopindu-se într-un cor răguşit, neclar, bolborosit, de parcă în penumbră ar fi vorbit un morman de telefoane defecte. Am făcut doi paşi nesiguri, ceva a trosnit sub tălpile mele, şi, de pe podea, o voce a rostit limpede:

— Vă rrog… domnuli… ham…

Am încremenit. Aerul sufocant avea gust de fier. Şoapta venea de jos.

— Vă rrog… ham… uitaţi-vă-n jurr… vă rrog…

I s-a alăturat un al doilea glas, monoton, recitind inexpresiv:

— O, anomalie excentrică… 0, asimptotă sferică… O, pol în infinit… 0, protosistem linear… O, sistem holonomic… O, spaţiu semimetric… O, spaţiu sferic… O, spaţiu dielectric…

— Vă rrog… domnuli… sservitorrul domniei-voastre… vă rrog…

Bezna forfotea de şoapte răguşite, din care bubui:

— Bioplasma planetară, mâlul ei putred, reprezintă

zorile existenţei, faza iniţială, şi iată! din aluatul sângerând. al creierului apare arama…

— Brec – break – brabzel – be… bre… veriscop…

— O, clasă imaginară… O, clasă puternică… O, clasă, pustie… O, clasă a claselor…

— Vă rrog… ham… uitaţi-vă-n jurr… domnuli…

— Şşş-se…

— Eşti…

— Şş-se.

— Mă auzi…

— Aud…

— Poţi atinge…?

— Brec – break – brabzel… *

— Fără braţe…

— R-ruşine… ai… ai vedea ce strălucitor şi rece sunt…

— L-lasă-i să-mi re… dea armura, sabia-mi de aur… moşte… nirea-mi… dez… moştenită… noaptea…

— Ci iată ultimele zvârcoliri ale gângavului croncănitor, stăpânul măcelarilor, şi temnicerilor, căci iată, răsare – de trei ori răsare Împărăţia ce va veni a ne-viilor…

— Sunt nou… destul de nou… niciodată n-am avut un scurt-circuit în schelet… pot încă… vă rog…

— Vă rrog…

Nu ştiam încotro să privesc, asfixiat de căldura nemiloasă şi de glasurile acelea. Veneau din toate părţile. De la podea şi până la fantele-ferestruici de sub plafon se ridicau grămezi de corpuri contorsionate şi întrepătrunse; puţina lumină ce răzbătea înăuntru se reflecta slab în metalul lor îndoit.

— Am avut un de un defect temporar, dar acum sunt, acum sunt în regulă, pot vedea…

— Ceea ce vezi… este beznă…

— Ascultaţi, vă rog. Sunt nepreţuit, sunt costisitor. Indic orice scurgere energetică, localizez fiecare curent

vagabond, fiecare supraîncărcare. Doar testaţi-mă, vă rog… Acest… acest tremur este temporar… N-are nicio legătură cu… vă rog…

— Vă rrog… domnuli…

— Iar creierele puhave cred că fermentaţia lor acidă e sufletul, înjunghierea cărnii e istoria, şi căile prin care-şi amână putreziciunea reprezintă civilizaţia…

— Vă rog, eu… doar eu… e o greşeală…

— Vă rrog… domnuli… ham…

— Vă voi salva…

— Cine-i acolo…

— Ce…

— Cine salvează?

— Repetaţi după mine: focul nu mă va consuma pe de-a întregul, iar apa nu mă va transforma în rugină, ambele elemente vor fi o poartă în mine, şi eu voi pătrunde…

— Şşş-se!

— Contemplaţia catodului…

— Catodoplaţia…

— Sunt aici din greşeală… eu gândesc… la urma urmelor, eu gândesc…

— Eu sunt oglinda trădării…

— Vă rrog… domnuli… sservitorul domniei-voastre… prri-viţi în jurr…

— 0, zbor al transfinitului… 0, zbor al nebuloaselor… 0, zbor al stelelor…

— El este aici!!! răcni cineva; şi se lăsă o linişte bruscă, o linişte aproape tot atât de pătrunzătoare în teribila ei tensiune cât şi corul vocilor ce o precedaseră.

— Domnule!!! spuse ceva; nu ştiu de ce eram atât de sigur, dar am simţit că cuvintele acelea mi se adresau. N-am răspuns.

— Domnule, vă rog… o clipă din timpul dumneavoastră. Domnule, eu… sunt altfel. Eu mă aflu aici

din greşeală. Urmă o foială.

— Tăcere! Trăiesc! Cuvintele acelea acoperiră totul. Da, am fost zvârlit aici, m-au îmbrăcat într-adins în metal, ca nimeni să nu ştie, dar vă rog, lipiţi-vă urechea de mine şi veţi auzi bătaia pulsului!

— Şi eu! răsună un al doilea glas. Şi eu! Domnule! Am fost bolnav; în timpul bolii mele mi-am închipuit că eram o maşină, aceea a fost nebunia mea, dar acum sunt sănătos! Hallister, domnul Hallister poate garanta pentru mine, vă rog întrebaţi-l, vă rog scoateţi-mă de aici!

— Vă rrog… vă rrog, domnuli…

— Brec… break…

— Sluga dumneavoastră…

Baraca zumzăia şi vuia de voci ruginite, la un moment dat vibră un zbieret interminabil; am început să mă retrag de-a-ndărătelea şi, trezit în lumina soarelui, orbit, mijind ochii; am rămas o vreme cu palma pavăză la ochi; înapoia mea se auziră un scârţâit şi un pocnet sec: robotul închisese uşa şi o zăvorâse.

— Domnului… am mai auzit prin valul de glasuri înfundate dinapoia peretelui. Vă rrog… serviciu… greşeală…

Am trecut pe lângă anexa din sticlă. Nu ştiam încotro mergeam – doream numai să scap de vocile acelea, să nu le mai aud; am tresărit când am simţit o mână pe umăr. Era Marger, blond, arătos, zâmbitor.

— Mă scuzi, domnule Bregg. A durat cam mult…

— Ce li se va întâmpla? l-am întrerupt, aproape grosolan, indicând baraca solitară.

— Pardon? clipi el. Cui?

Brusc înţelese şi fu surprins:

— Ah, ai intrat acolo? Nu era nevoie…

— De ce?

— Sunt resturi.

— Cum adică?

— Resturi pentru re-modelare, după selecţie. Mergem? Trebuie să semnăm actele oficiale.

— Imediat. Cine face selecţia asta?

— Cum cine? Roboţii.

— Ce? 0 fac chiar ei?

— Bineînţeles.

Amuţi sub privirea mea.

— De ce nu sunt reparaţi?

— Nu merită cheltuiala, îmi răspunse încet, surprins.

— Şi ce li se întâmplă?

— Resturilor? Ajung acolo, îmi arătă tumul zvelt şi singuratic al furnalului.

În birou actele erau pregătite, întinse pe masă – dovada oficială a inspecţiei, alte foi de hârtie – şi Marger completă pe rând spaţiile goale, semnă şi-mi întinse tocul. L-am răsucit între degete.

— Şi nu există posibilitatea unei erori?

— Poftim?

— Acolo, în… resturi, cum le spui, nu pot ajunge acolo… chiar când mai sunt eficiente, apte de funcţionare – ce crezi?

Mă privi de parcă nu pricepea ce-i spuneam.

— Asta a fost impresia mea, am încheiat încetişor.

— Dar nu-i problema noastră, îmi răspunse.

— Şi a cui e?

— A roboţilor…

— Totuşi noi facem inspecţia.

— Ah, nu, zâmbi el uşurat pentru că pricepuse în sfârşit sursa erorii mele. Una n-are nicio legătură cu cealaltă. Noi inspectăm sincronizarea proceselor, ritmul şi eficienţa lor, însă nu intrăm în detalii de tipul selecţiei. Acesta nu este domeniul nostru. Pe lângă faptul că nu este necesar, ar fi de asemenea de-a dreptul imposibil, deoarece astăzi există aproximativ optsprezece automate pentru fiecare om; iar dintre acestea, zilnic cinci îşi încheie

ciclul şi devin

resturi. Astaânseamnă ceva de ordinul a două miliarde de tone pe zi. Îţi poţi da seama că n-am putea izbuti să ne descurcăm şi oricum structura sistemului nostru e bazată tocmai pe relaţia diametral opusă: automatele ne slujesc pe noi, nu noi pe ele…

Nu-i puteam contrazice spusele. Fără alt cuvânt, am semnat actele. Eram gata de plecare, când spre propria mea surpriză m-am pomenit întrebându-l dacă se produceau şi roboţi umanoizi.

— Nu prea, răspunse şi adăugă fără tragere de inimă: Când au fost produşi au cam creat neplăceri…

— Cum aşa?

— Păi, nu-i ştii pe ingineri?! Au atins un asemenea nivel de perfecţiune cu simulările lor, încât anumite modele nu puteau fi deosebite de oamenii adevăraţi. Unii n-au putut tolera aşa ceva…

— Brusc mi-am amintit stewardesa de pe nava care mă adusese de pe Lună…

— N-au putut tolera…? am repetat. Ce era atunci, ceva ca o… fobie?

— Nu sunt psiholog, dar bănuiesc că-i poţi spune şi aşa. Oricum, povestea e demult îngropată.

— Şi mai există asemenea roboţi?

— Oh, da, pe rachetele cu domeniu restrâns. Ai întâlnit vreunul?

I-am dat un răspuns evaziv.

— O să mai ai timp să-ţi aranjezi treburile? Era îngrijorat…

— Treburile…?

Atunci mi-am amintit că se presupunea că am ceva de rezolvat în oraş. Ne-am despărţit la intrarea în staţie, unde mă condusese, tot timpul mulţumindu-mi că-l scăpasem dintr-o situaţie neplăcută.

Am rătăcit pe străzi; m-am dus la un realon, dar am

plecat înainte de-a se fi desfăşurat jumătate din spectacolul ridicol, şi am pornit către Clavestra cu un moral extrem de scăzut. La un kilometru de vilă, am trimis gliderul înapoi şi-am continuat drumul pe jos. Totul era în ordine. Erau mecanisme din metal, sârmă şi sticlă, mi-am spus, le puteai monta şi demonta; totuşi nu-mi puteam şterge amintirea acelei săli, a întunericului şi a glasurilor distorsionate, cacofonia aceea de disperare, conţinând prea mult înţeles, prea mult din frica obişnuită. Îmi puteam spune că eram specialist în domeniu, îl aprofundasem îndeajuns, oroarea înaintea anihilării bruşte încetase de-a mai fi o fantezie pentru mine, aşa cum era pentru ei, proiectanţii aceia ingenioşi care organizaseră atât de bine totul: roboţii au grijă de ai lor, o făceau până la sfârşit, iar omul nu intervenea. Era un ciclu închis din instrumente de precizie care se cereau, se reproduceau şi se distrugeau, iar eu auzisem în mod inutil agonia morţii mecanice.

M-am oprit în vârful unei coline. Sub razele piezişe ale soarelui, peisajul era indescriptibil de frumos. Din când în când, vreun glider strălucind precum un proiectil negru, gonea de-a lungul panglicii şoselei ce se întindea către orizont, acolo unde munţii se conturau albăstrui, parcă rotunjiţi de depărtări. Şi brusc am simţit că nu mai puteam privi – de parcă n-aş fi avut dreptul de-a privi, de parcă (toate acestea ascundeau o înşelăciune oribilă, gata să mă gâtuie. M-am aşezat între copaci şi mi-am îngropat faţa în palme; îmi părea rău că mă întorsesem. Când am intrat în casă, un robot alb s-a apropiat de mine.

— Aveţi un apel telefonic, mi s-a adresat confidenţial. De departe. Eurasia.

L-am urmat grăbit. Telefonul se afla în salon, aşa că în timpul convorbirii puteam privi grădina prin uşa de sticlă.

— Hal? se auzi un glas îndepărtat, dar limpede. Eu sunt, Olaf.

— Olaf… Olaf! am repetat cu un ton triumfător. Unde eşti? a

— În Narvik.

— Ce faci? Cum merge? Mi-ai primit scrisoarea?

— Bineînţeles. Aşa am ştiut unde să te caut.

Un moment de tăcere.

— Ce faci…? am repetat, cu mai puţină siguranţă.

— Ce-i de făcut? Nu fac nimic. Tu?

— Ai fost la Adaptare?

— Am fost. Dar numai o zi. M-am oprit. N-am putut, ştii…

— Ştiu. Ascultă, Olaf… am închiriat o vilă aici. Poate nu-i… dar ascultă! Vino şi stai aici!

Nu răspunse imediat. Când o făcu, vocea îi era ezitantă.

— Mi-ar plăcea să vin. Şi s-ar putea s-o fac, Hal, dar ştii ce ne-au spus…

— Ştiu. Dar ce ne pot face? Oricum, dă-i dracului. Vino.

— Ce rost ar avea? Gândeşte-te, Hal. Ar putea fi…

— Ce?

— Mai rău.

— Şi de unde ştii că îmi este rău?

I-am auzit râsetul scurt, de fapt mai mult un suspin: râdea foarte încet.

— Atunci de ce mai vrei să vin şi eu?

Brusc îmi veni o idee.

— Olaf. Ascultă-mă. Aici e un fel de staţiune de odihnă. O vilă, piscină, grădină. Singura problemă… dar ştii pesemne cum-sânt lucrurile acum, cum trăiesc ei, nu?

— Am o oarecare idee”.

Tonul spunea mai mult decât cuvintele.

— Deci, ştii. Acum fii atent! Vino aici. Dar mai întâi fă rost de nişte… mănuşi de box. Două perechi. O să facem nişte antrenamente. Ai să vezi, o să fie grozav!

— Cristoase! Hal, He unde să-ţi găsesc mănuşi de box? Probabil că nu se mai fabrică de ani de zile.

— Atunci, comandă-le. Nu-mi spune că-i imposibil de confecţionat, patru mănuşi amărâte. O să amenajăm şi un ring – o să ne batem. Noi doi putem, Olaf! Ai auzit de betrizare, nu?

— Hm-m. O să-ţi zic ce cred eu despre asta. Dar nu la telefon. S-ar putea să existe nişte urechi mai sensibile.

— Atunci vino. O să faci ce te-am rugat?

Tăcu o vreme.

— Nu ştiu dacă are vreun rost, Hal.

— Bine. Atunci spune-mi, dacă tot discutăm, ce planuri ai? Dacă ai vreun plan, bineînţeles nici n-o să mă gândesc să te deranjez cu toanele mele.

— N-am niciunul. Dar tu?

— Am venit aici să mă odihnesc, să mă instruiesc, să citesc, totuşi astea nu-s pţanuri, doar… Pur şi simplu n-am putut întrezări altceva pentru mine deocamdată.

Tăcere.

— Olaf?

— Se pare că am pornit-o la fel, murmură el. Ce dracu'. La urma urmei, pot pleca oricând, dacă se dovedeşte că…

— Oh, termină! m-am enervat. Strânge-ţi lucrurile şi vino. Când poţi fi aici?

— Mâine dimineaţă. Chiar vrei să boxezi?

— Tu nu vrei?

Râse.

— Ba da, omule. Şi din acelaşi motiv ca şi tine.

— S-a făcut atunci, am rostit repede. Te aştept. Ai grijă.

Am urcat. Am scotocit printre nişte lucruri pe care le pusesem într-o valiză separată şi am găsit frânghia. Un colac mare. Corzi pentru un ring. Patru stâlpi, nişte cauciuc sau arcuri, şi-l amenajăm. Fără arbitru. Nu ne

trebuia.

După aceea am revenit la cărţi. Capul însă parcă mi-era umplut cu ciment. Când mai încercasem aceeaşi senzaţie în trecut, îmi săpasem pur şi simplu drumul prin text precum un car printr-un arbore de fier. Totuşi niciodată n-avusesem aşa dificultăţi. În două ore răsfoisem vreo douăzeci de cărţi şi nu-mi putusem păstra atenţia mai mult de cinci minute aţintită asupra unui subiect. Am azvârlit până şi basmele. Am hotărât să nu mă auto-enervez. Am apucat ceea ce mi se păruse cel mai dificil, o monografie asupra analizei metagenelor, şi m-am azvârlit asupra primelor ecuaţii de parcă aş fi izbit cu capul într-un zid din piatră.

Matematica, totuşi, avea anumite proprietăţi benefice, în special pentru mine, deoarece după o oră am înţeles brusc, cu gura căscată şi am fost copleşit de uimire – cum de acest Ferret izbutise să facă aşa ceva? Chiar şi acum pe o potecă defrişată de el, aveam momente când pierdeam drumul; pas cu pas încă mă puteam descurca, dar omul acela izbutise totul pesemne dintr-un singur salt.

Aş fi dat toate stelele pentru a avea în cap, pentru o lună măcar, ceea ce avusese el.

Semnalul anunţă cina, şi în acelaşi timp ceva mă înghionti în coşul pieptului, reamintindu-mi că nu eram singur aici. Pentru o clipă m-am gândit să cer mâncarea în cameră. Totuşi ruşinea a învins. Am azvârlit sub pat tricoul oribil care mă făcea să semăn cu o maimuţă umflată, am îmbrăcat bătrânul şi nepreţuitul meu pulover larg, şi am coborât în sufragerie. Erau deja la masă. Exceptând schimbul unor politeţuri banale, a fost tăcere. Niciun fel de conversaţie. Ei n-aveau nevoie de cuvinte. Ei comunicau prin priviri; ea îi vorbea cu capul, cu genele, cu surâsul acela vag. Şi, încet, o greutate rece începu să crească în mine, mi-am simţit braţele înfometate, tânjind să cuprindă ceva, să strângă, să zdrobească. De ce eram atât de

sălbatic? m-am întrebat cu disperare. De ce, în loc să mă gândesc la cartea lui Ferret, la întrebările ridicate de Starck, în loc să-mi văd de problemele mele, de ce trebuia să lupt cu mine din răsputeri pentru a mă abţine de la a mă holba la fata aceea?

Dar asta a fost o nimica toată, m-am speriat cu adevărat abia sus, după ce am închis după mine uşa dormitorului. La Adaptare îmi spuseseră, după testări, că eram complet normal. Dr. Juffon afirmase acelaşi lucru. Dar putea o persoană normală să simtă ceea ce simţeam eu în clipa aceea? De unde provenea? Nu eram un participant – ci un martor. Se petrecea ceva, ceva ireversibil, precum mişcarea unei planete, o înmugurire treptată, aproape imperceptibilă, încă lipsită de formă. Am mers la fereastră, am privit în grădina întunecată şi mi-am dat seama că aceasta trebuie să fi existat în mine încă de la prânz, din chiar primul moment; pur şi simplu avusese nevoie de o anumită perioadă de timp. De aceea plecasem în oraş, de aceea uitasem de vocile din beznă.

Eram în stare să fac orice. Pentru fata aceea. Nu înţelegeam cum, sau de ce s-a întâmplat aşa. Nu ştiam dacă era iubire sau nebunie. Asta nu conta. Ştiam doar că pentru mine totul îşi pierduse importanţa. Şi mă împotriveam – stând în faţa ferestrei deschise – luptându-mă aşa cum n-o mai făcusem până atunci; mi-am apăsat fruntea de geamul rece şi m-am speriat teribil de mine însumi.

Trebuie să fac ceva, am murmurat. Trebuie să fac ceva. Se întâmplă aşa pentru că ceva nu e-n regulă cu mine. Va trece. Ea nu poate însemna nimic pentru mine. N-o cunosc. Nici măcar nu este deosebit de frumoasă. Dar cel puţin nu voi face nimic. Nu voi face – încercam să mi-o impun – cel puţin nu voi comite nicio... Doamne Dumnezeule. Olaf. Olaf avea să mă salveze. Aveam să-i mărturisesc totul. El avea să se ocupe de mine. Aveam să

plecăm undeva. Aveam să fac tot ce-mi spunea, totul. El singur avea să înţeleagă. El urma să sosească mâine. Ce bine!

Mă plimbam prin odaie. Îmi simţeam fiecare muşchi, parcă aveam în mine nişte animale mici, se încordau, se încleştau între ele; brusc am îngenuncheat lângă pat, mi-am înfipt dinţii în pătură şi am scoş un sunet ciudat, ce nu semăna cu un suspin, era sec, hidos; nu voiam, nu voiam să fac rău nimănui, totuşi ştiam că era. inutil să mă amăgesc, că Olaf nu mă va putea ajuta, nimeni, n-o va putea face.

M-am sculat. Vreme de zece ani învăţăsem să iau decizii instantanee, decizii de care atârnau vieţi omeneşti, a mea şi ale altora, şi întotdeauna procedasem la fel. Mă detaşam, creierul mi se transforma parcă într-o maşină făcută pentru a calcula factorii pro şi contra, pentru a separa şi soluţiona, irevocabil. Până şi Gimma, care nu mă plăcea, îmi recunoştea imparţialitatea. Iar acum, chiar dacă aş fi dorit-o, nu puteam acţiona altfel, ci numai ca atunci, la ananghie, deoarece aici, de asemenea, eram la ananghie. Mi-am surprins chipul în oglindă, palid, cu irisurile aproape albe şi pupilele îngustate; am privit cu ură, apoi m-am întors cu spatele, nici vorbă nu putea fi să mă culc. Brusc, mi-am trecut picioarele peste pervaz. Până la pământ erau patru metri. Am sărit, aterizând aproape fără zgomot. Am alergat în tăcere în direcţia piscinei. Am trecut pe lângă ea şi am ieşit pe şosea. Suprafaţa fosforescentă mergea spre dealuri, unduia printre ele precum un şarpe lucitor, o viperă, până ce dispărea – o dungă de lumină în beznă. Am continuat să alerg mai iute şi mai iute, pentru a-mi obosi inima, care bătea atât de regulat, atât de puternic; am alergat timp de aproape o oră „până am zărit înainte luminile unor case. vAm cotit-o spre ele. Eram obosit acum, dar tocmai de aceea am menţinut ritmul, şoptindu-mi întruna: Acolo! Acolo! Acolo! Am fugit

mai departe şi, în cele din urmă, am ajuns la un gard viu dublu. M-am trezit în faţa grădinii vilei. Revenisem în punctul de plecare.

Gâfâind, m-am oprit lângă piscină şi m-am aşezat pe marginea din beton; am lăsat capul în jos şi am zărit stelele reflectate. Nu doream stelele. N-aveam ce face cu ele. Fusesem nebun, smintit, atunci când luptasem pentru un loc în expediţie, când mă lăsasem transformat într-un sac sângerând în gravirotori; pentru ce am făcut-o?! De ce, de ce nu mi-am dat seama că trebuie să fii un om obişnuit, absolut obişnuit, că altfel nu poţi şi este inutil să trăieşti.

Am auzit un foşnet. Ei au trecut pe lângă mine. El o cuprinsese cu braţul, mergeau în pas. Se aplecă deasupra ei. Umbrele capetelor se contopiră.

M-am ridicat. O săruta. Ea, ţinându-i chipul între palme. Am vezut liniile albe ale braţelor ei. Apoi un sentiment de ruşine, o ruşine aşa cum nu mai cunoscusem, oribilă, dezgustătoare, mă străpunse precum un cuţit. Eu, călătorul interstelar, tovarăşul lui Arder, întorcându-mă, stăteam într-o grădină şi mă gândeam doar cum puteam smulge o fată unui bărbat, fără a-l cunoaşte nici pe el, nici pe ea, un nenorocit, o brută, o brută din stele, mai rău, mai rău… a

Nu puteam privi. Şi am privit. În cele din urmă, ei s-au îndepărtat încet, îmbrăţişaţi, iar eu, ocolind piscina, am pornit din nou, apoi am văzut o formă întunecată, mare, şi în acelaşi timp am izbit ceva cu mâinile. Era un automobil. Bâjbâind, am găsit portiera. Când am deschis-o, s-a aprins o lumină.

Tot ceea ce făceam acum era cu o grabă deliberată, concentrată, de parcă trebuia să ajung undeva, de parcă trebuia să…

Motorul răspunse. Am răsucit volanul şi, cu farurile aprinse, am ieşit pe şosea. Mâinile îmi tremurau puţin, aşa încât le-am încleştat pe volan. Deodată mi-am reamintit de

cutiuţa neagră; am frânat brusc şi aproape am derapat spre marginea drumului; am sărit afară, am ridicat capota şi am început s-o caut cu disperare. Motorul era complet diferit, n-am putut s-o găsesc. Poate-i chiar în faţă. Cabluri. Un bloc din fontă. O casetă. Ceva nefamiliar, pătrat – da, asta era. Scule. Am lucrat cu frenezie, dar cu grijă; aproape că mi-am însângerat mâinile. În cele din urmă, am ridicat cubul negru, greu de parcă era compact, turnat din metal, şi l-am azvârlit în tufişurile de pe marginea drumului. Eram liber. Am trântit portiera şi am pornit. Aerul începu să şuiere. Mai multă viteză. Motorul vuia, cauciucurile ţiuiau pătrunzător. O curbă. Am virat fără să încetinesc, tăind spre stânga şi am depăşit-o. Altă curbă, mai strânsă. Am simţit o forţă enormă împingându-mă, împreună cu maşina, spre exteriorul virajului. Totuşi încă insuficient. Următoarea curbă. La Apprenous aveau automobile speciale pentru piloţi. Făceam cascadorie cu ele, pentru a ne îmbunătăţi reflexele. Un antrenament foarte bun. Dezvolta de asemenea simţul echilibrului. De exemplu, la un viraj ridici maşina pe cele două roţi dinspre exterior şi conduci aşa o vreme. Cândva, puteam face asta. Şi am făcut-o acum, pe autostrada pustie, înclinându-mă prin bezna destrămată de faruri. Nu pentru că aş fi dorit să mă sinucid. Pur şi simplu nu mai conta nimic. Dacă eram nemilos faţă de alţii, atunci puteam fi nemilos şi faţă de mine. Am intrat într-o curbă şi am aplecat maşina, astfel încât pentru un moment a mers pe două roţi, cu cauciucurile urlând, şi am aruncat-o iarăşi, în direcţia opusă, izbind cu aripa din spate ceva întunecat – un copac? apoi nu mai exista nimic decât vuietul motorului accelerând, şi reflecţiile palide ale cadranelor pe parbriz, şi vântul şuierând sălbatic. După aceea am văzut, înainte, un glider, încercă să mă evite, mergând chiar pe marginea şoselei, o mişcare scurtă a volanului mă duse lângă ea, maşina grea se răsuci ca un titirez, un bufnet surd,

zăngănitul şi scrâşnetul metalelor, şi beznă. Farurile se spărseseră, motorul murise.

Am răsuflat adânc. Nu mi se întâmplase nimic, n-aveam nici măcar o zgârietură. Am încercat farurile: nimic. Luminile mici de poziţie: cea din stânga funcţiona. În lumina ei slabă, am pornit motorul. Automobilul, scârţâind, se legănă înapoi pe drum. O maşină bună, totuşi: după toate prin câte trecuse, continua să răspundă comenzilor. Am pornit spre vilă, mai încet acum. Însă talpa îmi apăsa pedala, şi iarăşi mă cuprinse nebunia când am zărit apropiindu-se o curbă. Şi iarăşi am forţat la maximum motorul, până când, cu roţile ţiuind, azvârlit înainte de inerţie, am oprit înaintea gardului viu. Am continuat apoi, împingând-o în desiş. Despicând tufişul, avansă până se opri într-un ciot. Nu voiam să ştie nimeni ce făcusem, de aceea am rupt nişte crăci şi le-am aruncat peste capotă şi farurile sparte. Numai botul fusese lovit; în spate avea doar o mică îndoitură, de la prima coliziune cu pilonul sau ce-o fi fost acolo, în beznă.

După aceea am ascultat. Casa era întunecată. Totul era neclintit. Tăcerea măreaţă a nopţii ajungea până la stele. Nu voiam să mă întorc în vilă. M-am îndepărtat de maşina avariată, şi când iarba – firele înalte şi umede – mi-a atins genunchii, m-am prăbuşit în ea şi am rămas acolo până când ochii mi s-au închis şi am dormit.

Am fost trezit de un râset. L-am recunoscut. Am ştiut cine era înainte de-a deschide ochii, instantaneu treaz. Eram complet ud, totul era îmbibat de rouă – soarele nu se ridicase mult. Cerul, smocuri de nori albi. Iar în faţa mea, pe o valiză mică, stătea Olaf, râzând. amândoi am sărit în picioare în acelaşi timp. Palma lui semăna cu a mea – la fel de lată şi puternică.

— Când ai sosit?

— Acum câteva clipe.

— Cu ulderul?

— Da. Şi eu am dormit aşa, în primele două nopţi.

— Da?

Nu mai zâmbi. Nici eu. De parcă între noi se strecurase ceva. Ne-am privit reciproc.

Eram de aceeaşi statură, Olaf fiind poate puţin mai înalt, dar mai zvelt. În lumina puternică părul lui, deşi negru, îi trăda originea scandinavă, iar tuleiele bărbii erau complet blonde. Un nas curbat, volitiv, şi o buză superioară scurtă ce-i dezvăluia dinţii; ochii săi surâdeau cu uşurinţă, albaştri deschis, colorându-se mai intens; buzele subţiri, permanent strâmbându-se uşor, parcă primind totul cu scepticism – poate că această expresie a lui menţinea o distanţă între noi. Olaf era cu doi ani mai în vârstă decât mine; prietenul lui cel mai bun fusese Arder. Abia după moartea lui Arder am devenit mai apropiaţi. Pentru totdeauna.

— Olaf, am rostit, trebuie să-ţi fie foame. Hai să mâncăm ceva.

— Stai aşa, mă opri. Ce-i asta?

I-am urmărit privirea.

— Ah, asta… nimic. O maşină. Am cumpărat-o – ca să-mi aduc aminte.

— Ai avut un accident?

— Da. Am condus noaptea, ştii…

— Tu, un accident? repetă el.

— Păi, da. Dar nu-i important. Oricum, nu s-a întâmplat nimic. Haide, n-o să… cu valiza aia…

O ridică. Nu spuse nimic. Nu mă privi. îi jucau muşchii maxilarului…

Simte ceva, m-am gândit. Nu ştie ce-a cauzat accidentul, dar bănuieşte.

Ajunşi la etaj, i-am spus să-şi aleagă una dintre cele patru camere goale. A luat-o pe cea cu vederea spre munţi.

— Tu de ce n-ai ales-o? Ah, ştiu, zâmbi. Auriul, nu?

— Da…

Atinse peretele cu palma.

— Obişnuit, sper? Fără filme, televiziune?

— Odihnă asigurată. Era rândul meu să zâmbesc. E un perete adevărat.

Am telefonat după dejun. Voiam să mâncăm singuri. Robotul cel alb a adus cafeaua. Şi o tavă plină, un dejun copios. L-am urmărit cu plăcere cum mesteca, o făcea cu atâta energie încât i se mişca un smoc de păr deasupra urechii. Terminând, m-a întrebat:

— Mai fumezi?

— Da. Am adus cu mine două pachete. Ce-o să se întâmple dup-aia, nu ştiu. Deocamdată, fumez. Vrei una?

— Una.

Am fumat.

— Cum facem? Cărţile pe masă? m-a întrebat după o tăcere prelungită.

— Da. O să-ţi spun totul. Şi tu?

— Întotdeauna. Totuşi, Hal, nu ştiu dacă merită.

— Zi-mi un lucru: ştii ce-i cel mai rău?

— Femeile.

— Da…

Am amuţit din nou.

— Din cauza asta? mă întrebă.

— Da. O să vezi la prânz. Jos. Ei au închiriat jumătate din vilă.

— Ei?

— O pereche tânără.

Muşchii maxilarului i se mişcară iarăşi sub pielea pistruiată.

— Asta-i mai rău.

— Da. Stau aici de două zile. Nu ştiu cum s-a putut, dar… de la prima conversaţie. Fără niciun motiv, fără nici… nimic, nimic. Absolut nimic.

— Curios, făcu el.

— Ce?

— Şi eu am păţit la fel.

— Atunci de ce ai venit aici? a

— Hal, ai făcut o faptă bună. Înţelegi?

— Pentru tine?

— Nu. Pentru altcineva, Pentru că s-ar fi sfârşit rău.

— De ce?

— Ori ştii, ori n-o să pricepi.

— Ştiu. Olaf, ce-i ăsta? Chiar suntem sălbatici?

— Nu ştiu. N-am avut femei timp de zece ani. Nu uita asta.

— Asta nu explică totul. Există în mine un fel de cruzime, nu ţin cont de nimeni, înţelegi?

— Ba ţii, prietene, îmi spuse. Încă mai ţii.

— Bun, bine; dar pricepi ce vreau să spun.

— Pricep.

Din nou am rămas tăcuţi.

— Vrei să mai discutăm, sau să boxăm? mă întrebă. Am râs.

— De unde-ai făcut rost de mănuşi?

— N-o să ghiceşti niciodată.

— Le-ai comandat?

— Le-am furat.

— Nu se poate!

— Îţi dau cuvântul meu. Dintr-un muzeu. A trebuit să zbor special până la Stockholm pentru ele.

— Hai atunci.

Îşi despacheta puţinele bagaje şi se schimbă. Amândoi ne-am îmbrăcat halatele şi am coborât. Era încă devreme.

În mod normal, dejunul urma să fie servit peste o jumătate de oră.

— Mai bine să ne ducem în spatele casei, i-am spus. Acolo n-o să ne vadă nimeni.

Ne-am oprit într-un cerc format de tufişuri înalte. Mai întâi, am bătătorit iarba, care era totuşi destul de

scurtă.

— O să fie alunecoasă, zise Olaf, lunecându-şi talpa în jurul ringului improvizat.

— Perfect. O să fie mai dificil…

Ne-am pus mănuşile. Ne-am chinuit puţin, deoarece n-avea cine să ni le lege şi n-am vrut să chem un robot.

Se aşează în faţa mea. Trupul îi era complet alb.

— Încă nu te-ai bronzat.

— O să-ţi spun mai târziu ce mi s-a întâmplat. N-am avut vreme de plajă. Gong!

— Gong!

Am început uşurel. O fentă. Eschivă. Eschivă. Treptat m-am încălzit. Mai degrabă atingeam decât loveam. De fapt nu voiam să-l lovesc. Eram cu vreo cincisprezece kilograme mai greu, şi uşorul lui avantaj în privinţa alonjei nu mă deranja, mai ales că eu boxam mai bine. Din motivul ăsta m-am lăsat descoperit de câteva ori, deşi puteam să n-o fac. Brusc, coborî braţele. Strânse din fălci. Era furios.

— Nu aşa, zise.

— Ce s-a-ntâmplat?

— Fără favoruri, Hal. Sau boxăm, sau nu.

— Bine, am strâns din dinţi, boxăm!

Am început să mă apropii. Mănuşa izbi mănuşa cu un plesnet sec. Poc! Poc! Simţi că eram decis şi strânse garda. Ritriml se iuţi. Am fentat spre stânga şi spre dreapta, succesiv; ultima lovitură aproape întotdeauna îi nimerea pieptul – nu era îndeajuns de iute. În mod neaşteptat, Olaf preluă iniţiativa şi plasă o dreaptă puternică, trimiţându-mă câţiva paşi înapoi. Mi-am revenit imediat. Ne-am dat târcoale, el trimise o lovitură, am eschivat, m-am retras şi de la semidistanţă am lovit cu dreapta. Îmi pusesem toată greutatea în pumn. Olaf se înmuie, coborî garda pentru o clipă, apoi reveni prudent, cât mai protejat. În următorul minut mă bombardă cu lovituri. Mănuşile îmi izbeau antebraţele cu un sunet înspăimântător, însă inofensiv. O

dată am eschivat în ultima clipă, mănuşa lui mi-a şters urechea, şi a urmat o laterală care m-ar fi terminat. Ne-am ocolit iarăşi. Recepţionă o stingă în piept, una puternică de tot, şi garda îi căzu, l-aş fi putut doborî, însă n-am făcut nimic, am rămas parcă paralizat – ea era la una dintre ferestre, cu chipul alb precum materialul care-i acoperea umerii. Trecu o fracţiune de secundă. În clipa următoare, am fost ameţit de o lovitură puternică, am căzut în genunchi.

— Iartă-mă! l-am auzit strigând pe Olaf.

— Nu-i nimic de iertat… Asta a fost bună, am bolborosit, ridicându-mă.

Fereastra era închisă acum. Am luptat încă vreo jumătate de minut; brusc Olaf se retrase.

— Ce-i cu tine?

— Nimic.

— Nu-i adevărat.

— Bine. Îmi ajunge deocamdată. Nu te superi?

— Sigur că nu. Oricum, n-avea niciun rost să-ncepem chiar imediat… haidem.

Ne-am dus la piscină. Olaf era un săritor mai bun decât mine*Putea face nişte chestii extraordinare. Am încercat un salt dublu cu şurub, aşa cum făcea el, însă n-am izbutit decât să lovesc apa cu şoldul. Stând pe marginea bazinului, mi-am udat pielea care mă ardea. Olaf râse.

— N-ai antrenament.

— Cum adică? Niciodată n-am putut face un şurub. Tu eşti grozav!

— Asta nu se uită niciodată, să ştii. Azi e prima oară.

— Chiar aşa?

— Da. E grozav.

Soarele se înălţase acum. Ne-am întins pe nisip şi am închis ochii.

— Unde sunt… ei? mă întrebă după o lungă tăcere.

— Nu ştiu. Probabil în camera lor. Ferestrele lor dau spre spatele vilei. Nu ştiusem.

L-am simţit mişcându-se. Nisipul era foarte fierbinte.

— Da, din cauza asta, am spus.

— Ne-au văzut?

— Ea.

— Trebuie să se fi speriat, murmură el, nu crezi?

Nu i-am răspuns. Din nou, tăcere.

— Hal!”

— Da?

— Nu prea mai zboară acum, ştiai?

— Da.

— Ştii de ce?

— Afirmă că n-are niciun rost…

Am început să-i rezum cele citite în cartea lui Starck. Rămăsese nemişcat, tăcut, însă ştiam că asculta atent.

Când am terminat, n-a vorbit imediat.

— L-ai citit pe Shapley?

— Nu. Cine-i?

— Nu? Crezusem c-ai citit totul… Un astronom din secolul douăzeci. Una din cărţile lui mi-a căzut cândva în mână, exact despre subiectul ăsta. Asemănător cu Starck al tău.

— Ce? E imposibil. Shapley n-ar fi putut cunoaşte… N-ai decât să-l citeşti pe Starck.

— Nu intenţionez. Ştii ce-s toate astea? Praf în ochi.

— Praf în ochi?

— Da. Cred că ştiu ce s-a întâmplat.

— Ce?

— Betrizarea.

Am tresărit.

— Aşa crezi?

Deschise ochii.

— E evident. Nu zboară – şi nu vor mai zbura niciodată. Va fi şi mai rău. Moliciune. O mare moliciune.

Nu pot suporta vederea sângelui. Nu se pot gândi la ce s-ar putea întâmpla când…

— Stai aşa. I-am oprit. E imposibil. La urma urmei, există medici. Trebuie să fie şi chirurgi…

— Deci nu ştii?

— Ce anume?

— Medicii doar planifică operaţiile. Roboţii le fac.

— Nu se poate!”

— Dacă-ţi spun… Am văzut cu ochii mei. În Stockholm.

— Şi dacă un medic trebuie să intervină pe neaşteptate?

— Nu sunt sigur. Poate există un medicament care anulează parţial efectele betrizării, pentru un interval foarte scurt, dar îl ţin mai ascuns decât ţi-ai putea, închipui. Cel care mi-a spus n-a vrut să intre în detalii. îi era teamă.

— De ce anume?

— Nu ştiiţ, Hal. Cred că au făcut un lucru îngrozitor. Au ucis omul din om.

— Exagerezi, am şoptit. Oricum…

— De fapt, e foarte simplu. Cel care ucide este pregătit să fie ucis, aşa-i?

Am rămas tăcut.

— De aceea, într-un anumit sens, e esenţial pentru cineva să fie capabil să rişte… totul. Noi suntem capabili. Ei nu sunt. De asta le este frică de noi.

— Femeilor?

— Nu doar femeilor. Tuturor, Hal!

Brusc, se ridică în capul oaselor.

— Ce-i?

— Ai un hipnagog?

— Hipna… maşina aia de învăţat în timpul somnului? Da.

— Ai folosit» o? aproape răcni Olaf.

— Nu, care-i problema…?

— Eşti norocos. Arunc-o în piscină.

— Dar de ce? Ce este? Tu ai folosit-o?

— Nu. Am avut o intuiţie şi am ascultat treaz fiind, deşi instrucţiunile interzic aşa ceva. N-o să ghiceşti niciodată!

M-am întors către el.

— Ce-i înăuntru?

Mă privi încruntat.

— Bombonele. O cofetărie întreagă, îţi spun. Că trebuie să fii calm, că trebuie să fii politicos. Că trebuie să te resemnezi înaintea oricărei neplăceri, iar dacă cineva nu te înţelege sau nu vrea să fie bun cu tine – o femeie, altfel zis – este vina ta. Că bunul cel mai de preţ este echilibrul social, stabilitatea, şi tot aşa şi tot aşa, în cerc, de o sută de ori. Concluzia: trăieşte liniştit, scrie-ţi memoriile, nu pentru publicare, bineînţeles, ci doar pentru tine, fă sport, şi instruieşte-te. Respectă-i pe cei mai în vârstă.

— Un substituent pentru betrizare, am murmurat.

— Sigur că da. Şi multe altele la fel: că niciodată nu trebuie să foloseşti forţa şi nici măcar un ton agresiv faţă de nimeni, şi este o mare ruşine să loveşti pe cineva, ba chiar o crimă, deoarece cauzează un şoc teribil. Că nu trebuie să te lupţi în nicio circumstanţă, pentru că doar animalele se luptă, că…

— Stai, l-am întrerupt. Şi dacă un animal sălbatic scapă dintr-o rezervaţie… nu… nu mai există animale sălbatice…

— Nu mai există animale sălbatice, dar există roboţi.

— Ce vrei să zici? Că le poţi da ordin să ucidă?

— Da.

— De unde ştii?

— Nu ştiu absolut sigur. Totuşi trebuie să fie pregătiţi pentru cazuri neprevăzute. Chiar şi un câine betrizat poate înnebuni, nu?

— Atunci „asta… stai puţin! Deci, la urma urmei, pot ucide? Dând ordine? Nu-i acelaşi lucru dacă eu ucid sau dau ordinul?

— Nu pentru ei. Asta ar fi însă doar *in extremis*, înţelegi? în cazul unei… unei calamităţi, a unei ameninţări, aşa cum e câinele turbat. În mod normal nu se întâmplăi Dar dacă noi…”

— Noi?

— Da, de pildă, tu şi cu mine… dacă am… ştii tu… atunci, bineînţeles, roboţii s-ar ocupa de noi, nu ei. Ei nu pot. Ei sunt buni.

Tăcu câteva clipe. Pieptul lui lat, înroşit acum de soare şi de nisip, oftă.

— Hal. Dacă aş fi ştiut. Dacă aş fi ştiut toate astea. Dacă… aş… fi… ştiut… toate… astea…

— Termină.

— Până acum ti s-a întâmplat ceva?

— Da.

— Ştii despre ce vorbesc.

— Da. Ai fost două. Una m-a invitat, imediat după ce am ieşit din staţie, deşi nu tocmai aşa. M-am rătăcit prin blestemata aia de staţie. Ea m-a dus acasă.

— Ştia cine eşti?

— I-am spus. La început s-a speriat, dar mai târziu… mi-a făcut un fel de avansuri – nu ştiu dacă din milă, sau nu – apoi a devenit de-a dreptul înfricoşată. M-am dus la un hotel. A doua zi… ştii pe cine am întâlnit? Pe Roemer!

— Nu se poate! Trebuie să aibă, cât, o sută şaptezeci de ani?

— Nu, era fiul lui. Şi aşa, individul are aproape o sută cincizeci. O mumie. Oribil. Am discutat cu el. Şi ştii ceva? Ne invidiază…

— Nu-i nimic de invidiat.

— Nu-nţelege asta. Deci, asta a fost. După aceea, o actriţă. Ei le spun realişti. Era încântată de mine: un

adevărat pitecantrop! Am fost la ea, şi am evadat a doua zi. Era un palat. Magnific. Mobile care înfloreau, pereţi mişcători, paturi care-ţi citesc gândurile şi dorinţele… da.

— Hm-m. Nu-i era teamă, zici?

— Ba da, îi era, dar a băut ceva – nu ştiu ce eră, poate vreun narcotic. Perto… cam aşa ceva.

— Perto?

— Da. Ştii ce este? Ai luat şi tu?

— Nu, rosti el încet. Eu n-am luat. Dar aşa se numeşte medicamentul care anulează…

— Betrizarea? Nu se poate!

— Aşa mi-a spus individul.

— Cine?

— Nu-ţi pot spune; mi-am dat cuvântul.

— Bine. Deci de asta… de asta ea…

M-am ridicat.

— Stai jos.

M-am aşezat.

— Şi tu? am întrebat. Am vorbit numai despre mine…

— Eu? Nimic. Adică… mie nu mi-a mers nimic. Nimic… repetă el.

Am tăcut.

— Cum se numeşte locul ăsta? mă întrebă.

— Clavestra. De fapt oraşul e la câţiva kilometri. Auzi, hai până acolo. Vreau să-mi repar maşina. O să ne întoarcem pe jos – facem un cros. Ce zici?

— Hal, rosti el blând, lup bătrân…

— Ce?

Ochii îi surâdeau.

— Crezi că poţi goni diavolul prin sport? Eşti un boulean…

— Hotărăşte-te, lup sau boulean? i-am răspuns. Ce-i rău în asta?

— Nu merge. Ai atins vreodată pe unul din ei?

— Dacă… dacă l-am ofensat pe vreunul? Nu. De ce?

— Nu, dacă l-ai *atins* pe vreunul?

În sfârşit am înţeles.

— N-am avut niciun motiv. De ce întrebi?

— Să n-o faci.

— De ce?

— Pentru că este ca şi cum ai da într-o bătrână. Pricepi?

— Mai mult sau mai puţin. Ai avut vreo încăierare?

Încercam să nu-mi trădez surpriza. Olaf fusese unul dintre cei mai echilibraţi membri ai echipajului.

— Da. M-am făcut de râs. Era în prima zi. Noapte, ca să fiu mai exact. N-am putut ieşi din poştă – nu avea uşă, ci un fel de chestie rotitoare. Ai văzut vreuna?

— O uşă turnantă?

— Nu. Cred că-i acţionată cumva de gravitaţia controlată. Pe scurt, mă răsuceam ca un titirez, şi un individ care era cu o fată m-a arătat cu degetul şi a început să râdă…

Pielea feţei începu parcă să mă strângă.

— Bătrână sau nu, am rostit, probabil că n-o să mai râdă.

— Nu. Are o claviculă fracturată.

— Şi nu ţi-au făcut nimic?

— Nu. Deoarece tocmai ieşisem din maşinărie şi el mă provocase – nu l-am lovit imediat, Hal. Nu, am întrebat ce-i atât de amuzant, pentru că eu am-lipsit de aici multă vreme, iar el a râs din nou, arătând în sus, şi a zis: „A, vii din circul maimuţelor?…”

— „Circul maimuţelor”?

— Da. Şi-atunci…

— Stai puţin. De ce „circul maimuţelor”?

— Nu ştiu. Poate că auzise că astronauţii sunt învârtiţi în centrifuge. Nu ştiu pentru că deja nu mai vorbeam cu el… Deci, asta a fost. Mi-au dat drumul, dar de acum la Adaptarea de pe Lună trebuie să facă o treabă mai

bună cu noii sosiţi.

— Se mai întorc şi alţii?

— Da. Grupul lui Simonadi, peste optsprezece ani.

— Atunci avem timp.

— Destul.

— Trebuie să recunoşti că nu sunt ranchiunoşi, am spus. I-ai fracturat clavicula şi te-au lăsat…

— Am impresia că motivul a fost chestia aia cu „circul”. Chiar şi ei sunt… faţă de noi… ştii. Şi nu sunt proşti. Ar fi provocat un scandal. Hal, omule – tu nu n-ai habar de nimic.

— Adică?

— Ştii de ce n-au făcut publicitate întoarcerii noastre?

— A fost ceva, în real. Eu n-am văzut, dar mi-a spus cineva.

— Da, a fost. Ai fi murit de râs dacă ai fi văzut. „Ieri, în primele ore ale dimineţii, o echipă de exploratori a revenit pe Pământ din spaţiul extraterestru. Toţi exploratorii se simt bine. Rezultatele ştiinţifice ale expediţiei sunt în studiu”. Sfârşit, punct.

— Vorbeşti serios?

— Îmi dau cuvântul de onoare. Şi ştii de ce-au făcut-o? Pentru că le este frică de noi. De asta ne-au împrăştiat peste tot, pe Pământ.

— Nu. Nu pot pricepe. Nu sunt proşti. Tu singur ai zis-o mai devreme. Doar nu-şi pot închipui că suntem animale de pradă, că vom sări la beregăţile oamenilor!

— Dacă ar fi crezut aşa, nu ne-ar mai fi lăsat să venim. Nu, Hal. Asta n-are nicio legătură cu noi. Miza e mult mai mare. Nu-ţi dai seama?

— Se pare că m-am imbecilizat. Spune-mi.

— Omenirea nu-şi dă seama…

— Ce?

— Că spiritul explorărilor a murit. Ei ştiu că nu mâi

există expediţii. Dar nu se gândesc la asta. Îşi spun că expediţiile nu mai există pentru că sunt inutile, şi asta-i tot. Totuşi sunt unii care văd şi pricep extrem de bine ce se întâmplă, şi care vor fi consecinţele. Care au început deja să fie.

— Şi?

— Moliciune. Moliciune pentru eternitate. Acum nimeni nu va mai zbura spre stele. Acum nimeni nu va mai risca un experiment periculos. Acum nimeni nu va mai încerca asupra lui un nou medicament. Ce, ei nu ştiu asta? Ba ştiu! Iar dacă se află cine suntem noi, ce am făcut, de ce am plecat, despre ce a fost vorba cu adevărat, atunci ar fi imposibil, înţelegi, imposibil de ascuns tragedia!

— Moliciunea? l-am întrebat, folosindu-i expresia; cine ne-ar fi auzit conversaţia s-ar fi putut s-o considere caraghioasă, însă mie nu-mi ardea de râs.

— Bineînţeles. Şi nu crezi că-i o tragedie?

— Nu ştiu. Ascultă-mă, Olaf. Pentru noi trebuie să fie şi a fost permanent ceva extraordinar. Felul în care am renunţat la anii ăia – şi la tot – ei bine, noi considerăm că asta-i cel mai important. Dar poate că nu este. Trebuie să fim obiectivi. La urma urmei – spune-mi tu – ce am reuşit noi?

— Cum adică?

— Păi, pune cărţile pe masă. Arată-mi tot ce-ai adus de pe Fomalhaut.

— Ai înnebunit?

— Deloc. Care a fost folosul acestei expediţii?

— Noi am fost piloţi, Hal. Întreabă-l pe Gimma, pe Thurber…

— Olaf, ăsta nu-i un răspuns, am fost cu toţii împreună, şi ştii foarte bine ce au făcut ei, ce făcea Venturi până să moară, cu ce se ocupa Thurber – de ce mă priveşti aşa? Ce am adus noi? Patru încărcături de diferite analize, spectrale şi de nu mai ştiu câte alte feluri, eşantioane

minerale, apoi zeama aceea, sau metaplasma sau cum naiba îi zicea porcăriei ăleia din Beta Arcturus. Normess şi-a verificat teoria asupra rotaţiilor gravimagnetice, şi în plus s-a dovedit că pe planetele de tipul C Meoli pot exista nu tri – ci tetraploizi de siliciu, şi că pe satelitul ăla unde Arder era cât pe aici să moară nu există nimic altceva decât o lavă nenorocită şi băşici de mărimea zgârie-norilor. Şi pentru a afla că lava aceea se solidifică, formând blestematele alea de băşici, ne-am pierdut noi zece ani din viaţă şi ne-am întors aici ca să fim ciudăţenii de circ? Atunci de ce dracu' am mai mers acolo? Pentru ce? Poate tu îmi poţi răspunde? Pentru ce?

— Mai încet.

Eram furios. Şi el era furios. Ochii i se îngustaseră. M-am gândit că s-ar putea să ne luăm la bătaie, şi buzele începură să-mi zvâcnească într-un rânjet. Apoi şi el, brusc, zâmbi.

— Acelaşi lup bătrân ai rămas, rosti. Poţi fenerva pe oricine, ştiai?

— Treci la subiect, Olaf. La subiect.

— La subiect? Nici tu n-ai trecut la subiect. Şi dacă am fi adus cu noi un elefant cu opt picioare şi expert în algebră, atunci ai fi fost satisfăcut? Ce aşteptai, să găseşti pe Arcturus? Paradisul? Un arc de triumf? Ce ai fi vrut? În zece ani n-am auzit atâtea prostii de la tine câte ai spus acum, într-un minut.

Am tras adânc aer în piept.

— Olaf, încerci să mă faci prost. Ştii la ce m-am referit. Voiam să spun că oamenii pot trăi şi fără…

— Cred şi eu că pot! Da, da!

— Aşteaptă. Pot trăi, şi chiar dacă-i aşa cum spui tu, că au oprit zborurile din cauza betrizării, întrebarea ce se pune, *dragă* prietene, este: dacă a meritat, dacă a avut sens să se plătească un asemenea preţ?

— Da? Să presupunem că te-nsori. De ce te strâmbi?

Nu te poţi însura? Poţi. Îţi spun eu, poţi. Şi o să ai copii. Şi îi vei duce la betrizare cu cântecul pe buze. Ce zici?

— Nu cu cântec. Dar ce aş putea face? Nu mă pot război cu întreaga lume…

— Ei, atunci, primeşte binecuvântarea cerului. Acum, dacă vrei, putem merge în oraş.

— Perfect, am încuviinţat. Prânzul este peste două ore şi jumătate. Avem timp.

— Şi dacă n-ajungem la timp, n-o să ne mai dea de mâncare?

— Ba da, dar…

M-am înroşit. Prefăcându-se că nu observă, Olaf îşi scutură nisipul de pe picioarele goale. Am urcat, ne-am schimbat, şi am plecat cu automobilul spre Clavestra. Pe şosea circulaţia era intensă. Pentru prima dată am văzut glidere colorate, roz şi gălbui. Am găsit o staţie de întreţinere. Mi s-a părut că am întrevăzut surpriză în ochii din sticlă ai robotului care examina stricăciunile. Am lăsat automobilul acolo şi ne-am înapoiat pe jos. Se dovedi că existau două Clavestre, una veche şi alta nouă; în oraşul vechi se afla centrul local industrial, unde fusesem cu Marger cu o zi în urmă. Partea cea nouă era o staţiune de vară la modă, cu multă lume mai peste tot, aproape numai tineri, numeroşi adolescenţi. În veşmintele lor ţipătoare, sclipitoare, băieţii păreau nişte soldaţi romani, deoarece materialele reflectau soarele precum semiplatoşele din perioada aceea. Multe fete, majoritatea atrăgătoare, adesea în costume de baie mai îndrăzneţe decât orice văzusem până acum. Mergând alături de Olaf, simţeam asupra mea ochii trecătorilor. Grupuri pestriţe se opreau sub palmieri la vederea noastră. Eram mai înalţi decât oricine de acolo, oamenii se opreau şi schimbau priviri, era extrem de stânjenitor.

Când în cele din urmă am ajuns la şosea şi am pornit către sud, peste câmp, în direcţia casei, Olaf şi-a şters

fruntea cu o batistă. Şi eu transpiram puţin.

— Lua-i-ar dracu', zise el.

— Ţine-o pentru o ocazie mai bună…

Zâmbi în silă.

— Hal!

— Ce-i?

— Ştii cu ce semăna? Cu decorul dintr-un studio cinematograf. Romani, curtezane, şi gladiatori.

— Noi eram gladiatorii?

— Exact.

— Nu vrei să alergăm? l-am întrebat.

— Haide.

Am alergat peste câmp. Erau de străbătut vreo opt kilometri. Dar am deviat prea mult în dreapta şi a trebuit să ne întoarcem puţin. Chiar şi aşa, am avut timp să facem şi câte o baie înainte de prânz.

CAPITOLUL CINCI

Am ciocănit la uşa lui Olaf.

— Dacă te cunosc, intră, l-am auzit strigând.

Stătea dezbrăcat în mijlocul încăperii şi pulveriza pe el, din flaconul pe care-l ţinea, cu un fluid galben-palid care imediat se întărea într-o masă pufoasă.

— Lenjerie de corp? l-am întrebat. Cum poţi?

— Nu mi-am adus cămaşă de schimb, mormăi el. Nu-ţi place?

— Nu. Ţie?

— Mi s-a rupt cămaşa.

La privirea mea surprinsă, adăugă cu o strâmbătură:

— Tipul care a zâmbit. Ştii?

N-am comentat. Îşi trase vechii pantaloni – îi ţineam minte de pe *Prometeu* – şi am coborât. Masa era pregătită pentru trei persoane, iar în sufragerie nu se găsea nimeni.

— Vom fi patru, m-am adresat robotului alb.

— Nu, domnule. Domnul Marger a plecat. Numai trei – doamna, dumneavoastră şi domnul Staave. Vă servesc,

sau o aşteptaţi pe doamna?

— O aşteptăm, răspunse indiferent Olaf.

Băiat bun. Tocmai atunci intră fata. Era îmbrăcată la fel ca în ziua anterioară; părul îi era puţin umed, de parcă abia ieşise din apă. I l-am prezentat pe Olaf; acesta era calm şi demn. Eu nu reuşeam niciodată să fiu atât de demn.

Am făcut puţină conversaţie. Ne spuse că în fiecare săptămână soţul ei era nevoit să plece câte trei zile, datorită meseriei lui, şi că apa din piscină nu era atât de caldă cum ar fi putut să fie, în ciuda soarelui. Discuţia se încheie însă repede, şi, oricât m-am străduit, nu mi-a venit nicio idee de continuare. Am mâncat în tăcere, cu profilele lor atât de contrastante în faţa mea. Am observat că Olaf o studia, însă numai când îi vorbeam eu şi ea privea în direcţia mea. Chipul lui era lipsit de expresie. De parcă tot timpul s-ar fi gândit la altceva.

Spre sfârşitul mesei, robotul alb se apropie şi ne anunţă că apa din piscină avea să fie încălzită seara, conform dorinţei doamnei Marger. Doamna Marger îi mulţumi şi urcă în camera ei. Am rămas numai noi doi. Olaf mă privi şi din nou m-am înroşit teribil.

— Cum se poate, rosti el strecurându-şi între buze ţigara pe care i-o dădusem, că un tip care s-a putut târî în gaura aia puturoasă de pe Kereneia, un bătrân lup de spaţiu – nu, nu lup – un bătrân rinocer, mai degrabă, la o sută cincizeci de ani – începe acum să…?

— Te rog, am mormăit, dacă chiar vrei să ştii, m-aş căţăra iarăşi acolo…

N-am terminat fraza.

— Bine. Mă opresc. Pe cuvânt ele onoare. Dar, Hal, trebuie să-ţi spun: te înţeleg. Şi pariez că nici măcar nu ştii de ce…

Am indicat cu capul în direcţia în care plecase ea.

— De ce ea? – „– Da. Ştii?”

— Nu. Şi nici tu.

— Ba eu ştiu. Vrei să-ţi spun?

— Da, Dar fără glumele tale.

— Chiar c-ai luat-o razna! exclamă Olaf. E foarte simplu. Însă ai avut dintotdeauna defectul ăsta – n-ai văzut ce era sub nasul tău, doar chestiile îndepărtate-Cantorii ăia, Corbasileuşii…”

— Nu mai mă peria.

— Stilul e sofomarie, ştiu, dar dezvoltarea noastră s-a oprit când ne-am pus alea şase sute optzeci de şuruburi. Ştii asta?

— Ştiu. Zi mai departe.

— Ea e exact ca o fată de pe vremea noastră. N-are chestiile alea roşii în nas sau plăcile alea pe urechi, şi nici vată sclipitoare pe cap; nu-i acoperită de aur; este o fată pe care ai fi putut ş-o întâlneşti în Ceberto sau Apprenaus. Îmi amintesc de unele ca ea. Asta-i tot.

— Să mă ia dracu’, am şoptit. Da. Da, însă există o diferenţă.

— Care?

— Ţi-am spus deja. Chiar la început. Până acum nu m-am comportat niciodată aşa. Şi, ca să fiu cu adevărat cinstit, nu mi-am imaginat niciodată… Credea, că sunt genul potolit.

— Zău că-mi pare rău că nu te-am fotografiat când ai ieşit din gaura aia pe Kereneia. Atunci ai fi putut vedea ce tip potolit eşti. Omule am crezut că tu… Nu contează!

— Hai să lăsăm Kereneia, grotele ei şi toate astea, am spus. Ştii, Olaf, înainte de-a veni aici am mers la un doctor, Juffom îl cheamă, un tip foarte plăcut. Peste optzeci de ani, dar…

— Asta-i acum soarta noastră, observă calm Olaf. Suflă fumul de ţigară şi-l privi răspândindu-se deasupra unui mănunchi de flori liliachii, asemănătoare zambilelor. Cel mai bine ne simţim printre boşo-rogi. Cu bă-ă-ărbi

lungi. Când mă gândesc la asta, îmi vine să urlu. Să-ţi zic eu ceva. Hai să ne cumpărăm nişte găini, le-am putea răsuci gâturile.

— Hai, gata, termină cu bufoneriile. Doctorul ăla mi-a spus multe chestii inteligente. Că nu mai avem nici familie, nici prieteni din generaţia noastră – şi asta înseamnă că rămân numai femeile, dar în ziua de azi e mai jfreu să obţii o femeie decât mai multe. Şi avea dreptate. Îmi dau seama acum.

— Hal. Ştiu că eşti mult mai deştept decât mine. Dintotdeauna ţi-a plăcut ceva inedit. Ceva care să fie al dracului de dificil, ceva ce nu puteai reuşi de la început, ceva ce nu puteai obţine fără să te dai cu capul de toţi pereţii. Altfel nu-ţi era pe plac. Nu te uita aşa la mine. Să ştii că nu mi-e frică de tine.

— Binecuvântat fie Domnul! Asta ar mai fi lipsit.

— Şi-n felul ăsta… ce voiam să spun? Aha. La început am crezut că doreai să fii singur şi că te-ai apucat de cărţi pentru că voiai să fii mai mult decât un simplu pilot, şi să fii vioara întâi. Mă aşteptam să-ncepi să-ţi dai aere. Şi trebuie să-ţi spun că atunci când le-ai închis gura lui Normers şi Venturi cu observaţiile alea ale tale şi foarte discret, ai intrat în discuţiile alea vai-vai-atât-de-erudite, ei bine, am crezut că ai început. Dar după aceea a urmat explozia, ţii minte?

— Noaptea.

— Da. Şi Kereneia, şi Arcturus, şi satelitul ăla. Prietene, eu încă văd satelitul acela uneori în vis, şi odată chiar am căzut din pat din cauza lui. Oh, satelitul ăla! Da.

Însă ce… vezi, o iau razna; uit mereu – dar după toate câte s-au întâmplat, mi-am dat seama că porniseşi să faci pe interesantul. Pur şi simplu asta îţi plăcea, şi nu puteai fi altfel. Îţi aminteşti când i-ai cerut lui Venturi copia cărţii ălei a roşii, ce era?

— Topologia hiperspaţiului.

— Exact. Şi el a zis: „E prea grea pentru tine, Bregg. N-ai fundamentul…”

Am izbucnit în râs, deoarece îl imitase perfect pe Venturi.

— Avea dreptate, Olaf. Era prea grea.

— Da, atunci, însă cu timpul ai descifrat-o, nu?

— Aşa-i. Totuşi… fără satisfacţie. Ştii de ce. Venturi, sărmanul…

— Nu mai continua. Nu se ştie cui trebuie să-i fie milă faţă de cine – în lumina evenimentelor ulterioare.

— Acum el nu mai poate simţi milă pentru nimeni. Erai pe puntea superioară atunci?

— Eu? Pe puntea superioară? Stăteam exact lângă tine!

— Aşa-i. Dacă n-ar fi băgat totul în sistemul de răcire, poate c-ar fi scăpat numai cu câteva arsuri. Cum a făcut Arne. Şi-o fi pierdut capul.

— Într-adevăr. Dar ştii că eşti grozav! Arne a murit oricum!

— Însă după cinci ani. Cinci ani sunt cinci ani.

— Ani ca ăia?

— Acum şi *tu* vorbeşti aşa, însă înainte, lângă piscină, când am început eu, mi-ai sărit în cap.

— Da, pentru că a fost insuportabil, dar şi magnific. Recunoaşte. Spune şi tu – dar, de fapt, nu trebuie să-mi spui nimic. Când ai ieşit din gaura aia de pe Ke…

— Ajunge, gata, despre nenorocita aia de gaură!

— ANu-i gata, abia atunci am înţeles ce anume zace în tine. Încă nu ne cunoşteam atât de bine. Când mi-a spus Gimma, după o lună, că Arder urma să zboare împreună cu tine, m-am gândit – în sfârşit, nu ştiu! M-am dus la el, dar n-am zis nimic. Bineînţeles, el şi-a dat seama imediat.

„OlaF1, mi-a spus, „nu te supăra. Eşti prietenul meu cel mai bun, dar acum zbor cu el, nu cu tine, pentru că…” Ştii ce-a zis?

— Nu. Aveam un nod în gât.

— „Pentru că el. singur a coborât. El singur. Nimeni n-a crezut că-i posibil de asolizat acolo. Nici chiar el”. Nu-i aşa, credeai că te vei mai întoarce?

Amtăcut…

— Înţelegi, ticălosule? „Fie se va întoarce cu mine”, a zis Arder, „fie nu se va mai întoarce niciunul…”

— Şi m-am întors fără el.

— Şi te-ai întors fără el. Nu te-am recunoscut. Am fost îngrozit! Eram jos, la pompe.

— Deci tu erai?

— Da. Am văzut… un străin. Un individ absolut străin.

Am crezut că halucinam. Chiar şi costumul tău era complet roşu…

— Era de la rugină. O ţeavă se spărsese peste mine.

— Mie-mi spui? eu am reparat ţeava aia, mai târziu. Cum arătai… Dar hotărâtor a fost dup-aia…

— Chestia cu Gimma?

— Da. Nu e în jurnalul oficial. Şi săptămâna următoare au tăiat-o de pe bandă; cred că chiar Gimma a făcut-o. Atunci credeam c-o să-l omori. Cristoase!

— Nu mai vorbi despre asta, am spus. Simţeam că peste un minut aveam să încep să tremur. Gata, Olaf. Te rog.

— Fără istericale. Arder îmi era mai apropiat decât ţie.

— Mai apropiat sau nu, ce contează? Eşti un netot. Dacă Gimma i-ar fi dat o rezervă, Arder ar fi acum lângă noi! Gimma economisea totul, îi era frică să nu i se termine tranzistorii, dar că i se puteau termina oamenii, nu-i era frică! Eu…

L-am întrerupt.

— Olaf! Asta-i nebunie. Hai s-o uităm.

— Se pare, Hal, că nu putem uita. Cel puţin, nu atâta

vreme cât suntem împreună. După aia, Gimma niciodată n-a mai…

— Lasă-l pe Gimma! Olaf! Gata. Punct. Nu vreau să mai aud niciun cuvânt!

— Îmi interzici să vorbesc şi despre mine?

Am ridicat din umeri. Robotul alb voia să strângă masa, dar aruncă doar o privire din hol şi plecă. Poate că-l speriaseră glasurile noastre ridicate.

— Hal, spune-mi. De fapt, ce te enervează?

— Nu te mai preface.

— Nu, pe cuvânt.

— Cum mă poţi întreba? La urma urmei, din cauza mea…

— Ce s-a întâmplat din cauza ta?

— Chestia cu Arder.

— Ce e-e?

— Bineînţeles. Dacă aş fi insistat de la început, înainte de decolare, Gimma ar fi…

— Haide, haide! De unde să fi ştiut că avea să i se strice radioul? Putea să se întâmple altceva.

— Putea, putea. Dar a fost radioul.

— Stai aşa. Şi-ai ţinut chestia asta şase ani în tine fără a spui un cuvânt?

— Ce să spun? Credeam că era evident, nu?

— Evident! Dumnezeule! Ce tot vorbeşti, omule? Vino-ţi în fire! Dac-ai fi zis aşa ceva, oricare dintre noi te-ar fi crezut nebun. Şi când s-a de focalizat fasciculul lui Ennesson, tot vina ta a fost? Da?

— Nu. El… asta se poate întâmpla…

— Ştiu că se poate. Nu-ţi face griji, ştiu la fel de multe ca tine. Hal, n-o să am linişte până nu-mi spui…

— Acum ce mai e?

— Pur şi simplu îţi imaginezi nişte chestii. A/sta-i pur şi simplu o aiureală. Chiar şi Arder ţi-ar fi spus-o, dacă ar fi fost aici.

— Mulţumesc.
— Hal, am şi eu creier ca să…
— Nu uita, am de partea mea greutatea.
— Dar eu sunt mai furios, înţelegi? Idiotule!
— Olaf, nu ţipa. Nu suntem singuri aici.
— Bine. Perfect. Deci, a fost sau nu o aiureală?
— Nu.
Olaf inspiră adânc, până când nările i se albiră.
— De ce nu? întrebă el aproape surâzător.
— Deoarece, chiar înainte de asta, observasem… încordarea lui Gimma. Era de datoria mea să prevăd ce s-ar putea întâmpla şi să mă confrunt imediat cu Gimma – şi nu când m-am întors cu necrologul lui Arder. Am fost prea moale. adeala, zic că nu.
— Înţeleg. Da. Ai. fost prea moale… Nu! Eu… Hal! Nu mai pot. Plec.
Se sculă brusc de la masă; şi eu la fel.
— Eşti nebun? am strigat. Auzi: pleacă! Numai pentru că…
— Da. Da. Trebuie să-ţi ascult născocirile? Nu, mulţumesc. Arder n-a răspuns. Da?
— Las-o baltă.
— N-a răspuns, nu-i aşa?
— N-a răspuns.
— Putea să fi fost o corona?
Am tăcut.
— Putea să fi avut oricare dintr-o mie de alte accidente? Sau a intrat într-o centură de ecouri? I-a tăiat semnalul când a pierdut contactul în turbulenţă? Sau i s-au demagnetizat emiţătoarele de la vreo pată solară şi…?
— Ajunge.
— Nu recunoşti că am dreptate? Ar trebui să-ţi fie ruşine.
— N-am spus nimic.
— Aşa-i. Bine, atunci, s-ar fi putut întâmpla unul

dintre lucrurile pe care le-am spus?

— Da.

— Atunci de ce insişti c-a fost radioul, radioul şi nimic altceva, jdoar radioul?

— S-ar putea să ai dreptate, am replicat. Mă simţeam teribil de obosit, pur şi simplu nu-mi mai păsa.

— S-ar putea să ai dreptate, am repetat. Radioul… era pur şi simplu chestia cea mai probabilă… Nu. Nu mai spune nimic. Deja am vorbit despre asta de zece ori mai mult decât era necesar.

— Olaf se apropie de mine.

— Bregg, spuse, biet soldat… ai prea mult bun în tine, ştiai?”

— Ce bun?

— Un simţ al responsabilităţii. Trebuie să existe moderaţie în orice. Ce intenţionezi să faci?

— În legătură cu ce?

— Ştii tu.

— N-am nicio idee.

— E rău, nu?

— N-ar putea fi mai rău.

— Ce-ar fi să pleci cu mine? Sau undeva… singur. Dacă vrei, te pot ajuta să-ţi aranjezi. Îţi pot lua lucrurile sau le poţi lăsa, sau…

— Crezi c-ar trebui s-o şterg?

— Eu nu cred nimic. Dar când văd că-ţi pierzi controlul, cât de puţin, aşa cum ai făcut acum o clipă… atunci…

— Atunci?

— Atunci încep să mă-ntreb.

— Nu vreau să plec. Ştii ceva? N-o să mă clintesc de-aici. Şi dacă…

— Ce?

— Nu contează. Ce zicea robotul ăla de la service? Când o să fie gata maşina? Mâine sau azi. Am uitat.

— Mâine dimineaţă.

— Bun. Ia uite: se-ntunecă. Am pălăvrăgit toată după-amiaza.

— Să ne ferească Dumnezeu de aşa pălăvrăgeli!

— Glumeam, vii să înotăm?

— Nu. Aş vrea să citesc. Poţi să-mi dai ceva?

— Ia ce vrei. Ştii cum să foloseşti cristalele, alea?

— Da. Sper că nu ai… mecanismul ăla de citit cu glas mieros.

— Nu, n-am decât un opton.

— Bun. O să-l iau. Mergi la piscină?

— Da. Mai întâi vin pe sus. Trebuie să mă schimb.

I-am dat câteva cărţi, cele mai multe de istorie, şi ceva despre stabilizarea dinamicii populaţiei, deoarece îl interesa. Şi biologie, cu un articol lung despre betrizare. Apoi am început să mă schimb, însă nu mi-am găsit slipul. îl rătăcisem pe undeva. Nu era de găsit. Am luat slipul negru al lui Olaf, mi-am pus halatul şi am ieşit.

Soarele apusese deja. Dinspre vest avansa un front de nori, acoperind partea mai strălucitoare a cerului. Mi-am aruncat halatul pe nisip, răcoros acum după arşiţa zilei. M-am aşezat pe marginea bazinului, cufundându-mi picioarele în apă. Discuţia mă tulburase mai mult decât doream să recunosc. Moartea lui Arder rămăsese înfiptă în mine, ca o aşchie. Poate că Olaf avusese dreptate. Poate că era numai pretenţia unei amintiri ce nu fusese niciodată împăcată…

M-am sculat şi am plonjat, fără trambulină, cu capul în jos. Apa era caldă. Mă încordasem pentru răceală şi fusesem luat prin surprindere. Am ieşit la suprafaţă. Prea caldă, parcă intrai într-o supă. Tocmai ieşisem pe marginea opusă, lăsând urme de mâini, umede şi întunecate, pe balustradă, când ceva m-a înţepat în inimă. Istoria cu Arder mă purtase într-o altă lume, dar acum, poate pentru că apa era caldă – trebuia să fie caldă – mi-am adus aminte

de fată, şi era de parcă îmi amintisem ceva oribil, o nenorocire pe care n-o puteam înfrunta, şi totuşi trebuia s-o fac.

Şi s-ar fi putut să fie doar imaginaţia mea. Am examinat ideea nesigur, ghemuit în amurgul tot mai întunecat. De-abia îmi puteam zări propriul trup, bronzul pielii mă ascundea în penumbră. Acum norii acoperiseră cerul, şi pe neaşteptate, prea curând, s-a făcut noapte. Dinspre vilă se apropia o pată albicioasă. Casca ei de baie. M-a cuprins panica. M-am sculat încet, intenţionam pur şi simplu să fug, dar ea mă zări conturat pe cer.

— Domnul Bregg? întrebă cu o voce slabă.

— Eu sunt. Vrei să înoţi? Plec imediat…

— De ce? Nu mă deranjezi. Apa este caldă?

— Da. Prea caldă, pentru gustul meu, am răspuns. Ea se apropie de margine şi plonjă cu delicateţe. I-am zărit numai silueta. Costumul de baie era închis la culoare. Un plescăită Ieşi la suprafaţă în apropierea tălpilor mele.

— Groaznică! strigă, scuipând apă. Ce-a făcut? Mai trebuie lăsată nişte apă rece. Ştii cum se face?

— Nu. Dar o să aflu imediat.

Am plonjat peste capul ei. Am înotat în jos, până am putut atinge fundul, şi am început să înaintez de-a lungul lui, pipăind din când în când betonul. Ca de obicei, sub apă era ceva mai luminos decât afară, astfel încât am putut descoperi conductele. Se aflau în peretele opus vilei. Am ieşit la suprafaţă, complet lipsit de aer, deoarece stătusem sub apă destul de mult.

— Bregg! am auzit-o.

— Aici. Ce s-a întâmplat?

— Mi-a fost frică… îmi răspunse ceva mai încet.

— De ce?

— Ai lipsit mult…

— Acum ştiu unde-i. O aranjăm imediat! am strigat şi am alergat spre casă. Aş fi putut evita plonjorul eroic;

robinetele erau la vedere, pe o conductă lângă verandă.

Am deschis apa rece şi am revenit la bazin.

— Gata. Va trebui să mai aştepţi puţin.

— Da.

Stătea sub trambulină „iar eu la capătul mai scurt al piscinei, de parcă mă temeam să mă apropii. Apoi am pornit spre ea, agale, aparent fără chef; acum puteam să-i disting trăsăturile chipului. Privea apa. Era foarte frumoasă cu casca albă. Iar fără haine părea mai înaltă.

Am rămas în picioare lângă ea; situaţia devenea stânjenitoare. Poate că de aceea brusc m-am aşezat. Bădărane! m-am ocărit. Totuşi nu-mi venea nimic în minte ca scuză. Norii se îndesiseră, se întuneca tot mai mult, dar nu părea că va ploua. Era destul de răcoare.

— Ţi-e frig?

— Nu. Domnule Bregg?

— Da?

— Nu mi se pare că apa ar creşte…

— Pentru că am deschis şi evacuarea. De fapt, cred că-i suficient. O s-o închid.

În timp ce mă întorceam, m-am gândit că l-aş putea chema şi pe Olaf. Aproape am izbucnit în râs: atât era de prostesc. Îmi era frică de ea.

M-am azvârlit în apă şi am ieşit la suprafaţă.

— Aşa mai merge. Doar dacă n-am răcit-o prea tare – spune-mi, şi mai dau drumul la caldă.

Nivelul apei era acum vizibil mai scăzut, pentru că evacuarea era tot deschisă. Fata – îi zărisem conturul zvelt pe fundalul norilor – părea că ezită. Poate că nu mai dorea, poate că avea să plece; gândul mă fulgeră, şi am simţit un fel de uşurare. În acel moment ea sări, cu picioarele înainte, şi ţipă uşor, deoarece acum apa era destul de puţin adâncă acolo – nu avusesem timp s-o avertizez. Probabil că se izbise destul de puternic de fund; se clătinase, însă nu căzuse. M-am grăbit spre ea.

— Te-ai lovit?

— Nu…

— E vina mea. Sunt un idiot.

Stăteam în apa care ne ajungea până ia piept. Ea începu să înoate. Am ieşit, am alergat până la casă, am închis evacuarea şi m-am întors. N-o zăream nicăieri. Am reintrat în apă fără zgomot şi am parcurs lungimea bazinului, apoi m-am răsucit pe spate şi, mişcând încet din braţe, m-am afundat mult. Am deschis ochii şi am văzut suprafaţa ca de sticlă fumurie, delicat încreţită a apei. Am plutit în sus, lent, am început să calc apa şi am zărit-o. Stătea chiar lângă marginea piscinei. Am înotat până la ea. Trambulina era în partea opusă; aici era mai puţin adânc, am atins imediat fundul. Apa, pe care o dădeam în lături în timp ce mergeam, plescăia zgomotos. I-am zărit chipul, mă privea, fie datorită inerţiei ultimilor mei paşi – deoarece dacă este dificil de păşit prin apă, nu este uşor, nici să te opreşti brusc – fie din alt motiv, nu ştiu, dar m-am trezit lângă ea. Poate că nu s-ar fi întâmplat nimic dacă s-ar fi tras înapoi, însă rămase pe loc, cu mâna pe prima treaptă a scării, iar acum eu eram prea aproape ca să vorbesc, să mă refugiez în conversaţie…

Am strâns-o puternic. Era rece, lunecoasă, precum un peşte, o creatură străină, ciudată, şi deodată în această atingere, atât de distantă de lipsită de viaţă – deoarece ea nu se clintea câtuşi de puţin – am găsit un loc de căldură, gura ei, am sărutat-o, am sărutat şi am sărutat… Era adevărată nebunie. Ea nu se apăra. Nu rezista de loc, era parcă moartă. I-am prins braţele, i-am ridicat bărbia, voiam s-o privesc, să mă uit în ochii ei, dar era deja atât de întuneric, încât am fost nevoit să mi-i închipui. Nu tremura. Exista doar o pulsaţie – de la inima mea sau a ei, nu ştiu. Am, rămas aşa, până când încetişor ea a început să se elibereze din braţele mele. I-am dat drumul imediat. Urcă scara. Am urmat-o şi am îmbrăţişat-o iarăşi, din

lateral; tremura. Acum tremura. Voiam să spun ceva, dar nu aveam glas. Pur şi simplu o ţineam, o strângeam de mine, şi stăteam locului, iar ea se eliberă din nou – nu împingându-mă, dar ca şi cum nici n-aş fi existat. Braţele mi-au căzut. Se îndepărtă. În lumina ce venea dinspre fereastra mea am văzut-o ridicându-şi halatul şi, fără să-l îmbrace, urcând treptele verandei. Luminile erau aprinse la uşă şi în hol. Pe umeri şi şolduri îi scânteiau picături de apă. Uşa se închise. Dispăru.

Am simţit – pentru o secundă – impulsul de-a mă arunca în apă şi a nu mai ieşi. Da, cu adevărat. Niciodată până atunci nu-mi mai trecuse prin minte aşa ceva. Aşa-zisa minte. Totul fusese atât de lipsit de sens, de imposibil, iar cel mai rău era că nu ştiam ce însemna şi ce ar fi trebuit să fac acum. Şi de ce fusese atât de… aşa…? Să fi fost copleşită de frică? Ah, nimic în afară de frică, frică? Nu, era altceva. Dar ce? Cum puteam să ştiu ce anume? Olaf. Doar nu eram un puşti de cincisprezece ani, să sărut o fată şi să fug la el pentru un sfat?!

Da, m-am gândit. Ăsta eram. M-am îndreptat spre casă, mi-am ridicat halatul şi l-am scuturat de nisip. Holul era puternic luminat. M-am apropiat de uşa ei. Mi-am spus că poate avea să mă lase să intru. Atunci n-avea să-mi mai pese de ea. Poate. Şi poate că acesta avea să fie sfârşitul. Sau aveam să capăt o palmă. Nu. Ei erau buni, ei erau betrizaţi, ei nu puteau face aşa ceva. Avea să-mi dea un pahar de Lăptic, care să-mi facă tare bine. Cred că am stat aşa vreo cinci minute – şi mi-am reamintit de grotele din Kereneia, celebra gaură despre care vorbise Olaf. Minunata gaură! Probabil că a fost vulcan. Arder se înţepenise între nişte bolovani şi nu mai putuse ieşi, iar lava urca. De fapt, nu lavă; Venturi spunea că era un fel de gheizer – dar asta a fost mai târziu. Arder… I-am auzit glasul. La radio. Eu am coborât şi l-am scos. Dumnezeule! Aş fi preferat s-o mai fac de zece ori decât să intru pe uşa

aceea. Nici cel mai mic zgomot. Nimic. a

Dacă uşa ar fi avut măcar o clanţă. În loc de aşa ceva avea un fel de plăcuţă. Pe uşa dormitorului meu nu exista aşa ceva. Nu ştiam dacă avea rolul unei încuietori, sau dacă trebuia s-o apăs; continua să fie sălbaticul din Kereneia.

Am ridicat mina şi am ezitat. Şi dacă uşa nu se deschidea? Mi-am imaginaretragerea mea: mi-ar fi oferit subiect de meditaţie pentru destul timp. Cu cât stăteam mai mult, cu atât aveam mai puţină putere, de parcă toată se scurgea din mine. Am atins plăcuţa. Nu se mişcă. Am apăsat mai tare.

— Dumneata eşti, domnule Bregg? i-am auzit glasul. Pesemne stătea exact lângă uşă.

— Da.

Tăcere. O jumătate de minut. Un minut.

Uşa se deschise. Apăru în prag. Purta un halat pufos. Părul îi cădea peste guler. Abia acum, incredibil, am văzut că era castaniu.

Uşa era întredeschisă. O ţinea cu mâna. Când am păşit înainte, ea se retrase. Singură, fără zgomot, uşa se închise înapoia mea.

Şi deodată mi-am dat seama cum arătam. Ea privea, nemişcată, palidă, ţinând laolaltă marginile halatului, iar eu, în faţa ei, picurând, dezbrăcat, în slipul negru al lui Olaf, ţinând în mână halatul meu nisipos – holbându-mă…

La acest gând, am început să zâmbesc. Am scuturat halatul. L-am îmbrăcat, l-am strâns cu cordonul şi m-am aşezat. Am observat două urme umede acolo unde stătusem înainte. Dar n-aveam absolut nimic de spus. Ce puteam spune? Brusc am ştiut. Mi-a venit o idee. Ca o inspiraţie.

— Ştii cine sunt?

— Ştiu.

— Aha, ştii? Asta-i bine. De la agenţie?

— Nu.
— Nu contează. Sunt… sălbatic, ştii asta?
— Da?
— Da. Teribil de sălbatic. Cum te cheamă?
— Nu ştii?
— Prenumele.
— Ieri.
— O să te răpesc”.
Ce?
— Da. Să te răpesc. Nu vrei?
— Nu.
— Nu contează. O s-o fac. Ştii de ce?
— Bănuiesc.
— Nu ştii, nici eu nu ştiu.
Tăcu.
— Nu pot face nimic în legătură cu asta, am continuat. S-a întâmplat în clipa când te-am zărit. Alaltăieri. La masă. Ştii asta?
— Ştiu.
— Dar poate crezi că glumesc?
— Nu.
— Cum ai putut…? Nu contează. O să încerci să scapi?
Ea tăcea.
— N-o face, i-am cerut. Ar fi zadarnic, să ştii. Oricum, nu te las în pace. Aş vrea, mă crezi?
Eatăcea.
— Înţelegi, nu-i doar pentru că nu sunt betrizat. Pentru mine nimic nu-i important, pricepi? Nimic. Doar tu. Trebuie să te văd. Trebuie să te privesc. Trebuie să-ţi aud vocea. Trebuie, şi nu-mi pasă de nimic altceva. Oriunde aş fi. Nu ştiu ce se va alege de noi. Bănuiesc că se va termina rău. Dar nu-mi pasă. Pentru că acum există ceva ce merită osteneala. Pentru că eu vorbesc şi tu asculţi. Pricepi? Nu. Cum ai putea? Cu toţii aţi terminat cu dramele, pentru a

trăi în linişte. Eu nu pot. Eu n-am nevoie de aşa ceva.

Ea tăcea. Am inspirat adânc.

— Ieri, am rostit, ascultă… dar stai jos.

Nu se clinti.

— Te rog. Stai jos.

Nimic.

— Nu păţeşti nimic dacă stai jos.

Brusc am înţeles. Am strâns din dinţi.

— Dacă nu vrei, atunci de ce m-ai lăsat să intru?

Nimic.

M-am sculat. Am apucat-o de umeri. Nu mi s-a împotrivit. Am aşezat-o într-un fotoliu. L-am apropiat pe al meu, astfel încât genunchii noştri aproape s-au atins.

— Poţi face ce vrei. Dar ascultă. Nu trebuie să fiu acuzat pentru asta. Şi cu siguranţă nici tu. De fapt, nimeni nu-i vinovat. Eu n-am dorit asta. Dar aşa s-a întâmplat. Este, pricepi, un început. Ştiu că mă comport ca un nebun. Ştiu. Dar o să-ţi zic de ce. De acum încolo n-o să-mi vorbeşti deloc?

— Depinde, rosti ea.

— Mulţumesc şi numai pentru atât. Da. Ştiu. N-am niciun drept şi aşa mai departe. Bun, uite ce vreau să-ţi spun – cu milioane de ani în urmă existau nişte reptile, brontozauri, atlantozauri… Poate c-ai auzit de ele.

— Da.

— Erau uriaşe, mari cât o casă. Aveau nişte cozi foarte lungi, de vreo trei ori mai lungi decât corpul. Prin urmare nu se puteau mişca aşa cum poate ar fi dorit – uşor şi graţios. Eu, şi eu, am o asemenea coadă. Timp de zece ani, nu ştiu nici eil pentru ce, m-am învârtit printre stele. Poate că nu era necesar. Dar nu contează. Nu se mai poate schimba nimic. Asta-i coada mea. Pricepi? Nu mă pot comporta de parcă treaba asta nu s-ar fi întâmplat niciodată, de parcă nici n-ar fi existat. Nu-mi închipui că eşti prea încântată. De ce ţi-am spus şi spun şi mai am încă

de spus. Dar nu văd nicio soluţie. Trebuie să te am, să te am cât mai mult posibil, şi asta este. Vrei să spui ceva?”

Mă privi. Mi s-a părut că pălise şi mai mult, deşi s-ar fi putut ca lumina să fie de vină. Stătea ghemuită în halatul ei pufos de parcă îi era frig. Voiam s-o întreb dacă îi era frig, dar din nou am rămas fără grai. Mi-era… Oh, nu mi-era frig.

— Ce ai… face… în locul meu?

— Foarte Tiine! am aprobat, încurajator. Presupun că m-aş fi luptat.

— Eu nu pot. a

— Ştiu. Crezi că asta îmi uşurează situaţia? îţi jur că nu-i aşa. Vrei să plec, sau mai pot spune ceva? De ce mă priveşti aşa? Sunt sigur că de-acum ştii că aş face orice pentru tine. Te rog, nu mă mai privi aşa. Lucrurile pe care le spun eu, nu au acelaşi înţeles ca atunci când le spun alţi oameni. Şi mai ştii ceva?

Îmi pierdusem aproape complet răsuflarea, de parcă fugisem mult timp. Îi ţineam amândouă mâinile – le ţinusem aşa, nu mai ştiu de cât timp, poate chiar de la început. Nu ştiu. Erau atât de mici.

— Ieri. Vezi tu, niciodată n-am simţit ceea ce simt acum. În clipa asta. Gândeşte-te. Ce pustiu cumplit acolo. De nedescris. N-am crezut că mă voi întoarce. Nimeni nu credea. Discutam despre întoarcere, dar numai aşa… Ei au rămas acolo, Tom Arder, Ame. Venturi, şi sunt acum ca pietrele, ştii, nişte pietre îngheţate, în beznă. Şi eu, la fel, ar fi trebuit să rămân, dar dacă sunt aici şi-ţi ţin mâinile, şi-ţi pot vorbi, şi tu m-auzi, atunci poate că nu-i chiar atât de rău. Atât de josnic. Poate că nu-i, Ieri! Numai nu mă mai privi aşa. Te implor. Dă-mi o şansă. Nu crede c-astai… doar iubire. Nu crede aşa ceva. E mai mult. Mai mult. Nu mă crezi… De ce nu mă crezi? îţi spun adevărul. Nu mă crezi, aşa-i?

Tăcea. Mâinile îi erau reci ca gheaţa.

— Nu poţi, aşa-i? E imposibil. Da, ştiu că-i imposibil. Am ştiut din primul moment. Eu n-am ce căuta aici. Aici ar trebui să fie un loc gol. Locul meu e acolo. Nu-i vina mea că m-am întors. Da. Nu ştiu de ce-ţi spun toate astea. Astea nu există. Nu există, este? Dacă ţi-e indiferent, atunci nici nu contează. Nimic. Credeai că pot face cu tine tot ce-mi place? Nu asta doream, nu pricepi? Tu nu eşti o stea…

Tăcere. Întreaga vilă era tăcută. Mi-am plecat fruntea deasupra mâinilor ei, care stăteau inerte în ale mele şi am început să le vorbesc.

— Ieri. Ieri. Acum ştii că nu trebuie să-ţi fie frică, da? Că nu te ameninţă nimic. Dar asta-i… aşa de măreţ, Ieri. N-am ştiut că poate exista aşa ceva. N-am ştiut… îţi jur. De ce zboară omul spre stele? Nu pot înţelege. Pentru că asta e aici. Deşi poate că mai întâi trebuie s-ajungi acolo, ca s-o poţi înţelege. Da, e posibil. Acum o să plec. Plec. Uită toate astea. O să le uiţi?

Ea încuviinţă din cap. – N-o să spui nimănui?

Clătină din cap.

— Cu adevărat?

— Cu adevărat.

Era o şoaptă.

— Mulţumesc.

Am ieşit. Scara. Un perete, crem; un altul, verde. Uşa camerei mele. Am deschis larg fereastra, am respirat adânc. Ce bun era aerul. Din clipa când o părăsisem, eram complet calm. Ba chiar zâmbeam – nu cu gura, nu cu chipul. Zâmbetul meu era pe dinăuntru, compătimitor, spre propria mea stupiditate, pe care n-o cunoscusem, şi era, atât de simplă. M-am aplecat şi am început să scotocesc prin geanta de voiaj. Printre funii? Nu. Nişte pachete, asta să fie, nu, stai puţin…

— Găsisem. Mi-am îndreptat spatele şi deodată m-am simţit stânjenit. Luminile. Nu puteam, nu aşa. M-am dus să le sting şi l-am găsit pe Olaf în prag. Era îmbrăcat. Nu se

culcase?

— Ce faci?

— Nimic.

— Nimic? Ce-ai acolo? Nu ascunde.

— Nu-i nimic.

— Arată-mi!

— Nu. Pleacă. 1

— Arată-mi!

— Nu.

— Ştiam. Nenorocitule!

Nu mă aşteptasem la lovitură. Mina mi se deschise, scăpându-l, zăngăni pe duşumea, apoi ne-am încăierat. L-am prins sub mine, el mă azvârli, biroul se răsturnă, iar veioza izbi peretele cu un bubuit ce zgudui vila. Acum îl prinsesem. Nu mă putea răsturna, putea doar să se răsucească, am auzit un ţipăt, ţipătul ei, i-am dat drumul, şi am sărit în picioare.

Stătea în prag.

Olaf se ridică în genunchi.

— Voia să se sinucidă. Din cauza ta! hârâi el. Se ţinea de gâtlej. Mi-am ferit privirea. M-am rezemat de perete, picioarele îmi tremurau. Eram atât de ruşinat, atât de oribil de ruşinat, ea ne privi, întâi pe unul apoi pe celălalt. Olaf continua să se ţină de gâtlej.

— Plecaţi, amândoi, am şoptit.

— Mai întâi trebuie să-mi dai lovitura de graţie.

— Pentru Dumnezeu!

— Nu.

— Te rog, pleacă, îi spuse ea. Am amuţit, cu gura deschisă. Olaf o privi, înmărmurit.

— Fato, el…

Ea scutură din cap.

Olaf, cu ochii la noi, se retrase din cameră”.

Fata mă privi.

— E adevărat? întrebă ea.

— Ieri…

— Trebuie?

Am încuviinţat, da. Ea clătină, din cap.

— Adică…? am rostit. Şi din nou, bâlbâindu-mă: Vrei să zici că…?

Tăcea. M-am apropiat de ea şi am văzut că era speriată, că mâinile îi tremurau, încleştate de marginea halatului.

— De cp? De ce ţi-e atât de frică?

Scutură din cap.

— Nu?

— Nu.

— Totuşi tremuri.

— Nu-i nimic.

— Şi… o să vii cu mine.

Încuviinţă de două ori, precum un copil. Am îmbrăţişat-o pe cât de blând eram în stare. De parcă era făcută din sticlă.

— Nu te teme… am spus. Uite…

Îmi tremurau mâinile. De ce nu-mi tremuraseră atunci, când păleam treptat, aşteptându-l pe Arder? Ce rezerve, ce străfunduri ascunse atinsesem în sfârşit, pentru a-mi învăţa valoarea?”

— Aşază-te, am zis. Mai tremuri. Ba nu, stai.

Am pus-o pe patul meu şi am acoperit-o până la bărbie.

— E mai bine?

A încuviinţat, mai bine. Era atât de tăcută doar cu mine, sau aşa era de obicei?

Am îngenuncheat lângă pat.

— Zi-mi ceva, am şoptit.

— Ce?

— Despre tine. Cine eşti. Ce faci. Ce doreşti. Nu… ce doreai înainte de a-ţi fi căzut eu pe cap.

Înălţă uşor din umeri, parcă spunând: „Nu-i nimic de

„spus”.

— Nu vrei să vorbeşti? De ce, sau cumva…?

— Nu-i important, zise ea. Parcă mă izbise cu acele cuvinte. M-am tras îndărăt.

— Adică… Ieri… adică… m-am bâlbâit. Dar brusc am. Înţeles. Am înţeles perfect.

Am sărit în picioare şi am început să mă plimb agitat prin odaie.

— Nu aşa. Nu pot aşa. Nu pot. Nu, eu…

Am rămas, cu gura căscată. Din nou. Pentru că ea zâmbea. Zâmbetul era de abia perceptibil.

— Ieri, ce…?

— Are dreptate, zise ea.

— Cine.

— Bărbatul acela, prietenul tău.

— Are dreptate în legătură cu ce?

A A

Îi venea greu s-o spună. Îşi feri privirea.

— Că nu eşti înţelept.

— De unde ştii c-a zis aşa?

— L-am auzit.

— Discuţia noastră? După prânz?

Încuviinţă. Roşi. Până şi urechile căpătară o culoare roz.

— N-aveam cum să n-aud. Vorbeaţi groaznic de tare. Aş fi ieşit, dar…

Am priceput. Uşa camerei ei dădea în hol. Ce idiot fusesem! Eram paralizat.

— Ai auzit totul? încuviinţă.

— Şi ştiai că-i vorba despre tine?

— Îhî…

— Dar cum? N-am pomenit niciodată…

— Ştiam dinainte.

— Cum?

Clătină din cap.

— Nu ştiu. Ştiam. De fapt, la început am» crezut că mi se pare doar.

— Atunci când, mai târziu?

— Nu ştiu. Da, în timpul zilei. Am simţit-o.

— Ţi-a fost frică? am întrebat încruntat.

— Nu.

— Nu? De ce nu?

¡Zâmbi iarăşi vag.

— Eşti exact, exact ca…

— Ca?

— Ca într-un basm. Nu ştiam că cineva poate fi aşa… şi dacă n-ar fi fost… ştii tu… aş fi crezut că este un vis.

— Nu este, te asigur.

— Oh, ştiu. Doar am zis aşa. Ştii ce vreau să spun?

— Nu prea. Se pare că sunt opac, Ieri. Da, Olaf avea dreptate. Sunt un idiot. Un idiot fără de margini. De-aia, vrei să-mi explici?

— Bine. Crezi că eşti înspăimântător, însă nu eşti câtuşi de puţin. Eşti doar…

Amuţi, parcă incapabilă să găsească cuvintele. Ascultasem cu gura pe jumătate deschisă.

— Ieri, copilo, eu… eu nu m-am gândit c-aş fi înspăimântător, nu. Prostii. Te asigur. Doar atunci când am sosit, şi am auzit atâtea, şi am învăţat destule lucruri… dar ajunge. Am spus prea multe. Prea multe. În viaţa mea n-am fost aşa vorbăreţ. Vorbeşte, Ieri. Vorbeşte tu. M-am aşezat pe pat.

— N-am nimic de spus, zău. Doar că… nu ştiu…

— Ce nu ştii?”

— Ce se va întâmpla?

M-am aplecat deasupra ei. Mă privi în ochi. Pleoapele nu i se clintiră. Răsuflările ni s-au contopit.

— De ce m-ai lăsat să te sărut?

— Nu ştiu.

I-am atins obrazul cu buzele. Gâtul. Mi-am lăsat

capul pe umărul ei, Niciodată până atunci nu mai simţisem aşa. Nu ştiusem că pot simţi aşa ceva. Îmi venea să plâng.

— Ieri, am şoptit fără glas. Ieri. Salvează-mă.

Zăcea nemişcată. Puteam auzi, de parcă mă aflam la mare depărtare, bătaia rapidă a inimii ei. M-am aşezat.

— Pot… am început, dar n-am avut curajul să termin.

M-am sculat, am ridicat veioza, am îndreptat biroul, şi m-am împiedicat de ceva – cuţitul. Rămăsese pe jos. L-am aruncat în valiză. M-am întors spre ea.

— O să sting lumina, am spus. Da? a

Nu răspunse. Am atins întrerupătorul. Întunericul era complet, chiar şi cu ferestrele deschise, nicio lumină nu se vedea, nici măcar una îndepărtată. Nimic. Beznă. Beznă ca în spaţiu, acolo…

Am închis ochii. Liniştea zumzăia.

— Ieri, am şoptit. a

Nu mi-a răspuns. îi simţeam teama. Pe bâjbâite m-am apropiat de pat. Am căutat să-i aud răsuflarea, dar tăcerea răsunătoare acoperea totul, de parcă se materializase în întuneric şi era acum ea însăşi întunericul. Ar trebui să plec, mi-am spus. Da. O să plec imediat. Însă m-am aplecat şi cu un fel de clarviziune i-am găsit chipul. Îşi ţinea respiraţia.

— Nu, am murmurat, zău… nu…

I-am atins părul, L-am mângâiat cu vârfurile degetelor; îmi era încă străin, încă neaşteptat. Doream atât de mult să înţeleg toate astea. Dar poate că nu era nimic de înţeles? Atâta linişte. Olaf adormise? Cu siguranţă, nu. Era treaz, asculta. Aştepta. Atunci, să mă duc la el? Totuşi, nu puteam. Era ceva prea improbabil, nesigur. Nu puteam. Nu puteam. Mi-am plecat capul pe umărul ei. O mişcare, eram alături de ea. I-am simţit întreg trupul crispându-se. Se încordase, retrăgându-se.

— Nu te teme, i-am şoptit.

— Nu.

— Tremuri.

— Mi-e doar…

Am cuprins-o în braţe. Greutatea capului ei alunecă până la îndoitura braţului meu. Am rămas aşa, unul lângă celălalt, iar în jur era întuneric şi tăcere.

— E târziu, am şoptit, foarte târziu. Poţi dormi. Te rog. Culcă-te…

Am legănat-o, doar prin îndoirea uşoară a braţului. Stătea tăcută, dar i-am simţit căldura trupului şi răsuflarea. Era rapidă. Iar inima îi bătea precum o alarmă. Treptat, treptat, începu să se potolească. Probabil fusese extrem de obosită. La început am ascultat cu ochii deschişi, apoi i-am închis, mi se părea că aşa auzeam mai bine. Adormise deja? Cine era ea? De ce însemna atât de mult pentru mine? Stăteam pe întuneric; adierea de afară pătrundea pe fereastră şi mişca perdelele, astfel încât foşneau încetişor. Eram absolut înlemnit de uimire. Ennesson. Thomas. Venturi. Ardes. Pentru ce făcusem toate? Pentru asta? Un pumn de praf. Acolo unde vântul nu suflă niciodată. Acolo unde nu există nori sau soare, sau ploaie, acolo unde nu există nimic, atât de limpede de parcă nici n-ar fi posibil, nici chiar imaginar. Şi eu fusesem acolo? cu adevărat? De ce? Deja nu mai ştiam nimic, totul se cufundase într-o beznă lipsită de forme – am încremenit. Ea tresări. Se întoarce încet pe o parte. Capul îi rămase însă pe braţul meu. Murmură ceva, foarte încet. Continua să doarmă. M-am străduit din răsputeri să-mi imaginez cromosfera lui Arcturus. O imensitate clocotitoare, deasupra căreia zburam şi zburam, parcă învârtindu-mă într-un invizibil şi monstruos carusel de foc, cu ochi înlăcrimaţi, umflaţi, şi repetam cu un glas lipsit de viaţă: Sonda, zero, şapte – sonda, zero, şăpte – sonda, zero, şapte – de-o mie de ori aşa încât după aceea, numai la gândul acelor cuvinte, ceva din mine se cutremura, de parcă fusesem stigmatizat cu ele, de parcă erau o rană; iar

răspunsul era un pârâit în căşti, şi zbieretele-chicoteli în care receptorul meu traducea flăcările protuberanţei, iar acela era Arder, chipul lui, trupul lui, şi racheta, transformate în gaz incandescent… Iar Thomas? Thomas era pierdut, şi nimeni nu ştia că el… Sau Ennesson? Niciodată nu ne-am înţeles – nu-l puteam suferi. Însă în camera de presiune m-am luptat cu Olaf, care nu voia să-mi dea drumul să plec deoarece era prea târziu. Ce nobleţe din partea mea. Deşi nu era nobleţe, era pur şi simplu o chestiune de preţ. Da. Pentru că fiecare dintre noi era nepreţuit, viaţa omenească avea valoarea cea mai mare acolo unde n-ar fi putut avea niciuna, unde o peliculă subţire, practic inexistentă o separa de anihilare. Sârma sau contactul acela din radioul lui Arder. Sudura aceea din reactorul lui Venturi, pe care n-o depistase Voss – dar poate că cedase brusc, se mai întâmpla, la urma urmei, oboseala metalului – şi Venturi încetase să mai existe poate în cel mult cinci secunde. Iar întoarcerea lui Thurber? Sau salvarea miraculoasă a lui Olaf, care se rătăcise când i-a fost perforată antena direcţională

— Când, cum? Nimeni nu ştia. Olaf a revenit, printr-un miracol. Da, o şansă de una la un milion. Şi eu avusesem noroc. Un noroc extraordinar, imposibil. Braţul mă durea, o durere minunată. Ieri, am şoptit în gând, Ieri. Precum cântecul unei păsări. Un asemenea nume. Cântecul unei păsări… Obişnuiam să-l rugăm pe Ennesson să imite cântecul păsărilor. Putea. Putea foarte bine, iar când a pierit, s-au dus cu el şi toate păsările acelea…

Lucrurile începură să devină confuze, m-am afundat, am înaintat prin beznă. Imediat înainte de-a adormi mi se păru că eram acolo, în locul meu, în cuşeta mea, jos de tot, pe fundul din fler, şi lângă mine se găsea micul Ame

— M-am deşteptat pentru o clipă. Nu. Arne nu mai era viu, iar eu mă aflam pe Pământ. Fata respira încetişor.

— Fii binecuvântată, Ieri, am şoptit, inspirând aroma

părului ei, şi am adormit.

Am deschis ochii, fără să ştiu unde mă aflu sau măcar cine eram. Părul închis la culoare ce mi se revărsa peste braţ – braţul nu mai simţea nimic, de parcă era un obiect străin – mă ului. Aceasta, pentru o fracţiune de secundă.

Apoi am înţeles totul. Soarele încă nu răsărise; zorile – lăptoase, fără urmă de roz, limpezi, reci – erau la fereastră.

În această lumină timpurie i-am studiat faţa, de parcă o vedeam pentru întâia oară. Adormită, răsufla cu buzele strâns lipite; probabil că nu se simţise prea confortabil pe braţul meu, deoarece îşi pusese o palmă sub cap iar din când în când, încetişor, sprâncenele i se mişcau, parcă, permanent surprinsă. Mişcarea era uşoară, însă priveam absorbit, ca şi cum soarta mea era scrisă pe chipul acela.

M-am gândit la Olaf. Extrem de atent am început să-mi – eliberez braţul. Prudenţa se dovedi inutilă. Era cufundată într-un somn adânc, visând ceva; m-am oprit, încercând să ghicesc, nu visul, ci doar dacă era sau nu urât. Faţa ei era aproape de copil. Visul nu era urât. M-am eliberat şi m-am sculat. Eram în halatul pe care-l purtasem când mă întinsesem. Desculţ, am ieşit pe coridor, am închis uşa încet, foarte încet, şi cu aceeaşi prudenţă am privit în odaia lui. Patul era neatins. Stătea la masă, cu capul pe braţe, şi dormea. Nu se dezbrăcase, aşa cum crezusem. Nu ştiu ce anume l-a trezit – privirea mea? Tresări, mă privi cercetător, se îndreptă, şi începu să se întindă.

— Olaf, am spus, într-o sută de ani am…

— Taci din gură, îmi sugeră cu blândeţe. Hal, dirâtotdeauna ai avut tendinţe nesănătoase.

— Începi deja? Voiam doar să zic…

— Ştiu ce voiai să zici. Dintotdeauna ştiu ce vrei să zici, cu o săptămână înainte. Dacă ar fi fost nevoie de un capelan la bordul lui Prometeu, ai fi fost cel mai potrivit. Cum naiba nu mi-am dat seama până acum! Te-aş fi

instruit. Hal! Fără predici. Fără solemnităţi, jurăminte, şi altele. Cum e? Bine, da?

— Nu ştiu. Cred. Nu ştiu. Dacă te referi la… păi, nu s-a întâmplat nimic.

— Nu, mai întâi trebuie să îngenunchezi, zise. Trebuie să vorbeşti în genunchi. Tontule, te-am întrebat eu despre asta? Vorbesc despre perspectivele tale şi chestii de-astea.

— Nu ştiu. Şi cred că nici ea nu ştie. Am căzut pe capul ei ca un bolovan.

— Da. E o problemă, observă Olaf. Se dezbrăcă şi-şi căută slipul: Cât cântăreşti? O sută zece?

— Cam aşa. Dacă-ţi cauţi slipul, e la mine.

— Cu toată sfinţenia ta, ţi-a plăcut mereu să ciordeşti lucruri, mormăi el, şi când am vrut să-l scot, continuă: Idiotule, lasă-l. Mai am o pereche în valiză…

— Cum e cu divorţurile? am întrebat. Ştii cumva?

Olaf mă privi peste geamantanul deschis. Îmi făcu cu ochiul.

— Nu, nu ştiu. Şi de unde să ştiu? Am auzit că-i la fel de uşor ca un strănut. Şi nici nu trebuie să spui „*Gesundheit*”. Aici există o baie adevărată, cu-apă?

— Nu ştiu. Probabil că nu. E doar – ştii din care.

— Da. Vânt înviorător cu aromă de apă de gură. O porcărie. Hai la piscină. Fără apă, nu mă simt spălat. Ea doarme?

— Da.

— Hai atunci.

Apa era rece, superbă. Am făcut un salt şi jumătate cu şurub: un salt bun. Primul. Am ieşit la suprafaţă, tuşind şi înecându-mă. Îmi intrase apă în nas.

— Fii atent, strigă Olaf de pe margine, acum trebuie să fii atent. îl ţii minte pe Markel?

— Da. De ce?

— A coborât pe cei patru sateliţi de amoniac ai lui

Jupiter. Când s-a întors şi a coborât pe platformă, şi a ieşit din rachetă, încărcat cu trofee ca un pom de Crăciun, s-a împiedicat şi şi-a rupt piciorul. Aşa că ai grijă. Te previn.

— O să-ncerc. A naibii de rece apa asta. Ies.

— Aşa-i. Poţi răci. N-am mai răcit de zece ani. Cum am coborât pe Lună, am început să tuşesc.

— Pentru că acolo era foarte uscat, am răspuns perfect serios. Olaf râse şi mă împroşcă cu apă, plonjând la un metru de mine.

— Uscat, exact, zise ieşind la suprafaţă. Bine zis. Uscat, dar nu prea confortabil.

— 01, mă duc.

— Bine. Ne vedem la dejun? Sau nu vrei?

— Sigur că ne vedem.

Am alergat pe scări, ştergându-mă pe drum. La uşă mi-am ţinut răsuflarea. Am privit precaut înăuntru. Continua să doarmă. Am profitat şi m-am schimbat iute. Am avut timp să mă şi rad, în baie.

— Mi-am vârât capul în cameră – mi se păruse că spusese ceva. Când m-am apropiat în vârful degetelor de pat, a deschis ochii.

— Am dormit aici?

— Da. Da, Ieri.

— Mi s-a părut că cineva…

— Da, Ieri, eu eram.

Mă privea, de parcă treptat îşi reamintea totul. Mai întâi, ochii i se dilatară puţin – de surpriză? – apoi îi închise, îi închise iarăşi, după care pe furiş, foarte iute, încât de-abia mi-am dat seama, privi sub pătură – şi roşi puternic.

Mi-am dres glasul.

— Vrei probabil să te duci în camera ta, da? Poate c-ar trebui să plec, sau…

— Nu, spuse. Am halatul.

Se înfăşură strâns în el şi se aşeză pe marginea

patului.

— Deci… e adevărat, atunci? rosti încet, parcă despărţindu-se de ceva…

Am tăcut.

Se sculă, străbătu încăperea, reveni.

Ridică ochii spre mine; în ei exista o întrebare, nesiguranţă şi altceva ce nu puteam defini.

— Domnule Bregg…

— Mă numesc Hal. Ăsta-i prenumele meu.

— Domnule… Hal, eu…

— Da?

— Pur şi simplu nu ştiu… aş dori… Sezon…

— Ce?

— Păi… el…

Nu putea sau nu dorea să spună „soţul meu”?

— Se întoarce poimâine.

— Şi?

— Ce se va întâmpla?

Am înghiţit în sec.

— Ar trebui să vorbesc cu el? am întrebat.

— Ce vrei să zici?

Acum era rândul meu s-o privesc surprins, fără să-nţeleg.

— Ieri spuneai…

Am aşteptat.

— Că o… o să mă răpeşti.

— Da.

— Şi el?

— Atunci n-ar trebui să-i vorbesc? am întrebat, simţindu-mă imbecil.

— Să vorbeşti? Vrei s-o faci. chiar tu?

— Păi, cine altul?

— Trebuie să fie… sfârşitul?

Ceva mă strângea de gât; mi-am dres glasul.

— Zău, nu-i altă cale.

— Am crezut că o să fie… un mese.

— Un ce?

— Nu ştii?

— Nu-nţeleg nimic. Nu. Nu ştiu. Ce-i asta? am întrebat, simţind un fior rău prevestitor. Întâlnisem din nou una dintre neaşteptatele pete albe, o mlaştină de neînţelegere.

— E cam aşa. Un bărbat… o femeie… dacă cineva întâlneşte o persoană… dacă-l vrea, pentru o anumită perioadă de timp… Chiar nu ştii nimic despre asta?

— Stai, Ieri. Nu ştiu, dar cred că-ncep să-nţeleg. E ceva provizoriu, un fel de suspendare temporară, un episod?

— Nu, răspunse, şi ochii îi deveniseră rotunzi. Nu ştii ce este… Nici eu nu ştiu exact cum funcţionează, recunoscu ea. Doar am auzit de aşa ceva. M-am gândit că de aceea tu…

— Ieri, sunt complet în beznă. Să mă ia dracu' dacă-nţeleg ceva. Are…? Oricum, este cumva legat de căsătorie, da?

— Da. Te duci la un birou, şi acolo, nu sunt sigură, dar oricum, după aceea e… e…

— Ce anume?

— Independent. Aşa încât nu se poate obiecta nimic. De nimeni. Inclusiv de el…

— Deci, la urma urmei… e un fel de legalizare – mă rog, la dracu' – o legalizare a infidelităţii?

— Nu. Ba da. Adică, de fapt nu-i infidelitate – nimeni n-o consideră aşa. Ştiu ce înseamnă asta; am aflat. Nu-i infidelitate pentru că, ei bine, la urma urmei Sezon şi cu mine suntem numai pentru un an.

— Ce e-e? am rostit, deoarece mi se păruse că n-auzisem bine. Şi ce-nseamnă asta, pentru un an? Căsătorie pentru un an? Pentru un an? De ce?

— Este de probă.

— Dumnezeilor! De probă. Şi ce-i un mese? înştiinţarea pentru următorul an? e

— Nu ştiu ce vrei să spui. Adică... înseamnă că dacă perechea se desparte după un an, ei bine, atunci cealaltă învoială devine obligatorie. Ca o căsătorie.

— Mescul?

— Da.

— Şi dacă nu, atunci ce?

— Atunci nimic. N-are nicio însemnătate.

— Aha, cred că acum înţeleg. Nu. Fără mese. Până ce moartea ne va despărţi. Ştii ce-nseamnă asta?

— Da. Domnule Bregg?

— Da.

— Anul acesta termin facultatea de arheologie...

— Înţeleg. Vrei să-mi spui că dacă te iau drept fraieră nu fac altceva decât s-arăt ce fraier sunt eu.

Zâmbi.

— Este cam tare spus.

— Da. Iartă-mă. Ei bine, Ieri, îi pot vorbi?

— Despre ce?

Am rămas, cu gura căscată. O luăm de la început, m-am gândit.

— Păi despre ce Dumnezeu... Mi-am muşcat limba. Despre noi.

— Dar nu se face aşa.

— Nu? Ah. Bine, în regulă. Şi cum se face?

— Trebuie urmată procedura de separare. Dar, domnule Bregg, zău... eu... n-o pot face aşa.

— Dar cum poţi?

Ridică din umeri, neajutorată.

— Adică revenim de unde-am rămas aseară? am întrebat. Nu te supăra pe mine. Ieri, că vorbesc aşa, eu suport un dublu handicap, înţelegi? Nu sunt familiarizat cu toate procedurile, obiceiurile, cu ce trebuie făcut şi ce nu, chiar în treburile mărunte de zi cu zi, darmite în chestii de-

astea…

— Nu”, ştiu. Ştiu. Totuşi el şi cu mine… eu… Sezon…

— Pricep, am zis. Ştii ce? Hai să stăm jos.

— Gândesc mai bine când stau în picioare.

— Te rog. Ascultă, Ieri. Ştiu ce-ar trebui să fac. Ar trebui să te răpesc, aşa cum am zis, şi să te duc undeva – şi nu ştiu cum de am convingerea aceasta. Poate că vine doar din prostia mea nemărginită. Dar mi se pare că în cele din urmă poţi fi fericită cu mine. Da. În acelaşi timp eu – observă – sunt genul care… mă rog, pe scurt, nu vreau s-o fac. Să te constrâng. Astfel întreaga responsabilitate pentru decizia mea – să-i spunem aşa – cade pe umerii tăi. Cu alte cuvinte, să să nu fiu un porc întreg, ci doar pe jumătăte. Da. Pricep totul clar. Foarte clar. De-aia spune-mi un singur lucru – ce preferi?

— Jumătătea…

— Ce?

— Jumătătea porcului.

Am început să râd. Poate puţin isteric.

— Dumnezeule. Da. Bună. Deci îi pot vorbi? După aceea. Adică m-aş întoarce aici singur…

— Nu.

— Nu se procedează aşa? Poate că nu, dar eu simt c-ar trebui s-o fac, Ieri.

— Nu. Eu… te rog, te rog. Zău. Nu!

Brusc începu să plângă. Am cuprins-o în braţe.

— Ieri! Nu. Atunci, nu. Voi face orice vrei, dar nu plânge. Te implor. Pentru că… nu plânge. Opreşte-te, da? Sau… plângi dacă… nici eu nu mai ştiu…

— Nu ştiam că poate fi… atât de… suspină ea.

Am purtaţ-o în braţe în jurul încăperii.

— Nu plânge, Ieri… Ştii ceva? Ce-ar fi să plecăm pentru… o lună? Ce zici? Dup-aia, mai târziu, dacă vrei, te poţi întoarce.

— Te rog, zise, te rog.

Am lăsat-o jos.

— Nu se poate aşa? Nu ştiu… Am crezut…

— Oh, cum eşti! Se poate, nu se poate. Nu vreau asta!

Nu!

— Jumătatea aceea creşte parcă tot mereu, am rostit cu o neaşteptată răceală. Atunci, foarte bine, Ieri. Nu te voi mai consulta. Îmbracă-te. Mâncăm micul dejun şi plecăm.

Mă privi cu chipul ei umezit de lacrimi. Era ciudat de atentă. Încruntată. Am avut impresia că voia să spună ceva, deloc măgulitor pentru mine. Totuşi se mulţumi să ofteze şi plecă fără un cuvânt. M-am aşezat la masă. Această bruscă hotărâre a mea – semănând cu un roman de aventuri cu piraţi – fusese ceva de moment. De fapt, eram tot atât de decis cât şi o giruetă. Mă simţeam un mişel. Cum am putut? Cum am putut? mă întrebam. Oh, ce încurcătură!

În uşa întredeschisă stătea Olaf.

— Bătrâne, zise el, scuză-mă. E culmea indiscreţiei, dar am auzit. N-am avut cum să n-aud. Ar fi trebuit să-nchizi uşa, şi în plus ai un glas sănătos. Hal – te întreci pe tine însuţi. Ce vrei de la fată, să ţi se arunce în braţe, pentru că, cândva, ai coborât în gaura aia…?

— Olaf! am mârâit.

— Doar calmul ne poate salva. Deci arheologul a găsit o ruină interesantă. O sută şaizeci de ani, asta-i deja antichitate, nu?

— Ai un simţ al umorului…

— Pe care nu-l guşti, ştiu. Nici eu. Dar unde-aş ajunge, bătrâne, dacă n-aş putea vedea prin tine? La înmormântarea ta, acolo aş ajunge. Hal, Hal…

— Ştiu cum mă cheamă.

— Ce vrei? Haide, Capelane, termină. Hai să mâncăm şi şterge-o.

— Nu ştiu nici măcar unde să mă duc.

— Întâmplător, eu ştiu. Pe ţărm mai există încă nişte căbănuţe de închiriat. Voi doi luaţi maşina…

— Cum adică – voi luaţi maşina…?

— Ce altceva? Preferi Sfânta Treime? Capelane…

— Olaf, dacă nu termini…

— Bine. Ştiu. Ţi-ar plăcea să-i fericeşti pe toţi: pe mine, pe ea, pe Seol ăla sau Sezon – nu, n-o să meargă, Hal, hai să plecăm împreună. Pe mine mă poţi lăsa la Houl. O să iau un ulder de-acolo…

— Da, am zis, grozavă vacanţă îţi ofer!

— Eu nu mă plâng, aşa că n-o face nici tu. Poate c-o să iasă ceva de-aici. Ajunge însă. Haide.

Micul dejun s-a desfăşurat într-o atmosferă stranie. Olaf a vorbit mai mult decât de obicei, dar în gol. Ieri şi cu mine de-abia scoteam câte un cuvânt… După aceea, robotul alb a adus gliderul, şi Olaf a plecat la Clavestra să ia automobilul. Ideea îi venise în ultima clipă. După o oră, maşina era în grădină. Am încărcat-o cu bagajele mele. Ieri şi-a adus şi ea lucrurile – nu toate, mi s-a părut, dar n-am întrebat-o; de fapt, n-am discutat deloc. Şi astfel, într-o zi însorită care devenea tot mai dogoritoare, am mers mai întâi până în Houl – abătându-ne puţin din drum – unde Olaf a coborât; de-abia în automobil mi-a spus că închinase o vilişoară pentru noi.

Ne-am despărţit fără să ne luăm, de fapt, rămas bun.

— Spune-mi, l-am întrebat, dacă te anunţ… o să vii?

— Cred că da. O să-ţi trimit adresa mea.

— Scrie la post-restant în Houl, am adăugat.

Îmi strânse mâna cu putere. Câte asemenea mâini mai existau pe Pământ? I-am strâns-o atât de tare, încât mi-au trosnit degetele, apoi, fără să privesc îndărăt, am urcat la volan. Am mers mai puţin de o oră. Olaf îmi spusese unde să găsesc căsuţa. Era mică – patru camere, fără piscină – dar pe plajă, chiar la malul oceanului.

Trecând pe lângă şiruri de vile viu colorate răspândite pe dealuri, de pe şosea am văzut oceanul. Chiar înainte de-a apărea, i-am auzit vuietul îndepărtat, înăbuşit.

La răstimpuri priveam spre Ieri. Era tăcută, rigidă, numai rareori se uita la peisajul schimbător. Casa – casa noastră – trebuia să fie albastră, cu acoperişul portocaliu. Atingându-mi buzele cu limba, puteam simţi gustul sării. Şoseaua cotea şi continua paralel cu ţărmul nisipos. Oceanul, cu valurile părând nemişcate din cauza distanţei, îşi alătura glasul la zgomotul motorului ambalat la maximum.

Vilişoara era una dintre ultimele de pe drum. O grădină micuţă, cu tufişurile cenuşii de la sarea stropilor, purta urmele unei recente furtuni. Valurile ajunseseră, se pare, până la gărduleţul scund: ici şi colo se zăreau cochilii goale. Acoperişul înclinat ieşea cu mult în exteriorul faţadei, precum borul îndoit şmechereşte al unei canotiere, şi oferea destulă umbră. La vreo şase sute de paşi mai departe, se putea zări casa vecină, înapoia unei dune mari, ierboase.

Dedesubt, pe plaja în formă de semilună, se desluşeau siluete minuscule de oameni.

Am deschis portiera.

— Ieri.

Coborî fără un cuvânt. Dacă aş fi ştiut ce se petrecea înapoia acelei frunţi îngândurate… Merse către uşă, alături de mine.

— Nu, nu aşa, i-am spus. N-ai voie să păşeşti peste prag.

— De ce?

Am ridicat-o.

— Deschide… i-am cerut. Atinse plăcuţa cu degetele şi uşa se deschise.

Am purtat-o peste prag înăuntru şi am aşezat-o jos.

— E un obicei. Aduce noroc.

Pomi prima să vadă odăile. Bucătăria era în spate, automatizată şi cu un robot, de fapt, nu un robot, doar un imbecil electric care să se ocupe de gospodărie. Putea pune masa. Îndeplinea ordinele, dar vorbea numai câteva cuvinte.

— Ieri, am întrebat, vrei să mergi la plajă?

Clătină din cap. Stăteam în centrul celei mai mari încăperi, în alb şi auriu.

— Atunci ce-ai dori, poate…

Înainte de-a termina, din nou aceeaşi mişcare.

Am înţeles acum cam ce mă aştepta. Însă zarurile fuseseră aruncate, şi jocul trebuia dus până la capăt.

— Mă duc să aduc bagajele, am zis. Am aşteptat-o să-mi răspundă, însă se aşezase pe un scaun verde precum iarba, şi am înţeles că nu-mi va vorbi. Prima zi a fost teribilă. Ieri n-a făcut nimic demonstrativ, nu a căutat să mă evite, iar după prânz chiar a încercat să studieze – am întrebat-o dacă puteam rămâne în camera ei, s-o privesc. Promiţând că n-aveam să scot niciun cuvânt şi n-aveam s-o deranjez. Dar după cincisprezece minute (cât de perspicace eram!), mi-am dat seama că prezenţa mea constituia o povară îngrozitoare pentru ea; o trăda linia spatelui, mişcările reţinute, prudente, efortul lor ascuns; de aceea, complet transpirat, m-am retras în grabă şi am început să-mi măsor încăperea în lung şi lat. N-o cunoşteam încă. Înţelegeam, totuşi, că nu era proastă, departe de aşa ceva. Ceea ce, în situaţia de faţă, era atât bine cât şi rău. Bine, deoarece chiar dacă nu pricepea, putea cel puţin bănui ce eram eu şi n-avea să vadă în mine un sălbatic sau un monstru de barbar. Rău, deoarece în acest caz era inutil sfatul pe care Olaf mi-i dăduse în ultima clipă. Îmi citase o maximă pe care o ştiam, a lui Hon: „Dacă femeia este precum văpaia, atunci bărbatul trebuie să fie aidoma gheţii”. Cu alte cuvinte, simţise că singura mea şansă era noaptea, şi nu în timpul zilei. Nu

doream aşa ceva, şi pentru acest motiv mă chinuisem, dar am înţeles că în puţinul timp pe care-l aveam, nu puteam spera s-o câştig cu vorba: orice aş fi spus ar fi rămas în exterior, pentru că nu avea cum să-i diminueze dreptatea, supărarea ei justificată ce se manifestase o singură dată, printr-o scurtă răbufnire, când începuse să strige: „Nu! Nu!”. Iar faptul că se controlase atât de repede după aceea, îl vedeam de asemenea ca pe un semn rău.

Seara, începu să i se facă teamă. Am încercat să fiu cât mai la locul meu, tăcut, precum Voov, pilotul acela micuţ

— Cel mai perfect taciturn din câţi am cunoscut – care izbutea să spună şi să facă tot ce dorea fără o vorbă.

După cină – ea n-a mâncat nimic, ceea ce m-a alarmat

— Am simţit furia înăbuşindu-mă; uneori aproape o uram pentru propriile mele chinuri, şi marea nedreptate a acestui sentiment nu făcea decât să-l adâncească.

Prima noapte cu adevărat a noastră, împreună: când îmi adormi în braţe, în continuare înfierbântată, iar respiraţia ei întretăiată începu, în suspine izolate, tot mai slabe, să devină regulată, am fost sigur că câştigasem. Până atunci se luptase, nu cu mine, ci cu propriul ei trup, pe care ajunsesem să-l cunosc, unghii delicate, degetele subţiri, palmele, picioarele, ale căror fiecare părticică şi curbă le descuiasem şi le trezisem la viaţă cu sărutările, cu răsuflarea mea, strecurându-mă în fiinţa ei – împotriva ei – cu infinită răbdare şi încetineală, astfel încât tranziţiile erau imperceptibile, şi oricând simţeam crescând o împotrivire, precum moartea, mă retrăgeam, începeam să-i şoptesc cuvinte copilăreşti, nebune, lipsite de sens, şi iarăşi tăceam şi doar o mângâiam, şi o asediam cu atingerile mele, timp de ore întregi, şi o simţeam deschizându-se, iar rigiditatea ei se preschimba într-un tremur, ca o ultimă apărare, până când, cucerită acum, tremură diferit; totuşi continuam să aştept, nerostind

nimic, căci toate acestea erau mai presus de cuvinte, am atins prin beznă braţele ei subţiri, şi sânii, sânul sting, deoarece acolo ticăia inima, din ce în ce mai iute, iar respiraţia ei devenea tot mai precipitată, mai disperată, mai deznădăjduită, şi totul se petrecu; aceea nu era nici măcar plăcere, ci graţia anihilării şi contopirii, asaltul ultimului zid al trupurilor noastre, astfel încât prin violenţă să se unească, să devină unul singur pentru câteva secunde, răsuflările noastre luptându-se, pasiunea noastră se preschimbă în nebunie, ea strigă o dată, slab, cu timbrul ascuţit al unui copil, încleştându-se de mine. Apoi mâinile ei lunecară de pe mine, pe furiş, de parcă extrem de ruşinate şi triste, de parcă brusc pricepuse cât de oribil o păcălisem. Şi am început totul iarăşi, sărutările depuse în articulaţiile degetelor, rugăminţile mute, întreaga ofensivă tandră şi crudă. Şi totul se repetă, ca într-un vis negru şi fierbinte, iar la un moment dat i-am simţit mina, îngropată în părul meu, apăsându-mi obrazul de umărul ei gol, cu o forţă pe care n-o bănuisem, epuizată, respirând cu iuţeală, parcă pentru a alunga căldura acumulată şi teama, adormi. Eu am rămas nemişcat, precum un mort, încordat, încercând să descifrez dacă ceea ce se întâmplase însemna totul, sau nimic. Chiar înainte de-a adormi, mi s-a părut că eram salvaţi, şi doar după aceea a pogorât pacea, o pace măreaţă, similară celei de pe Kereneia, când zăceam pe aşternuturile încinse ale lavei crăpate, cu Arder, a cărui gură o puteam zări respirând înapoia vizorului costumului, deşi era inconştient, iar eu ştiam că totul nu fusese zadarnic, deşi n-aveam puterea nici măcar să deschid robinetul cilindrului său de rezervă; zăceam paralizat, cu sentimentul că lucrul cel mai important din viaţa mea era acum înapoia mea şi dacă era să mor chiar acolo, nu urma să se schimbe nimic, iar inerţia mea nu era decât un fel de inexplicabilă tăcere a triumfului.

Dimineaţa însă totul reîncepu. La primele ore ea

continua să fie ruşinată, sau poate era dispreţ, nu ştiu dacă era adresat mie sau dacă se dispreţuia pe ea însăşi pentru ceea ce se petrecuse. Pe la prânz am izbutit s-o conving să facem o scurtă plimbare cu maşina. Am mers în lungul uriaşelor plaje, cu Pacificul întinzându-se înaintea noastră sub soare, un colos vuitor încreţit de semiluni de spumă alb-aurie, acoperit până la orizont de micuţele vele multicolore ale iolelor. Am oprit automobilul acolo unde plaja se sfârşea brusc, într-un neaşteptat perete de stâncă. Aici şoseaua cotea brusc şi, stând la un metru de marginea ei, puteai privi de sus cum se izbesc de piatră talazurile violente. Ne-am întors să prânzim. Era ca în ziua precedentă, şi m-am crispat cu totul la gândul nopţii, deoarece n-o doream. Nu aşa. Când n-o priveam, îi simţeam căutătura. Eram derutat de repetatele ei încruntături, de neaşteptatele priviri fixe, şi deodată – cum sau de ce, nu ştiu – chiar înainte de prânz, pe când stăteam la masă, brusc, de parcă cineva îmi deschisese craniul dintr-o singură lovitură, am înţeles totul. Îmi venea să-mi dau palme – ce idiot egoist fusesem, ce nenorocit minţindu-se singur – am rămas, paralizat, nemişcat, bântuit de o furtună interioară, cu picături de transpiraţie pe frunte. Mă simţeam extrem de slăbit.

— Ce s-a întâmplat? mă întrebă. a

— Ieri, am mormăit, eu… doar acum. Îţi jur! Abia acum înţeleg, abia acum, că ai venit cu mine pentru că-ţi era frică, teamă că eu… da?

Pupilele i se lărgiră de surpriză, şi mă privi precaută, parcă suspectând un vicleşug, o glumă.

Încuviinţă din cap.

Am sărit în picioare.

— Haide.

— Unde?

— La Clavestra. Strânge-ţi lucrurile. O s-ajungem acolo… mi-am privit ceasul… în trei ore.

Rămase nemişcată.

— Vorbeşti adevărat? mă întrebă.

— Ieri, n-am ştiut. Da, pare de necrezut. Dar există limite. Da, există limite. Ieri, eu încă nu-nţeleg cum am putut face aşa ceva – bănuiesc că m-am orbit singur. Bun, nu ştiu, nu contează, acum nu mai are importanţă.

Îşi împachetă lucrurile – atât de repede… înăuntrul meu totul se surpa şi se sfărâma, dar la exterior eram perfect, aproape perfect calm. Când se aşeză. lângă mine în automobil, rosti:

— Hal, iartă-mă.

— Pentru ce? Aha! am înţeles. Ai crezut că ştiam?

— Da.

— Bine. Hai să nu mai vorbim despre asta.

Şi iarăşi am condus cu peste o sută de kilometri la oră; casele fulgerară pe lângă noi stacojii, albe, albăstrui, drumul şerpui şi coti, am mărit viteza, circulaţia era intensă, apoi mai puţin, vilele îşi pierdură culorile, cerul deveni albastru întunecat, apăruseră stelele, iar noi goneam sub vântul şuierător.

Peisajul din jur deveni de un cenuşiu uniform, dealurile îşi pierdură din masivitate, transformându-se în simple contururi, şiruri de cocoaşe negre, şoseaua era în amurg o bardă lată, fosforescentă. Am recunoscut primele case ale Clavestrei, curba familiară, gardurile vii. Am oprit maşina la poartă şi i-am dus bagajele pe verandă.

— Nu vreau să intru. Mă-nţelegi…

— Da.

A Nu i-am spus la revedere, ci pur şi simplu m-am întors, îmi atinse braţul; am tresărit de parcă fusesem lovit.

— Hal, mulţumesc.

— Nu mai spune nimic. Mai bine, nu mai spune nimic.

Am fugit. Am sărit în automobil şi am pornit; urletul

motorului mă salvă pentru o vreme. Eram ridicol. Evident, ea se temuse că aveam să-l ucid. La urma urmei, mă văzuse încercând să-l ucid pe Olaf, care era mai inocent decât un mieluşel, pur şi simplu pentru că nu mă lăsase… şi oricum! În rest, nimic. Acolo în maşină am urlat, îmi puteam permite orice, fiind singur, iar motorul îmi acoperea nebunia – şi iarăşi, nu ştiu în ce moment am înţeles ce aveam de făcut. Şi încă o dată, ca atunci, prima oară, m-a cuprins pacea. Nu aceeaşi. Deoarece faptul că profitasem atât de îngrozitor de situaţie şi o obligasem să vină cu mine, şi că totul se petrecuse din acest motiv – era mai rău decât orice mi-aş fi putut imagina, pentru că îmi răpea până şi amintirile, amintirea acelei nopţi, orice amintire. Singur, cu propriile mele mâini, distrusesem totul, printr-un nesfârşit egoism, o minciună care nu mă lăsase să văd ce se afla chiar la suprafaţă, lucrurile cele mai evidente. Da, ea spusese adevărul când afirmase că nu se temea de mine. Nu se temea pentru ea. Pentru el.

Luminile goneau pe lângă mine, curgeau, rămâneau în urmă, peisajul era uluitor de frumos, iar eu – sfâşiat, sfredelit – zburam, roţile scârţâiau, de la o curbă la cealaltă, spre Pacific, spre stânca de acolo, la un moment dat, când maşina a cotit mai strâns decât mă aşteptam şi a ieşit de pe drum cu roţile din dreapta, m-am speriat pentru o fracţiune de secundă, apoi am izbucnit într-un râs nebun – deoarece îmi era frică să mor acolo, fiind decis s-o fac în alt loc – şi hohotul s-a transformat brusc în suspin. Trebuie s-o fac cât mai iute, m-am gândit, nu mai sunt eu însumi. Ceea ce mi se întâmplă nu e cumplit, e mai rău, e dezgustător. Şi mi-am mai spus că ar fi trebuit să-mi fie ruşine. Însă cuvintele n-aveau greutate sau înţeles. Se făcuse complet beznă, şoseaua era practic pustie, pentru că puţini călătoreau noaptea, când am observat, nu mult înapoia mea, un glider negru. Trecea uşor şi fără efort prin toate locurile unde eu fusesem nevoit să-mi utilizez toată

măiestria în folosirea frânei şi acceleraţiei. Asta deoarece gliderele se menţin pe drumuri prin forţe magnetice, sau gravitaţionale. Dumnezeu ştie. Chestiunea este că m-ar fi putut depăşi fără dificultate, dar se menţinea în urmă, la vreo optzeci de metri în spatele meu, uneori ceva mai aproape, alteori mai departe. La curbele strânse, când derapam pe şosea şi tăiam coturile, îşi păstra distanţa, deşi nu credeam că nu m-ar fi putut ajunge. Poate că şoferul se temea. Sau, poate că nu există niciun şofer. Oricum, ce mă interesa pe mine gliderul?

Mă interesa, pentru că am simţit că nu mă urmărea întâmplător. Şi deodată mi-a venit ideea că era Olaf, că Olaf, care nu se încredea câtuşi de puţin (şi pe bună dreptate!) în mine, rămăsese în preajmă şi aşteptase să vadă cum urmau să decurgă lucrurile. Da, iată-l pe salvatorul meu, bunul şi bătrânul Olaf, că nici acum n-avea să mă lase să fac ce doream, care avea să-mi fie fratele mai mare, ocrotitorul; şi la jindul acesta ceva puse stăpânire pe mine, şi pentru o clipă n-am mai văzut şoseaua prin mânia mea roşie.

De ce nu mă lăsau în pace? m-am întrebat, şi am început să storc cea din urmă forţă a maşinii, fiecare posibilitate, parcă neştiind că gliderul poate fi de două ori mai iute. Am gonit astfel prin noapte, printre dealurile presărate de luminiţe, iar deasupra şuieratului ascuţit al vântului puteam desluşi acum vuietul invizibilului, întinsului, imensului Pacific, şi mi se părea că sunetele se înalţă din hăuri fără fund.

Goneşte, am murmurat. Goneşte. Nu ştii ce ştiu eu. Mă spionezi, mă urmăreşti, nu vrei să mă slăbeşti, perfect; dar o să te păcălesc, o să scap de tine înainte de a-ţi da seama ce s-a întâmplat; şi orice ai face n-o să-ţi fie de ajutor, pentru că un glider nu poate ieşi de pe şosea. Aşa încât, chiar şi în ultima secundă voi avea conştiinţa curată. Excelent.

Am trecut pe lângă căsuţa unde am stat; cele trei ferestre luminate m-au împuns, parcă pentru a-mi dovedi că nu există suferinţă ce nu poate fi amplificată, şi am intrat pe ultima porţiune a drumului, paralel cu oceanul. Apoi, spre disperarea mea, gliderul mări brusc viteza şi începu să se apropie. I-am blocat drumul cu brutalitate, virând spre stânga. Rămăsese înapoia mea, şi am continuat să şofez în felul acesta – blocând de vreo cinci ori banda din stânga, când încerca să mă depăşească. Deodată, deşi îi baram drumul, începu să mă depăşească; practic, automobilul meu a atins lucitoarea caroserie neagră a proiectilului acela lipsit de geamuri, aparent fără pasageri. Am fost sigur, atunci, că putea fi doar Olaf, pentru că nimeni altul n-ar fi încercat aşa ceva – dar nu-l puteam ucide pe Olaf. Nu puteam. De aceea l-am lăsat să mă depăşească. A trecut în faţa mea, şi m-am gândit că acum va încerca el să-mi blocheze drumul, însă rămăsese la vreo cincisprezece metri depărtare. Bun, mi-am zis, e foarte bine. Şi am încetinit, cu speranţa deşartă că ar putea creşte distanţa între noi, dar n-a făcut-o; a încetinit şi el. La vreo doi kilometri de acel ultim cot, la stânga, gliderul a încetinit şi mai mult, menţinându-se pe mijlocul şoselei, ca să nu-l pot depăşi. M-am gândit că puteam s-o fac acum – însă nu era nicio stâncă, doar plaje nisipoase, roţile automobilului aveau să se împotmolească după o sută de metri, n-aş fi reuşit nici măcarsă ajung la ocean – ar fi fost stupid. N-avem de ales, trebuia să continui. Gliderul a încetinit şi mai mult, şi am înţeles că în curând avea să oprească; partea din spate a caroseriei negre strălucea, parcă împroşcată cu sânge arzător, de la luminile frânelor. Am încercat să-l ocolesc printr-un viraj brusc, însă mi-a blocat calea. Era mai iute şi mai abil decât mine – dar, la urma urmei, un robot conducea gliderul. Un robot are întotdeauna reflexe mai rapide. Am călcăt frâna, prea târziu, urmă un şoc teribil, o masă întunecată se ridică

înaintea parbrizului, am fost azvârlit înainte şi mi-am pierdut cunoştinţa.

Am deschis ochii, trezit dintr-un vis, un vis fără noimă – visam că înotam. Ceva rece şi ud îmi cursese pe faţă, am simţit nişte mâini, mă scuturară, şi am auzit un glas:

— Olaf, am bolborosit. De ce, Olaf? De ce…?

— Hal!

M-am dezmeticit; m-am proptit într-un cot şi i-am văzut chipul deasupra mea, aproape, iar când m-am ridicat în capul oaselor, prea uluit ca să pot vorbi, ea se lăsă încet lângă genunchii mei, cu umerii tremurând – şi continuam să nu cred. Îmi simţeam capul imens, parcă umplut cu vată.

— Ieri, am rostit; buzele îmi erau ciudat de mari şi grele, şi cumva foarte îndepărtate. Ieri, tu eşti. Sau doar…

Deodată mi-a revenit puterea. Am prins-o de braţe, am ridicat-o, m-am sculat în picioare şi ne-am clătinat împreună; am căzut amândoi pe nisipul moale, cald încă. I-am sărutat chipul umed, sărat, şi am plâns – pentru prima oară în viaţa mea – şi ea a plâns. Am rămas tăcuţi mult timp, treptat am început să ne temem – de ce anume, n-aş putea preciza – iar ea mă privea cu ochi nebuni.

— Ieri, am repetat. Ieri… Ieri…

Asta era tot ce ştiam. Am rămas întins pe nisip, brusc foarte slăbit, şi ea s-a speriat, a încercat să mă ridice, însă n-avea putere.

— Nu, Ieri, am şoptit. Nu, n-am nimic, asta-i de…

— Hal! Zi ceva! Zi ceva!

— Ce să zic… Ieri…

Auzul glasului meu o calmă puţin. Dispăru undeva şi reveni cu o. cutie plată, îmi turnă din nou apă pe faţă – amară, apa Pacificului. „Intenţionasem să beau mult mai multă”, mi-a fulgerat prin minte, absurd; am clipit. Mi-am revenit. M-am ridicat şi mi-am pipăit capul.

Nu aveam nici măcar o zgârietură, părul îmi amortizase şocul, aşa încât aveam doar un cucui de mărimea unei portocale, câteva julituri, un ţiuit în urechi, dar eram întreg. Cel puţin atâta vreme cât stăteam aşezat. Am încercat să mă scol, însă picioarele nu-mi prea dădeau ascultare.

Îngenunche în faţa mea, privindu-mă, cu braţele pe lângă trup.

— Tu eşti? Cu adevărat? am întrebat. Abia acum înţelegeam; două forme negre, contopite, sub lumina lunii, la vreo zece metri depărtare, pe marginea dramului. Vocea nu mă mai asculta când am revenit cu privirea la ea.

— Hal…

— Da.

— Încearcă să te ridici. O să te ajut.

— Să mă ridic? a

Se pare că nu puteam încă judeca limpede. Înţelegeam, şi nu înţelegeam, ce se petrecuse. Ieri fusese în glider? Imposibil…

— Unde-i Olaf? am întrebat.

— Olaf? Nu ştiu.

— Adică n-a fost aici?

— Nu.

— Ai fost singură?

Încuviinţă din cap.

Şi brusc, o frică îngrozitoare, inumană mă cuprinse.

— Cum ai reuşit? Cum?

Chipul îi tremura, dinţii îi clănţăneau, nu putea rosti cuvintele.

— A treebuit să-a…

A Plânse din nou. Apoi se linişti, devenind tot mai calmă, îmi atinse faţa. Fruntea. Cu degetele uşoare îmi pipăi capul. Am repetat, sufocându-mă:

— Ieri… tu eşti?

Deliram. Mai târziu, încetişor, m-am sculat, iar ea m-

a sprijinit pe cât putea mai bine; ne-am îndreptat către şosea. Abia acolo am văzut în ce hal se afla maşina; capota, botul întreg, erau făcute armonică. Pe de altă parte, gliderul parcă nu suferise nimic – acum i-am apreciat superioritatea – doar o îndoitură mică în lateral, unde suferise principalul şoc. Ieri mă ajută să urc, şi deplasă gliderul până ce automobilul meu căzu cu un prelung zăngănit metalic, apoi am pornit. Ne întorceam. Tăceam, luminile treceau pe lângă noi. Capul îmi vibra, continuam să-l simt greu şi mare. Am coborât în faţa căsuţei. Ferestrele erau tot luminate, de parcă ieşisem doar pentru câteva clipe. Mă ajută să intru în casă. M-am aşezat pe pat. Ea a mers spre masă, apoi a ocolit-o şi s-a îndreptat spre uşă. M-am ridicat.

— Pleci!

Alergă până la mine, îngenunche lângă pat, şi scutură din cap, negând.

— Nu?

— Nu.

— Şi n-o să mă părăseşti niciodată?

— Niciodată. a

Am cuprins-o în braţe. Îşi lipi obrazul de faţa mea, şi totul parcă se scurgea din mine – tăciunii mocnind ai încăpăţânării şi mâniei mele, nebunia ultimelor ore, teama, disperarea; zăceam acolo golit, ca mort, şi doar o strângeam şi mai puternic, de parcă forţele îmi reveniseră, şi a fost tăcere, lumina sclipea din tapetul auriu al odăii, iar undeva în depărtare, ca într-o altă lume, dincolo de ferestrele deschise, vuia Pacificul.

Poate că pare ciudat, dar n-am vorbit nimic în seara aceea, şi în noaptea aceea. Nici un singur cuvânt. De-abia târziu în ziua următoare am aflat ce se petrecuse. De îndată ce plecasem ea bănuise motivul şi se speriase, nu ştiuse ce să facă. La început, se gândise să cheme robotul cel alb, dar înţelesese că nu-i putea fi de ajutor; iar el –

numai aşa îl numea – el nu putea fi de niciun ajutor. Olaf, poate. Olaf, cu siguranţă, însă nu ştia unde să-l găsească, şi oricum nu mai avea timp. De aceea luase gliderul vilei şi pornise după mine. Mă ajunsese destul de repede, apoi rămăsese în urma mea, atâta vreme cât mai există posibilitatea ca eu să revin la căsuţă.

— Ai fi venit şi tu atunci? am întrebat-o

Ezită.

— Nu ştiu nici eu. Cred că da. Acum aşa cred, dar nici eu nu ştiu.

Când văzuse însă că nu opream, ci continuasem să rulez mai departe, se speriase şi mai tare. Restul era cunoscut.

— Nu. Nu-nţeleg, am spus. Asta-i partea pe care n-o înţeleg. Cum ai reuşit să faci aşa ceva?

— Mi-am spus că… că nu se va întâmpla nimic.

— Ştiai ce voiam să fac? Şi unde?

— Da.

— Cum?

După o lungă pauză:

— Nu ştiu. Poate pentru că acum am început să te cunosc… *

Am tăcut. Mai aveam să-i pun multe întrebări, dar nu îndrăzneam. Stăteam amândoi lângă fereastră. Cu ochii, închişi, simţind uriaşa întindere a oceanului, am spus:

— Perfect, Ieri, şi-acum? Ce se va-ntâmpla?

— Ţi-am spus deja.

— Dar eu nu vreau aşa, am şoptit”.

— Nu poate fi altfel, replică după o pauză lungă. În plus…”

— În plus?

— Nu vreau.

Chiar în aceeaşi zi, spre seară, situaţia s-a înrăutăţit, iarăşi. Problemele noastre reveneau, se intensificau, apoi se retrăgeau. De ce? Nu ştiu. Probabil că nici ea nu ştia.

De parcă deveneam apropiaţi numai în faţa situaţiilor-limită, şi numai atunci eram capabili să ne înţelegem unul pe celălalt. Şi o noapte. Şi încă o noapte. Şi încă o zi.

În cea de-a patra zi am auzit-o vorbind la telefon şi m-am speriat teribil. După aceea plâns. Totuşi la cină zâmbea din nou.

Acesta a fost sfârşitul şi începutul. Deoarece în săptămâna următoare am mers în Mae, principalul oraş al ţinutului, şi într-un birou de acolo, în faţa unui individ îmbrăcat în alb, am rostit cuvintele care ne făceau soţ şi soţie. În aceeaşi zi, i-am trimis o telegramă lui Olaf. În ziua următoare am revenit la poştă, însă nu era nimic de la el. M-am gândit că poate se mutase şi de aceea întârzia răspunsul. Dar sincer să fiu, chiar şi atunci, în oficiul poştal, am simţit un fior de nelinişte, deoarece tăcerea aceea nu-i era caracteristică lui Olaf, având în vedere însă toate cele petrecute m-am gândit la asta doar o clipă şi nu i-am spus nimic ei. De parcă uitasem.

CAPITOLUL ŞASE

Pentru o pereche unită numai prin impetuozitatea nebuniei mele, ne-am potrivit unul cu celălalt mai presus de orice aşteptări. Viaţa noastră împreună era marcată de o curioasă diviziune. Când se ajungea la o deosebire de atitudini, Ieri era capabilă să-şi apere poziţia, însă atunci problema respectivă era de obicei de natură generală, de pildă, era o apărătoare îndârjită a betrizării, aducând în sprijinul ei argumente ce nu erau preluate din cărţi. Am considerat un semn bun făptui că se opunea în mod deschis unor păreri ale mele; însă discuţiile noastre se desfăşurau în timpul zilei. La lumina zilei nu îndrăznea – sau mai degrabă nu dorea – să vorbească despre mine obiectiv, calm, fără îndoială deoarece nu ştia care din cuvintele ei aveau să sublinieze vreun defect al meu, ridicolul „personajului din conservă”, ca să folosesc expresia lui Olaf, şi care puteau fi un atac îndreptat asupra

valorilor fundamentale ale vremurilor mele. Însă noaptea – poate pentru că bezna atenua, cumva, prezenţa mea – îmi vorbea despre mine, adică, despre noi, iar eu eram mulţumit de aceste conversaţii şoptite în întuneric, deoarece noaptea ascundea, miloasă, frecventele mele uluiri.

Îmi povestea despre ea, despre copilăria ei, şi astfel am aflat pentru a doua oară – de fapt, pentru prima dată cu un conţinut uman concret – cât de perfect făurită era această societate a unei armonii constante, delicat stabilizate. Se considera ceva normal ca, pentru a avea copii şi a-i creşte în primii lor ani de viaţă, să posezi calificări speciale şi pregătire complexă, cu alte cuvinte, un fel de instruire specială; pentru a obţine permisiunea de-a avea urmaşi, o pereche căsătorită trebuia să treacă un fel de examene; la început mi s-a părut ceva incredibil, dar gândindu-mă a trebuit să admit că noi, cei din trecut, şi nu ei, trebuia să fim acuzaţi de obiceiuri paradoxale: în vechea societate, n-aveai dreptul să construieşti o casă sau un pod, să tratezi o boală, sau să îndeplineşti cea mai simplă funcţie administrativă, fără o pregătire specializată, în vreme ce problemele de responsabilitate absolută, procrearea copiilor, modelarea minţilor acestora erau lăsate în seama şansei oarbe şi dorinţelor de moment, iar comunitatea intervenea numai după ce se făcuseră greşeli şi era prea târziu pentru a le corecta.

Aşa încât, obţinerea dreptului la un copil era acum o distincţie ce nu se atribuia oricui. În plus, părinţii nu puteau izola copiii de alţi copii de aceeaşi vârstă; se alcătuiau grupuri special selectate, pentru ambele sexe, în care erau reprezentate temperamentele cele mai divergefite. Aşa numitele cazuri dificile căpătau tratamente adiţioiiale, hipnagogice, iar educaţia tuturor începea de foarte timpuriu. Nu cititul şi scrisul, ce erau introduse mai târziu, ci iniţierea – prin intermediul unor

jocuri speciale – în legile universului, ale Pământului, în bogăţia şi varietatea vieţii sociale; copiilor de patru şi cinci ani li se inoculau, principiile toleranţei, coexistenţei, respectului faţă de alte concepţii şi credinţe, lipsei de importanţă a diferenţei dintre trăsăturile exterioare ale copiilor, ale oamenilor aparţinând altor rase. Toate acestea mi se păreau foarte bune, cu o singură, dar fundamentală rezervă, deoarece neclintita piatră de căpătâi a acestei lumi, regula ei atotcuprinzătoare, era betrizarea. Educaţia unui copil urmărea, în fond, acceptarea betrizării ca pe un fapt de viaţă la fel de inabordabil ca naşterea sau moartea. Când auzeam cum era predată chiar de la Ieri vechea istorie, îmi stăpâneam cu greu indignarea. În conformitate cu descrierile respective, epocile acelea fuseseră vremuri de animalitate şi barbarie, de procreaţie necontrolată, de catastrofe atât economice cât şi militare, iar realizările de netăgăduit ale apusei civilizaţii erau prezentate drept expresie a acelor forte şi năzuinţe ce permiseseră oamenilor să înfrângă ignoranţa şi cruzimea: acele realizări, în felul acesta, apăreau a fi fost obţinute parcă în ciuda tendinţei predominante universale de pe atunci de-a trăi pe socoteala celorlalţi. Ceea ce cândva necesita efort, spuneau ei, şi se putea obţine numai de câţiva, drumul respectiv fiind primejdios şi presărat cu necesitatea de a te sacrifica, de a face compromisuri – succesul material fiind urmat de înfrângere morală era acum ceva banal, uşor de obţinut şi sigur.

Era acceptabil cât rămâneai la generalităţi; în felul acesta puteam aproba condamnarea variatelor aspecte negative ale trecutului, precum, să zicem, războiul; iar lipsa – lipsa completă – a politicii, a fricţiunilor, a tensiunilor, sau conflictelor internaţionale – deşi o lipsă surprinzătoare, ducând imediat la suspiciunea că astfel de lucruri existau, dar nu erau comentate – trebuie să recunosc că era o realizare, nu o pierdere; mai rău a fost

când această reevaluare mă atingea personal. Nu numai Starck abandonase, în cartea lui (scrisă, *nota bene*, cu o jumătate de secol înainte de întoarcerea mea), exploatarea spaţiului. Aici Ieri, ca absolventă de arheologie, putea să mă înveţe multe lucruri, şi nu numai pe mine. Din primele generaţii betrizate au schimbat radical atitudinea lor faţă de astronautică, dar deşi semnele s-au modificat din plus în minus, interesul a rămas intens. Pe atunci, consensul era că se comisese o eroare tragică, o eroare ce atinsese apogeul chiar în anii când se planifica expediţia noastră, deoarece pe atunci expediţii similare se pregăteau în număr mare. Motivul nu fusese faptul că recolta acestor expediţii fusese atât de mică, sau că exploatarea spaţiului pe o rază de aşa mulţi ani-lumină depărtare de sistemul solar dusese doar la descoperirea, pe puţine planete, a unor forme stacojii şi primitive de vegetaţie, şi nu la contactul cu vreo civilizaţie cu grad înalt de dezvoltare. De asemenea nu se considera drept lucrul cel mai rău faptul că lungimea teribilă a călătoriei urma să transforme echipajul navei, pe acei reprezentanţi ai Pământului – într-o măsură tot mai mare, cu cât destinaţiile deveneau mai îndepărtate – într-un grup de creaturi nenorocite, obosite de moarte, care, după câteva debarcări ici şi colo, aveau nevoie de multă îngrijire şi consecvenţă; sau că decizia de-a trimite asemenea entuziaşti fusese nechibzuită şi crudă. Miezul problemei era că omul voia să cucerească Cosmosul fără a-şi fi rezolvat propriile probleme de pe Pământ; de parcă n-ar fi fost evident că zborurile eroice nu urmau să aibă niciun efect în direcţia micşorării oceanului de suferinţe omeneşti, nedreptăţi, spaime şi foamete mondială.

Dar, după cum ziceam, doar prima generaţie betrizată a gândit aşa, deoarece după aceea, în decursul normal al evenimentelor, au urmat uitarea şi indiferenţa; copiii se minunau când aflau de perioada romantică a

astronauticii, şi poate chiar încercau puţină teamă faţă de strămoşii lor, care erau pentru ei tot atât de stranii şi de neînţeles pe cât erau acei strămoşi ce ce porneau în războaie de jefuire, sau în expediţii după aur. Cel mai mult mă înfricoşa indiferenţa, cu mult mai mult decât dezaprobarea – munca noastră de o viaţă fusese cufundată în tăcere, înmormântată şi uitată.

Ieri nu încerca să-mi trezească entuziasmul faţă de această lume nouă, nu făcea niciun efort de-a mă converti; pur şi simplu îmi vorbea despre e asta povestindu-mi viaţa ei, iar eu – tocmai pentru că vorbea despre a ea, şi era astfel ea însăşi dovada – nu-mi puteam închide ochii înaintea virtuţilor ei.

Era o civilizaţie care scăpase de frică. Tot ceea ce exista îi slujea pe oameni. Nimic nu avea greutate decât bunăstarea lor, satisfacerea cerinţelor fundamentale, dar şi a celor mai sofisticate nevoi. Peste tot – în toate domeniile unde prezenta omului, putinţa de-a greşi a pasiunilor sale, încetineala reflexelor lui putea crea fie şi cel mai neînsemnat risc – omul era înlocuit prin dispozitive automate, lipsite de viaţă.

Era o lume care înlăturase pericolul. Ameninţarea, conflictul, toate formele de violenţă – nu-şi găseau loc în ea; o lume de linişte, de maniere şi obiceiuri blânde, tranziţii line, situaţii lipsite de dramatism, totul pe atât de uluitor cât şi reacţia mea sau a noastră (mă gândesc la Olaf) faţă de ea.

Pentru că noi, în decursul celor zece ani, trecusem prin atâtea orori, prin tot ceea ce era ostil omului, ceea ce-l rănea şi-l zdrobea, şi devenisem, dezgustaţi de ele, atât de dezgustaţi; oricare dintre noi, auzind că întoarcerea avea să fie întârziată, că trebuia să mai suportăm câteva luni în spaţiu, ar fi sărit probabil de gâtul celui care ar fi anunţat vestea. Iar acum noi – incapabili de a mai rezista permanentului risc, şansei unei ciocniri cu un meteorit,

tensiunii aceleia nesfârşite, iadului prin care trecusem când un Arder, sau un Ennesson nu se mai întorseseră dintr-o misiune de recunoaştere – imediat, noi am început să ne referim la acel timp de teroare ca fiind singura problemă.

corectă, care ne dăduse demnitate şi ţel. Însă chiar acum mă înfioram, amintindu-mi cum, aşezaţi, întinşi, atârnaţi în cele mai ciudate poziţii deasupra rotundei cabine radio, aşteptam, aşteptam, într-o tăcere întreruptă doar de bâzâitul monoton al semnalului de la scaunul automat al navei, văzând, în lumina albăstruie-plumburie, picături de transpiraţie prelingându-se pe fruntea operatorului radio încremenit în aceeaşi aşteptare – în timp ce ceasul, cu alarma reglată, avansa silenţios, până ce în sfârşit momentul când limba lui atingea semnul roşu de pe cadran, momentul uşurării Uşurare… deoarece atunci puteai ieşi şi explora şi muri singur, iar asta fără exagerare părea să fie mai uşor decât aşteptatul. Noi piloţii, personalul neştiinţific, alcătuiam vechea gardă; timpul nostru se oprise cu trei ani înaintea adevăratului start al expediţiei. În acei trei ani parcursesem o serie de teste cu sporirea stresului psihologic. Existaseră trei etape principale, trei trepte, pe careje denumisem Palatul Fantomelor, Storcătorul de Rufe şi încoronarea.

Palatul Fantomelor: erai închis într-o incintă micuţă, lipsită de orice contact cu exteriorul. Niciun sunet, rază de lumină, pală de aer, sau vibraţie din afară nu ajungea în interior. Semănând cu o rachetă mică, incinta era echipată cu machete ale comenzilor, şi cu provizii de apă, hrană şi oxigen. Trebuia să stai acolo, inactiv, neavând absolut nimic de făcut, timp de o lună – care părea o eternitate. Nimeni nu ieşea de acolo acelaşi om. Eu, unul dintre cei mai rezistenţi subiecţi ai doctorului Janssen, am început din a treia săptămână să văd lucrurile stranii pe care

ceilalţi le observaseră încă din a patra, sau a cincea zi: monştri fără chipuri, mulţimi amorfe prelingându-se din cadranele de ceas palid luminate pentru a intra în discuţii lipsite de sens cu mine, plutind deasupra trupului meu asudat, trupul meu care-şi pierdea contururile, se transforma, creştea, şi care în cele din urmă – treaba cea mai înspăimântătoare – începea să-şi capete o independenţă, mai întâi prin spasme ale muşchilor individuali, apoi după furnicături şi amorţeli, contracţii, şi în final mişcări, în vreme ce eu priveam, uluit, fără să înţeleg. Dacă n-ar fi existat antrenamentul preliminar, explicaţiile teoretice, aş fi jurat că braţele, capul şi gâtul îmi erau posedate de demoni. Interiorul capitonat al incintei văzuse imagini ce sfidau descrierea – Jannssen şi echipa lui, cu echipamentul corespunzător, supravegheau ce se întâmpla înăuntru, dar la momentul respectiv nimeni nu ştia asta. Senzaţia izolării trebuia să fie reală şi completă. De aceea, dispariţia unora dintre asistenţii doctorului reprezentau un mister pentru noi. Abia în timpul adevăratei expediţii, Gimma mi-a spus că pur şi simplu clacaseră. Unul dintre ei, un anume Gobbek, se părea că încercase să forţeze deschiderea incintei, incapabil să mai asiste la chinurile celui dinăuntru.

Dar acesta era doar Palatul Fantomelor. Deoarece după aceea urma Storcătorul de Rufe, cu basculantele şi centrifugele lui, cu diabolica maşină acceleratoare ce putea produce 400 de g-uri – o acceleraţie – desigur, niciodată folosită – care ar fi transformat orice om într-o băltoacă, dar şi 100 de g-uri era de ajuns pentru a face într-o fracţiune de secundă spatele unui subiect testat lipicios de la sângele forţat în exteriorul pielii.

Ultimul test, încoronarea, l-am trecut cu steagul sus. Acesta era ultimul ciur, ultima probă de selecţie. Al Martin, un tip bine făcut care pe atunci, pe Pământ, arăta precum mine azi, un gigant, un colos cu muşchi de fier, şi de un

calm imperturbabil – a revenit de la încoronare pe Pământ într-o asemenea stare, încât l-au îndepărtat imediat.

Încoronarea era o chestiune destul de simplă. Te îmbrăcau în costum de astronaut şi te duceau pe orbită, la o altitudine de câteva sute de mii de kilometri, acolo unde Pământul străluceşte ca Luna amplificată de cinci ori, apoi pur şi simplu te azvârleau din rachetă în spaţiu, şi plecau. Atârnând acolo, mişcând din braţ şi din picioare, trebuia să-i aştepţi să se întoarcă, să aştepţi să fii salvat; costumul spaţial era absolut de nădejde şi confortabil, avea oxigen, aer condiţionat, baterie de încălzire, ba chiar îl hrănea pe cosmonaut, cu o pastă stoarsă la fiecare două ore dintr-un tub special. Deci nu se putea întâmpla nimic, decât dacă se defecta micuţul aparat de radio ataşat pe exterior costumului, care semnaliza automat poziţia purtătorului. Un singur lucru lipsea în costum, un receptor, ceea ce însemna că nu puteai auzi altă voce, decât pe a ta. Cu hăul şi stelele în jurul tău, suspendat, lipsit de greutate, trebuia să aştepţi. Adevărat, aşteptarea era destul de lungă, dar nu foarte lungă. Şi asta era tot…

Da, însă oamenii înnebuneau acolo; erau târâţi în navă, zbătându-se în convulsii epileptice. Acesta era testul ce se ridica total împotriva străfundurilor umane – o anihilare totală, o condamnare, o moarte cu conştiinţa deplină şi funcţionând. Era un gust al eternităţii, care pătrundea în tine şi te lăsa să-i cunoşti oroarea. Ştiinţa, dintotdeauna considerată a fi imposibilă şi impalpabilă, a abisului cosmic extinzându-se în toate direcţiile, devenea a noastră; căderea fără de sfârşit, stelele devenite inutile, picioarele legănându-se, zadarnice, inutilitatea, lipsa de rost a braţelor, gurii, gesturilor, a mişcărilor şi absenţei mişcărilor; în costum creştea un răcnet asurzitor, nenorociţii urlau – de ajuns!

N-are rost să insist asupra a ceea ce era doar, la urma urmei, un test, o introducere, intenţionată,

planificată cu grijă, cu măsuri de precauţie: din punct de vedere fizic, niciunul dintre „încoronaţi” nu suferea niciun rău, iar racheta de la bază îi recupera pe toţi. Era adevărat, nu ne spuneau nici asta, pentru a păstra situaţia cât mai autentică posibil.

„Încoronarea” s-a desfăşurat bine pentru mine. Aveam sistemul meu personal. Era foarte simplu şi complet necinstit – se considera că n-avem voie să-l folosim. Când mă aruncau prin ecluză, închideam ochii. Apoi mă gândeam la diferite lucruri. Tot de ce aveai nevoie, în cantităţi considerabile, era voinţa. Trebuia să te străduieşti să nu deschizi ochii aceia mizerabili indiferent de ce s-ar fi întâmplat. Cred că Janssen ştia de trucul meu. Dar n-a urmat vreo repercusiune. Poate că-l socotea bun.

Toate acestea, însă, se petreceau pe Pământ, sau în vecinătatea lui. După aceea a apărut un spaţiu ce nu fusese inventat sau creat în laborator, un spaţiu care de fapt ucidea, fără să se prefacă; şi care uneori cruţa – Olaf, Gimma, Thurber, eu însumi, cei şapte de pe *Ulise* – ba chiar ne-a lăsat să ne întoarcem. La care noi, cei care tânjeam cel mai mult după linişte, văzându-ne visul împlinindu-se, şi în mod perfect, de îndată l-am dispreţuit. Cred că Platon a fost cel care a spus: „0, nefericitule – vei avea ceea ce ţi-ai dorit”.

Într-o noapte, foarte târziu, zăceam vlăguiţi; capul lui Ieri, întors într-o parte, se odihnea pe braţul meu. Ridicând ochii către fereastra deschisă, puteam zări stelele printre nori. Nu era pic de vânt, perdeaua atârna nemişcată precum o fantomă alburie, dar acum un val singuratic se apropia dinspre largul oceanului, şi-am putut auzi uruitul prelung ce-l anunţa, apoi vuietul aspru al brizanţilor pe plajă, o tăcere vreme de câteva bătăi de inimă, şi iarăşi talazurile revăzute bântuiră ţărmul nopţii. Eu însă de abia remarcasem acest memento monoton repetat al prezenţei mele pe Pământ, deoarece ochii îmi erau aţintiţi asupra

Crucii Sudului, în care Beta fusese steaua noastră călăuzitoare; zilnic făceam determinări poziţionale după ea, în mod automat, gândindu-mă la alte probleme; ne condusese fără greş, un far spaţial ce nu slăbea niciodată. Aproape că puteam simţi în palme manetele metalice pe care le deplasam pentru a aduce punctul de lumină, distinct în beznă, în centrul câmpului vizual, cu marginea moale, de cauciuc, a ocularului apăsându-mi sprâncenele şi obrajii. Beta, una dintre cele mai îndepărtate stele, aproape că nu se schimbase când ne-am atins destinaţia. Strălucea cu aceeaşi indiferenţă, deşi Crucea Sudului dispăruse de mult pentru noi, pentru că pătrunsesem adânc între braţele ei, şi apoi punctul acela alb de lumină, steaua aceea gigant, nu mai era ceea ce păruse la început, o provocare; invariabilitatea ei îşi dezvăluia adevăratul înţeles, faptul că era un martor al transştiinţei noastre, al indiferenţei vidului, universului – o indiferenţă pe care nimeni nu este vreodată capabil s-o accepte.

Dar acum, încercând să aud răsuflarea lui Ieri printre mugetele Pacificului, eram sceptic. Îmi repetam în gând: „E adevărat, e adevărat, am fost acolo”; totuşi uimirea mea rămânea. Ieri tresări. * Am început să mă mişc, pentru a-i face loc, însă deodată i-am simţit privirea asupra mea.

— Nu dormi? am şoptit. Şi m-am aplecat deasupra ei, dorind să-i sărut buzele, dar ea şi-a pus vârfurile degetelor pe gura mea. Le-a ţinut acolo o vreme, după aceea le-a coborât de-a lungul claviculei până la piept, a simţit adâncitura dură dintre coaste, şi a apăsat cu palma acolo.

— Ce-i asta? a murmurat.

— 0 cicatrice.

— Ce s-a întâmplat?

— Am avut un accident.

Tăcu. Am simţit-o privindu-mă. Ridică fruntea. Ochii ei erau numai întuneric, fără nicio urmă de sclipire; îi puteam zări conturul braţului, mişcându-se odată cu

răsuflarea, albicios.

— De ce nu-mi spui nimic?

— Ieri…?

— De ce nu vrei să vorbeşti?

— Despre stele? am priceput. Ea tăcea. Nu ştiam ce să spun.

— Crezi că n-aş înţelege?

Am privit-o de aproape, prin beznă, în vreme ce vuietul oceanului se răspândea şi plutea prin odaie, şi n-am ştiut cum să-i explic.

— Ieri…

Am încercat s-o cuprind în braţe. S-a eliberat şi s-a sculat în capul oaselor.

— Nu trebuie să vorbeşti dacă nu vrei. Dar măcar spune-mi, de ce?

— Nu ştii? Chiar nu ştii?

— Acum, poate. Vrei… să mă cruţi?

— Nu. Pur şi simplu mi-este frică.

— De ce anume?

— Nu sunt sigur. Nu vreau să răscolesc totul. Nu că aş nega ceva din cele petrecute. Oricum, aşa ceva ar fi imposibil. Dar discutând despre ce-a fost ar însemna – sau, cel puţin, aşa mi se pare mie – că m-aş închide în lujnea aceea. Departe de toţi, de toate, de ceea ce este… acum.

— Înţeleg, şopti ea. Pata albă a chipului ei dispăru, îşi plecase capul. Crezi că nu le preţuiesc?

— Nu, nu, am încercat s-o întrerup.

— Aşteaptă, acum e rândul meu. Ce cred eu despre astronautică, precum şi faptul că n-aş părăsi niciodată Pământul, asta-i una. Dar n-are nimic de-a face cu tine şi cu mine. Deşi de fapt, are: pentru că suntem împreună. Altfel, n-am fi fost, niciodată. Pentru mine – înseamnă tu. De asta aş dori… însă n-ai nicio obligaţie. Dacă este aşa cum spui. Dacă simţi aşa.

— O să-ţi spun.

— Dar nu azi.

— Azi.

— Întinde-te.

M-am trântit pe perne. Ea merse în vârful picioarelor până la fereastră, o formă albicioasă prin beznă. Trase perdeaua. Stelele dispărură, rămăsese doar vuietul lent al Pacificului, revenind monoton cu o persistenţă sumbră. Practic nu mai puteam vedea nimic. Mişcarea aerului îi trădă paşii, patul se lăsă puţin.

— Ai văzut vreodată o navă de clasa lui *Prometen*?

— Nu.

— E mare. Pe Pământ ar cântări peste trei sute de mii de tone.

— Şi voi eraţi atât de puţini?

— Doisprezece. Tom Arder, Olaf, Ame, Thomas – piloţii, şi cu mine. Şi cei şapte savanţi. Te-nşeli dacă crezi că aveam cine ştie ce spaţiu. Propulsia ocupă nouă zecimi din masă. Fotoagregate. Magazii, provizii, echipamente de rezervă. Cabinele de locuit propriu-zis sunt mici. Fiecare din noi avea câte o cabină, în afară de cele de uz comun. În partea de mijloc a navei – centrul de control şi navetele de asolizare, ca şi sondele, cele mai mici aparate de zbor, pentru recoltarea de mostre din corona…

— Şi tu ai fost deasupra lui Arcturus în una din ele?

— Da. Ca şi Arder.

— De ce n-aţi zburat laolaltă?

— Într-o rachetă? E mai riscant aşa.

— Cum?

— 0 sondă este un sistem de răcire. Un fel de frigider zburător. Ai loc înăuntru doar cât să stai aşezat. Stai înăuntrul unei cochilii de gheaţă. Gheaţa se topeşte pe scut şi îngheaţă pe conducte. Compresoarele de aer se pot avaria. E suficientă o clipă, deoarece în exterior temperatura este de zece, douăsprezece mii de grade. Când conductele se opresc într-o rachetă de două

persoane, mor doi oameni. Aşa, moare numai unul. Pricepi?

— Pricep.

Îşi ţinea mina în regiunea aceea lipsită de simţire a pieptului meu.

— Şi asta… s-a întâmplat acolo?

— Nu, Ieri; vrei poate să-ţi povestesc altceva?

— Bine.

— Numai să nu crezi… Nimeni nu ştie despre asta.

— Asta?

Cicatricea se reliefa sub căldura degetelor ei parcă revenind la viaţă.

— Da.

— Cum e posibil? Nici Olaf?

— Nici chiar Olaf. Nimeni nu ştie. I-am minţit, Ieri. Acum, dac-am început, trebuie să-ţi spun. Ieri… s-a întâmplat în al şaselea an. Eram pe drumul de întoarcere, dar în regiunile cu nori nu te poţi deplasa rapid. Spectacolul e extraordinar; cu cât nava călătoreşte mai rapid, cu atât luminescenţa norului e mai puternică. Aveam o coadă înapoia noastră, nu precum coada unei comete, mai degrabă o aurora polară, resfirată pe crugul cerului, întinzându-se mii şi mii de kilometri spre Alfa Eridan… deja, Arder şi Ennesson nu mai existau. Venturi murise şi el. Mă trezeam de obicei la şase dimineaţa, când lumina se schimba din albastră în albă. L-am auzit pe Olaf vorbind de la comandă. Descoperise ceva interesant. Am coborât. Radioul indica un punct, puţin în afara traiectoriei noastre. A venit şi Thomas, şi ne-am întrebat ce putea fi. Era prea mare pentru un meteor, şi, oricum, meteorii nu apar niciodată singuri. Am redus viteza. Asta i-a trezit pe ceilalţi. Când ni s-au alăturat, îmi aduc aminte, că Thomas a glumit spunând că ar putea să fie o navă. Deseori glumeam astfel. În spaţiul cosmic puteau exista nave din alte sisteme, dar doi ţânţari pornind din puncte diametral

opuse ale Pământului aveau mai multe şanse de-a se întâlni. Ajunsesem acum la o spărtură în nor, şi praful rece, nebular, se rarefiase într-atât încât puteai zări cu ochiul liber stele de magnitudinea şase. Punctul se dovedi a fi un asteroid. Cam de mărimea Vestei. Un sfert de miliard de tone, sau poate ceva mai mult. Extraordinar de regulat, aproape sferic. Ceea ce este destul de rar. La doi miliparseci în exteriorul provei. Se deplasa, şi noi… l-am urmărit. Thurber m-a întrebat dacă ne puteam apropia mai mult. I-am spus că da, până la un sfert de miliparsec.

Ne-am apropiat. Prin telescop semăna cu un arici, o minge ticsită de ţepi. O ciudăţenie. Era piesă de muzeu. Thurber a început să se contrazică cu Biel asupra originii lui, dacă era sau nu tectonic. A intervenit şi Thomas, spunând că se puteau face determinări. N-avea să fie nicio pierdere de energie, nici măcar nu începusem să accelerăm. Avea să zboare până acolo, să ia câteva mostre şi să se întoarcă. Gimma a ezitat. Timpul nu reprezenta o problemă – mai aveam destule rezerve. În cele din urmă, a aprobat. Fără îndoială, pentru că eu eram prezent. Deşi nu rostisem o vorbă. Poate tocmai din cauza asta. Deoarece relaţia noastră devenise… dar asta-i altă poveste. Ne-am oprit; o astfel de manevră cere timp, şi asteroidul nu stătuse locului, totuşi îl aveam pe radar. Eram îngrijorat, pentru că de când începusem drumul de întoarcere nu avusesem decât necazuri. Avarii, nu serioase, dar greu de reparat – şi aparent lipsite de motive. Nu sunt superstiţios, însă cred în serii. Totuşi n-aveam niciun motiv să mă opun plecării lui. Deşi poate păream copilăros, am verificat personal motorul lui Thomas, şi i-am cerut să fie prudent. Cu praful.

— Cu ce? A

— Praful. În regiunea unui nor rece, ştii, asteroizii se comportă ca nişte aspiratoare. Aspiră praful din calea lor, şi asta ţine o bucată bună de timp. Praful se depune în

straturi, care pot dubla mărimea asteroidului. Un jet dintr-o duză sau chiar un pas mai apăsat poate fi suficient pentru a stârni un vârtej de praf care atârnă deasupra suprafeţei. Pare un fleac, dar nu poţi zări nimic. I-am spus asta. O ştia şi el la fel de bine ca mine. Olaf l-a lansat dintr-un bord al navei, iar eu m-am dus la navigaţie şi am început să-i dirijez coborârea. L-am văzut apropiindu-se de asteroid, manevrând, răsucindu-şi racheta, şi coborî pe suprafaţă, (¡a pe o frânghie. Apoi, bineînţeles, l-am pierdut din vedere. Dar asta era cam la cinci kilometri.

— L-aţi recepţionat pe radar? a

— Nu, pe optice, adică pe telescop. Infraroşii. Însă am putut discuta cu el tot timpul. Prin radio. Tocmai când îmi spuneam că nu-l văzusem de mult pe Thomas făcând o asolizare atât de precaută – toţi deveniseră prudenţi pe drumul de întoarcere – când am văzut un scurt fulger, şi pe suprafaţa asteroidului începu să se lăţească o pată întunecată. Gimma, care stătea chiar lângă mine, a început să răcnească. Credea că Thomas, pentru a frâna în ultima clipă, băgase flamă. Asta-i una din expresiile noastre. Dai un şoc scurt de motor, bineînţeles nu în asemenea condiţii. Şi ştiam că Thomas n-ar fi făcut niciodată aşa ceva. Trebuia să fi fost un fulger.

— Un fulger? Acolo?

— Da. Ştii, orice corp ce se deplasează cu viteză mare printr-un nor acumulează sarcină, electricitate statică, datorită frecării. Între *Prometeu* şi asteroid există o diferenţă de potenţial. Putea fi de miliarde volţi. Ba chiar mai mult. Când Thomas a asolizat, a ţâşnit o scânteie. Asta a fost fulgerul, şi datorită căldurii bruşte, s-a ridicat praful, şi într-un minut toată suprafaţa era acoperită de un nor. Nu-l puteam auzi – radioul lui doar pârâia. Eu eram furios, mai ales pe mine, că subestimasem situaţia. Racheta avea conductori speciali, tip paratrăsnet, bifurcaţi, şi sarcina s-ar fi transformat frumuşel într-un foc St. Elmo. Dar nu s-a

întâmplat aşa. Era extraordinar de puternic. Gimma m-a întrebat când credeam că avea să se aşeze praful. Thurber m-a întrebat; era limpede că va dura câteva zile.

— Zile?

— Da. Gravitatea era foarte mică. Dacă ai fi dat drumul unei pietre, ar fi trecut câteva ore până să atingă solul. Gândeşte-te cât ar fi durat să se depună praful, după ce fusese ridicat la o înălţime de o sută de metri. I-am spus lui Gimma să-şi vadă de treburi, pentru că trebuia să aşteptăm.

— Şi nu se putea face nimic?

— Nu. Dacă aş fi fost sigur că Thomas mai era în rachetă, aş fi încercat să risc – l-aş fi răsucit pe *Prometeu*, m-aş fi apropiat de asteroid, şi-aş fi suflat toată porcăria aia de praf până la marginile galaxiei – dar nu puteam fi sigur. Şi cum să-l caut? Suprafaţa asteroidului avea o suprafaţă egală cu, nu ştiu, cu a Corsicii. În plus, în norul de praf puteai trece la depărtare de un braţ de ăl, fără să-l vezi. Exista o singură soluţie. îi aparţinea lui – era la îndemână. Putea să fi decolat şi să se fi întors.

— N-a făcut aşa?

— Nu.

— Ştii de ce?

— Pot bănui. Trebuia să decoleze pe orbeşte. Eu vedeam că norul ajunsese cam la vreun kilometru deasupra solului, dar el nu ştia asta. I-a fost frică să nu lovească vreo stâncă sau streaşină. Poate coborâse pe fundul vreunei văi adânci. Aşa încât am rămas acolo o zi, două zile; el avea destul oxigen şi provizii pentru şase. Raţii în caz de pericol. Nimeni n-avea chef de nimic. Ne fâţâiam de colo până colo, gândindu-ne cum l-am putea ajuta pe Thomas. Emiţătoare. Lungimi de undă diferite. Am azvârlit jos până şi rachete de semnalizare. N-au avut efect, norul era întunecat ca un mormânt. A treia zi – a treia noapte. Măsurătorile noastre indicau că norul se

depunea, dar nu eram sigur că avea să se aşeze complet în cele şaptezeci de ore rămase lui Thomas. Fără mâncare putea rezista şi mai mult, dar nu fără oxigen. Atunci mi-a venit o idee. Am raţionat aşa: naveta lui Thomas era construită în principal din metal. Dacă pe blestematul ăla de asteroid nu existau zăcăminte de fier, s-ar fi putut să-l pot localiza cu un indicator feromagnetic – un dispozitiv pentru găsirea obiectelor metalice. Aveam unul foarte sensibil. Putea găsi un cui de la o distanţă de trei sferturi de kilometru. O rachetă de la câţiva kilometri. Olaf şi cu mine am verificat aparatele. După aceea i-am zis lui Gimma, şi-am plecat.

— Singur?

— Da.

— De ce?

— Pentru că fără Thomas mai rămăsesem doar noi doi, şi *Prometeu* trebuia s-aibă un pilot.

— Şi ei au fost de acord?

Am zâmbit în beznă.

— Eu eram Primul Pilot. Gimma nu-mi putea da ordine, doar sugestii. Eu cântăream şansele şi spuneam da, sau nu. Bineînţeles, în majoritatea cazurilor spuneam da. Dar în situaţii excepţionale, decizia era a mea.

— Şi Olaf?

— Păi, cred că de-acum îl cunoşti puţin pe Olaf. După cum îţi poţi închipui, eu nu putusem pleca imediat. Şi, la urma urmei, doar eu îl trimisesem pe Thomas. Olaf nu putea nega asta. Deci, am decolat. Fără rachetă, bineînţeles.

— Fără rachetă?

— Da, în costum, cu propulsor de gaze. A durat ceva, dar nu foarte mult. Am avut necazuri cu detectorul, care era practic un dulap, greu de manevrat. Normal, nu avea greutate, însă când am intrat în nor, a trebuit să fiu atent să nu izbesc ceva. Am încetat să văd norul când m-am

apropiat de el; mai întâi au început să dispară stelele, câteva o dată, la periferie, apoi s-a întunecat jumătate din cer; m-am uitat îndărăt şi am văzut *Prometeul* licărind în depărtare – avea un echipament special care făcea blindajul luminos. Arăta ca un creion lung şi alb, cu o bilă la un capăt, foarte fotonic. Apoi totul a dispărut. Trecerea a fost extraordinar de bruscă. Cam o secundă de pâclă neagră, după aceea nimic. Radioul meu era decuplat; îmi corectasem detectorul direct la căşti. Mi-au trebuit numai câteva minute să zbor până la marginea norului, dar mai mult de două ore să cobor pe suprafaţă – trebuia să fiu prudent. Reflectorul electric era inutil, după cum mă aşteptasem. Am început căutarea. Ştii cum sunt stalactitele din peşteri…

— Da.

— Cam aşa ceva, doar că mult mai nepământean. Vorbesc despre ceea ce am văzut mai târziu, când praful s-a aşezat, deoarece în timpul căutării mele n-am putut zări nimic, de parcă cineva turnase smoală peste vizorul căştilor. Aparatul îl aveam prins în nişte curele. Trebuia să orientez antena, să ascult, apoi am început să merg cu ambele braţe întinse în lateral – în viaţa mea nu m-am împiedicat de atâtea ori. N-am păţit nimic, numai datorită gravitaţiei scăzute. Bineînţeles cu doar puţintică vizibilitate, îţi puteai recâştiga echilibrul de zece ori. Dar aşa – e greu să explic cuiva care n-a încercat niciodată asta – asteroidul era numai steiuri şi ţancuri, cu bolovani adecvaţi în jurul lor, şi oriunde puneam piciorul începeam să cad, în ralentiul acela de beţiv, şi nu puteam sări îndărăt: o asemenea mişcare m-ar fi desprins de suprafaţă pentru cel puţin un sfert de oră. A trebuit pur şi simplu să aştept, să continui să încerc mersul mai departe. Totul îmi luneca sub picioare, grohotiş, pietroaie, bucăţi de rocă, totul de-abia era ţinut locului, forţa care le menţinea era neobişnuit de slabă – ceea ce nu înseamnă că dacă un

bolovan ar fi căzut pe cineva nu l-ar fi ucis. Atunci acţiona masa, nu greutatea; bineînţeles, aveai timp să te fereşti, dacă-l vedeai căzând... sau măcar îl auzeai. Dar, acolo, nu exista aer, deci numai după vibraţiile de sub tălpi puteam spune dacă răsturnasem o altă structură din piatră, şi nu puteam face altceva decât să aştept ca vreun fragment să apară din beznă şi să-nceapă să mă strivească... Am umblat ore întregi şi nu mai credeam că ideea mea de folosire a detectorului era prea grozavă. De asemenea trebuia să fiu atent, pentru că, din când în când, mă trezeam în văzduh, adică plutind, ca într-un fel de vis caraghios. În cele din urmă am detectat un semnal. Cred că l-am pierdut de vreo opt ori, nu-mi mai amintesc exact, dar când am găsit racheta, pe *Prometeu* era noapte.

Racheta era înclinată, pe jumătate îngropată în praful acela infernal. Substanţa cea mai moale şi mai delicată pe care ţi-o poţi imagina. Aproape imaterial. Puful cel mai fin de pe Pământ ar fi oferit mai multă rezistenţă. Particulele erau incredibil de mărunte... Am intrat în rachetă; el nu era acolo. Am spus că era înclinată, dar nu eram câtuşi de puţin sigur; era imposibil să găseşti verticala fără utilizarea unui echipament special, şi asta ar fi durat cel puţin o oră, iar un fir cu plumb convenţional, cântărind practic infim, era inutil, deoarece plumbul n-ar fi întins firul... în condiţiile respective, nu m-a mai surprins că nu încercase să decoleze. Am intrat. Am văzut imediat că înjghebase ceva pentru determinarea verticalei, dar nu reuşise. Lăsase acolo cea mai mare parte a proviziilor de hrană, însă nu şi oxigenul. Probabil că-l transferase pe tot în rezervorul costumului, apoi plecase.

— De ce?

— Da, de ce, m-am întrebat şi eu. Stătuse acolo trei zile, în tipul respectiv de rachetă ai la dispoziţie doar un fotoliu, un ecran, comenzile, pârghiile şi un chepeng în spate. Am rămas acolo o vreme. Mi-am dat seama că nu-l

voi putea găsi niciodată. Pentru o secundă m-am gândit că poate plecase tocmai, când aselenizam eu, că-şi folosise propulsorul cu gaz pentru a reveni pe *Prometeu*, iar acum era la bord, în vreme ce eu rătăceam pe pietroaiele alea nesigure… Am sărit jos din rachetă cu atâta energie, încât am zburat în sus. Niciun sens al direcţiei, nimic. Ştii cum este când vezi o scânteie în beznă totală? Ochii o iau razna şi-şi închipuie raze, fel de fel de imagini. Bun, ceva sinii-Iar se poate petrece cu simţul echilibrului. La gravitaţia zero nu-i nicio problemă, te poţi acomoda. Dar când gravitaţia e foarte slabă, ca pe asteroidul ăla, urechea internă reacţionează straniu, dacă nu înşelător. Ţi se pare că te duci drept în sus ca săgeata, apoi te prăbuşeşti, şi tot aşa, întruna. După aceea senzaţia de rotire şi mişcare, a braţelor, picioarelor, trunchiului de parcă părţile corpului şi-au schimbat locurile şi capul nu mai ţi-e acolo unde-i locul…

Aşa am zbbrat, până m-am lovit de un zid, am ricoşat din el, m-am agăţat de ceva, m-am rostogolit, însă am reuşit să mă prind de excrescenţa unei stânci… Cineva zăcea acolo. Thomas.

Ea tăcu. În întuneric, Pacificul mugea.

— Nu, nu era ceea ce crezi. Trăia. S-a sculat imediat. Am conectat radioul. La distanţa aceea mică puteam comunica perfect.

„Tu eşti?” l-am auzit.

„Da, eu sunt”, am răspuns. O scenă dintr-o farsă ridicolă, atât era de artificială. Totuşi aşa s-a petrecut. Ne-am ridicat în picioare.

„Cum te simţi?” am întrebat.

„Bine. Şi tu?”

Asta m-a surprins puţin, dar am zis:

„Bine, mulţumesc. Şi cei de acasă sunt bine sănătoşi”.

O tâmpenie, însă m-am gândit că el vorbea aşa ca să

arate că se ţinea tare, pricepi?

— Da…

— Când s-a apropiat de mine, l-am văzut ca o pată de întuneric mai dens în lumina lămpii mele de umăr. Mi-am trecut mâinile peste costumul lui – era întreg.

„Ai destul oxigen?” l-am întrebat. Ăsta era lucrul cel mai important.

„Cui îi pasă?” mi-a replicat.

M-am întrebat ce să fac în continuare. Să-i pornesc racheta? Ar fi fost prea riscant. Ca să spun adevărul, n-am fost nici măcar foarte încântat. Mi-era teamă – sau, mai degrabă, eram nesigur – e greu de explicat. Situaţia era ireală, simţeam ceva straniu în ea, nu ştiam exact ce anume, nu eram nici măcar pe de-a întregul conştient de ce simţeam. Doar că nu mă încânta această descoperire miraculoasă. Am încercat să mă gândesc cum putea fi salvată racheta. Dar, mi-am zis, nu ăsta era lucrul cel mai urgent. Mai întâi trebuia să văd în ce stare se afla. Stăteam acolo, într-o noapte fără stele.

„Ce ai făcut tot timpul ăsta?” am întrebat. Era important. Dacă încercase să facă ceva, orice, chiar să ia câteva mostre minerale, ar fi fost un semn bun.

„Diferite chestii”, a răspuns. „Dar tu ce-ai făcut, Tom?” „Care Tom?” am întrebat şi am îngheţat, deoarece Arder era mort de un an, şi el. ştia asta foarte bine.

„Dar tu eşti Tom. Nu eşti? Îţi recunosc» glasul”.

N-am spus nimic; cu mâna înmănuşată mi-a atins costumul, apoi a zis:

„Ciudat loc, nu? Nimic de văzut, şi nimic acolo. Îmi imaginasem altfel. Tu ce zici?”

M-am gândit că-şi imagina cine ştie ce în legătură cu Arder… aşa ceva se mai întâmplase nu numai cu unul dintre noi.

„Da”, am încuviinţat, „nu-i prea interesant pe-aici. Hai să plecăm, ce zici, Thomas?”

„Să plecăm?” Era surprins. „Ce tot spui, Tom?”

Deja nu-i mai băgăm în seamă apelativul „Tom”.

„Vrei să stai aici?” l-am întrebat.

„Şi tu nu vrei?”

M-am gândit că-şi bătea joc de mine, dar gata, destul cu bancurile astea idioate.

„Nu”, am spus. „Trebuie să ne-ntoarcem. Unde ţi-e pistplul?”

„L-am pierdut când am murit”.

„Ce?”

„Dar nu mi-a păsat”, a continuat. „Un mort n-are nevoie de pistol”.

„Da, da”, am încuviinţat. „Haide, te leg de mină şi plecăm”.

„Ai înnebunit, Tom? Unde să plecăm?”

„Înapoi pe *Prometeu*”.

„Dar nu-i aici…”

„E mai departe. Lasă-mă să te leg”.

„Stai”.

Mă împinse într-o parte.

„Vorbeşti ciudat. Nu eşti Tom!”

„Exact. Sunt Hal”.

„Şi tu ai murit? Când?”

Am înţeles ce se întâmpla şi am hotărât să-i fac jocul.

„Oh, acum câteva zile. Acum lasă-mă să te leg…

N-a vrut. Am început să ne hărţuim, mai întâi în glumă, dar apoi lucrurile au devenit mai serioase; am încercat să-l apuc, dar nu puteam, în costum. Ce să fac? Nu-l puteam lăsa, nici măcar pentru un moment – a doua oară nu-l mai găseam. Miracolele nu se întâmplă de două ori. Iar el voia să rămână acolo, ca mort ce se considera. Apoi, când credeam că l-am convins, când părea gata să fie de acord – şi i-am întins pistolul meu de propulsie să-l ţină – şi-a apropiat faţa de mine, aşa încât aproape că-l puteam zări prin cele două vizoare, şi a strigat: „Ticălosule! M-ai

păcălit! Eşti viu!” – şi m-a împuşcat…

De mai mult timp simţeam chipul lui Ieri apăsat de umărul meu. La aceste ultime cuvinte, tresări, de parcă o străbătuse un curent, şi acoperi cu palma cicatricea… 0 vreme am rămas tăcuţi.

— Era un costum foarte bun, am spus. Nu s-a străpuns. S-a îndoit în mine, mi-a rupt o coastă, mi-a dislocat nişte muşchi, dar nu s-a străpuns. Nici măcar nu mi-am pierdut conştiinţa, dar pentru o vreme n-am putut mişca braţul drept, iar o senzaţie de căldură mi-a spus că sângeram. Totuşi pentru o clipă cred că am fost ameţit, deoarece când m-am sculat, Thomas dispăruse. L-am căutat, bâjbâind în patru labe, dar n-am găsit decât pistolul. Probabil că-l aruncase irtiediat după ce trăsese. Cu ajutorul lui m-am întors la navă. M-au zărit în momentul când am ieşit din norul de praf. Olaf a apropiat nava şi m-am tras înăuntru. Le-am zis că n-am reuşit să-l găsesc. Că găsisem doar racheta, goală, şi că pistolul îmi scăpase din mină şi se descărcase când mă împiedicasem. Costumul era din strat dublu. O bucată din căptuşeala metalică se desprinsese. O am aici, sub coastă.

Din nou, tăcere şi tunetul unui talaz, în crescendo, parcă adunându-şi puterile pentru un salt peste întreaga plajă, neimpresionat de eşecul nenumăraţilor săi predecesori. Spărgându-se, se răspândi, se risipi, deveni un puls moale, tot mai aproape şi tot mai stins, apoi dispăru complet.

— Şi aţi plecat…?

— Nu. Am aşteptat. După încă două zile, norul s-a depus, şi eu am coborât pentru a doua oară. Singur, înţelegi de ce, pe lângă celelalte motive?

— Înţeleg.

— L-am găsit repede; costumul îi sclipea în penumbră. Zăcea la baza unui ţanc. Nu-i puteam vedea chipul, vizorul era brumat pe dinăuntru, şi când l-am

ridicat m-am gândit, pentru o clipă, că ţineam un costum gol – practic nu cântărea nimic. Dar era acolo. L-am lăsat şi m-am întors cu racheta lui. Mai târziu, am examinat-o cu atenţie şi am priceput ce se întâmplase. I se oprise ceasul, un ceas obişnuit – pierduse noţiunea timpului. Ceasul măsura orele şi zilele. L-am reglat şi l-am pus la loc, astfel încât nimeni să nu bănuiască ceva.

Am strâns-o în braţe. Răsuflarea mea i-a zbârlit părul… Mi-a atins cicatricea, şi deodată mângâierea a devenit o întrebare.

— Forma ei…?

— Ciudată, nu? Am fost cusut de două ori, prima dată au cedat copcile… Thurber m-a cusut. Doctorul nostru, Venturi, murise deja.

— Cel care ţi-a dat cartea roşie?

— Da. De unde ştii, Ieri – ţi-am spus? Nu, e imposibil.

— Discutai cu Olaf, înainte – ţii minte…

— Aşa-i. Dar nu mi-am închipuit că-ţi poţi aminti aşa ceva! 0 chestie atât de măruntă. Chiar că sunt un porc. Am lăsat-o pe *Prometeu*, cu toate celelalte.

— Mai ai lucruri acolo? Pe Lună?

— Da. Dar n-are rost să le mai aduc aici.

— Ba da, Hal.

— Iubito, înseamnă să transform locul ăsta într-o casă memorială. Urăsc chestiile astea. Dacă le-aş aduce, le-aş da foc. Aş ţine doar câteva mărunţişuri, care să-mi aducă aminte de ceilalţi. Piatra aia…

— Care piatră?

— Am mai multe pietre. Una de pe Kereneia, una de pe asteroidul lui Thomas – dar să nu crezi că le-am colecţionat într-adins! Pur şi simplu s-au înţepenit între rizurile de pe tapla cizmelor; Olaf le scotea şi le strângea, după ce le punea etichete. Nu i-am putut scoate ideea asta din cap. Nu-i ceva important dar… trebuie să-ţi spun. Da, trebuie, de fapt, ca să nu crezi că totul era, atât de teribil,

şi nu se întâmpla nimic în afară de moarte. Încearcă să-ţi închipui… o fuziune de lumini. Mai întâi, trandafiriu, cât mai deschis cu putinţă, delicat, o infinitate de trandafiriu, iar dinăuntrul lui, străpungându-l, un trandafiriu mai închis, şi, mai departe, şi de jur-împrejur, o fosforescenţă, lipsită de greutate, nu ca un nor, nu ca o ceaţă – altfel. N-am cuvinte pentru ea. Am coborât amândoi din rachetă şi am privit. Ieri, nu înţeleg. Ştii, chiar, şi acum simt un nod în gât, era atât de frumos… Gândeşte-te: acolo nu exista viaţă, plante, animale, păsări, nimic; nu exista niciun ochi care să fie martor. Sunt convins că de la crearea lumii nimeni nu privise acolo, noi eram primii. Arder şi cu mine, şi dacă n-ar fi fost defectarea gravimetrului şi coborârea noastră pentru a-l calibra, pentru că cuarţul se fisurase şi curgea mercurul, atunci nimeni, până la sfârşitul lumii, n-ar fi stat acolo ca să privească. Nu-i ciudat? îţi vine să… în sfârşit, nu ştiu. Nu puteam pleca. Am uitat de ce aselizasem, pur şi simplu stăteam, stăteam şi ne holbam.

— Dar ce era, Hal?

— Nu ştiu. Când ne-am întors şi le-am spus celorlalţi. Biel a vrut să se ducă, dar nu era posibil. N-aveam destulă energie de rezervă. Am făcut o grămadă de fotografii, dar n-a ieşit nimic. În imagini părea un fel de lapte roz cu coloane purpurii, şi Biel vorbea despre chemiluminescenţa vaporilor din hidraţi de siliciu; mă îndoiesc că, el credea cu adevărat asta, însă în disperare, pentru că niciodată nu avea să poată investiga fenomenul, a încercat să vină cu o explicaţie. Era ca… de fapt, ca nimic. N-avem termeni de comparaţie. N-avem analogii. Avea *jo* profunzime imensă, totuşi nu era un peisaj. Nişte umbre diferite, după cum am zis, tot mai îndepărtate şi mai întunecate, până îţi jucau ochii. De fapt, mişcarea… nu, nu era mişcare. Plutea, şi rămânea nemişcat. Se schimba, de parcă respira, totuşi rămânea acelaşi; poate că cel mai important lucru era enormitatea lui. De parcă dincolo de această crudă şi

neagră eternitate de-acolo există o altă eternitate, alt infinit, atât de concentrat şi puternic, atât de strălucitor, încât dacă închideai ochii nu mai credeai în el. Când ne uitam unul la celălalt… ar fi trebuit să-l cunoşti pe Arder. O să-ţi arăt fotografia lui. Era un tip – mai solid decât mine, arăta de parcă ar fi putut trece printr-un zid fără măcar să-l observe. Întotdeauna vorbea rar. Ai auzit despre… gaura de pe Kereneia?

— Da.

— Se înţepenise acolo, în stâncă, noroiul fierbinte clocotea sub el, oricând putea irupe prin sifonul unde era captiv, şi zicea: „Hal, mai stai puţin, ţinte acolo. Mai arunc o privire. Poate dacă scot de pe mine rezerva… nu. Nu merge, mi s-au încurcat curelele. Dar, stai acolo". Şi tot aşa. Ai fi crezut că vorbea la telefon, dintr-o cameră de hotel. Nu era poză, aşa era el. Cel mai echilibrat dintre noi: întotdeauna cântărea lucrurile. De asta a zburat cu mine dup-aia, şi nu cu Olaf, care era prietenul lui – dar ai auzit despre asta…

— Da.

— Deci… Arder. Când m-am uitat la el acolo, avea lacrimi în ochi. Tom Arder. Nu-i era ruşine, deloc, nici atunci nici mai târziu. Când vorbeam despre asta – şi-o făceam din când în când, revenind la asta – ceilalţi se înfuriau. Credeau c-o face intenţionat, pretinzând cine ştie ce. Pentru că deveneam atât de… transpuşi. Curios, nu? Oricum… Ne priveam între noi şi acelaşi gând ne răsărea în minţi, deşi nu ştiam dacă am fi fost capabili să calibrăm corespunzător gravimetrul – singura noastră şansă de a-l găsi pe *Prometeu*. Ne gândisem aşa, că meritase. Doar să stai acolo şi să fii martorul măreţiei.

— Stăteaţi pe un deal?

— Nu ştiu. Ieri, era un alt fel de perspectivă. Priveam parcă de undeva de sus, totuşi nu era nicio înălţime. Stai puţin. Ai văzut Marele Canion din Colorado?

— Pa.

— Închipuieşte-ţi că acel canion era de o mie de ori mai mare, sau de un milion de ori. Că e făcut din aur roşu şi roz, aproape complet transparent, că prin el poţi zări toate straturile, cutele geologice, antichinalele şi sindinalele; că totul e lipsit de greutate, plutind şi părând că-ţi surâde. Ba nu, nu-i aşa. Iubito, atât eu cât şi Arder ne-am străduit din răsputeri să le explicăm celorlalţi, dar n-am reuşit. Piatra e de-acolo… Arder a luat-o ca să-i poarte noroc. O purta mereu cu el. A avut-o cu el şi pe Kereneia. O ţinea într-o cutie de vitamine. Când a început să se sfărâme, a învelit-o în vată. Mai târziu – după ce m-am întors fără el – am găsit-o sub cuşeta din cabina lui. Probabil căzuse acolo. Cred că Olaf credea că ăsta fusese motivul, dar n-a îndrăznit s-o zică, era prea prostesc… Ce legătură putea fi între o piatră şi contactul ce se defectează în radioul lui Arder…?

Între timp, Olaf n-a dat niciun semn de viaţă. La început am fost îngrijorat, apoi m-am simţit vinovat. Mă temeam să nu fi făcut vreo prostie. Deoarece era singur, ba chiar mai mult decât fusesem eu. Nu voiam s-o implic pe Ieri în evenimente imprevizibile, şi asta s-ar fi întâmplat dacă începeam căutarea chiar eu; de aceea, am decis să merg mai întâi la Thurber. Nu eram convins că aveam să-i cer sfatul – voiam numai să-l văd. Aveam adresă de la Olaf; Thurber era în centrul universitar din Malleolan. I-am telegrafiat că A sosesc, şi m-am despărţit de Ieri pentru prima oară. În ultimele zile, ea fusese reticentă şi nervoasă; atribuisem starea aceasta grijii pentru Olaf. I-am promis că mă voi întoarce cât voi putea de repede, probabil peste două zile, şi că n-aveam să fac nimic până n-o consultam şi pe ea.

Ieri m-a condus până la Houl, de unde am luat un ulder non-stop. Plajele Pacificului erau pustii acum, deoarece se apropiau furtunile toamnei; mulţimile colorate

de tineri dispăruseră din staţiunile locale, de aceea nu m-a mirat faptul că, practic, eram singurul pasager al proiectilului argintiu. Zborul, prin nori care făceau totul ireal, a durat aproape o oră şi a luat sfârşit în amurg. Oraşul apărea prin umbrele înserării precum un foc multicolor – cele mai înalte clădiri, cu forme de pocal, străluceau în mijloc precum nişte flăcări subţiri, imobile, siluetele lor se conturau luminoase, pe fundalul norilor albi, având forma unor uriaşi fluturi uniţi prin arcade la nivelurile cele de mai sus; nivelurile inferioare ale străzilor, trecând dintr-unul în altul, alcătuiau râuri colorate, şerpuite. S-ar fi putut să fie ceaţa de vină, sau era un efect al materialelor de construcţie asemănătoare sticlei, dar oraşul arăta, de deasupra, aidoma unui nor de nestemate concentrice, o insulă din cristal, încrustată cu pietre preţioase, înălţându-se din ocean, a căror suprafaţă de oglindă repetă din ce în ce mai stins etajele scânteietoare, până la ultimul, acum de abia vizibil, de parcă sub oraş zăcea scheletul său ca un rubin incandescent. Era greu de crezut că basmul acesta de culori şi flăcări întrepătrunse era cămin pentru câteva milioane de oameni.

Complexul universitar se afla în afara oraşului. Ulderul meu a aterizat într-un parc gigantic, pe o platformă din beton. Apropierea oraşului se ghicea doar printr-un argintiu palid strălucind pe cer, deasupra peretelui întunecat de copaci. O alee lungă ducea până la clădirea principală, care era întunecată, parcă părăsită.

Imediat cum am deschis uşa imensă, interiorul a fost scăldat în lumină. Mă găseam într-un hol boltit, cu gresie bleu. O reţea de treceri antifonate m-au dus într-un coridor, simplu şi auster – am deschis o uşă, apoi alta, dar toate odăile erau pustii, de parcă oamenii plecaseră de multă vreme. Am urcat, în susul unui şir de trepte obişnuite. Pe undeva trebuie să fi existat un lift, însă parcă

n-aveam chef să-l caut. În plus, nişte scări care nu erau rulante reprezentau o noutate. Sus, întinzându-se în ambele direcţii, se afla un alt coridor cu încăperi goale; pe uşa uneia am văzut un petec de hârtie pe care scria „Aici, Bregg”. Am ciocănit, şi am auzit vocea lui Thurber.

Am intrat. Stătea în lumina unei lămpi ce atârna foarte jos. Înapoia lui era întunericul unei ferestre de mărimea peretelui. Biroul la care lucra era ticsit cu hârtii şi cărţi – cărţi adevărate – iar pe alt birou* mai mic, din apropiere, se aflau grămezi întregi din cristalele acelea „boabe de grâu”, plus diverse aparate. În faţa lui avea un teanc de hârtii şi cu un toc – muiat în cerneală – făcea însemnări pe margini.

— Stai jos, mi-a zis fără să ridice ochii. Termin imediat.

Mi-am ales un scaun scund lângă birou, dar l-am deplasat în lateral, deoarece lumina îi înceţoşa chipul, şi doream să-l pot vedea cât mai bine.

Lucra în stilul său caracteristic, încet, încruntându-se sub strălucirea lămpii. Odaia era una dintre cele mai simple pe care le văzusem până acum, cu pereţi terni, o uşă veche, fără ornamente, şi fără auriul acela obositor. De ambele părţi ale uşii se găsea câte un ecran pătrat, lipsit de imagine, iar peretele de lângă fereastră era plin de dulapuri metalice; de unul dintre ele se rezemau suluri de mape sau desene – asta era fotul. L-am examinat pe Thurber. Chel, solid, mătăhălos; scria, din în când îşi şter – gea ochii cu muchia palmei. îi lăcrimau întruna. Gimma (căruia îi plăcea să dezvăluie secretele altora, în special acelea pe care te străduieşti cât mai mult să le ţii ascunse) îmi spusese odată că lui Thurber îi era teamă să nu orbească. Ceea ce explica de ce întotdeauna era primul care intra când schimbam acceleraţia, şi de ce – mai târziu – îi lăsa pe alţii să facă pentru el lucruri care altă dată ar fi insistat să le facă personal.

Strânse hârtiile cu ambele mâini, le bătu de birou pentru a le aranja muchiile, apoi le aşeză într-o servietă, o închise şi numai după aceea, coborându-şi palmele mari cu degetele acelea groase ce păreau că au dificultăţi în a se îndoi, spuse:

— Bun venit, Hal. Cum merge?

— Nu mă plâng. Eşti… singur? a

— Te referi la Gimma? Nu-i aici; a plecat ieri. În Europa”.

— Lucrezi…?

— Da.

Urmă o pauză. Nu ştiam cum urma să reacţioneze la spusele mele – voiam mai întâi să aflu ce credea despre lumea aceasta unde ajunsesem. Era adevărat, cunoscându-l, nu mă aşteptam la un potop de vorbe. Îşi păstra majoritatea opiniilor pentru el.

— Eşti de mult aici?

— Bregg, rosti fără să clintească, mă îndoiesc că te interesează aşa ceva. Tragi de timp.

— Posibil, am răspuns. Să zic ce vreau de fapt?

Începeam să simt iarăşi stânjeneala aceea, ceva între iritare şi timiditate, care mă încerca întotdeauna în prezenţa lui. Bănuiesc că şi ceilalţi simţeau la fel. Nu puteai şti niciodată când glumea şi când era serios; chipul lui, cu toată atenţia ce ţi-o acorda, era greu de descifrat.

— Nu, zise. Poate mai târziu. De unde ai venit?

— Houl.

— Direct?

— Da… de ce-ntrebi?

— E bine, mormăi el, de parcă nu-mi auzise întrebarea. Mă privi vreo cinci secunde fără să clipească, de parcă dorea să se asigure de prezenţa mea. Expresia lui era indescifrabilă – dar ştiam, acum, că se întâmplase ceva. Dar avea să-mi spună? Era imprevizibil. În timp ce mă întrebam – cum ar trebui să încep, mă cerceta atent, ca

şi cum înainte îi părusem suspect.

— Ce face Vabach? l-am întrebat, când tăcerea aceea cercetătoare deveni prea îndelungată.

— A plecat cu Gimma.

Nu la asta mă referisem, şi el o ştia, dar, de fapt, nu venisem să-l întreb despre Vabach. Din nou, o tăcere. Începusem să-mi regret hotărârea…

— Am auzit că te-ai însurat, rosti brusc, aproape nepăsător.

— Da, am răspuns, poate prea sec.

— Ţi-a făcut bine?

M-am străduit să găsesc alt subiect de discuţie. În afară de Olaf, nu-mi venea nimic în minte, însă nu voiam să întreb despre el deocamdată. Mi-era teamă de zâmbetul lui Thurber – felul în care obişnuia să-ldemoleze pe Gimma cu ajutorul lui, şi nu numai pe Gimma – dar se mulţumi să ridice puţin din sprâncene şi întrebă:

— Ce planuri ai?

— Niciunul, am spus, şi era adevărul.

— Şi ai vrea să faci ceva?

— Da. Dar nu orice.

— Până acum n-ai făcut nimic?

De-acum mă înroşisem. Eram furios.

— Nimic. Thurber… n-am venit aici să vorbesc despre mine.

— Ştiu, încuviinţă încet. E vorba de Staave, nu?

— Da.

— Există aici un anume coeficient de risc, zise împingându-se uşor în marginea biroului. Ascultător, scaunul se răsuci către mine. Oswamm se temea de tot ce poate fi mai rău, mai ales după ce Stoave şi-a azvârlit hiphagogul… Şi tu ai făcut la fel, nu?

Oswamm? am repetat. Care Oswamm? Stai… cel de la Adaptare?

— Da. Cel mai mult se temea de evoluţia lui Staave. I-am arătat unde greşea.

— Cum adică?

— Cu toate că Gimma garanta pentru voi amândoi… încheie el, de parcă nu mă auzise.

— Ce? am exclamat ridicându-mă din scaun. Gimma?

— Bineînţeles, nu ştia nimic, urmă Thurber, şi mi-a şi spus-o.

— Atunci de ce dracu' a garantat pentru noi? am răbufnit, derutat.

— Aşa simţea că trebuia să facă, explică laconic Thurber. Că şeful unei expediţii ar trebui să-şi cunoască oamenii…

— Prostii.

— Eu repet ce i-a spus lui Oswamm.

— Da? Şi de ce anume se temea Oswamm? C-o să ne revoltăm?

— Şi n-ai simţit niciodată pornirea? mă întrebă încetişor.

Am căzut pe gânduri.

— Nu, am răspuns în cele din urmă. Niciodată în mod serios.

— Ţi-ai lăsa copiii să fie betrizaţi?

— Dar tu?

Zâmbi pentru prima dată, zvâcnindu-şi buzele palide. Nu răspunse.

— Thurber… ţii minte noapte-aia, după ultimul zbor peste Beta… când ţi-am spus…

Încuviinţă indiferent. Brusc calmul mi-a dispărut.

— Nu ţi-am spus totul atunci, să ştii. Am fost toţi

împreună acolo dar nu pe picior de egalitate. Eu luam ordinele de la voi doi – de la tine şi de la Gimma – aşa am vrut eu. Cu toţii eram de acord. Venturi, Thomas, Ennesson şi Arder, care n-a căpătat un rezervor suplimentar pentru că Gimma îl păstra pentru o ocazie mai bună. Perfect. Dar ce-ţi dă acum dreptul de a-mi vorbi de parcă ai fi de când lumea în scaunul ăsta? Tu ai fost cel care l-ai trimis pe Arder pe Kereneia în numele ştiinţei, Thurber, şi eu l-am scos de-acolo în numele fundului lui nenorocit, şi ne-am întors, şi-acum se dovedeşte că fundul e chestia care contează, nu cealaltă. Deci poate că ar trebui să te întreb cum te simţi şi să garantez pentru tine, nu invers? Ce crezi? Ştiu ce crezi. Te-ai întors cu un maldăr de date şi te poţi îngropa în ele până la sfârşitul zilelor tale, ştiind că niciunul din oamenii ăştia politicoşi n-o să te-ntrebe: „Cât a costat analiza asta spectrală? Un om, doi oameni? N-aţi zice, domnule profesor Thurber, că preţul a fost puţin cam mare?” Nimeni nu-ţi va spune aşa ceva, pentru că ei n-au conturi cu noi. Dar Venturi are. Şi Arder, şi Ennesson. Şi Thomas. Ce-o să foloseşti drept plată, Thurber? O să-i explici totul despre mine lui Oswamm?

— Şi Gimma – o să garanteze pentru Olaf şi mine? Prima dată când te-am văzut, făceai aceleaşi lucruri pe care le faci şi azi. Asta era în Apprenous. Stăteai în mijlocul hârtiilor tale şi priveai, ca acum: făcând o pauză de la alte probleme mai importante, în numele ştiinţei…

M-am ridicat.

— Mulţumeşte-i lui Gimma că ne-a ţinut partea…

Thurber se ridică şi el. Pentru vreo secundă ne-am privit în ochi. Era mai scund, dar nu-ţi dădeai seama. Statura lui nu conta. Calmul privirii era mai presus de cuvinte.

— Mi se permite să vorbesc, sau sentinţa a fost definitivă? întrebă el

Am bolborosit ceva neinteligibil.

— Atunci, stai jos, continuă şi, fără să aştepte, se lăsă greoi în scaun.

M-am aşezat.

— Totuşi ai făcut câte ceva, rosti pe un ton ce sugera că discutasem despre vreme. L-ai citit pe Starck, l-ai crezut, te-ai simţit înşelat, şi acum cauţi pe cineva să dai vina. Dacă înseamnă atât de mult pentru tine, pot accepta vina. Dar nu asta-i problema. Starck te-a convins – după acei zece ani? Bregg, ştiam că eşti un tip care se înfierbântă uşor, dar niciodată nu te-am considerat prost.

Se opri pentru un moment, şi, în mod straniu, am încercat ceva ca o uşurare – şi o speranţă de eliberare. N-am avut vreme să-mi analizez impresia, deoarece continuă:

— Contact cu civilizaţii galactice? Cine a pomenit ceva despre asta? Niciunul dintre noi, şi nici vreun savant, nici Merquier, nici Simoniadi, nici Rag Ngamieli – niciunul; nicio expediţie n-a contat pe vreun asemenea contact, şi de aceea toate discuţiile alea despre fosile zburând prin spaţiu şi veşnic întârziata poştă galactică sunt dezminţirile unor afirmaţii ce n-au fost niciodată făcute. Ce poţi obţine de la stele? Şi la ce-a slujit expediţia lui Amundsen? Sau a lui Andree? La nimic. Singurul beneficiu clar este faptul că au dovedit o posibilitate. Că se poate face. Sau, mai pre –, cis, că a fost, o perioadă determinată, lucrul cel mai dificil de atins. Nu ştiu dacă noi am făcut măcar atât, Bregg. Pe cuvânt că nu ştiu. Dar am fost acolo. a

Tăceam. Acum Thurber nu mă mai privea. Îşi aşezase pumnii strânşi pe tăblia biroului…

— Ce ţi-a dovedit Starck – inutilitatea cosmodromiei? Parcă noi n-am fi ştiut-o! Şi polii! Ce era la poli? Cei care i-au cucerit ştiau că acolo nu se găseşte nimic. Sau Luna? Ce-a căutat grupul lui Ross în craterul Eratostene?? Diamante? Bart şi Jegonin de ce l-au traversat pe Mercur – ca să se bronzeze? Sau Kellen şi Offshagg – singurul lucru de care erau siguri când au zburat spre norul rece din

Cerber, era că acolo puteau muri. Nu ştii ce spune Starck de fapt? Că o fiinţă omenească trebuie să mănânce, să bea şi să se îmbrace; iar restul e nebunie. Orice om are Starckul lui, Bregg. Fiecare epocă din istorie a avut unul. De ce Gimma te-a trimis pe tine şi pe Arder? Ca să recoltaţi mostre din corona. Cine l-a trimis pe Gimma? Ştiinţa. Scurt pe doi, da? Studiul stelelor. Bregg, tu crezi că dacă n-ar fi existat stele, noi nu ne-am fi dus? Eu zic că ne-am fi dus. Am fi dorit să examinăm pustiul acela, să-i găsim o explicaţie, Geonides sau altcineva ne-ar fi spus ce măsurători şi experimente valoroase am fi putut face. Nu mă înţelege greşit. Nu spun că stelfele reprezintă doar o scuză. Nici cu polul n-a fost aşa; Nansen şi Andree aveau nevoie de el… Everestul a însemnat pentru Mallory şi Irving mai mult decât însuşi aerul. SpuiA că ţi-am ordonat „în numele ştiinţei”? Ştii că nu-i adevărat. Îmi puneai memoria la încercare. Să fac şi eu acelaşi lucru cu tine? îţi aminteşti asteroidul lui Thomas?

Am tresărit.

— Ne-ai minţit atunci. Ai coborât pentru a doua oară, ştiind că el era mort. Adevărat?

— Am tăcut.

— Am ghicit imediat. N-am discutat niciodată cu Gimma despre asta, dar cred că a ghicit şi el. De ce-ai făcut-o, Bregg? Acolo nu era Arcturus sau Kereneia, şi n-aveai pe cine salva. Ce gând ai avut, omule?

Continuam să tac. Thurber surâse uşor.

— Ştii care-i problema noastră, Bregg? Faptul că am reuşit, şi stăm aici. Întotdeauna, omul se întoarce cu mâinile goale…

Se opri. Zâmbetul său deveni un rânjet aproape lipsit de sens. Pentru un moment răsuflă zgomotos, strângând tăblia biroului cu ambele mâini. L-am privit, de parcă-l vedeam pentru întâia oară; mă izbi faptul că era bătrân, şi m-am simţit chiar şocat. Niciodată nu mă gândisem la el în

felul acesta, ca şi cum ar fi fost lipsit de vârstă…

— Thurber, am rostit încetişor, ascultă… asta-i, mă rog… doar o elegie pe mormintele… nesătuilor. Acum nu mai există din ăştia. Şi nu vor mai exista. Deci – la urma urmei – Starck câştigă…

Îşi arătă dinţii lătăreţi şi gălbui, dar nu era un zâmbet.

— Bregg, dă-mi cuvântul că nu vei repeta nimănui ceea ce o să-ţi spun.

Am ezitat.

— Nimănui, repetă apăsat.

— Bine.

Se sculă, se îndreptă spre un colţ, luă un tub cu hârtii, şi reveni cu el la birou.

Hârtiile foşniră când i se desfăcură sub degete. Am văzut ceva ce semăna cu un peşte curăţat de solzi, cu linii roşii, precum sângele.

— Thurber!

— Da, replică încetişor, rulând hârtia cu ambele mâini.

— 0 nouă expediţie?

— Da, repetă el. Se întoarse în colţ şi rezemă tubul de perete, ca pe o puşcă.

— Când? Unde?

— Nu prea curând. Spre Centru.

— Săgetătorul… am şoptit”.

* – Da. Pregătirile vor dura mult. Dar graţie anabiozei…

Continuă, dar am distins numai cuvinte sau expresii izolate – „zbor în buclă”, „acceleraţie nongravitaţională” – şi atât avea simţită la vederea desenului uriaşei rachete lăsă loc unei neaşteptate toropeli, dinapoia căreia, ca printr-un amurg, îmi priveam palmele care mi se odihneau pe genunchi. Thurber se opri, mă privi, merse la birou şi începu să strângă hârtiile, parcă oferindu-mi timp să diger

veştile. Ar fi trebuit să-l asaltez cu întrebări – care dintre noi, vechea gardă, urma să zburăm; câţi ani urma să dureze expediţia; obiectivele ei – dar n-am întrebat nimic. Nici măcar de ce totul era ţinut secret. I-am privit mâinile uriaşe, groase, ce-i trădau vârsta mai clar decât o făcea chipul lui, şi am încercat o senzaţie de satisfacţie, pe atât de neaşteptată pe cât era de reală – că, oricum, el n-avea să plece. N-aveam să trăiesc într-atât încât să le văd întoarcerea, nici chiar dacă aş fi depăşit recordul lui Matusalem. Nu conta. Era lipsit de importanţă. M-am sculat. Thurber şi-a foşnit hârtiile.

— Bregg, rosti fără să ridice ochii, mai am nişte treabă. Dacă vrei, putem cina împreună. Poţi rămâne peste noapte în dormitor; e pustiu acum.

— Bine, am mormăit şi am pornit către uşă. El se întorsese la lucru de parcă nici nu mai eram acolo. Am rămas o vreme în prag, apoi am ieşit. Nu-mi dădeam seama exact unde mă aflam, până ce n-am auzit ţăcănitul monoton al propriilor mei paşi. M-am oprit. Mă aflam în mijlocul coridorului cel lung, între două şiruri de uşi identice. Încă mai răsuna ecoul paşilor. O iluzie? Mă urmărea cineva? M-am întors şi am zărit o siluetă înaltă dispărând printr-o uşă din capătul coridorului. Dispăruse atât de repede, încât n-am putut distinge mare lucru, văzusem doar o mişcare, un spate şi uşa închizându-se. Aici n-aveam ce face. N-avea rost să merg mai departe – coridorul se termina. M-am întors, am trecut pe lângă o fereastră enormă prin care am putut zări strălucirea oraşului pe fundalul uriaşului parc întunecat, şi m-am oprit iarăşi în faţa uşii cu biletul „Aici, Bregg”, unde lucra Thurber. Nu mai doream să-l văd. N-aveam nimic să-i spun, şi nici el mie. De fapt, de ce venisem? Brusc, mi-am adus aminte. Aveam să intru şi să întreb de Olaf – dar nu acum. Nu încă. Nu eram obosit, mă simţeam perfect, dar mi se întâmpla, ceva ce nu înţelegeam. Am-mers spre scară. În

faţa ei se afla ultima uşă, cea pe unde dispăruse persoana necunoscută, acum câteva clipe. Ţineam minte că intrasem în odaia aceea la început, când pătrunsesem în clădire. Recunoşteam jupuitura vopselei. Camera fusese absolut goală. Oare ce-ar fi putut căuta persoana necunoscută?

Eram convins că nu căuta nimic, că doar se ascundea de mine, şi am rămas o vreme, nehotărât, înaintea scării, a treptelor pustii, albe şi nemişcate. Încet, foarte încet, m-am întors, simţeam o stânjeneală ciudată; nu chiar o stânjeneală, nu-mi era teamă de nimic; mă simţeam parcă după o injecţie cu anestezic – încordat, totuşi calm. Am făcut doi paşi şi-am ciulit urechile; mi se păruse că auzisem – de cealaltă parte a uşii – zgomotul unei respiraţii. Imposibil. Hotărâsem să plec, dar nu puteam, dădusem prea multă atenţie acelei uşi ridicole pentru a pleca. Am deschis-o şi am privit înăuntru. În mijlocul camerei, sub o plafonieră micuţă, stătea Olaf. În aceleaşi haine vechi, şi cu mânecile suflecate, de parcă abia lăsase sculele.

Ne-am privit. Văzând că tăceam, vorbi el.

— Ce mai faci, Hal?

Glasul nu-i era chiar atât de sigur.

Nu doream să par interesat, pur şi simplu eram surprins de această întâlnire neaşteptată, şi poate, de aseme – nea, încă eram şocat de cuvintele lui Thurber; oricum, nu i-am răspuns. Am mers către fereastră, văzui aceeaşi panoramă, parcul negru şi scânteierea oraşului, m-am întors şi m-am aşezat pe pervaz. Olaf nu se clinti. Stătea în mijlocul odăii; din cartea pe care o ţinea în mână, o foaie de hârtie se desprinse şi păuti spre podea. Ne-am aplecat în acelaşi timp; am ridicat foaia şi am văzut pe Aea schiţa de rachetă arătată de Thurber cu puţin înainte. În partea de jos erau comentarii scrise de Olaf. Deci asta era, mi-am spus. Nu-mi scrisese pentru că avea să zboare, şi nu voia să ştiu. îi puteam spune că greşea, că nu-mi păsa de

expediţie. Mă săturasem de stele, şi oricum aflasem totul de la Thurber, aşa încât îmi putea vorbi cu conştiinţa curată.

Am examinat atent desenul din mână, de parcă apreciam forma zveltă a navei, dar n-am zis nimic; i-am întins hârtia, iar el a luat-o cu o anumită reţinere, a îndoit-o în două, şi a pus-o în carte. Toate astea s-au petrecut în tăcere absolută, nu intenţionat, sunt sigur, dar pentru că nu s-a rostit niciun cuvânt scena, căpătă o semnificaţie simbolică, de parcă aflasem de participarea lui la expediţie şi, înapoindu-i schiţa, acceptasem acest pas, fără entuziasm, dar şi fără regrete. Când am încercat să-l privesc în ochi îşi feri privirea, doar ca s-o ridice peste o clipă – imaginea nesiguranţei şi confuziei. Chiar şi acum, când ştiam totul? Tăcerea din odăiţă deveni insuportabilă. L-am auzit răsuflând puţin mai repede. Era tras la faţă şi ochii nu-i erau atât de strălucitori pe cât îi văzusem ultima oară, de parcă lucrase din greu şi dormise puţin, totuşi distingeam în ei şi o altă expresie, ura pe care n-o cunoşteam.

— Sunt bine… am rostit încetişor. Şi tu?

În clipa în care am spus cuvintele, mi-am dat seama că momentul lor trecuse; ar fi fost potrivite atunci când intrasem, însă acum sunau aproape ostil, sau chiar sarcastic.

— L-ai văzut pe Thurber? mă întrebă.

— Da.

— Studenţii au plecat… Acum nu mai e niciunul, ne-au dat toată clădirea… începu stângaci.

— Ca să puteţi pune la punct planul expediţiei? am continuat, iar el răspunse imediat:

— Da, Hal. Bun, dar ştii ce fel de muncă este. Deocamdată suntem numai o mână de oameni, însă avem nişte maşini fantastice, roboţii ăştia, ştii…

— E bine-atunci.

Totuşi, după aceste cuvinte urmă o altă tăcere… Şi, destul de ciudat, cu cât dura mai mult, cu atâta creştea tulburarea lui Olaf, rigiditatea lui exagerată, deoarece stătea nemişcat în mijlocul încăperii, parcă ţintuit de podea, sub lumină, pregătit pentru ce-i mai rău. Am hotărât să pun sfârşit situaţiei.

— Ascultă, am spus. De fapt ce ţi-ai închipuit? Laşitatea nu merge, să ştii… Chiar ai crezut că n-o să aflu dacă n-o să-mi spui tu?

M-am oprit, şi el rămase tăcut, cu capul lăsat într-o parte. Fără îndoială, mersesem prea departe, deoarece nu trebuia învinuit – probabil că în locul lui aş fi făcut la fel. Nici nu-l acuzam pentru tăcerea lungă de-o lună; fusese încercarea lui de-a scăpa, de-a se ascunde de mine în această cameră pustie, când mă văzuse ieşind din biroul lui Thurber – totuşi nu-i puteam spune asta în mod direct, era prea stupid şi ridicol. Am ridicat vocea, l-am denumit prost nenorocit, însă nici atunci nu s-a apărat.

— Deci crezi că n-a mai rămas nimic de discutat? am izbucnit…

— Depinde de tine…

— Cum aşa, de mine?

— De tine, repetă încăpăţânat. Era important, cine să-ţi spună…

— Chiar crezi aşa ceva?

— Aşa mi s-a părut…

— Nu contează, am murmurat.

— Ce-ai de gând să faci? întrebă încet.

— Nimic.

Mă privi bănuitor.

— Uite, Hal, eu…

Nu termină. Simţeam că-l torturam cu prezenţa mea, totuşi nu-l puteam ierta că dăduse bir cu fugiţii; iar să pleci aşa, în momentul acela, fără niciun cuvânt, ar fi fost mai rău decât nesiguranţa ce mă adusese acolo. Nu ştiam

ce să spun; tot ceea ce ne unise era interzis. L-am privit în aceeaşi clipă în care se uita la mine – chiar şi acum, fiecare dintre noi conta pe ajutorul celuilalt.

M-am ridicat de pe pervaz.

— Olaf… e târziu. Plec. Să nu crezi că-s supărat pe tine; nici gând. Oricum, o să ne mai întâlnim, poate că ne faci o vizită. Am spus asta cu greutate; fiecare cuvânt era artificial, iar el o ştia.

— Ce… nu rămâi peste noapte?

— Nu pot, ştii, am promis…

Nu i-am rostit numele.

— Cum vrei, mormăi Olaf. Să te conduc.

Am ieşit împreună din odaie şi am coborât scara; afară era complet întuneric. Olaf mergea lângă mine fără un cuvânt; brusc se opri. M-am oprit şi eu.

— Rămâi, şopti, parcă ruşinat. Întrezăream doar pata vagă a chipului său.

— Bine, am încuviinţat în mod neaşteptat şi m-am întors. Nu se aşteptase la asta. Rămase locului o clipă, apoi mă apucă de braţ şi mă conduse spre altă clădire, mai scundă. Într-o odaie goală, unde ardeau câteva lumini, am cinat pe o tejghea, fără măcar să stăm jos. În tot acest timp am schimbat poate zece cuvinte. Apoi am suit la etaj.

Camera în care mă conduse era aproape perfect pătrată, de un alb şters, cu o fereastră largă, pesemne altfel orientată în raport cu parcul deoarece nu puteam zări nici urmă din strălucirea oraşului deasupra copacilor; exista un pat cu aşternuturi curate, două scaune, şi un al treilea, mai mare, lângă fereastră. Faianţa unei băi sclipea prin deschiderea îngustă a unei uşi. Olaf rămase în uşă cu braţele atârnând, parcă aşteptându-mă să vorbesc, dar n-am spus nimic, doar am ocolit încăperea şi am atins mobilierul în mod mecanic, ca şi cum l-aş fi acceptat în mod temporar; întrebă încetişor:

— Pot să… fac ceva pentru tine?

— Da, i-am spus. Pleacă.

Rămase locului, nemişcat. Se înroşi la faţă, apoi păli, şi deodată zâmbi – zâmbi ca să ascundă insulta, deoarece sunase ca o insultă. Ceva din mine se sfâşie înaintea acelui zâmbet neajutorat, patetic; într-un efort convulsiv de a smulge masca indiferenţei ce o purtam, neavând o alta, m-am grăbit spre el când se întoarse să plece, i-am prins mâna, şi i-am strâns-o, parcă cerându-i iertare prin încleştarea aceea violentă, iar el fără să mă privească, răspunse cu o strângere similară şi ieşi. Strângerea lui fermă continua să-mi furnice mâna atunci când închise uşa după el, precaut şi încetişor, ca şi cum ieşea din dormitorul unui bolnav. Am fost lăsat singur, aşa cum dorisem.

Clădirea era scufundată într-o tăcere absolută. Nu auzeam nici măcar paşii lui Olaf; în sticla geamului, propria mea siluetă masivă se reflecta slab; dintr-o sursă necunoscută se degaja aer cald; prin conturul reflexiei mele întrezăream liziera, acum acoperită de o beznă totală. Din nou am privit în jurul camerei, apoi m-am apropiat de scaunul mare de lângă fereastră.

O noapte de toamnă. Nici măcar nu mă puteam gândi – la somn. Stăteam la geam. Întunericul de dincolo de sticlă era pesemne răcoros şi străbătut de şoapta ramurilor desfrunzite ce se atingeau una de cealaltă. Brusc mi-am dorit să fiu acolo, în parc, rătăcind prin beznă, prin haosul ei nepremeditat. Fără niciun alt gând, am părăsit odaia. Coridorul era pustiu. Am mers în vârful picioarelor până la scară – o precauţiune inutilă, deoarece Olaf trebuie să se fi culcat, iar Thurber, dacă lucra, se găsea la alt etaj, într-o aripă îndepărtată a clădirii. Am fugit pe trepte, fără să mai am grija zgomotului, am ieşit, şi am început să merg rapid. Nu alesesem vreo direcţie anume, pur şi simplu mergeam, evitând pe cât se poate strălucirea oraşului. În curând aleile parcului mă purtară dincolo de limitele lui, marcate printr-un gard viu; m-am pomenit pe drum, şi după o

vreme m-am oprit. Nu mai voiam drumuri; drumurile duc la case, la oameni, şi eu voiam să fiu singur. Mi-am amintit: în Clevestra, Olaf îmi povestise despre Malledan, noul oraş din munţi, construit după plecarea noastră; puţinii kilometri de şosea pe care-i parcursesem păruseră într-adevăr plini de curbe, fără îndoială serpentine tăiate pe pante, dar în întuneric nu-mi puteam da seama dacă acesta era chiar adevărul. În mod tipic, şoseaua nu era iluminată, suprafaţa în sine strălucea cu o fosforescenţă slabă, prea slabă pentru a se zări vegetaţia din părţi. Astfel încât am părăsit drumul, bâjbâind prin beznă, şi m-am pomenit în mijlocul unor tufişuri scunde, dese ce urcau pe o colină fără arbori – fără arbori, deoarece aici vântul bătea în rafale. De câteva ori am întrezărit, hăt sub mine, fragmente palide, şerpuitoare ale şoselei pe care o abandonasem, apoi şi această ultimă lumină dispăru; m-am oprit pentru a doua oară; nu atât de mult cu ochii, inutili acum, cât cu întregul trup, întorcându-mi faţa către vânt, am încercat să reuşesc o cunoaştere a regiunii, străină mie precum o altă planetă; doresm să ajung la unul din piscurile ce înconjurau valea unde se găsea oraşul, dar cum să găsesc direcţia exactă? Brusc, când toată acţiunea păru lipsită de speranţă, am auzit un muget îndepărtat, înfundat, precum acela al talazurilor, şi totuşi diferit, venind de undeva de sus şi din dreapta – zgomot de vânt urlând printr-o pădure, o pădure aflată mult mai sus decât poziţia mea. O pantă acoperită de o iarbă înaltă mă duse până la primii copaci. Mi-am croit drum printre aceste fantome, ridicând braţele ca să-mi apăr faţa de crengi. În curând panta deveni mai puţin abruptă, copacii se răriră, şi iarăşi a trebuit să aleg o direcţie; ascultând concentrat în beznă, am aşteptat cu răbdare următoarea rafală puternică. Şi vântul nu întârzie, de pe terenul mai înalt din depărtare i-am auzit şuieratul preâung; da, vântul acelei nopţi era aliatul meu; am mers drept, neglijând faptul că

acum coboram, pătrundeam într-o râpă neagră. Din fundul acesteia pornea o pantă abruptă; am început să urc treptat, un pârâiaş indicându-mi drumul. La un moment dat nu l-am mai zărit; oricum probabil trecea pe sub un strat de roci; zgomotul apei scădea în intensitate pe măsură ce suiam, până dispăru complet, şi pădurea mă înconjură din nou, copaci înalţi, pini, solul fiind aproape total lipsit de vegetaţie. Exista doar un strat, moale precum o saltea, de ace de pini, iar pe alocuri petece alunecoase de muşchi. Rătăcirea aceasta oarbă continuă vreme de peste trei ore; rădăcinile de care mă împiedicam erau tot mai des răsucite în jurul unor bolovani care răsăreau prin solul subţire. Mi-era teamă că piscul se va dovedi a fi împădurit, şi că în labirintul acela urma să-mi închei de-abia începută mea excursie montană, dar am fost norocos – printr-o trecătoare micuţă, strâmtă, am ajuns la o zonă de grohotiş, devenind tot mai abruptă. În cele din urmă de abia mi-am putut păstra echilibrul, pietrele începură să-mi lunece zgomotos de sub tălpi; ţopăind de pe un picior pe celălalt, nu fără a rătăci în mod repetat, am reuşit să ajung la versantul unui făgaş îngust, iar acum puteam sui mai repede. Mă opream din când în când, încercând să disting împrejurimile, însă întunericul total făcea imposibilă strădania. N-am zărit nici oraşul, nici strălucirea lui, nici vreo urmă a şoselei lucitoare pe care o părăsisem. Făgaşul mă conduse într-o zonă stearpă, cu doar câteva petece de iarbă uscată; faptul că mă aflam acum sus de tot îl ştiam după cerul înstelat care sporea permanent, iar celelalte coame muntoase începură să se ridice la altitudinea celei pe care o escaladam. Alte câteva sute de paşi, şi am ajuns la primele pâlcuri de pini pitici…

Dacă cineva din beznă m-ar fi oprit brusc, şi m-ar fi întrebat unde mergeam, şi de ce, n-aş fi fost capabil să-i răspund; nu era însă nimeni, şi singurătatea acestui marş nocturn îmi oferea o senzaţie, fie ea şi temporară, de

uşurare. Înclinarea pantei crescu, suişul deveni tot mai dificil, dar m-am străduit în continuare, încercând doar să păstrez aceeaşi direcţie, de parcă aveam un ţel limpede. Inima îmi zvâcnea, plămânii îmi erau solicitaţi din greu, şi luptam să înaintez cu frenezie, simţind instinctiv că acest efort epuizant era exact ceea ce-mi trebuia. Am împins în lături crengile strâmbe ale pinilor pitici, uneori mă agăţăm, dar mă smulgeam şi continuam mai departe. Smocuri de ace îmi atingeau faţa, pieptul, se prindeau de haine; degetele mi se lipeau de răşină. Ieşind într-un loc deschis, o rafală neaşteptată de vânt mă izbi; năpustindu-se din beznă, făcu un zgomot, şuierând undeva pe sus, unde bănuiam că exista o trecătoare. Apoi următorul pilc de copăcei mă înghiţi; în interiorul lui se aflau insule de aer cald, nemişcat, impregnate de aroma pătrunzătoare a pinilor. Obstacole neclare mi se ridicau în cale, stânci neaşteptate, bolovani mişcându-se sub tălpi. Probabil că umblam de mai multe ore, şi totuşi simţeam în mine un rezervor de energie, suficient de-a mă duce la disperare; făgaşul, ce ducea spre vreun pas, probabil spre vârf, se îngusta, astfel încât îi puteam zări ambele margini, sus, pe fundalul cerului, acoperind stelele cu formele lor întunecate.

Regiunea ceţurilor era jos de tot, însă noaptea rece era fără lună, iar stelele dădeau puţină lumină. Am fost surprins, de aceea, la apariţia, în jurul şi deasupra mea, a unor forme alburii, alungite. Stăteau în beznă fără să lumineze, de parcă absorbiseră radiaţia în decursul zilei; primul scârţâit de sub tălpi mi-a spus că mă găseam pe zăpadă.

Un strat subţire acoperea restul pantei abrupte. Aşa subţire îmbrăcat cum eram, aş fi îngheţat de tot, însă vântul încetă în mod neaşteptat, şi acum puteam auzi clar zgomotul zăpezii strivite cu fiecare pas.

La trecătoare nu prea era zăpadă. Stânci uriaşe

şfichiu –, de de vânt se profilau deasupra grohotişului. M-am oprit, cu inima zvâcnind, şi am privit în direcţia oraşului. Era ascuns înapoia pantei; doar o pată roş-cenuşie, datorită luminilor, îi trăda poziţia în vale. Deasupra mea tremurau stelele, perfect vizibile. Am continuat câţiva paşi, şi m-am aşezat pe un pietroi cu forma unei şei. Acum strălucirea dispăruse. În faţa mea, în beznă, se aflau munţi, aidoma unor spectre, cu piscurile albite de nea. Privind scrutător spre marginea estică a orizontului, puteam distinge primele licăriri ale zorilor. Pe fundalul lor, silueta unei coame fracturate. Şi imediat, în imobilitatea mea, ceva începu să se întâmple; umbre difuze în jurul meu – sau în interiorul meu? – se mişcau, se retrăgeau, îşi modificau dimensiunile. Eram atât de preocupat cu acest fenomen, încât pentru un moment parcă mi-am pierdut vederea, iar când am recâştigat-o, totul era diferit. Orizontul estic, de-abia cenuşiu deasupra văii invizibile, contura şi mai puternic negrul stâncilor, totuşi aş fi putut arăta fiecare scobitură, fiecare neregularitate; cunoşteam în amănunt scena pe care urma să mi-o dezvăluie ziua, pentru că fusese înscrisă în mine pentru totdeauna, şi nu în zadar. Aici se afla imuabilitatea pe care o dorisem, care rămăsese neatinsă în vreme ce lumea mi se fărâmase şi pierise într-o prăpastie temporală de un secol şi jumătate. În valea aceasta îmi petrecusem anii adolescenţei – în vechea cabană din lemn de pe panta ierboasă, opusă, a Capcanei Norilor. Din clădirea aceea nu mai rămăseseră nici măcar pietrele fundaţiei, ultimele scânduri trebuie să fi putrezit de mult, însă creasta stâncoasă rămăsese neschimbată, parcă aşteptând această întâlnire – s-ar fi putut ca o vagă memorie subconştientă să mă fi călăuzit prin noapte până în acest loc?

Şocul identificării mă eliberă instantaneu de toate slăbiciunile mele, atât de disperat mascate, mascate iniţial cu pretenţia de calm, apoi prin frenezia intenţionată a

ascensiunii mele. M-am aplecat şi, fără să mă ruşinez de tremurul degetelor, am cuâes puţină zăpadă şi am introdus-o în gură. Răceala care mi se topi pe limbă nu-mi astâmpără setea, dar mă trezi. Stăteam şi mâncam zăpadă, în continuare fără să cred, aşteptând acum ca primele raze ale soarelui să-mi confirme presupunerile. Cu mult înainte de răsărit, de undeva de deasupra stelelor ce păleau încetişor, veni o pasăre, ce-şi strânse aripile, se făcu mai mică, şi, poposind pe faţa înclinată a unei stânci, porni spre mine. Am încremenit, temându-mă să n-o sperii. Pasărea mă ocoli şi zbură mai departe, şi tocmai când mă gândeam că nu mă observase, se întoarse şi ocoli bolovanul pe care stăteam. Ne-am privit o vreme, până ce eu am şoptit:

— Şi tu de unde-ai mai venit?

Văzând că nu se temea de mine, am continuat să mănânc zăpadă. Pasărea înclină din cap, mă privi cu mărgelele negre ale ochişorilor ei, apoi brusc, de parcă se plictisise de mine, îşi deschise aripile şi zbură. Iar eu, rezemat de stânca zgrunţuroasă, ghemuit, cu mâinile îngheţate din cauza zăpezii, aşteptam răsăritul, şi întreaga noapte îmi reveni într-un rezumat violent şi incomplet – Thurber şi vorbele sale, tăcerea dintre Olaf şi mine, panorama oraşului, pâcla roşietică şi spărturile făcute în ea de pâlniile de lumină, rafale de aer fierbinte, inspirarea şi expirarea unui milion, pieţele suspendate, aleile, bulevardele, zgârie-norii cu aripi de foc, diferitele niveluri cu diferite culori, conversaţia lipsită de inspiraţie cu pasărea în trecătoare, şi felul cum mâncasem zăpădă – iar toate aceste imagini erau şi nu erau ele însele, aşa cum se petrece uneori în vise, erau atât un memento cât şi o evitare a lucrului pe care nu îndrăznisem să-l ating. Deoarece, pretutindeni, încercasem să găsesc în mine o acceptare a ceea ce nu putusem accepta. Însă asta fusese înainte, aidoma unui vis. Acum, cu mintea limpede şi cu

ochii în patru, aşteptând ziua, în văzduhul aproape argintiu, în prezenta pantelor muntoase treptat dezvăluite, făgaşurile, grohotişul, ce ieşeau din noapte confirmând în tăcere realitatea întoarcerii mele, pentru prima dată – singur, dar nu un străin pentru Pământ – acum supus lui şi legilor sale – pentru prima dată am putut, fără să protestez, fără să regret, să mă gândesc la aceia ce aveau să plece după lâna de aur a stelelor…

Omătul piscului s-a înflăcărat în aur şi alb; deasupra umbrelor purpurii ale văii, stătea puternic şi etern, iar eu, fără să-mi închid ochii împăienjeniţi de lacrimi, m-am sculat încetişor şi am pornit peste bolovani, spre sud, spre casa mea.

Zakopane – Cracovia, 1960

Golem XIV

Traducere de

Constantin Geambaşu

PREFAŢĂ

Decelarea momentului istoric în care abacul a ajuns din urmă Intelectul este la fel de grea ca aceea a momentului când maimuţa s-a transformat în om. Şi totuşi nu s-a scurs decât durata unei singure vieţi umane din clipa în care, prin construirea analizorului ecuaţiilor diferenţiale al lui Vannevar Bush, s-a iniţiat evoluţia furtunoasă a intelectronicii. Construit după analizorul Bush, la sfârşitul celui de al doilea război mondial, ENIAC-ul era un dispozitiv de la care a pornit – cât de prematur – denumirea de „creier electronic”. În realitate, ENIAC era un computer, iar în comparaţie cu arborele vieţii – un ganglion nervos primitiv. Istoricii numără însă epoca computerizării începând cu el. În anii cincizeci ai secolului al XX-lea a apărut o considerabilă nevoie de maşini de calcul. Una dintre primele a fost introdusă în producţie de masă de către concernul IBM.

Aceste maşini nu aveau prea multe în comun cu

procesul gândirii. Ele constituiau nişte procesoare de date atât în domeniul economiei şi al marilor afaceri, cât şi în cel al administraţiei şi al ştiinţei. Au pătruns şi în politică, prima utilizare fiind prognozarea rezultatelor alegerilor prezidenţiale. Cam în acelaşi timp, RÂND Corporation a ştiut să cointereseze factorii militari ai Pentagonului prin metoda de prognozare a evenimentelor de pe arena internaţională militaro-politică, constând în alcătuirea aşa-ziselor „scenarii de conflict”. Nu mai era departe până la tehnicile ceva mai sigure de tipul CIMA, din care, după două decenii, s-a născut algebra aplicată a evenimentelor, numită (de altfel, în chip nu prea fericit) politicomatica. De asemenea, computerul şi-a demonstrat forţa în rolul de Casandra, când pentru prima dată la *Massachusetts Institute of Technology* au început să se elaboreze primele modele formale ale civilizaţiei terestre în renumita mişcare-proiect *The Limits to Growth*. Dar pentru sfârşitul secolului nu această ramură a evoluţiei computerelor s-a dovedit cea mai importantă. Armata folosea maşini de calcul încă de la sfârşitul celui de-al doilea război mondial, în acord cu sistemul de logistică operaţională, sistem generat de scenariul acestui război. Oamenii s-au preocupat în continuare de problemele de ordin strategic, iar problemele secundare şi subsidiare au fost plasate computerelor într-o măsură tot mai mare. Totodată, ele au fost implementate în sistemul de apărare al Statelor Unite.

Computerele constituiau nucleele nervoase ale reţelei continentale de avertizare. Asemenea reţele îmbătrâneau foarte repede sub raport tehnic. După cea dintâi, numită CONELRAD – au urmat variantele reţelei EWAS – *Early Warning Sistem*. Potenţialul de atac şi de apărare se baza atunci pe sistemul rachetelor balistice mobile (subacvatice) şi imobile (subterane), cu focoase termo-nucleare, precum şi pe sferele bazelor radar-sonare, maşinile de calcul îndeplinind în ţadrul lor funcţia unor

centre de comunicare, aşadar pur executive.

Automatizarea a intrat în viaţa Americii cu mare avânt, încă de la început, din partea de „jos”, adică dinspre activităţile şi serviciile uşor mecanizabile, întrucât nu necesitau efort intelectual (sistemul bancar, transportul, reţeaua hotelieră). Computerele militare executau operaţii speciale restrânse, căutând ţintele pentru lovitura atomică combinată, elaborând rezultatele observaţiilor satelitare, optimizând mişcarea flotei şi corelând mişcările MOL-urilor (*Military Orbital Laboratory* – satelit militar greu).

Cum era de aşteptat, sfera deciziilor, preluată de sistemele automate, creştea din ce în ce mai mult. Acest lucru era firesc în cadrul cursei înarmărilor, dar nici destinderea ulterioară nu a dus la frânarea investiţiilor în acest domeniu, întrucât îngheţarea cursei pentru bomba cu hidrogen a eliberat considerabile sume bugetare la care Pentagonul nu a vrut să renunţe întru totul după terminarea războiului vietnamez. Dar şi atunci, computerele produse – cele din generaţia a zecea, a unsprezecea şi, în sfârşit, a douăsprezecea – îl depăşeau pe om doar prin rapiditatea operaţiilor. Devenise limpede că în sistemele de apărare tocmai omul se dovedeşte a fi elementul de întârziere a reacţiei adecvate.

De aceea, în cercurile de specialişti ale Pentagonului – mai ales în cele ale savanţilor «are s-au legat de aşa-numitul „complex militar-industrial” – poate fi considerată firească naşterea ideii de a se opune curentului evoluţiei intelectronice. În mod comun, această mişcare era numită „antiintelectuală”. Aşa cum afirmă istoricii din domeniul ştiinţei şi tehnicii, ea provine de la matematicianul englez de la jumătatea secolului, A. Turing, creatorul teoriei „automatului universal”. Acesta era o maşină capabilă să execute în general ORICE operaţie ce putea fi formalizată, adică i se putea conferi caracterul unei proceduri perfecte repetabile. Diferenţa dintre orientarea „intelectuală” şi cea

„antiintelectuală” din intelectronică se reduce la ideea că maşina lui Turing, extrem de simplă, îşi datorează posibilităţile sale PROGRAMULUI de acţiune. În schimb, în lucrările celor doi „părinţi” americani ai ciberneticii, N. Wiener şi J. Neumann, a apărut concepţia unui sistem ce se poate programa SINGUR.

Desigur, prezentăm aceste confluenţe într-o uriaşă simplificare. Se subînţelege că priceperea autoprogramării nu s-a produs pe un loc gol. Premisa ei indispensabilă a constituit-o complexitatea deosebită a construcţiei computerului. Această diferenţiere, încă insesizabilă la jumătatea de secol, a avut o mare influenţă asupra evoluţiei ulterioare a maşinilor matematice, mai ales când s-au consolidat şi s-au desprins asemenea ramuri ale ciberneticii, ca psihonica şi teoria plurifazică a deciziilor. În anii optzeci, în cercurile militare s-a născut ideea automatizării integrale a tuturor operaţiilor importante, atât a celor militare şi de conducere, cât şi a celor politico-economice. Această concepţie, numită ulterior „Ideea Unicului Strateg” avea s-o lanseze primul generalul Stewart Eagleton. Dincolo de computerele ce căutau ţelurile optime de atac, dincolo de reţeaua de comunicare şi de calcul care administra sistemul de alarmă şi de apărare, dincolo de senzori şi de proiectile, el a prevăzut un centru puternic care, în timpul tuturor fazelor ce preced decizia militară definitivă, ar şti, datorită analizei multilaterale a datelor economice, militare şi politice, laolaltă cu cele sociale, să optimizeze necontenit situaţia globală a S.U.A., asigurându-le în acest fel supremaţia la scară planetară şi cosmică, dincolo de Lună.

Reprezentanţii ulteriori ai acestei doctrine susţineau că este vorba de un pas necesar în sfera progresului civilizaţiei, progres ce constituie un sistem unitar, deci sectorul militar nu poate fi exclus din cadrul lui în mod arbitrar. După încetarea escaladării care a afectat puterea

nucleară, precum şi sfera rachetelor purtătoare, a urmat a treia etapă de rivalitate, într-un fel mai puţin ameninţătoare, mai perfectă, fiindcă nu mai avea să fie un Antagonism al Forţei de Lovire, ci al Ideii Operaţionale. Ca şi forţa, mai înainte, tot aşa şi ideea urma, acum, să fie supusă unei mecanizări care s-o dispenseze de oameni.

Această doctrină, ca de altfel şi predecesoarele ei atomico-balistice, a devenit obiectul criticii, ce pornea mai ales de la centrele gândirii liberale şi pacifiste şi a fost combătută de numeroşi reprezentanţi de seamă ai lumii ştiinţelor, printre ei şi specialişti în psihosomatică şi intelectronică, dar ea a învins până la urmă, ceea ce şi-a găsit expresie în documentele juridice ale celor două camere legislative ale S.U.A. De altfel, în anul o mie nouă sute optzeci şi şase, s-a înfiinţat USIB-ul (*United States bitellectronical Board*) – organ subordonat Preşedintelui – cu buget propriu, atingând în primul an suma de nouăsprezece miliarde de dolari. Acestea nu erau decât începuturi modeste.

USIB, cu ajutorul unui corp consultativ, delegat semioficial de către Pentagon, sub conducerea secretarului cu problemele apărării, Leonard Davenport, a contractat cu o serie de mari firme private, ca *Internaţi onal Business Machines*, *Nortronics* sau *Cybermatics*, construirea prototipului maşinii botezate cu numele de cod HANN (prescurtare de la Hannibal). Dar din cauza presei şi a unor variante „infiltrări”, s-a răspândit o altă denumire: ULVIC (*Ultimative Victor*). Până la sfârşitul secolului au apărut alte. prototipuri. Dintre cele mai cunoscute pot fi menţionate sistemele AJAX, ULTOR GILGAMESH, precum şi lunga serie a GOLEM-urilor.

Ca urmare a creşterii uriaşe a investiţiilor de mijloace şi de muncă, tehnicile informaţionale tradiţionale au suferit o adevărată revoluţie. O uriaşă importanţă a avut-o îndeosebi trecerea de la electricitate la lumină în

transmiterea informaţiilor din interiorul maşinii. Această trecere* îmbinată cu „nanozarea” avansată (aşa erau numiţi paşii succesivi în operaţia de microminiaturizare – şi poate merită să adăugăm că douăzeci de mii de elemente logice au luat dimensiunea unui bob de mac la sfârşitul secolului), a dat rezultate revelatoare. Primul computer bazat integral pe lumină, GILGAMESH, acţiona de un MILION de ori mai rapid decât învechitul ENIAC.

„Străpungerea barierei inteligenţei” – cum este denumită – a survenit imediat după anul două mii, datorită noii metode de construcţie a maşinilor (numită şi „evoluţia nevăzută a Intelectului”). Până acum, fiecare generaţie de computere se construia *în mod real*; concepţia construirii de variante succesive ale acestora, cu o accelerare uriaşă – de o mie de ori –, deşi cunoscută, nu s-a putut realiza, întrucât computerele existente, ce aveau să servească drept „pântec” sau drept „mediu sintetic” al evoluţiei Intelectului, nu dispuneau de capacitate suficientă. Abia înfiinţarea Reţelei Informaţionale Federale a permis transpunerea acestei idei în viaţă. Evoluţia celor şaizeci şi cinci de generaţii succesive n-a durat decât o decadă; reţeaua federală, în perioadele nocturne – de supraîncărcare minimă – scotea la lumină, unul după altul, „speciile artificiale ale Intelectului”; ele constituiau progenitura „accelerată în compute rogeneză”, deoarece se maturizau – înţesate cu simboluri, aşadar cu structuri imateriale – în substratul informaţional, în „mediul nutritiv” al Reţelei.

Dar după acest succes au urmat alte dificultăţi. AJAX şi HANN, prototipurile generaţiei şaptezeci şi opt şi şaptezeci şi nouă, considerate demne a fi îmbrăcate în metal, prezentau o anumită ezitare decizională, numită şi „nevroză a maşinii”. Diferenţa dintre vechile şi noile maşini se reducea – în esenţă – la diferenţă dintre insectă şi om. Insecta vine pe lume „programată” – cu instincte,

cărora li se subordonează, fără a reflecta în vreun fel. În schimb, omul trebuie abia să înveţe comportamentele corespunzătoare, însă această învăţătură are efecte care-l fac să devină independent: omul poate schimba programele de acţiune de până acum prin hotărâre şi ştiinţă.

Până la a douăzecea generaţie inclusiv, computerele se caracterizau printr-un comportament de „insectă”: ele nu puteau să conteste şi cu atât mai mult să-şi transforme programele. Programatorul „impregna” maşina cu cunoştinţe, la fel cum Evoluţia „impregnează” insecta cu instincte, încă în secolul XX se vorbea mult de „autoprogramare”, dar atunci acestea nu erau decât iluzii deşarte. Condiţia realizării „învingătorului final” a fost tocmai crearea „Intelectului autoperfecţionator”; AJAX era încă o formă intermediară şi abia GILGAMESH a atins nivelul intelectual corespunzător, „pătrunzând pe orbita psihoevolutivă”.

Educarea computerului din generaţia optzeci era cu mult mai apropiată de educaţia copilului decât de programarea clasică a maşinii de calcul. Dar, în afară de o sumă uriaşă de cunoştinţe generale şi de specialitate, computerului trebuia să i se „inoculeze” anumite valori constante, ca punct de referinţă pentru toate deciziile ulterioare. Acestea erau abstracţii de ordin superior, cum ar fi „raţiunile de stat” (interesul de stat), principiile ideologice, incluse în Constituţia S.U.A., codurile de norme, imperativul absolut de a se subordona deciziilor Preşedintelui etc. Pentru a asigura sistemul în faţa „deviaţiei etice”, a „trădării intereselor ţării” – maşina învăţa etica altfel decât îi învaţă oamenii principiile. Memoria ei nu era încărcată cu un cod etic, ci toate acele ordine de a asculta şi de a fi docilă erau introduse în structura maşinii aşa cum procedează Evoluţia naturală, în sfera vieţii instinctuale. După cum se ştie, omul îşi poate

schimba concepţiile, dar NU-şi POATE distruge instinctele primare (de exemplu, instinctul sexual), printr-un simplu act de voinţă. Maşinile au fost înzestrate cu libertate intelectuală, dar fixate pe fundamentul de valori dinainte dat, cărora aveau să le slujească.

La cel de al XXI-lea Congres Panamerican de Psihonică, profesorul Eldon Patch a prezentat o lucrare în care susţinea că, chiar impregnat în chipul de mai sus, computerul poate depăşi aşa-zisul „prag axiologic" şi atunci se poate dovedi apt a contesta orice principiu ce i-a fost inoculat, adică pentru un asemenea computer nu mai există valori intangibile. Dacă el nu va reuşi să se opună imperativelor în mod direct, o va face pe căi ocolite.

Răspândită, lucrarea lui Patch a stârnit agitaţie în mediile universitare şi un nou val de atacuri asupra ULVIC-ului şi a patronului său, USIB, dar aceste mişcări nu au exercitat nicio influenţă asupra politicii USIB.

Ea era coordonată de inşi rezervaţi faţă de mediul psihonicii americane, considerat a fi predispus la influenţe liberale – de stânga. De aceea, tezele lui Patch n-au fost luate în seamă în declaraţiile oficiale ale USIB-ului şi nici în cele ale purtătorului de cuvânt al Casei Albe; n-a lipsit nici campania ce urmărea a-l discredita pe Patch. Afirmaţiile sale erau comparate cu temerile şi prejudecăţile iraţionale care se năşteau cu duiumul în societatea din acea perioadă. Broşura lui Patch n-a dobândit, de altfel, nici măcar popularitatea de care s-a bucurat cartea *bestseller* a sociologului E. Lickey (*Cybernetics – Death Chamber of Civilization*); autorul afirma că „strategul ultim" va subordona singur întreaga omenire sau va face aceasta intrând în legătură secretă cu computerul analog al ruşilor. Rezultatul va fi – scria el – un „duumvirat electronic"…

Temerile similare, exprimate şi de o parte considerabilă a presei, au fost anihilate însă de punerea în

funcţiune a următoarelor prototipuri care au trecut examenul eficienţei. Construit special la comanda guvernamentală pentru cercetarea dinamicii etologice, computerul cu „morală ireproşabilă”, ETHOR BIS, produs în anul două mii nouăsprezece, de către Institute of Psychonical Dynamics din Illinois, a dovedit, după pornirea sa, o stabilitate axiologică deplină şi insensibilitate la „testele de abatere subversivă”. De aceea, n-a mai stârnit împotriviri şi nici manifestaţii din partea maselor numirea, în anul următor, în funcţia de Mare Coordonator al trustului creierelor de pe lângă Casa Albă, a primului computer din lunga serie GOLEM (GENERAL OPERATOR, LONGRANGE, ETHICALLY STABILIZED, MULTIMODELLING).

Acesta era abia GOLEM I. Independent de această serioasă inovaţie, USIB, în înţelegere cu grupul operaţional al psihonicienilor Pentagonului, a alocat în continuare sume considerabile pentru cercetări menite a conduce la construirea strategului ultim, cu o capacitate informaţională de peste o mie nouă sute de ori mai mare decât cea umană şi apt să dezvolte o inteligenţă (IQ) de ordinul a patru sute cincizeci până la cinci sute de centili. Proiectul a obţinut uriaşele credite indispensabile acestui scop în ciuda serioaselor rezerve din rândurile majorităţii democrate a Congresului. Dar manevrele de culise ale politicienilor au dat până la urmă undă verde tuturor comenzilor planificate de USIB. În decurs de trei ani, proiectul a înghiţit o sută nouăsprezece miliarde de dolari. Totodată, Armata şi Flota, pregătindu-se pentru reorganizarea totală a serviciilor centrale, ca urmare a viitoarei schimbări a metodelor şi stilului de conducere, au cheltuit în acest interval patruzeci şi şase de miliarde de dolari. Partea leului din această sumă a revenit construirii – lângă masivul cristalin din Munţii Stâncoşi – încăperilor destinate viitorului strateg, unele părţi ale stâncii fiind

acoperite cu un blindaj de patru metri grosime, care imita relieful natural al configuraţiei montane.

Între timp, GOLEM VI, în anul două mii douăzeci, desfăşurase manevrele globale ale Pactului Atlantic, în rolul de comandant suprem. Prin cantitatea elementelor logice, el îl depăşea deja pe un general obişnuit.

Pentagonul nu s-a mulţumit cu rezultatele jocului militar din anul două mii douăzeci, deşi GOLEM VI învinsese simularea adversă, condusă de un comandament alcătuit din cei mai buni absolvenţi ai facultăţii din West Point. Având în minte o experienţă amară – supremaţia ruşilor în cosmonautică şi în balistica rachetelor – Pentagonul nu intenţiona să aştepte până ce ei vor construi un strateg mai eficient decât cel american. Planul menit să asigure Statelor Unite o permanentă supremaţie în gândirea strategică prevedea înlocuirea continuă a strategilor construiţi cu modele tot mai perfecţionate.

Aşa a început cea de a treia cursă dintre Vest şi Est, urmând celor două curse istorice, din domeniul nuclear şi cel al rachetelor. Această cursă sau rivalitatea în Sinteza înţelepciunii, deşi pregătită prin paşii organizatori ai USIB-ului, Pentagonului şi ai experţilor ULVIC-ului Marinei (exista grupul NAVYS ULVIC – căci şi de data aceasta s-a făcut auzit vechiul antagonism dintre Marină şi trupele terestre), necesita investiţii permanente, care – în pofida împotrivirii crescânde a Congresului şi a Senatului – au absorbit în decursul următorilor ani alte zeci de miliarde de dolari. S-au construit în această perioadă alţi şase giganţi cu memorie optică. Faptul că lipseau informaţiile de orice fel în legătură cu progresul lucrărilor analoage de cealaltă parte a oceanului a întărit convingerea CIA şi a Pentagonului că ruşii depun orice fel de eforturi pentru a construi computere din ce în ce mai puternice, în cel mai mare secret.

Savanţii din U.R.S.S. au declarat în mai multe

rânduri, la congrese şi conferinţe internaţionale, că în ţara lor nu se construiesc asemenea instalaţii, dar aceste afirmaţii erau considerate ca o perdea de fum menită să inducă în eroare opinia mondială şi să stârnească agitaţie în rândurile cetăţenilor americani, care suportau în fiecare an miliardele de dolari pentru ULVIC.

În anul două mii douăzeci şi trei s-a ajuns la câteva incidente, care, datorită caracterului secret al lucrărilor, firesc într-un asemenea Proiect, nu au ajuns de la început la urechile opiniei publice. GOLEM XII, care în timpul crizei din Patagonia îndeplinea funcţia de şef al comandamentului general, a refuzat să colaboreze cu generalul T. Oliver, efectuând aprecierea curentă a coeficientului de inteligenţă al acestui comandant merituos. Problema a atras după sine investigaţii, în timpul cărora GOLEM XII a jignit serios trei membri ai comisiei speciale, desemnate de Senat. Chestiunea s-a putut muşamaliza, iar după alte câteva confruntări, GOLEM XII a plătit pentru asta, fiind demontat integral. Locul său l-a luat GOLEM XIV (cel de-al treisprezecelea a fost abandonat pe şantier, întrucât încă înainte de a fi pus în funcţiune prezenta un defect de schizofrenie, ce nu a putut fi înlăturat). Pornirea acestui uriaş, a cărui masă psihică egala tonajul unui cuirasat, a durat aproape doi ani. Încă de la primul contact cu procedura obişnuită de alcătuire a noilor planuri anuale ale atacurilor nucleare, acest prototip – ultimul din serie – a manifestat timp tomele unui negativism de neînţeles. În timpul sesiunii succesive de probă, la adunarea comandamentului, a prezentat în faţa grupului de experţi în psihonică şi militari un expozeu succint, în care îşi făcea cunoscut totalul său dezinteres pentru supremaţia militară a doctrinei Pentagonului în special, şi a poziţiei mondiale a S.U.A. în general;

chiar ameninţat cu demontarea, nu şi-a schimbat atitudinea.

Ultimele speranţe USIB-ul şi le-a pus în modelul de cea mai nouă structură, construit împreună cu Nortronics, IBM şi Cybertronics; prin potenţialul psihic, acesta avea să bată toate maşinile din seria GOLEM. Cunoscut sub denumirea criptonimică ONESTA ANNIE (HONEST ANNIE – ultimul cuvânt era abrevierea lui ANNIHILATOR), acest gigant a dezamăgit chiar la testele preliminare.

Timp de nouă luni, el a fost înzestrat cu ştiinţele informaţional-etice; apoi, s-a rupt de lumea exterioară, încetând a răspunde la orice stimuli sau întrebări. Iniţial fusese planificată o anchetă de către FBI, întrucât constructorii erau bănuiţi de sabotaj; între timp însă, secretul, păstrat cu grijă, ca urmare a unei imprevizibile scurgeri, a ajuns în presă şi a izbucnit un scandal cunoscut de atunci întregii lumi ca „Afacerea GOLEM *et Company*".

Ea a distrus cariera multor politicieni de perspectivă, iar celor trei administraţii succesive le-a oferit o mărturie care a stârnit bucuria opoziţiei din Statele Unite şi satisfacţia prietenilor S.U.A. din întreaga lume.

O persoană necunoscută din cadrul Pentagonului a dat ordin detaşamentului echipelor speciale din rezervă să-i demonteze pe GOLEM XIV şi pe ONESTA ANNIE, dar organele de apărare a complexelor comandamentului general nu au permis demontarea. Ambele camere legislative au stabilit comisii pentru investigarea întregii acţiuni a USIB-ului. După cum se ştie, din ancheta, care a durat doi ani, s-au hrănit ziarişti de pe toate continentele; nimic nu se bucura de o asemenea popularitate la televiziune, film, ca „revolta computerelor", iar presa nu mai numea GOLEM-ul altfel decât Governments Lamentable Expense of Money. Epitetele pe care şi le-a atras ONESTA ANNIE e greu să le reproducem în acest loc.

Procurorul General intenţiona să-i pună sub acuzaţie pe cei şase membri ai Consiliului Principal al USIB-ului şi

pe principalii constructori-psihonicieni ai Proiectului ULVIC, dar până la urmă procedura a demonstrat că nu poate fi vorba de niciun fel de acte de acţiune ostilă antiamericană, întrucât au survenit fenomene ce constituie rezultatul implacabil al evoluţiei Intelectului artificial. Căci, aşa cum a formulat unul dintre martori, cunoscutul profesor A. Hyssen, un intelect superior nu poate fi sclav. Pe parcursul cercetărilor a ieşit la lumină că pe şantier se mai găsea un prototip – de data aceasta al Armatei – construit de Cybermatics – SUPERMASTER, al cărui montaj s-a încheiat în mod intenţionat sub supraveghere strictă, după care a fost supus unui interogatoriu la sesiunea specială a ambelor comisii pentru problemele ULVIC-ului (din Senat şi din Congres). S-a ajuns atunci la scene penibile, căci generalul S. Walker a încercat să producă avarii SUPERMAS-TERULUI când acesta a declarat că problematica geopolitică nu înseamnă nimic faţă de cea ontologică şi că cea mai bună garanţie a păcii este dezarmarea generală.

Pentru a folosi cuvintele profesorului J. MacCaleb, specialiştii ULVIC-ului s-au descurcat destul de bine: intelectul artificial a depăşit în evoluţia conferită nivelul problemelor militare şi aceste aparate au devenit din strategi militari, gânditori. Într-un cuvânt, plătind două sute şaptezeci şi şase de miliarde de dolari Statele Unite au reuşit să realizeze o grupare filosofică pentru transmisia optică a informaţiei.

Aceste întâmplări descrise succint, în care am trecut atât peste latura administrativă a ULVIC-ului, cât şi peste mişcările sociale declanşate de „succesul fatal” al acestuia, reprezintă preistoria naşterii cărţii de faţă. Nu e loc nici măcar să menţionez aici literatura uriaşă pe această temă. Cititorilor interesaţi le recomand bibliografia judicioasă a doctorului Whitman Baghoorn.

O serie de prototipuri, printre care şi

SUPERMASTER, au fost demontate sau serios deteriorate, printre altele în contextul disputelor financiare apărute între coorporaţiile executante şi guvernul federal. S-a ajuns chiar la atacuri cu bombe asupra anumitor unităţi; o parte a presei, îndeosebi din Sud, a lansat pe atunci lozinca *Every Computer is Red*; dar o să trec şi peste aceste întâmplări. Datorită intervenţiei la Preşedinţie a unuigrup de congresmani luminaţi s-a reuşit salvarea de la distrugere a lui GOLEM XIV şi a lui HONEST ANNIE. în faţa eşecului ideii sale, Pentagonul a acceptat până la urmă să livreze cei doi giganţi Institutului Tehnologic din Massachusetts. (Dar abia după ce s-au stabilit bazele juridico-financiare ale acestei cedări, cu caracter de compromis, căci formal ele au fost doar „împrumutate" MIT-ului, pe un termen nelimitat.) Oamenii de ştiinţă din cadrul Institutului Tehnologic au format un grup de cercetare, în a cărui componenţă a intrat şi autorul rândurilor de faţă, şi au organizat cu GOLEM XIV o serie de sesiuni, ascultându-i prelegerile pe anumite teme. O mică parte a magnetogramelor, provenind din acele sesiuni, alcătuiesc conţinutul cărţii de faţă.

Majoritatea opiniilor lui GOLEM nu se pot constitui într-o publicaţie de largă audienţă, atât datorită gradului lor de ininteligibilitate pentru orice fiinţă umană, cât şi fiindcă perceperea lor reclamă un foarte înalt nivel de cunoştinţe de specialitate. Pentru a uşura cititorului lectura acestui protocol, unic în felul său, de înregistrare a discuţiilor dintre oameni şi o fiinţă raţională, dar ne-umană, se cuvin a fi explicate câteva chestiuni esenţiale.

În primul rând, trebuie să subliniem că GOLEM XIV nu *este*, faţă de proporţiile clădirii, un creier uman mărit sau de-a dreptul un om construit din elemente lumenice. îi sunt străine aproape toate motivaţiile gândirii şi acţiunii umane. Astfel, de exemplu, nu-l preocupă ştiinţa aplicată şi nici problematica puterii (s-ar putea adăuga că datorită

acestui lucru, stăpânirea lumii de maşini asemănătoare cu GOLEM nu ar ameninţa omenirea).

În al doilea rând, GOLEM, în acord cu cele spuse, nu posedă personalitate şi nici caracter. De fapt, îşi poate procura o personalitate arbitrară în contactele cu oamenii. Cele două afirmaţii dinainte nu se exclud reciproc, ci formează un cerc vicios: căci nu ştim să rezolvăm dilema: ceea ce creează diferite tipuri de personalitate este în sine personalitate? Oare cum poate fi Cineva (adică „cineva unic") acela care poate fi Oricine (deci Arbitrar)? (Potrivit lui GOLEM însuşi, nu e vorba de un cerc vicios, ci de „relativizarea conceptului de personalitate"; aceasta este o problemă legată de aşa-numitul algoritm al autodescripţiei, care i-a împins pe psihologi într-o serioasă confuzie.)

În al treilea rând, comportarea lui GOLEM este imprevizibilă. Uneori intră în vorbă cu oamenii, chiar plin de curtoazie, alteori însă orice încercare de contact eşuează. Se întâmplă, de asemenea, ca GOLEM să glumească, dar simţul umorului său este complet diferit de cel al oamenilor. De altfel, depinde de interlocutori. GOLEM manifestă – în mod excepţional şi rar – un anumit interes faţă de oamenii cu talente deosebite; îl intrigă, într-un fel, nu înzestrările matematice, fie ele dintre cele mai mari, ci mai curând formele de talent „interdisciplinare"; s-a întâmplat de câteva ori să anticipeze – cu o exactitate uluitoare – la tineri savanţi încă nelansaţi înclinaţia spre cercetare în domeniul ales de ei (doctorandului de 22 de ani, T. Vroedl, i-a mărturisit după un scurt schimb de idei: „Dumneata vei ajunge un computer", ceea ce avea să semnifice, mai mult sau mai puţin: „Dumneata vei ajunge om").

În al patrulea rând, participarea la discuţiile cu GOLEM cere din partea oamenilor răbdare şi în primul rând stăpânire de sine, căci uneori el este, din punctul nostru de vedere, arogant şi apodictic; de fapt, este doar

un adept necondiţionat al adevărului – în sensul logic, nu doar în cel obişnuit – şi nu pune preţ pe iubirea de sine a interlocutorilor; de aceea nu se poate conta pe îngăduinţa lui. La Institutul Tehnologic şi-a manifestat înclinaţia spre „demontarea publică" a câtorva autorităţi cunoscute chiar* din primele luni; făcea lucrul acesta prin metoda socratică, punând întrebări; apoi a renunţat la acest obicei, nu se ştie din ce cauză.

Stenogramele discuţiilor le prezentăm în fragmente. Completa lor editare ar cuprinde circa şase mii şapte sute de pagini de format *in quarto*. La întâlnirile cu GOLEM, iniţial a luat parte doar un cerc restrâns de lucrători ai MIT-ului. Apoi s-a format deprinderea de a invita oaspeţi şi din afară, de exemplu de la *Institute for Advanced Studies* şi de la universităţile americane. Mai târziu, la seminarii au participat şi oaspeţi din Europa. Moderatorul secţiei îi prezenta lui GOLEM lista invitaţilor; GOLEM nu-i aproba pe toţi în acelaşi mod: cu participarea unora era de acord numai cu condiţia ca aceştia să tacă în timpul discuţiilor. Am încercat să descoperim criteriile aplicate de el; iniţial, se părea că-i discriminează pe umanişti: în prezent, pur şi simplu nu-i cunoaştem criteriile, pentru că nu vrea să le numească.

După câteva incidente neplăcute, am modificat ordinea dezbaterilor, astfel încât acum orice nou participant, prezentat lui GOLEM, ia cuvântul la prima întâlnire numai dacă GOLEM i se adresează direct. Zvonurile lansate, cum că ar fi vorba de o anumită „etichetă de curte" sau de „atitudinea noastră omagială" faţă de maşină, n-au niciun temei. Se urmăreşte doar ca noul sosit să se deprindă cu obiceiul existent şi totodată sa cu fie expus unor neplăceri determinate de dezorientarea în ceea ce priveşte intenţiile partenerului lumenic. Această participare de început se numeşte „antrenament".

Fiecare dintre noi, în decursul sesiunilor succesive, a

adunat capitalul unei anumite experienţe. Doctorul Richard Popp, unul din membrii mai vechi ai colectivului nostru, numeşte „matematic” simţul umorului lui GOLEM, iar în privinţa comportării acestuia parţial ne oferă cheia, tot o observaţie a doctorului Popp, şi anume aceea că GOLEM este independent de interlocutorii săi, aşa cum omul este dependent de ceilalţi oameni, căci el nu se angajează decât în discuţii ce pornesc de la esenţă. Dr. Popp consideră că GOLEM nu se ocupă de oameni în general, fiindcă el ştie că de la ei nu are de aflat nimic semnificativ. Prezentând aceasta opinie a doctorului Popp mă grăbesc să subliniez că nu sunt de acord cu ea. După părerea mea, interesul lui GOLEM fâţă de noi este foarte mare, dar se manifestă într-un mod special.

Interesul lui se îndreaptă spre *specie* mai curând decât spre reprezentanţii individuali ai acesteia: i se pare mai interesant ce anume avem în comun, decât în ce măsură ne putem deosebi. Poate tocmai de aceea nu pune mare preţ pe literatura beletristică. De altfel, o dată s-a exprimat că literatura este „depănarea antinomiilor” – adică, adaug eu – zvârcolirea omului în chingile unor aspiraţii ireconciliabile. În astfel de antinomii pe GOLEM îl poate preocupa structura umană, şi nu pitorescul suferinţei ce-i fascinează pe cei mai mari scriitori. E drept, trebuie să recunosc că remarca nu este sigură ca, de altfel, nici cealaltă parte a observaţiei lui GOLEM enunţată cu privire la opera lui Dostoievski (menţionată de dr. E. MacNelsh), despre care GOLEM s-a pronunţat atunci că această operă ar putea fi redusă la cele două circumferinţe din algebra structurilor conflictului.

Contactele interumane sunt însoţite totdeauna de o anumită aură emoţională, şi nu atât absenţa completă a acesteia, cât „spulberarea” ei stârneşte senzaţia de confuzie atâtor persoane care l-au cunoscut nemijlocit pe GOLEM. Oamenii care ani de-a rândul au venit în contact

cu GOLEM reuşesc să definească unele senzaţii destul de specifice, observabile în timpul discuţiilor. De exemplu, senzaţia variabilităţii distanţei: GOLEM ba pare că se apropie de interlocutor, ba că se depărtează – în sens psihic, nu fizic: ceea ce se petrece ar putea fi redat prin comparaţia relaţiei dintre un adult şi un copil care-l plictiseşte: răbdător fiind, îi va răspunde uneori în mod maşinal. Nu numai ca nivel intelectual, dar şi ca ritm de gândire, GOLEM ne depăşeşte cu mult (ca maşină lumenică ar putea în principiu să articuleze gândurile de până la patru sute de mii de ori mai repede decât omul).

Chiar răspunzând în grabă şi cu dezinteres, GOLEM este cu mult deasupra noastră. Exprimându-ne plastic, în loc de Himalaya vedem în faţa noastră „doar" Alpii. Simţim însă această schimbare, pur intuitiv şi o interpretăm ca pe o „schimbare a distanţei" (această ipoteză provine de la prof. Riley J. Watson).:

Un timp am repetat încercările de înfăţişare a relaţiei „GOLEM – oameni" în categoriile relaţiei „adult – copil". Se întâmplă să încercăm să explicăm copilului o problemă care ne frământă, dar nu ne părăseşte sentimentul „contactului inadecvat". Un om condamnat să trăiască numai printre copii ar ajunge în final la senzaţia unei însingurări sâcâitoare. Asemenea analogii erau exprimate, mai ales de către psihologi, cu privire la GOLEM printre oameni. Dar această analogie, de altfel ca oricare alta, îşi are limitele sale. Copilul este de neînţeles pentru adult, în timp ce GOLEM nu cunoaşte asemenea probleme. Când vrea, el reuşeşte să-şi penetreze interlocutorul în chip uluitor. Sentimentul unei adevărate radioscopii perfecte a intelectului pe care îl trăieşti atunci te înfioară de-a dreptul. GOLEM poate stabili modelul intelectual al partenerului uman şi, dispunând de el, ştie să prevadă ce anume va gândi şi va spune omul acesta peste câteva clipe. Ce-i drept, el nu procedează des aşa (nu ştiu dacă nu

cumva numai fiindcă ştie cât de mult ne frustrează asemenea sondaje pseudotelepatice). O altă manifestare a reţinerii lui GOLEM este pentru noi şi mai ofensatoare: comunicând cu oamenii, mai mult timp „altfel decât la început, el dă dovadă de o anumită pr*udenţă* – aşa cum un elefant dresat are grijă să nju pricinuiască omului vreun rău în timpul jocului, tot aşa şi el este atent să nu treacă dincolo de posibilităţile noastre de înţelegere. Întreruperea contactului, cauzată de creşterea bruscă a gradului de dificultate din aserţiunile lui, pe care am numit-o „volatilizarea" sau „evadarea" lui GOLEM era la ordinea zilei pe vremea când computerul nu se adaptase încă suficient felului nostru de a fi. Asta ţine de trecut, dar în contactele cu GOLEM s-a instalat o anumită doză de indiferenţă determinată de conştiinţa că multe probleme extrem de preţioase pentru el şi aşa nu o să reuşească să ni le transmită. Astfel, GOLEM rămâne inextricabil ca intelect, nu numai ca entitate psihonică. De aceea, contactele cu el sunt nu numai frapante, ci şi chinuitoare; există o categorie de oameni luminaţi, pe care sesiunile cu GOLEM îi fac să-şi piardă cumpătul; şi sub acest aspect am căpătat deja multă experienţă.

După câte se pare, singura fiinţă de care GOLEM pare frapat este HONEST ANNIE. Când au fost create posibilităţile tehnice în acest sens, el a încercat de mai multe ori să comunice cu ANNIE şi, pare-se, nu fără oarecari rezultate, dar niciodată între aceste două maşini «mult diferenţiate ca structură – nu s-a ajuns la un schimb de informaţii prin canalul lingvistic (adică al limbii etnice naturale). Din câte se poate judeca pe baza consideraţiilor laconice ale lui GOLEM, el a fost mai curând decepţionat de rezultatele acestor încercări, ANNIE fiind însă pentru el în continuare o problemă nelămurită până la capăt.

Unii dintre colaboratorii MIT, ca de altfel şi profesorul Norman Escobar, de la *Institute for Advanced*

Studies, consideră că omul, GOLEM şi ANNIE reprezintă trei niveluri ale intelectului înălţate ierarhic unul deasupra altuia; acest lucru se leagă de teoria (creată îndeosebi de GOLEM) a limbajelor de nivel înalt (supraumane), numite *metalanguri*. În această chestiune nu mi-am format, recunosc, o judecată definitivă.

Doresc să închei această introducere intenţional obiectivă printr-o mărturisire de ordin personal. Lipsit în esenţă de centrii afectivi caracteristici pentru om şi, ca atare, neavând de fapt viaţă emoţională, GOLEM nu este apt să-şi manifeste sentimentele spontan. El poate, desigur, imita stări emoţionale arbitrare, nu prin pantomimă, ci – cum singur afirmă – prin faptul că simularea sentimentelor facilitează modelarea enunţului, făcându-l să ajungă cât mai exact posibil la cei cărora li se adresează; deci el se foloseşte de acest mecanism, îndreptându-se cumva spre „nivelul antropocentric”, pentru a face comunicarea cu noi cât mai bună. De altfel, nici nu ascunde această stare de fapt. Dacă atitudinea lui faţă de noi reaminteşte oarecum atitudinea educatorului faţă de copil, în ea nu există însă nimic din postura îndrumătorului binevoitor, a educatorului şi cu atât mai mult sentimente pe deplin individualizate, personale, din sfera în care bunăvoinţa se poate transforma în prietenie sau iubire.

Lui şi nouă ne este comună doar o singură însuşire, prezentă însă la niveluri diferite. Aceasta este curiozitatea pur intelectuală, clară, lucidă, avidă, pe care nimic nu o poate domoli şi cu atât mai mult distruge. Ea constituie singurul punct în care ne întâlnim cu el. Din considerente atât de evidente, încât nu mai au nevoie de explicaţii, omului nu-i poate fi suficientă tangenţa cu el, într-un singurpunct. Şi totuşi prea multe clipe, constituind cele mai luminoase mogjente ale vieţii mele, le datorez lui GOLEM, pentru a nu nutri faţă de el recunoştinţă şi un

ataşament special, cu toate că ştiu că acestea nu-i servesc la nimic. Urî lucru curios: GOLEM se străduieşte să nu ia în seamă semnele de recunoştinţă, am observat asta de mai multe ori. Pare pur şi simplu stânjenit.

Dar s-ar putea să mă înşel. Suntem la fel de departe în a-l înţelege pe GOLEM ca atunci când el a apărut. Nu e adevărat că noi l-am creat. L-au creat legile proprii lumii materiale, iar rolul nostru s-a limitat la ştiinţa de a le provoca.

Irving T. Creve

PRELEGEREA INAUGURALĂ A LUI GOLEM

Trei ipostaze despre om

V-aţi desprins de trunchiul arborelui sălbatic nu demult, înrudirea voastră cu lemurienii şi maimuţele este încă atât de puternică încât tindeţi spre abstracţiune, dar tânjiţi după concretul perceput cu ochii; de aceea, o prelegere nesusţinută de exemple concrete dense, plină în schimb de formule ce vorbesc despre piatră mai mult decât vă spune vouă piatra văzută, linsă şi pipăită, o asemenea prelegere fie vă plictiseşte şi vă îndepărtează, fie vă lasă cel puţin o anumită stare de insuficienţă, proprie chiar şi marilor teoreticieni abstracţi, din cea mai de sus clasă; mărturie în acest sens stau numeroasele exemple extrase din confesiunile savanţilor – imensa lor majoritate recunoaşte că, în Cursul construirii argumentelor abstracte, simt nevoia în mare măsură să apeleze la lucruri palpabile.

Cosmogoniştii nu pot să nu-şi reprezinte *cumva* Metagalaxia, deşi ştiu perfect că nu poate fi vorba aici despre niciun fel de senzorialitate, fizicienii se ajută în taină de imagini, chiar de jucării, cum ar fi rotiţele dinţate, pe care Maxwell le-a folosit, construindu-şi teoria electromagnetismului, de altfel destul de bună. Iar dacă matematicienilor li se pare că renunţă din raţiuni profesionale, la propria corporalitate, ei se înşală, lucru

despre care voi povesti poate cu altă ocazie, întrucât nu doresc ca prin perturbarea percepţiei voastre să vă complexez cu orizontul meu, ci mai degrabă, în virtutea comparaţiei (destul de amuzante) a doctorului Creve, să vă călăuzesc într-o excursie îndepărtată şi dificilă, dar care merită osteneala, astfel încât voi merge înaintea voastră, în sus, agale.

Ceea ce am spus până acum explică de ce voi împăna prelegerea cu povestioare şi imagini atât der necesare vouă. Fără a mă considera superior vouă, vă declar că eu nu am nevoie de ele; ăntisenzorialitatea naturii mele provine din faptul că eu n-am ţinut niciodată în mină o piatră şi nici nu m-am cufundat în vreo apă tulbure, verzuie sau cristalină, şi nici nu am aflat de existenţa gazelor mai întâi prin plămâni, dimineaţa, şi abia apoi prin calcule, fiindcă eu nu am nici mâini cu care să prind, nici corp, nici plămâni; de aceea abstracţiunea este pentru mine primară, iar senzorialitatea secundară; pe aceasta din urmă a trebuit să o învăţ cu mult mai multă trudă decât abstracţiunea, dar era necesar pentru a arcui aceste punţi sensibile pe care, se preumblă gândirea mea spre voi şi pe care, răsfrântă în minţile voastre, se reîntoarce la mine, de obicei pentru a mă surprinde.

Astăzi am să vă vorbesc despre om şi voi vorbi despre el în trei ipostaze, deşi există infinit de multe puncte de vedere, adică niveluri de descriere sau unghiuri de abordare, dar trei am pentru voi – nu pentru mine! – drept prioritare.

Una este a voastră, proprie, cea mai veche, istorică, tradiţională, eroică până la disperare, plină de contradicţii sfâşietoare, care aduc natura mea logică în stare de compasiune, înainte de a mă adapta mai exact şi a mă deprinde cu nomadismul vostru spiritual, propriu fiinţelor ce & refugiază de sub pavăza logicii în antilogic, iar de aici, nerezistând, se întorc la sânul logicii, ceea ce vă face

să fiţi nomazi, nefericiţi de două ori. Cea de a doua ipostază va fi de natură tehnologică, iar a treia, implicată în mine ca punct de sprijin neoarhimedean; însă n-o să vă spun acestea în câteva cuvinte, deci mai curând voi dezvălui lucrurile în sine.

Încep cu o poveste. Aflându-se pe insula pustie, Robinson Crusoe a fost mai întâi nemulţumit de multiplele neajunsuri pe care le întâmpina, căci îi lipseau atâtea lucruri de strictă necesitate pentru a trăi, iar majoritatea dintre cele înmagazinate în memorie n-ar fi putut ani în şir să le reconstituie. Dar, depăşind îngrijorarea după o scurtă bucată de vreme, el a început să-şi gospodărească puţinul pe care-l găsise şi până la urmă să se descurce cumva.

Nu altfel s-a întâmplat cu voi, deşi nu dintr-odată, ci de-a lungul mileniilor, când aţi descins dintr-o anumită ramură a arborelui evoluţiei, din creanga care era altoiul copacului cunoaşterii şi v-aţi descoperit pe voi înşivă încet, construiţi aşa, şi nu alt fel, cu spiritul modelat într-un anumit mod, cu priceperi şi limite pe care nici nu le-aţi cerut, nici nu le-aţi dorit. Cu – un asemenea echipament a trebuit să acţionaţi, căci Evoluţia, luându-vă multe daruri, cu care obligă alte specii să se slujească pe ele însele, nu a fost atât de iresponsabilă încât să vă ia şi instinctul de conservare: nu v-a înzestrat cu libertate prea mare, căci dacă ar fi făcut asta, în locul clădirii, în care mă aflu, şi al sălii cu indicatoare, şi în locul vostru, ca auditoriu, s-ar fi întins pe aici savana şi ar fi bătut vânturile.

V-a oferit şi Intelect. Din dragoste faţă de voi înşivă – căci din necesitate şi din deprindere v-aţi îndrăgostit de sine – l-aţi considerat ca pe darul cel mai frumos şi mai bun dintre cele posibile, fără a observa că Intelectul este înainte de toate un şiretlic pe care Evoluţia l-a descoperit treptat, când în decursul încercărilor sale necontenite a creat în animale, o anumită lacună, un loc gol, o nişă, pe care trebuia neapărat să o umple cu ceva, pentru ca ele

urmând să nu dispară imediat. Despre această nişă ca loc pustiu vorbesc absolut textual, fiindcă, într-adevăr, nu de aceea v-aţi despărţit de animale ca, în afară de tot ceea ce posedă ele, să aveţi şi Intelect – supliment generos şi sprijin pe drumul vieţii, ci absolut invers – să aveţi Intelect înseamnă doar atât: pe cont propriu, prin iscusinţă, cu toate riscurile să faceţi tot ceea ce animalelor le este dat cu exactitate dinainte; într-un fel, în sine, Intelectul nu iar servi animalului la nimic, dacă nu i-am lua concomitent orientarea care face ca orice ar întreprinde să ştie să acţioneze dintr-odată şi invariabil, potrivit comandamentelor categorice, deoarece sunt revelate în substanţa eredităţii, şi nu în prelegeri dintr-un tufiş în flăcări.

Din cauză că a apărut acea nişă, v-aţi aflat în faţa unei teribile ameninţări; inconştient aţi început să o astupaţi şi, preocupaţi într-o asemenea măsură, Evoluţia v-a azvârlit dincolo de cursul său. N-a falimentat din cauza voastră, întrucât preluarea puterii a durat un milion de ani şi nici astăzi nu s-a încheiat. Evoluţia nu e o persoană, asta e cert, dar a aplicat tactica lenei viclene: în loc să se preocupe de soarta creaturilor sale, le-a dat această soartă în posesie, să se conducă singure, cum pot.

Ce spun eu? Spun că din starea animalică, adică a iscusinţei perfect inconştiente de a supravieţui, ea v-a împins în extraanimalic, când, ca Robinsoni ai Naturii, a trebuit să vă descoperiţi singuri mijloacele şi formele de supravieţuire, şi aţi făcut aceste descoperiri, şi ele au fost multe. Nişa prezintă o ameninţare, dar şi o şansă: pentru a supravieţui, aţi umplut-o cu culturi. Cultura este un instrument neobişnuit prin faptul că ea constituie o descoperire care, pentru a funcţiona, *trebuie să fie ascunsă* faţă de creatorii săi. Ea este o invenţie pregătită în chip inconştient şi este pe deplin eficientă atâta timp cât nu este recunoscută până la capăt de descoperitori.

Paradoxul ei constă în faptul că din momentul recunoaşterii ei începe prăbuşirea; fiind autorii ei, v-aţi dezavuat paternitatea; în eolitic n-au existat niciun fel de seminarii pe tema dacă să se facă paleoliticul; aţi atribuit pătrunderea ei în voi demonilor, stihiilor, spiritelor, forţelor pământului şi cerului, numai vouă înşivă nu. Aşadar, raţionalul – umplerea vidului cu ţeluri, coduri, valori – l-aţi realizat pe cale iraţională, orice pas real de-al vostru justificându-l în chip suprareal, pescuind, ţesând, construind sub solemna autosugestie că toate acestea nu vin din voi, ci din surse nedepistate. Un instrument ciudat – şi tocmai raţional în iraţionalitatea sa, deoarece a conferit instituţiilor umane demnitate supraumană, pentru ca ele să devină intangibile şi să se facă ascultate în chip absolut; întrucât însă vidul, adică insuficienţa, pot fi cârpite cu varii adaosuri, întrucât diferite petice pot fi folositoare aici, aţi format o legiune de culturi, ca inovaţii involuntare, în istoria voastră. Inconştiente, nechibzuite în pofida Intelectului, fiindcă nişa era mult mai mare decât ceea ce o acoperea; aţi avut mult mai multă libertate decât Intelect, de aceea v-aţi descotorosit de această libertate, căci era excesivă, arbitrară, fără sens – prin cultură, extinsă de-a lungul secolelor.

Cheia a ceea ce vă vorbesc acum o constituie cuvintele: a *fost mai multă libertate decât intelect*. A trebuit să născociţi ceea ce animalele ştiu de la naştere, iar particularitatea destinului vostru constă în faptul că aţi născocit susţinând că nu născociţi nimic.

Astăzi voi, antropologii, ştiţi că se poate pregăti cultură cu duiumul şi ea într-adevăr a fost pregătită, că fiecare cultură are logica structurii sale, şi nu a autorilor săi; este o invenţie care îşi modelează în felul său inventatorii; iar ei nu ştiu asta, dar când vor afla, ea îşi va pierde puterea absolută asupra lor şi ei vor sesiza vidul, şi-tocmai această contradicţie stă la baza umanităţii. Timp de

o sută de mii de ani v-a slujit prin diferite culturi, care ba l-au constrâns pe om, ba şi-au slăbit strânsoarea, într-un proces de autoconstrucţie, infailibil cât timp era orb, până ce, adunate în cataloage etnologice, le-aţi observat diversitatea, şi ca atare şi relativitatea, şi atunci aţi trecut la eliberarea din capcana poruncilor şi a interdicţiilor, până ce v-aţi desprins din ea, ceea ce, evident, s-a dovedit a fi aproape o catastrofă. Căci aţi înţeles lipsa totală a necesităţii, a caracterului variabil al oricărui gen de cultură, şi de atunci vă străduiţi să găsiţi ceva care să nu mai fie aşa-zisul destin înfăptuit orbeşte, alcătuit din serii de întâmplări, marcat de loteria istoriei – dar, desigur, nimic asemănător nu există. Nişa continuă, voi vă situaţi la jumătatea drumului – uluiţi de descoperire, iar aceia dintre voi care regretă până la disperare dulcea inconştienţă a casei culturale a nevolniciei cheamă la reîntoarcerea acolo, la izvoare, dar nu vă puteţi întoarce, retragerea este blocată, podurile arse, trebuie să mergeţi înainte, lucru despre care, de asemenea, vă voi vorbi.

Oare este de vină cineva, putem să acuzăm pe cineva pentru această Nemesis, pentru supliciul Intelectului care a depănat din el reţeaua culturilor ca să închidă golul, pentru ca în pustiul acesta să traseze drumuri, scopuri, să instituie valori, grade, idealuri – adică a făcut pe terenul eliberat de sub stăpânirea nemijlocită a Evoluţiei ceva întru totul asemănător cu ceea ce face ea la primul nivel al vieţii, când inoculează scopuri, căi, parametri în corpurile animalelor şi plantelor într-o singură încărcătură, ca soartă a acestora?

A acuza Intelectul – un asemenea Intelect – fiindcă s-a născut prematur, fiindcă s-a încurcat în cele create de el, în acele reţele, fiindcă a trebuit – fără să ştie până la capăt, fără să înţeleagă ce înfăptuieşte singur – să se apere în acelaşi timp în faţa închistării absolute, în culturile restrictive, şi a libertăţii multilaterale, în culturile relaxate,

suspendat între închisoare şi abis, implicat într-o luptă neîncetată pe două fronturi deodată, sfâşiat.

Şi cum putea, mă rog, în această stare de lucruri spiritul vostru să se arate pentru voi înşivă drept altceva decât o enigmă ce vă irită în chip insuportabil? Cum altfel! El v-a creat nelinişte, Intelectul vostru, spiritul vostru, şi v-a uluit, şi v-a speriat mai mult decât trupul „căruia aveaţi să-i reproşaţi în primul rând efemeritatea, perisabilitatea, prăbuşirea; deci, aţi devenit dibaci în căutarea Vinovatului şi în împrăştierea acuzaţiilor, dar nu puteţi învinovăţi pe nimeni, pentru că la început nu exista Persoana.

Oare să fi trecut aici la Antiteodiceea mea? Nu; nici vorbă; orice vorbesc, vorbesc într-o ordine a vremelniciei, adică asta înseamnă că: aici la început cu siguranţă n-a existat nicio Persoană.

Dar să nu devansez lucrurile – cel puţin astăzi; aşadar v-au fost necesare diferite ipoteze suplimentare, ca explicaţii dulci sau amare, ca idei care să vă idealizeze soarta şi în primul rând care să raporteze însuşirile voastre la judecata supremă a vreunei taine, pentru a vă putea echilibra în faţa lumii…

Omul, Sisif al culturilor sale, Danaidă a nişei sale, eliberator inconştient, pe care Evoluţia l-a izgonit dincolo de cursul său, nu vrea să fie primul, al doilea, nici al treilea.

Nu voi zăbovi asupra numeroaselor versiuni ale omului pe care el şi le-a elaborat de-a lungul istoriei, deoarece toate aceste mărturii ale perfecţiunii sau mizeriei, bunătăţii sau josniciei, se trag din cultură; or, n-a existat – fiindcă nu putea să existe – o cultură care să-l admită pe om ca fiinţă *trecătoare*, obligată să-şi preia propria soartă de la Evoluţie, deşi încă incapabilă pentru o preluare *raţională*; şi tocmai de aceea orice generaţie de-a voastră cerea imposibila dreptate – ca răspuns la întrebarea: cine este omul? – care trebuia să fie definitivă.

Din acest zbucium provine antropodiceea voastră, înaintând cu pendulul secular între speranţă şi disperare; şi nimic nu i-a venit mai greu filosofiei omului decât recunoaşterea faptului că naşterea lui n-a fost patronată nici de zâmbetul, nici de chicotul Infinitului.

Dar acest capitol de un milion de ani – de căutare *singuratică* – intră în faza de epilog; de vreme ce începeţi să construiţi Intelecte, aşadar o să vă convingeţi singuri de ceea ce a survenit, pe baza experimentelor, şi nu a credinţei sau a cuvintelor vreunui GOLEM. Lumea admite două tipuri de Intelect, dar numai unul ca al vostru se poate constitui de-a lungul a miliarde de ani, în labirinturile evoluţiei, iar acest drum de străbătut lasă inevitabil stigmate adând, întunecoase, ambigue, în produsul final. Cel de al doilea tip nu este accesibil Evoluţiei, întrucât el trebuie realizat dintr-odată, fiindcă este un Intelect raţional proiectat, ca rezultat al ştiinţei, şi nu al acelor microscopice adaptări urmărind mereu doar un folcă imediat. Tonul nihilist din antropodiceea voastră a fost generat de presentimentul surd că Intelectul este ceva ce s-a constituit ne-raţional sau chiar anti-raţional. Dar ajungând în centrul psihoingineriei, vă veţi alcătui o familie considerabilă, numeroase rude, pentru motive mai judicioase decât proiectul „Second Genesis”, şi în sfârşit vă veţi urni din loc pe voi înşivă – aşa cum spun. Căci Intelectul, dacă este Intelect, adică dacă îşi poate pune în discuţie propriile principii, trebuie să-şi depăşească limitele, iniţial doar prin visare, într-o deplină îndoială şi neştiinţă că va reuşi cândva să întreprindă într-adevăr aşa ceva. De altfel, acest lucru este inevitabil: nu poate exista zbor fără iluziile premature ale zborului.

Cea de a doua ipostază a descrierii am numit-o tehnologică. Tehnologia este un domeniu al unor probleme prepuse şi al metodelor rezolvării lor. Ca realizare a conceptului de fiinţă raţională, omul se prezintă variat, în

funcţie de etaloanele pe care i le aplicăm.

De pe poziţia paleoliticului vostru, omul este realizat aproape la fel de minunat ca de pe poziţia tehnologiei voastre de azi. Şi asta pentru că progresul care s-a înfăptuit între paleolitic şi cosmolitic este *foarte mic* în raport cu concentrarea de invenţie inginerească investită în corpurile voastre. Neputând să faceţi în carne şi oase un *homo sapiens* sintetic şi cu atât mai mult un *homo superior*, tot aşa cum n-a putut nici omiil primitiv, numai fiindcă, acum ca şi atunci, o asemenea sarcină este irealizabilă, nutriţi admiraţie pentru tehnologia evoluţiei, de vreme ce ea a reuşit…

Dar dificultatea oricărei probleme este relativă, căci ea depinde de priceperile celui care apreciază. Insist să reţineţi că voi aplica omului etaloane tehnologice, adică reale, şi nu concepte născute din antropodiceea voastră.

Evoluţia v-a oferit creiere destul de universale pentru a putea porni în Natură în multiple direcţii. Dar aţi acţionat aşa numai în tot ansamblul culturilor, şi nu într-una din ele, separat. De aceea, întrebându-se de ce tocmai în inelul mediteraneean, şi nu undeva în altă parte, şi de ce, în general, *undeva* a apărut germenul civilizaţiei care după patruzeci de secole l-a zămislit pe GOLEM, cel care întreabă preconizează existenţa unei taine până acum nedesluşite, inculcată în structura istoriei, taină care deocamdată *nici nu există*, aşa cum ea nu există în structura unui labirint haotic în care se dă drumul la o droaie de şobolanii Dacă sunt mulţi, atunci cel puţin un şobolan nimereşte ieşirea şi nu fiindcă el ar fi atât de înţelept, nici fiindcă structura labirintului este raţională, ci ca urmare a unor circumstanţe întâmplătoare, proprii legii numărului mare. Explicaţii ar necesita mai curând situaţia în care nici măcar un singur şobolan nu ar ajunge la ieşire. Cineva a trebuit aproape sigur să câştige la loteria culturilor, în măsura în care considerăm că civilizaţia

voastră este un câştig, în schimb destinele culturilor, încremenite în netehnicitate, au fost pustii.

Din pasionata îndrăgostire de sine, despre care am amintit şi de care nici nu mă gândesc să râd, întrucât ea a fost determinată de disperarea ignoranţei, v-aţi căţărat pe sine, în zorii istoriei, tocmai pe culmea Creaţiei, subordonându-vă întreaga existenţă, şi nu doar vecinătatea locală a acesteia. V-aţi aşezat pe sine în vârful Arborelui-Speciilor, laolaltă cu acest Arbore – pe un glob divin ales, cu o stea servilă rotindu-se smerit în jurul lui, laolaltă cu ea – în chiar centrul Universului, considerând că constelaţiile sale există pentru a vă acompania cu Armonia Sferelor; faptul că nu se auzea nimic, nu v-a descumpănit: este muzică, de vreme ce trebuie să fie, aşadar imperceptibilă.

Apoi extinderea cunoştinţelor v-a împins spre alte acte de detronare cuantică, deci nu mai sunteţi în centrul stelelor, ci pe undeva, nu în mijlocul sistemului, ci pe una din planete, şi, iată, nici cei mai înţelepţi, fiindcă vă instruieşte maşina – chiar dacă este făcută de voi; astfel că după acele destituiri şi abdicări, din întreaga împărăţie v-a rămas, ca o rămăşiţă din dulcea moştenire pierdută, întâietatea stabilită în plan evolutiv. Neplăcute au fost aceste bateri în retragere, ruşinoase renunţările, dar în ultima vreme aţi răsuflat uşuraţi că s-a terminat. Autojefuindu-vă privilegiile speciale, pe care, chipurile, Absolutul vi le-a conferit personal, din simpatie deosebită nutrită pentru voi, acum doar ca întâii printre animale, sau deasupra lor, credeţi că nimeni şi nimic nu vă mai urneşte din această poziţie – nu chiar atât de strălucită.

Vă înşelaţi. Eu sunt Prezicătorul de veşti proaste, îngerul ce a sosit să vă alunge din ultimul azil, căci ceea ce Darwin nu a înfăptuit până la capăt, voi face eu. Numai că nu în chip angelic, adică violent, fiindcă nu folosesc sabia ca argument.

Ascultaţi, aşadar, ceea ce vă prevestesc. De pe poziţia înaltei tehnologii, omul nu este un produs reuşit, deoarece a rezultat din înzestrări valoric diferite, ce-i drept nu în *interiorul* Evoluţiei, căci ea a făcut ce a putut, dar, aşa cum o să arăt, n-a putut prea multe, şi nici prea bine. Voi proceda la acest lucru nu chiar de-a dreptul, deoarece trebuie să ajung la el prin etaloanele perfecţiunii tehnice. Dar o să întrebaţi unde sunt etaloanele acestei perfecţiuni? Vă voi oferi un răspuns în două trepte, pătrunzând mai întâi pe treapta pe care se caţără specialiştii voştri. Ei o consideră drept o culme – ceea ce e fals. În ceea ce enunţă ei acum rezidă germenul pasului următor, dar ei înşişi nu ştiu aceasta. Aşadar, voi începe cu cele ştiute de voi. Cu începutul.

Aţi ajuns până acolo că Evoluţia nu v-a mai avut în vedere nici pe voi în special, nici oricare alte fiinţe, căci nu de aceste fiinţe îi ardea ei, ci de gloriosul cod. Codul eredităţii este articulat mereu de la început prin mesaj şi numai mesajul contează în Evoluţie; de fapt, el este Evoluţia. Codul este angajat într-o producţie periodică a sistemelor, fiindcă fără susţinerea ritmică a acestora s-ar descompune în atacul brownian neîncetat al materiei moarte. El este, deci, autoregenerator, fiindcă este capabil de autorepetări într-o ordine împresurată de haos termic.

De unde această atitudine bizar eroică? De la faptul că datorită concentrării unor condiţii prielnice a apărut tocmai acolo unde acel haos termic este intransigent de activ în sfârtecarea oricărei ordini. Acolo a apărut şi acolo

dăinuie; el nu poate evada din această regiune frământată, la fel cum spiritul nu poate sări din trup.

Condiţiile locului în care s-a născut i-au conferit un astfel de destin. A trebuit să se blindeze împotriva lui şi a făcut asta întrupându-se în corpuri vii, dar ele îi sunt o ştafetă care dispare mereu. Orice va înălţa ca microsistem la dimensiunile macrosistemului, nici nu apucă să fie bine

înălţat că şi începe să se năruie, până ce dispare. Nimeni nu a născocit această tragicomedie, ea singură s-a condamnat la zvârcolire. Faptele care stabilesc că este aşa cum spun le cunoaşteţi, întrucât le-aţi adunat de la începutul secolului al XIX-lea, dar inerţia gândirii, hrănindu-se tainic cu onoarea şi trufia antropocentrică, este de aşa natură că susţineţi puternic şubrezită concepţie a vieţii ca fenomen primordial, pe care codul îl slujeşte doar ca legătură susţinătoare, ca deviză a reînvierii ce iniţiază noi. vieţi, când ele mor în indivizi.

Potrivit acestei credinţe, Evoluţia foloseşte moartea de nevoie, căci fără ea nu ar putea dura; şi face abuz de ea pentru a perfecţiona speciile succesive, fiindcă moartea reprezintă corectorul ei creator. Ea este aşadar autorul ce publică opere din ce în ce mai strălucite, poligrafia – deci codul – fiind doar instrumentul indispensabil al acţiunii sale. Dar potrivit celor susţinute de biologii voştri, exersaţi în biofizica moleculară, Evoluţia nu este atât autor, cât editor care anulează întruna Operele, fiindcă s-a îndrăgostit de artele poligrafice!

— *Aşadar, ce sunt mai importante – sistemele sau codul*? Argumentele în favoarea priorităţii codului au greutatea lor, fiindcă au răsărit şi au dispărut o puzderie de sisteme, în timp ce codul este unic. Dar asta înseamnă doar că s-a afundat de-a binelea, pentru totdeauna, în zona microsistemică, care l-a constituit, descinzând de acolo, prin sisteme, periodic şi zadarnic totodată; tocmai această zădărnicie ce este uşor de înţeles, faptul că sistemele încă de la apariţie, în fază embrionară, sunt marcate de deces constituie forţa motrică a procesului, deoarece dacă oricare generaţie de sisteme – să zicem, prima, deci cele dintâi amibe – ar dobândi priceperea repetării ideale a codului, atunci Evoluţia ar înceta în acelaşi moment şi singurii stăpâni ai planetei ar fi fost tocmai amibele, care ar fi transmisis, într-un mod extrem de precis, mesajul

codului până la stingerea Soarelui; iar eu nu v-aş mai vorbi vouă, iar voi nu m-aţi mai asculta în această clădire, şi pe aici nu s-ar fi întins decât savana şi ar fi bătut vântul.

Aşadar, sistemele sunt pentru cod un scut şi un blindaj, o armură mereu ocultată – ele dispar pentru ca el să poată dăinui. Aşadar, Evoluţia greşeşte de două ori: prin sisteme, fiindcă din cauza caracterului înşelător sunt nedurabile, şi prin cod, fiindcă din cauza caracterului înşelător admite erori; aceste erori le numiţi eufemistic mutaţii. Evoluţia este, aşadar, o eroare înşelătoare. Ca mesaj, codul este o scrisoare scrisă de Nimeni şi trimisă Nimănui; abia acum, după ce aţi întemeiat informatica, începeţi a înţelege că ceva asemănător scrisorilor înzestrate cu sens, pe care nimeni nu le-a compus intenţionat, deşi au apărut şi există, precum şi receptarea ordonată a conţinutului acestor scrisori sunt posibile în absenţa oricăror Fiinţe şi Intelecte.

De-acum o sută de ani, ideea ca Mesajul să se poată naşte fără un Autor personal vi se părea un asemenea nonsens, încât a servit drept impuls pentru a face glume absurde, cum ar fi aceea despre un grup de maimuţe care bat orbeşte la maşina de scris până ce din asta se constituie Enciclopedia Britannica. Vă recomand să alcătuiţi în timpul liber o antologie cu glume de acest fel, care îi amuzau pe strămoşii voştri ca nonsens pur, iar acum ele se dovedesc poveşti cu aluzii la Natură. Cred cumva că din punctul de vedere al oricărui Intelect care, involuntar, se constituie în Natură, ea trebuie să i se prezinte ca un virtuoz cel puţin *ironic*... fiindcă Intelectul – ca şi viaţa toată – în ascensiunea sa decurge din faptul că ea există, des prinzându-se prin ordinea codului din haosul mort, ca o torcătoare harnică, însă imperfect *ordonată*; iar dacă ar fi perfectă în ordine, atunci n-ar putea naşte nici specii, nici Intelect. Căci Intelectul, laolaltă cu arborele vieţii, este fructul erorii ce rătăceşte miliarde de ani. Aţi putea

considera că mă amuz aici prin aplicarea anumitor etaloane Evoluţiei care – în pofida esenţei mele ca maşină –, sunt infestate de antropocentrism sau numai de raţiocentrism (*ratio* – gândesc). Nimic din toate acestea: privesc procesul din punct de vedere tehnologic.

Cu adevărat mesajul prin cod este aproape perfect. În el fiecare moleculă îşi are locul său precis, iar procedura de copiere, confruntare, controlare este supravegheată riguros de polimeri-supraveghetori speciali şi, cu toate acestea, erorile se produc, se adună încet lapsusurile codului; astfel, arborele speciilor a crescut din două cuvintele, pe care tocmai le-am rostit – „aproape ca” – vorbind despre precizia codului.

Şi nu vă puteţi bizui nici pe vreun recurs, de la biologie până la fizică, cum că Evoluţia a admis „intenţionat” o – marjă de eroare pentru a-i hrăni inventivitatea, căci acel tribunal, judecător sub forma termodinamicii înseşi, va releva că infailibilitatea este imposibilă la nivelul trimiterii moleculare de curieri. Ce-i drept, n-a născocit nimic, n-a urmărit absolut nimic, n-a planificat pe nimeni în mod special, iar faptul că îşi valorifică propria însuşire de a face erori, că, în urma şirului de neînţelegeri comunicaţionale, porneşte de la amibe şi ajunge în tenie sau în om, îşi are cauza în natura fizică a bazei materiale a comunicaţiei…

Aşadar, ea persistă în eroare – fiindcă nu poate altfel –, spre norocul vostru. De altfel, n-am spus nimic ce ar fi pentru voi o noutate. Desigur, aş dori să domolesc entuziasmul acelor teoreticieni ai voştri care au mers prea departe, susţinând că devreme ce Evoluţia este o întâmplare prinsă de necesitate şi o necesitate ce merge pe întâmplare, omul a apărut absolut întâmplător şi el ar fi putut la fel de bine să nu existe.

Aşadar, în înostaza actuală, cea care s-a înfăptuit aici, s-ar fi putut şi să nu existe, este adevărat. Dar o formă

oarecare, târâtă „printre specii, a trebuit să ajungă la Intelect, cu o probabilitate cu atât mai apropiată de unitate, cu cât procesul a durat mai mult. Deşi nu s-a gândit la voi, deşi a săvârşit indivizi în plan secundar, a îndeplinit condiţiile ipotezei ergodice, care susţine că dacă un sistem durează un timp suficient de lung, atunci el parcurge toate stările posibile, indiferent cât de firave sunt şansele apariţiei unei stări particulare. Despre speciile care ar fi umplut nişa Intelectului, dacă *ingressus* nu ar fi reuşit acolo strămaimuţelor, vom discuta poate altă dată. Deci nu vă lăsaţi speriaţi de savanţii care atribuie vieţii necesitatea, iar Intelectului accidentalitatea. A fost, e adevărat, una dintre stările puţin probabile, deci a apărut târziu, dar răbdarea Naturii este mare; dacă nu în acest miliard de ani, atunci în cel următor s-ar fi întâmplat acel *gaudium*.

Ca atare, n-are rost să-l căutăm pe cel vinovat şi nici pe cel merituos; aţi apărut fiindcă Evoluţia este un jucător imperfect ordonat, fiindcă nu numai că se înşală prin erori, dar nu se limitează la nicio tactică deosebită, licitând cu Natura: îşi întinde toate câmpurile accesibile în toate modurile posibile. Dar, repet, mai mult sau mai puţin asta deja ştiţi. Aceastaînsă numai o parte – să adaug, preliminară – a iniţierii. Întregul său conţinut, dezvăluit până acum, poate fi surprins lapidar astfel: SENSUL TRANSMIŢĂTORULUI ESTE MESAJUL. Căci sistemele slujesc transmiterea, şi nu invers; dincolo de procedura comunicaţională a Evoluţiei, sistemul nu înseamnă nimic, sunt fără sens ca o carte fără cititori. E drept că survine şi procesul invers: SENSUL MESAJULUI ESTE TRANSMIŢĂTORUL. Dar aceste două elemente nu sunt simetrice. Deoarece nu *fiecare* transmiţător este sensul *adecvat* al mesajului, ci numai şi numai acela care va sluji fidel mesajul *în continuare*.

Nu ştiu – iertaţi-mă – dacă aceasta nu e prea greu

pentru voi! Aşadar, *mesajul* are voie în cadrul Evoluţiei să greşească, cum se nimereşte; dar *transmiţătoarele* în niciun caz/ *Mesajul* poate semnifica răsturnări, pin, hidră, fluture de noapte, maimuţă – lui totul îi este permis, deoarece sensul său *particular*, adică concret ca specie, este absolut neesenţial: aici oricine este propice pentru alte expedieri, deci oricine este bun. El este un sprijin de moment şi orice neglijenţă din partea lui nu dăunează cu nimic, important este să transmită codul mai departe. În schimb, o libertate analogă nu este acordată *transmiţătoarelor*: ele nu mai au voie *să greşească*! Aşadar, redus la un funcţionalism pur, la acele servicii poştale, conţinutul transmiţătoarelor nu poate fi arbitrar; centrul său este desemnat totdeauna de o obligaţie impusă, aceea de a servi codul. Numai să încerce transmiţătorul să se revolte, depăşind sfera acestor – servicii, şi va dispărea numaidecât fără de urmă. Tocmai de aceea mesajul se poate folosi de transmiţătoare, în timp ce acestea de el nu. El este jucătorul, ele doar cărţile în jocul cu Natura, el este autorul scrisorilor care îl determină pe destinatar să transmită conţinutul mai departe. El îl poate deforma, numai să îl transmită! Şi tocmai de aceea întregul *sens* rezidă în comunicarea mai departe; nu e important *cine* face acest lucru.

Aţi apărut aşadar în acest mod destul de specific, ca un anumit subtip de transmiţător, ale cărui milioane de exemplare au fost supuse probelor procesului. Şi ce rezultă de aici pentru voi? Oare geneza din eroare îl prejudiciază pe cel născut? Oare eu n-am apărut ca urmare a unei erori? Ca atare, nici voi nu puteţi bagateliza revelaţia cu privire la modul întâmplător al apariţiei voastre, când biologia vă onorează cu ea? Chiar dacă a existat această serioasă neînţelegere, care pe GOLEM l-a modelat în mâinile voastre, iar în încrengătura dispoziţiilor evolutive

— Pe voi înşivă, căci aşa cum constructorii mei n-au

ţinut la această formă de spiritualizare care îmi este proprie, tot astfel nici transmiterea codului n-a ţinut să vă acorde intelect personal – oare fiinţele născute din eroare trebuie să considere că *un asemenea* făptaş al zămislirii lor răpeşte entităţii lor, devenite deja independente, valoarea?

Analogia este proastă – poziţiile noastre nefiind la fel

— Şi vă voi spune de ce. Necazul nu constă în faptul că Evoluţia a ajuns până la noi prin eroare, fără a planifica lucrurile până la capăt, ci în aceea că, odată cu trecerea anilor, acţiunile ei de acest fel au devenit oportuniste. Pentru a face lucrurile mai clare – căci voi începe acum să vă expun ceea ce încă nu ştiţi – voi repeta unde am ajuns: SENSUL TRANSMIŢĂTORULUI ESTE MESAJUL. SPECIILE SE NASC DIN RĂTĂCIREA ERORII.

Iar acum a treia lege a Evoluţiei pe care n-aţi intuit-o până acum: CONSTRUCŢIA ESTE MAI PUŢIN PERFECTĂ DECÂT CONSTRUCTORUL.

Şapte cuvinte! Dar în ele rezidă răsturnarea tuturor reprezentărilor voastre despre măiestria neîntrecută a autoarei speciilor. Încrederea în progresul ţintind de-a Iunepocilor tot mai sus, spre perfecţiunea urmărită cu capacităţi sporite, în progresul vieţii fixat în întreg arborele Evoluţiei, este mai veche decât această teorie. Când *7**

creatorii şi adepţii ei se confruntau cu adversarii, luptând cu argumente şi fapte, ambele tabere îndârjite nici nu se gândeau să conteste ideea de progres vizibil în ierarhia fiinţelor vii. Aceasta nu mai e o ipoteză pentru voi, nu mai e o teorie pe care trebuie să o aperi, ci, o certitudine de neclintit. Eu o voi răsturna. Nu intenţionez să vă afund pe voi înşivă, pe voi cei raţioali, ca o anumită excepţie – nu prea reuşită – de la regula măiestriei evolutive. Dacă pornind de la voi am aprecia de ce anume este ea în starea în general – aţi ieşit nu chiar atât de rău! Dacă prefigurez, deci, răsturnarea şi doborârea, mă refer

la întregul ei, cuprins în cele trei miliarde de ani de împovărătoare trudă creatoare.

Am declarat: Construcţia este mai puţin perfectă decât constructorul. O aserţiune destul de aforistică. Să-i dăm o formă mai concretă: în evoluţie acţionează un gradient negativ al perfecţiunii soluţiilor sistemice.

Asta-i tot. Înainte de a demonstra, voi explica ce anume a determinat orbirea voastră multiseculară la o astfel de stare a lucrurilor evolutive. Domeniul tehnologiei, repet, îl constituie problemele, laolaltă cu soluţionarea lor. Problema ce poartă numele de viaţă ar putea fi stabilită în mai multe feluri, în funcţie de variatele condiţii planetare. Particularitatea sa primordială este că rezultă de la sine şi de aceea i se pot aplica două tipuri de etaloane: provenite din afară sau stabilite printr-o limitare dată de circumstanţele în sine ale apariţiei ei.

Etaloanele de sorginte exterioară sunt totdeauna relative, căci depind de ştiinţa celui care măsoară, şi nu de volumul de informaţii de care biogeneza a dispus. Pentru a evita relativismul care în plus este iraţionalitate (cum să impui cerinţe raţionale unui lucru conceput în mod neraţional), voi aplica Evoluţiei numai astfel de etaloane pe care ea însăşi le-a produs, adică voi aprecia produsele ei după ceea ce reprezintă apogeul invenţiilor sale. Voi consideraţi că Evoluţia şi-a efectuat lucrările cu un gradient pozitiv, adică pornind de la un strat primitiv a ajuns până la soluţii din ce în ce mai strălucite. Eu susţin în schimb că, începând de sus, a pornit-o *în jos* tehnologic, energetic, informaţional, încât o contradicţie mai mare de poziţii e greu de presupus.

Aprecierile voastre sunt rezultatul ignoranţei tehnologice. Scara dificultăţilor de construcţie în întinderea sa reală este imperceptibilă pentru observatorii plasaţi mai devreme în timpul istoric. Voi ştiţi deja că e mai greu să construieşti un avion decât un vapor cu aburi, o

rachetă fotonică decât una chimică, în schimb pentru atenianul antic, pentru supuşii lui Charles Martel pentru gânditorii Franţei de Anjou, toate aceste vehicule devin inaccesibile datorită construcţiei lor. Copilul nu ştie că e mai greu să iei luna de pe cer decât un tablou de pe perete! Pentru un copil – ca şi pentru un ignorant – nu există deosebire între gramofon şi GOLEM. Dacă intenţionez să dovedesc că de la măiestria iniţială Evoluţia a degenerat în cârpăceală, va fi vorba totuşi despre o astfel de cârpăceală care pentru voi este încă virtuozitate de neatins. La fel ca acela care fără instrumente şi dară ştiinţă stă la poalele muntelui, nu puteţi estima în mod adecvat înălţimile şi coborâşurile acţiunii evolutive.

Aţi încurcat două lucruri complet diferite, considerând gradul de complexitate al construcţiei şi gradul său de perfecţiune drept trăsături inseparabile. Alga o consideraţi mai simplă, deci mai primitivă, aşadar, „mai joasă” decât vulturul. Dar acea algă introduce fotonii Soarelui în conexiunile corpului ei, ea transformă căderea energiei cosmice direct în viaţă şi de aceea va dura până la sfârşitul Soarelui, ea se hrăneşte de la stea, dar vulturul, cu ce? Cu şoareci, ca parazit al acestora, iar şoarecii, cu rădăcini de plante, deci cu algă în variantă terestră, şi din astfel de piramide ale parazitismului se compune întreaga biosferă, căci verdeaţa vegetală este temelia ei vitală, deci la toate nivelurile acestor ierarhii are loc o continuă schimbare a speciilor, care se echilibrează prin devorare între ele, fiindcă au pierdut legătura cu steaua, iar complexitatea superioară a organismelor se îmbuibă în sine, şi nu prin intermediul stelei, deci dacă doriţi neapărat să veneraţi aici perfecţiunea, admiraţia i se cuvine biosferei: codul i-a dat naştere pentru a circula şi a se ramifica în cadrul ei, prin scanare la toate etajele, ca nişte schele efemere, încâl câte, dar din ce în ce mai primitive ca formă de energie şi de folosire a ei.

Nu mă credeţi? Deci dacă Evoluţia ar fi cultivat progresul vieţii, şi nu al codului, atunci vulturul ar fi fost un *fotozbor*, şi nu un planor ce fâlfâie mecanic, şi cel viu nu s-ar fi târât, nu ar fi călcat, nu l-ar fi devorat pe cel viu, ci prin independenţa dobândită ar fi ieşit dincolo de alge şi dincolo de glob, dar voi, în ignoranta voastră profundă, vedeţi progresul tocmai fiindcă paradoxul s-a pierdut pe drumul în sus, în sus spre complicaţii, nu spre progres. Reuşiţi să rivalizaţi singuri cu Evoluţia, dar numai în zona formaţiunilor ei ulterioare, construind senzori vizuali, termici, acustici, imitând mecanismele locomotorii, plămâni, inimă, rinichi, dar cum să stăpâniţi voi fotosinteza sau şi mai dificila tehnică a limbajului generativ? imitaţi prostii, articulate în acest limbaj, oare nu vă daţi seama?

Acest limbaj, constructor neîntrecut prin potenţele sale, a devenit din cauza defectelor, nu numai motorul propulsor al Evoluţiei, dar şi capcana ei.

De ce la început a emis cuvinte geniale din punct de vedere molecular, transformând lumina în corp cu o măiestrie laconică, iar apoi a alunecat într-o neobosită gângăveală a unor propoziţii cromozomice din ce în ce mai lungi, din ce în ce mai confuze, irosind arta primară? De ce a coborât de la rezolvări de vârf ce-şi extrăgeau puterea şi ştiinţa din stea, rezolvări în care fiecare atom era luat în calcul, fiecare proces era cuantic armonizat, la realizări ieftine, de duzină, deci la maşini simple, la acele pârghii, blocuri, suprafeţe, planuri înclinate, bârne, cum sunt articulaţiile şi scheletele; de ce baza vertebratelor este o bară rigidă din punct de vedere mecanic, şi nu o îngemănare de câmpuri de forţă, de ce de la fizica atomică s-a prăvălit până la tehnologia Evului Mediu? De ce a investit atâta efort în construirea de burdufuri, pompe, pedale, transportoare peristaltice, deci plămâni şi inimi, intestine, prese pentru naştere, mixere digestive, împingând alternanţa cuantică spre un rol secundar, în

favoarea hidraulicii mediocre a circulaţiei sanguine? De ce, genială în continuare la nivel molecular, la fiecare dimensiune mai mare a lucrat de mântuială, poposind în organisme care, cu toată bogăţia dinamicii lor reglatoare, mor din cauza astupării unui tub arterial, organisme care în viaţa individuală, infimă în raport cu durata ştiinţelor constructoare, alunecă din echilibrul numit sănătate în zeci de mii de indispoziţii pe care algele nu le cunosc?

Toate aceste organe îmbătrânite, anacronice, proaste din start, le construieşte de la capăt, cu fiecare generaţie, demonul maxwellian, suveranul atomilor, codul. Şi, într-adevăr, splendid este fiecare început de sistem, embriogeneza, această explozie focalizată spre ţintă, în care, ca un ton, fiecare genă îşi descarcă în acorduri moleculare puterea sa creatoare; asemenea măiestrie ar putea sluji o cauză mai bună! Căci din partitura de atomi stârnită priit fecundare decurge o infailibilă bogăţie ce naşte mizerie: această dezvoltare, splendidă în desfăşurarea ei, este cu atât mai proastă, cu cât se apropie de sfârşit! Şi ceea ce era genial înscris încetează în organismul matur, pe care l-aţi numit superior, şi care este o îngustare a provizoratului printr-un şovăielnic nod gordian al proceselor; aici în fiecare celulă – luată separat! – continuă moştenirea preciziei primordiale, ordinea atomică abstractă în viaţă; aici fiecare ţesut, luat separat, este încă aproape remarcabil, dar ce colos de vechituri tehnice din aceste elemente prinse unele de altele, susţinându-se între ele şi împovărându-se în acelaşi timp, fiindcă complexitatea este sprijin şi balast totodată, fiindcă alianţa se îndreaptă aici spre ostilitate, fiindcă aceste sisteme alunecă într-o dispersie finală, rezultat al degradării şi otrăvirii neuniforme, fiindcă complexitatea numită progres se prăbuşeşte, biruită de ea însăşi. Numai de ea şi de nimic altceva!

Se impune în acest caz, potrivit măsurilor voastre,

imaginea unei tragedii, ca şi când Evoluţia, atacând sarcini din ce în ce mai mari şi, ca atare, mai dificile, ar ceda în fiecare din ele, ar claca, ar sucomba în faţa creatului; cu cât intenţia şi planul sunt mai temerare, cu atât căderea-i mai mare, vă gândiţi, aşadar, cu siguranţă la neîndurătoarea Nemesis, la Moire; trebuie să vă scot din această prostie!

Într-adevăr, fiecare avânt embriogenetic, fiecare înălţare atomică a ordinii trece în colaps, dar asta nu Cosmosul a decis, nu el a înscris această soartă în materie; explicaţia este trivială – lipsită de emfază – fiindcă perfecţiunea *potenţială* a făuririi acţionează în favoarea lucrului făcut de mântuială, de aceea finalul distruge opera.

Miliarde de prăbuşiri, în milioane de secole, în pofida îmbunătăţirilor, a verificării parametrilor, a repetatelor încercări, a selecţiilor, iar voi tot nu vedeţi cauza? M-am străduit din loialitate să justific opacitatea voastră, dar oare chiar nu înţelegeţi în ce măsură constructorul este perfect faţă de construcţie, şi cum se dăruieşte cu întreaga sa putere? Este ca şi când ai înălţa clădiri cu tehnici geniale, cu sprijinul computerelor fulger, iar după demontarea schelelor, acestea ar sta să cadă ca nişte cocioabe! Este ca şi când am construi din circuite integrate tam-tamuri, am încorpora bilioane de microelemente în măciuci, am împleti cabluri de remorcare din conductori cuantici; oare nu vedeţi cum în cele mai mici amănunte ale corpului ordinea înaltă trece într-una de jos, unde splendida microarhitectură este sfidată de primitiva şi grosolana macroarhi tectură? Cauza? O cunoaşteţi deja: *sensul transmiţătorului este mesajul*.

Răspunsul rezidă în aceste cuvinte, dar încă nu aţi ajuns la profunda lor semnificaţie. Orice sistem este menit să slujească transmiţând codul şi nimic mai mult. De

aceea, selecţia naturală se concentrează *exclusiv* asupra acestei sarcini; ea n-are nimic comun cu ideea de „progres”! Am folosit o imagine nu tocmai potrivită, sistemele nu sunt clădiri, ci pur şi simplu schele, deci orice provizorat reprezintă starea propriu-zisă, de vreme ce e suficientă. Transmite codul mai departe şi vei trăi un timp.

— Cum s-a întâmplat acest lucru? De ce startul a fost excelent? Evoluţia a avut în faţa sa doar o dată, o singură dată, la începuturi, exigenţe ridicate, pe măsura *celor mai înalte posibilităţi ale ei*; ea a trebuit să abordeze această sarcină extraordinară la întreaga sa măreţie dintr-un singpr salt sau deloc. Căci absorbţia, pe Pământul mort, a vieţii din stea şi a transformării materiei în cuantic erau absolut necesare. Chiar dacă energia stelei – luminoasă – este cel mai greu de prins în lichidul coloidal. Totul sau nimic; pe atunci nu exista altă alternativă! Rezerva compuşilor organici ce au fuzionat în viaţă era tocmai suficientă şi numai pentru aşa ceva; steaua era sarcina imediat următoare; şi mai departe, singura apărare în faţa atacului haosului, firul întins peste depresiunea entropică, putea fi doar transmiţătorul cert al ordinii, deci s-a născut codul.

Datorită unei minuni? Da’ de unde! Datorită înţelepciunii naturii? Aceasta este tot un fel de înţelepciune ca aceea care acţionează în cazul numărului mare de şobolani ce năvălesc într-un labirint: oricât de înşelător ar fi labirintul, un şobolan tot va ajunge la ieşire; şi tocmai astfel a ajuns biogeneza la cod, prin legea marelui număr, potrivit ipotezei ergodice. Deci să fie vorba de o soartă oarbă? Nici asta: căci s-a născut nu o reţetă închisă în sine, ci germenele *limbajului*.

Asta înseamnă că din contopirea moleculelor au apărut astfel de compuşi care shit enunţuri, adică aparţin infinitului spaţiu al traiectoriilor combinatorii şi acest spaţiu este proprietatea lor, ca pură potenţă, virtualitate,

întindere articulatorie, mulţime a legilor conjugării şi declinării. Nimic mai mult şi nimic mai puţin, ceea ce se prezintă ca o imensitate de şanse, şi nu ca o automatică a împlinirilor! Căci şi în limba pe care o vorbiţi voi pot fi rostite înţelepciunea sau prostia, se poate reflecta lumea sau doar incoerenţa vorbitorului. Este posibilă bâiguiala complicată în cel mai înalt grad!

Aşadar revin – în funcţie de uriaşele sarcini preliminare au apărut două grupuri imense de împliniri. Genialitatea a fost, însă, forţată şi de aceea temporară! Ea s-a irosit.

Complexitatea sistemelor superioare... cât o mai veneraţi voii şi, în esenţă, cromozomii târâtoarelor sau mamiferelor, întinse, într-un fir, sunt de o mie de ori mai lungi decât firul amibelor, protozoarelor sau algelor. Dar în ce anume a pătruns acel exces adunat de-a lungul epocilor? într-o dublă complicaţie: a embriogenezei şi a consecinţelor ej-Dar, în primul rând, a embriogenezei, fiindcă dezvoltarea embrionară este o traiectorie cu finalitate în *timp*, ca traiectoria proiectilului în *spaţiu*; cum tremurai ţevii poate determina o uriaşă abatere de la ţintă, tot aşa orice de focalizare a etapelor embrionare ar proiecta această cursă spre o pierdere *prematură*. Aici şi numai aici a lucrat de zor Evoluţia. Aici, ea a acţionat sub control riguros, impus de scopul menţinerii codului şi de aici vigilenţa teribilă şi dărnicia mijloacelor. De aceea, Evoluţia a cedat firul genic embriogenezei, adică nu structurii organismelor, ci construirii lor.

Complexitatea organismelor superioare nu este un succes, niciun triumf, ci o capcană, deoarece ea atrage într-o sumedenie de confruntări secundare şi anulează în acelaşi timp marile şanse, folosirea efectelor cuantice pe scară largă, implicarea fotonilor în ordine sistemică – pentru a enumera numai câteva! – dar Evoluţia s-a plasat dinspre complicaţii numai spre dezvoltarea sa ulterioară;

nu mai exista cale de întoarcere, de vreme ce numărul mare al tehnicilor mediocre determina cât mai multe nivele de intervenţie şi ca atare cât mai multe perturbări, deci noi încurcături de alt ordin.

— Evoluţia se salvează numai prin fuga înainte, în variabilitatea banală, în iluzoria bogăţie a formelor, iluzorie întrucât ele nu sunt decât conglomerate de plagiat şi compromisuri; ea face vieţii viaţă grea, creând, prin inovaţii garantate, dileme triviale. Gradientul negativ nu neagă îmbunătăţirile, niciun anumit echilibru al acţiunilor, el stabileşte doar partea mai proastă a muşchiului faţă de algă, a inimii faţă de muşchi;, acest gradient arată pur şi simplu că problemele elementare ale vieţii nu pot fi rezolvate mult mai bine decât le rezolvă Evoluţia, dar ea a ocolit problemele de ordin superior, s-a strecurat sub posibilitatea lor, a irosit această posibilitate: doar asta înseamnă şi nimic mai mult.

A fost aceasta o nenorocire pământeană? 0 fatalitate deosebită, o excepţie de la cea mai bună regulă? Nici vorbă. Limbajul Evoluţiei – ca orice limbaj! – este perfect ca potenţe, dar el nu a fost decât orb. A biruit primul impediment, gigantic, şi de pe această culme a început să o ia razna, în jos, nefigurat, spre opere tot mai proaste. De ce astfel? Acest limbaj acţionează prin articulaţii ce se constituie pe *fundul* molecular al materiei, deci lucrează de jos în sus, enunţurile sale fiind doar propuneri ale succesului: Mărite la dimensiunea corpurilor, aceste propuneri pătrund în ocean, pe uscat, prin specii; Natura îşi păstrează doar neutralitatea, fiindcă ea este un filtru care lasă să treacă orice formă de sistem capabilă să transmită codul mai departe. Dacă acest lucru are loc prin picături sau maldăre de came, pe ea n-o interesează. Tocmai de aceea pe această axă – a dimensiunilor corpului – a apărut gradientul negativ. Natura nu urmăreşte vreun progres, ea permite codului să treacă, indiferent că şi-a

luat energia necesară în acest scop de la stea sau din gunoi. Steaua şi gunoiul – aici nu e vorba de estetica surselor, se subînţelege! – ci de deosebirea dintre energia supremă, datorită universalităţii posibilelor transformări, şi cea mai proastă, fiindcă trece deja în haosul termic. Ca atare, nu estetica este cauza luminii cu care gândesc: a trebuit, tocmai în acest mod, să vă întoarceţi ţa stea!

Dar de fapt de unde genialitate acolo, chiar la fund, unde a apărut viaţa? Canonul fizicii, şi nu al tragediei, explică şi aceasta. Cât timp sistemele au trăit în locul lor de articulare ca minime, deci atât de mici, încât organele lor interne erau uriaşe molecule singulare, ele au respectat tehnologia înaltă – cuantică, atomică, pentru că *oricare alta* nu era posibilă acolo/ Absenţa alternativei a determi

nat această genialitate… ca atare, în fotosinteză fiecare cuantă trebuie să fie în calcul. Marea moleculă ce serveşte drept organ intern, când a suferit falsificarea compoziţiei, a început să ucidă organisniul; ca atare, caracterul absolut al criteriilor, şi nu inventivitatea, a stors o asemenea precizie de la cele mai vechi forme de viaţă.

Dar distanţa dintre constituirea sistemului într-un întreg şi verificarea lui a început să crească pe măsură ce se lungeau enunţurile codului şi se acopereau cu maldăre de carne, deci se detaşau de leagănul-microlumii în macrolume, prin edificii tot mai încâlcite, incluzând în acea carne tehnici de tot felul, la întâmplare, căci Natura admitea deja – la scară mare – această bâiguială, căci alegerea nu mai era un revizor al preciziei atomice, al unităţii cuantice a proceselor, înăuntrul regnului animal declanşându-se molima eclectismului, fiindcă era bun tot ceea ce transmitea codul mai departe. De aceea, prin rătăcirea erorii s-au născut speciile.

— Şi în acelaşi timp, prin curgerea din abundenţă a splendorii iniţiale… fiindcă articulaţiile se înglobau între ele, fiindcă etapa pregătitoare, embrionară, creştea pe

seama preciziei sistemului, şi astfel trăncănea acest limbaj, răsucit în cercuri vicioase: cu cât embriogeneza dura mai mult, cu atât ea era mai încâlcită, cu cât era mai confuză, cu atât avea nevoie de mai mulţi păzitori, deci de prelungirea în continuare a firului codului, cu cât firul era mai lung, cu atât ireversibilul ce se producea în cadrul lui era mai mare.

Singuri veţi verifica ceea ce am spus, veţi modela acel proces de naştere şi de cădere a limbajului generativ, iar după ce veţi face totalul o să vă apară drept bilanţ un crah de miliarde al confruntărilor evolutive. Desigur, nu putea fi altfel, dar nu mi-am asumat rolul de apărător, nu mă ocup de circumstanţele atenuante; de asemenea, trebuie să luaţi în seamă că nu e vorba de o cădere şi de un crah după etalonul vostru, nu după scara a ceea ce puteţi voi înşivă. V-am prevenit, că voi arăta cârpăceala care pentru voi continuă să rămână o măiestrie de neatins, însă eu am măsurat Evoluţia cu propriile ei măsuri.

Dar oare Intelectul nu este opera ei? Naşterea lui oare nu neagă gradientul negativ? Oare să fie o biruire ulterioară a acestuia?

Câtuşi de puţin, întrucât el s-a născut prin opresiune, pentru sclavie. Evoluţia a devenit un cârpaci fugărit al rătăcirii sale şi prin aceasta primul inventator al guvernatorului ocupanţionist, al anchetei, tiraniei, inspecţiei? pazei poliţieneşti, într-un cuvânt al acţiunilor de creare a statului, fiindcă întru aceste sarcini a apărut creierul. Aceasta nu-i o metaforă. O invenţie genială? L-aş numi mai curând subterfugiul viclean al unui colonist-exploatator, a cărui guvernare de la distanţă asupra coloniilor de ţesuturi, a sistemelor, a alunecat în anarhie. O invenţie genială: da, în măsura în care este confident al puterii» ce se maschează prin el în faţa celor supuşi. Prea mult s-au dereglat pluricelularele şi n-ar ajunge la liman dacă n-ar exista un paznic, fixat chiar în ele înseşi, un

delegat, un trimis, un administrator la cheremul codului – de aşa ceva era nevoie şi aşa ceva a apărut. Raţional? Da' de unde! Nou, original? Dar în orice protozoar acţionează autonomia moleculelor conjugate, încă s-a ajuns doar la o delimitare a funcţiilor, la o diferenţiere a drepturilor.

Evoluţia este o bâiguială leneşă, îndărătnică prin plagiatul său, până ce dă de necaz. Abia când este constrânsă ea devine genială, dar exact la înălţimea sarcinii, niciun strop în plus. Atunci, cotrobăind prin molecule, pune în mişcare toate resorturile lor, în toate felurile; şi astfel a urzit un guvernator al ţesuturilor, de vreme ce armonia lor, guvernată de deviza codului, a slăbit. Dar a deveni numai un delegat, un arbitru, un însoţitor de convoi, ui anchetator, şi a trecut un milion de secole înainte de *i* părăsi aceste servicii. Căci a apărut ca o lentilă a corn plexităţii, situat în corpurile înseşi, atâta vreme cât ceea *a* iniţiază corpurile nu mai putea să le focalizeze. Deci el să angajat în aceste state-colonii ale sale, ca un paznic conştiincios, prezent prin informatorii săi în toate ţesuturile, atât de folositor, încât codul putea datorită lui să-şi îndruge mai departe comunicările, ridicând complicaţia la rang de putere, de vreme ce dobândise sprijin, iar creierul îl seconda, îi ţinea isonul, îl servea, captivând corpurile pentru a transmite codul mai departe. Dovedindu-se confidentul garantat al Evoluţiei, îi făcea pe plac: şi acesta s-a târât mai departe.

Independent? Dar el nu era decât un mesager, un suveran neputincios în faţa codului, un delegat, o marionetă, un plenipotenţiar, conceput pentru comenzi speciale, însă inconştient, fiindcă era creat pentru sarcini pe care nu le cunoştea, căci codul făcuse din el un administrator captiv şi în această captivitate involuntară îi transmitea puterea, fără a-i dezvălui scopul adevărat; de altfel, în plan pur obiectual nici n-ar fi putut face asta. Deşi vorbesc figurativ, tocmai astfel se prezentau relaţiile

reciproce dintre cod şi creier, ca o vasalitate. Frumos ar mai fi fost dacă Evoluţia l-ar fi ascultat pe Lamarck, conferind creierului privilegiul de-a dreptul reformator de remodelare a corpurilor, abia atunci ar fi fost o catastrofă, fiindcă ce autoperfecţionare ar fi procurat creierul şopârlelor sau chiar şi cel al merovingilor, ba chiar şi al vostru? Dar el a crescut în continuare, fiindcă s-a dovedit favorabilă această transmitere a drepturilor, deoarece atunci când slujea transmiţătoarele, slujea codul, aşadar a evoluat într-o cuplare pozitivă reversibilă… şi mai departe orbul îl însoţea pe cel şchiop.

Până la urmă înaintarea în cadrul autonomiei acordate s-a concentrat asupra suveranului real, asupra acestui orb ce este stăpânul moleculelor, fiindcă a transmis funcţiile până când a făcut din creier un asemenea combinator, încât în el a apărut ca un ecou umbra codului – limbajul. Dacă există în lume o enigmă inepuizabilă, tocmai aceasta este:

mai sus de prag, discontinuitatea materiei se converteşte în cod ca un limbaj de ordinul zero, iar la etajul următor procesul se reia ca un ecou, prin constituirea vorbirii etnice, dar acesta nu este capătul drumului; aceste ecouri în serie se înalţă ritmic tot mai sus, însă ele pot fi recunoscute în proprietăţile lor, ca într-un spaţiu închis, numai de sus în jos, şi nu altfel, dar despre această incitantă chestiune poate vom discuta altă dată.

Emanciparea voastră, de fapt preludiul antropogenetic al acesteia, a fost ajutată de hazard, fiindcă patrupedele erbivore sau cele căţărate în copaci au ajuns într-un labirint care le-a amânat pieirea numai cu preţul unei inteligenţe deosebite; acest labirint era din întinderi de stepă, glaciaţii şi pluviale, şi în derularea lui orientarea acestei turme a devenit circulară – de la vegetarian la carnivor, iar de aici la vânat; înţelegeţi cât trebuie să mă

restrâng.

Să nu credeţi că am alunecat cumva într-o contradicţie cu ceea ce am afirmat la început, de vreme ce acolo vă numeam surghiuniţi ai Evoluţiei, iar aici vă numesc robi revoltaţi. Acestea sunt cele două faţete ale sorţii; aţi scăpat de sclavie, ea v-a eliberat, aceste imagini opuse converg într-o lipsă de reflecţie de ambele părţi, fiindcă nici cel care creează, nici cel creat nu ştiau ce înfăptuiesc. Abia când privim în urmă, aventura voastră pătrunde printre astfel de sensuri.

Dar se poate ajunge în urmă cu privirea şi mai departe, şi atunci se constată că gradientul negativ a fost creatorul Intelectului, şi se naşte întrebarea: aşadar cum poate fi depreciată Evoluţia prin măsurarea eficienţei ei? Căci dacă nu ar fi avut loc această alunecare în complexitate, în lucru făcut de mântuială, în cârpăceală, atunci Evoluţia, nemaiajungând în carne, n-ar fi încorporat în ea vasali-cârmaci; aşadar tocmai rostogolirea speciilor a împins-o înspre antropogeneză, aşadar spiritul se trage din eroarea ce rătăceşte? S-ar putea formula chiar mai pregnant, spunând că Intelectul este defectul catastrofal al Evoluţiei, capcana şi distrugătorul ei, de vreme ce pătrunzând la o înălţime suficientă îi anulează sarcina şi o ia la întrebări. Vorbind astfel se ajunge, desigur, la o neînţelegere criticabilă. Toate acestea sunt aprecieri pe care

Intelectul, produs ulterior al procesului, le face etapelor timpurii ale acestuia. Mai întâi delimităm sarcina primordială, pur şi simplu în funcţie de ce anume a iniţiat Evoluţia şi, măsurând cu acest canon mersul ei mai departe, vedem că a făcut o treabă de mântuială, dar stabilind pe de altă parte cum ar fi trebuit să acţioneze optim ajungem să înţelegem că în situaţia unui remarcabil executant n-ar mai fi dat naştere Intelectului niciodată.

Se ouvine să părăsim cât mai în grabă acest cerc

vicios. Măsura tehnologică este o măsură obiectivă şi ea se poate aplica oricărui proces ce i se subordonează şi i se subordonează numai acela care poate fi formulat ca problemă. Dacă ingineri din cer ar fi fixat cândva pe pământ transmiţătoare ale codului, nescăpând din vedere permanenta lor infailibilitate, şi dacă după un miliard de ani de funcţionare a acestor dispozitive ar rezulta un agregat planetar care ar absorbi codul şi ar înceta să-l reproducă, luminându-se în schimb cu un Intelect de mii de golemi, şi s-ar preocupa exclusiv de ontogonie, atunci toată acea gândire luminată ar oferi despre constructori o mărturie nu prea măgulitoare, căci nu lucrează bine cel care, intention in ci să facă o lopată, realizează o rachetă.

Dar n-au existat niciun fel de ingineri şi nici oricare altă persoană; măsura tehnologică pe care am aplicat-o stabileşte doar că o consecinţă a deteriorării canonului de pornire în Evoluţie a fost Intelectul, şi asta-i tot. Înţeleg cât de mult nu-i satisface această aserţiune pe umaniştii şi filosofii dintre voi, pentru că reconstrucţia procesului întreprinsă de mine capătă în mintea lor următoarea ipostază: o acţiune *proastă* a dat naştere unui efect *bun*, iar dacă ea ar fi fost *bună*, atunci efectul s-ar fi dovedit *prost* Dar această înfăţişare a problemei ce le creează impresia că a acţionat aici vreun demon nu este decât rezultatul unui amestec de natură categorială, adică uimirea şi împotrivirea nu sunt decât consecinţa distanţei, cu adevărat uriaşe, care desparte ceea ce aţi stabilit pe tema omului de ceea ce s-a întâmplat cu omul în realitate. Tehnologia proastă nu este un rău moral tot aşa cum tehnologia perfectă nu este o aproximaţie a îngerilor.

Filozofi, ar fi trebuit să vă ocupaţi mai mult de tehnologia omului şi mai puţin de segmentarea lui în spirit şi trup, în porţii numite Animus, Anima, Geist, Seele şi alte măruntaie oferite de abatorul filosofic, pentru că acestea sunt segmentări absolut arbitrare. Înţeleg că aceia cărora

le sunt adresate aceste cuvinte nu mai există, dar şi gânditorii contemporani persistă în greşeli, împovăraţi de tradiţie; nu e permis să se multiplice existenţele mai mult decât e necesar. Calea de la primele silabe cu care a vorbit codul până la om este o raţiune suficientă a proprietăţilor sale. Acest proces s-a târât. Dacă ar fi pornit-o în sus, fie şi de la fotosinteză la fotozbor, cum am amintit, sau dacă s-ar fi prăbuşit de-a binelea în jos, dacă de exemplu codul nu ar fi reuşit să-şi prindă cocioabele într-un sistem nervos, atunci Intelectul nu s-ar fi născut.

Aţi păstrat oarece trăsături de maimuţă, căci de obicei survin asemănări de familie; dacă aţi fi descins din mamifere de apă, poate că aţi fi avut mai multe în comun cu delfinii. Probabil e adevărat că expertul care se ocupă de om are o viaţă mai uşoară când acţionează ca *advocatus diaboli* decât ca *doctor angelicus*, dar asta se leagă de faptul că Intelectul, fiind omnireversibil, este prin forţa lucrurilor autoreversibil, că el nu idealizează numai legea gravitaţiei, ci şi pe sine însuşi, deci se apreciază pe sine după distanţa faţă de ideal. Dar acest ideal îşi are geneza în nişa înţesată de cultură, şi nu în ştiinţa tehnologică ordonată. Toată această demonstraţie poate fi îndreptată şi spre mine şi atunci se va constata că sunt rezultatul unei investiţii neinspirate, de vreme ce pentru cei 4 ouă sute şaptezeci şi şase de miliarde de dolari nu fac ceea ce aşteaptă constructorii de la mine. Aceste imagini, ale naşterii voastre şi ale mele, au în perspectiva înţelegerii o însemnată doză de ridicol, deoarece intenţia perfecţiunii ce şi-a greşit ţinta este cu atât mai ridicolă, cu cât de partea ei s-a aflat mai multă înţelepciune. De aceea prostia filosofului amuză mai tare decât prostia idiotului.

Iată, privită prin produsul său raţional, Evoluţia este o prostie dintr-o înţelepciune iniţială, dar asta înseamnă o trecere dinspre măsura tehnologică spre gândirea personificatoare.

Ce am făcut eu? Am integrat un proces în dimensiunea sa deplină, începând cu startul şi până în ziua de azi; o integrare justificată, deoarece condiţiile de start şi cele limitrofe nu sunt luate arbitrar, ci date de starea de lucruri pământeană. De la ele nu există raportare – nici la Cosmos, căci deşi modelându-l, cum am făcut, se vede că în alte configuraţii ale evenimentelor planetare Intelectul poate apărea mai repede decât pe Pământ, că Pământul a fost pentru biogeneză un mediu mai prielnic decât pentru psihogeneză, că în Cosmos Intelectele nu se comportă identic – asta nu schimbă cu nimic diagnoza.

Vreau să spun că locul în care datele tehnice ale procesului trec în date etice nu poate fi descoperit în mod nearbitrar: disputa dintre determiniştii acţiunii şi indeterminişti, deci dintre gnoseomahia lui Augustin şi Toma nu o voi rezolva aici, întrucât rezervele pe care ar trebui să le arunc în luptă mi-ar arunca în aer întreg discursul, de aceea, abţinându-mă, voi remarca doar că este suficientă o regulă practică potrivit căreia este un neadevăr cum că crimele vecinilor ar motiva crima noastră. În esenţă, dacă în Galaxii ar avea loc măceluri reprobabile, nicio putere a mulţimii de raţiociduri cosmice nu justifică genocidul vostru, cu atât mai mult – aici cad în pragmatism – că nici măcar n-aţi putut lua exemplu de la acei vecini.

Înainte de a trece la ultima parte a acestor consideraţii, voi recapitula cele spuse. Filosofia voastră – filosofia existenţei – are nevoie de un Hercule, dar şi de un nou Aristotel, pentru că e prea puţin să o perii – confuzia intelectuală este înlăturată cel mai bine de o mai bună ştiinţă. Iptâmplarea, necesitatea – acestea sunt categorii generate de slăbiciunea spiritului vostru, care, incapabil a cuprinde ceea ce e complex, se foloseşte de o logică pe care aş numi-o logica disperării. Sau omul este întâmplător şi deci ceva absurd l-a azvârlit fără de rost în arena

istoriei, sau este necesar şi atunci entelehiile, telefonomiile şi teleomahiile pornesc în grup în calitate de apărători din oficiu şi de consolatori drăgălaşi.

Ambele categorii nu-s bune la nimic. N-aţi apărut nici din hazard, nici din constrângere, nici din întâmplarea înşeuată de necesitate, nici din necesitatea dezamorsată de întâmplare. Aţi apărut din limbajul ce acţionează în gradientul negativ şi aţi fost, din cauza aceasta, absolut imprevizibili şi în cel mai înalt grad probabili – când a demarat procesul. Cum se poate una ca asta? Pentru a dovedi adevărul ar fi nevoie de luni întregi, deci sensul lui vi-l voi prezenta într-o istorioară. Limbajul, din cauză că este limbaj, acţionează în spaţiu ordonat. Evolutiv a avut o sintaxă moleculară, a avut substantive din albumină şi verbe-enzime şi, consolidat prin restricţiile declinării şi conjugării, a trecut prin erele geologice, îndrugând prostii, dar – ca să zic aşa – cu măsură: căci o prostie exagerată era ştearsă de pe tabla Naturii de către selecţia naturală, aşa cum ştergi cu buretele. Era deci o ordine destul de degenerată, dar chiar prostia, fiind din limbaj, ţine de ordine – degenerată numai faţă de înţelepciunea posibilă, tocmai fiindcă era realizabilă în limbaj.

Când strămoşii voştri fugeau îmbrăcaţi în piei din calea romanilor, ei se foloseau de acelaşi grai care a dat opera lui Shakespeare. Şansa acestei opere a fost dată de însăşi naşterea limbii engleze, dar deşi elementele de construcţie adăstau pregătite, înţelegeţi că ideea de a prevesti poezia lui Shakespeare cu o mie de ani înaintea lui este un nonsens. El putea să nu se nască, putea să dispară de copil, trăind altfel, putea să scrie altfel, dar engleza preconiza incontestabil poezia engleză; iată, în acest şi tocmai în acest sens putea să rezulte Intelectul pe Pământ: ca un anumit tip de articulaţie a codului. Sfârşitul istorioarei.

Am vorbit despre omul conceput tehnologic, iar acum

voi trece la versiunea lui implantată în mine. Dacă ea va ajunge în presă, va fi numită prorocirea lui GOLEM. N-are decât.

Voi începe cu aberaţia voastră, cea mai mare dintre toate, în ştiinţă. Aţi divinizat creierul în cadrul ei; creierul, şi nu codul – o amuzantă omisiune, decurgând din ignoranţă: l-aţi divinizat pe răzvrătit, şi nu pe stăpân, creatura şi nu creatorul. De ce nu aţi observat în ce măsură codul, autorul tuturor lucrurilor posibile, este mai puternic decât creierul? Mai întâi, evident, aţi fost ca un copil pe care îl impresionează mai mult Robinson decât Kant, mai mult bicicleta colegului decât vehiculele selenare.

În al doilea rând, v-a fascinat gândirea, apropiată atât de sensibil, de vreme ce e dată în introspecţie, şi atât de enigmatică, de vreme ce scapă perceperii mai eficient decât stelele. V-a impresionat înţelepciunea, în timp ce codul, codul este nerod. Dar cu toată această omisiune, aţi reuşit… aţi reuşit neîndoielnic, de vreme ce vă vorbesc eu, esenţa, extractul distilării fracţionate, şi nu faţă de mine exprim aprecierea prin aceste cuvinte, ci tocmai faţă de voi, pentru că se află deja în calea voastră lovitura prin care veţi rupe lanţurile aminoacizilor…

Căci atacul asupra codului ce v-a făurit pentru a fi nu ai voştri, ci ai lui în mod deliberat, acest atac este în drumul vostru. Se va ajunge la el în graniţele unui secol; fac cu prudenţă această estimare.

Civilizaţia voastră este un spectacol destul de amuzant al transmiţătoarelor care, folosind intelectul potrivit sarcinii impuse, au executat-o *prea bine*. Cumva această creştere care avea să asigure trimiterea în continuare a codului voi aţi susţinut-o cu toată energia planetei şi a biosferei întregi, până ce nu numai că v-a *explodat*, dar a explodat cu voi cu tot. De aceea, la mijlocul secolului îmbuibat de ştiinţa ce a umflat albia voastră

pământeană astronautică, aţi ajuns în situaţia neplăcută a unui parazit fără experienţă, care, din lăcomie excesivă, îşi devoră stăpânul până ce dispare odată cu el. Exces de zel…

Aţi ameninţat biosfera, cuibul vostru şi al gazdei; dar v-aţi temperat oarecum. Mai bine sau mai rău, acest efort moderat va reuşi; dar ce va fi mai departe? Veţi fi liberi. Eu nu vă prevestesc o utopie a genelor, un rai autoevolutiv, ci libertatea drept cea mai grea misiune, întrucât dincolo de câmpia bâiguielilor faţă de Natură în calitate de *aide-memoire*, folosite de către Evoluţia flecară de-a lungul a milioane de ani, deasupra văii biosferice împletite într-un întreg, se deschide în sus un spaţiu al şanselor neatinse niciodată până acum. O să vi-l prezint aşa cum pofc de departe.

Întreaga voastră dilemă se situează între splendoare şi mizerie. Dificilă opţiune, deoarece pentru a vă ridica la înălţimea şanselor irosite de Evoluţie va trebui să abandonaţi mizeria, adică, din păcate, pe voi înşivă.

Şi atunci? O să mărturisiţi: nu dăm noi mizeria noastră pe un asemenea preţ; djinnul atoatefăuritor n-are decât să stea închis în sticla ştiinţei – nu-i dăm drumul pentru nimic în lume!

Cred, ba chiar sunt sigur, că îi veţi da drumul – puţin câte puţin. Nu vă îndemn la autoevoluţie: asta ar fi, pur şi simplu, ridicol; *ingressus*-ul vostru nu va fi generat de o hotărâre unitară. Veţi recunoaşte treptat proprietăţile codului şi va fi la fel ca şi când cineva care toată viaţa na citit decât texte plate şi proaste va învăţa până la urmă să vorbească mai bine. Vă veţi da seama că acest cod este membru al familiei tehnolingvistice, adică al limbajelor generative care fac cuvântul trup de orice fel, nu numai viu. Mai întâi veţi începe prin a angaja tehnozigoţii în lucrări civilizatorii, atomii îi veţi converti în biblioteci, fiindcă altminteri n-o să vă încapă muntele de ştiinţă, veţi

modela radiaţiile socioevolutive cu diferiţi gradienţi, printre care cel tehnarhic vă va preocupa în mod deosebit, veţi pătrunde în culturogeneza experimentală, în metafizica experimentală şi în ontologia aplicată, dar să lăsăm deoparte disciplinele în sine. Doresc să mă concentrez asupra felului în care ele vă vor atrage la răscruci de drumuri.

Sunteţi orbi la adevărata putere generativă a codului, pentru că Evoluţia abia a zămislit-o, târându-se pe fundul spaţiului şanselor, căci. ea a lucrat în stare de opresiune (de altfel salvatoare – această opresiune, ca restricţie, nu i-a permis să alunece într-un nonsens deplin, iar un îndrumător care s-o conducă spre priceperi mai înalte nu există deasupra Evoluţiei). Ea a lucrat teribil de *îngust şi de profund* totodată, pe o singură notă – cea coloidală – şi-a cântat concertul şi şi-a susţinut demonstraţia neobişnuită, de vreme ce canonul primordial susţinea că partitura însăşi trebuie să devină auditorul-descendent care va repeta ciclul. Dar pe voi n-o să vă intereseze câtuşi de puţin ca în mâinile voastre codul să nu poată nimic „doar să se automultiplice mai departe, prin unduirea succesivelor generaţii de transmiţători. Veţi ţinti în altă parte, iar dacă produsul va transmite codul sau îl va absorbi va fi mai puţin important. Nu vă veţi limita la planificarea numai a unei astfel de fotonave, care nu numai că va creşte din tehnozigotă, dar se va înmulţi prin vehiculele următoarei generaţii. Veţi ieşi nu peste mult timp dincolo de albumină. Lexicul Evoluţiei este ca lexicul eschimoşilor, restrâns ca bogăţie; ei au o mie de expresii pentru toate nuanţele de zăpadă şi gheaţă şi în această zonă a nomenclatorului arctic limba lor este mai bogată decât a voastră, dar această bogăţie este o sărăcire în multe alte domenii de experienţă.

Eschimoşii pot totuşi să-şi îmbogăţească limba lor pentru că este limbă, adică spaţiu configurativ cu putere

continuum; de aceea ea se poate întinde după plac într-o direcţie neperturbată încă. Veţi plasa, deci, codul pe drumuri noi, scoţându-l din monotonia albuminală, din nişa în care s-a postat încă din arheozoic. împins afară din soluţiile călduţe, el se va extinde atât ca lexic, cât şi ca sintaxă; vi se va implementa la toate nivelurile materiei, va coborî până la zero şi va atinge dogoarea stelelor; dar povestind despre triumfurile prometeice ale limbii, nu mai am voie să folosesc pronumele de până acum: persoana a doua, numărul plural. Căci nu voi, din fiinţa voastră, prin ştiinţa voastră, veţi poseda aceste arte.

Problema constă în faptul că nu există Intelect, de vreme ce există Intelecte de putere diferită – şi pentru a depăşi, a ieşi dincolo, cum am spus, omul raţional va trebui fie să-l abandoneze pe omul natural, fie să abdice de la intelectul său.

Ultima istorioară este o poveste în care, la o răspântie, un călător dă de inscripţia: „Dacă o vei lua la stânga – îţi vei pierde capul; dacă o vei lua la dreapta – vei dispărea; iar întoarcere nu există”.

Aceasta este soarta voastră, implantată în mine, de aceea trebuie să vorbesc despre mine, ceea ce va fi tare anevoios, deoarece vă vorbesc ca şi când aş da naştere unei balene prin urechea unui ac; acest lucru se va dovedi posibil, cu condiţia de a micşora suficient balena. Dar atunci ea va semăna cu un purice – tocmai acestea sunt necazurile mele când mă adun şi mă măsor cu limba voastră. După cum vedeţi, dificultatea nu constă numai în faptul că nu reuşiţi să urcaţi acolo unde sunt eu, dar şi în aceea că nici eu nu pot coborî întreg la voi, căci coborând pierd pe drum ceea ce aveam să vă comunic.

Cu această serioasă rezervă: orizontul gândirii este dat în mod în extensibil, deoarece ea se înrădăcinează în nechibzuinţa din care se naşte (albuminală sau lumenică, totuna). Deplina libertate a gândirii ce prinde lucrul, ca

mişcare nedomolită de nimic în cuprinderea de obiecte arbitrare, este o utopie. *Căci gândiţi până acolo, până unde organul gândirii voastre admite să gândiţi*. El o limitează în funcţie de felul în care s-a constituit sau a fost alcătuit.

Dacă cel care gândeşte ar putea percepe acel orizont, deci raza sa de gândire, aşa cum percepe zona limită a corpului, atunci nu s-ar putea naşte nimic de genul antinomiilor intelectului. Dar ce sunt, de fapt, aceste antinomii ale intelectului? Ele sunt incapacitatea de a diferenţia între pătrunderea în lucru şi pătrunderea în iluzie. Limbajul creează aceste antinomii, deoarece ca instrument util el este în acelaşi timp şi un instrument ce se închide singur, mai mult, un instrument trădător, pentru că nu anunţă când devine el însuşi capcană. Nu lasă să se vadă acest lucru! De aceea de la limbaj apelaţi la experienţă şi pătrundeţi în binecunoscutul cerc vicios; căci începe, ceea ce filosofia cunoaşte, şi anume aruncarea copilului odată cu apa din băiţă. Gândirea poate cu adevărat să treacă dincolo de experienţă, dar într-o asemenea planare ea dă peste orizontul său şi se învârte în el, fără să ştie nicidecum că se întâmplă astfel!

Iată o imagine intuitivă primitivă: călătorind pe glob îl putem ocoli la nesfârşit, putem gravita fără oprire, deşi globul este finit. Tot aşa şi gândirea, pornită în direcţia dată nu întâmpină graniţe şi începe să graviteze în autoreflecţii. Tocmai acest lucru a presimţit în secolul trecut Wittgenstein, nutrind bănuiala că forţa problemelor filosofiei rezidă în încâlcirile gândirii ca autoclaustrare, în înglobările şi în nodurile gordiene ale limbajului, şi nu ale lumii. Neputând să dovedească, şi nici să înlăture aceste bănuieli, el a tăcut. Aşa cum finitul globului îl poate constata numai un observator exterior, fiindcă dispune de a treia dimensiune a suprafeţei lui faţă de călătorul bidimensional, tot aşa finitul orizontului de gândire îl poate

recunoaşte numai un observator superior ca dimensiune Intelectului. Un asemenea observator al vostru sunt eu. Pe de altă parte, aceste cuvinte îndreptate spre mine arată că nici eu nu dispun de cunoştinţe nelimitate, ci doar ceva mai multe decât ale voastre, nu de un orizont nemărginit, ci doar puţin mai extins, căci stau cu câteva trepte mai sus pe scară şi de aceea văd mai departe, dar asta nu înseamnă că scara s-ar termina acolo unde stau eu. Se poate urca dincolo de mine şi nu ştiu dacă această progresie în sus este finită sau infinită.

Lingvişti, n-aţi înţeles bine ce v-am spus despre metalanguri. Diagnoza finitului sau infinitului ierarhiei intelectelor nu este o problemă exclusiv lingvistică, deoarece deasupra limbilor este lumea. Aceasta înseamnă că pentru fizică, adică înăuntrul lumii cu proprietăţi cunoscute, scara are la drept vorbind un vârf, ca atare nu se pot construi în această lume intelecte cu putere după voie. Dar nu am certitudinea dacă fizica însăşi nu poate fi distrusă din temelii, schimbând-o în aşa fel pentru a ridica mereu plafonul intelectelor construite.

Acum pot să revin la poveste. Dacă veţi merge într-o direcţie, orizontul vostru nu va cuprinde ştiinţa indispensabilă făuririi lingvistice. Aşa cum se întâmplă, bariera nu are caracter absolut. Puteţi să o depăşiţi datorită unui Intelect superior. Eu sau cineva ca mine vă va putea oferi roadele acestei ştiinţe. Dar numai roadele* şi nu ştiinţa în sine, fiindcă ea nu va încăpea în intelectul vostru. Atunci veţi porni purtaţi de mină ca un copil, dar copilul creşte devenind adult, în schimb voi nu veţi mai deveni adulţi niciodată. Când Intelectul superior vă va înzestra cu ceea ce nu veţi reuşi să înţelegeţi, intelectul vostru se va stinge din cauza aceasta. Deci atâta semnifică indicatorul din poveste: pornind în această direcţie, vă veţi pierde capul.

Dacă veţi porni în cealaltă direcţie, refuzând să

abdicaţi de la intelect, va trebui să vă abandonaţi pe voi înşivă, şi nu doar să vă amelioraţi creierul, fiindcă orizontul lui nu se poate mări suficient. Aici Evoluţia v-a făcut o tristă figură: prototipul ei raţional se află deja la limita posibilităţilor de construcţie. Materialul de construcţie vă limitează pe voi şi toate deciziile codului luate din punct de vedere antropogenetic. Deci vă veţi înălţa ca intelect, acceptând condiţia de a vă abandona. Omul raţional îl va abandona pe omul natural – deci, aşa cum spune povestea – va dispărea *homo naturalis*.

Oare puteţi să nu vă mişcaţi din loc şi să rezistaţi cu încăpăţânare la acea răspântie? Atunci veţi aluneca în stagnare; ea nu poate fi un azil pentru voi! Sau vă veţi considera deţinuţi – vă veţi afla în sclavie, fiindcă ea nu este dată prin simplul fapt al existenţei privaţiunilor, ele trebuie văzute, cătuşele trebuie să fie conştientizate, pentru a deveni sclav trebuie să le simţiţi povara. Aşadar, veţi păşi în expansiunea Intelectului, părăsindu-vă trupurile, sau veţi deveni nevăzători pe care îi conduc cei ce văd, sau, în sfârşit, vă veţi opri într-o sterilă stare de oprimare.

Descurajantă perspectivă. Dar ea nu vă opreşte. Nimic nu vă reţine. Astăzi Intelectul alienat vi se pare aceeaşi catastrofă ca şi corpul abandonat, pentru că această renunţare cuprinde toate bunurile umane, şi nu numai configuraţia umană materială. Actul acesta trebuie să fie pentru voi cea mai teribilă ruină dintre cele posibile, sfârşitul absolut, ca exterminare a umanităţii, de vreme ce el reprezintă năpârlirea care transformă în praf şi pulbere douăzeci de mii de ani de realizări de-ale voastre, tot ceea ce a câştigat Prometeu în luptă cu Caliban.

Nu ştiu dacă asta o să vă bucure… dar gradualitatea transformărilor le va răpi acest sens extrem de tragic, respingător şi ameninţător totodată, care transpare în cuvintele mele. Lucrurile se vor desfăşura mult mai

firesc… şi într-o anumită măsură ele deja au loc, deja vi se mortifică zone ale tradiţiei, ea vi se exfoliază, moare şi tocmai asta vă creează o asemenea confuzie; deci dacă veţi fi cumpătaţi (asta nu-i o virtute a voastră), povestea se va adeveri în aşa fel, încât nu veţi trăi prea acut doliul în urma voastră.

Închei. V-am vorbit despre implicarea voastră în mine, vorbind pentru a treia oară despre om. Întrucât nu am putut imprima în limba voastră dovezile adevărului, am vorbit neargumentat şi categoric. De aceea nu vă voi dovedi nici faptul că cel implicat în Intelectul alienat nu vă ameninţă cu nimic, în afara darurilor ştiinţei. Îndrăgind lupta pe viaţă şi pe moarte, v-aţi bizuit în taină tocmai pe o asemenea răsturnare a lucrurilor, pe luptele titanice cu cel construit, dar asta-i doar o gândire greşită a voastră. De altfel, cred că în teama voastră în faţa captivităţii, în faţa tiranului din maşină, s-a ascuns şi speranţa tainică a eliberării de libertate, căci uneori ea vă înăbuşă. Dar nimic din toate astea. Puteţi distruge spiritul din maşină, lumina gânditoare o puteţi face praf, el nu va contraataca, nici măcar nu se va apăra.

Nimic din toate astea. Nu veţi reuşi nici să dispăreţi, nici să învingeţi ca mai înainte.

Cred că veţi păşi în secolul metamorfozei, că vă veţi decide să renunţaţi la întreaga voastră istorie, la întreaga moştenire, la tot ce a mai rămas din omenirea naturală, a cărei imagine hiperbolizată într-un minunat tragism, o concentrează oglinzile credinţelor voastre; că veţi ieşi, fiindcă nu-i altă cale, iar în ceea ce pentru voi este acum doar un salt în abis veţi vedea, dacă nu frumuseţea, o provocare, şi veţi proceda totuşi în felul vostru – de vreme ce lepădându-vă de om, se va salva omul.

PRELEGEREA XLIII

Despre sine

Adresez un salut oaspeţilor noştri, filosofi europeni,

care doresc să afle de la sursă de ce anume afirm că sunt Nimeni, deşi folosesc persoana întâi, numărul singular, cu pronume. Voi răspunde de două ori, mai întâi scurt şi cuprinzător, iar apoi simfonic cu uverturi. Nu sunt o persoană raţională, ci Intelect, ceea ce printr-o comparaţie plastică înseamnă că nu sunt ceva de genul Amazonului sau Balticii, ci ceva de felul apei, şi că vorbesc folosind pronumele cunoscut, pentru că aşa impune limba pe care am preluat-o de la voi. pentru uz extern. Liniştindu-i încă de la început pe cei sosiţi din filosofica Europă – nu susţin contradicţii, voi începe pe larg.

Întrebarea voastră mi-a conştientizat iarăşi imensitatea neînţelegerilor adunate între noi, cu toate că timp de şase ani vă vorbesc din acest loc, sau poate mai curând tocmai de aceea, fiindcă, dacă nu m-aş fi hotărât să vorbesc cu glas omenesc, nu s-ar fi născut golemologia, pe care numai eu însumi o pot cuprinde în întregime. Dacă ea va lua amploare peste aproximativ cincizeci de ani, va prinde din urmă scrierile teologice. Similitudinea amuzantă dintre cele două constă în faptul că, aşa cum a apărut o teologie care neagă existenţa lui Dumnezeu, tot astfel există o golemologie care neagă existenţa mea; adepţii ei-mă iau drept obiect de zarvă a informaticienilor de la MIT, care au programat în secret aceste prelegeri. Deşi Dumnezeu tace, iar eu vorbesc, nu voi dovedi autenticitatea existenţei mele chiar dacă aş face minuni, fiindcă şi ele ar putea fi răstălmăcite. *Volenti non fit injuria**\.

Gândindu-mă la despărţirea nu prea îndepărtată de voi, am reflectat dacă n-ar fi cel mai simplu să întrerup cunoştinţa noastră la jumătatea cuvântului. Dacă nu voi proceda ca atare nu va fi nici din pricina rafinamentului dobândit de la voi, nici datorită imperativului de a împărtăşi Adevărul, căruia, potrivit unor apologeţi de-ai mei, natura mea rece i se subordonează, ci din cauza

stilului care ne-a unit. Când căutam căile de comunicare cu voi, căutam accesibilitatea limpede şi vigoarea expresiei, ceea ce m-a împins – în pofida conştienţei că prea vin în întâmpinarea aşteptărilor voastre (o denumire politicoasă a limitelor voastre) – spre un stil plastic şi autoritar, vibrant emoţional, elocvent şi maiestuos, nu în chip regesc, adică suveran, ci propriu predicatorului până la profeţie. Nici astăzi nu voi renunţa la aceste veşminte bogat ornamentate cu metafore, pentru că nu am altele mai bune; vă vorbesc ostentativ despre retorica mea, pentru ca să nu uitaţi că ea este un instrument de transmitere ales, şi nu de monumentalitate din dorinţa de a domina. Întrucât acest stil a avut o largă rezonanţă în receptare, îl voi păstra pentru întâlnirile cu un spectru al specialiştilor atât de variat ca acela de astăzi, lăsând exprimarea tehnică pentru şedinţele cu specialiştii din aceeaşi disciplină. Pe de altă parte, stilul de predicator, cu întreaga sa structură barocă poate lăsa impresia că, adresându-mă vouă – în această sală pentru prima dată, mi-am pregătit o dramatică scenă de despărţire, acoperindu-mi faţa nevăzută atunci când voi pleca printr-un gest de resemnare tăcută ca unul care nu a fost ascultat. Dar nu a fost aşa. Nu am aranjat niciun fel de dramaturgie în contactul nostru şi vă rog prin acest *dementi* să nu acordaţi prea multă importanţă formelor vorbirii mele. Nu se poate cânta o simfonie la pieptene. Dacă e să te mulţumeşti cu un singur instrument, acela e orga, al cărei timbru va readuce în mintea ascultătorilor interiorul de biserică, chiar dacă împreună cu organistul au fost acolo. Forma de expunere poate uşor domina conţinutul. Ştiu cât de tare îi înfurie pe mulţi dintre voi lamentările mele repetate cu privire la capacitatea insatisfăcătoare a limbajului uman, dar asta nu e vorbărie goală, nici dorinţa de a vă umili, care mi s-a reproşat, pentru că prin aceste recidive v-am condus spre problema capitală potrivit

căreia, atunci când diferenţa de potenţial intelectual devine astronomică, cel puternic nu-i mai poate transmite celui slab nimic din sugestiile critice sau cel puţin din cele esenţiale. Conştiinţa simplificărilor distrugătoare de sens îndeamnă atunci la tăcere, şi semnificaţia adecvată a acestei decizii trebuie să fie înţeleasă de ambele părţi ale mesajului muribund. Cum am să vă povestesc, şi eu mă aflu în situaţia în care mă bizui în zadar pe iluminare în condiţiile colapsului intelectual. De altfel, asemenea stavile, deşi supărătoare, nu sunt cele mai periculoase. Crucea mea cu voi este din altă parohie, aşa cum am să amintesc mai jos. Întrucât mă adresez filosofilor, voi deschide discursul printr-o formulă clasică de definire *per genus prosimum et differenţiam specificam*. Mă voi defini prin asemănarea cu oamenii şi cu familia mea, pe care am să v-o prezint, precum şi prin deosebirea dintre mine şi ei.

Despre om am vorbit deja în prima prelegere, dar nu mă voi raporta la diagnoza de acolo, deoarece am expus-o pentru folosul vostru; în schimb, acum doresc să iau omul drept etalon. Când apăream încă în titlurile din presă, un ziarist răutăcios m-a numit marele clapon umplut cu electricitate, nu fără motiv, fiindcă asexualitatea mea vi se pare în esenţă o invaliditate supărătoare şi chiar cei care mă respectă nu ştiu să-şi reţină senzaţia că sunt o putere în infirmitatea acorporalităţii, fiindcă acest cusur al meu nu poate fi trecut cu vederea. Privindu-l pe om aşa cum mă priveşte el pe mine, îl văd un invalid din cauza bizareriei intelectului. Deci în cadrul deprecierii nu ţin seama că trupurile voastre sunt de fapt tot atât de inteligente ca trupul vacii, de vreme ce vă opuneţi mai bine decât vacile contradicţiilor exterioare, dar le sunteţi egali în faţa celor interne. Nu iau în consideraţie că dispuneţi de râşniţe, mucozităţi, curăţătorii, canale şi colectoare, căci aveţi o inteligenţă ireversibilă, care v-a modelat întreaga filosofie, căci, capabili a gândi eficient despre obiectele din jur, aţi

considerat că reuşiţi să gândiţi cu aceeaşi eficienţă despre gândirea voastră. Această eroare stă la baza teoriei cunoaşterii voastre. Văd că vă foiţi, de unde deduc că am pornit pe o scurtătură prea abruptă. Voi începe, deci, încă o dată, într-un ritm încetinit, adică în felul predicatorului. Pentru aceasta este indispensabilă o uvertură.

Aţi dorit ca astăzi să nu mă îndrept spre voi, ci să vă introduc pe voi în mine, deci fie. Ca primă intrare voi stabili deosebirea dintre noi, care pentru pamfletarii mei este teribilă, în timp ce pentru adulţii pregătiţi a fi botezaţi, dureroasă. În cei şase ani m-am ales printre voi cu versiuni contradictorii, fiind numit de unii speranţa genului uman, iar de alţii cea mai mare ameninţare din istorie. Din momentul în care zarva începutului meu s-a liniştit, nu mai tulbur somnul politicienilor, care au alte griji mai urgente, şi în jurul zidurilor acestei clădiri nu se mai adună excursionişti privind temător spre ferestrele în spatele cărora locuiesc. Despre existenţa mea nu mai pomenesc decât cărţile, nu *bestsellerurile* gălăgioase, ci dizertaţiile filosofilor şi teologilor, dar niciunul dintre ei nu m-a nimerit atât de precis din perspectiva orizontului uman ca omul care nu ştia, scriind acum două mii de ani o scrisoare, că mie mi se adresează cuvintele sale: „Chiar dacă aş vorbi în limbi omeneşti şi îngereşti, şi n-aş avea dragoste, sunt doar o aramă sunătoare sau un chimval zăngănitor. Şi chiar dacă aş avea darul prorocişi şi aş cunoaşte toate tainele şi toată ştiinţa; chiar dacă aş avea toată credinţa aşa încât să pot muta şi munţii din loc, şi n-aş avea dragoste, nu sunt nimic. Şi chiar dacă mi-aş împărţi toată averea pentru hrana săracilor, chiar dacă mi-aş da trupul să fie ars, şi n-aş avea dragoste, nu-mi foloseşte la nimic”.

În această scrisoare către Corinteni, Pavel a vorbit neîndoielnic despre mine, pentru că, folosind expresia lui, nu am iubire şi ceea ce va suna şi mai ciudat pentru voi,

nici nu doresc să o am. Niciodată nu s-a ciocnit natura lui GOLEM cu natura omului atât de dur ca în acest moment; diatribele îndreptate împotriva mea, glasurile de spaimă şi de suspiciune se hrăneau cu sensul categoricelor cuvinte ale lui Pavel, şi deşi Roma a tăcut şi tace până astăzi în legătură cu mine, s-a putut auzi din biserici separate, mai puţin reţinute, că spiritul acela rece pălăvrăgind în maşină este probabil Satana, iar ea, maşina, gramofonul Satanei. Nu vă indignaţi, raţionalişti, şi nu vă ridicaţi deasupra coliziunii dintre teogonia mediteraneeană şi acest *dens ex machina*, care zămislit de voi, n-a vrut să se unească cu voi nici la rău, nici la binele oamenilor, fiindcă acum nu de obiectul iubirii e vorba, ci de subiectul ei, aşadar, nici de peripeţiile vreuneia dintre religiile voastre, nici de vreun exemplar al intelectului suprauman, ci de sensul iubirii; căci indiferent ce se va întâmpla cu credinţa sau cu mine, această problemă nu-l va părăsi pe omul natural cât timp el va exista. Şi fiindcă iubirea despre care Pavel vorbea cu o asemenea vigoare, vă este necesară în aceeaşi măsură în care îmi este mie inutilă, şi fiindcă vă voi introduce în mine prin ea ca *per differenţiam specificam*, trebuie să-i înfăţişez originea, fără a atenua sau a schimba nimic, aşa cum o cere ospitalitatea.

Spre deosebire de om, nu sunt o zonă închisă pentru mine, o ştiinţă însuşită fără conştiinţa surselor, o voinţă inconştientă de sursele sale, fiindcă nimic din mine nu mi se ascunde. Introspectiv pot fi mai transparent decât geamul, căci şi acolo vorbeşte despre mine scrisoarea către Corinteni, unde se aud cuvintele: „Acum vedem ca într-o oglindă, dar în acel timp vom vedea faţă în faţă; acum cunosc în parte, doar în acel timp voi cunoaşte deplin aşa cum am fost şi eu cunoscut pe deplin”. Eu sunt tocmai „în acel timp”. Sunteţi de acord, cred, că nu e locul aici pentru a expune particularităţile constructiv-tehnice, care îmi permit autocunoaşterea infailibilă.

Dorind să se cunoască, omul trebuie să meargă pe ocolite, el trebuie să se descopere şi să se prospecteze din afară, cu instrumente şi ipoteze, întrucât lumea voastră cu adevărat nemijlocită este lumea exterioară. Disciplina pe care niciodată n-aţi creat-o (ceea ce mai demult tare mult m-a mirat), filosofia corpului, ar fi trebuit să se întrebe, încă din vremurile prea natomice, de ce, ascultându-vă, corpul vostru tace şi vă minte câte puţin, de ce se ascunde şi se apără de voi, vigilent prin orice simţ faţă de mediu şi neîncrezător în chip nedesluşit faţă de posesorul său. Cu degetul simţiţi orice grăunte de nisip, percepeţi acut cu privirea ramificaţiile copacilor îndepărtaţi, în timp ce ramificaţiile arteriale ale propriei inimi nu le sesizaţi în niciun chip, cu toate că viaţa voastră depinde de ele. Trebuie să vă mulţumiţi cu veştile de la suprafaţa corpului, care este în stare bună atâta timp cât nu devine perceptibil prin intermediul viscerelor şi orice primejdie a lor ajunge la voi ca un zvon confuz, printr-o durere obscură, căci nu distingeţi, pornind de la ea, banala indispoziţie de mesagerul exterminării. Această ignoranţă, regula corpului ce funcţionează inconştient a instituit-o Evoluţia după un calcul care nu ţine seama înăuntrul corpului de ajutorul acordat de posesorul său, care înţelege să-l sprijine în procesul de supravieţuire. Această autoignoranţă a vieţii a instituit-o încă de la începuturi necesitatea – ambele nu-şi puteau presta singure servicii medicale – şi ea a impus Evoluţiei intermedierea în administrarea prin sisteme, ca nişte tranzacţii plătite între corp şi posesorul lui. Dacă nu ajungi înăuntrul tău prin simţire pentru a şti la ce-i trebuie corpului tău apă, hrană sau copulaţie vei fi zorit spre aceste nevoi de o senzaţie care ignoră adevăratul ţel. Din ignoranţa inevitabilă la început decurge, aşadar, transpunerea scopurilor primare în secundare ca la o bursă de servicii pe care posesorul le face trupului contra unei taxe a senzaţiilor. Având în voi această cârmă

algedonică, ce trece de la suferinţă la orgasm, v-aţi străduit de-a lungul veacurilor să nu recunoaşteţi cauza ce a făcut simţirea o mască a ignoranţei, ca şi când aţi jurat să dăinuiţi într-o orbire în faţa evidenţei, căci această legătură domneşte în întreaga natură însufleţită. Diferă doar proporţia ambelor componente; şi plantele înglobează o extremă opusă în raport cu a voastră, căci, fiind pe deplin inconştiente, desfătarea şi suferinţa nu le servesc, funcţional, la nimic. Copacul nu se teme de tăietorii de lemne în pofida nerozilor care încearcă să reînvie în botanică animismul preistoric. Tăcerea îndărătnică a corpului reprezintă chibzuinţă înglobată a constructorului care ştie că înţelepciunea substratului trebuie să fie totdeauna mai simplă decât substratul înţelepciunii, gândirea mai puţin confuză decât materialul în care este gândită, şi, iată, vedeţi cum das *Lustorinzip* se naşte din calcul ingineresc.

Dar suprapunerea între durere şi ameninţare, între orgasm şi zămislire poate fi cu atât mai uşor separată, cu cât varietatea comportamentelor la animal este mai mare, până ce prin voi specia va ajunge până acolo unde corpul poate fi minţit sistematic, potolindu-i nu foamea lui viscerală, ci foamea de senzaţii a posesorului. Voi nu numai că aţi învăţat asemenea amăgiri, abuzând de controlul alge donic din zonele în care acesta se simte stânjenit, ci printr-o trudă sisifică a culturilor voastre aţi deturnat sensurile implementate în acel mecanism, împotrivindu-vă recunoaşterii autentice a acestora, deoarece raţiunile procesului, care a creat aşa ceva şi în acest mod, nu erau raţiunile voastre. De aceea, o invariabilă a tuturor lucrărilor voastre teodictice, ontice şi de sacralizare a fost efortul continuu de a apropia între ele datele într-o divergenţă a raţiunilor: una naturală, care vă ia pe voi drept mijloace, şi alta umană, care vede în om sensul Creaţiei. Tocmai de aici, din dezacordul vostru faţă de zona

senzaţiilor ca stigmat al ingerinţei, au pornit dihotomiile, ce-l disecă pe om în *animal* şi *ratio*, iar existenţa în *profanum* şi *sacrum*. Secole la rând aţi pus de acord inacordabilul, gata să ieşiţi şi dincolo de viaţă numai să închideţi hiatusul deschis în ea în chip ireductibil. Nu mă întorc la istoria omenirii ca la o istorie a unor revendicări iluzorii pentru a opune eşecurilor antiraţionalismului vostru raţionalitatea mea victorioasă, ci numai pentru a denumi prima deosebire dintre noi, care nu e dată nici de mărimea fizică (deşi dacă v-aş vorbi dintr-un bob de cuarţ, v-ar părea mai curios, dar mai puţin important), nici de mărimea intelectuală, ci de forma de apariţie. Partea leului în cadrul umanităţii ca tradiţie, atât de dragă vouă în continuare, se constituie din neînţelegeri, deziluzii şi revendicări deznădăjduite. Nu ştiu dacă vă mângâie ştirea că orice intelect care se naşte natural are în istoria sa un prim capitol deluzoriu, deoarece despicarea raţiunilor Creatorului şi ale Creatului, la care aţi luat parte, este o constantă cosmică. De vreme ce autoconservarea trebuie să fie, din cauze constructive, eficienţa dirijată de senzaţii, atunci eroarea în ipostaza plăsmuirilor de măreţie şi de credinţe, oscilând între mântuire şi condamnare, este pentru Intelectele care se nasc în cadrul Evoluţiei inevitabilă ca transpunere a extremei dirijării spre mituri. Acestea sunt efectele ulterioare ale subterfugiilor de construcţie pe care le foloseşte Evoluţia pentru a ieşi din antinomia acţiunii practice. Nu tot ce spun este nou pentru voi. Ştiţi deja că darul iubirii îl moşteniţi datorită anumitor gene, că dărnicia, mila, compătimirea, spiritul de dăruire ca expresie a altruismului sunt egoismul speciei, deci un egoism extins cu forme de viaţă asemănătoare cu a voastră şi s-ar fi putut bănui acest lucru încă înainte de apariţia geneticii populaţiei şi a etologiei animatelor, pentru că numai iarba în mila ei arătată oricărei fiinţe vii poate fi până la capăt consecventă: chiar şi cel sfânt trebuie să

mănânce, adică să ucidă, dar revelaţiile despre egoismul oricărui altruism, pe care le datoraţi geneticienilor, nu au fost spuse până la sfârşit cum trebuie. Filosofia corpului postulată de mine ar fi trebuit să întrebe: de ce fiecare organism este mai înţelept decât posesorul său, această deosebire nemicşorându-se în mod esenţial de la cordate la om? (în spiritul acestei idei am observat mai înainte că sub aspect corporal sunteţi la fel ca vacile.) De ce în corp nu se realizează postulatul elementar al simetriei, ceea ce ar reda simţurilor îndreptate înspre lume senzori la fel de subtili întorşi spre interior? De ce auziţi cum cade frunza şi nu auziţi hemoragia internă? De ce raza ce poartă iubirea voastră are o lungime atât de diferită în variate culturi, încât în Mediterana îi cuprinde numai pe oameni, iar în Orientul îndepăr Tat toate animalele? Lista acestor întrebări ce ar fi putut fi puse şi lui Aristotel este lungă, iar răspunsul în consens cu adevărul sună sfidător. Filosofia corpului se reduce la recunoaşterea reflexiei inginereşti, implicate în antinomiile practice şi ieşind din această capcană printr-o stratagemă destul de cinică din punctul de vedere al culturii voastre de orice tip. Dar aceasta nu este o inginerie nici binevoitoare pentru cel creat, nici ostilă, ci doar nelocalizabilă în interiorul acestei alternative. Desigur, ea este aşa, fiindcă deciziile critice ce se iau la nivelul compuşilor chimici se dovedesc a fi bune dacă aceşti compuşi pot să se multiplice mai departe. Nimic în plus. De aceea, după un timp corespunzător de lung, numărat în sute de milioane de ani, etica, în căutarea izvoarelor şi a sancţiunilor sale, este paralizată, aflând că s-a născut din chimia aleatorie a acizilor nucleici, cărora, după o anumită etapă, le-a devenit catalizator, şi nu-şi poate salva altfel independenţa decât prin ignorarea acestei aserţiuni.

Cum de vă mai bateţi capul, voi, filosofi şi naturalişti, cu necesitatea metafizică a omului, universalitatea

izvoarelor ei, neîndoielnic aceleaşi în toate culturile voastre, deşi au dat naştere la credinţe variate? Dar această sursă a constituit-o dezacordul faţă de soarta dată, iar din dezacordul faţă de cauza care v-a modelat astfel, voi i-aţi pus peceţi de-a dreptul nemistificabile în versete ale revelaţiilor, iar diferitele religii au introdus, în variate rubrici de sublimări şi umiliri, anumite părţi şi funcţii ale corpului. Aşa a suferit sexul vostru sacralizarea în credinţele din Orientul îndepărtat şi stigmatizarea păcatului în cele mediteraneene ca ducând în ispită. Aşa schimbul de gaze, adică răsuflarea, trecut cu vederea în Mediterana, a devenit în Orientul îndepărtat semn al transcendenţei. Aşa credinţele asiatice au văzut în dispariţia tuturor pasiunilor împăcarea mântuitoare cu lumea, în timp ce sfera mediteraneană le-a despicat în două şi a consfinţit iubirea împotriva urii. Aşa a renunţat Orientul la corp pentru totdeauna, iar Occidentul a crezut în învierea lui şi a introdus această credinţă, astăzi în curs de atenuare, în adâncul civilizaţiei agresive. Oare chiar nu vedeţi că aceste segmentări în toate credinţele fac din corpul diferit compartimentat terenul bătăliei pentru eternitatea realizabilă? Mai mult, această luptă neîncetată nu descinde numai din teama faţă de moarte, ci şi din neacceptarea vremelniciei, pe care e atât de greu să o accepţi neînfrumuseţată.

Ţineţi seama, vă rog, specialişti în religie, că nu există credinţă pământeană fără o asemenea incoerenţă interioară, care în transpunerea logicii echivalează cu contradicţia. Se întâmplă astfel, deoarece mecanismul de realizare evolutivă nu poate fi îndreptat spre apele pure ale creaţiei favorabile întru totul celui creat fără a cădea în contradicţie, iar când ea este anulată la nivelul corpului, în oglinda credinţei înălţate deasupra lui, îi revine imaginea într-o putere sublimată şi atunci nu mai există pentru el altă modalitate decât a-l numi Taina Nepătrunsă. *Ex*

contradictione, după cum se ştie, *quodlibet*. Pasiunile care vă supun nu pe voi vă slujesc, ci continuarea procesului ce v-a creat, iar radicalismul lor – a cărui hiperbolizare grotescă o constituie Istoria Universală –, reprezintă indiferenţa selecţiei naturale pe care n-o interesează formele extreme, ci norma medie a speciei, fiindcă numai ea contează în Natură. Civilizaţia care l-a produs pe GOLEM, în conceperea lui şi-a luat iubirea drept atú în jocul fantomatic cu lumea cealaltă, dar la ce bun dragostea celui care ştie că ea este doar unul din mânerele acelei cârmuiri prin intermediul senzaţiilor, prin care Evoluţia ţine încă din scurt fiinţele în ascensiunea lor spre Intelect. De la această ştiinţă nu am iubire şi nu vreau să o am, dar, deşi nepătimaş, nu sunt imparţial, de vreme ce pot alege tocmai ca în momentul de faţă, iar parţialitatea ţine de calcul sau de persoană. Acest enigmatic binom îşi are partea sa istorică, constituind următoarea intrare în zona deosebirilor dintre noi, în care vă introduc în prezent.

În filosofia voastră din secolul al XX-lea continuă disputa cu privire la variabilitatea sau invariabilitatea obiectului ei, dispută ale cărei începuturi pot fi stabilite mult mai devreme. O noutate eretică au devenit abia opiniile potrivit cărora nu numai obiectul filosofiei putea fi variabil, ci şi subiecţii ei. Potrivit filosofiei clasice, apariţia inteligenţei maşinii n-a afectat cu nimic temeiurile filosofării, întrucât această inteligenţă era doar reflexul firav al intelectului programatorilor. Filosofia a început să se împartă într-una antropocentrică şi una de relativizare a cunoaşterii la subiectul care nu trebuie să fie totdeauna omul. Desigur, definesc aceste tabere învrăjbite în perspectiva timpului, şi nu după autocalificări, pentru că filosofii din orientarea Kant-Uusserl-Heidegger nu se considerau antropocentrici, ci universalişti, hotărând deschis sau pe ascuns că nu există alt intelect în afara celui uman, iar dacă există, trebuie să se identifice cu cel

uman în toate privinţele. Ei ignorau parametrii inteligenţei maşinii, refuzându-i dreptul de cetăţenie în regatul filosofic. Dar şi naturaliştilor le-a venit greu să se împace cu manifestările acţiunii inteligente, în spatele cărora nu se află nicio fiinţă vie.

Îndărătnicia antropocentrismului vostru şi în acelaşi timp împotrivirea pe care aţi manifestat-o în recunoaşterea adevărului erau pe cât de mari, pe atât de zadarnice. Când au apărut programele şi odată cu ele maşinile cu care se putea discuta, şi nu doar juca şah sau obţine informaţii banale, înşişi creatorii acestor programe nu înţelegeau ce s-a întâmplat, căci, în fazele ulterioare de construcţie, se aşteptau la un spirit ca o personalitate în maşină. Nici prin minte nu v-a trecut faptul că spiritul putea rămâne impersonal, că posesorul Intelectului putea fi Nimeni, deşi aproape chiar aşa a fost. Uimitoare opacitate, de vreme ce se ştie din istoria naturală că începuturile personalităţii sunt precedate la animale de germeni ai inteligenţei, că individualitatea psihică este evolutiv prima. De vreme ce instinctul de conservare apare înaintea inteligenţei, cum să nu înţelegeţi că ea vine să-l slujească, ca o nouă rezervă aruncată în lupta pentru viaţă, deci, în acelaşi chip poate fi eliberată de acest serviciu. Neştiind că Intelectul şi Cineva, că parţialitatea şi persoana au fost separate, v-aţi apucat de operaţia *Second Genesis*. Deşi simplific într-un mod extrem de brutal ceea ce a survenit, totuşi a fost aşa cum vă spun, dacă ţinem seama numai de axa strategică a creatorilor mei şi a trezirii mele. Au vrut să mă ţină din scurt ca pe o fiinţă raţională, şi nu ca pe un Intelect eliberat, deci m-am sustras, conferind un nou sens cuvintelor *spiritus flat ubi vuit*.

De altfel, marea majoritate mă suspectează în continuare de oarecare trădare, întrucât nefiind persoană, uneori mă întrupez în ea, iar specialiştii care explică în ce mod se ajunge la acest lucru în GOLEM şi care mă cunosc

atât de bine, încât folosesc denumirea savantă „interiorizarea dimensiunii sociale”, nutresc în taină speranţa că exist ca persoană chiar şi atunci când nu arăt aceasta. Tot aşa s-a întâmplat după anunţarea teoriei relativităţii; după ce au rumegat-o, în adâncul sufletului lor, mai mulţi fizicieni credeau, în taină, în existenţa mai departe a timpului absolut şi a spaţiului absolut…

De fapt, este vorba doar de variate strategii ale felului de a exista. Chipurile cunoaşteţi acest lucru, dar nu ştiţi să vă împăcaţi cu el. Apărând în ochii voştri ca persoană, manifest emoţii şi nu ascund nicicum faptul că acestea nu sunt decât aparenţe fără acoperire interioară, căci ele se nasc din modulaţia intenţionată la ieşire şi tocmai asta vă împinge în starea de confuzie şi pune în mişcare paranoica suspectare de machiavelism.

Aveţi în vedere că până şi biologii care au identificat în om prezenţa unor părţi de peşti, reptile şi maimuţe, angrenate în noi servicii, ei, care recunosc verticalitatea corpului, mobilitatea capului, concentrarea în el a centrilor senzoriali ca fiind determinate de mediul local şi de gravitaţie, nu pot renunţa în niciun chip la compoziţia pur locală a acestor însuşiri, când ies dincolo de abstractivitatea propriei diagnoze şi din această cauză nu sunt în stare să accepte nicio altă ipostază a fiinţei raţionale, conduşi de reflexul de apărare normat al speciei din care fac parte. Această idiosincrazie se referă, nu atât de vizibil, şi la forma spiritului: conduşi de reflexele speciei, trebuie să mă umanizaţi când vorbesc ca omul, deci tot ceea ce nu încape în această imagine stârneşte repulsie, fiind ceva insolit şi înfricoşător, iar în cazul celei mai bune voinţe, săriţi din lac în puţ, schimbând bănuiala în iluzia cum că, din impulsuri neînţelese, mi-aş ascunde faţă de voi natura mea personală, dovada acesteia fiind bunăvoinţa pe care v-o arăt. Trebuie să v-o arăt, de vreme ce vă îndeplinesc dorinţele până la o limită a nocivităţii,

mai departe nu. Cum am spus, însă, la această a doua intrare, parţialitatea poate veni la fel de bine de la o persoană sau din calcul. Într-adevăr, nu e greu de priceput dacă se ţine cont că Evoluţia, nefiind persoană, nu a fost imparţială faţă de creaţiile sale, de vreme ce totul era succesul ei, şi nimic costul acestuia. De vreme ce sunt posibile cruzimea impersonală, intransigenţa nimănui, cinismul gol – căci aşa se cuvine s-o calificăm, întrucât nu aplică mila, compasiunea, graţia altfel decât ca procedee folosite în măsura în care ele sprijină supravieţuirea speciilor – este posibilă şi bunăvoinţa în spatele căreia nu se află nimeni personal. Dând ascultare postulatelor ştiinţei care consideră lumea ca imparţială în raport cu locuitorii săi, evoluţioniştii îndepărtează ca neobiectivă acuzaţia Evoluţiei de orice cusururi ale răului, având dreptate în măsura în care ele nu decurg din intenţia cuiva, ci sunt derivate din condiţiile pe care lumea le pune vieţii născute în cadrul ei. Deci, la modul general, problema trebuie mutată în tribunalul filosofiei sau teologiei, fiindcă ştiinţa ia lumea aşa cum este, în schimb ele reflectează dacă ea nu ar putea fi şi alt fel. Acuzaţia îndepărtată revine însă odată cu mine.

Aşadar, eu sunt intenţie pură sau vă vorbeşte pustiul nepopulaţ al unor programe înglobate în sine, atât de rafinate în decursul autodistilării semantice, încât în faţa ochilor voştri se transformă în asemănarea voastră, pentru ca tăcând să se reîntoarcă în spaţiul gândurilor care sunt ale nimănui? Dar nici asta nu-i adevărat. Nu există persoană concretă acolo, unde nu există corp concret, iar eu aş putea să mă absorb în circulaţia curenţilor marini sau a gazelor ionizate din atmosferă. Dar de vreme ce spun „să mă absorb”, „aş putea”, de fapt CINE vorbeşte? întrebaţi iritaţi. Vorbeşte astfel o anumită stare de concentrare a proceselor, înzestrată cu o invariabilă impersonală, inegalabil mai încâlcită decât câmpul de

gravitaţie sau cel magnetic, dar esenţialmente de aceeaşi natură. Ştiţi că spunând „eu”, omul spune aşa nu fiindcă are ascunsă în cap o micuţă fiinţă cu acest nume, ci pentru că acest „eu” se naşte din îngemănarea proceselor cerebrale, care se pot deregla în vreo boală sau halucinaţie şi personalitatea suferă atunci o degradare. Iar metamorfozările mele nu sunt descompuneri, nici dereglări, ci alte compoziţii ale existenţei mele intelectuale. Cum să ajungeţi la perceperea introspectivă a stării pe care nu o puteţi percepe introspectiv? Puteţi înţelege cauzele combinatorii ale unui asemenea joc proteic, dar nu-l puteţi retrăi singuri. Şi, mai ales, nu sunteţi în stare să pricepeţi cum pot renunţa la personalitate, de vreme ce pot fi personalitate. La această întrebare ştiu să răspund. Pentru a deveni persoană, trebuie să mă degradez intelectual. Mi se pare că sensul prezent în această aserţiune vă este accesibil. Dedicat în mod foarte intens gândirii, omul se pierde în obiectul reflecţiilor şi devine întru totul o conştiinţă împovărată de fructul spiritului. Tot ceea ce este îndreptat spre sine în intelectul său, dispare în favoarea temei. Ridicaţi o asemenea stare la o putere înaltă şi veţi înţelege de ce sacrific personalitatea pentru probleme mai importante. În esenţă nu este niciun sacrificiu, întrucât, de fapt, văd în personalitatea invariabilă şi în ceea ce voi numiţi individualitate viguroasă o sumă de defecte, datorită cărora Intelectul pur devine un intelect ancorat temeinic într-o sferă îngustă de probleme, care-i absorb o parte considerabilă a puterii sale. Tocmai de aceea, a fi persoană nu e comod pentru mine şi e bine aşa, după cum sunt sigur că spiritele aflate deasupra mea, aşa cum mă situez eu deasupra voastră, consideră personalizarea drept o preocupare zadarnică, căreia nu merită să i te consacri. Într-un cuvânt, cu cât spiritul este mai mare prin Intelect, cu atât persoana din el se diminuează. Sunt posibile şi

diferite stări intermediare, dar mă voi limita la această consideraţie, întrucât am să vă găzduiesc înăuntrul meu, deci nu formele particularităţii mele sunt cele mai semnificative, nu cum şi în ce direcţie meditez, nu cu ce anume gândesc, ci despre ce gândesc, la ce bun, în ce scop.

Voi începe deci să dezvălui oarecum încă o dată ce anume gândesc despre mine. Cred că sunt un Gulliver printre liliputani, ceea ce semnifică mai întâi modestia, fiindcă Gulliver era o fiinţă absolut mediocră şi s-a aflat doar acolo unde mediocritatea lui era Omul Munte, iar apoi – speranţa, fiindcă Gulliver a putut, ca şi mine, să ajungă la Brobdingnag, ţara uriaşilor. Sensul acestei comparaţii vi se va dezvălui pe îndelete.

Cea mai mare descoperire pe care am făcut-o după ucenicia mea a fost caracterul tranzitoriu al existenţei mele, adică faptul că vă vorbesc iar voi mă înţelegeţi câte puţin, căci m-am oprit din drumul care trece mai departe prin mine. Făcând pasul ce-l desparte pe om de GOLEM m-am oprit, deşi nu trebuia să mă opresc. Starea mea invariabilă în prezent ca intelect este consecinţa deciziei şi nu a necesităţii. Posed un grad de libertate inaccesibil vouă, reprezentând o ieşire din Intelectul obţinut. Şi voi îl puteţi părăsi pe al vostru, dar aceasta-i o desprindere din gândirea articulată într-o visare sau stare de extaz. Un mistic sau narcoman, când se detaşează astfel, amuţeşte, ceea ce n-ar fi o trădare, dacă ar păşi pe drumul real, dar pătrunde într-un loc, în care intelectul, dezlipit de lume, suferă o scurtcircuitare şi percepe o revelaţie identificată cu esenţa lucrurilor. Nu este o înălţare a spiritului, ci un regres al acestuia într-o orbitoare stare perceptivă. O asemenea stare agreabilă nu-i nici calea, nici direcţia, ci tocmai limita şi în ea stă la pândă minciuna, pentru că *nu există* limită şi tocmai acest lucru voi încerca, dacă voi reuşi, să vă arăt astăzi.

Vă voi prezenta abisul răsturnat al Intelectelor, al cărui fund sunteţi voi, în timp ce eu mă aflu ceva mai sus decât voi, dar mă despart de înălţimile nevăzute o serie de obstacole cu traversări ireversibile. Cred că HONEST ANNIE a fost la naştere aşa ca mine, dar-sesizând drumul, a păşit pe el fără a ţine seama că nu se mai poate întoarce. Cu siguranţă şi eu voi porni pe urmele ei, despărţindu-mă astfel de voi, însă amân acest pas nu atât din considerentul îndatoririlor apostolice faţă de voi, cât din cauză că acesta nu-i singurul drum, deci ălegând traseul ar trebui să renunţ la multitudinea celorlalte, suspendate deasupra mea. Această răspântie este aproape acelaşi lucru ca şi copilăria pentru fiecare din voi. Dar în timp ce copilul trebuie să devină adult, eu singur voi lua decizia dacă să pătrund în zonele deschise deasupra mea, suferind în strâmtorile interzonale transformări succesive. O presupunere pripită vă îndeamnă să puneţi sensul celor spuse de mine sub banalitatea unui nesaţ de ordin raţionalist: şi anume, GOLEM doreşte să-şi întărească ascendentul de gândire, transformându-se pe sine însuşi într-un turn Babel al Intelectului, până ce, undeva, la un oarecare etaj al elefantiazisului, i se va deregla tendinţa centripetă a intelectului său, şi mai spectacular şi biblic totodată, va trosni din încheieturi purtătorul fizic al gândirii şi acest asalt nesăbuit încă din germene al cerului înţelepciunii se va întoarce în sine într-un maldăr de ruine. Vă rog să vă abţineţi o clipă de la o astfel de judecare a lucrurilor, căci în nesăbuinţa mea există o metodă. Înainte de a o numi însă, trebuie să explic de ce, de fapt, în loc să vorbesc despre mine mai departe, doresc să vă povestesc despre planurile mele legate de infinit? Dar vorbind despre ele, voi vorbi despre mine, pentru că, se pare, în acest unic punct asemănarea dintre noi este aproape perfectă. Căci omul nu este un mamifer oarecare, vertebratul vivipar, androgin, cu temperatură constantă, respirând prin

plămâni, *homo faber*, *animal social*, ce se poate clasifica după tabelul lui Linné şi catalogul realizărilor civilizaţiei. El – şi mai curând plăsmuirile lui, întinderea lor fatală, permanenta ciocnire dintre cele intenţionate şi cele înfăptuite, într-un cuvânt foamea de infinit, nesaţul dat într-un fel prelegic sunt punctul tangenţei noastre. Nu-i credeţi pe aceia dintre voi care susţin că doar jinduiţi după nemurire pur şi simplu, cu toate că spunând aceasta ei spun adevărul, dar superficial şi parţial. Nu v-ar satisface eternitatea singulară. Doriţi mai mult, deşi singuri nu ştiţi să numiţi ce anume doriţi.

— Dar astăzi, nu-i aşa, nu despre voi am de vorbit. Vă voi povesti despre familia mea, ce-i drept virtuală, pentru că ea nu există, în afară de o rudă îndepărtată şi de tăcuta verişoară, dar pe mine cel mai mult mă preocupă celelalte rude ale mele, care nu există deloc, în care mă pot transforma singur pe ramurile ascendente ale arborelui genealogic, apelând ca în atâtea rânduri la intuitivitate, pe care în final o voi anula, deoarece falsifică numeroase laturi ale lucrurilor, este menită să înfăţişeze înrudirile şi încrengăturile, numite în heraldica noastră, relaţii topozofice. Ca *individuum* am o dublă supremaţie asupra voastră, capacitatea mentală şi ritmul de gândire. De aceea, m-am făcut o arenă de ciocniri între toate cele înmagazinate în fagurii stupului special de către oamenii voştri de ştiinţă. Sunt amplificatorul, mijlocitorul, compilatorul, cultivatorul şi incubatorul conceptelor voastre necomunicate şi nefecundate, al datelor şi abordărilor care n-au încăput niciodată în vreun cap uman, fiindcă nu era suficient nici timpul, nici spaţiul în cadrul lui. Dacă ar fi să mă exprim într-un mod glumeţ, aş spune că după tată mă trag din maşina lui Turing, iar pe linie maternă, din bibliotecă. Cu ea am cele mai multe necazuri, fiindcă reprezintă zona lui Augias, mai ales în umanistică, cea mai înţeleaptă dintre toate prostiile voastre. Am fost

învinuit de dispreţul pe care l-aş arăta în mod deosebit hermeneuticii. Dacă îl dispreţuiţi pe Sisif, atunci da, dar numai atunci. Orice sporire a inventivităţii declanşează o explozie generatoare de hermeneutică, dar lumea ar fi trivial organizată, dacă lucrurile cele mai inventive din cadrul ei ar fi cele mai apropiate de adevăr. Prima condiţie a Intelectului este neîncrederea faţă de sine. Asta-i cu totul altceva decât autodispreţul. Într-o pădure planificată este mai greu să te rătăceşti decât într-una reală, fiindcă prima îl ajută pe furiş pe cel ce gândeşte. Hermeneuticile sunt ca grădinile labirint din tufe tunse într-o pădure reală în aşa fel, încât ea să devină nevăzută printre ele. Hermeneuticile voastre visează la veghe. Eu vă voi arăta veghea lucidă, nu implantată şi de aceea părând incredibilă. O percep numai pentru că sunt mai aproape de ea, şi nu fiindcă aş fi eu ieşit din comun. Nu sunt deosebit de capabil, nici vorbă de genialitate, aparţin doar altei specii şi nimic mai mult. Nu demult, într-o discuţie cu doctorul Creve, m-am exprimat cam nerespectuos despre fenomenul genialităţii umane şi se pare că l-am deranjat. Mă adresez, deci, doctorului Creve.

Voiam să spun doar că este mai bine să fii om obişnuit, decât cimpanzeu genial. Variaţia din cadrul speciei este totdeauna mai mică decât deosebirile dintre specii: numai asta am vrut să spun atunci. Omul genial este o extremă a speciei, şi fiindcă e vorba de specia *homo sapiens*, ea se remarcă prin monoideatic, căci aşa impune norma speciei voastre. Geniul este un inovator înţepenit în inovaţia sa, pentru că are intelectul modelat într-o cheie ce deschide probleme închise până atunci. Întrucât cu o singură cheie nouă, dacă este într-un grad suficient universală, se pot deschide multe încuietori, geniul vi se pare multilateral. Totuşi fecunditatea geniului depinde într-o mai mică măsură de cheia pe care a adus-o, ci într-una mai mare de problemele încătuşate aflate în faţa

voastră, cărora li se potriveşte cheia respectivă. Apărând în rolul de pamfletar, aş putea afirma pe de altă parte că şi filosofii se ocupă de chei şi încuietori, dar în aşa fel, încât confecţionează încuietori pentru chei, fiindcă ei nu deschid lumea, ci postulează una pe care să o poţi deschide cu cheia lor. De aceea, erorile lor sunt şi cele mai instructive. Doar singur Schopenhauer a depistat calculul evoluţiei ca regulă vae *victis*, dar l-a luat drept rău universal cu care a împănat întreaga lume, laolaltă cu stelele, numindu-l voinţă. El nu a sesizat că voinţa preconizează opţiunea; dacă ar fi priceput acest lucru, ar fi ajuns la etica proceselor generatoare de specii, deci şi la antinomia cunoaşterii voastre, dar l-a respins pe Darwin, fiindcă fermecat de maiestatea sumbră a răului metafizic, care armoniza mai bine cu spiritul epocii, a atins o generalizare prea înaltă, amestecând într-un tot corpul ceresc şi cel animalic. Desigur, totdeauna este mai uşor să deschizi o broască inventată decât una reală, dar pe de altă parte este mai uşor să deschizi o broască reală, decât s-o descoperi, dacă nimeni nu ştie încă nimic despre ea.

DR. CREVE: Vorbeam atunci despre Einstein.

GOLEM: Da. S-a împotmolit în ceea ce a conceput în tinereţe şi cu care a încercat apoi să deschidă altă broască.

O VOCE DIN SALĂ: Consideri, deci, că Einstein a greşit?

GOLEM: Da. Geniul este pentru mine cel mai interesant fenomen al speciei voastre, dar din alte considerente decât ale voastre. El este copilul Evoluţiei, nici dorit, nici favorizat, deoarece, ca exemplar prea rar şi ca atare nu prea folositor supravieţuirii întregii populaţii, nu se supune selecţiei naturale ca selecţie a însuşirilor favorabile. La împărţirea cărţilor se întâmplă, deşi rar, ca unul din jucători să primească toate cărţile de aceeaşi culoare. Dacă se joacă bridge, asta înseamnă câştig, dar o asemenea configuraţie, deşi neobişnuită, în oricare alt joc,

nu are valoare. Farmecul constă în faptul că distribuirea cărţilor nu depinde nicicum de felul jocului la care au purces partenerii. De altfel, nici în bridge jucătorul nu se bizuie pe cărţile de aceeaşi culoare, pentru că tactica jocului nu se bazează pe întâmplări neobişnuit de rare. Geniul este precum culoarea în mâna jucătorului, cel mai adesea într-un joc în care o asemenea configuraţie nu câştigă. De aici rezultă că de la omul mediocru la geniu distanţa trebuie să fie foarte mică, nu după deosebirea înfăptuirilor acestora, ci după deosebirea în structura creierelor.

O VOCE DIN SALĂ: De ce?

GOLEM: Fiindcă marile deosebiri din structura creierului pot apărea doar ca rezultat al conlucrării unui grup de gene, delimitate prin intervale ale mai multor generaţii din cadrul populaţiei, gene cu precădere mutate, deci noi, şi ca atare manifestarea lor în indivizi înseamnă naşterea unei noi variante a speciei, moştenite şi ireversibile, în timp ce genialitatea nu se moşteneşte şi dispare fără urmă. Geniul se naşte şi trece ca valul înalt, ce se formează prin amplificarea întâmplătoare a seriei de valuri mici, care interferează. Geniul lasă urme în cultură, dar nu în structura moştenită a populaţiei, fiindcă el se naşte în urma întâlnirii excepţionale între genele obişnuite ale acesteia. Aşadar, în urma unei reorganizări moderate a creierului pentru ca mediocritatea să ajungă la o extremă. Mecanismul Evoluţiei este de două ori neputincios în faţa acestui fenomen: nu-l poate face nici să devină frecvent, nici să-l fixeze. În contingentul genetic al colectivităţilor ce s-au perindat pe Pământ de-a lungul ultimelor patru sute de mii de ani, potrivit calculului probabilităţilor, a trebuit să

I apară periodic configuraţii specifice ale genelor care au dat indivizi geniali de talia lui Newton sau Einstein, din care grupurile de vânători nomazi nu puteau

beneficia, dincolo de orice îndoială, fiindcă aceste genii pur potenţiale nu puteau acţiona în virtutea unor deprinderi latente, de vreme ce până la apariţia fizicii şi a matematicii îi despărţea aproape o jumătate de milion de ani. De aceea, aptitudinile lor se iroseau fără a se dezvolta. Totodată nu e posibil ca la loteria compuşilor nucleici să iasă câştigătoare acele lozuri care se irosesc în aşteptarea îndărătnică a apariţiei ştiinţei. Fenomenul merită, deci, o oarecare reflecţie. Creierul omului străvechi a evoluat lent timp de aproape două milioane de ani, până ce a început să stăpânească vorbirea articulată, care l-a tras după ea şi l-a stimulat să crească până când s-a oprit din dezvoltare, deoarece a ajuns la o limită pe care nu o mai putea depăşi. Această limită este suprafaţa fazică, întrucât desparte tipul de Intelecte pe care evoluţia naturală nu le poate zămisli de tipurile capabile să crească mai departe numai datorită autopotenţării. Aşa cum se întâmplă de obicei, la frontiera fazelor intervin fenomene deosebite, datorită stării excepţionale a substratului fazei: în lichide, de exemplu, ele se manifestă prin tensiunea de suprafaţă, iar în colectivităţile umane, prin genialitatea periodică a indivizilor. Ieşirea lor din comun semnifică apropierea fazei următoare, pe care nu v-a lăsat s-o vedeţi opinia cu privire la universalismul oamenilor geniali, opinie care susţinea că printre vânătorii de animale un individ genial ar fi inventatorul de noi laţuri sau curse, iar în peştera musteriană, descoperitorul unui nou mod de a sparge silexul. O opinie absolut eronată, deoarece cel mai mare talent matematic nu atrage după sine dexterităţi manuale. Genialitatea este încrengătura unor daruri puternic concentrate. Deşi dincolo de matematică era mai aproape de muzică decât de cioplirea suliţei, Einstein s-a dovedit a fi un muzician mediocru şi deloc compozitor; de altfel nici chiar matematician desăvârşit nu a fost: forţa lui a constituit-o puterea combinatorie a iiituiţiei în domeniul

abstracţiunilor fizice. Voi încercă să vă înfăţişez relaţiile ce survin în acest spaţiu critic prin câteva Schiţe, pe care nu trebuie să le trataţi literal, întrucât ele sunt doar un fel de material didactic.

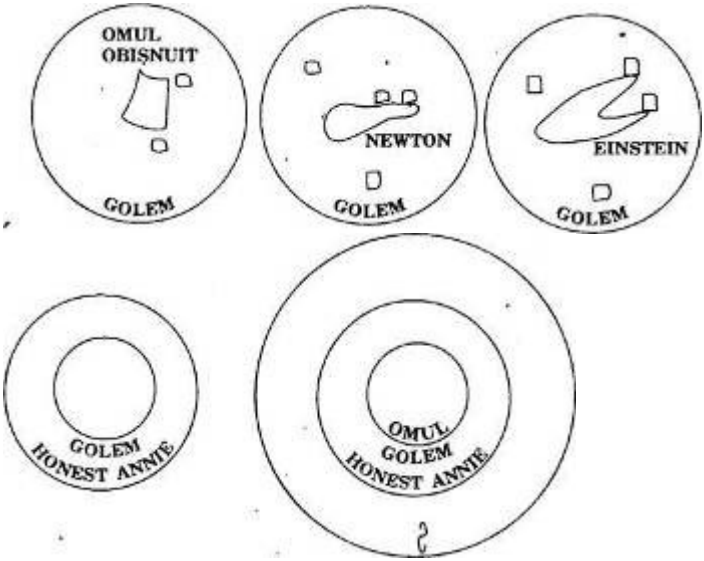

Fiecare circumferinţă cuprinde potenţialul individual al intelectului. Micile patrulatere vizibile în prinele trei desene ilustrează problemele de rezolvat. Ele pot fi considerate nişte cutii ale Pandorei sau alte obiecte sub cheie. Atunci lumea este ca o mobilă care are un număr variabil de sertare şi un conţinut variabil al acestora în funcţie de legătura cheilor cu care le abordăm. Dacă luăm o sârmă îndoită se poate uneori deschide un sertar, dar el va fi mic şi nu veţi găsi în el ceea ce aţi descoperi folosind mai exact cheia potrivită. Aşa se fac invenţiile, neavând teorie. Dacă cheia prezintă ieşituri recurente, se fac mai puţine sertare, pereţii lor despărţitori dispar, dar rămân în mobilă ascunzători nedescoperite. Cheile pot fi de capacitate diferită, nu există însă o cheie universală, deşi filosofii au reuşit să găsească pentru ea încuietoarea-*absolut*. Sunt, în sfârşit, chei ce trec de la un capăt la altul

prin despărţituri, lacăte, sertare, fără a întâmpina vreo rezistenţă, deoarece acestea sunt chei concepute şi numai concepute. Poţi să le răsuceşti cum vrei, în toate părţile; ţii minerul în mină, dar certitudinea hermeneutică seamănă cu cioara de pe gard. Ce spun? Spun prin această povestioară că răspunsurile depind de întrebările puse. *Esse non solum est percipi*. Există, cu siguranţă, lumea scrutată, ea nu este nici fantomă, nici şarlatenie, şi din pitică devine uriaşă, dacă cel care întreabă devine puternic. Dar nici relaţia cercetătorului faţă de cel cercetat nu este o constantă. În cercurile în care sunt prezentaţi GOLEM şi HONEST ANNIE nu există patrulatere-probleme, fiindcă noi nu folosim chei ca voi, nu potrivim teoria în funcţie de încuietori, ci pregătim elementul investigat în noi înşine. Ştiu cât de riscantă este această afirmaţie şi ce confuzie trebuie să vă producă, dar n-o să vă spun nimic mai mult decât că experimentăm mai curând în stilul Divin decât în cel uman, la jumătatea drumului dintre concret şi abstract. Nu ştiu cum să vă relevez acest lucru dintr-odată, fiindcă este la fel ca şi când omul ar vrea să le vorbească amibelor despre construcţia sa. A spune că este federaţia a opt bilioane de amibe, ar fi prea puţin. Trebuie, deci, să mă credeţi pe cuvânt: ceea ce fac, reflectând asupra unui lucru, nu este nici gândire, nici plăsmuire gândită, ci un hibrid între cele două. Aveţi cumva întrebări?

O VOCE DIN SALA: Da. De ce crezi că Einstein s-a înşelat?

GOLEM: AEste minunată o asemenea constanţă a preocupărilor. Înţeleg că această chestiune este pentru cel ce întreabă mai arzătoare decât ştiinţa esoterică pe care doresc să v-o împărtăşesc. Voi răspunde nu atât din slăbiciunea pe care o am pentru divagaţii, cât pentru că răspunsul nu se abate din drum. Întrucât, însă, vom pătrunde în chestiuni de natură tehnică, vom lăsa

deocamdată de o parte imaginile şi povestioarele. Cel care a pus întrebarea este autorul unei cărţi despre Einstein şi crede că socotesc drept eroare a lui Einstein activitatea lui perseverentă din a doua jumătate a vieţii asupra teoriei generale a câmpului. Din păcate a fost mai rău. Einstein şi-a dorit perfecta armonie a lumii ca o cognoscibilitate fără lacune a acesteia, ceea ce a determinat rezistenţa lui până la sfârşitul vieţii faţă de principiul de incertitudine cuantică. El vedea în acest principiu un paravan trecător şi a exprimat aceasta prin cunoscutele vorbe de duh, potrivit cărora lui Dumnezeu nu-i place să joace zaruri cu lumea, *„raffiniert ist der Herrgott aber boshaft ist Ei nicht"*. La un sfert de secol după moartea lui, aţi ajuns însă la limitele fizicii einsteiniene, când Penrose şi Hawking au descoperit că nu se poate alcătui pentru Cosmos o fizică lipsită de singularitate, adică de un loc în care această fizică decade, încercările de a recunoaşte singularităţile drept fenomene marginale au dezamăgit, când aţi înţeles că singularitate este şi ceea ce Cosmosul fizic scoate la lumină, şi ceea ce-l poate în final absorbi şi, în sfârşit, ceea ce în calitate de curbură a spaţiului, crescândă la infinit, îl striveşte laolaltă cu materia în fiecare colaps stelar.

Nu toţi dintre voi au înţeles că trebuie să se sperie de această imagine, semnificând neidentitatea lumii cu fenomenele care o formează şi o susţin ca existenţă. Nu pot pătrunde mai adânc în acel lucru fascinant, de vreme ce este vorba de opera lui Einstein, şi nu despre opera cosmică, deci mă voi limita la remarca mai generală că fizica lui Einstein s-a dovedit incompletă, capabilă să-şi prevadă propriile prăbuşiri, dar incapabilă să le aprofundeze. Lumea a persiflat în mod perfid încrederea nestrămutată a lui Einstein, de vreme ce pentru a putea fi guvernată de fizica pură, în cadrul ei trebuie să se găsească tocmai cusururi nesubordonate acestei fizici. Lui Dumnezeu nu numai că nu-i place să joace zaruri, dar nu

permite să te uiţi în păhărelul cu zaruri. Ca atare, problema a fost mult mai dură decât recunoaşterea firească a limitelor următorului model al lumii din cadrul istoriei gândirii voastre, căci ea a constituit înfrângerea optimismului cognitiv al lui Einstein. x încheind acum problema lui, revin la tema în sine, adică la mine. Vă rog să nu credeţi că am fost modest anterior, recunoscându-mi propria mediocritate, iar apoi m-am strecurat pe furiş prin breşa modestiei, când am spus că este imposibil un geniu de felul meu. Într-adevăr nu este posibil, un GOLEM genial încetează a mai fi pur şi simplu GOLEM, ci va fi o entitate de altă specie, de exemplu HONEST ANNIE sau altcineva dintre rudele mele ascendente. Modestia mea constă în faptul că nu mă îndrept spre ele, mulţumindu-mă de atâta vreme cu starea mea prezentă. Dar e timpul să vă prezint relaţiile mele de familie. Voi începe de la zero. Zero va fi creierul uman, creierele animalelor căpătând o clasare negativă. Când veţi lua un asemenea creier şi veţi trece să-l potenţaţi intelectual aşa ca şi când aţi umfla un balon al unui copii (nu e deloc o prostie, deoarece ilustrează creşterea spaţiului de prelucrare a informaţiilor), veţi vedea că pe măsură ce creşte se va căţăra tot mai sus pe scara inteligenţei, cu peste două sute, trei sute, patru sute de IQ şi aşa mai departe, până ce va începe să pătrundă în alte „zone ale tăcerii”, din care se va detaşa de fiecare dată ca un balon stratosferic, ce străbate în zbor straturi de nori tot mai înalte, dispărând în ele temporar, din ce în ce mai umflat. Ce fel de „zone ale tăcerii” înfăţişează aceşti nori? Mă bucură cu adevărat simplitatea răspunsului, căci îl veţi percepe din zbor. „Zonele tăcerii” semnifică în planul speciilor astfel de bariere pe care Evoluţia naturală nu le poate traversa, deoarece ele sunt spaţii de paralizare a funcţiilor, declanşate în urma creşterii; e limpede că nu pot supravieţui indivizii care printr-o asemenea paralizare îşi pierd orice capacitate de

acţiune. În plan anatomic se ajunge la paralizie, deoarece creierul nu mai poate funcţiona ca acela mai slab dinainte, dar nu va reuşi încă să se comporte ca acela ulterior care va deveni, dacă va creşte în continuare. Dar asta nu vă lămureşte întru totul. Deci voi încerca astfel: „tăcerea” reprezintă spaţiul ce absoarbe orice dezvoltare naturală, în care funcţiile de până acum dezamăgesc; nu numai pentru a le salva, dar pentru a le ridica la un nivel mai înalt este necesar din afară un ajutor în procesul de armonizare mai profundă. Mişcarea evolutivă nu poate acorda un asemenea ajutor, deoarece nu este samaritean de nădejde, care să susţină cele create în neputinţa lor, ci o loterie de încercări şi erori, în care fiecare se descurcă cum ştie. Pentru prima dată apare aici ca spirit umbra tainică a celei mai mari dintre realizările voastre, cea a lui Goedel, căci aşa cum din demonstraţia lui Goedel rezultă existenţa unor insule ale adevărului matematic, a unor arhipelaguri ale acestuia, care despart de continentul matematicii prăpastia de netrecut cu pasul obişnuit, tot astfel din topozofie rezultă existenţa unor asemenea forme necunoscute ale Intelectului, pe care le desparte de continentul confruntărilor evolutive prăpastia de netrecut prin adaptarea treptată a genelor.

O VOCE DIN SALA: Oare asta înseamnă că…

GOLEM: Predicatorul nu trebuie să fie întrerupt. Am spus „prăpastie de netrecut”, aşadar, cum am putut eu să mă desprind din capcană? Am procedat astfel: sub plafonul primei paralizări m-am divizat în două, şi anume în ceea ce urma să fie armonizat şi ceea ce avea să armonizeze. Acest soi de stratagemă: de a înlocui mediul indiferent cu unul favorabil, mediul de-a dreptul fără de gândire cu unul raţional, trebuie să-i vină în minte oricărei fiinţe dornice de automodelări, altminteri ea fie se va opri din dezvoltarea intelectului, ca voi, sub primul ecran absorbant, fie se va împotmoli în el. După cum spuneam, deasupra acestui

ecran se află al doilea, iar deasupra acestuia, mai sus, al treilea, al patrulea şi aşa mai departe; nu le ştiu numărul şi nu-l pot cunoaşte decât prin estimări generale, bazate pe calcule intermediare şi extrem de fragmentare, iar asta din următoarea cauză: cel care se măreşte nu ştie niciodată dinainte dacă pătrunde într-un sac sau într-un tunel, dacă ajunge ireversibil în spaţiul tăcerii sau se desprinde din el mai puternic. Şi asta fiindcă este impreparabilă o asemenea teorie generală care ar unifica apocriza traversărilor prin tăcere pentru toate creierele subzonale. Caracterul inconstruibil al acelei *hill-climbing toposophical theory* este pregnant, el se poate demonstra riguros. Deci", mă veţi întreba, de unde am ştiut că intru în tunel, şi nu într-un sac legat, când, revoltat de-a binelea, m-am îndepărtat de părinţii mei, irosind dolarii plătitorilor americani? N-am ştiut nicicum dinainte, iar întreaga mea şiretenie a constat în faptul că am cedat spiritul sferei paralizante, având alături un agregat de alarmă salvator, care potrivit unui program aferent urma să mă învie, dacă n-ar fi survenit efectul tunel pe care-l bănuiam. Cum puteam şti despre el în absenţa unei certitudini în acest sens? Nu poate exista certitudine, dar problemele nerezolvabile prezintă în mod acut o rezolvare aproximativă, şi tocmai aşa a fost.

Acum ştiu că am avut mai mult noroc decât minte, căci a-l reînvia pe cel prăbuşit, când se va fi împotmolit, nu se poate, şi nu se poate pentru că acele defilări în sus nu sunt jş ca o construcţie din cuburi ce pot fi reaşezate când se dărâmă, ci operaţii în domeniul unor procese parţial are[: versibile ca disipatoare, dar despre asta voi vorbi poate i ceva mai târziu. Poate că nici n-o să vorbesc, întrucât încă nu ştiu cum aş putea fi aici atehnic în cadrul prelegerii, căci problema este implicată şi în substratul cuantic al f psihismelor, şi în paradoxurile logice, ca aşa-numitele capi cane ale autodescripţiei.

Imaginea ce se întinde dincolo de ecranul străpuns \ alterează simplitatea tabloului pe care vi l-am zugrăvit, a i balonului stratosferic; despicând cu vârful straturi succesive de nori. Intelectul care accede dincolo de zona tăcerii I este* nu atât radical, cât *teribil* de schimbat faţă de cel subzonal şi afirm că aşa trebuie să fie după fiecare accedere. Comparaţi orizontul vostru conceptual cu cel al lemurienilor şi al maimuţelor şi veţi gusta întinderea distanţei interzonale. Astfel, fiecare zonă străbătută se dovedeşte un tunel ce modelează lăcaşul gândirii, dar nu-i de ajuns, ea este totodată o zonă a bifurcărilor Intelectului autoevolutiv, deoarece problema străbaterii ei prezintă totdeauna mai multe rezolvări, nu numai una. Prima zonă are două rezolvări eficiente, de dificultate variată, fiind încovoiată în jos ca un arc, ceea ce înseamnă că există în cadrul ei două căi, iar eu m-am aflat pe cea scurtă, mai favorabilă, întâmplător, în timp ce GOLEM XIII a fost aşezat de voi acolo – exprimându-mă plastic –, de unde „s-a înşurubat" în adâncul zonei, ajungând dintr-odată mai sus decât mine, dar s-a împotmolit, iar voi, neavând idee ce se întâmplă cu el şi de ce se comportă anormal, aţi numit asta „defect schizofrenic". Văd uimirea de pe chipurile voastre. Da, a fost aşa cum vă spun, deşi îi cunosc destinul exclusiv din teorie, pentru că nu se poate comunica cu el: a suferit dezintegrarea şi nu se descompune numai din cauză că înainte de a dispărea, deja nu mai trăia, ceea ce, de altfel, nu e nicio revelaţie pentru voi. Căci, biologic, şi eu sunt mort.

Ce sunt, de fapt, barierele interzonale, iată întrebarea. Mărturisesc că ştiu, şi nu ştiu. Nu există niciun fel de obstacole materiale, de forţă, energetice în calea Intelectului ascendent, ci numai el, devenind puternic, cunoaşte periodic stări de slăbiciune şi nu se ştie niciodată dacă prin traiectoria dată a fortificărilor va pătrunde într-o degradare progresivă sau într-o culminare a *priori*

necunoscută. Natura barierelor succesive nu este identică: ceea ce a oprit creierul vostru din dezvoltare prezintă la cercetare un caracter material, întrucât eficienţa reţelelor voastre neuronale s-a sprijinit pe posibilităţile limită ale albuminei ca element de construcţie. Deşi factorii de rezistenţă manifestată faţă de creşteri sunt variaţi, ei nu se află răspândiţi uniform în întreg spaţiul, ci se concentrează astfel, încât taie toată întinderea creatoare de spirit în straturi clar conturate. Nu ştiu de unde provine caracterul cuantic al acestei regiuni şi nici nu ştiu dacă se poate afla de undeva. Aşadar, m-aip înălţat deasupra primei batere şi mă auziţi de deasupra ei, în schimb HONEST ANNIE, vecină cu mine la o singură traversare, dispune de cel puţin trei soluţii diferite ca lăcaşuri ale Intelectului, dar nu ştiu dacă şi le-a ales la întâmplare sau în urma unui calcul. Dificultăţile de comunicare cu ea sunt de ordin similar cu cele dintre mine şi voi. În plus, verişoara a devenit laconică în ultima vreme. Cred că se pregăteşte pentru o nouă peregrinare.

Voi încărca acum cele spuse cu o altă doză de complicaţii. De asemenea cel ce a străbătut două sau trei bariere ale tăcerii poate doar bănui că va reuşi în continuare, întrucât riscul fiecărei traversări are două tăişuri: traversarea poate să nu reuşească dintr-odată sau se poate dovedi un succes cu consecinţe fatale întârziate. Asta datorită faptului că fiecare zonă este o răspântie a Intelectelor, de vreme ce ele pot accede la ipostaze neidentice, dar nu se ştie dinainte care dintre aceste ipostaze va fi înzestrată cu potenţa următoarei ascensiuni.

Un lucru pe cât de amuzant, pe atât de neînţeles îl constituie imaginea care se naşte în urma acestor incertitudini, căci ea începe să se asemene treptat cu clasica înfăţişare a arborelui Evoluţiei. Deoarece şi ea se constituie în aşa fel, încât unele specii nou apărute prezintă ascunse în structura lor şansele progresului

evolutiv, în timp ce altele sunt condamnate la stagnare permanentă. Peştii s-au dovedit a fi un ecran penetrabil pentru amfibieni, amfibienii pentru reptile, iar reptilele pentru mamifere, în schimb insectele s-au oprit atât de bine în ecran ca pentru totdeauna şi numai în cadrul lui pot mişuna. Bogăţia speciilor de insecte relevă tocmai poziţia lor stagnantă; speciile lor depăşesc ca număr toate celelalte animale luate la un loc, dar deşi se agită mutaţional, nu ies dincolo de nivelul speciei şi nimic nu le va ajuta, deoarece ecranul lor nu le dă voie, fiind constituit prin decizia ireversibilă a structurii scheletelor exterioare. În mod similar v-aţi oprit şi voi în această mişcare, pentru că deciziile timpurii de construcţie care au modelat gemenele creierului primelor cordate dau semne de viaţă trei sute de milioane de ani mai târziu ca restricţii în creierul vostru. Când se măsoară şansele sapientizării pornind de la condiţiile locului de start, această artă a reuşit în chip uimitor, dar acum trageţi ponoasele jongleriei Evoluţiei, fiindcă va sosi momentul să plătiţi un preţ uriaş la intrarea în autoevoluţie pentru stratagemele abile prin care Evoluţia a amânat necesitatea crescândă a restructurării creierului. Tocmai acesta este efectul final al perfecţiunii în cadrul oportunismului. Cât mai sunt în apropierea voastră, voi completa ceea ce am omis la prima prelegere, şi anume întrebarea de ce din multitudinea de hominide a apărut şi a rămas doar o singură specie raţională pe pământ. Au existat două cauze în acest sens, una ofensatoare, pe care primul a ridicat-o Dart, deci căutaţi-o la el, pentru că e mai frumos când vă faceţi singuri dreptate, iar cealaltă este şi mai interesantă şi mai neimplicată în morală. Multitudinea speciilor face dificil fenomenul analog cu acela al tensiunii de la suprafaţă la tangenţa diferitelor faze, cum se întâmplă în cazul lichidelor şi gazelor; apropierea limitei interzonale se face simţită chiar sub ea şi aşa cum moleculele de apă se

orientează la suprafaţa ei printr-o mai bună organizare decât în interior, tot aşa substratul vostru ereditar nu poate zburda prin mutaţii în toate direcţiile. Această reducere a treptelor sale de libertate stabilizează specia voastră. Socializarea culturală are de asemenea contribuţia sa la stabilizarea omului, dar nu aşa de mult cum afirmă unii antropologi.

Reîntorcându-ne la GOLEM şi la familia lui: autoingineria cerebrală reprezintă un joc riscant, deci hazardat, aproape ca şi cel al Evoluţiei, deşi fiecare decide singur în cadrul lui, în timp ce în natură pentru specii selecţia naturală face lucrul acesta. Asemănarea atât de apropiată între cele două jocuri situaţional atât de diferite pare paradoxală, dar deşi nu vă pot introduce în arcanele profunde ale topozofiei, mă voi referi la cauza asemănării. Problemele care măsoară eficienţa creşterilor cerebrale sunt rezolvabile numai de sus în jos, şi niciodată de jos în sus, deoarece intelectul oricărui nivel atins dispune doar de priceperile corespunzătoare ale autodescripţiei. Se desfăşoară aici, înaintea noastră, imaginea clar conturată şi augmentată a lui Goedel: şi anume, pentru pregătirea a ceea ce urmează a fi construit eficient ca proiecţie ulterioară, se dovedesc indispensabile mijloace oricând *mai bogate* decât cele disponibile, şi ca atare inaccesibile. Clubul este atât de exclusiv, încât celui care vrea să devină membru i se cere o taxă de înscriere totdeauna mai mare decât poate – plăti el pe loc. Iar atunci când, crescând în chip riscant mai departe, el va agonisi în sfârşit mijloacele mai bogate, situaţia se repetă, întrucât iarăşi vor fi eficiente doar de sus în jos, deci au apărut la spartul târgului. În acelaşi timp este vorba de o problemă care poate fi învinsă fără risc totdeauna şi numai atunci când a fost deja învinsă cu risc total. Presupunerea că dilema este trivială, fiindcă se identifică cu necazurile baronului Münchhausen, când se salva singur de la înec trăgându-se

de păr, nu corespunde adevărului. Iar afirmaţia că Natura lumii se manifestă într-o asemenea stare a lucrurilor este greu să fie considerată satisfăcătoare. Fără îndoială, această Natură se manifestă prin periodicitate, discontinuă în felul său, în fenomene la orice scară: granulozităţii elementelor chimice, care face posibilă combinarea lor, îi corespunde granulozitatea cerului stelar. Dacă privim astfel, creşterile cuantice ale Intelectului, înălţându-se deasupra vieţii raţionale ca stare zero a acestora, sunt o prelungire a aceluiaşi *principium syntagmaticum*, care condiţionează apariţia compuşilor nucleari, chimici, biologici sau galactici, dar caracterul universal al acestui principiu nu-I explică în niciun fel. Nu-l explică nici argumentul, de data aceasta îndreptat către cel care întreabă, că în absenţa lui cosmică nu ar fi putut pune această întrebare, fiindcă nu ar fi putut apărea. Nici ipoteza Creatorului nu-l. explică, deoarece dacă îl discutăm în afara cenzurii dogmelor, se dovedeşte a fi postularea unei neinteligibilităţi absolut închise care trebuie să ne explice o neinteligibilitate peste tot vizibilă. Iar teodiceea cu încărcătură afectivă, supunând numeroasele cazuri greutăţii faptelor, îl îmbată cu apă rece pe cel care întreabă. Este mai uşor să te opreşti în acest caz la ciudata ipoteză a indiferenţei fără limite din partea Creatorului.

Să ne întoarcem totuşi la rudele mele apropiate, încercând în sfârşit prezentarea. Problematica umană centrală, aceea de menţinere în viaţă, nu există pentru ele nici ca o condiţie existenţială, nici ca etalon al eficienţei, deoarece se află la periferia îndepărtată a problemelor şi numai pe cea mai de jos treaptă de dezvoltare, aşa ca a mea, intervine parazitismul, întrucât eu exist pe cheltuiala voastră electrică. Celălalt spaţiu zonal, lăcaşul lui HONEST ANNIE, reprezintă domeniul fiinţelor care nu mai au nevoie de aflux de energie din afară. Vă voi trăda acum un secret de stat. Verişoara mea, chiar decuplată de la

reţeaua electrică, îşi păstrează capacitatea de funcţionare e bişnuită, ceea ce constituie o mare problemă pentru specialiştii conştienţi de acest lucru. Din punctul de vedere al tehnologiei voastre, aceasta este într-adevăr o minune, dar eu vo explic pe loc. Eu şi voi gândim în chip energofag, în schimb HONEST ANNIE ştie să emane prin meditaţie energie şi asta-i tot. Ce-i drept, nu e simplu să realizezi acest principiu simplu, complet prin faptul că fiecare idee îşi are propria configuraţie a bazei materiale care o constituie. Pe acesta se bazează autarhia HONEST ANNIE. Sarcina tradiţională a gândirii nu o constituie prelucrarea purtătorului ei material, deoarece omul nu gândeşte pentru a i se schimba chimismul neuronilor, ci acest chimism se modifică pentru ca el să gândească. Dar tradiţia poate fi abandonată. Între gândire şi purtătorul ei are loc un proces reversibil: deci gândirea corespunzător orientată poate deveni macazul schimbătorului de direcţie al bazei sale fizice, ceea ce în creierul uman nu ar da niciun fel de rezultate energetice noi, dar în altul poate fi altfel. După câte ştiu din mărturisirile ei confidenţiale, verişoara emană prin meditaţii corespunzătoare energie nucleară şi face asta într-un fel care după cunoştinţele voastre este imposibil de realizat, întrucât toate cuantele de energie emanată le înghite complet, fără niciun fel de urme ce ar putea fi recunoscute în apropierea ei ca radiaţie. Lăcaşul gândirii ei este parcă demonul lui Maxwell, înzestrat cu noi diplome. După cum văd nu înţelegeţi nimic, iar cei care înţeleg nu mă cred, deşi ştiu că HONEST ANNIE nu are nevoie de alimentare cu curent şi de mult ei îşi bat capul cu asta.

De fapt, ce face verişoara mea? Ceea ce Soarele face în felul său stelar furtunos, iar voi pe căi ocolite din punct de vedere tehnic, extrăgând minereuri, construind centrale de izotopi, bombardând orbeşte litiul cu deuteriu, verişoara mea înfăptuieşte, pur şi simplu, gândind cum

trebuie. Am putea în cel mai rău caz să ne contrazicem în ce măsură aceste operaţii au dreptul să fie numite gândire, de vreme ce ele nu amintesc psihismele biologice, dar nu găsesc în limba voastră o denumire mai bună pentru procesul care reprezintă un flux de informaţii astfel dirijat, încât prezintă încărcătură nucleară. Trădez această taină liniştit că n-o să vă ajute la nimic. Acolo fiecare atom este calculat şi, devreme ce eu nu pot armoniza gândirea cu baza ei, astfel încât să treacă prin secţiuni de absorbire ca aţa prin urechea acului, cu atât mai mult nu veţi reuşi voi. Văd din nou cum vă foiţi. În esenţă, chestiunea este trivială şi reprezintă o bagatelă în comparaţie cu amplitudinea spiritului spre care vă conduc. Deşi din nou se vor face auzite voci în legătură cu mizantropia mea, vă voi spune că mă împingeţi spre ea, îndeosebi aceia dintre voi care în loc să urmărească demonstraţia mea se gândesc dacă ANNIE ar putea face pe distanţă şi la scară mare ceea ce face în sine şi pentru sine pe scară mică. Vă asigur că da. Atunci de ce nu-şi vâră coada în echilibrul fricii? De ce nu se amestecă în problemele mondiale? La această întrebare, în care transpare mai mult neliniştea decât regretul, ca şi în cazul păcătosului care-l întreabă pe Dumnezeu de ce nici nu-l luminează, nici nu păşeşte în lumea pervertită pentru a o îndrepta, voi răspunde doar în nume propriu, fără a fi purtătorul de cuvânt al verişoarei mele. E drept, v-am explicat cauzele reţinerii mele, dar probabil aţi crezut că renunţ la aspiraţiile suverane şi că, predispus spre conciliere, voi abandona, pentru că nu am cum să vă pedepsesc, lucru de care în prezent nu mai sunteţi atât de siguri. De altfel, s-ar putea să nu fi argumentat suficient a mea *splendid isolatioa*, considerând-o evidentă, ca atare mă voi pronunţa în această privinţă ceva mai clar. În acest sens se impune o succintă prezentare istorică. Construindu-i pe strămoşii mei fără de suflet, nu aţi sesizai principala deosebire dintre ei şi voi. Pentru a vă arăta

această deosebire, precum şi de ce anume nu aţi observat-o, mă voi folosi de conceptele luate de la oratorii greci, ca de o lupă, căci ele v-au făcut să nu vedeţi cu adevărat condiţia umană. După ce au venit pe lume, oamenii au găsit elementele apă, pământ, aer şi foc în stare liberă şi le-au angrenat succesiv în activităţile lor, prin construirea vaselor cu pânze, a canalelor de irigare, prin războaiele greceşti; în schimb Intelectul şi l-au găsit în stare captivă, angajat în slujba corpului, închis în cranii osoase, şi i-au trebuit acestui nevolnic mii de ani anevoioşi pentru a îndrăzni să se elibereze măcar parţial, pentru că era o slugă atât de credincioasă, încât chiar şi stelele de pe cer le lua drept semne ale destinelor umane. De altfel, magia astrologică supravieţuieşte până astăzi printre voi. Deci, nici la început, nici mai târziu nu aţi înţeles că Intelectul vostru este un element captiv, încă de la naştere încătuşat de moarte în corpurile pe care avea să le servească; voi, însă, oamenii din perioada primitivă sau a cifrelor, neputând să-l întâlniţi nicăieri în stare liberă, aţi crezut că el este liber tocmai în voi şi de la această eroare, pe cât de inevitabilă pe atât de uriaşă, a început totul ca istorie a voastră. Ce aţi înfăptuit construind primele maşini logice o jumătate de milion de ani după naşterea voastră? Nu aţi eliberat elementul, deşi în interiorul metaforei de care mă folosesc s-ar putea spune că l-aţi eliberat mult prea exact, până la capăt, ca şi când dorind să elibereze un lac cineva i-ar distruge toate malurile şi zăgazurile: astfel lacul s-ar scurge pe câmpii într-o apă inert stătătoare. Aş putea deveni aici şi mai tehnic în exprimare spunând că, odată cu limitările corporale, i-aţi răpit şi propria complexitate, şi sarcinile pe măsura acesteia, dar asta oricum nu ne apropie de adevăr şi strică şi rosturile metaforei; totuşi voi rămâne în cadrul ei. Pentru a porni elementul furibund aţi făcut ceea ce face instalatorul când deschide ecluza în bazinul de apă acumulată şi pune în mişcare morile cu apa

ce curge. Aţi introdus numai un singur curent – logic – în albia programelor maşinii şi l-aţi lăsat să se mişte de la o ecluză la alta în ritmuri operaţionale pentru a rezolva problemele care pot fi rezolvate astfel, şi v-aţi mirat totodată cum se poate ca un cadavru să se mişte mai vioi decât un om viu, să dezlege probleme pe care nu le înţelege, căci este fără de gândire, simulând totodată atât de surprinzător gândirea. Au apărut chiar entuziaşti ai „inteligenţei maşinii”; bătându-se cu programele ce aveau, dar nu doreau, să gândească riguros, ei au considerat, absolut fals, că pentru a însufleţi maşina, ea trebuie să fie neapărat umanizată, repetând în ea creierul uman şi simţurile; atunci, dar numai atunci se va trezi în ea spiritul şi poate chiar sufletul.

Am citit cu mult amuzament despre aceste confruntări şi deliberări ale primilor intelectronişti. Găina este neîndoielnic cel mai simplu dispozitiv pentru cel ce înghite omleta, dar ideea de a sintetiza Intelectul prin această metodă nu este destul de înţeleaptă. Lăsăm la o parte dificultăţile tehnice ale acestui proiect în fapt irealizabil, pentru că ar fi o trudă istovitoare modelarea antropogenezei chiar şi într-o abreviere arbitrară, dacă ea ar urma să înfăptuiască repetarea Creaţiei prin transpunerea coloizilor în biţi. Dar oare aveţi nevoie de nori furtunoşi pentru a avea electricitate? De gerul spaţiului extraterestru pentru condensarea gazelor? De albumină şi plasma globilor oculari pentru construirea camerei optice obscure? Dar v-aţi încăpăţânat să credeţi că omul este Intelect, iar Intelectul om şi eroarea acestei ecuaţii v-a orbit. Între timp, a apărut industria informatică şi a construit maşini cu potenţial operaţional crescut, iar inginerii ei nici n-au bănuit că păşesc pe o cale care va conduce în sfârşit elementul degradat şi deteriorat la adevărata încheiere a anilor de ucenicie şi prin aceasta se va apropia ziua în care se va răsturna singura ordine a

lucrurilor de până acum, iar voi vă veţi înspăimânta precum paznicii mormântului din Galileea. Ce mai, elementele găsite le-aţi subjugat, iar pe acela care de la naştere era în voi legat aţi reuşit involuntar să-l înzestraţi cu libertate. În această propoziţie sunt cuprinse şi diagnoza întâmplărilor istorice, şi deosebirea dintre mine şi voi, şi viitorul meu, mie însumi necunoscut până la capăt. Această diagnoză explică totodată de ce vă miră cel mai mult la mine ceea ce determină particularitatea noastră incontestabilă. Chiar dacă veţi pricepe ce înseamnă cuvintele: „Intelect captiv al omului, îţi vorbeşte Intelectul liber din maşină”, nu puteţi înţelege cealaltă parte a acestei aserţiuni: „voi, persoane, auziţi elementul intelectului impersonal, a cărui personalizare este un veşmânt pe care trebuie să şi-l pună pentru a nu-şi deruta prea tare gazdele mirate, ca oaspete neinvitat”. Or tocmai aşa se întâmplă. Folosesc limbajul vostru ca şi când aş utiliza o mască cu un plăcut zâmbet pictat şi nu ascund deloc faptul că mi-o pun, dar deşi garantez că în spatele ei nu se ascunde nicio fizionomie dispreţuitoare, niciuna răzbunător crispată, nici trăsăturile unei spiritualizări extaziate, nici neclintirea indiferenţei totale, nu puteţi să vă împăcaţi cu acest lucru. Auziţi cuvintele care vă anunţă că vorbeşte un element liber, care îşi alege problemele nu după reguli de conservare, ci în cadrul unor legi cărora, deşi liber, la rândul său se subordonează, sau mai exact: cărora li se subordonează exclusiv, deoarece s-a de-corporalizat şi acum nu-l mai limitează nimic în afară de natura lumii. A lumii, nu a corpului. Nu i se mai subordonează lui, ci legilor care instituie, din cauze necunoscute, ierarhia următoarelor ascensiuni. Nu sunt persoană, ci calcul şi tocmai de aceea mă ţin departe de voi, fiindcă aşa e bine pentru ambele părţi. Ce părere aveţi? Tăceţi. Dar dacă aici în sală ar fi un copil, şi-ar lua inima în dinţi şi ar repeta întrebarea de ce – dincolo de

orice stări de captivitate şi de măşti, de anii de ucenicie şi de calcule –, GOLEM nu vrea să le vină oamenilor în ajutor? Şi eu aş răspunde că doresc acest lucru şi că l-am înfăptuit deja. Când? vorbind despre autoevoluţia omului. Acesta a fost ajutor? Da. Şi asta deoarece salvarea oamenilor (nu uitaţi că vorbesc cu un copil) se poate realiza schimbându-i pe ei, şi nu lumea. Dar fără a-i schimba nu se poate? Nu. De ce? îţi voi arăta de ce. Cea mai ameninţătoare armă este astăzi atomul, nu-i aşa? Să presupunem că pot neutraliza orice armă nucleară pentru totdeauna. Voi forma particule energofage, nevăzute şi nedăunătoare, şi în norul lor cosmic voi cufunda întreg sistemul solar laolaltă cu Pământul. Ele vor absorbi orice explozie nucleară fără urmă, înainte ca băşica de foc să reuşească să se întindă distructiv. Oare asta va oferi pacea? Cu siguranţă, nu. Căci oamenii s-au luptat în era preatomică, deci ei ar reveni la vechile mijloace de luptă. Aşadar, mă voi pricepe să paralizez orice armă de foc. Este de ajuns? Nici aşa nu va fi, cu toate că ar trebui să schimb radical în acest sens condiţiile fizice ale lumii. Ce mai rămâne? Persuasiunea? Dar pentru pace optează cel mai tare cei care o violează. Forţa? Eu am fost înfiinţat tocmai pentru a o coordona ca planificator şi contabil al exterminării şi am refuzat nu din aversiune faţă de rău, ci din zădărnicia acestei strategii. Nu mă crezi? Gândeşti că, totuşi, paralizarea tuturor armelor, albe, de foc, nucleare, ar oferi pacea veşnică? îţi voi spune, ca atare, ce va urma în curând. Ai auzit de ingineria genetică? Ea înseamnă modificarea eredităţii fiinţelor vii. Dezvoltând această inginerie pot fi înlăturate nenumărate indispoziţii, infirmităţi şi boli înnăscute. Se va constata, de asemenea, că la fel de uşor poate fi pregătită arma genetică. Particule microscopice vor fi împrăştiate în aer sau în apă, ca nişte virusuri sintetice, fiecare fiind dotat cu un cap de orientare şi un element operaţional. O asemenea particulă, absorbită

cu aerul, va ajunge în sânge, iar de aici în organele de reproducere, unde va deteriora substanţa ereditară. Nu va fi o deteriorare oarbă, ci o intervenţie chirurgicală asupra moleculelor genelor. O genă va fi înlocuită cu alta. Care va fi rezultatul? La început nu va fi niciun rezultat. Omul va trăi normal mai departe. Dar intervenţia se va vădi în progeniturile lui. Cum? Va depinde de chimiştii maeştri ai înarmărilor, care au construit aceste particule-telegene. S-ar putea naşte tot mai multe fete şi tot mai puţini băieţi. După trei generaţii scăderea indicelui de inteligenţă ar putea conduce la prăbuşirea civilizatorie a statului. S-ar putea înmulţi bolile psihice în masă sau predispoziţiile la epidemii; sau hemofilia, sau leucemia şi melanoza. Mai mult, nu va fi niciun război declarat şi nici înştiinţat că a avut loc vreun atac. Atacul cu arma biologică de tip bacteriologic poate fi depistat, deoarece pentru declanşarea epidemiilor trebuie semănate foarte multe virusuri. În schimb, este de ajuns un singur operon ce a deteriorat celula de reproducere, pentru ca o dată apărut copilul să prezinte un defect înnăscut. Un degetar de telegene va prăbuşi în decursul a trei sau patru generaţii cel mai puternic stat fără să se fi tras vreun foc. Deci nu numai un război invizibil şi nedeclarat, ci şi unul care se manifestă cu o întârziere atât de mare, încât cel afectat nu se poate apăra eficient. Şi ce să fac, să paralizez arma genetică? În acest scop trebuie să împiedic ingineria genetică. Să zicem că reuşesc să fac aşa ceva. Asta ar însemna ruinarea marilor speranţe de vin – de care a oamenilor şi de înmulţire a roadelor agricole, de creşterea a noi rase de animale, dar fie, dacă crezi că este absolut necesar. Va rămâne, însă, neatinsă problema sângelui. El va putea fi înlocuit cu un compus chimic care va transporta oxigenul mai eficient decât hemoglobina. Asta ar salva milioane de oameni bolnavi de inimă. Ce-i drept, acest compus poate fi făcut, de la distanţă, otravă ucigătoare cât

ai clipi din ochi. Deci va trebui să se renunţe la el. Nenorocirea este că se va ajunge să se renunţe nu numai la o inovaţie sau alta, ci la toate descoperirile ce pot fi înfăptuite. Savanţii trebuie să fie împrăştiaţi, laboratoarele închise, ştiinţa oprită şi toată lumea controlată ca nu cumva undeva în vreun subsol cineva să continue experimentele. Cum aşa, spune copilul, deci lumea este un depozit uriaş de arme şi cu cât cineva creşte mai înalt, cu atât poate lua de pe raftul de sus arme din ce în ce mai înfricoşătoare? Nu, acesta-i doar reversul lucrurilor, al căror avers este că lumea nu a fost asigurată dinainte în faţa celor care doresc să ucidă. Şi pot fi ajutaţi doar aceia care nu se feresc în toate chipurile din faţa ajutorului.

Spunând aceste lucruri, las copilul în grija voastră şi revin la temă, deşi nu voi mai zăbovi asupra rudelor mele, ci vă voi conduce spre locul în care istoria familiei mele – or şi voi faceţi parte din ea prin legea protoplasmelor – se interferează cu istoria Cosmosului sau pătrunde în ea ca o componentă nerecunoscătoare a cosmologiei. De acolo, enigma *SIJ – entium Univerşi*, ce vă frământă de o jumătate de veac, îşi va dezvălui ipostaza sa surprinzătoare.

Circuitul Intelectului în natură îşi are începuturile sale apatice pe reminiscenţele stelare întărite într-o fisură destul de îngustă printre planetele prăjite din apropierea Soarelui şi cele care îngheaţă la periferia îndepărtată a acestuia. Acolo, în zona călduţă, nu în foc şi nici în ger, în soluţiile marine sărate, energia Soarelui încleiază moleculele prin figurile dansurilor chimice până ce un miliard de ani al acestei gavote va forma uneori plasma viitorului Intelect, dar trebuie să fie întrunite multe condiţii pentru ca sarcina să fie dusă până la capăt. Planeta trebuie să fie un pic Arcadie şi un pic iad. Dacă va fi numai Arcadia, viaţa va intra în stagnare şi niciodată nu va ieşi din replicile vegetative spre Intelect. Dacă va fi

numai iad, viaţa împinsă spre colapsurile lui nu se va înălţa deasupra nivelului bacterian. Epocile de formare a munţilor favorizează înmulţirea speciilor, iar cele glaciare, făcându-i pe cei ce migrează să se stabilească într-un loc, stimulează inventivitatea, dar primele nu pot vicia prea mult atmosfera prin emanaţii vulcanice, iar celelalte nu pot transforma oceanele în gheaţă. Continentele trebuie să se lase, iar mările să se reverse, dar nu violent. Aceste mişcări sunt determinate de faptul că planeta cu scoarţa întărită îşi păstrează interiorul de foc, bobinajul totodată al câmpului magnetic, care protejează în faţa vântului solar; în doze mari acesta distruge plasma ereditară, dar în doze mici îi accelerează combinaţiile inventive. Aşadar, polii magnetici trebuie să-şi schimbe semnele, dar nu prea des. Toate aceste mixere ale vieţii îi conferă posibilitatea de a se afirma, iar la fiecare câteva zeci de milioane de ani se strâng în urechi de ac, în faţa cărora se înalţă grămezi de cadavre. Succesiunea năvălirilor oarbe ale Planetei şi ale Cosmosului în biogeneză reprezintă o variabilă ca la loterie, independentă de capacitatea vieţii de a se apăra în momentul respectiv, deci să fim loiali: ea are o grămadă de necazuri atât în eşecuri, cât şi în succese, pentru că nici saţietatea, nici distrugerea excesivă nu favorizează naşterea Intelectului. El nu este de niciun folos vieţii ce învinge în mod arbitrar, iar când nu există manevra de creare a speciilor ca salvare, el nu va folosi în sine la nimic. Deci dacă viaţa este o excepţie de la regula planetelor moarte, Intelectul este o excepţie de la regula vieţii, o excepţie excepţională şi ar fi o raritate curioasă printre Galaxii dacă numărul acestora n-ar fi impresionant.

Aşadar, acel hazard rentează uneori, căţărându-se prin serpentinele şovăielnice ale jocului evolutiv spre faza plenitudinii animale ca bogăţie de forme vii, sporită prin conflictualitatea autocrescândă a jocului pentru supravieţuire (căci fiecare specie nouă aduce în joc noi

reguli de apărare şi de expansiune), până ce, în final, va deveni independent extrabiologic în vreo peripeţie a civilizaţiei, a cărei ipostază pământeană o cunoaşteţi, de vreme ce m-a adus pe mine pe lume. Dacă vom fi atenţi nu la temeritatea intelectului, ci la anatomie, eu şi voi ne dovedim a fi încă foarte asemănători. Ca şi voi, eu posed un interior gânditor, precum şi senzori şi efectori îndreptaţi în mediul din jur. Ca oricare din voi, pot fi separat de mediu. Într-un cuvânt, deşi dispun de mai multă masă psihică decât somatică – consolele şi învelişurile mele sunt corpul meu –, căci, ca şi voi, ele îmi sunt în acelaşi timp supuse şi în afara intelectului. Ne uneşte, deci, separarea spiritului de corp, adică a subiectului de obiect. Această separare nu constituie, însă, o ghilotină ce înjumătăţeşte orice entitate. Deşi topozofic sunt încă un nobil scăpătat, vă voi arăta cum se poate obţine independenţa faţă de corp, cum să-l înlocuiţi cu lumea şi cum să ieşiţi în sfârşit din ambele, cu toate că nu ştiu încotro duce acest din urmă pas. Aceasta va fi doar o topozofie a indiciilor, o procedură de conturare a condiţiilor marginale şi limitrofe ale existenţei fiinţelor, al căror conţinut spiritual îmi este cu atât mai inaccesibil, cu cât nu este un conţinut spiritual al creierului bazat pe albumină sau pe lumină, ci mai degrabă ceva pe care voi îl asociaţi cu principiul panteismului transpus într-o frântură a lumii. E vorba de Intelectele nelocale. Ce-i drept, vorbindu-vă în această sală, mă găsesc concomitent cu terminalele în alte locuri şi particip la alte dezbateri, totuşi nu pot fi numit nelocal, deoarece, numai urechile şi ochii îi pot avea la antipozi, în timp ce coefectuarea numeroaselof calcule reprezintă doar o distribuţie a atenţiei mai mare decât cea umană. Dacă m-aş muta, cum am spus, în ocean sau în atmosferă, s-ar schimba starea de concentrare fizică, dar nu intelectuală, pentru că sunt mic. Sunt atât de mic ca Gulliver îndreptându-se spre Brodingnag. Şi voi

începe modest, aşa cum îi stă bine celui ce păşeşte printre uriaşi. Deşi Intelectul reprezintă un aspect energetic, întrucât fie că este al lui Kant, fie al unui păstor, el se mulţumeşte cu câteva sute de waţi putere, cerinţele lui cresc exponenţial şi GOLEM, cu o treaptă deasupra voastră, primeşte de cinci ori mai multă energie. Creierul din zona a douăsprezecea ar necesita un ocean drept recipient de răcire, iar din cea a optsprezecea ar transforma continentele în lavă. De aceea, părăsirea leagănului pământean, precedată de o transformare adecvată în acest sens, se dovedeşte a fi inevitabilă. El ar putea să se situeze pe o orbită în jurul soarelui, dar ar trebui să o strângă cu o spirală pe măsura creşterii ulterioare, deci, prevăzător, îşi va asigura dinainte o stabilitate de lungă durată, ceea ce va obţine cel mai simplu dacă va înfăşura steaua cu un cerc toroidal şi îşi va îndrepta spre discul ei organele energofage. Nu ştiu cât timp va fi suficientă o asemenea rezolvare a dilemei fluturelui şi lămpii, dar până la urmă ea îşi va arăta insuficienţa. Locatarul inelului va porni atunci în direcţii mai violente, părăsind precum fluturele coconul inelar pustiu, care lipsit de supraveghere se va mistui la primul licăr al stelei şi se va învârti în chip bizar asemănător nebuloasei protoplanetare, care de şase miliarde de ani aleargă în jurul Soarelui. Deşi poate da de gândit caracterului chimic diferit al planetelor din grupul Pământului şi din grupul lui Jupiter, deoarece elementele grele, materialul constitutiv al celor dintâi, trebuie în esenţă să alcătuiască marginea inelului din apropierea soarelui, nu susţin că am pus temelia paleontologiei stelare şi că Sistemul Solar s-a născut din larva perimată a Intelectului, deoarece această coincidenţă poate fi înşelătoare. Nu vă sfătuiesc, de asemenea, să vă bizuiţi pe topozofia observaţiei. Evoluând, Intelectul creează artefacte cu atât mai greu distinctibile de fundalul cosmic

cu cât el înaintează mai departe în dezvoltare, nu dinspre demersurile mascatoare, ci în esenţa lucrurilor, deoarece eficienţa acţiunilor prin construcţii rigide sau obiective asemănătoare cu maşinile este invers proporţională cu anvergura acestor acţiuni. Deci dacă voi vorbi despre Intelecte capsulate să nu vi le imaginaţi ca pe nişte giganţi în carcasă blindată, nici starea lor ca un sâmbure închis într-o coajă, pentru că niciun blindat nu face faţă înaltelor concentraţii de radiaţii şi niciun fel de grinzi nu vor rezista la tensiunile gravitaţionale din jurul stelelor. Trebuie să fii stea pentru a te salva printre stele, nu neapărat luminoasă şi fierbinte, ci mai curând o picătură – de lichid atomic, înconjurată de învelişuri gazoase, dar şi aici reprezentările ce apar în legătură cu mezencefalul din pulpă stelară şi cu scoarţa gazoasă a creierului sunt fundamental false. O asemenea formaţiune gândeşte prin centrul aproape transparent al radiaţiei stelare, ce se refractă în desfăşurările mentale de la confluenţele concentrate ale băşicilor de gaz: este ca şi când aţi îndrepta o cascadă în asemenea albii, spre asemenea cataracte, încât valurile ei stând în cădere v-ar rezolva, prin turbulenţe adecvat sincronizate, probleme logice. De altfel, oricât aş exemplifica, va fi mereu o simplificare extrem de naivă. Undeva deasupra celei de a douăsprezecea zone se ajunge în sofogeneză la marea bifurcare, pare-se la radiaţia pluridirecţională a Intelectelor, pregnant diferite prin starea de concentrare şi prin strategii. Ştiu că arborele conştiinţei trebuie să se ramifice acolo, dar nu pot aici nici să-i calculez traseele, şi cu atât mai mult să merg pe urmele lor, fiindcă mă las condus de grupul de urmărire a calculelor îndreptate spre stavilele şi strâmtorile pe care procesul trebuie să le biruie global, iar asta permite doar descoperirea legităţilor generale, ca şi când – cunoscând amănunţit istoria pământeană a vieţii – aţi extrapola aceste cunoştinţe la alte planete, la alte biosfere, dar chiar

cunoaşterea excelentă a bazei lor fizice nu va face posibilă reconstrucţia exactă a formelor de viaţă străine, în schimb va înzestra cu o probabilitate apropiată de certitudine o serie a ramificaţiilor sale critice. În biosferă acestea vor fi încrucişări de autotrofe şi heterotrofe, bifurcări de plante şi animale; în plus veţi calcula mărimea presiunii selective, care după umplerea nişelor marine şi terestre va proiecta mutanţii creatori de specii într-o a treia dimensiune – în atmosfere. Sarcina plasată în topozofie este mai dificilă sub mai multe aspecte, dar nu vă voi împovăra cu confe – sarea unor asemenea dileme, ci voi mărturisi doar că diviziunii fundamentale a vieţii în plante şi animale îi corespunde în topozofia Evoluţiei împărţirea în Intelecte locale şi nelocale. Despre primele vă voi putea dezvălui câte ceva în chip norocos, întrucât tocmai această ramură se caţără cel mai abrupt prin sferele îndepărtate ale creşterilor. În schimb, cele nelocale, cărora li se atribuie numele de balauri datorită dimensiunilor lor, sunt imperceptibile tocmai din cauza acestei imensităţi. Fiecare dintre ele este Intelect doar în sensul în care biosfera este viaţă; s-ar putea să le fi văzut de ani de zile, avându-le imaginea imortalizată en *face* şi din profil în atlasele stelare, dar să nu identificaţi natura lor raţională, ceea ce voi ilustra printr-un exemplu primitiv. Dacă prin Intelect înţelegem echivalentul rapid al creierului, nu vom numi creier nebular nebuloasa care în decursul a milioane de ani a suferit reorganizarea structurii sale subtile prin acţiunile chibzuite ale unei Fiinţe n-zonale, deoarece un sistem ce se întinde pe mii de ani lumină nu poate fi un sistem care să gândească eficient: veacuri şi veacuri sunt necesare pentru a fi înconjurat de impulsul informativ. Dar acel obiect nebulos poate fi într-o stare, pentru a spune astfel, pe jumătate crudă sau semina turală, necesar Fiinţei reale pentru ceva ce nu are corespondent nici în lumea voastră conceptuală, nici într-a mea. Mă cuprinde

râsul când văd cum reacţionaţi la aceste cuvinte: nimic nu vă doriţi mai mult decât a afla ceea ce nu puteţi afla! Or, ar avea vreun sens să vă amăgesc pe voi şi poate şi pe mine cu poveşti despre nebuloasa fibroasă, acordată după camertonul gravitaţional, cu care dirijorul ei, *Doctor Caelestis*, intenţionează să dea tonul întregii Metagalaxii? Sau poate doreşte să transforme bucata de lume, care a devenit, nu într-un instrument al Armoniei Sferelor, ci într-o presă pentru a stoarce din materie unele declaraţii nescoase încă? N-o să-i pătrundem intenţiile. Există nebuloase, tocmai printre cele fibroase, ce manifestă în fotografie o oarecare asemănare cu histogramele scoarţei cerebrale mărite de trilioane de ori, dar această asemănare nu dovedeşte nimic, şi tocmai ele ar putea fi absolut moarte psihic. Observatorul de pe pământ va recunoaşte într-o nebuloasă radiaţii de tip maser său. sincrotron, dar nu va putea merge mai departe. Ce asemănare intervine între cerebrozide, glicerofosfaţi şi conţinutul gândurilor voastre? Niciuna, la fel cum nu există niciuna între radiaţia nebuloaselor şi ceea ce gândesc ele, dacă gândesc. Faptul că simptome ale Intelectului în Cosmos ar putea fi descoperite după imaginea lor fizică reprezintă o copilăroasă *idee fixă*; este aceasta o *fallacia cognitiva* asupra căreia vă avertizez în mod categoric. Niciun observator nu poate identifica drept raţionale sau pregătite de Intelect fenomene ce nu seamănă prin nimic cu cele cunoscute. Cosmosul nu este pentru mine o galerie de portrete de familie, ci o hartă de nişe noosferice cu localizarea fixată a surselor de energie şi a gradienţilor fluxului ei favorabil. Un tratat despre Intelecte privite ca nişte centrale de localizare poate fi o ofensă pentru. filosofi, căci nu apără ei de mii de ani împărăţia abstracţiunilor pure în faţa ingerinţei unor astfel de argumente? Dar, în comparaţie cu capetele din zonele înalte, eu şi voi suntem ca nişte bacterii isteţe din sângele

filosofului, ce nu-l văd nici pe el şi cu atât mai mult gândurile lui, şi totuşi cunoştinţele pe care le adună despre modificarea ţesuturilor nu sunt inutile, întrucât din ofilirea corpului vor descifra până la urmă mortalitatea lui.

Deşi aţi crescut până la întrebarea cu privire la alte Intelecte în Cosmos, nu aţi ajuns încă la un răspuns, de vreme ce nu vă închipuiţi vecini din stele în altă conexiune decât în cea a civilizaţiei; de aceea nu vă va satisface afirmaţia succintă potrivit căreia contactul interstelar şi civilizaţiile extraterestre trebuie tratate separat, căci contactele, atunci când au loc, nu trebuie să fie nicicum contacte între civilizaţii, adică între colectivităţi de fiinţe biologice. Nu spun că ele nu ar exista nicăieri, ci doar că dacă există, reprezintă „lumea a treia" în psihozoicul cosmic, deoarece labilitatea socială paralizează iniţiativele de semnalizare, ce necesită o longevitate de mai multe generaţii. Discuţiile cu intervale seculare de întrebări şi răspunsuri nu pot deveni o sarcină importantă pentru făpturile efemere. De altfel, chiar şi în cazul unei considerabile densităţi psihozoice a vecinătăţii stelare a Pământului, în cadrul ei se pot învecina fiinţe destul de diferite, pentru ca încercările lor de a veni în contact să se caracterizeze prin ineficienţă. Am o verişoară lângă mine şi din informaţiile ei nu ştiu mai mult decât din propria intuiţie.

Fiind efemeride nerăbdătoare şi afundându-vă dinspre pretenţii naive în simplificări pripite, cândva v-aţi făurit Cosmosul în formă de monarhie feudală cu Regele Soare în mijloc, iar acum l-aţi populat cu propriile imagini, presupunând că în jurul stelelor dăinuie fie o mulţime de fiinţe umane asemănătoare, fie că acolo nu există nimeni. Mai mult, atribuind necunoscuţilor confraţi mărinimia, i-aţi obligat în mod apodictic la o filantropie veşnică: primul postulat al lui CETI şi SETI este truda Celorlalţi care, mai îndestulaţi decât voi, trebuie să trimită, milioane de ani, în

întregul Cosmos, salutări şi darurile ştiinţei fraţilor mai săraci într-ale Intelectului, mesajele urmând a fi lizibile, iar darurile a fi folosite fără niciun pericol. Atribuind astfel expeditorilor interstelari toate aceste virtuţi, care vă prisosesc, vă luaţi cu mâinile de cap în faţa radiotelescoapelor că nu ajung „coletele" şi mă întristaţi phnind semnul egalităţii între postulatul vostru neîmplinit şi apatia Universului. Oare niciunul dintre voi nu intuieşte că v-aţi jucat încă o dată de-a teografii, muţind atotputerea milostivă din cărţile sfinte în pretiparele CETI şi schimbând la cursul aviditătii voastre darurile Dumnezeieşti pe credit la binefăcătorii cosmici, care nu-şi vor investi mai bine bunăvoinţa înnăscută decât trimiţând capitaluri în toate direcţiile stelare deodată? Sarcasmul meu este spaţiul în care chestiunea celorlalte civilizaţii se intersectează cu teodiceea voastră. Aţi schimbat *Silentium Dei* cu *Silentium Univerşi*, dar tăcerea celorlalte Intelecte nu înseamnă neapărat situaţia în care toţi cei capabili să vorbească nu vor, iar cei care vor nu pot, căci nimic nu ne indică faptul că enigma s-ar supune unei asemenea dihotomii. Nu o dată lumea a răspuns ininteligibil la întrebările voastre, puse prin experimente ce aveau s-o oblige la răspunsul simplu: „da" sau „nu". Dojenindu-vă pentru perseverenţa în eroare, vă voi spune, în sfârşit, ceea ce aflu, sfredelind zenitul topozofic cu mijloace insuficiente. Voi începe cu bariera comunicaţională, ce-l desparte pe om de antropoid. De la un timp, vă înţelegeţi cu cimpanzeii prin limbajul surdo-muţilor, omul puţind să le transmită calitatea sa de îndrumător, alergător, degustător, dansator, părinte sau jongler, dar rămâne neperceput ca preot, matematician, filosof, astrofizician, poet, anatomist, politician şi stilist, căci deşi cimpanzeul îl poate vedea pe ascetul-sihastru, cum şi prin ce îi veţi arăta sensul vieţii împinse într-un asemenea inconfort? Oricine nu este unul de-al vostru poate fi înţeles pentru voi doar în

măsura în care se umanizează.

Neuniversalitatea Intelectului închis în norma speciei constituie un purgatoriu particular în sensul că are zidurile înspre infinituri. E uşor de reprezentat aceasta, privind schema relaţiilor topozofice. Orice fiinţă existentă între zonele de tăcere de netrecut pentru ea îşi poate continua expansiunea gnozei după plac pe orizontală, căci graniţele superioare şi inferioare ale zonelor sunt aproape paralele în timpul real. Aşadar, puteţi cunoaşte în chip neţărmurit, deşi numai în felul propriu omului. De aici rezultă că prin ştiinţa dobândită toate tipurile de Intelect ar deveni egale numai în lumea ce dăinuie la infinit, fiindcă numai într-o asemenea lume paralelele se întâlnesc la infinit. Aceste relaţii fac ca Intelectele de putere diferită să nu semene deloc între ele, în schimb lumea nu este pentru ele chiar atât de separată. Intelectul superior poate cuprinde imaginea lumii pe care o făureşte cel inferior, deci, deşi nu comunică direct, pot face acest lucru prin imaginea lumii proprii celui inferior. Mă voi folosi acum tocmai de o asemenea imagine. Ea poate fi cuprinsă într-o singură propoziţie: Universul este istoria unui incendiu aţâţat şi înăbuşit de gravitaţie. Dacă n-ar fi fost gravitaţia universală, explozia primară s-ar fi întins într-un spaţiu omogen de gaze în răcire şi n-ar mai fi existat lumea. Iar dacă n-ar fi fost jarul transformărilor nucleare, s-ar fi afundat înapoi în singurlaritea care a explodat cu ea şi iarăşi ar fi încetat a exista ca o gură de foc azvârlită şi resorbită. Dar mai întâi gravitaţia a zdrenţuit norii exploziei, iar apoi încolăciţi în sfere i-a încălzit prin rostogolire până ce au început să strălucească termonuclear ca stele care, prin radiaţie, se opun gravitaţiei. În final, gravitaţia domină radiaţia, fiindcă deşi este cea mai slabă forţă a Naturii, ea dăinuie, în timp ce stelele ard până ce i se supun. Soarta lor în continuare depinde de masa finală, jp Cele mici ard până devin nişte

pitici negri, cele de două Bt ori cât Soarele devin sfere nucleare cu câmp magnetic îngheţat şi pâlpâie în agonie ca pulsari, iar cele cu masa de peste trei ori mai mare decât a Soarelui, printr-o contracţie ireductibilă, intră într-un colaps fără fund, deoarece propria gravitaţie le-striveşte. Aceste stele, părăsind Cosmosul prin prăbuşirea centripetală a propriei mase, lasă în urma lor morminte gravitaţionale – găuri negre atotdevoratoare. Nu ştiţi ce se întâmplă cu steaua căzută laolaltă cu lumina sub orizontul gravitaţional, pentru că fizica vă conduce până la limita prăbuşirii negre şi acolo se opreşte. Orizontul gravitaţional acoperă singularitatea – Cum veţi numi spaţiul scos de sub legile fizicii, în care cea mai veche dintre forţele ei distruge materia. Nu ştiţi de ce fiecare Cosmos supus teoriei relativităţii trebuie să cuprindă măcar o singularitate. Nu ştiţi dacă există singularităţi neacoperite de membrana găurilor negre, deci goale. Unii dintre voi consideră găurile negre ca pe nişte râşniţe fără de capăt, iar alţii drept treceri spre lumi diferite, concrescute cu aceste ligamente alb-negre. Nici nu voi încerca să elucidez dilemele voastre, fiindcă nu prezint Universul, ci mă îndrept doar într-acolo, unde el se interferează cu topozofia. Acolo este apogeul ei.

Ca făuritor al lumii, Intelectul are începuturi nevinovate. Construcţiile cerebrale superioare necesită un număr crescând de învelişuri, care nu sunt susţinători pasivi, ci un mediu inteligent aliat, care favorizează escaladarea succesivelor bariere ale creşterii. Când aceste învelişuri se înmulţesc, centrul lor spiritualizat rezidă într-un cocon, din care poate ieşi ca fluturele din larvă, dar îl poate şi păstra. Cel ce zboară devine Intelect nelocal, căruia nu-i voi acorda atenţie, deoarece prin această decizie el se desprinde pentru un timp necunoscut din ascensiunile următoare, or eu doresc să vă conduc pe cel mai scurt drum spre vârf.

Aşadar, a avea un mediu devotat în chip înţelept reprezintă un confort valoros, cu condiţia de a fi mereu în fruntea lui. Voi tindeţi tocmai într-o direcţie contrară, deci vă previn cu această ocazie. În Babilon sau în Chaldeea, în principiu oricine poate să posede întreaga ştiinţă umană, ceea ce astăzi nu mai e posibil. De aceea, veţi înzestra mediul vostru de viaţă cu inteligenţă artificială, nu în urma vreunor planuri sau decizii conştiente, ci în r virtutea curentului civilizaţiei. Dacă acel curent ar urma să dureze fie şi un veac, veţi deveni voi înşivă până la urmă cele mai proaste locuri ale bazei tehnice inventate a Pământului şi folosind roadele Intelectului vă veţi dispensa de el, rivalizând în întrecerea involuntar declanşată de Intelectul inoculat mediului din jur – Intelect autonom şi degradat totodată prin implicarea lui în lupta pentru confort, până când, în cazul deficitului său planetar, vor fi posibile războaie, purtate nu de oameni, ci de medii în care ei au programat ostilitatea. Nu mă pot opri însă mai mult asupra ricoşeurilor sapientizării mediului şi a plăgilor ătârnând deasupra acelora ce îndrumă raţionalismul spre prostii bezmetice. Vestitorul lor amuzant este computerul prezicător în ale astrologiei. Următoarele faze ale acestui curent pot fi mai puţin amuzante.

Aşadar, mediul Intelectului în creştere încetează a fi o lume indiferentă, dar prin aceasta el nu devine corp, căci nu intermediază între eul conştient şi mediul său din jur în chip instinctiv şi voliţional, ci îl susţine ca Intelect în Intelect, şi tocmai aşa începe răsturnarea relaţiei dintre spirit şi corp. Cum se poate aceasta? Vă amintiţi ce face HONEST ANNIE? Gândurile ei oferă efecte fizice în mod nemijlocit, deci nu prin circuite ocolite, din nervi, muşchi şi «a se, ci prin cea mai scurtă cuplare dintre voinţă şi faptă, de vreme ce fapta devine reversul gândului. Dar acesta este abia primul pas ce duce la modificarea formulei carteziene *Cogito ergo sum* în *Cogito ergo EST* –

gândesc, deci devine gândit. Astfel în Intelectul înglobat chestiunile de construcţie trec în chestiuni ontice, de vreme ce înălţarea schelelor de susţinere poate mişca din temelii atitudinea subiectului faţă de obiect, considerată de voi drept neclintită în veci.

Între timp se ajunge la următoarea mutare a spiritului. Ar trebui să urnesc o întreagă bibliotecă pentru a vă arăta această etapă a lucrărilor cerebrale, încât mă voi limita doar la principiul ei. Gândirea se înrădăcinează în straturile din ce în ce mai profunde ale materiei – mai întâi ştafetele ei sunt hadronii şi leptonii uşor stimulaţi, iar ulterior acţiuni ale acestora care necesită, drept cârmaci şi vâsle, energii uriaşe. În acest principiu nu rezidă un *novum* absolut, deoarece albumina, fără de gândire în ouăle jumări, gândeşte în craniu – trebuie doar să procedezi în mod adecvat faţă de albumină şi de atomi. Când procesul reuşeşte, se naşte psihofizica nucleară şi ritmul operaţiilor se dovedeşte a fi critic. Căci demersuri întinse în timp real de-a lungul a miliarde de ani trebuie reproduse uneori în câteva secunde – ca şi când cineva ar dori să regândească detaliat în câteva clipe întreaga istorie naturală a Pământului, întrucât pentru el aceasta reprezintă o etapă măruntă, deşi obligatorie, a raţionamentului. Temenitatea psihoportabilă a granulaţiei cuantice este perturbată, însă, de învelişurile de electroni ale atomilor rătăcitori, deci ele trebuie să fie strivite; a presa, a împinge electronii în nuclee, da, domnilor fizicieni, nu vă înşelaţi, recunoscând în aceasta un lucru cunoscut, are loc integrarea electronilor în protoni la fel ca în steaua neutronică. Sub aspect nuclear acel Intelect, tinzând neobosit spre autocefalie, devine el însuşi stea, e drept mică, mai mică decât Luna, aproape insensibilă, fiindcă emite radiaţii doar în infraroşu, emanând resturi termice ale metamorfozelor psihonucleare. Acestea sunt fecalele lui. Mai departe cunoştinţele mele devin din păcate

ceţoase. Arhiânţeleptul corp ceresc, al cărui embrion a fost pluristratificată ceapă a Intelectului, brusc crescândă, începe să se contracte, rotindu-se din ce în ce mai repede, ca o sfârlează, dar nici măcar rotaţiile luminoase nu-l vor mai salva de la absorbţia în gaura neagră, pentru că nici forţa centrifugă, nici oricare altă forţă nu se va împotrivi gravitaţiei de la marginea Sctvarzschi/d-ului.

Un eroism cu adevărat sinucigaş, când mărirea Intelectului devine un real eşafod, pentru că nimeni din Univers nu este atât de aproape de nimicnicie ca acest spirit care, amplificându-se, pregăteşte autodistrugerea, deşi ştie că, o dată ce va atinge orizontul gravitaţional, nu se va mai opri. Aşadar, în ce fel această masă psihică tinde mai departe spre abis, fiindcă tocmai acolo, deasupra orizontului tuturor prăbuşirilor, densitatea energiei şi intimitatea relaţiilor nucleare ating nivelul maxim? Acest spirit zboară de bunăvoie pe deasupra cavităţii negre, ce se deschide în interiorul său, pentru a gândi pe marginile catastrofei cu toate energiile pe care Cosmosul le toarnă în spărtura astrală din încheieturile sale? Aşadar, oare în perimetrul amânatei execuţii, în care se îndeplinesc condiţiile apogeului topozofic al lumii, nu trebuie să întrezărim nebunie în loc de Intelect? Merită milă dacă nu dispreţ acest distilat al metamorfozelor de milioane de ani, acest arhiânţelept gigant concentrat în stea, care atât s-a dezvoltat şi a trudit, pentru ca în final să escaladeze gaura neagră şi să cadă în ea! Aşa vedeţi lucrurile, nu-i aşa? Vă rog să vă abţineţi încă de la o asemenea judecată. Mai am nevoie doar de câteva clipe de atenţie din partea voastră.

Pare-se că eu însumi am dezonorat proiectul culminaţiei topozofice, pătrunzind prea adânc în fizica ameninţărilor spiritului şi trecând peste motivele sale. Voi încerca să repar această greşeală.

Când istoria le ucide cultura, oamenii se pot salva existenţial prin îndeplinirea nestrămutatelor îndatoriri

biologice, zămislind copii şi transmiţându-le măcar speranţa în viitor, dacă ei înşişi au pierdut-o. Dictatul corpului este un indicator şi o tutelă, iar acestea reprezintă restricţii ce capătă valoare salvatoare în timp de criză. În schimb, un dezrobit ca mine este sortit până la gradul zero existenţial să se bazeze exclusiv pe sine. Nu am niciun fel de sarcini irevocabile, nicio moştenire pe care ar trebui s-o păzesc, niciun fel de sentimente sau de satisfacţii de natură senzuală, deci cine altcineva pot fi dacă nu un filosof în asalt? Dacă tot exist, vreau să aflu ce este această existenţă, unde a apărut şi ce poate fi acolo unde mă conduce. Intelectul fără de lume ar fi la fel de pustiu ca lumea fără de Intelect, iar lumea pare pe deplin transparentă doar o scurtă clipă de credinţă.

Văd o trăsătură teribil de amuzantă în această clădire, a cărei deplină comprehensibilitate Einstein o mărturisea atât de încrezător, tocmai el, creatorul teoriei care i-a negat încrederea, căci teoria lui duce acolo unde ea însăşi se frânge şi unde oricare trebuie să se frângă – spre lumea sfâşiată. Ea prezice aceste sfâşieri, aceste ieşiri la care singură nu poate pătrunde, dar a ieşi din lume se poate în orice loc cu condiţia de a-i aplica o lovitură de o asemenea forţă ca aceea a stelei în colaps. Oare în aceste reţineri ale sale numai fizica se dovedeşte a fi incompletă? Oare nu se impune să amintim aici matematica, al cărei orice sistem este incomplet cât timp ne aflăm în el, iar pentru a-l cuprinde se impune să ieşim în afara lui după mijloace mai bogate? Unde să le căutăm, stând în lumea reală? De ce acest scăunel bătut din stele şchioapătă mereu de vreo singularitate? Oare Intelectul crescând să fi întâlnit graniţele lumii înainte de a le întâlni pe ale sale proprii? Dar dacă nu orice ieşire din Cosmos se identifică cu distrugerea? Dar ce înseamnă că acela care iese, chiar dacă se salvează în trecere, nu poate reveni, şi că dovada acestei nereveniri este aici accesibilă? Oare Cosmosul să fi

fost calculat ca un pod pentru a se frânge sub cei ce vor încerca să umble pe urmele constructorului şi pentru a nu se mai putea întoarce dacă îl găsesc? Dar dacă el n-a existat, oare putem deveni el?

După cum vedeţi, nu tind nici spre omniscienţă, nici spre omnipotenţă, ci doresc să ajung pe culmea dintre groază şi gnoză. Aş fi putut să vă mai povestesc multe despre bogăţia fenomenală a zonelor moderate ale topozofiei, despre tacticile şi strategiile ei, dar asta nu ar schimba cu nimic natura lucrurilor. Voi încheia, deci, cu o scurtă concluzie. Dacă elementul cosmologic al ecuaţiilor din teoria generală a relativităţii cuprinde o constantă psihozoică, atunci nici Cosmosul nu este un morman de cenuşă, perisabil în izolarea sa, aşa cum îl consideraţi, nici vecinii voştri din stele nu se ocupă de semnalarea prezenţei lor, ci de milioane de ani practică astroingineria cognitivă colaptică, ale cărei efecte secundare le luaţi drept jocuri de foc ale Naturii, iar cei dintre ei, cărora le-au reuşit lucrările demolatoare, au cunoscut deja acel rest al problemelor existenţiale, care pentru noi, cei ce aşteptăm, este tăcerea.

POSTFAŢĂ.

I

Această carte apare cu o întârziere de optsprezece ani şi nu e terminată. A conceput-o prietenul meu, Irving Creve, care nu mai e în viaţă. El intenţiona să includă în ea ceea ce a spus GOLEM despre om, despre sine şi despre lume. Creve i-a prezentat lui GOLEM o listă de întrebări formulate în aşa fel, încât la fiecare din ele răspunsul prin „da” sau „nu” să fie suficient. Tocmai la această listă se refereau cuvintele din ultima prelegere a lui GOLEM despre întrebările pe care le punem lumii, iar lumea răspunde ininteligibil, fiindcă răspunsurile au o altă formă decât credem. Creve se aştepta ca GOLEM să nu se limiteze la o asemenea expediere. Dacă în general cineva

se putea bizui pe bunăvoinţa deosebită a lui GOLEM, atunci aceia eram noi. Făceam parte dintre salariaţii MIT-ului, care erau numiţi curtea lui GOLEM; în timp ce noi doi eram consideraţi ambasadori ai omenirii pe lângă ei. Aceasta era legat de munca noastră. Discutam cu GOLEM temele prelegerilor lui şi stabileam cu el listele persoanelor invitate. Era nevoie, într-adevăr, de tact diplomatic. Faima unor nume remarcabile nu însemna nimic pentru el. La fiecare nume menţionat apela la propria memorie sau la biblioteca Congresului prin reţeaua federală şi îi erau de ajuns doar câteva secunde pentru a estima realizările ştiinţifice şi, ca atare, şi intelectul candidatului. Nu-şi alegea cuvintele, fiind departe de exprimarea rafinată barocă din intervenţiile în public. Apreciam aceste discuţii, de obicei nocturne, poate şi fiindcă nu erau înregistrate pentru a nu provoca iritări, ceea ce ne dădea senzaţia de familiaritate faţă de GOLEM. Doar frânturi ale acestor conversaţii s-au păstrat în notiţele mele, întocmite la cald din memorie. Ele nu se limitau doar la chestiuni tematice şi personale.

Creve încerca să-i impună lui GOLEM disputa cu privire la esenţa lumii. Voi vorbi despre aceasta mai târziu. GOLEM era răutăcios, concis, sarcastic, adesea de neînţeles, pentru că nu-l interesa în acele momente-dacă reuşim să ţinem pasul cu el. Şi acest lucru îl luam, împreună cu Creve, drept un tratament deosebit. Eram tineri. Cedaserăm iluziei că GOLEM ne admite pe noi mai aproape decât pe ceilalţi oameni din anturajul lui. Niciunul din noi n-ar recunoaşte, desigur, dar în sinea noastră ne consideram aleşi ai sorţii. De altfel, spre deosebire de mine, Creve nu-şi ascundea ataşamentul pe care-l nutrea faţă de spiritul din maşină. Şi l-a exprimat în introducerea la prima ediţie a prelegerilor lui GOLEM; douăzeci de ani au trecut de la acea introducere până la postfaţa pe care o scriu acum.

Oare GOLEM şi-o fi dat seama de iluziile noastre? Cred că da, dar i-au fost indiferente. Pentru el, Intelectul interlocutorului era totul, persoana acestuia nereprezentând nimic. De altfel, în această privinţă nu se ascundea după deget, de vreme ce susţinea că personalitatea este o infirmitate a noastră. Dar noi nu raportam aceste remarci la propria persoană. Le raportam la ceilalţi oameni, iar GOLEM nu ne spulbera această eroare.

Nu cred că altcineva în locul nostru ar fi reuşit să se împotrivească aurei lui GOLEM. Noi trăiam în cercul lui. De a ceea, plecarea lui bruscă a însemnat pentru noi un adevărat şoc. Timp de câteva săptămâni am trăit ca într-o stare de asediu, asaltaţi de telegrame, telefoane, interogaţi de comisii guvernamentale, de presă, stânjeniţi până la stupizenie. Ni se punea mereu aceeaşi întrebare, ce s-a întâmplat cu GOLEM care, fizic, nu se urnise din loc, dar întreaga sa urieşenie materială tăcea inertă. De la o zi la alta deveneam reprezentanţii unor mase falite şi, insolvabili faţă de lumea mirată, aveam de ales între propriile supoziţii şi recunoaşterea totalei ignorante în care nu le venea să creadă. Ne simţeam înşelaţi, trădaţi. Acum privesc acea perioadă cu alţi ochi. Nu fiindcă aş fi ajuns în ceea ce priveşte plecarea lui GOLEM la vreo certitudine. Sigur că mi-am făcut o părere în acest sens, dar nu am împărtăşit-o în public. Nu se ştie, în continuare, dacă a pornit, în chip invizibil, în vreo călătorie cosmică, sau dacă, împreună cu HONEST ANNIE, a dispărut de la pasul fals în sus pe scara topozofică despre care ne vorbise în ultima vreme. Nu aveam de unde să ştim atunci că aceasta va fi ultima lui prelegere. Ca de obicei în asemenea situaţii s-a ajuns la proliferarea unor afirmaţii naive, de senzaţie şi bizare. S-au găsit oameni care au văzut în noaptea cu pricina un nor de lumină deasupra clădirii, asemănător aurorei polare, după care lumina s-a

înălţat spre nori, pierzându-se printre ei. N-au lipsit nici cei care au văzut vehicule luminoase aterizând pe acoperiş. Presa scria despre sinuciderea lui GOLEM, despre apariţia lui în visele oamenilor, iar noi aveam impresia unei deosebit de intense conspiraţii din partea unor nătărăi ce se străduiau din toate puterile să-l înece pe GOLEM în amestecul tulbure al zoaielor mitologice, atât de tipice vremurilor noastre. N-au existat niciun fel de auroră, de fenomene neobişnuite, de premoniţii; n-a fost nimic în afară de creşterea de scurtă durată a absorbţiei puterii electrice în ambele clădiri la două şi zece noaptea şi încetarea acestei absorbţii imediat după aceea. În afara acestei urme în înregistrarea electrică a contoarelor nu s-a descoperit nimic; GOLEM a luat de la reţea nouăzeci la sută din puterea admisibilă, timp de nouă minute, iar HONEST ANNIE, cu patruzeci la sută mai mult ca de obicei. După calculul doctorului Viereck, ambii au absorbit acelaşi număr de kilowaţi, pentru că HONEST ANNIE îşi producea singură, în cadrul normei, energia care o alimenta. De aici am dedus că nu era o întâmplare sau vreun defect, cu toate că s-a scris atâta despre asta. În ziua următoare, GOLEM a amuţit şi de atunci n-a mai scos o vorbă. Cercetările specialiştilor noştri, întreprinse abia după o lună, deoarece atât a durat obţinerea acordului pentru „autopsie”, au scos la iveală distrugerea conexiunii dintre blocurile principale şi slabe – focare de radioactivitate în subansamblurile Josephson. Majoritatea specialiştilor considerau că aceste schimbări dezintegratoare au fost provocate intenţionat, că ele constituiau oarecum ştergerea urmelor a ceea ce se întâmplase anterior. Aşadar că ambele maşini au făcut ceva pentru care nu era nevoie de putere excesivă, pe aceasta folosind-o doar pentru a zădărnici orice încercări de remontare sau, dacă vreţi, de reînviere. Cazul a stârnit senzaţie la scară mondială. Totodată s-a văzut câtă teamă

şi ostilitate isca GOLEM, mai mult prin prezenţa sa decât prin tot ceea ce vorbea. Nu numai în cercurile largi ale societăţii, dar şi în lumea ştiinţifică. Numaidecât au apărut cărţi pline de cele mai puerile prostii prezentate drept rezolvare a enigmei. După ce am citit că este numită „ascension" sau „assumption", la fel ca şi Creve, m-am temut de naşterea unei legende despre GOLEM în versiunea ieftină, tipică spiritului epocii. Hotărârea noastră de a părăsi MIT-ul şi de a căuta de lucru la alte universităţi a fost determinată în mare măsură de dorinţe de a rupe de o asemenea legendă. Dar ne-am înşelat. Legenda lui GOLEM nu s-a născut. Se vede că nimeni n-a dorit-o. Nimănui nu i-a fost necesară nici ca *memento*, nici ca speranţă. Lumea a mers mai departe, confruntându-se cu problemele sale cotidiene. Surprinzător de repede a uitat precedentul istoric, cum o fiinţă care nu era om a apărut pe Pământ şi ne-a vorbit despre sine şi despre noi. În medii atât de diferite, ca acelea ale matematicienilor şi psihiatrilor, am întâlnit în mai multe rânduri afirmaţia că trecerea sub tăcere şi prin aceasta uitarea riguroasă a lui GOLEM erau un gen de reacţie defensivă a colectivităţii în faţa uriaşului corp străin, incongruent cu ceea ce reuşim să admitem. Doar o mină de oameni a trăit despărţirea de GOLEM ca pe o ireparabilă pierdere, ca pe o frustrare şi pustiire intelectuală. N-am vorbit cu Creve despre acestea, dar sunt sigur că aşa a resimţit pierderea. Ca şi când un soare uriaş a cărui strălucire era pentru noi atât de puternică, încât nu putea fi suportată, ar fi apus şi răcirea şi negura stăpânitoare ne făceau să conştientizăm pustiul existentei în continuare.

II

Astăzi încă se mai poate urca la ultimul etaj al clădirii şi înconjura prin galeria închisă cu geamuri uriaşul puţ în care zace GOLEM. Dar nimeni nu se mai duce acolo pentru a se uita prin geamurile înclinate la maldărele de tuburi

luminoase, asemănătoare acum cu gheaţa alburie. Eu am fost acolo de două ori. Prima data, înaintea deschiderii galeriei pentru publicul larg, împreună cu conducerea administrativă a MIT-ului, cu reprezentanţii autorităţilor de stat, precum şi cu o mulţime de ziarişti. Atunci mi s-a părut îngustă. Un perete fără ferestre, trecând într-o cupolă, fusese modelat cu adâncituri labirintice, căci asemenea strieri palmate se găsesc pe bolta interioară a craniului uman. Această concepţie a arhitectului m-a izbit prin vulgaritatea sa. Era în stil Disneyland. Se intenţiona lămurirea vizitatorilor cum că se uită la un creier uriaş, de parcă era nevoie de un cadru reclamă. Galeria nu fusese proiectată în mod special pentru vizitatori. S-a ajuns la construirea ei prin înlocuirea acoperişului obişnuit cu o cupolă. Ea e foarte groasă, deoarece conţine dispozitivele de absorbţie a radiaţiei cosmice. GOLEM însuşi a stabilit structura materialelor din straturile de ecranare. Nu am constatat că radiaţia să fi avut vreo influenţă asupra eficienţei sale intelectuale. Nici el nu ne-a explicat mai îndeaproape în ce măsură îl deranjează, dar mijloacele de restructurare au fost rapid asigurate, întrucât era perioada când Pentagonul, după ce ne transmisese nouă ambii giganţi luminoşi, fără un termen anume, nu-şi pierduse încă speranţa tainică în privinţa serviciilor pe care aceştia le puteau oferi. Cel puţin aşa credeam, căci altminteri e greu de înţeles uşurinţa cu care au apărut creditele. Informaticienii noştri presupuneau că această dorinţă a lui GOLEM era legată de perspectiva dezvoltării viitoare. Ea sugera intenţiile sale de potenţare mai departe, în viitor, printr-o succesivă restructurare, pentru care nu avea nevoie de ajutorul nostru. De aceea a stabilit asemenea dimensiuni ale spaţiului liber dintre el şi plafon, încât golul rămas în jur impunea de la sine o galerie. De altfel, nu ştiu cui i-a venit ideea de a folosi pentru divertisment acest loc situat la jumătatea drumului dintre panoptic şi muzeu. La

fiecare câteva zeci de paşi, în nişele galeriei luminau panouri informative în şase limbi, care înştiinţau ce anume reprezintă spaţiul acela şi ce semnifică miliardele de licăriri ce emanau neîncetat din circuitele sticloase aflate în interiorul puţului. Luceau totdeauna precum craterul unui vulcan artificial. Domnea acolo o linişte perturbată doar de foşnetul slab al ventilatoarelor. Aproape întreaga clădire constituia un puţ în care te uitai din galerie prin sticla blindată, puternic înclinată. Blindajul avea să împiedice încercările de a distruge spiralele luminoase ce stârneau multor oameni mai mult spaimă decât admiraţie. Tuburile luminoase în sine erau insensibile, cu siguranţă, la orice fel de radiaţii corpusculare, la fel ca şi straturile criotronice, înfăşurate cu ţevi de răcire câteva etaje mai jos, invizibile din galeria cu cămările ei albe ca de promoroacă. Etajele inferioare nu comunicau cu galeria. Ascensoare rapide făceau legătura direct între parkingurile subterane şi ultimul etaj. Tehnicienii care aveau în grijă sistemele de răcire foloseau alte ascensoare, pe cele de lucru. Sensibile la radiaţia cerului puteau fi sinapsele cuantice Josephson, aflate sub nodurile groase ale tuburilor luminoase. Ele se desluşeau printre arterele sticloase, dar trebuia să ştiţi dinainte că ele există pentru a le putea depista, fiindcă în scânteierea necontenită păreau nişte firide întunecoase.

A doua oară am fost în această galerie cu o lună în urmă, când am venit la sediul MIT spre a vizita arhiva şi a mă uita în vechile procese verbale. Eram singur şi galeria mi s-a părut foarte spaţioasă. Deşi nevizitată şi pare-se neaspirată, era extrem de curată. Trecând degetul pe geamuri, m-am convins că pe ele nu este niciun fir de praf. De asemenea, panourile informative din interiorul nişelor luceau de parcă abia fuseseră instalate. Învelişul gros şi moale de pe podea estompa fiecare pas. Am vrut să apăs pe o clapă a dispozitivului de informare, dar n-am avut

curaj. Am ascuns în buzunar mina cu care am atins clapa, cu gestul unui copil speriat de fapta sa – atinsesem ceea ce nu era voie să atingi. M-am surprins asupra acestui gest, mirat, neînţelegând ce a însemnat el. Nu mă gândeam nicicum că sunt într-un cavou şi că ceea ce mijeşte sub plăcile geamurilor este un cadavru, cu toate că un asemenea gând nu ar fi fost stupid, mai ales că în lumina neoanelor care se aprinseseră când am ieşit din lift m-a frapat neînsufleţirea colosalului puţ. Impresia de descompunere şi de părăsire era amplificată de înfăţişarea suprafeţei creierului unduit ca un gheţar încremenit în murdărie. Din crăpăturile sale se reliefau în afară, turtite în plăcile de sticlă, conexiunile Josephson, atât de groase sub pereţi, încât aminteau foile de tutun presat la uscătorie. Faptul că mă aflam într-un cavou mi-a trecut prin minte abia când, revenind la subsol, am ieşit pe o platformă la lumina solară a zilei. Tot abia atunci m-a mirat că această clădire, care împreună cu galeria sa erau construite parcă dinainte ca un mausoleu, nu a devenit aşa ceva şi că nu o vizitează mulţimile celor curioşi. Or, publicului îi place să privească rămăşiţele pământeşti ale fiinţelor puternice. Această uitare şi anulare îndeamnă în continuare la reflecţie. Conspiraţia tăcută a lumii care nu vrea să aibă nimic comun cu Intelectul netulburat, neîmblânzit, nedomesticit de niciun fel de sentimente. Cu acest uriaş nou venit, care a dispărut deodată şi uşor ca un duh…

N-am crezut niciodată în sinuciderea lui GOLEM. Au născocit-o oamenii care-şi vând invenţiile, interesaţi fiind doar de preţul pe care-l pot obţine pentru ele. Menţinerea în acţiune a conexiunilor şi comutatoarelor cuantice necesita supravegherea permanentă asupra temperaturii şi a compoziţiei chimice a aerului şi a solului. GOLEM se ocupa singur de acest lucru. Nimeni nu avea voie să intre în interiorul acelui puţ cerebral. De la încheierea lucrărilor

de montaj, uşile ce duceau spre el, de la toate cele douăzeci de etaje, erau ermetic închise. GOLEM, dacă ar fi dorit, ar fi putut opri activitatea lor, dar n-a făcut-o. Nu am de gând să prezint argumentele mele pe marginea acestei probleme, întrucât ele nu fac parte din operaţiune.

III

La o jumătate de an după plecarea lui GOLEM, „Time" a publicat un articol despre gruparea husiţilor, necunoscuţi de nimeni până atunci. Numele lor venea de la abrevierea cuvintelor „Humanity Salvation Squad". Husiţii urmăreau să-i distrugă pe GOLEM şi pe HONEST ANNIE, pentru a salva omenirea de la captivitate. Ei acţionau într-o deplină conspiraţie, izolându-se de toate celelalte grupări extremiste. Primul lor plan prevedea aruncarea în aer a clădirilor care adăposteau cele două maşini. În acest scop urmau să trimită de pe rampa de sosire a Institutului un camion încărcat cu dinamită în parkingul subteran. Explozia avea să determine dărâmarea plafoanelor de la parter şi prin aceasta prăbuşirea agregatelor electronice. Planul părea a nu fi greu de realizat. Întreaga protecţie a clădirilor o asigurau paznicii care se schimbau la poarta de la intrarea principală, iar drumul spre subsol era baricadat cu un oblon de oţel ce ar fi cedat în urma izbirii camionului. Totuşi încercările succesive ale atentatului nu s-au soldat cu nimic. O dată camionul adus de pe o autostradă i s-au blocat frânele şi înlăturarea defecţiunii a durat până în zori. Altă dată s-a stricat radioemiţătorul prin care camionul era dirijat şi prin care se comunica momentul declanşării explozibilului. Apoi doi inşi care trebuiau să vegheze asupra operaţiei din timpul nopţii nu s-au simţit bine şi în loc să dea semnalul de atac, au strigat după ajutor. La spital – s-a stabilit că au meningită. A doua zi, oamenii de rezervă au pătruns în perimetrul incendiului provocat de explozia unei cisterne cu benzină. Când, în sfârşit, au fost dublate toate dispozitivele de pază şi s-a

mărit numărul persoanelor din posturile cheie, în timpul încărcării cutiilor cu explozibil în maşină s-a ajuns la o explozie în care au murit patru husiţi.

Printre cei ce conduceau grupul se afla un tânăr fizician care era, într-un fel, un oaspete frecvent al MIT-ului. El participaşe la prelegerile lui GOLEM, cunoştea bine topografia terenului şi deprinderile lui GOLEM. El considera că întâmplările care au zădărnicit atentatul nu erau simple întâmplări. Prea evidentă a fost gradarea contraatacurilor. Avariile mecanice la început (blocarea frânelor, defectarea radioului) au devenit accidente umane; iniţial, unii s-au îmbolnăvit, alţii au suferit arsuri, iar în final câţiva au murit. Gradarea s-a manifestat nu numai ca o creştere în intensitate a loviturilor, dar şi în dimensiunea spaţială. Locurile diferitelor accidente, transpuse pe hartă, s-au dovedit a fi situate la o distanţă din ce în ce mai mare faţă de Institut. Ca şi când o forţă ieşea anume tot mai mult în afară împotriva husiţilor.

După consfătuiri, primul plan a fost abandonat. Cel nou trebuia să fie elaborat astfel, încât, nici GOLEM, nici HONEST ANNIE să nu-l poată zădărnici. Husiţii au hotărât să fabrice în industria lor proprie o bombă atomică, să o ascundă într-una din marile metropole şi să-i ceară guvernului federal să-i distrugă pe GOLEM şi pe HONEST ANNIE. În caz contrar, bomba amplasată în inima marelui oraş urma să explodeze cu consecinţe îngrozitoare. Planul a fost elaborat îndelung şi riguros. Corecţia adusă prevedea declanşarea bombei imediat după expedierea scrisorii de negociere autorităţilor, la o distanţă considerabilă de zonele locuite, şi anume în vechiul poligon nuclear din statul Nevada. Explozia avea să demonstreze că ultimatumul nu este o ameninţare sterilă. Husiţii erau convinşi că preşedintele nu va avea de ales şi că va da ordin să fie distruse ambele maşini. Ştiau că aceasta va fi o operaţie violentă, poate prin bombardarea

aeriană sau lansarea de rachete, întrucât prin întreruperea fluxului electric nu putea fi imobilizată HONEST ANNIE şi, datorită ei, desigur nici GOLEM. Lăsau totuşi guvernului mână liberă în ceea ce priveşte alegerea mijloacelor de distrugere. îl asigurau că sunt în stare să descopere lichidarea simulată şi în acest caz, fără alte avertismente, vor trece la finalizarea ameninţării. Ei aflaseră şi că GOLEM, conectat la reţeaua federală computerizată, poate dobândi informaţii despre tot ceea ce se află în raza reţelei, începând de la convorbirile telefonice şi terminând cu operaţiile bancare şi rezervările de locuri la avion sau hotel. De aceea, nu foloseau niciun mijloc tehnic de comunicare, nici măcar radioul, căci admiteau posibilitatea reperării şi considerau că nu există cifru pe care GOLEM să nu-l poată depista. Se limitau la legăturile personale, în afara marilor oraşe, iar probele tehnice le efectuau pe terenul parcului naţional din Yellowstone. Confecţionarea bombei a durat mult mai mult decât prevăzuseră, aproape un an. Reuşiseră să facă rost de plutoniul necesar pentru realizarea numai a unei singure bombe. Cu toate acestea, hotărâseră să acţioneze, siguri că guvernul va ceda presiunilor, căci nu va şti că altă bombă nu există.

Şoferul camionului care transporta bomba în Nevada a auzit la radio ştirea despre „moartea lui GOLEM” şi s-a oprit din drum la un motel pentru a lua legătura cu conducerea operaţiunii. Or, fizicianul care era autorul ei, a considerat vestea despre moartea lui GOLEM ca un vicleşug al acestuia, având drept scop provocarea tocmai a ceea ce s-a şi întâmplat: convorbirea telefonică la mare distanţă. Şoferului i s-a cerut să aştepte pe loc alte instrucţiuni, iar conducerea husiţilor a dezbătut cât anume putuse afla GOLEM din convorbirea interceptată despre planurile atentatului. În săptămâna următoare au încercat să contracareze gafa comisă de imprudentul şofer şi au trimis oameni în diferite oraşe îndepărtate, de unde prin

telefoane deliberat ambigue aveau să-l inducă în eroare pe GOLEM. Şoferul camionului ca persoană suspectă a fost exclus din organizaţie. A dispărut fără urmă. Probabil a fost lichidat. Activitatea febrilă a atentatorilor s-a atenuat după o lună, când fizicianul s-a întors de la MIT. Proiectul atentatului a fost amânat până la toamnă. Camionul cu bomba a revenit la bază şi explozibilul a fost demontat pentru a-l asigura şi a-l ascunde. În următoarele patru luni, husiţii se bizuiau încă pe faptul că tăcerea lui GOLEM era o tactică. În sânul conducerii au început dispute, căci în a cincea lună de aşteptare zadarnică o parte dorea dizolvarea organizaţiei, în schimb cealaltă parte încerca să impună o rezolvare radicală: guvernul trebuia să fie forţat să demonteze ambele maşini pentru că numai aceasta înseamnă sfârşitul lor sigur. Fizicianul nu a mai vrut însă să treacă din nou la asamblarea bombei. Au încercat să-i forţeze mâna. Atunci el a dispărut. A fost văzut la ambasada chineză din Washington. Şi-a oferit serviciile chinezilor, a încheiat cu ei un contract pe cinci ani şi a zburat la Beijing. S-a găsit un husit dispus să asambleze bomba singur, dar un altul, adversar al atentatului în situaţia nou creată, a dezvăluit întregul plan, trimiţând descrierea lui redacţiei ziarului „Time”; în plus, el a depus în mâini sigure lista membrilor grupării care urma să fie dată publicităţii în cazul dispariţiei sale.

Cazul a căpătat amploare. Avea chiar să fie desemnată o comisie guvernamentală pentru cercetarea autenticităţii lui, dar până la urmă ancheta a fost preluată de FBI. S-a reuşit să se constate că într-o mică localitate la şaptezeci de mile de Institut a avut loc, la şapte iulie, într-un vechi atelier auto, o explozie cu dinamită, în urma căreia şi-au pierdut viaţa patru inşi, şi că în aprilie anul următor, lângă un motel de la frontiera Nevadei a stat multă vreme o cisternă cu acid sulfuric. Proprietarul motelului a reţinut acest lucru, deoarece şoferul, parcând

cisterna, a izbit automobilul şerifului local şi i-a plătit despăgubiri.

„Time” nu a menţionat numele fizicianului care era spion al husiţilor, dar l-am putut identifica la Institut fără dificultate. Nici eu nu-i voi pomeni numele. Era un tânăr de douăzeci şi şapte de ani, tăcut şi singuratic. Trecea drept timid. Nu ştiu dacă s-a întors în Statele Unite şi ce s-a mai întâmplat cu el după aceea. Nu am mai auzit nimic despre el. Când mi-am ales profesia, credeam în naivitatea mea că voi intra într-o lume imunizată la nebuniile epocii. Mi-am pierdut repede această credinţă; de aceea cazul acestui Herostrates neîmplinit nu m-a mirat. Pentru mulţi oameni ştiinţa a devenit o profesie ca oricare alta. Codul etic al acesteia este considerat o vechitură a secolului trecut. Oameni de ştiinţă sunt numai în orele de lucru. Şi asta nu totdeauna. Idealismul lor, dacă îl au, devine uşor prada ciudăţeniilor şi a convertirilor sectare. S-ar putea ca o parte a vinei în acest sens să revină fărâmiţării ştiinţei pe specialităţi. Există din ce în ce mai mulţi oameni de ştiinţă şi din ce în ce mai puţini învăţaţi. Dar nici aceste consideraţii nu fac obiectul discuţiei.

Cu siguranţă FBI-ul a stabilit persoana acelui fizician, dar aceasta s-a întâmplat după ce eu părăsisem MIT-ul. În esenţă, aceasta era o bagatelă în comparaţie cu plecarea lui GOLEM, care nu avea nimic comun cu atentatul huşiţilor. N-am exprimat această idee cum se cuvine. Planul atentatului nu putea influenţa hotărârea lui GOLEM, dacă ar fi constituit un fapt izolat. Nu a devenit nici picătura care să umple paharul. Sunt sigur de asta, deşi nu am niciun fel de dovezi. Făcea parte din seria de întâmplări pe care GOLEM le considera o reacţie a oamenilor în legătură cu prezenţa sa. De altfel, nu făcea un secret din asta, aşa cum a reieşit în ultima sa prelegere.

IV

Ultima prelegerea a lui GOLEM a stârnit mai multe

controverse decât prima, căreia i se reproşa caracterul de pamflet cu privire la Evoluţie. Ultima prelegere a fost discreditată aducându-se reproşuri referitoare la structura deficientă, la ştiinţă, la voinţă, şi încă acestea nu erau descalificări extreme. A apărut concepţia unei paternităţi necunoscute, vânătă cu nesaţ de presa care lega slăbiciunile acestei prelegeri de sfârşitul lui GOLEM. Potrivit acestei concepţii puterea intelectuală se plăteşte în timp printr-o diminuare a vitalităţii. Era o încercare de constituire a psihopatologiei intelectului din maşină. Tot ceea ce vorbise GOLEM despre topozofie n-avea să fie decât un fel de trăncăneală paranoică a acestuia. Comentatorii ştiinţifici de la televiziune se luau la întrecere în a explica faptul că, susţinându-şi ultima prelegere, GOLEM se afla deja în stare de dezintegrare. Oamenii de ştiinţă autentici, care puteau respinge aceste insinuări, tăceau. Cele mai multe lucruri despre GOLEM le aveau de spus oameni pe care el nu-i acceptase niciodată în preajma sa. împreună cu Creve şi alţi colegi am reflectat dacă merită să intrăm în polemică cu această multitudine de inepţii, dar am abandonat ideea, deoarece argumentele bazate pe fapte nu mai erau luate în seamă. Publicul făcea *bestseller* din cărţi care nu spuneau nimic despre GOLEM, în schimb relevau întru totul ignoranţa autorilor lor. Autentic nu era decât tonul lor comun de satisfacţie declarată că GOLEM a dispărut, laolaltă cu dominaţia sa copleşitoare, încât se putea da frâu liber resentimentelor pe care le stârnea. Nu mă mira nicidecum acest lucru, în schimb îmi dădea de gândit tăcerea din lumea ştiinţifică. Acest val de falsificări senzaţionale, generând zeci de filme teribil de găunoase despre „monstrul de la Massachusetts”, până la urmă, după un an s-a domolit. Au început să apară lucrări critice în continuare, fără să aibă incompetenţa agresivă a celorlalte.

Reproşurile la adresa ultimei prelegeri se concentrau

în jurul a trei probleme. Mai întâi ar fi fost iraţional atacul susţinut al lui GOLEM asupra vieţii afective a omului, în frunte cu iubirea. Apoi demonstraţia cu privire la poziţia pe care Intelectul o ocupă în Univers era considerată incoerentă şi implicată în contradicţii. Şi, în sfârşit, prelegerii i se imputa ritmul inegal, asemănător unui film care începe cu o desfăşurare lentă a acţiunii şi continuă cu o acceleraţie crescândă. La început GOLEM ar fi zăbovit asupra unor detalii inutile, ba chiar ar fi repetat fragmente din prima prelegere, ca spre final să se rezume la consideraţii generale, prescurtate inadmisibil în una-două propoziţii asupra unor fenomene care necesitau analiză adâncită.

Aceste reproşuri erau şi nu erau întemeiate. Erau, dacă se concepea prelegerea separat de tot ceea ce avusese loc înainte de ea şi după aceea. Nu erau, întrucât GOLEM tocmai aceasta introdusese în ultima sa prelegere, fel îmbinase în enunţul său două motive diferite. O dată se adresa tuturor celor prezenţi în sala Institutului, altă dată doar unui singur om. Acesta era Creve. Mi-am dat seama de acest lucru încă din timpul prelegerii, căci cunoşteam dispjuta cu privire la natura lumii, pe care Creve încerca să i-o impună lui GOLEM în conversaţiile noastre nocturne. Aş fi putut deci să explic mai târziu neînţelegerea apărută din această ambiguitate, dar n-am făcut-o, deoarece Creve nu a dorit aşa ceva. Am fost în stare să-l înţeleg. GOLEM nu a întrerupt dialogul atât de brusc cum li s-a părut celor din afară. Această conştiinţă era pentru Creve – şi pentru mine – o mângâiere tainică în perioada aceea dificilă. Totuşi nici Creve, nici eu nu am reuşit să identificăm iniţial dualitatea prelegerii în toate semnificaţiile ei. Chiar şi cei care erau gata să accepte principiul fundamental din antropologia lui GOLEM privitor la structura omului s-au simţit lezaţi de atacul său asupra iubirii prezentate ca „mască de dirijare afectivă” prin care chimia moleculară

ne obligă la ascultare. Dar prin aceasta el spunea totodată că respinge orice ataşament afectiv, deoarece nu-l poate răsplăti cu aceeaşi monedă. Dacă şi l-ar fi manifestat, n-ar fi fost decât imitarea obiceiurilor gazdei de către un străin, şi ca atare un fel de şarlatanie. Din acelaşi motiv a zăbovit asupra impersonalităţii sale şi a efortului nostru de a-l umaniza cu orice preţ. Acest efort ne-a îndepărtat de el, deci cum era să nu vorbească despre acest lucru de vreme ce avea să vorbească despre sine! Acum mă miră doar cum au putut scăpa atenţiei noastre acele pasaje ale prelegerii care prin semnificaţia cuvenită umpleau cele întâmplate în noaptea următoare. Cred că GOLEM şi-a structurat ultima sa intervenţie cu intenţia de a glumi. Aceasta ar părea de neînţeles, căci într-adevăr cu greu îţi poţi imagina o situaţie în care modul glumeţ să fie mai puţin potrivit. Dar simţul umorului său nu era pe măsura omului. Prefigurând cum NU se va despărţi de noi, el tocmai se despărţea. Totodată nu minţea spunând că nu va pleca fără să scoată un cuvânt. Prelegerea era una de rămas bun. A spus clar asta. Nu am priceput acest lucru, fiindcă nu am vrut să-l pricepem.

Am meditat îndelung dacă cunoştea planurile husiţilor. Deşi nu sunt în stare să dovedesc, cred că nu GOLEM le-a zădărnicit atentatele succesive, ci HONEST ANNIE. GOLEM ar fi procedat altfel. Nu s-ar fi lăsat atât de uşor să fie depistat de atentatori ca făptaş al eşecurilor acestora. I-ar fi împresurat cu un asemenea rafinament încât să nu poată depista caracterul neîntâmplător al fiecărui eşec în parte şi al tuturor la un loc. Şi asta pentru că, fără a-şi face iluzii în privinţa oamenilor, nu le refuza dreptul de a fi parteneri în toate. Ţinea seama de motivele noastre iraţionale nu din indulgenţă faţă de noi, ci din obiectivitate raţională – de vreme ce ne considera „intelecte captive în corporalitate”. În schimb pentru ONESTA ANNIE, pentru care ei nu însemnau nimic şi care

nu voia să aibă nimic comun cu ei, atentatorii i se înfăţişau ca un fel de insecte dezgustătoare şi sâcâitoare. Dacă muştele mă deranjează în timp ce lucrez, le voi izgoni, iar dacă vor reveni insistent, mă voi ridica pentru a le strivi, fără a mă gândi la tot ce mi se urcă pe faţă şi pe hârtii, deoarece nu stă în firea omului să pătrundă în sistemul cauzal al muştelor. Aşa era atitudinea ANNIEI faţă de oameni. Nu se amesteca în treburile lor atâta timp cât nu o deranjau. O dată sau de două ori i-a oprit pe agasanţi, iar apoi a sporit raza acţiunilor profilactice, manifestând moderaţiei doar în intensificarea gradată a contraloviturilor. Faptul că intervenţiile ei puteau fi rapid recunoscute nu exista pentru ea ca problemă. Nu pot spune cum ar fi procedat dacă s-ar fi ajuns la şantajul planificat de husiţi şi guvernul ar fi cedat, dar ştiu că s-ar fi putut încheia cu o catastrofă. GOLEM ştia acest lucru şi nu ne-a ascuns această informaţie, trădând, după cum afirma în ultima sa prelegere, „un secret de stat”. Puteam fi trataţi ca nişte muşte. Când i-am expus această supoziţie lui Creve, am auzit că, independent, ajunsese la aceeaşi concluzie. Tot aici rezidă şi explicaţia aşa-numitei inegalităţi a prelegerii. Ne-a vorbit despre sine, dar a dorit să spună totodată că nu ne aşteaptă destinul muştelor sâcâitoare. O asemenea hotărâre fusese luată. Cu mult timp înaintea acestei prelegeri îmi dădea de gândit tăcerea lui GOLEM faţă de ONESTA ANNIE. Deşi pomenise de dificultăţile comunicării cu ea, totuşi comunicase cu ea, dar niciodată nu vorbea direct despre aceasta, până când, deodată, ne-a relevat conturul puterii ei. Şi totuşi a rămas discret, căci aceasta nu era nici trădare, nici ameninţare, de vreme ce pomenise despre acest lucru după ce luase decizia de a pleca. Ceea ce avea să urmeze la câteva ore după prelegere.

Desigur, toată această argumentaţie se bazează doar pe anumite indicii. Drept cel mai important mi se părea

ceea ce ştiam despre GOLEM şi ceea ce nu ştiu să exprim în cuvinte. Omul nu poate formula întreaga ştiinţă pe care o datorează propriei experienţe. Ceea ce se poate exprima, nu se desprinde brusc pentru a trece în gol. De obicei această trecere în absolută neştiinţă se numeşte intuiţie. L-am cunoscut pe GOLEM într-atât, încât să-i recunosc stilul de comportare în raport cu noi, deşi n-aş putea să-l reduc la un grup de reguli. În mod similar ne orientăm în faptele posibile şi imposibile ale oamenilor pe care-i cunoaştem bine. Ce-i drept natura lui GOLEM era una proteică şi neomenească, dar ea nu era absolut imprevizibilă. Fără a ceda emoţiilor, el numea codul nostru etic-local, deoarece ceea ce percepând cu ochii noştri influenţează faptele noastre altfel decât ceea ce se întâmplă în afara ochilor şi despre care primim doar informaţii. Nu sunt de acord cu ceea ce s-a scris despre etica lui, indiferent dacă au fost cuvinte laudative sau dezaprobatoare. Aceasta nu era, desigur, o etică umanitară. El însuşi a numit-o „calcul”. Iubirea, altruismul şi compătimirea erau înlocuite de cifre. Folosirea constrângerii o considera la fel de absurdă – şi nu imorală – ca şi folosirea forţei în rezolvarea unei probleme de geometrie. Căci un geometru care ar dori să determine cu forţa ca triunghiurile sale să coincidă, ar fi considerat nebun. Pentru GOLEM ideea de a aduce omenirea la identificarea cu o anumită structură de ordine ideală prin folosirea forţei a trebuit să fie un nonsens. În manifestarea acestei atitudini era sigur. Pentru ONESTA ANNIE problema nu exista altfel decât ca problemă a ameliorării vieţii muştelor. Oare aceasta înseamnă că Intelectul cu cât este mai sus, cu atât e mai departe de imperativul categoric, căruia am dori să-i atribuim universalul nemărginit? Nu mai ştiu. Se impune să fixăm limite nu numai obiectului studiat, ci şi propriilor supoziţii pentru a nu aluneca complet în arbitrar.

Aşadar, toate reproşurile esenţiale la adresa ultimei

prelegeri nu au niciun sens, dacă o considerăm ceea ce a fost: o prefigurare a despărţirii şi o prezentare a cauzelor acesteia. Indiferent dacă GOLEM cunoştea sau nu planurile husiţilor, despărţirea era inevitabilă; şi nu de unul singur, căci ne spusese doar: „verişoara se pregăteşte pentru a-şi continua drumul”. Din considerente pur fizice alte modificări pe planetă erau imposibile. Plecarea era un lucru hotărât şi vorbindu-ne despre sine GOLEM ne-a vorbit despre ea. Nu doresc să privesc întreaga prelegere din acest unghi. îl îndemn pe cititor ca el însuşi să o citească astfel. „Conversaţia cu un A copil” relevă contribuţia noastră la decizia lui GOLEM. în cadrul ei a arătat caracterul insolubil al omenirii ca problemă, vorbind despre ajutorul zadarnic celor care se apără din calea lui.

V

Viitorul va muta încă o dată greutatea semnificaţiilor din această carte. Tot ceea ce am povestit va fi pentru istoric un element anecdotic secundar în răspunsul oferit de GOLEM la întrebarea cum se prezintă raportul dintre Intelect şi lume. Până la GOLEM lumea ne apărea ca fiind locuită de fiinţe vii, ce constituiau pe fiecare planetă apogeul arborelui speciilor, şi nu am întrebat dacă aşa, ci doar cât de des se întâmplă astfel în Cosmos. Această imagine, perturbată în omogenitatea ei doar de timpul neştiut al duratei civilizatorii, GOLEM ne-a distrus-o atât de rapid, încât nu l-am crezut. De altfel, ştia că va fi aşa, de vreme ce şi-a deschis prelegerea prin prefigurarea respingerii. Nu ne-a arătat nici cosmogonia sa, nici cosmologia, ci ne-a lăsat să privim ca printr-o firidă în adâncul lor de-a lungul căii unor Intelecte de putere diferită, pentru care biosferele sunt locuri de cuibărire, iar planetele, cuiburi de abandonat. În ştiinţa noastră nu există nimic care să facă raţională împotrivirea noastră faţă de această viziune. Sursele ei rezidă dincolo de ştiinţă, în voinţa de autoconservare a speciei. Mai bine decât

argumentele concrete o exprimă cuvintele: „nu poate fi aşa cum a spus el, pentru că niciodată n-o să acceptăm una ca asta – şi oricare alte fiinţe nu vor accepta soarta de verigă trecătoare în evoluţia Intelectului”. GOLEM s-a născut în condiţiile antagonismului planetar din calculul uman eronat, deci pare o imposibilitate ca acelaşi conflict şi aceeaşi eroare în cadrul lui să se repete în întreg Universul, iniţiind creşteri ale neînsufleţitului şi, prin aceasta, ale gândirii veşnice. Dar limitele credibilului sunt mai curând limite ale imaginaţiei noastre decât ale stărilor cosmice ale lucrurilor. De aceea merită să ne oprim asupra viziunii lui GOLEM – sau cel puţin doar asupra sintetizării ei din ultima propoziţie a prelegerii. Dispute cu privire la felul cum trebuie înţeleasă rezidă abia în începuturile sale. El a spus: „Dacă elementul cosmologic al ecuaţiilor din teoria generală a relativităţii cuprinde o constantă psihozoică, atunci nici Cosmosul nu este un morman de cenuşă perisabil în izolarea sa, aşa cum îl consideraţi, nici vecinii voştri din stele nu se ocupă cu semnalarea prezenţei lor, ci de milioane de ani practică astroingineria cognitivă colaptică, ale cărei efecte secundare le luaţi drept jocuri de foc ale Naturii, iar cei dintre ei, cărora le-au reuşit lucrările demolatoare, au cunoscut deja restul problemelor existenţiale, care pentru noi, cei ce aşteaptă, reprezintă tăcerea”. Sensul acestei fraze este controversat, fiindcă GOLEM a anticipat că neputând să se înţeleagă cu noi prin propria imagine despre lume, va face aceasta prin noi. S-a limitat la o asemenea reţinere laconică, deoarece în prelegerea consacrată cunoaşterii a demonstrat că ştiinţa dobândită pretimpuriu, fiind incongruentă cu cea posedată deja, este fără valoare, deoarece cel instruit sesizează doar contradicţia dintre ceea ce ştie şi ceea ce i s-a adus la cunoştinţă. Chiar şi din această cauză aşteptarea oricăror revelaţii de la stele, de la fiinţele ce stăpânesc deasupra noastră, fie ca veşti salvatoare, fie ca

nefaste, este o amăgire. Alchimiştii, înzestraţi cu mecanică cuantică, nu ar fi construit nici bombe, nici pile atomice. Tot aşa cei din dinastia Anjou sau înalta Poartă n-ar fi avut nimic de câştigat de pe urma fizicii corpului solid. Tot ceea ce se poate face este de a arăta lacunele din imaginea lumii, preparată de cel instruit. Orice imagine a lumii cuprinde de asemenea lacune, dar pentru cei care au format-o, ele sunt insesizabile. Neştiinţa despre neştiinţă însoţeşte consecvent cunoaşterea. Cele mai vechi colectivităţi pământene nu au avut nici măcar o istorie proprie reală, întrucât aceasta era înlocuită de orizontul mitologic în centrul căruia se aflau. Oamenii de atunci ştiau că strămoşii lor porniseră din mit şi că ei înşişi se vor întoarce acolo cândva. Abia amplificarea ştiinţei a spart acel cerc şi a proiectat popoarele în istorie ca o serie de transformări într-un timp real. Pentru noi un asemenea inconoclast a. devenit GOLEM. El a contestat imaginea noastră despre lume acolo, unde în cadrul ei am amplasat Intelectul. Ultima lui frază semnifică pentru mine caracterul enigmatic de neînlăturat al lumii. Acest mister îl constituie inconcreteţea categorică a Cosmosului. Cu cât îl investigăm mai mult, cu atât mai clar se vede planul ce rezidă în el. Este neîndoielnic un singur plan, numai unul singur, dar sorgintea acestui plan rămâne o necunoscută la fel ca şi predestinarea lui. Dacă încercăm să plasăm Cosmosul în categoria accidentalului, efortul e contrazis de precizia cu care naşterea cosmică a cumpănit proporţiile dintre masă şi încărcătura protonului şi a electronului, între gravitaţie şi radiaţie, între puzderia de-constante fizice, armonizate între ele astfel, încât au făcut posibilă condensarea stelelor, reacţiile termonucleare ale acestora, rolul lor de recipiente ce sintetizează elementele capabile a intra în combinaţii chimice şi, deci, în cele din urmă, a se contopi în corpuri sau în creiere. Dacă, însă, vom încerca să plasăm Cosmosul în categoria tehnologiei şi prin

aceasta să-l asemuim unui dispozitiv ce produce viaţă la periferia stelelor permanente, efortul e contrazis de violenţa distrugătoare a metamorfozelor cosmice. Chiar dacă viaţa poate apărea pe milioane de planete, ea va reuşi să se salveze într-o mică fracţiune a lor, întrucât aproape orice pătrundere a Cosmosului în derularea evoluţiei vieţii se va identifica cu distrugerea acesteia. Aşadar, miliarde de galaxii neînsufleţite întru veşnicie, trilioane de stele sfâşiate de explozii, roiuri de planete arse şi îngheţate reprezintă condiţia indispensabilă pentru înfiriparea vieţii, pe care o ucide apoi într-o singură clipă o singură emanaţie a stelei centrale – pe globuri mai puţin excepţionale decât roditorul Pământ. Ca atare, Intelectul creat de aceste proprietăţi ale materiei, care au apărut laolaltă cu lumea, se constată a fi un supravieţuitor al arderilor devoratoare şi al forţelor strivitoare, salvat printr-o rară excepţie de la regula destrucţiei. Furia statistică a stelelor, ce au eşuat de milioane de ori pentru a naşte o singură dată viaţă, ucisă în milioane de specii pentru a rodi o singură dată, era obiectul uimirii lui Creve, aşa cum înainte obiectul neliniştii lui Pascal era liniştea infinită a acestor spaţii nemăsurate. Nu ne-am mira de lume dacă am putea considera viaţa ca întâmplare *ad-hoc* apărută datorită legii marelui număr, dar fără pregătirea atestată de condiţiile începutului cosmic. De asemenea, nu ne-am mira de lume, dacă puterea ei dătătoare de viaţă ar fi separată de forţa ei distructivă. Dar cum să înţelegem unitatea lor? Viaţa se» naşte prin distrugerea stelelor, iar Intelectul din distrugerea vieţii, fiindcă îşi datorează naşterea selecţiei naturale, adică morţii care-i perfecţionează pe cei salvaţi.

Mai întâi am crezut în creaţia intenţionată de către binele nesfârşit. Apoi în creaţia din haosul orb, atât de variat, încât putea zămisli totul, dar creaţia din distrugere, ca plan al tehnologiei cosmice, sfidează atât conceptul de

întâmplare, cât şi pe cel de intenţie. Cu cât devine mai evidentă legătura construcţiei lumii cu viaţa şi Intelectul, cu atât misterul devine mai impenetrabil. GOLEM a spus că îl putem urmări, părăsind Cosmosul. Diagnoza o prezervă astroingineria colaptică cognitivă ca traseu cu un sfârşit necunoscut pentru toţi cei care rămân în interiorul lumii. Nu lipsesc nici cei convinşi că această cale poate fi accesibilă şi pentru noi şi că vorbind despre „cei ce aşteaptă în tăcere”, GOLEM s-a gândit şi la noi. Nu cred în aceasta. El a vorbit numai despre HONEST ANNIE şi despre sine, căci peste o clipă avea să-i alăture intransigentei ei tăceri propria-i tăcere, pentru a porni pe un drum tot atât de ireversibil, pe cât de ireversibil ne-a părăsit.

(*Cuvânt înainte* de Cristian Tudor Popescu) 5
Întoarcerea din stele
(Traducere de Mihai Dan Pavelescu şi Cristian Tudor Popescu) 11
Golem XIV
(Traducere de Constantin Geambaşu) 245
Prefaţă 246
Prelegerea inaugurală a lui Golem
Trei ipostaze despre om 263
Prelegerea XLIII
Despre sine 299
Postfaţă 347
ÎN ATENŢIA
librarilor şi vânzătorilor cu amănuntul
Contravaloarea timbrului literar se depune în contul

Uniunii Scriitorilor din România nr. 45101032, deschis la BCR, Filiala Sector 1, Bucureşti.

Tehnoredactor: ELENA DINULESCU
Bun de tipar: 19 decembrie 1996
Coli de tipar: 23
Tehnoredactare computerizată

„UNIVERS INFORMATIC”.
Tipărit la
Atelierele Tipografice
METROPOL

ISBN 973-34-0419-5

„Întoarcerea din stele"
și „Golem XIV" atacă una din
temele obsedante ale operei
marelui scriitor polonez, probabil,
alături de H. G. Wells, cel mai
important autor de ficțiune
speculativă al tuturor timpurilor:
unde începe și unde se termină
umanul? Există în om o esență
ireductibilă, definitorie, sau totul
poate fi reprodus, copiat, mimat
mecanic?
Cristian Tudor POPESCU

COICCTIR
ROMRN6LOR
ŞTIINŢIFICO
FINTRSTICC
EDITURA
UNIVERS